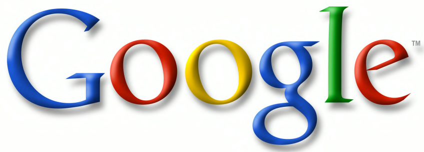
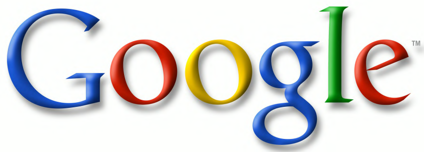
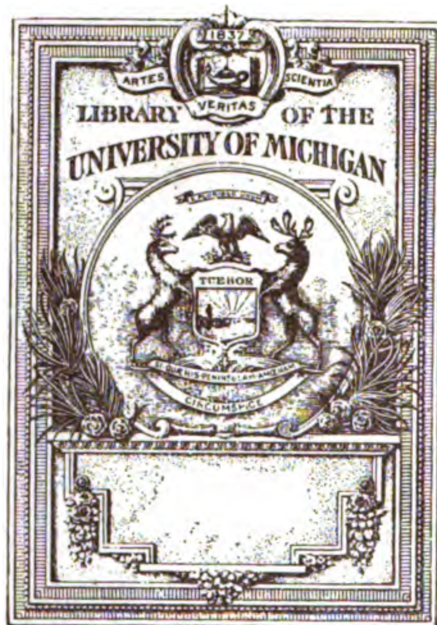

1837
ARTES
VERITAS
SCIENTIA
LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF MICHIGAN
TUEBOR
CIRCUMSPICE

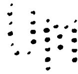
NOTULEN.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

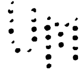
BATAVIA,
W. BRUINING.
1877.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1877.

INHOUD

VAN HET

VEERTIENDE DEEL.

BLADZ.

ERRATA.

Op bl. 18 in den hoofdregel *staat* 4 Jan. *lees* 15 Febr.
" " 22 tot bl. 33 in den hoofdregel " 10 Maart " 14 Maart.
" " 36 r. 13 v. o. " 3012, " 3028,
" " 51 r. 9 en 8 v. o. Lelampahan Ringgit Poerwâ en 10 andere wajang verhalen; *lees* Lelampahan Ringgit Poerwâ, 10 wajang-verhalen.
" " 56 r. 7 v. o. *achter* heid *invoegen*: dd. 9 Mei jl. No. 4973.
" " 75 in II *i lees voor* BURNETT : BURNELL
De Bijlage: Literary work in Java, *behoort gepagineerd* LXIX enz.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 4 Januari 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. W. STORTENBEKER, waarnemend voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA, K. L. VAN SCHOUWENBURG en de Secretaris. Afwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG en W. P. GROENEVELDT.

I. De Notulen der vorige vergadering van 7 December 1875 worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-renvooi van den 11den December 1875 No. 22885, gehecht om eene ministerieele dépêche van den 28sten September 1875, No. 18/1953, waarop het advies der Directie verzocht wordt, en welke dépêche in de eerste plaats ten geleide dient van een pakket Madoereesche handschriften uit 's Gen. verzameling en gebruikt door den Heer A. C. VREEDE, privaat-docent aan de Rijksinstelling te *Leiden*, houdende zij verder het verzoek van dien Heer om nog meer hss. ter leen te hebben en eene aanbeveling van den inlandschen onderwijzer te *Pamekassan*, van wien de Heer VREEDE bij de beoefening van de Madoereesche taal veel hulp schijnt te ondervinden.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten:

1e. Dank te betuigen aan den Heer VREEDE, die, blijkens afschrift zijner, aan den Minister gerichte missive, de hss. eenigszins geschikt en gecatalogiseerd heeft;

2[e]. een onderzoek in te stellen naar de Madoereesche hss. door den Heer GRAMBERG in der tijd het Gen. aangeboden en welke het zijn die de Heer VREEDE verlangt;

3[e]. bij den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid aanzoek te doen om, wanneer de Regeering in dit opzicht aan het verlangen des Heeren VREEDE mocht voldoen, ook voor het Gen. een afschrift te laten maken van een door den Panembahan in de Madoereesche taal aangehouden dagboek, dat zich volgens den Heer VREEDE in den kraton van *Soemenap* zou bevinden, en waarvan die Heer gaarne voor zijne studiën een afschrift zou willen hebben.

b. Gouvernements-Besluit van den 11[den] December jl. No. 24, houdende bepaling dat aan het Gen. ter opneming in het Museum worden afgestaan de voorwerpen, behoorende tot den buit, door de zeemacht in de Atjeesche wateren gemaakt bij de tuchtiging van *Edi-ketjil* in 1873, zoomede bij eenige gevechten met vijandelijke praauwen, en welke voorwerpen bereids omschreven zijn in de Notulen van 4 Mei 1875, V.
Opnemen in het Museum. Vgk. ook nog de Notulen van 7 September 1875, II, *v.*

c. Missive van den 1sten Gouvernements-Secretaris dd. 14 December jl. No. 2904, ten geleide van het VIII deel der Opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië door Jhr. Mr. J. K. J. DE JONGE.

Plaatsen in de bibliotheek.

d. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 7 December 1875 No. 13055, ten geleide eener missive van den Resident van *Madioen* dd. 20 November 1875 No. 6150/2 en van een beeldje, gevonden in de desa *Kalak*, district *Pringkoekoe*, afdeeling *Patjitan*, verzoekende de Directeur, om, wanneer het Gen. op het bezit van dat beeldje prijs stelt, zoo mogelijk den vinder eene belooning toe te kennen.
Wordt besloten aan den vinder *f* 5.— te zenden.

e. Van 's Gen. lid Raden Adipati ARIO TJONDRO NEGORO, Regent van *Koedoes*, ten geleide zijner Javaansche vertaling van het Gouvernements-Besluit dd. 1 October 1875 No. 28, bevattende de regeling der heerediensten, met verzoek die in het Tijdschrift op te nemen.

Den Adipati antwoorden dat deze zelfde vertaling van Regeeringswege gedrukt en verspreid wordt, waardoor eene plaatsing in het Tijdschrift minder eigenaardig wezen zou.

f. Van den Heer VAN DER CHIJS, uit *Samarang* geschreven en houdende bericht dat hij verzonden heeft de volgende voorwerpen:

1°. een bronzen trisoela, gevonden in een koffietuin nabij *Soemedang*, geschenk van den Heer K. H. BOHL, Assistent-resident aldaar;

2°. een bronzen beeldje afkomstig van *Telaga* (*Cheribon*) en aldaar bekend onder den naam van Raden PANGLOERAH, geschenk van den Heer J. J. RAMBALDO, Assistent-resident te *Madjalengka*. Tot de merkwaardigheden van dit beeldje behoort dat het nimmer in den grond bedolven is geweest, zijnde het altijd bewaard in een kaboejoetan (heilig huis);

3°. een zilveren exemplaar der prijsmedaille van de *Djokjasche* Nijverheids-Tentoonstelling, geschenk van den Heer C. H. G. VAN ZIJLL DE JONG, Assistent-resident van *Kendal*, (volgens bericht worden nog twee soorten van medailles, op deze Tentoonstelling betrekking hebbende, uit Europa verwacht; waarom de Heer VAN DER CHIJS het wenschelijk acht dat de Directie zich tot het Comité der Tentoonstelling wendt met verzoek te gelegener tijd een exemplaar dier beide soorten te mogen hebben).

4°. een vrouwen-toedoeng, (toedoeng grenseng) vroeger algemeen, thans nog slechts in een paar desa's van het regentschap *Koeningan* in gebruik, voor vier gulden ten behoeve van het Museum aangekocht;

5°. twee paar oorversierselen van vrouwen in de afdeeling

Indramajoe, versiering welke al meer en meer in onbruik geraakt; de puntige aan het boveneinde heeten *soebeng gombel saren*, de andere *soebeng lorong*; als voren acht gulden.

Voor de zaken genoemd onder 1°, 2° en 3° den gevers dank betuigen;

over de medailles schrijven;

den Heer VAN DER CHIJS het bedrag van 4° en 5° teruggeven.

III. Gelet op de artikelen 7, 10 en 13 van 's Genootschaps Reglement van Orde, wordt besloten om in commissie te benoemen:

a. Ter opneming van den staat der boekerij en der verzameling handschriften, de bestuursleden: N. P. VAN DEN BERG en BERGSMA.

b. Ter opneming der verschillende verzamelingen, de bestuursleden BERGSMA en DE ROO;

c. Ter examinatie van de rekening en verantwoording van den thesaurier, de bestuursleden N. P. VAN DEN BERG en VAN SCHOUWENBURG.

IV. De commissie, benoemd voor het vergelijken van de platen, die vermeld zijn in de Notulen van 7 December, II, *f*, wordt op haar verzoek diligent verklaard.

V. Het ethnographisch museum wordt verrijkt met:

1. Een schotel van verglaasd aardewerk, gevonden diep in den grond van het eiland *Pengoedjang*, in de *Bintang*-baai, niet ver van den berg van dien naam. De Inlanders gelooven dit voorwerp van zeer oude herkomst is.

Geschenk van den Heer D. W. SCHIFF, Resident van *Riouw*, namens hem aangeboden door den Heer F. S. A. DE CLERCQ.

2. Eene verzameling Inlandsche wapenen, bijeengebracht door den Heer J. G. F. RIEDEL, toen hij nog Assistent-resident van *Gorontalo* was en namens hem aangeboden door den Heer M. C. E. MERENS.

VI. De handschriftenverzameling wordt verrijkt met:

1°. *Lampongsche* handschriften;

2°. Twee *Battasche* brieven van een kamponghoofd aan den Controleur van *Asahan;*

3°. Beschreven semamboe stokken uit de *Lampongs*.

Allen geschenken van den Heer D. W. SCHIFF, als boven.

VII. Het munt- en penningkabinet wordt verrijkt met:

Een gedeelte van een zilveren munt, gevonden bij het graf van Sultan SOLEIMAN, te oud-*Riouw*, waar in de vorige eeuw de Vorsten verblijf hielden.

Geschenk als boven.

VIII. De verzameling Varia wordt verrijkt met:

1°. Vier photographiën van de hoofdplaats *Palembang*.

2°. Een idem van de moskee te *Riouw*.

3°. Een afschrift van inscriptiën, voorkomende op de moskee te *Palembang*.

Namens den Heer F. S. A. DE CLERCQ aangeboden door den Heer VAN DER CHIJS.

Den gevers en den Heeren, door wier welwillende tusschenkomst het geschonkene ontvangen is, dank betuigen.

IX. Van de Heeren F. E. P. VAN DEN BOSSCHE, Resident van *Bantam*, A. H. G. BLOKZEYL, Resident van *Banjoewangi* en Dr. J. H. F. SOLLEWIJN GELPKE is bericht ontvangen dat zij gaarne het lidmaatschap aanvaarden, waartoe zij in de vorige vergadering benoemd zijn.

Van de ledenlijst worden op hun verzoek afgevoerd de Heeren W. E. VAN CHARANTE, C. VAN LENNEP, MR. W. E. VAN DER HOUT, B. E. J. H. BECKING en P. C. WIJNMALEN, allen wegens aanstaand vertrek naar *Europa*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 15 Februari 1876.

De Voorzitter,

T. H. DER KINDEREN.

De Secretaris,

J. MEINSMA.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 15 Februari 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig: de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. P. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT en de Secretaris. Afwezig de Heeren Mr. J. A. VAN DER CHIJS en K. L. VAN SCHOUWENBURG.

I. De Heer STORTENBEKER heet den Voorzitter welkom, die van zijne reize als Commissaris voor het invoeren der nieuwe wetgeving in het Gouvernement *Sumatra's Westkust* teruggekeerd, op nieuw de leiding der bestuursvergaderingen aanvaardt. Het gelukkig volbrengen van dat groote werk mag niet onvermeld blijven in de jaarboeken van het Genootschap, welks voorzitter, na zoo lang aan dat werk zijne beste krachten gewijd te hebben, zelf dat gebouw mocht kroonen.

De voorzitter betuigt zijnen dank voor dezen welkomstgroet na eene reis, die hij ook aan de belangen van het Genootschap heeft trachten vruchtbaar te maken.

II. De Notulen der vorige vergadering van den 4en Januari worden gelezen en goedgekeurd.

III. De voorzitter herinnert hoe spoedig de hoop moest opgegeven worden het waardige Eerelid Dr. A. B. COHEN STUART weder als voorheen zijn werkzaam aandeel aan 's Genootschaps arbeid te zien nemen. Weinige dagen te voren had hij, als voorzitter van het Genootschap en als een vriend, sedert de schoolbanken, van den overledene, diens voortreffelijkheid als Mensch

en Geleerde geschetst, toen het bijzetten ter laatste rustplaats eenige van STUART's vrienden en vereerders vereenigde, en thans rees de vraag hoe aan zijne nagedachtenis in een meer blijvenden vorm hulde te brengen. Daartoe geeft de voorzitter in overweging een levensbericht van STUART samen te stellen en in het Tijdschrift te plaatsen, welk werk hij voorstelt op te dragen aan den Heer L. W. C. VAN DEN BERG, welke die opdracht gaarne aanvaardt.

IV. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den eersten Gouvernement-Secretaris dd. 10 Januari jl. No. 61, in beschikking op het voorstel van het Bestuur dd. 8 Maart 1875 No. 29, vergelijk Notulen van 5 Januari 1875, IX *e* en *f*, mededeelende dat er bij den President van het Hoog Gerechtshof noch bij den Raad van Justitie alhier, bezwaar bestaat tegen het overbrengen in 's Genootschaps Bibliotheek van de werken, in het schrijven der Directie bedoeld.

Het voorstel echter om, nadat door het Hoog Gerechtshof, de Raden van Justitie, de Wees- en Boedelkamers opgaaf zou zijn gedaan ook van de schrifturen van louter geschiedkundig belang, welke zich in hunne archieven bevinden, een deel naar 's Gen. bliotheek over te brengen, acht de Regeering voor opvolging niet vatbaar; hoezeer waardeerende het streven der Directie in het belang eener goede bewaring der archieven, meent zij die bewaring niet uit Hare handen te moeten geven, en wenscht Zij zelve daartoe de noodige maatregelen te treffen.

Ter kennisneming worden verder aangeboden de lijsten van in het Archief van het Hoog Gerechtshof en eenige gewestelijke bureaux nog voorhandene stukken, dagteekenend van vóór 1816 en op last van Z. E. den Minister van Koloniën in 1873 vervaardigd.

Wordt besloten de lijst in rondlezing te zenden en verder den bibliothecaris op te dragen het noodige te verrichten.

b. Van denzelfden dd. 11 Januari jl. No. 75 ten geleide van één exemplaar van elk der verslagen van de Commissiën voor het afnemen van het Groot Ambtenaars-Examen in 1874 en 1875.

Plaatsen in de bibliotheek.

c. Van denzelfden, dd. 5 Februari jl. No. 310, ten behoeve van het Tijdschrift aanbiedende het verslag omtrent den zeeroof in den Indischen Archipel over 1875, met verzoek om terugzending na gebruik.

In handen der redactie stellen.

d. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 23 December 1875 No. 13668, namens de Regeering aanbiedende een exemplaar van het Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch-Indië, *vierde* jaargang, *eerste* deel.

Plaatsing in de bibliotheek.

e. Van denzelfden, dd. 5 Januari jl. no. 108, ten geleide van een gouden ring en een aantal kleine voorwerpen, in den vorm van knoopen, gevonden in de desa's *Serang* en *Gemawang*, district *Singomerto*, afdeeling *Bandjarnegara*, residentie *Banjoemas*.

Den Directeur mededeelen dat op het bezit dier voorwerpen geen prijs wordt gesteld.

f. Van denzelfden dd. 13 Januari jl. no. 464, ten geleide der missives van den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken dd. 8 Januari jl. no. 119 en van den Resident van *Bagelen* dd. 22 November 1875 no. 5071, handelende over de vraag door wien de oudheden op het Diëng-plateau onderhouden behooren te worden, met verzoek aan de Directie hiervan te dienen van consideratie en advies.

Ter toelichting diene het volgende:

In October 1875 berichtte de Assistent-resident van *Ledok* aan den Resident van *Bagelen* dat hij bij eene tournée gezien had hoe het terrein waarop zich de tempels enz. bevinden,

voor het grootste gedeelte een moeras is, bij gebreke van voldoende waterafleiding of door het verstopt raken van de bestaande afleidingen. Daar het terrein op grondgebied van *Banjoemas* ligt, kon de Assistent-resident geen bevelen geven, maar hij meende dat het toezicht aan den mandoer der pasanggrahan opgedragen was, welke weer op Bagelensch gebied ligt.

Nadat de Resident van dit gewest hierover aan zijn ambtgenoot van *Banjoemas* geschreven had, antwoordde deze, dat wel is waar die plek onder het door hem bestuurde gewest hoorde, doch dat bepaalde voorschriften noch plaatselijke overlevering ooit aan de ambtenaren van *die* residentie het toezicht hadden opgedragen; dat de afvoerleiding indertijd op last des Heeren KINSBERGEN gegraven was, in vrijwilligen, betaalden arbeid;

dat het onderhoud nu ook op dezen voet behoorde te geschieden, en dat daarom juist de questie van grondgebied weinig afdeed; dat voor de bewaking gezorgd wordt door een beambte, uit de Bagelensche kas bezoldigd, en dat eene verdeeling van bewaken en onderhouden tusschen twee verschillende gewesten stellig geen goede uitkomsten zou leveren.

De eerst-aanwezend Ingenieur van den waterstaat in *Bagelen*, gevraagd of het bewaken en onderhouden niet tot de bemoeienis van den waterstaat behoorde, antwoordde dat vroeger beide door het bestuur geschiedden, doch dat, naar hij meende, de vorige Resident er den waterstaat mede belast had. Gebrek aan personeel bij dien diensttak was echter oorzaak dat die schikking nooit in het leven was getreden.

De Directeur der Openbare Werken eindelijk gaf als zijn gevoelen te kennen dat de zorg voor de Diëng-oudheden ontwijfelbaar bij de Bagelensche autoriteiten moest berusten, zoo als die dan ook van den beginne af daarmede belast waren en te recht, wanneer men de ligging in aanmerking neemt van het plateau, dat grootendeels onder *Wonosobo* ligt, en van daar uit ook het gemakkelijkst te bereiken is. Aangaande het denkbeeld om het onderhoud aan den waterstaat op te dragen, herinnert

de Directeur dat zulks reeds bij het Besluit van 1 Februari 1867 no. 19 door de Regeering verworpen is.

Wordt besloten den Directeur van O. E. en N. te antwoorden dat met het advies van zijnen ambtgenoot der Openbare Werken geheel wordt ingestemd.

Doch daar deze stukken den indruk geven dat de bewaking van en de zorg voor de oudheden op het Diëng-plateau te wenschen overlieten, wordt tevens besloten een schrijven te richten aan den Heer Hoofd-Ingenieur G. A. Pet, die zich op eene dienstreize in *Bagelen* bevindt, en hem te verzoeken den stand van zaken in oogenschouw te nemen en het Gen. te verplichten met de middelen ter voorziening aan te geven, die hij het best acht.

g. Van denzelfden dd. 17 Januari jl. no. 619, ten geleide van een brief van den Resident der Wester-afdeeling van *Borneo* dd. 11 December 1875 no. 5927, benevens een kist, inhoudende zeven stuks aardewerk, een gouden ring, een houten *doelang*, een klomp leem en twee stukjes erts, een en ander gevonden op eene plaats aan de *Soengei Berambang*. De Resident bericht dat hij slechts deze voorwerpen zendt, doch dat er meer gevonden zijn. o. a. een paar martevanen, daar „tadjan" genoemd, waarvoor de Dajaks zulke fabelachtige prijzen besteden, wanneer zij gaaf zijn; de gevondene zijn echter zwaar geschonden.

Wordt besloten den Directeur vd. mede te deelen dat op het bezit van deze voorwerpen geen prijs wordt gesteld, doch dat in dank aangenomen wordt de gouden ring, welken de Resident van de voorwerpen, die deze verzameling uitmaken, ten geschenke geeft.

h. Van denzelfden dd. 24 Januari jl. No. 922, ten geleide eener ordonnantie op 's lands kas alhier, groot *f* 8000, bedrag der ook voor 1876 toegestane subsidie.

In handen van den Thesaurier gesteld.

i. Van denzelfden dd. 25 Januari jl. no. 958, ten geleide van het Boegineesch Woordenboek met den etnographischen Atlas,

bewerkt door Dr. B. F. MATTHES en van de Boegineesche Spraakkunst van denzelfden Schrijver.

Plaatsing in de bibliotheek.

k. Van denzelfden dd. 27 Januari jl. no. 1077, ten geleide van twee stukjes goud, gevonden in het Demaksche.

Den Directeur mededeelen dat op het bezit daarvan geen prijs wordt gesteld.

l. Van denzelfden dd. 27 Januari jl. no. 1078, ten geleide van een brief van den Resident van *Banjoewangi* dd. 15 Januari no. 99, en het gouden handvatsel van een kris van het tegenwoordige hoofd der Kampong *Wirodojan* in het gebied der hoofdplaats *Banjoewangi* met verzoek aan de Directie om haar gevoelen mede te deelen over den aankoop van dat voorwerp.

Wordt besloten het voorwerp, dat plaatselijk op *ƒ* 270 is geschat, eerst door den Bataviaaschen deskundige te doen herschatten.

m. Van denzelfden dd. 27 Januari jl. no. 1082, ten geleide van een brief van den Resident van *Soerakarta* dd. 26 Augustus 1875 no. 3036, en zes bronzen schotels, gevonden bij *Gondang*, *Klatten*, met verzoek aan de Directie om over den aankoop dier voorwerpen haar gevoelen mede te deelen.

Wordt besloten den Directeur mede te deelen dat het Gen. gaarne die voorwerpen zal overnemen tot den prijs van *ƒ* 10.— bedrag waarvoor ze geschat zijn en waarvoor de vinder, *Wongsosemito* uit desa *Wonobojo*, genegen is die af te staan.

n. Van denzelfden dd. 8 Februari jl. no. 1388, de noodige opgaven verzoekende voor het koloniaal verslag.

Den Secretaris opgedragen die te leveren.

o. Van den President van het „Comité-Organisateur de la 3e session du Congrès international des Orientalistes, gedagtee-

kend St. Petersburg 19/31 December 1875 no. 95, en verzoekende de medewerking van het Genootschap voor de derde zitting van het Internationale congres der Orientalisten, den 1en September 1876 te houden.

Wordt besloten dat het Genootschap aan het congres zal inzenden een overzicht van den gang der ethnographische en taalkundige studiën in Nederlandsch Indië, en voor het samenstellen daarvan in commissie te stellen de Heeren L. W. C. Van den Berg, Stortenbeker en Groeneveldt.

p. Van den Heer Mr. S. C. J. W. Van Musschenbroek, gedagteekend *Menado*, 1 Januari jl. no. 412, ten geleide van een door hem samengesteld overzicht van de groep der paradijsvogels, ten einde als een soort van legger te dienen voor hen die zich met het verzamelen van voowerpen willen bezig houden en daarbij den wetenschappelijken gang willen volgen.

q. Van den Heer K. F. W. Koelman, gedagteekend *Soerabaja* 20 Januari jl. en van den volgenden inhoud:

„In antwoord op Uwe missive van den 28en December jl. No. 165, heb ik de eer U mede te deelen dat ik nu ongeveer 20 jaren geleden van den tegenwoordigen Regent van *Kendal*, Raden Adipati Pandji Noto Amiprodjo, toenmaals Wedono van het district *Djengolo I.* (Residentie *Soerabaja*) heb gekregen, zoo ik mij wel herinner, drie beschreven koperen platen, gevonden in zijn district.

Ik heb die op mijne beurt weer afgestaan aan den Heer J. S. Van Coevorden, in dien tijd Secretaris van *Soerabaja*, die er mij om verzocht. Vermoedelijk heeft bij die in 1859 mede naar Nederland genomen."

Met overwijzing naar Notulen van November 1875, II, *i*, dezen deponeeren.

r. Van het buitengewoon lid L. K. Harmsen, gedagteekend *Fort de Kock* 10 Januari jl. No. 1 ten geleide van een specimen zijner „Aanteekeningen op de Maleische Woordenboeken

van Prof. J. PIJNAPPEL en H. C. KLINKERT, welk hs. hij na de voltooing aan het Gen. ter uitgave wil aanbieden, verzoekende hij vooraf raad omtrent de beste wijze deze woordenlijst in te richten.

Nu door het overlijden van den Heer STUART de meest in de nabijheid zijnde adviseur aan het Genootschap ontvallen is, wordt besloten het hs. ter inzage te zenden aan den Heer VAN DER TUUK.

s. Van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG, gedagteekend *Gadok*, 3 Januari jl. (te laat voor de vorige vergadering ontvangen) en mededeelende dat er volstrekt geen bezwaren bestaan dat Raden DJOJO SIPOETRO de Wiwâha afschrijft, daar hij met het afschrijven van de Hikajat Tjèkél geleerd heeft met methode te arbeiden.

Vgk. Notulen van 7 December 1875, II, *c*.

De Heer MEINSMA deelt mede dat hij vóór de Raden zich aan het werk zou zetten, hem gezegd had een proeve van zijn arbeid aan den Heer COHEN STUART te laten zien. Daar aan dit voornemen helaas geen gevolg kon worden gegeven, zal hij zijnen arbeid zonder die voorlichting moeten voltooien.

t. Van den Heer VAN DER CHIJS, gedagteekend *Poerworedjo*, 3 Februari jl. en mededeelende dat de Heer G. J. VAN DER TUUK, Resident van *Bagelen*, bereid is aan het Genootschap af te staan:

1° een steenen, staanden Ganesa, type welke in het Museum van het Genootschap niet gevonden wordt;

2° een tamelijk groote metalen klok met eene Javaansche inscriptie (vermoedelijk in 1820 vervaardigd, Inlandsch maaksel); een en ander wanneer het Gen. de kosten van vervoer voor zijne rekening wenscht te nemen.

Wordt besloten den Heer VAN DER TUUK te antwoorden dat zijn aanbod in dank aangenomen wordt.

u. Van het lid, den Heer A. GUYOT, gedagteekend *Banda-*

Neira, 31 December 1875, ten geleide van een exemplaar zijner kaart der Assistent-residentie *Banda*, No. II.

Den gever dank betuigen.

v. Van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng*, 26 Januari jl. luidende als volgt:

„In dank ontvangen de Kawi Oorkonden, de daarbij behoorende facsimilés, de photogrammen en 't glossarium. Met de uitgave der Oorkonden door Dr. A. B. COHEN STUART mag men de wetenschap geluk wenschen. We hebben nu stukken van verschillenden tijd, die ons eenigszins in staat stellen, de verandering na te gaan, die de Jav. taal door verloop van tijd heeft ondergaan. De waarde dier stukken is zeer groot, en zou nog grooter zijn, zoo de Dir. nog meerdere inscripties bekend had gemaakt.

De verklaring van den inhoud is geheel afhankelijk van de gelegenheid andere er mede te vergelijken, want van de alhier nog overgebleven oud-jav. gedichten is geen licht te verwachten. Ten 1ste zijn zij zeer bedorven door de onkunde van afschrijvers, en ten 2de zijn het alle navolgingen uit het Indische gedichten, zoodat men te vergeefs daarin zoekt naar javaansche titels, benaming van belastingen, ambtenaren en wat verder met 't oud-jav. volksleven in verband stond. Geen wonder dan ook, dat vele woorden zelfs voor hen, die van die gedichten werk hebben gemaakt geheel onbekend zijn.

Neemt men daarbij in 't oog dat die Oorkonden hier en daar slordig zijn opgesteld en geschreven, en sommige onvolledig, zoo springt het in 't oog, dat we ons, om ze volledig te kunnen vertolken, moeten wenden tot wat er van dien aard nog te vinden is. De Hr. J. A. VAN DER CHIJS heeft me meêgedeeld, dat er nog vele opschriften in 't Museum van 't Gen. aanwezig zijn, maar dat men er nog niet aan denkt, ze toegankelijk te maken. 't Zoude jammer zijn, dat men zich door de kosten liet afschrikken. Een ontcijfering, waarop men staat kan maken, zal wel vooreerst onder de vrome wenschen behooren. Bij 't lezen der Oorkonden stuit men telkens vooral

op beeldsprakige rechtstermen, waarvan slechts enkele in de hier gebezigde wetboeken aangetroffen worden. Te vergeefs heb ik getracht, de overige te leeren begrijpen. Van Balineesche geleerden is geen partij te trekken, want zelfs hunne wetboeken verstaan zij slechts ten deele. Bovendien is menig wetboek zoo gehavend dat men er niets van begrijpt. De priesterrechtbank, geacht ze te verstaan, springt er dan ook raar meê om. Men kan zeggen, dat zij alleen dat gedeelte verstaan, waarin de misdaden en vooral de boeten, er op gesteld, vermeld worden. FRIEDERICH heeft omtrent de kennis van 't oud-Jav. bij de Balineezen illusies opgewekt, en misschien ze zelf gehad, daar hij van 't Balineesch in 't geheel geen werk maakte; om achter de onkunde der Balineezen te komen, moet men hunne verklaringen kunnen begrijpen, en is daarbij de kennis van 't Balineesch hoog noodig, om de door afschrijvers begane fouten te kunnen ontdekken; zoo b. v. zal men in een op *Bali* afgeschreven oud-Jav. geschrift de dentale en linguale medeklinkers steeds verwisseld zien (udi, *zand* waar udi, *vreezen*, bedoeld is); en vaak treft men een Balineesch woord in de pl. van 't oud-Jav., omdat het hierop gelijkt (b. v. *njoeh* cocos; in pl. van *njoé*). Op de hier aanwezige handschriften te steunen is dus een groote dwaasheid. Men verlieze niet uit 't oog, dat de taal der gedichten in Indische versmaat (*pralambang* of *kĕkawin* heeten zij in tegenstelling van *kidoeng*, gedichten, die in Jav. versmaat opgesteld zijn) bij de overkomst der Javanen op dat eiland reeds een doode taal was. Dat blijkt uit de Jav. elementen van 't hedendaagsche Balineesch, waarin meesal niet de oude, maar de moderne vorm van een Jav. woord in gebruik is (*gri* b. v. evenals in 't Jav.; in pl. v. *agri*, *ro* in pl. v. *rwa*, *langi* in pl. v. *langhoej*, *sĕgaon*, Jav. *sĕgawon*, in pl. v. *nĕgala*, in de wetboeken ook *hond*). Daarom moet 't Batav. Gen. zoo spoedig mogelijk de in haar bezit zijnde inscripties uit laten geven."

Aan den wensch dat het Gen. nog meer inscripties bekend zal maken, zal voldaan worden, door gevolg te geven aan het plan,

nog door den Heer STUART voorgesteld, Notulen van 1 November 1875, IV, om van beschreven steenen in 's Gen. bezit photographieën te laten maken.

w. Van den Heer Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER dd. 9 Januari jl. verzoekende hem van de lijst der leden af te voeren. Het Genootschap, waaraan hij meer dan twintig jaar verbonden is geweest, verliest in hem een krachtigen steun.

V. Als vrucht zijner reis over *Sumatra* biedt de voorzitter het Genootschap aan:

1. Een fraai en op vrij groote schaal vervaardigd model van een Maleisch huis uit de *L Kota* en

2. Hetzelfde van een huis uit het Angkolasehe, door ZEd. aangekocht voor het Gen. voor eene som van *f* 6.

3. Het volledige hoofdtooisel eener Soloksche bruid, door ZEd. aangekocht voor het Gen. voor een som van *f* 34.50.

4. Eenige Atjeesche grafsteenen, geschenk van den Heer OSBORNE, gezagvoerder van het stoomschip Marion.

5. Eene vlag, buit gemaakt in het huis van IMAM LONGBATTA, geschenk van den Heer W. J. THIEME, Kapitein der Infanterie, Militairen kommandant van *Padang-Sidempoean*.

6. Een soerat beratip, dat de Priester te *Padang* (?) en te *Ajer Bangis* voorleest bij het einde der Poeasa.

7. Een eed-formulier van de Alfoeren op *Ceram*.

8. Afschrift van een contract, door den vorigen Sultan van *Koetei* gesloten, zonder datum, zijnde „overeenkomsten tusschen Boeginezen, welke te *Koetei* verblijf houden met den Sultan, bijgestaan door zijne oudsten, tijdens voor de eerste maal 's Lands belangen in overweging werden genomen te *Tjemejan*."

Alles geschenken van den Heer F. A. NIEUWENHUIJZEN, Assistent-resident van *Ajer Bangis* en *Rau*, lid van het Genootschap.

9. Een aantal munten, later te omschrijven, zijnde: twee gouden (Atjeh) negen zilveren, elf koperen en twee looden munten, geschenk van den Heer NETSCHER.

10. Een gouden Atjeh munt, nader te omschrijven, geschenk van den Heer VAN DER ZEE, Luitenant der Infanterie in garnizoen te *Priaman.*

11. Het Evangelie van LUCAS in het Niasch. Geschenk van den Heer FRIEDERICH KRAMER, Zendeling-Leeraar te *Goenoeng-Sitoli.*

De Vergadering betuigt den voorzitter haren dank voor al deze bewijzen van belangstelling. Besluit verder ook den gevers dank te betuigen, en verder:

No. 5 en 6 in handen te stellen van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG;

No. 7 in handen te stellen van de redactie van het Tijdschrift;

No. 8 in rondlezing te zenden.

Verder deelt de voorzitter mede:

a. dat volgens bericht van even genoemden Kapitein OSBORNE te *Tacome* (?) een bronzen kanon wegende 40 pikols, ter beschikking van het Gen. ligt. De Heer NETSCHER zal later adviseeren of het geschikt is om overgevoerd te worden. Het is zonder druif, zonder insciptie en vernageld.

b. dat volgens bericht van den Assistent-resident van *Priaman,* den Heer Jhr. J. C. D. A. VAN DER WIJCK, een beschreven steen ligt tusschen *Mangoen* en *Priaman* in de wildernis. Dezelfde ambtenaar meende te weten dat er nog meer waren en zou dit tot een punt van onderzoek maken en naar bevind van zaken handelen in overleg met den Heer NETSCHER, den Gouverneur.

c. dat op den weg van *Loeboe Sikaping* naar *Pantar,* ongeveer drie palen voorbij *Sali-bawang* te *Tandjong Medan* (een kampong) zich in de wildernis eene verhevenheid bevindt, bestaande uit vier muren van gebakken steen in den vorm van een paralelopipedum gevuld met aarde. Het heeft het aanzien van een overblijfsel van een hindoe monument. Daarin heeft men, naar verhaald wordt, eenige beelden en een koperen schotel gevonden,

waarvan het evenwel niet bekend is waar zij zich thans bevinden.

De Controleur GOOSSENS zal opnemingen laten doen, waartoe de Voorzitter bereids *f* 50 beschikbaar heeft gesteld;

VI. De financieele commissie verzoekt, wegens afwezigheid van het lid VAN SCHOUWENBURG, diligent verklaard te worden.

VII. De commissie voor het onderzoek naar 's Gen. Museum verklaart door de afwezigheid van den Directeur zich niet hij machte verslag uit te brengen, en zou derhalve gaarne zien dat daarmede gewacht werd tot 's Heeren VAN DER CHIJS' terugkomst.

VIII. De commissie voor de opneming van de Bibliotheek brengt haar verslag ter tafel, dat in rondlezing zal gezonden worden.

IX. De Thesaurier brengt de begrooting ter tafel die tot de volgende vergadering geajourneerd wordt.

X. Het Museum wordt verrijkt met:

Twee Alifoeroe-schilden van Centraal *Celebes*, geschenk van het Eerelid RIEDEL.

XI. De Bibliotheek met de redevoering, door den Gouvernements-Commissaris, den Heer T. H. DER KINDEREN uitgesproken in een groote rapat, den 10[en] November te *Fort de Kock* gehouden. (Maleisch.)

XII. Het Munt- en Penningkabinet met:

a. de medaille, door vrienden en leerlingen vereerd aan C. G. C. REINWARDT bij gelegenheid van zijn vijftigjarig professoraat, 1851.

b. eene medaille, geslagen ter eere van de Samarangsche vrijwilligers, 1825, hebbende aan de eene zijde *om* een lauwerkrans

de woorden: Vrijwilligers-Godong-Demak; *in* de krans het woord Sept. en onder de krans 1825. De keerzijde heeft het wapen van *Samarang* met het omschrift: Senatus populusque Samarang sensis 1825.

Beide geschenken van den Heer Bos Otten.

Den gevers dank betuigen.

XIII. Tot gewone leden werden benoemd de Heeren:

Ch. M. G. A. M. Ecoma Verstege, Resident van *Timor;* P. F. Wegener, Resident van *Besoeki;* F. Beijerinck, Resi- van *Kediri;* C. M. E. Merens, J. P. Th. Van Nunen, M. A. F. Goossens, F. A. Van der Ploeg, allen Controleurs in het Gouvernement *Sumatra's Westkust.*

Herbenoemd tot gewoon lid de Heer Mr. J. C. J. V. Van der Schalk, Resident van *Rembang* en benoemd tot buitengewone leden de Heeren S. Coolsma te *Soemedang* en Friederich Kramer op *Nias.*

Bedankt als lid de Heer N. D. Lammers van Toorenburg.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 14 Maart 1876.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 14 Maart 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig: de Heeren Mr. T. H. Der Kinderen, voorzitter, Mr. W. Stortenbeker, Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg, Mr. W. B. Bergsma, K. L. Van Schouwenberg, W. P. Groeneveldt, en de Secretaris.

Afwezig: de Heeren Mr. J. A. Van der Chijs en Mr. N. P. Van den Berg.

I. De Notulen der vergadering van 15 Februari jl. worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den 1en Gouvernements-secretaris dd. 22 Februari jl. no. 455, ten geleide van een exemplaar van: Register op deel I—VII van het werk: De opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië, door Jhr. Mr. J. K. J. De Jonge.

Plaatsen in de bibliotheek.

b. Van denzelfden dd. 24 Februari jl. no. 481, toezendende eene van den eersten Koning van *Siam* ontvangen vertaling in de Siameesche taal van de inscriptie op het voetstuk van den door hem aan de stad *Batavia* geschonken bronzen olifant.

Tot toelichting hiervan diene het volgende:

Oorspronkelijk bestond het plan om op het voetstuk van den olifant eene inscriptie te plaatsen in het Hollandsch, Maleisch en Javaansch. Vgk. Notulen van 3 Maart 1874 II *f*, dl. XII blz. 14 volgg. De laatste taal werd minder eigenaardig gevonden en stelde men Z. E. den Gouverneur-Generaal voor ('s Gen. missive 5 Maart 1874 no. 27):

1e. het Javaansche opschrift te doen vervangen door een Siameesch;

2e. aan den Nederlandschen Consul te *Bangkok* te verzoeken eene met Siameesche karakters geschreven vertaling van het Hollandsche opschrift, dat luidt: Geschenk van Zijne Majesteit Somdet Phra Paramender Maha Chulalonkorn, eersten Koning van Siam, aangeboden aan de stad *Batavia*, ter herinnering aan zijn bezoek in de maand Maart 1871.

In Juli 1874, bij een schrijven van den 1en Gouvernements-Secretaris van den 27en dier maand no. 1543, heeft de Regeering dit verzoek aan den Consul gedaan. In Juli 1874 berichtte de Hoofdingenieur dat het piedestal gereed was en men wachtte op de inscripties; waaruit het Gen. aanleiding nam, bij een schrijven van 14 Juli 1874 no. 95, bij de Regeering op eene beschikking aan te dringen. Werkelijk zond Zij dan ook bij renvooi van 24 Augustus 1874 no. 15551, verhandeld in de Notulen van 1 September d. a. v. III*c*, bl. 98 van dl. XII, de Siameesche inscriptie, die daarop, bij 's Gen. schrijven van 13 September d. a. v. no. 107, met de Maleische vertaling, welke de Heer VAN DER TUUK gemaakt had, aan den Hoofd-Ingenieur gezonden werd, die beide in marmer deed beitelen en daarna de platen in het voetstuk deed inmetselen.

Die inscriptie is geschreven op een vel velijn papier, dragende den stempel: „Consulaat der Nederlanden te *Bangkok*, *Siam*" en heeft onder de Siameesche karakters:

„Romanized:

„Kong sing sung somdet pra paramintara maha, Chulalong-„kon Prabhao, Pendin Krung Siam prarachatan hai wai gä „muang *Batawia* pen ti raluk tung krang mua krao sadet ma „muang ni namua wan duen march kristo sakarat 1871 pi."

De schrijfhand is blijkbaar Engelsch.

Of nu aan het Nederlandsche consulaat te *Bangkok* ontgaan is dat het reeds eene Siameesche vertaling van het Hollandsche opschrift geleverd had;

of dat men ter Algemeene Secretarie vergeten heeft dat de

Consul het verlangde reeds gezonden had en hem op nieuw het verzoek om eene inscriptie gedaan heeft:

dit is niet uit te maken, maar zeker is het dat de bij missive van den Gouvernements-Secretaris dd. 24 Februari 1876 no. 481 gezonden inscriptie *niet* is eene vertaling van de inscriptie op het voetstuk van den olifant door Z. M. aan de Stad *Batavia* geschonken. Zonder Siameesch te kennen, kan men zien dat er iets anders staat dan op de marmeren plaat van het voetstuk, maar bovendien: er is eene vertaling bijgevoegd. geschreven door onzen Consul, den Heer W. H. Senn van Basel en luidende als volgt:

„Wij de Koning hebben de stad *Batavia*, de groote kolonie „der *Nederlanden* bezocht den 27sten Maart 1871, volgens de „Christelijke jaartelling.

„Wij zonden een bronzen olifant, opdat een ieder die den „olifant en de inscriptie daarop mogt zien, zich den tijd her„innere, waarop Zijne Majesteit de Koning van Siam dat land „bezocht."

Onder staat:

Voor de Nederlandsche ovenzetting uit het Engelsch gedaan door den Heer S. J. Smith. De Consul der Nederlanden, W. H. Senn van Basel.

Wellicht, ja hoogst waarschijnlijk, heeft de zaak zich aldus toegedragen:

Na de voltooing van het voetstuk en het opstellen van den olifant deed de Heer Dibbets, de toenmalige Hoofdingenieur. eene photographie van het monument maken, van voren en van de beide zijvlakken gezien.

De Regeering, vgk. Notulen van 1 December 1874 II, *c*, van dl. XII bl. 128, bepaalde dat deze afbeeldingen den Koning van Siam zouden aangeboden worden, en vroeg of het Genootschap bij de toezending wellicht het een en ander medegedeeld wilde hebben.

Het Gen. antwoordde bij een schrijven van 12 December 1874 no. 159, dat bij het aanbieden behoorde vermeld te wor-

den „dat behalve het opschrift in de Nederlandsche taal op de „voorzijde, aan den rechter- en linkerkant van het voetstuk „eene marmeren plaat *zal* gesteld worden met eene Siameesche „en eene Maleische inscriptie, vermeldende even als die in het „Hollandsch, dat de olifant een geschenk is van Z. M. ter „herinnering aan Haar bezoek aan *Batavia* in Maart 1871."

Men moest hier in den toekomenden tijd spreken want, toen de Heer Dibbets de photographieën liet nemen, waren de inscripties op de zijvlakken nog niet aangebracht, en vertoonde de afbeelding slechts de uitgespaarde vakken, waarin de marmeren tafels later gemetseld zijn.

Het is dus zeer natuurlijk dat Z. M. in de meening verkeerd heeft dat men nog altijd op eene inscriptie in het Siameesch wachtte en die toen heeft laten vervaardigen.

Eindelijk wordt hier nog vermeld dat de photographieën te gelijk verzonden zijn met het exemplaar van 't. werk des Heeren Wilsen en Leemans over den Boro-Boedoer; Vgk. Notulen van 9 Juni 1874 II, *k*, bl. 59 van dl. XII, en dat blijkens Zijnen brief aan den Gouverneur-Generaal, de Koning met deze geschenken hoogelijk ingenomen was.

De hierboven aangehaalde missive van den 1[en] Gouvernements-Secretaris dd. 24 Februari jl. kan mitsdien gedeponeerd worden.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 25 Februari jl. no. 2137, verzoekende mededeeling of de Directie voornemens is het haar toegezonden verslag van de reizen naar Nieuw-Guinea gedaan door den Inspecteur honorair der cultures J. E. Teijsmann, in het Tijdschrift te drukken. Bedoeld verslag werd toegezonden bij schrijven van 28 September 1872 no. 9000. Vgk. Notulen, dl. X bladz. 137.

Het verslag, dat onder berusting van een der redacteuren van het Tijdschrift moet wezen, terugzenden.

d. Van denzelfden dd. 25 Februari no. 2140, verzoekende bericht hoe het staat met de vervaardiging van de Photogra-

phieën naar Java's Oudheden, bestemd voor het India-Office te *Londen*. Vgk. Notulen dl. XIII bl. 91 en 120.

De Secretaris deelt mede dat hij juist het bericht heeft ontvangen dat ze gereed zijn en het antwoord op 's Directeurs schrijven mitsdien de toezending zelve zal zijn.

e. Van denzelfden dd. 25 Februari jl. no. 2141, verzoekende antwoord op het schrijven van 1 October 1875 no. 10582 — Notulen, dl. XIII bl. 119 — dat handelt over de restauratie van het graf van RUMPHIUS.

De stukken zijn nog niet bij alle leden in rondlezing geweest.

f. Van denzelfden dd. 9 Maart jl. no. 2622, ten geleide van het Gouvernements-renvooi dd. 4 Maart jl. no. 4231 en het daaraan gehechte request van den Heer C. B. H. VON ROSENBERG, laatstelijk ambtenaar belast met het doen van wetenschappelijke onderzoekingen in Ned. Indië, houdende verzoek om herplaatsing in 's Lands dienst, over welke vraag het advies der Directie verzocht wordt.

Wordt besloten te antwoorden:

dat het oordeel, 't welk het Gen. in der tijd over 's Heeren VON ROSENBERGS jongsten arbeid: Reistochten naar de Geelvinkbaai, meende te moeten vellen, (Notulen dl. X bl. 9 volg. en gedeeltelijk teruggegeven in de voorrede van evengenoemd werk, bl. XXI volg.) ook nu nog niet teruggenomen wordt;

dat daaruit blijkt hoe het Gen. de waarde die het aan 's Heeren VON ROSENBERGS arbeid toekent, uitsluitend zoekt in hetgeen hij geleverd heeft over de Natuurlijke Historie;

dat daarom zijne verdiensten op dat gebied schijnen te liggen;

dat het bij gevolg eigenaardiger tot den werkkring der Kon. Natuurkundige Vereeniging behoort om te beoordeelen in hoeverre zijne wederplaatsing in 's Lands dienst de wetenschap ten goede zal komen;

gevende de Directie mitsdien in overweging dat die Vereeniging uitgenoodigd worde in deze advies uit te brengen.

g. Van Raden Mas Adipati ARIO TJONDRO NEGORO, Regent van *Koedoes*, dd. 26 Februari jl. verzoekende terugzending van de stukken, bedoeld in Notulen van 4 Januari jl. II, *e*.

Het noodige.

h. Van den Secretaris der Spinoza-commissie, den Heer Dr. H. J. BETZ, gedagteekend Den Haag, 10 Januari jl. ten geleide van eene circulaire van de commissie die zich in Nederland gevormd heeft, ter oprichting van een standbeeld voor SPINOZA, en verder namens haar mededeelende dat zij zich, behalve tot het Gen. ook tot de Kon. Natuurkundige Vereeniging gewend heeft met verzoek om door de oprichting van een sub-comité de zaak in Ned.-Indië te bevorderen.

De Heeren DER KINDEREN, L. W. C. VAN DEN BERG en GROENEVELDT stellen zich van 's Gen. zijde hiervoor beschikbaar en wordt verder besloten hiervan aan de Natuurk. Vereeniging kennis te geven, met verzoek ook harerzijds eenige leden harer Directie of harer Vereeniging aan te wijzen ten gemeenschappelijken arbeid aan het doel der Hollandsche commissie.

i. Van den Heer ARISTIDE MARRE, te *Parijs*, aanbiedende een exemplaar der volgende werkjes:

Java. Code des successions et du mariage.

Sumatra. Histoire des Rois de Pasey.

Malaca. Histoire des Rois malays.

Une révolution à *Malaca*.

Mémoires de NACHODA MOUDA;

KHOLAÇAT AL HISSÂB.

Extrait du KITAB AL MOBAREK.

Le Messahat de M. BEN MOUSA AL KHAREZMI.

En de toezegging gevende dat zoodra zijn door het Institut bekroond *Essai sur le Malgache* gedrukt zal zijn, het Gen. ook daarvan een exemplaar zal ontvangen.

Den schrijver de goede ontvangst berichten, bedanken, en

aan den Heer Dr. B. F. MATTHES doen toekomen een voor hem bestemd, bij de bezending ingesloten, kaartje van den Heer MARRE.

k. Van het correspondeerend lid, den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng* 20 Februari jl. luidende als volgt:

„Onder de papieren van GERICKE bevindt zich een afschrift van een oud-Jav. „Inscriptie op een overeind staanden steen, te *Simpang* bij *Soerabaja* aanwezig." Ik heb de domme fouten van den Javaanschen afschrijver niet alle kunnen verbeteren en zoude dus gaarne nog een ander afschrift willen raadplegen; of die steen nog bestaat, zou de Directie van den Resident van *Soerabaja* kunnen te weten komen. Een andere afdruk is zeer noodig daar ook de volgorde der woorden door de afschrijvers niet is begrepen. De verwarring in het stuk is verbijsterend.

De inscriptie bevat een edict van den Vorst AIRLANGGA, ook bekend uit No. V van Dr. COHEN STUART's: „Oorkonden." Zonderling is het dat edict *Tâmrapracâsti* genoemd wordt, zoodat men denken moet dat het een afschrift is van een koperen plaat. De aanteekening van een Europeaan, die vermeldt, dat de inscriptie zich op een overeind staanden steen bevindt, kan dus foutief zijn, ten zij men aanneme, dat oudtijds de edicten van den Vorst te gelijker tijd op een steen werden gesneden, terwijl de persoon, die 's Vorsten gift in land ontving, een koperen plaat te bewaren kreeg. Dat tâmra (koper) komt te vaak in de inscriptie voor, dan dat ik verkeerd zou gelezen gelezen hebben. De inscriptie is zeer belangrijk, en meldt de overwinning van *Airlangga* op een vorst van *Hasin* (de lezing hiervan is niet zeker), 't jaartal is 947 (van de 9 alleen ben ik zeker). Dat *Hasin* doet denken aan de Maleijers, die in een *pijagĕm* van *Bantam* (z. Brieven over het Lampongsch) *wong asin* (ziltelieden, *zeelieden*?) genoemd worden. Bij de herstelling van den oorspronkelijken text heb ik zeer veel dienst

gehad van C. STUART's oorkonden, waarvan de uitgave 't Bat. Gen. tot eer verstrekt. Maar de meeste eigennamen, in de inscriptie voorkomende, maken het te moeielijk om alles te corrigeeren. De volgorde heb ik, door te letten op afgebroken woorden, geloof ik, weder kunnen te recht brengen.

Voorts heb ik U mede te deelen, dat hier op *Bali* koperen platen zijn, waarop edicten van oud-Jav. vorsten. Zij staan hier bekend onder den naam van *pratasti*, (verbastering van praçâsti, in de spreektaal zegt men ook *tastra* in pl. v. çâstra), maar worden als een palladium opbewaard. De hoofden durven voor de bevolking mij niet vergunnen ze af te schrijven! Men bidt ze aan, besproeit ze met water, dat ter afwering van allerlei kwalen gebezigd wordt, en laat ze niemand zien, (hetzelfde heeft men in de Lampongs met de edicten van *Bantam*, z. Brieven over het Lampongsch). Door tusschenkomst van de Regeering, met een brief van den Gouverneur-Generaal toegerust, zou ik misschien toegang verkrijgen tot die dingen. Ik geloof, dat men de hoofden moet overhalen ze voor den dag te halen, zonder dat de bevolking er de lucht van krijgt. Ik zou ze dan aan huis kunnen afschrijven, en ze weer in het geheim terug geven. Ik hoop dat de Directie van belang zal achten, ter eere van wijlen C. STUART, het door hem zoo goed begonnen werk voort te zetten. De ontdekking der *pratasti*'s op *Bali* is van zeer veel gewicht, daar de Islam ze niet, zoo als op *Java*, heeft vernietigd. Er zullen denkelijk alhier zeer vele te vinden zijn. De vorsten van andere rijken moet men dus onder den arm nemen, want niet alleen in het aan ons onderworpen deel van *Bali* vindt men ze, maar overal, hier en daar waar districtshoofden wonen. Hoe geheim men er meê is, blijkt wel daar uit, dat ik nu eerst de zekerheid heb van hun bestaan, niettegenstaande het woord *pratasti* mij reeds sedert lang bekend is. Zelfs de meeste Balineezen hebben ze niet gezien."

Aan den Resident van *Soerabaja* schrijven over den steen en

voorshands bij den Resident van *Banjoewangi*, gecommitteerde voor de zaken van *Bali* en *Lombok* eene poging aanwenden om den Heer VAN DER TUUK de koperen platen te bezorgen.

l. Van den Heer IJ. STRIKWERDA, gedagteekend *Cheribon* den 22 Februari jl. berichtende dat hij, naar aanleiding van een verzoek van den Heer VAN DER CHIJS, aan het Gen. heeft verzonden het model van eene woning van eenigszins gegoede inlanders in het regentschap *Koeningan*.

Den Heer STRIKWERDA bedanken voor het belangrijke geschenk, dat reeds ontvangen en in de vergaderzaal aanwezig is.

m. Van den Heer VAN DER CHIJS, geschreven uit *Tjilatjap* den 3 Maart jl. ten geleide van het cognossement eener bezending, bestaande uit een *koeda kèpang*, of *emblég*, op *Java* in gebruik bij optochten wegens bruiloften, enz., als wanneer de quasi-berijders zich dikwerk zoo opwinden dat men moeite heeft hen tot bedaren te brengen.

Het noodige verrichten tot de in ontvangstname.

n. Van den Heer W. LINN, gedagteekend *Rangkas-Betoeng* 5 Maart jl. strekkende in antwoord op de vragen hem gedaan en vermeld in de Notulen van 1 November 1875, III, en luidende als volgt:

„Tot mijn leedwezen heb ik tot heden toe nog geen voldoend resultaat gekregen, wat betreft het onderzoek door mij ingesteld, ingevolge Uw schrijven van den 26sten December A°. P°. No. 159.

Wel is bedoelde gewoonte hier bij verscheiden desa's in gebruik geweest, en gelooft men nog steeds, dat de lijken van sommige personen na hun dood in tijgers veranderen; doch tot een goed begrip dezer zaak moet men de voorschriften en gebruiken kennen, verbonden aan de opvolging der *Elmoe Halangan*, daar alleen die personen, die den ritus hiervan opvolgen, bovengenoemde metamorphose ondergaan.

Nu is de bevolking, of liever gezegd de personen die in het bezit dezer wetenschap zijn, hier zeer achterhoudend mede; en moeielijk tot mededeeling te bewegen; zoodat dit eerst met overreding en geduld verkregen zal moeten worden. Zoodra mij dus genoegzame inlichtingen hieromtrent geworden zijn, hoop ik U die later te doen geworden.

Zooveel is mij echter wel gebleken, dat dit bijgeloof nog van de Hindoeperiode afkomstig is; en hoe achterhoudend met alles wat hiermede samenhangt, men nog is, kan U o. a. blijken uit een stuk, afkomstig van den Heer J. Rigg, en opgenomen in het Maart-nummer, jaargang 1850-, van het „Journal of the Indian Archipelago" waarnaar ik zoo vrij ben U beleefdelijk te verwijzen; hetgeen ook handelt over een hier in deze afdeeling nu nog bestaand volksgeloof; waarvan een mijner kennissen, erfpachter in die streek, de eigenaardige gevolgen bij de ontginning zijner gronden heeft moeten ondervinden.

o, Van den Heer G. Busken Huet, dd. 6 Maart jl. ten geleide van een viertal afschriftten van door hem verzamelde Wajang-verhalen, zoo als die te *Botavia* worden voorgedragen.

De drie eerste Marakrama, Baladewa en Branta Koesoema, zijn door een inlander te *Batavia* opgesteld; het vierde, Poerabaja sakit, is door hem zelven, uit den mond van een Bataviaschen huisjongen opgeschreven. De Heer Van der Tuuk, zoo bericht de inzender verder, heeft zich, indien tot de uitgave mocht besloten worden, bereid verklaard de correctie op zich te nemen.

Wordt besloten den inzender te bedanken en de stukken aan den Heer Van der Tuuk te zenden, met verzoek over de uitgave zijn advies mede te deelen.

p. Van de Firma Ernst & Co. dd. 9 Maart jl. berichtende dat van de photographieën „Oudheden" in 1875 geen enkel carton is afgeleverd;

dat van de photographieën *Boro-Boedoer* in dat jaar zijn verkocht:

tien cartons aan een lid,

veertig cartons aan een niet-lid,

komende het Gen. alzoo van de laatste een gulden per carton toe, over welk bedrag verzocht wordt te beschikken.

Gesteld in handen van den Thesaurier.

q. Van den Heer L. W. D. A. VAN RENESSE VAN DUIVENBODE, gedagteekend *Menado*, 2 Februari jl. dank betuigende voor zijne benoeming tot lid van het Gen.

Notificatie.

r. Van den Heer J. A. KRAJENBRINK, gedagteekend *Gintoeng*, 3 Maart jl. en houdende mededeeling dat redenen van gezondheid en dagelijkschen arbeid hem noodzaken zich uit het openbare wetenschappelijke leven terug te trekken en mitsdien voor zijn lidmaatschap te bedanken.

Afvoeren van de ledenlijst.

III. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG brengt ter tafel het levensbericht van Dr. A. B. COHEN STUART door hem, ingevolge de opdracht ter vorige vergadering, samengesteld.

Plaatsen in het Tijdschrift:

IV. De Heer DE ROO biedt aan een opstel van den Heer C. M. G. A. M ECOMA VERSTEGE over de *Sekah*-bevolking van *Billiton*.

In handen stellen der Redactie van het Tijdschrift.

V. De Heer GROENEVELDT heeft uit *China* medegebracht en biedt dit thans het Gen. aan, eene schriftuur, afkomstig van *Formosa*, om het volgende zeer merkwaardig.

De Formosanen hebben van de oude Hollanders de schrijfkunst geleerd en wel met het gewone Hollandsche karakter, dat zij nog lang nadat wij in 1661 het eiland verloren hebben, zijn blijven gebruiken; doch dat thans noch gebezigd noch

meer begrepen wordt. Het onderhavige stuk is uit het jaar 1743 en volgens den vorm zou men zeggen dat het een koopcontract was. De taal, waarin het is geschreven, is Formosaansch.

Opnemen in de verzameling Varia.

VI. De Heer GROENEVELDT biedt aan een opstel over de berichten van Chineesche schrijvers over den *Oost-Indischen Archipel* vóór de komst der Hollanders.

Wordt besloten dit stuk, dat de schrijver in het Engelsch gesteld heeft, op te nemen in de verhandelingen.

VII. De Heer MEINSMA deelt mede dat hij het gouden handvat van eene kris, waarvan sprake is in Notulen van 15 Februari 1876, IV. *l*, heeft doen hertaxeeren, dat het, als zijnde niet massief, doch met koper opgevuld, moeielijk is de juiste waarde te bepalen, doch dat de Heer OLISLAEGER die stelt tusschen *f* 67.50 en *f* 90.—.

Daar het inderdaad een fraai voorwerp is, werd besloten er *f* 100,— voor te bieden.

IX. De Begrooting voor 1876 wordt vastgesteld. Zij bedraagt in uitgaaf *f* 16450 terwijl de inkomsten geraamd zijn op *f* 16750.

X. Uit de rondlezing terug ontvangen de hss. in den tijd van den Heer G. E. DE NIJS BIK ontvangen; Vgk. Notulen van 3 Maart 1874 II, *k*. bl. 21 van dl. XII.

XI. Wordt tot lid *herbenoemd* de Heer G. A. DE LANGE te *Batavia*.

Benoemd tot lid de Heer J. P. SPRENGER VAN EIJK, Directeur van Financiën.

Afgevoerd van de ledenlijst op hun verzoek de Heeren J. A. Krajenbrink, en W. G. Meijer.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 9 Mei 1876.

T. H. DER KINDEREN,
President.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-Vergadering van Dinsdag 9 Mei 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig: de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT, K. L. VAN SCHOUWENBURG, het eerelid G. F. DE BRUIJN KOPS en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. J. A. VAN DER CHIJS en Mr. W. STORTENBEKER.

I. De Notulen der vorige vergadering van 14 Maart jl. worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 11 April jl. No. 863, ten geleide van een exemplaar van: Die Triangulation von *Java*, ausgeführt vom Personal des Geographischen Dienstes in Niederländisch Ost-Indien. Erste Abtheilung. Vergleichung der Maasstäbe des Repsold'schen Basis-Mess-Apparates mit dem Normalmeter, von Dr. J. A. C. Oudemans. *Batavia*, Landsdrukkerij 1875, 4°.

Plaatsen in de Bibliotheek.

b. Van den Commandant van het Leger en Chef van het Departement van Oorlog dd. 8 Maart jl. No. 19, ten geleide van een exemplaar der *Atjeh*-medaille.

Onder dankbetuiging de ontvangst erkennen en opnemen in het munt- en penningkabinet. Vgk. Notulen van 1 November 1875, III *b*.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 15 Maart jl. No. 2862, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Madioen*, dd. 9 Februari jl. No. 1300/2 en elf stuks goudwerken, gevonden in de desa *Sempoe*, district *Semanten*, afdeeling *Patjitan*, aangaande het overnemen van welke voorwerpen het gevoelen der Directie gevraagd wordt.

Antwoorden dat op het bezit dier voorwerpen geen prijs wordt gesteld.

d. Van denzelfden dd. 18 Maart jl. No. 3012, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Madioen* dd. 9 Maart t. v. No. 1769/25 en van een aantal voorwerpen, reeds 17 jaar geleden, bij ontginning van gronden, onder de desa *Lorok*, *Patjitan*, door zekeren SETROSEMITO gevonden. Aangaande het overnemen van die voorwerpen wordt het gevoelen der Directie gevraagd.

Antwoorden dat het Gen. op deze voorwerpen, waaronder zich een fraai beeldje bevindt, prijs stelt, en indien de regthebbende daarmede genoegen neemt, genegen is er *f* 25,— voor te geven.

e. Van denzelfden dd. 20 Maart jl. No. 3012, ten geleide van een schrijven van den Resident van *Tegal* dd. 2 Maart t. v. No. 1138/41 en van de twee kleine *tjepoek* met de deksels, welke de vinder genegen is voor *f* 37.50 af te staan.

Vgk. Notulen van 7 September 1875 II *g*. Het bedrag overmaken.

f. Van denzelfden dd. 31 Maart jl. No. 3554 ten geleide van een afschrift van het Gouvernements-Besluit dd. 23 Maart jl. No. 14 en twee kains-pandjang, Z. E. den Gouverneur-Generaal ten geschenke aangeboden door Z. H. den Sultan van *Pontianak;* wordende deze voorwerpen op den voet van Besluit van 11 December 1858 No. 77 aan het Gen. ter bewaring afgestaan.

g. Van den Colonel, Gouverneur ad interim van *Cochin-China* dd. 27 Maart jl. No. 124, terug verzoekende de inscripties, bedoeld in Notulen van den 13en Juli 1875, III *p*.

De secretaris deelt mede dat hij tijdens het jongste verblijf te *Batavia* van den Heer VAN DER TUUK, dezen de inscripties vertoond heeft, doch dat de Heer VAN DER TUUK, hoewel het letterschrift kunnende ontcijferen, met de taal zelve geheel onbekend was. Diensvolgens de inscripties terug zenden.

h. Van Prof. A. KOENIKER (?) gedagteekend *Würzburg* den 5en Maart 1876, verzoekende een aantal praeparaten ten behoeve zijner bijzondere studiën op placentae van verschillende zoogdieren.

Toezenden aan de Kon. Natuurkundige Vereeniging.

i. Van 's Gen. oud-lid, Prof. J. A. C. Oudemans, gedagteekend *Utrecht* 26 Februari jl., toezendende eene woordenlijst in de taal der bewoners van *Enggano*, van de *Mentawei* of *Poggi-eilanden* en van *Nias*, te zamengesteld op zijne reis voor sterrekundige plaatsbepalingen van punten op of nabij de Westkust van *Sumatra*. „Merkwaardig", schrijft de Hoogleeraar, „is vooral in het Engganeesch het praefix *e* van een aantal substantiva; ook in de telwoorden doet zich het vreemde verschijnsel voor, dat slechts één tot zes door afzonderlijke woorden worden aangegeven, terwijl voor 7 gebezigd wordt 5 + 2, voor 8: 4 + 4, en voor 9: 5 + 4. Evenzoo bestaat voor 20 een afzonderlijk woord, maar vóor 30 wordt gezegd: 20 + 10, voor 50: 40 + 10, voor 70: 60 + 10 en voor 90: 80 + 10."

De lijst van Engganeesche woorden is afkomstig van wijlen den Heer R. FRANCIS, de beide andere zijn door den Heer O. uit den mond der tolken opgeschreven. Ook is er nog een lijst bij van Oost-Ceramsche woorden met enkele uit de Key-en de Taloeti-taal, een en ander verschuldigd aan den loods, den in de Molukken welbekenden Radja-laoet.

Stellen in handen der Redactie van het Tijdschrift, en Prof. OUDEMANS bedanken.

k. Van Capt. J. WATERHOUSE Esq. secretaris der Asiatic Society van *Bengale*, gedagteekend *Calcutta* 29 Februari jl. no. 101, ten geleide van een wissel van £ 3 ter goedmaking van de kosten voor nieuwe photographieën, die de beschadigde, Vgk. Notulen van 7 December 1875, II *d*, vervangen moeten.

De secretaris deelt mede dat zij elken dag, naar 's photographen mededeeling, gereed zullen komen. (*)

l. Van 's Gen. lid den Heer Mr. S. J. C. W. VAN MUSSCHENBROEK, gedagteekend *Menado*, 14 Maart no. 631 en luidende als volgt:

Eenige jaren geleden geraakte een schip, herkomst onbekend, doch oogenschijnlijk van chineesch maaksel op de Noordkust van *Celebes* verzeild, werd daar door de strandbewoners overrompeld, uitgemoord en leeggeroofd, daarna verbrand.

Later werd de daad bekend, vervolgd, de daders gestraft en een gedeelte van het geroofde teruggevonden, doch schijnt men ook toen nog tot geene zekerheid geraakt te zijn omtrent de plaats van herkomst van het vernielde schip. Bij mij is het vermoeden gerezen dat de vermoorde bemanning zelve welligt zeeroovers geweest zijn, die het schip van de oorspronkelijke bezitters hadden bemagtigd en daarop getracht hadden de lading, uit ligt herkenbare en fijne waren bestaande, op eene niet gecontroleerde afgelegen plaats van de hand te zetten, en in te ruilen voor rijst en dergelijke.

Hun binnenvallen te *Bolang-Oekie*, zoo geheel buiten elken handelsweg voor vreemde schepen gelegen, en waarvan de baai, vooral de binnenbaai, waar zij voor anker kwamen, alleen uit vroegere bezoeken aan de Soeloesche zeeroovers is bekend, is anders bijna onverklaarbaar.

(*) Sedert verzonden door welwillende tusschenkomst van den Britschen Consul.

Hoe dit zij, de nationaliteit van het schip werd nimmer voldoende opgehelderd, doch van de geroofde goederen, (zijden waren, verlakt goed enz.) reeds in vele handen overgegaan, werd genoeg terug gevonden om tot overtuiging der schuldigen te dienen, die daarop tot bekentenis kwamen en gestraft werden.

Onder de achterhaalde goederen werd ook geld gevonden, goud, zilver en koper met hier eveneens niet bekenden stempel.

Het koper schijnt allengs verdwenen te zijn, doch van het goud en zilver bleven enkele exemplaren over, in handen van dezen en genen geraakt, en waarvan ook ik exemplaren in goud en zilver ontving, hierbij ten behoeve van de muntverzameling van het Genootschap aangeboden, en die ik aan de welwillendheid te danken had van den Heer H. C. Dircks, handelaar te *Menado*.

N.B. Onder de tegenstrijdigheden, die de zaak onduidelijk maken, komen o. a. de volgende voor: de opvarenden spraken meest alle een weinig Maleisch, enkelen goed;

zij waren blijkbaar goed bekend met de havens, reeden enz. van de *Soeloe*-eilanden, anders weinig bekend aan hen die in die streken niet te huis behooren of in betrekking staan tot de bewoners; allen echter droegen eenen langen haarstaart, als de Chinezen, en gevlochten als bij deze laatsten.

Voor zooveel ik het ontcijferen kon, is het gevonden, hier niet bekende, geld van Japansche herkomst.

Japanezen noch Maleijers dragen echter staarten, de bewoners van *Lioekioe* meest allen, de zeevarende bevolking van *Formosa*, op wier slechten naam ik niet nader behoef te wijzen, grootendeels, doch spreken geen Maleisch. De hoeden der opvarenden, waarvan mij de modellen voorgeschetst werden, waren blijkbaar deels van *Tegalasch*, deels van *Cochin-Chineesch* model. Doch heeft dit laatste geene beteekenis, daar weinig voorwerpen een zoo cosmopolitische natuur hebben als de verschillende soorten van hoofddeksels. Ik vond o. a. de

roode matrozenmutsen uit de Middellandsche zee zoo wat overal terug bij de Alfoeren en Papoea's beoosten *Halmaheira*.

De opgaven omtrent de vormen van het schip, romp en tuig liepen te veel uiteen om herkenbaar te zijn, deden in het algemeen aan eene jonk denken. De grootte is oogenschijnlijk die van een schip van ± 200 ton geweest; en komt die raming overeen met die van den hoofddjaksa van *Menado*, die tijdens zijn onderzoek in loco de overblijfselen van den romp zag — thans verdwenen."

Plaatsing in het Munt- en penningkabinet en den Heeren V. M. en Dircks dank betuigen.

m. Van denzelfden, dd. 14 Maart jl. no. 632, houdende zeer belangwekkende mededeelingen op natuurhistorisch gebied.

Het schrijven in handen stellen van de K. Natuurkundige vereeniging en den Heer V. M. hiervan kennis geven, onder dankbetuiging voor het gezonden opstel, dat met belangstelling gelezen is, hoezeer het onderwerp buiten den tegenwoordigen werkkring van het Gen. valt.

n. Van den Heer Hoofdingenieur G. A. Pet, dd. 22 April jl. en houdende het verslag en advies, 't welk de Directie de vrijheid nam van hem te vragen over den tegenwoordigen toestand van de oudheden op het *Diëng*-plateau.

Vgk. Notulen van 15 Februari, 1876, IV. *f*.

Het verslag eerst in zondlezing zenden.

o. Van het correspondeerend lid, Dr. H. N. van der Tuuk, gedagteekend *Boeleleng* 7 Maart jl. en luidende in substantie als volgt:

„Dr. Reinhold Rost, de Bibliothecaris van het India office te *Londen* schrijft mij in een brief van 12 Februari o. a. het volgende:

„„What Chalmers had put together about 20 years ago concerning *Serawak*, *Malay* and *Hill-dayak*, was only a first

attempt and full of mistakes. He did not stay long enough in the country to revise and add to it. But there is a missionary now among the Land-dayaks, W. CROSSTAND, who knows their language better than any European did and has worked himself so much into their confidence that they have told him no end of beast-fables, ghost-stories and other folklore, of the existence of which among them no one had had the faintest idea. I have strongly urged him to put them down in Dayak and English, with as full grammatical notes and vocabulary as he can, to send me the ms. for publication. Even supposing I should not find a publisher in *England*, I dare say the Batavian *Verhandelingen* would insert it or the *Bijdragen*.""

Daar het in het belang is der vergelijkende taalstudie ook van dat Serawaksch kennis te nemen, zoo ligt het dunkt me op den weg van het Gen. Dr. R. R. de plaatsing aan te bieden.

Hij is een uitstekend kenner der Dravidische talen en houdt zich sinds lang ook bezig met de talen van onzen Archipel. De Directie zou hem tot Eerelid kunnen benoemen."

Wordt besloten:

1o zulks te doen;

2o den Heer Dr. R. ROST te schrijven dat het Gen. gaarne de bijdrage zal opnemen, mits men vooraf van het werk kennis moge nemen.

p. Van denzelfden, dd. 24 Februari jl. en luidende als volgt:

"De Heer C. STUART heeft mij kort voor zijn dood een afschrift toegezonden (*) van zijn glossarium op de Kawi-oorkonden. In potlood staat op den omslag aangeteekend dat daarin nog geen gebruik is gemaakt van de laatste tekstver-

(*) Dit afschrift werd den Heer VAN DER TUUK toegezonden door den secretaris, die het te dien einde op de vergadering van 1 November 1875 van den Heer STUART ontving.

beteringen. Ook Prof. KERN heeft een afschrift. Hoe dit er uitziet kan ik natuurlijk niet weten. Van belang is het in allen geval 't origineel onder de door S. nagelaten papieren op te sporen, en in het licht te zenden. In 't glossarium, voor zoo ver ik 't beoordeelen mag naar het in mijn bezit zijnde afschrift, zijn bij de meeste woorden de beteekenissen niet opgegeven, maar toch blijft de uitgave van zeer veel gewicht, daar nu ieder de plaatsen zal kunnen opzoeken, waarin een gegeven woord voorkomt. De bedoeling van den Heer S. was niet zoo zeer de Oorkonden te verklaren als wel een ander de gelegenheid te geven met hem zich er mede bezig te houden om naderhand gezamenlijk de beteekenissen op te geven.

(Zie K. O. Inl. bl. XXVIII).

Is het origineel nu netjes geschreven, als het afschrift in mijn bezit, dan zullen Uwe Chineesche of Inlandsche drukkers geen aanleiding geven tot eene, tot wanhoop drijvende, correctie. Men zou die aan iemand te *Batavia* kunnen opdragen, terwijl ik de laatste proef kon nemen. Is het origineel daarentegen door den Heer S. zelven geschreven met zijne verkortingen en andere voor een drukker lastige zaken, dan zal de Directie naar een Europeeschen drukker moeten omzien, om iemand, die zich met de correctie belast, een groot verlies aan tijd te besparen.

Bij de O. raadpleegde de Heer S. verschillende werken. Ik moet de Directie daarop opmerkzaam maken, want het is te vreezen dat die boeken op eene vendutie verstrooid zullen raken.

Ook zou het niet kwaad zijn dat de Dir. Prof. KERN raadpleegde over het een en ander betreffende de papieren, door den Heer S. nagelaten, want hij heeft in Europa te zamen met den Heer K. aan de uitgave der O. gewerkt. Deze zal dan ook beter op de hoogte zijn dan ik, die slechts eenige oogenblikken met hem daarover heb kunnen spreken."

Het bestuurslid L. W. C. VAN DEN BERG deelt naar aanleiding van dit schrijven het volgende mede:

Onmiddellijk na den dood van den Heer STUART heeft

's Gen. bibliothecaris zich tot Mevrouw de Weduwe STUART gewend met het verzoek dat zij het Gen. in de gelegenheid zou stellen om van de nagelaten boekwerken en handschriften van haren echtgenoot, die aan te koopen, welke nog niet in de bibliotheek of in de verzameling handschriften aanwezig waren, dan wel waarvan het bezit om eenige andere reden voor het Gen. wenschelijk was.

Ten gevolge van dit verzoek is de geheele bibliotheek, benevens een aantal papieren enz. van den Heer STUART, overgebragt naar het Gen. en heeft de Heer STORTENBEKER eene lijst van boekwerken samengesteld, waarvan de aankoop door hem aanbevolen wordt, tegen het gezamenlijke bedrag van *f* 287.50.

Wat de handschriften betreft, z. hieronder, V.

q. Van den Heer J. A. B. WISELIUS gedagteekend *'s Gravenhage*, 1 Februari jl., met verwijzing naar Notulen van 1 Juni 1875, VIII. *d*, eenige mededeelingen gevende over het Hoog- of Mandarijn-*Anamitische* letterschrift, waarvoor men aan het collège te *Saigon* gebruik maakt van de „Grammaire Française-Annamite par le R. P. JOURDAIN. *Saigon*. Imprimerie du Gouvernement 1872." Naar de Heer W. meent, niet in den handel. Voor het *Cambodjaasch* verwijst de Heer W. naar den „Cours" van den Heer E. AYMONIER, „professeur au collège des administiateurs stagiaires, *Saigon*, Imprimerie nationale, 1874." Mede niet in den handel. Door eenen bonze in *Cambodja* werd den Heer W. eene verzameling lontar-mss, geschonken, formulieren en gebeden behelzende. „Wellicht", zoo schrijft de Heer W. „wenscht de Heer HOLLE hiervan inzage te nemen, waartoe ik ze Uw Gen. gaarne in leen afsta. Ook voeg ik hier nog bij afschrift van het letterschrift van het rijk *Tjampa* (*Chiampa*, *Cham*) tot nog toe niet in druk uitgegeven."

Een en ander zenden aan den Heer HOLLE en den brief zelven in handen stellen van den Heer GROENEVELDT die bezwaar heeft tegen eenige der daarin geuite sustenuen.

r. Van den Heer J. M. PIJNACKER HORDIJK, President van het 2e Indische Landbouw-Congres, gedagteekend *Djokjakarta*, 12 Maart jl. mededeelende dat op de jongste tentoonstelling gouden, zilveren en bronzen medailles van slechts één soort zijn uitgereikt. Wel was besloten ook medailles van verdienste te doen slaan, maar dit besluit is niet uitgevoerd.

Notificatie. Vgk. Notulen van 4 Januari 1876, II. *f.* 3°.

s. Van de Besturen van het Bataviaasch Prauwenveer en van het Indisch Landbouw-gesticht te *Depok* ten geleide van verslagen dier beide Instellingen over 1875 en 1873/74.

Bibliotheek. Dank betuigen.

t. Van 's Gen. lid den Heer G. A. WILKEN, gedagteekend *Sipirok* den 10en Maart jl. uit de Bibliotheek ter leen verzoekende WILLER's Battahsche Wetten en Junghuhn's Battaländer auf *Sumatra*.

In handen van den bibliothecaris stellen.

u. Van den Heer S. COOLSMA, *Soemedang*, 21 Maart jl. dank betuigende voor zijne benoeming tot buitengewoon lid.

(Vergadering van 15 Februari 1876).

Notificatie.

v. Van den Heer Dr. B. F. MATTHES, *Makassar* 24 April, de ontvangst erkennende van het kaartje van den trouwens ook hem onbekenden Heer A. MARRE. Vgk. Notulen van 10 Maart jl. II *i*.

Notificatie.

III. Wordt besloten:

Den Europeeschen Custos die tegen het genot van vrije woning in het op 't achtererf gelegen huis geene diensten verricht, geëvenredigd aan dat genot, de huur op te zeggen en naar iemand om te zien van wien men meer partij zal trekken.

IV. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG.

a. stelt voor:

1°. Aan den mandoer en de oppassers eene bizondere kleeding met een onderscheidingsteeken te geven;

2°. De Regeering te verzoeken meer stukken ter openbaarmaking in 's Gen. Tijdschrift af te staan.

Conform.

b. brengt ter tafel de twee volgende Nota's:

I. De, in ééne der vorige bestuurs-vergaderingen (*) in mijne handen ter fine van onderzoek gestelde rol, door den gever „soerat berâtip" genaamd, bevat eene Arabische preek (choṭbat) te houden op het feest na het eindigen der groote vasten van de maand Ramadhân. Aangezien reeds eene dergelijke preek gepubliceerd is in de Bijdragen voor de Taal-, Land- en Volkenkunde, uitgegeven door het koninklijk instituut voor Nederlandsch-Indië, nieuwe volgreeks dl. I p. 26 en volgg., zoo komt mij eene opname in het Tijdschrift des Genootschaps hetzij van den tekst, het zij van eene vertaling der onderwerpelijke preek niet wenschelijk voor.

Het eenige, wat daarin verdient opgemerkt te worden, is, dat aan het slot om zegen gebeden wordt voor den tegenwoordigen Sulṭân van *Turkije*, die betiteld wordt als: „onze heer, de dappere Sulṭân 'ABD AL-'AZÎZ CHÂN, zoon van den dapperen Sulṭân MAḤMOED CHÂN zaliger, en kleinzoon van 'ABD AL-MADJÎD (†) CHÂN zaliger, wiens gebied en heerschappij Allâh lang moge laten duren." Vervolgens wordt om voorspoed gebeden voor zijne qâdhî's, zijne ambtenaren, zijne viziers en zijne muftî's, benevens voor alle andere vrome muzulmannen.

De te *Atjeh* veroverde vlag bevat de navolgende Arabische opschriften:

(*a*) midden.

بسم الله الرحمان الرحيم لا اله الا الله ومحمد رسول الله هذا نشان

(*) Vgk. Notulen van 15 Februari 1876, V. 6°.

(†) Ten rechte 'Abd al-Ḥamîd.

خاتم النبوة صلى الله عليه وسلم القطب الرباني والهيكل النوراني والعارف العملاني محبوبي حقاني شيخ محيي الدين امام ابو محمد شاه سيدنا عبد القادر جيلاني قدس الله سره وروحه غوث الحقيقة محيي الطريقة فريد دهره وحيد عمره سيدنا الشريف مولانا السلطان سيد احمد الكبير الرفاعي معشق الله المدد مدد مدد شاه سر الحضرة النبوية سيدنا احمد ابن علوان المدد مدد مدد قطب الاقطب قطاب (*) السيد محمد العطاس استاذ الملة يا علي يا هاشم رحم الله السلطان عليّ رجآ هذا نشان تمت الكلام لا اله الا الله ومحمد رسول الله لا اله الا الله

(*b*) randschrift.

(7 maal.) لا اله الا الله ومحمد رسول الله

(*c*) medaillons boven links:

يا شيخ سيد احمد بن علوان سيد ابراهيم بن العطاس

(*d*) id. id. midden:

القطب الرباني والهيكل النوراني والعارف العملاني محبوبي حقاني امام شيخ سيد محيي الدين ابو محمد عبد القادر جيلاني قدس الله سره وروحه خليفة علم يا شيخ

(*e*) id id. rechts:

يا شيخ سيد محمد احمد بن حسن الكبير الرفاعي خليفة علم لا اله الا الله

(*f*) id. vier halve medaillons:

(2 maal.) لا اله الا الله

(*g*) onderste medaillons (op beiden hetzelfde).

لا اله الا الله ومحمد رسول الله

De vertaling dezer opschriften luidt aldus.

(*a*) In naam van den goedertierenen en barmhartigen Allâh. Er is geen god behalve Allâh, en Moḥammad is de gezant van Allâh. Dit is de banier van de bezegeling der profetie (†),

(*) Lees: قطب الاقطاب

(†) d. w. z. van Moḥammad, die, als laatste en grootste der profeten, de "bezegeling" of het "zegel" der profetie genoemd wordt.

wien Allâh moge zegenen en genadig zijn, van den heerlijken voorganger (*), de schitterende grootheid, den waarachtigen wijze, mijn oprechten vriend Sjaich Moḥjî ad-dîn, Imâm Aboe Moḥammad Sjâh, onzen heer 'Abd al-Qâdir Djailânî, wiens geheimzinnigheid en wiens geest Allâh moge heilig maken, den voorganger (†) in de waarheid, en den opwekker tot den weg (der zaligheid), het juweel van zijne eeuw, en den weergalooze van zijn tijd, onzen heer, den edele, onzen meester, den vorst, Said Aḥmad al-Kabîr ar-Rifâ'î, den vriend van Allâh, hulp! hulp! hulp! de grens van het geheim der prophetische majesteit, onzen heer, Aḥmad ibn 'Aloewân, hulp! hulp! hulp! den heilige der heiligen, den Said Moḥammad al-'Aṭâs, den roem van het geloof. O! 'Alî! O, Hâsjim! Moge Allâh den vorst genadig zijn. (Op) deze banier is mijne hoop(gevestigd). Er is geen god dan Allâh en Moḥammad is de profeet van Allâh.

Er is geen god dan Allâh.

(*b*) Er is geen god dan Allâh, en Moḥammed is de profeet van Allâh.

(*c*) O! Sjaich Said Aḥmad ibn 'Aloewân, Said Ibrâhîm ibn al- 'Aṭâs,

(*d*) De heerlijke voorganger, de schitterende grootheid, de waarachtige wijze, mijn oprechte vriend Imâm, Sjaich, Said Moḥjî ad-dîn Aboe Moḥammad 'Abd al-Qâdir Djailânî, wiens geheimzinnigheid en wiens geest Allâh moge heilig maken, de vorst der wetenschap. O! Sjaich!

(*) قطب beteekent eigentlijk: »pool", en in afgeleiden zin: »hoofd", »voorganger", speciaal: »voorname heilige". In laatstgemelden zin wordt ook wel het woord غوث gebezigd. Over deze eigenaardige beteekenis van de woorden غوث en قطب vergel. Freytag Lex. Arab. s. v. قطب, en Lane: Modern Egyptians p. 229.

(†) Over de mystieke beteekenis, welke door de Moḥammedanen in *Indie* gehecht wordt aan het woord هيكل hoop ik spoedig eenige nadere bizonderheden te publiceeren.

(**) غوث vergel. noot (*).

(*e*) O! Sjaich! Said Moḥammad Aḥmad ibn Ḥasan al-Kabîr ar-Rifâ'î, de vorst der wetenschap. Er is geen god dan Allâh.

(*f*) Er is geen god dan Allâh.

(*g*) Er is geen god dan Allâh en Moḥammad is de profect van Allâh.

De personen welke hier worden aangeroepen zijn in *Nederlandsch-Indië* zeer bekende heiligen. Vooral Djailânî en Rifâ'î.

Bizonderheden over hen, gelijk mede omtrent Ibn 'Aloewân, vindt men in onderscheidene der Arabische Hss. in 's Genootschap's verzameling b. v. in die, welke door mij in den Catalogus sub Nos. XCIII, XCV, XCVI en CXVII/2 en 3 zijn beschreven.

Ik geef in overweging om de rol te deponeeren in de verzameling Arabische Hss. en de vlag in het Ethnographisch Museum; een en ander onder dankbetuiging aan de gevers (*).

II. Namens den Heer Mr. J. M. Brooshooft, gewezen auditeur militair te *Atjeh*, heb ik de eer aan het Genootschap ten behoeve van zijne verzamelingen aan te bieden:

1°. eenige Handschriften.

2°. een reukvaatje uit de moskee te *Mibouw*.

3°. een houten doosje met snijwerk versierd, gebruik niet met zekerheid bekend, doch waarschijnlijk een inktkoker.

4°. eenig koperwerk, gezegd behoord te hebben tot een *Atjineesch* schild.

Wat de Hss. betreft zoo kan ik daaromtrent het navolgende mededeelen:

No. 1, kl. 8°. 8 bldzn. bevat eene korte Maleische verhandeling over de dsikr's en een Arabisch gebed.

No. 2, 4°. 4 bldzn. Fragment uit een Arabische werk over de theologie.

No. 3, 4°. 4 bldzn. Djimmats, met korte verklaring (fragment.)

No. 4, 4°. 4 bldzn. bevat: (*a*) fragment eener verhandeling in het Maleisch over Allâh's eigenschappen.

(*) Reeds geschied.

(*b*) een djimmat.

(*c*) begin eener Maleische verhandeling over de heiligen ASJ-SJAṬÂRÎ en AL-QÂDIRÎ.

No. 5, 4°. 2 losse bladen. Fragment eener verhandeling in het Maleisch over de dsikr's. De gebeden welke daarin worden aangegeven, als bij het verrichten eener dsikr te pas te komen zijn in het Arabisch.

No. 6, 4°. 8 bldzn. Fragment uit een dergelijk werk; misschien wel uit het zelfde als in het vorige Hs. bedoeld wordt. De beide fragmenten sluiten echter niet aan elkander.

No. 7, 4°. 4 bldzn. bevat: (*a*) fragment eener Maleische verhandeling over Allâh's eigenschappen.

(*b*) een djimmat.

(*c*) begin van de verhandeling over de dsikr's sub No. 1 vermeld.

No. 8, 4°. 8 bldzn. Maleisch gebed doch met vele Arabische zinsneden en uitdrukkingen opgesierd.

No. 9, 4°. 8 bldzn., waarvan slechts 3 beschreven met een voor mij onverstaanbaar vers. Het komt mij voor iets te zijn in het genre van de spelboekjes op onze kinderscholen in gebruik b. v. *b* met een *a ba*, *b* met een *e be* enz.

De beide eerste regels luiden aldus:

اَاَءُو وَلِيْ اَءَا اَوْءنَا وَمِيْنَلْ   مَءْنِي لِيَءَا اَوْلِيْ ءَاَاَا

بَابُو وَلِيْ بَبَا بَبْنَا وَمِيْنَلْ   مَبْ نِيْ لِبَبَا اَوْلِيْ بَبَا

enz. enz.

No. 10, 4°. 40 blzn. Verschillende losse stukken in het Maleisch, doch allen van theologischen en philosophischen aard. De laatste pagina's zijn met een paar Arabische gebeden beschreven.

Ten aanzien van het Hs. No. 6 wensch ik voorts nog op te merken, dat daarin op bldz. 1 wordt aanbevolen om, onmiddelijk na voor den Profeet te hebben gebeden, hetzelfde te

doen voor Aboe Bakr, 'Omar, 'Othmân en 'Alî, voorwaar wel een bewijs dat de personen, voor wie het werk bestemd was, niet behoorden tot de sekte. der Sjija'ieten, maar wel degelijk tot de orthodoxe Moḥammedanen. Ook in de andere Hss. heb ik geen spoor van Sjija'isme kunnen ondekken. Bij nagenoeg elke bezending Hss., welke wij uit *Atjeh* ontvangen, zie ik dus de stelling bevestigd, door mij in de bestuursvergadering van 6 Oktober 1874 (not. V, *a*) uitgesproken, omtrent de godsdienstige richting, welke in dat rijk heerscht.

Ik heb ten slotte de eer in overweging te geven.

1°. De Hss. en andere voorwerpen te plaatsen in 's Genootschaps verzamelingen.

2°. Den Heer Mr. J. M. Brooshooft dank te zeggen voor zijn bewijs van belangstelling (*).

c. biedt aan:

1°. Een *Atjineesch* Hs. 4°, 11 bladzijden, bevattende het begin van een godsdienstig werk in het *Atjineesch* over de „martabat lima", of hoogste graad, welke in het Çoefisme te bereiken is.

2°. Een tweetal woordenlijsten van de *Atjineesche* taal.

Geschenken van den Heer Mr. H. Van Dissel, gewezen secretaris van den Regeerings Commissaris te *Atjeh*.

Het eerste opnemen in de Hss. verzameling, en de lijsten zenden aan den Heer Van der Tuuk ter kennisname.

d. brengt ter tafel:

a. twee djimmats of amuletten;

b. eene teekening van de zoogenaamde *osen-osen*, een voorwerp dat bij gelegenheid van het feest ter eere van Ḥasan en Ḥosain op den 10en Moḥarram te *Padang* wordt rondgedragen, en daarna in het water geworpen.

Een en ander het geschenk van den Heer F. S. A. de Clerq, door tusschenkomst van het bestuurslid Bergsma. Plaatsen in de verzameling Varia en den gever dank betuigen (*).

(*) Reeds geschied.

V. Wordt ter tafel gebracht de lijst der Hss., afkomstig uit de verzameling van den Heer Dr. A. B. COHEN STUART, van eenigen waarvan de aankoop ten behoeve van het Gen. wordt voorgesteld.

Zij zijn:

1°. in fol. pag. 224 Pawoekon, aanwijzing van de gunstige en ongunstige eigenschappen aan iederen dag verbonden, door Radèn Ngabèhi RONGGÅ WARSITÅ te *Soerakarta*.

2°. in fol. pag. 748 Babad Djawi, beginnende met ADAM en eindigende met den oorlog van TROENÅ DJÅJÅ.

3°. 2 dln. in fol. pagg. 324 en 258 Sĕrat Tjĕnṭini, geschiedenis van zekeren SECH AMONG RÅGÅ. De auteur heet RONGGÅ SOETRASNÅ. Zie WINTER Zamenspraken I p. 170.

4°. 4°, pag. 206 Babad ing noeswå Djawi, geschiedenis van *Java* van ADAM tot ARDJOENÅ SÅSRÅ.

5° in fol. pag. 258 Bråtå Joedå, Kawi met Javaansche verklaring van Radèn Ngabèhi RONGGÅ WARSITÅ, *Soerakarta* 1860.

6°. 4° pag. 184 Bhârata Joedha Kawi naar een Handschrift van Z. H. den SOESOEHOENAN, afgeschreven en gecollationneerd door C. S. zelven.

7°. 4° pag. 85 Paniti Båjå, zedekundige lessen van SOESOEHOENAN PAKOE BOEWÅNÅ IV aan zijne kinderen.

8°. 4° pag. 88 Déwå Roetji, verhaal hoe BIMÅ lessen ontving van PANDITÅ DOERNÅ.

9°. 4° pag. 25 Sroeti, zedelessen.

10°. in fol. pag. 118 Lelampahan Ringgit Poerwå en 10 andere wajang verhalen.

11°. in fol. pag. 672 Sri Ma Poenggoeng en 23 andere wajang verhalen.

12°. in 4° pag. 604 Wiwåhå of Mintårågå in kleine dichtmaten.

13°. in fol. pag. 460 Stamlijst van de Javaansche vorstenhuizen. Hollandsch naar een Javaansch Hs. van R. Ng. RONGGÅ WARSITÅ,

welke Hss. geacht worden eene gezamenlijke waarde van *ƒ* 225 te vertegenwoordigen.

Daar de zoon van wijlen den Heer STUART, Mr. J. COHEN STUART op reis naar *Java* is, en zelfs spoedig hier verwacht wordt, zullen de aan te koopen boeken, handschriften enz. gevoegelijkst voorloopig kunnen bewaard blijven in het locaal, waar zij thans geplaatst zijn, totdat de Heer STUART Jr. die zal hebben gezien.

Onder die handschriften en andere papieren bevinden zich eenigen, welke, volgens het oordeel des Heeren STORTENBEKER, gelet op de omstandigheid dat Dr. A. B. COHEN STUART gouvernements ambtenaar was, belast met de studie van de Javaansche taal, eigenaardig aan de Regeering van *Nederlandsch-Indië* behooren te worden aangeboden.

Sommige pakken bevatten ook drukproeven en onafgewerkte stukken van 's Heeren STUARTS hand, welke bundels niet voor een aankoop van 's Gen. wege in aanmerking kunnen gebracht worden, daar zij eerder als familiepapieren te beschouwen zijn, en vermoedelijk alleen waarde zullen blijken te bezitten voor hen, die een souvenir van den overleden geleerde verlangen. Ook hierover zal het wenschelijk zijn met den Heer STUART jr. te spreken,

Eindelijk is ook onder des Heeren STUARTS papieren gevonden het hiervoren door den Heer VAN DER TUUK besproken glossarium des Kawi-Oorkonden, en wel in twee exemplaren:

1°. *vier* deelen, klein 4°, het oorspronkelijkelijke handschrift van het werk;

2°. *een* deel, zelfde formaat afschrift van het vorige.

De heer VAN DEN BERG brengt hieromtrent het navolgende in het midden:

Afschriften, als onder 2° genoemd, werden blijkens de Inleiding op de Kawi Oorkonden, bladz. XXVIII ook aan de Heeren Prof. KERN en VAN DER TUUK gezonden. Aangezien dus de twee geleerden, van wie op dit oogenblik te verwachten is, dat zij op het door Dr. COHEN STUART geleverde

werk zullen voortbouwen, beiden een geschreven exemplaar van het glossarium bezitten, meen ik eene uitgave daarvan in de Verhandelingen, gelijk door Dr. VAN DER TUUK wordt voorgesteld (zie boven II, *p.*), als onnoodig, te moeten ontraden. Wanneer later hetzij de Hoogleeraar KERN, hetzij de Heer VAN DER TUUK, COHEN STUART's arbeid zullen aangevuld hebben, of ten minste zoo ver afgewerkt, dat het glossarium als *derde* deel der Kawi-Oorkonden kan verschijnen, dan eerst zal, m. i. de tijd daar zijn, het werk in het licht te geven. Blijkbaar beschouwde de Heer STUART zijn arbeid als nog niet voor de pers geschikt en verbiedt dus de piëteit jegens den overledene dien arbeid nu toch openbaar te maken. In elk geval moet, naar mijne meening, de uitgave onder toezicht van een deskundige geschieden, als hoedanig op dit oogenblik de beide genoemde geleerden wel het meest, in aanmerking komen. Onder uitdrukkelijke verklaring dat het onderwerp ver buiten het terrein mijner studiën ligt, en ik dus hier slechts als leek oordeel, acht ik mij niettemin verplicht deze bedenkingen tegen 's Heeren VAN DER TUUK's voorstel aan het oordeel der Vergadering te onderwerpen.

Wordt, na gedachtenwisseling, besloten over deze aangelegenheid in den, door den Heer VAN DEN BERG aangegeven zin te schrijven aan Mevrouw de Weduwe COHEN STUART en den Heer Prof. KERN, en ten slotte aan de Regeering mede te deelen wat in afwachting van Hare beschikking in deze door het Genootschap is verricht.

VI. De Heer GROENEVELDT wijst op de photographieën in de „Oudheden" van beelden vóór het Residentiehuis van *Kediri*, inzonderheid een zonnewagen en een ganesa met een doodshoofd in de hand. Het Museum bezit geene beelden van dezen type en het zou wenschelijk zijn eene poging te doen om die over te brengen, te meer omdat zij meer dan waarschijnlijk, dáár toch niet op hunne oorspronkelijke plaats staan.

Den Resident hierover schrijven.

VII. De Voorzitter brengt ter tafel eene woordenlijst van de taal der *Banjak*-eilanden, door den Heer S. STIBBE LZN. laatstelijk Resident van *Tapanoli*.

Wordt besloten dit stuk in de Verhandelingen te plaatsen, voorafgegaan door eene nota over de *Banjak*-eilanden, waarvan de samenstelling wordt opgedragen aan het bestuurslid BERGSMA.

VIII. Ter aanvulling der vacature in de Directie wordt besloten tot lid daarvan te benoemen den Heer H. L. CH. TE MECHELEN, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, tijdelijk Leeraar aan het Gymnasium Willem III.

IX. De bibliotheek wordt verrijkt met:

Mr. N. P. VAN DEN BERG, De handelsbalans van Indië en de zilvermarkt, *Batavia*. ERNST & Co. 1876.

Geschenk van den Schrijver.

X. Benoemd tot lid de Heer W. VOUTE, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, in *Pasoeroean*.

Bedankt als lid de Heeren: H. P. J. VAN DEN BERG, te *Samarang* en A. REGENSBURG, te *Batavia*, beide wegens vertrek naar *Europa*; de laatste onder bijvoeging dat hij het lidmaatschap nederlegt op den voet van art. 6, alinea's 5 en 6 van het Algemeen Reglement.

Niets meer aan de orde zijnde, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 13 Juni 1876.

W. STORTENBEKER,
Wd. Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 13 Juni 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. W. STORTENBEKER, waarnemend voorzitter, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, W. P GROENEVELDT, H. L. CH. TE MECHELEN en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, wegens ziekte met binnenlandsch verlof, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO en Mr. W. B. BERGSMA.

I. De wd. Voorzitter heet het nieuw benoemde bestuurslid, den Heer TE MECHELEN, welkom.

II. De Notulen der vorige vergadering van 9 Mei jl. worden gelezen en goedgekeurd.

III. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-Besluit van den 28en Mei 1876 No. 22, luidende als volgt:

Gelezen, enz.

Gelet, enz.

Is goedgevonden en verstaan;

Eerstelijk. Ten vervolge van het besluit van 15 Januarij 1875 No. 12 te bepalen, dat de van *Tjiamis* (residentie *Cheribon*) afkomstige inlander, Raden KOESOEMA DI BRATA, gewezen leerling van den schilder des Konings, Raden SALEH, gedurende den tijd van één jaar, door den leeraar in het hand- en regtlijnig teeken aan het gymnasium *Willem III*, G. A. L. TRÖGER, verder zal worden opgeleid tot leeraar in het hand-

en regtlijnig teekenen aan een der kweekscholen voor inlandsche onderwijzers in *Nederlandsch-Indie.*

Zullende aan genoemden Inlander, ook gedurende dien studietijd worden uitbetaald de bij art. 2 van voormeld besluit bedoelde toelage van *f* 50,— (*vijftig gulden*) 's maands;

Ten tweede. Aan voornoemden leeraar G. A. L. Tröger, voor het door hem gedurende één jaar, aan Raden Koesoema di Brata te geven onderwijs, toe te kennen eene belooning van *f* 75,— (*vijf-en-zeventig gulden*) 's maands, en verder, gedurende dat jaar, ter beschikking van dien leeraar te stellen eene som van *f* 25,— (*vijf-en-twintig gulden*) 's maands, ter bezoldiging van een persoon, die onder zijne speciale leiding, aan genoemden Raden Koesoema di Brata onderwijs zal geven in de meetkunde, voor zoover dit noodig is, voor de opleiding tot onderwijzer in de teekenkunst.

Ten derde. Den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid op te dragen, om het noodige te verrigten, opdat de bij artikel 1 hierboven bedoelde leertijd van Raden Koesoema di Brata ten spoedigste een aanvang neme.

b. Gouvernements-Besluit van den 30en Mei jl. No. 28 waarbij aan het Gen. ter opneming in het Tijdschrift wordt afgestaan eene Nota, ingezonden door den Gouverneur van *Celebes en Onderhoorigheden* bevattende aanteekeningen over den economischen toestand en de ethnographie van het rijk *Soembawa.*

In handen stellen der redactie.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid ten geleide eener ministerieele dépêche van 14 Maart jl., Az. No. 17/530, waarin wordt medegedeeld dat de Directeur van 's Rijks Museum van Oudheden te *Leiden*, 's Ministers tusschenkomst verzocht heeft voor het aanvullen der nog altijd ontbrekende photographieën der oudheden en van den Boro-Boedoer aan dat Museum en aan de Royal Asiatic Society te *Londen* gezonden.

Vgk. hierbij, Notulen, dl. XI bl. 102 en dl. XII bl. 42.

De Secretaris deelt mede dat, nu dezer dagen de photograaf juist alle andere zaken afgeleverd heeft, die het Gen. bij hem besteld had, tot het vervaardigen van deze afdrukken last heeft gegeven.

Het antwoord op deze missive zal dus het bericht der verzending zijn. (*)

d. Van denzelfden dd. 9 Mei jl. No. 4985, ten geleide van het verslag over den stand der archaeologische onderzoekingen op het Diëng-plateau, ontvangen van den Resident van *Bagelen*.

Het verslag afdrukken bij de Notulen (†) Vgk. laatstelijk Notulen dl. XIII, bl. 92.

e. Van denzelfden dd. 13 Mei jl. No. 5205, ten geleide der missives van den Resident van *Tegal*, dd. 19 en 20 April jl. Nos. 1919 en 1961 en eenige voorwerpen, gevonden door de Javanen KASOEM uit de desa *Tjaroeban* (distrist *Boemiajoe*) en HARSAWANGSA.

Het eenige voorwerp van, zij 't ook geringe, waarde, is een vierarmig, zittend, beeldje, 't welk besloten wordt tegen *f* 2,50 over te nemen, wordende geen prijs bepaald.

f. Van denzelfden dd. 19 Mei jl. No. 5443, ten geleide der twee gouden oorringen, bedoeld in de Notulen van 7 September 1875, II *k*, en welke voorwerpen de vinder, blijkens bericht van den Resident van *Kediri*, geneigd is over te doen tegen de waarde van *f* 12,50 waarop zij hier geschat zijn.

Die som, ingevolge 's Directeurs verzoek, rechtstreeks overmaken aan den Resident vd.

g. Van den K. Duitschen Consul te *Batavia* dd. 5 April jl. No. 812, de ontvangst erkennende van een postwissel groot

(*) Zij zijn verzonden met die voor *Londen*, met een stoomschip in Juli.

(†) Bijlage B.

f 52,— zijnde kosten op de verzending van het exemplaar der Oudheden en van den Boro-Boedoer bestemd voor de Morgenländische Gesellschaft.

Informatie.

De Secretaris deelt naar aanleiding hiervan mede dat nog altijd niet de minste tijding van de goede ontvangst dezer bezending vernomen is; reden waarom hij ongeveer half Mei aan het bestuur van het Genootschap te *Leipzig* geschreven heeft met verzoek mede te deelen of de bezending ontvangen is ja dan neen, in welk laatste geval er bij de Saksische Regeering op een onderzoek moet aangedrongen worden.

h. Van den Britschen Consul alhier, dd. 24 Mei jl No. 57, houdende bericht dat het Consulaat gaarne zijne tusschenkomst zal verleenen voor de verzending naar *Calcutta* der photographieën, die strekken moeten om de beschadigde te vervangen. Vgk. laatstelijk Notulen van 9 Mei jl. II *k*.

De Secretaris deelt mede dat de verzending aan het Consulaat reeds geschied is.

i. Van den Franschen Consul alhier, dd. 8 Juni jl., houdende bericht van gelijke strekking over de inscriptie van *Saigon*. Vgk. laatstelijk Notulen van 9 Mei jl. II *g*.

Geheel als boven.

k. Van den Heer Albert Breittmaijer, Secretaris van het Comité organisateur voor de tweede Session Provinciale van het Congrès des Orientalistes, gedagteekend Marseille, 8 April jl. en waarin het Gen. uitgenoodigd wordt tot deelneming aan die zitting, welke te *Marseille* zal gehouden worden den 4—10 October 1876.

In handen stellen van de commissie, bedoeld bij Notulen van den 15en Februari jl., bl. 12 volg. van dl. XIV. Aan welke commissie, ter vergadering, ter hand gesteld wordt een van het Congrès international des Orientalistes uit St. Petersburg

ontvangen bericht, houdende de vragen, op de zitting van September a.s. te behandelen en de samenstelling der commissiën.

l. Van den Hoogleeraar DE GOEJE, gedagteekend *Leiden*, 15 April 1876, luidende als volgt:

„Ik veroorloof mij de vrijheid u tegelijk met dezen het Prospectus toe te zenden eener voorgenome uitgave van de groote Annalen van den Islam door Tabari. Voor de kennis van den Islam is dit werk de voornaamste bron en tot nog toe is die geheel ontoegankelijk. Thans zijn alle voorbereidende maatregelen genomen om uit die overal verstrooide stukken het geheel weder op te bouwen en door den druk te vermenigvuldigen, doch alleen rijkelijke ondersteuning kan de onderneming doen gelukken. Daarom werd ik mij ook tot u met het ernstig verzoek mij te helpen. Uwe belangstelling in alles wat waarlijk wetenschappelijk is geeft mij goeden moed, dat dit verzoek niet vruchteloos zal zijn en dat op de lijst van hen, door wier hulp het moeilijke werk zal zijn mogelijk gemaakt, de naam van uw Genootschap niet zal ontbreken.

Het programma luidt:

THE PROJECTED EDITION OF TABARI.

The ancient Arabic chronicle has a very characteristic form. Each important fact is related, if possible, by an eyewitness or contemporary, whose account came down through a series of narrators to the author. If he has obtained more than one account of a fact, with more or less important modifications, through several series of narrators, he communicates them all to the reader *in extenso*. Thus we are enabled to consider the facts from more than one point of view and to acquire a vivid and clear notion of them.

In this style a universal history, from the Creation down to A. D. 915 (302 of the Hidjra), was written by *Tabari* of Bagdad, an author whose veracity, accuracy and stupendous learning are justly eulogised by all, whether Moslems or Christ-

ians, who consulted his work. The original work was very extensive, so that the author, who was 78 years old on concluding it, resolved to devote the remaining years of his life to its abbreviation for general use. (He died in the beginning of 924). Still his history remained a very bulky work. According to my calculation, it will fill in print twenty large volumes in 8vo. Its great extent rendered compendiums for private circulation necessary; they were generally employed and hence the original work became rare and only to be found in the great libraries. Of the best known abridgment made in 963 and written in Persian,. Dr. H. ZOTENBERG gave a French translation, which has just been completed. The interest of this publication is incontestable, but it is far from indemnifying us for the want of the original work. For the Persian epitomator not only dropped a great many very interesting particulars, and modified here and there the facts, but what is most important is wanting: the different accounts of an event have been arbitrarily blended into one single narrative, or rather one, and not always the best series of traditions, has been followed, and the accurate statements regarding the transmission of the traditions from the first narrators down to the author have been alltogether left out.

What the use of abridgments had begun, Timur and the decay of civilisation all but completed. It is even now doubtful if a single copy of this great work is still in existence out of Europe. Prof. SPRENGER was told 1848 that two complete copies were to be found at Medina. An Indian friend of his, who not long afterwards went on a pilgrimage to Arabia undertook to inquire about them. As the libraries are closed in the sacred month, he could not even get sight of the volumes, but was informed that the work really existed. M. KUNIK of St. Peterburg tells in his interesting Appendix to Dorn's Caspia that Gottwaldt induced two hadji's of Kasan to make researches about the existence of a copy at Medina. They brought home the vague information that a copy had

existed, but, as they were told, the volumes had been transported to Constantinople. I think the latter information less trustworthy than the former. To resolve this very important question, M. A. VON KREMER of Vienna wrote to Sheikh Jusof Dhija al-Khalidi at Jerusalem, who promised to procure the requisite information, and Prof. KOCH of Schaffhausen wrote to the Sherif of Mekka.

For the rest, parts of the work, mostly from different copies, are to be found in several libraries. The Köprülü-library in Constantinople possesses 8 volumes, the British Museum 3, the Bodleian in Oxford 4, Berlin 6, Paris 4, Leiden and Algers each 1. A provisional investigation afforded the satisfactory result, that it would be possible to restore a complete copy by help of all these dispersed volumes. From that moment, I firmly resolved to take the preliminary steps for preparing an edition of this most important work, and to see whether it would be possible, with the aid of others, to realise the plan.

The first decisive measure was brought about by the late Professor STÄHELIN of Basel, whose loss we had to deplore last summer. The 22nd December 1872 I received a letter from Prof. SOCIN, in which in the name of STÄHELIN a certain sum was placed at my disposal, if I should feel inclined to take the lead in preparing an edition of Tabari. This contribution (5000 Francs), together with a sum of 1500 guilders, placed at my disposal by the Minister of the Interior in the Netherlands, enabled me at once, with the assistance of Dr. MORDTMANN, to get copied in Constantinople the first part of the first volume and the parts that contained the years 37—40, 51—64 and 158—302 of the Hidjra, and in London the second part of the first volume. Thus a beginning could be made with the preparation of the text. To Dr. BARTH of Berlin was assigned the part of the first section, containing the praeislamitic history up to the Sassanides, to Prof. NÖLDEKE of Strassburg that containing the history of the Sassanides. Prof.

Loth of Leipzig undertook the edition of the life of Mohammed and the four „righteous" Khalifa's, the latter part of which has been published by Kosegarten from the Berlin manuscript (1831—53). Prof. Thorbecke of Heidelberg took upon himself the first, and Dr. Müller of Vienna the second part of the history of the Omayades, Dr. Grünert Leipzig the first part of the history of the Abbasides, whilst the latter part remained for my own share. Perhaps it will be necessary to seek one or two more collaborators, some parts of the work being very extensive.

Thus the task is portioned out and the study of the text has commenced. But before the whole can be fairly started, there is still a great deal to be done. The third part of the Constantinopolitan manuscripts has been copied, and one volume in London; we have still to get copied the two thirds in Constantinople and the two remaining volumes in the Britsh Museum. It will, too, be necessary to have the copies made in Constantinople once more collated with the originals in the Köprülü by a young Orientalist of capacity. If a copy of the work exists at Medina, we neither can nor may do without it, but must have it copied. Then, though Messrs. Brill of Leiden proposed to publish the work at their costs, I think it very probable, that a contribution towards the expense of printing ought to be paid, especially as we must insist on two points, 1°. that the price of a volume of about 640 pages in 8vo be not above S. 16, 2°. that the printing be executed at the rate of 3 sheets of 16 pages per fortnight.

For these purposes a large sum of money is requisite. My learned friends, Prof. Dozy, in his letter to M. H. W. Freeland, of Chichester (printed in the Academy d. d. 27 Nov. 1875, p. 557) and Prof. Amari, in his letter to M. de Gubernatis (printed in the Rivista Europea) having invoked the assistance of all who understand the importance of this publication for the promotion of science, I feel myself justified in appealing to all who may deem the success of the enter-

prise an object worthy of their support. The work of Tabari is truly a mine of useful information for the historian. Even for praeislamitic history it is not without value; Prof. NÖLDEKE calls its history of the Sassanides "a very precious source." How very highly Prof. SPRENGER, the author of the Life and Doctrines of Mohammed, esteems the work, appears from a passage in one of his letters to me quoted by Prof. DOZY. Dr. ZOTENBERG says in his Preface, that especially for the history of the Omayades, the work of Tabari is the principal and richest source. The Russian historian M. KUNIK deems the publication of this work of "the father of Mohammedan universal history" so important, that he calls it a duty for the empire, which possesses the Caucasus and reigns on the Shores of the Caspian, to provide for a complete edition of Tabari.

The work is to be published in three parallel series, the first comprising the praeislamitic history, the life of Mohammed and the reign of the four "righteous" Khalifa's, the second the history of the Omayades, the third that of the Abbasides. In order to bring the parts printed as soon as possible into the hands of the student, it will be issued in half volumes of about 320 pages. Every year one half-volume of each series will appear.

LEIDEN, March 1876.

M. J. DE GOEJE,

Professor of Arabic in the Leiden University.

In rondlezing te zenden en op de volgende vergadering te behandelen.

m. Van den Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS, gedagteekend 28 April uit Magelang, en luidende als volgt:

"Namens den Heer C. DE CLERCQ MOOLENBURGH, Adsistent-resident te *Bandjar-Negara* heb ik de eer Uwe Directie hiernevens aan te bieden een exemplaar van die raadselachtige, met een ring voorziene voorwerpen uit den Hindoe-tijd, waarvan het Genootschap reeds eenige exemplaren bezit.

Ter verklaring van de beteekenis dier voorwerpen kan misschien te eeniger tijd helpen de bijzonderheid, dat van het nevensgaande een volkomen gelijk en gelijkvormig exemplaar bestaan heeft, — welligt nog bestaat.

De Heer Moolenburgh heeft namelijk, ongeveer een jaar geleden, dat tweede exemplaar per post aan Uwe Directie verzonden, maar later daarvan niets vernomen, weshalve hij vreest, dat zulks verloren is gegaan.

Aangenaam zal 't hem wezen, indien in het museum van het Genootschap een onderzoek mogt worden ingesteld naar het al dan niet aanwezig zijn aldaar van dat tweede exemplaar.

De insnijdingen op het voetstuk (aan elke zijde één) leveren, naar mijn inzien, het bewijs, dat het voorwerp met haken of iets dergelijks op een ander voorwerp bevestigd is geweest.

Nopens de vindplaats is niets bekend, zijnde het voorwerp sedert jaren in het bezit geweest van den Regent van *Bandjar-Negara*.

Voor eenig berigt nopens den goeden ontvangst houdt de Heer Moolenburgh zich aanbevolen."

Voorloopig den Heer De Clercq Moolenburgh dank betuigen en verder een onderzoek instellen als door den Ondervoorzitter aangegeven wordt.

n. Van den Heer Van der Chijs, dd. 24 Maart jl., uit *Banjoemas*, door den wd. Voorzitter ter tafel gebracht, en luidende als volgt:

„Achter een handschrift van de Niti sastra kawi, sedert ruim 60 jaren in het bezit der familie van den Regent van *Poerwokerto*, heb ik aangetroffen nevensgaande aanteekeningen betreffende de belastingen, enz., welke voeger aan het Solosche hof moesten opgebragt worden.

Die aanteekeningen kwamen mij belangrijk genoeg voor om den Regent vd. te verzoeken ten behoeve van het Bataviaasch Genootschap een afschrift daarvan te doen vervaardigen, aan welk verzoek die Regent welwillend gevolg heeft gegeven.

De Maleische vertaling is bijgevoegd door den onderwijzer te *Poerwokerto*, Raden NITI REDJA.

Aangenaam zal 't mij wezen, indien uwe Directie aan Raden Adipati MERTA DI REDJA eenig schrijven wil doen toekomen, waaruit van hare ingenomenheid met diens ter zake verleende hulp blijkt, welk schrijven in de Hollandsche taal vervat kan zijn.

Meergenoemde Regent heeft mij ook ten behoeve van het Genootschap ter hand gesteld een Javaanschen stuiver, 1799 en ½ Stüber van Gulik en Berg, 1771.

Den Regent dank betuigen en de aanteekeningen stellen in handen van het Lid TE MECHELEN.

o. Van den Heer JAMES FERGUSSON, gedagteekend 21 April jl. uit *Londen* (20 Langham place) de ontvangst erkennende van het schrijven der Directie van 9 Maart jl. No. 18 en in welken brief den Heer FERGUSSON kennis was gegeven dat door tusschenkomst van den Heer MARTINUS NIJHOFF, te *'s Gravenhage*, aan hem verzonden was een volledig exemplaar der Photographieën van oudheden op *Java*. Vgk. Notulen, van 1 December 1874, II *l*, bl. 131 volg. van dl. XII.

De Heer FERGUSSON zegt dat hij de berzending gaarne een halfjaar vroeger ontvangen had, omdat zijn werk nu reeds in het licht verschenen is, waarvan men dan ook, naar hij vreest, het hoofdstuk over *Java*, zeer onvolledig zal vinden, terwijl dit, waren de platen vroeger ontvangen, anders had kunnen zijn. Verder is de Heer F. van oordeel dat de afbeeldingen beter beschreven moesten worden dan met de korte vermelding in den Catalogus is geschied.

De Secretaris deelt mede dat in dezen de spoed is betracht die hier mogelijk was. De photographieën voor den Heer F. werden dadelijk na de ontvangst van zijn brief besteld, doch in tegenstelling met wat vroeger geschied is, belastte zich de Secretaris geheel met de verzending. En nu bleek dat het stel onvolledig afgeleverd was, een verzuim dat bij de andere bestellingen, die geheel aan den photograaf overgelaten waren

geworden, niet aan het licht kwam voor het te laat was, waardoor zich ook het gebeurde met het exemplaar van het *Leidsch* Museum en de R. A. S. te *Londen*, verklaren laat.

De ontbrekende afdrukken werden toen er bij gemaakt en dadelijk na de ontvangst daarvan werd het geheel verzonden per Stoomschip *Prins van Oranje*, den 10en Maart 1876.

Een brief aan den Heer Martinus Nijhoff zette den loop dezer zaak uiteen, vermeldde de werken van den Heer Fergusson, in ons bezit, duidde alzoo aan welke boeken wij van dien Schrijver in ruil moesten ontvangen en bepaalde, door opgave van de kosten der geheele bezending, het saldo in geld dat de Heer F. aan den Heer Nijhoff moest afdragen, voor welk bedrag dien Heer verzocht was het Gen. te crediteeren. Van den Heer Nijhoff is nog geen bericht ontvangen.

p. Van den Heer F. S. A. De Clercq gedagteekend uit *Batavia* den 3en April jl. luidende als volgt:

„Ik heb de eer Uwer directie hierbij aan te bieden een Manuscript, getiteld: „Het Maleisch der *Molukken*", bestaande in woordenlijst en proeven in proza en poezy van het Maleisch, zooals dit in de vier oostelijke residentiën van den archipel wordt gesproken.

Het eerste gedeelte hiervan is gedrukt bij de firma Ernst & Co. en gecorrigeerd door wijlen den Heer Cohen Stuart, maar de lange duur voor het drukken benoodigd, en vooral het gemis van de welwillende hand die de correctie leidde, noopten mij met die firma het gemaakt contract te verbreken, hetgeen met wederzijdsch goedvinden is geschied.

Mocht Uwe Directie genegen zijn deze bijdrage in 's Genootschaps Verhandelingen te doen opnemen, zoo sta ik het Ms. tot dat einde gaarne af, en verzoek alleen de ĕ, die vroeger door é is teruggegeven, door de bekende tijpe van de firma Bruining & Wijt, te vervangen, terwijl, voor zoo verre mijne tegenwoordigheid te dezer plaatse zulks mocht toelaten, ik in de correctie der drukproeven zooveel mogelijk behulpzaam wil zijn."

Wordt besloten dezen arbeid des Heeren DE CLERCQ in de Verhandelingen op te nemen, 't geen boven eene uitgave bij de genoemde Firma ook daarom wenschelijker is, wijl het werk dan spoediger het licht kan zien.

IV. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG,

a. Brengt ter tafel een handschrift, gevonden in de nalatenschap van den Heer VON DE WALL, zijnde eene „Proeve „eener Sumatraansch-Maleische Woordenlijst" door den Heer NIX, den 4en Juni 1859 door den toenmaligen Secretaris van het Gen. den Heer E. NETSCHER, aan den Heer VON DE WALL gezonden.

Wijl dit hs. ontwijfelbaar aan het Gen. behoort, wordt besloten het weder in de verzameling op te nemen.

b. Brengt verslag uit over de bijdrage tot de Maleische Lexicographie, onlangs, Vgk. Notulen van 15 Februari jl. VI, *r* (bl. 13 van dl. XIV) door den Heer L. K. HARMSEN ingezonden.

De Heer V. D. B. stelt voor die proeve aan den Heer HARMSEN terug te zenden, omdat, sedert de bewerking daarvan, Prof. PIJNAPPEL den tweeden druk van zijn Maleisch Woordenboek in het licht gegeven heeft, en deze omstandigheid wellicht den Heer HARMSEN zal nopen het plan zijner uitgave te wijzigen, dan wel daarvan geheel af te zien.

c. Stelt voor den Heer K. F. HOLLE te herinneren aan het terugzenden van de hss. bedoeld in Notulen van 22 December 1873 II. *f*.

Conform.

V. De Heer TE MECHELEN stelt voor, en zulks mede naar aanleiding van den ter tafel gebrachten brief des Heeren VAN DER CHIJS (zie hierboven, III. *n*). om de tusschenkomst van de Residenten der beide Vorstenlanden op *Java* te verzoeken ten einde in het bezit te geraken van eenige piagems van minstens honderd vijftig jaar geleden, in het bijzonder huurover-

eenkomsten met Chineezen. Voor de kennis der Solo- en Djokjasche toestanden zouden zulke stukken de hoogste waarde bezitten.

Wordt besloten aan de beide Residenten hierover te schrijven en hunne welwillende tusschenkomst in te roepen tot het bereiken van dit doel.

VI. Uit de rondlezing teruggekomen de missive van den Directeur van O. E. & N. dd. 1 October 1875 No. 10582 over de restauratie van Rumphius' Graf. Ter toelichting het volgende:

In Juni 1874 (Notulen dl. XII bl. 80) verzocht de Directeur van O. E. & N. inlichtingen omtrent de inscriptie, die de Regeering in 1824 op Rumphius' graf had doen plaatsen.

In Augustus d. a. v. (Notulen, dl. XII bl. 95) werd die inscriptie gezonden, zoo als zij overgenomen was uit de verhandeling over R. van den Heer P. A. Leupe, geplaatst in de Verh. der K. A. v. W. dl. XII blz. 30 volgg. Het schijnt dat dit verband hield met een voornemen der Regeering om het monument en opschrift op dit graf te doen herstellen, althans de Resident van *Amboina* doet zijn brief van 4 September 1875 No. 2053 in voldoening strekken aan eene dergelijke opdracht, hem gedaan bij het schrijven van den 1en Gouvernements Secretaris dd. 31 Augustus 1874 No. 1815. Het is deze brief van den Resident van *Amboina*, waarop de Dir. v. O. E. & N. bij zijn schrijven van 1 October 1875 No. 10582 's Gen. consideratiën en advies verzockt.

De Resident nu bericht dat de eerstaanwezend waterstaats ingenieur te *Ambon* een plan voor een gedenkteeken heeft opgemaakt waarvan de kosten begroot zijn:

het monument	*f* 1200
omheining	" 650
beitelen der inscriptie	" 897
tien ten honderd voor onvoorziene uitgaven . .	" 274
te zamen.	*f* 3021.

Daarvoor zou men dan hebben een gedenkteeken van 5.35 meter hoog, 4.5 m. breed en 3 m. diep, en bestaande uit een entablement, aan de achterzijde rustende op een muur, aan de voorzijde gedragen door twee paar kolommen en aan de vier zijden afgesloten door een ijzeren hek. In den binnenkant van den muur zal dan een marmeren plaat gemetseld worden, waarin de inscriptie zal gebeiteld worden, die de Gouverneur-Generaal Van der Capellen in 1824 op het graf van R. of wat men daarvoor hield, heeft doen plaatsen.

Den Directeur antwoorden dat het Gen. in overweging geeft om, indien de Regeering werkelijk de herstelling van dit gedenkteeken verlangt, Haar te verzoeken zulks te laten doen overeenkomstig 's Residents plan.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de Vergadering gesloten. Goedgekeurd in die van 4 Juli 1876.

W. STORTENBEKER,
wd. Voorzitter.
J. MEINSMA.
Secretaris.

Bestuurs-Vergadering van Dinsdag 4 Juli 1876, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig: de Heeren Mr. W. STORTENBEKER, wd. voorzitter, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, K. L. VAN SCHOUWENBURG, W. P. GROENEVELDT, L. CH. TE MECHELEN en de Secretaris.

Afwezig: Mr. T. H. DER KINDEREN, wegens ziekte, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, wegens dienstreis en Mr. N. P. VAN DEN BERG.

De Heer K. F. HOLLE, vereert de vergadering met zijne tegenwoordigheid en wordt door den wd. voorzitter welkom geheeten.

I. De Notulen der vorige vergadering van 13 Juni jl. worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 20 Juni jl. No. 6710, kennis gevende dat de vinder van het gouden kris-handvatsel, bedoeld in Notulen van 15 Februari jl. IV *l* en 14 Maart jl. VII, genegen is het tegen de geschatte waarde van *f* 100.— af te staan, en verzoekende verder die som, rechtstreeks aan den Resident van *Banjoewangi* over te maken.
Conform.

b. Van denzelfden dd. 30 Juni jl. No. 7177, ten geleide van een overdruk van het Opstel: Slangenleder. Eene industrie, belangrijk voor de koloniën.

Bibliotheek.

c. Van denzelfden dd. 30 Juni jl. No. 7187, ten geleide der missives van den Resident van *Rembang*, dd. 30 Mei en 20 Juni jl. Nos. 7699 en 8778, benevens 22 koperen muntstukken, zijnde monsters van 4870 stuks, gevonden in de desa *Grogol*, district *Sedan*.

Met verzoek te willen mededeelen of die munten eenige waarde hebben voor het Museum, en zoo ja, in hoeverre en tot welke waarde de Directie genegen is die over te nemen.

In handen stellen van den Heer GROENEVELDT om hiervan te dienen van bericht.

d. Van den Heer R. ROST, Bibliothecaris van het India Office te *Londen*, dd. 21 April jl. mededeelende dat hij tijdens het verblijf van den Heer STUART te *Londen*, dezen uit de bibliotheek van het Ministerie leende een aantal *Kawi* en Javaansche inscripties in fac simile en verzoekende de tusschenkomst der Directie om die stukken terug te krijgen.

De Secretaris deelt mede dat het pakket reeds geruimen tijd geleden aan het Ministerie is teruggezonden, door tusschenkomst van de Regeering hier te lande, welke door het Departement van O. E. en N. kennis had bekomen van deze aangelegenheid.

e. Van den Heer E. J. BRILL te *Leiden*, dd. 5 Mei jl. herinnerende aan de afdoening der nog openstaande rekening voor het drukken en naar *Indië* zenden van de *Kawi-Oorkonden*.

In handen gesteld van den Thesaurier.

f. Van den Heer K. F. HOLLE, gedagteekend *Waspada*, 21 Juni jl. No. 58 en luidende als volgt:

„Op grond o. a. van hetgeen de Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK zegt omtrent de groote waarde der door het Genootschap uitgegeven *Kawi-Oorkonden* kom ik terug op de Kendalsche platen en hoop dat de Directie het onderzoek naar de vermiste platen niet zal laten varen, hetgeen zij blijkens § *i* II van de Notulen van November 1875 en § *g* IV van die van Februari 1876 schijnt te willen doen.

De Heer VAN DER TUUK stelt toch in deze zaak bijzonder belang en vroeg mij meermalen om een ontbrekend F. S. hetgeen ik niet meer heb en welligt nog in handen is van den Regent van Kendal, aan wien ik voorstel ter zake inlichting te vragen.

Met de H. H. COHEN STUART en VAN DER TUUK ben ik het geheel eens wat betreft het vermoeden, dat er nog betrekkelijk veel beschreven platen worden achtergehouden uit vrees dat de bezitters die zullen moeten missen, wanneer het bestaan er van bekend wordt en acht het daarom in het belang der studie van het *Kawi*, dat er wordt getracht die vrees uit den weg te ruimen, om zoodoende in het bezit van meerdere *Kawi*-teksten te komen.

Daartoe zou in de eerste plaats een verzoek aan de residenten kunnen worden gerigt, om medewerking en bekendmaking dat voor het geval de bezitters de platen niet voor een goeden prijs willen missen, ze slechts voor een korten tijd te leen worden gevraagd om daarvan F. S. S. maken.

Een bewijs dat de platen nog niet alle gevonden zijn is, dat mij nog kort geleden van den Heer TROMP, Resident van *Kedoe*, een koperen plaat gewerd (denkelijk dezelfde die de Regent van *Temanggoeng* mij indertijd beloofde), handelende, als ik het wel heb, over de aanstelling van een hoofd (loerah), bij welke plaat echter nog andere behooren.

Ik zal die plaat bij gelegenheid aan de Directie aanbieden met een F. S.

Om wijders in het bezit te komen van vele platen is het welligt niet kwaad, daarvoor een goeden prijs te bepalen, al naar mate van de grootte en den staat van ongeschondenheid waarin het stuk zich bevindt en wanneer dat onder de bevolking wordt bekend gemaakt (op koempoelans b. v.) zal denkelijk meer dan eens worden voorkomen dat kostelijke oorkonden in leelijke koperen ketels of ander waardeloos gereedschap worden omgesmolten.

Er bevinden zich eindelijk in het Museum verscheidene geheel gave en gemakkelijk na te teekenen inscriptiën op steen. Wan-

neer daarmede een begin werd gemaakt en wel op de ware grootte (het geen het nateekenen op papier gemakkelijk maakt) en daarna deze F. S. S. door middel van photografie werden verkleind en langs photolithografischen weg werden vermenigvuldigd, zou geloof ik langs vrij goedkoopen weg weder heel wat materieel voor de beoefenaars der taalwetenschap worden beschikbaar gemaakt.

Ik resumeer mijne voorstellen als volgt:

a. het onderzoek naar de ontbrekende Kendalsche platen vervolgen.

b. den Regent van Kendal vragen of hij welligt een gedeelte der F. S. S. heeft aangehouden.

c. verzoek aan de residenten om beschreven koperen platen in leen dan wel in koop te mogen hebben in een circulaire in de Jav. en Mal. taal.

d. 't bepalen van een minimum en maximum prijs daarvoor, ruimschoots de waarde.

e. Openbaarmaking vooreerst van de duidelijkste en onbeschadigde inscripties op steen in het Museum aanwezig" (*).

Wordt besloten:

a en *b.* Conform.

c en *d.* Te dien einde eene in de Javaansche en Maleische taal geschreven circulaire onder de inlandsche hoofden verspreiden;

e. Dit punt wordt door den Heer Holle zelven nader toegelicht.

Hij deelt mede te *Buitenzorg* een kundig Inlandsch teekenaar gevonden te hebben, goed voor die zaak berekend en dien hij naar 't Gen. zal zenden om daar onder zijne persoon-

(*) Ik weet te Buitenzorg een handigen inlandschen teekenaar, goed voor die taak berekend.

lijke leiding afdrukken en afteekeningen van eenige inscripties te maken, bij wijze van proef.

g. De circulaire van de Commissie voor de internationale tentoonstelling van voortbrengselen uit het plantenrijk, gedagteekend *Amsterdam*, Maart 1876, en 's Gens. medewerking inroepende.

Wordt besloten deze aan de Kon. Natuurk. Vereeniging over te laten.

h. Van den Heer ALBERT MÜLLER uit *Basel:* Een overdruk van zijn opstel: „Ueber das Auftreten der Wanderheuschrecke am Ufer des Bielersee's", uit de verhandelingen van het Zwitsersche Genootschap der Natuuronderzoekers in *Andermatt*.

Den schrijver bedankt.

i. Van den Heer Dr. BURNETT, gedagteekend *Batavia* 14 Juni, dank betuigende voor eenige werken, hem, bij zijn bezoek aan het Genootschap, uit het boekenfonds afgestaan.

De Heer BURNETT is een rechterlijk ambtenaar uit *Britsch-Indie*, *Tanjore*, die op eene oudheidkundige reis ook *Java* bezocht en op het Gen. kwam arbeiden. In den hierboven onder *d* verhandelden brief van den Heer ROST verzoekt deze dan ook zijne groeten over te brengen aan den Heer BURNETT, van wiens voornemen om *Java* te bereizen hij reeds kennis droeg.

k. Van den Heer P. C. L. HARTOG, ten geleide van den volgenden brief:

„Ik heb de eer U toe te zenden een afdruk van het door mij, aan de Handelsvereeniging te *Soerabaja*, aangeboden verslag der reis, die door mij tot het erlangen van nauwkeuriger kennis omtrent de productiviteit en het handelsverkeer der eilanden in den *Molukschen archipel*, die buiten de geregelde maillijn liggen, werd ondernomen met het Stoomschip *Egeron* behoorende aan de Stoomvaart-onderneming *Banda*.

Mocht uwe belangstelling nadere inlichtingen of vollediger opgaven verlangen, zoo zal de mededeeling daarvan mij een gewenscht bericht zijn.

De monsters van eenige door mij medegebrachte producten zijn ten kantore van de Internationale Crediet- en Handelsvereeniging Rotterdam, agentschap *Soerabaja* ter bezichtiging gesteld en heeft de Heer H. BEZOET DE BIE welwillend zich bereid verklaard daarvan de vereischte mededeelingen te geven."

Den Schrijver dank betuigen en het verslag plaatsen in de Bibliotheek.

l. Van 's Gen.'s buitengewoon lid, den Heer L. K. HARMSEN, gedagteekend *Fort de Kock*, 7 Juni No. 20, verzoekende 's Gen.'s ondersteuning bij de Regeering van een request, door hem ingediend, en waarin hij het verzoek heeft gedaan zich te mogen verbinden aan de wetenschappelijke expeditie naar *Djambi* en *Korintji*, welke het Aardrijkskundig Genootschap hoopt uit te zenden.

Daar men meent te weten dat op 's heeren *Harmsen's* request reeds door de Regeering beschikt is, kan aan dit verzoek niet meer worden voldaan, en wordt mitsdien dit schrijven gedeponeerd.

m. Van den Heer F. FOKKENS, Aspirant-controleur, gedagteekend *Ponorogo*, 10 Juni jl. mededeelende dat hij eene monographie heeft geschreven over de priesterdesa *Tegalsari*, welk stuk hij gaarne in het Tijdschrift wenschte opgenomen te zien, na alvorens evenwel nog eenige werken geraadpleegd te hebben, die hij uit de Bibliotheek verzocht, en na zekerheid erlangd te hebben of er ook reeds over deze priesterdesa geschreven is.

De werken zenden en den Heer BERGSMA uitgenoodigd naar het tweede punt een onderzoek in te stellen in het Archief ter Algemeene Secretarie.

III. De Heer HOLLE brengt ter tafel:

a. Zijne verzameling alphabetten: de vrucht van veeljarigen arbeid, nu ter uitgave gereed.

Wordt besloten hem de bezorging daarvan geheel over te laten. Aan den Heer RIEDEL wenschte de Heer HOLLE nog eenige alphabetten gevraagd te zien, die hij meent te weten dat eerstgenoemde in zijn bezit heeft;

b. Vestigt de aandacht op twee plaatsen in des Heeren TEIJSMANNS reisverslag over de Westkust van *Borneo*, opgenomen in het Natuurkundig Tijdschrift dl. XXXV en waar men leest, bl 325 van een lingam en een steen met eene inscriptie en bl. 331 van een dergelijken steen, reeds in de Indische Bij, dl. 1 bl. 194, afgebeeld.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten bij het Bestuur van Borneo's Wester-afdeeling te beproeven iets meer hiervan te weten te komen en zoo mogelijk afbeeldingen te erlangen.

IV. De Commissie, bedoeld in de Notulen van 15 Februari jl. IV*o* (bl. 12 volg. van dl. XIV der Notulen) deelt mede dat haar medelid, de Heer L. W. C. VAN DEN BERG geen tijd heeft kunnen vinden voor het overzicht ten behoeve van het Internationaal Congres ten *St. Petersburg* samen te stellen.

Doch de Heer GROENEVELDT heeft eene Nota geschreven, die met de eerste aflevering van HOOIJKAAS' Repertorium en dl. XXXVIII der Verhandelingen (VAN DER CHIJS, Bibliographie) en de *Kawi-Oorkonden* aan het Congresbestuur zal gezonden worden.

Aan het Congres te *Marseille*, Vgk. Notülen van 13 Juni jl. III *k* (bl. 58 volg. van dl. XIV) wordt besloten geen werkzaam aandeel te nemen, daar de tijd te kort is.

V. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG biedt aan zijne Beschrijving der verzameling Maleische Handschriften door wijlen den Heer VON DE WALL bijeengebracht.

Den Heer VAN DEN BERG wordt de dank der Vergadering betuigd en besloten het stuk op te nemen in het Tijdschrift.

VI. Uit de rondlezing is teruggekomen de brief van Prof. De Goeje over de uitgave der Annalen van *Tabari*, Vgk. Notulen van 13 Juni jl. III *l* (bl. 59 volgg. van dl. XIV).

Gelet op de in het prospectus voorkomende uitdrukking: "Messrs Brill of *Leiden* proposed to publish the work at their costs" acht de meerderheid zich niet bevoegd deze uitgave van *'s Genootschaps* wege anders te ondersteunen dan door op een exemplaar van het werk in te teekenen.

VII. Het Munt- en Penningkabinet wordt verrijkt met vier Arabische munten, geschenk van den Heer Holle.

VIII. Voor hun lidmaatschap bedanken de Heeren Mr. J. De Louter, G. J. van der Tuuk en G. Du Rij van Beest Holle, beide laatstgenoemden wegens vertrek naar *Europa*.

Benoemd tot lid de Heeren H. D. Canne en J. C. G. S. van Kraaijenoord, Residenten der *Padangsche Bovenlanden* en van *Madoera*.

Niets meer te behandeling overblijvende wordt de Vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 1 Augustus 1876.

W. STORTENBEKER,
wd. Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-Vergadering van Dinsdag 1 Augustus 1876, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig: de Heeren Mr. W. STORTENBEKER wd. voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, met binnenlandsch verlof wegens ziekte, Mr. J. A. VAN DER CHIJS wegens dienstreize, K. L. VAN SCHOUWENBURG en H. L. CH. TE MECHELEN.

I. De Notulen der vorige vergadering van 4 Juli worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 28 Juli No. 1720 *b*, terug verzoekende het cahier „Reise-Notizen", der Directie in der tijd gezonden bij het schrijven van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 11 October 1865 en gevonden in den boedel van Dr. H. A. BERNSTEIN, in leven belast met het doen van natuurkundige onderzoekingen op *Nieuw-Guinea* en *Halmaheira*. Tevens verlangt de Regeering te weten welk gebruik daarvan in der tijd door de Directie is gemaakt.

Naar aanleiding van dit schrijven wordt der Regeering aangeboden een handschrift van Dr. BERNSTEIN, het eenige wat men in 's Gen. archief heeft kunnen vinden en dat, schoon wel niet den titel van Reise-Notizen voerende, toch eenige reisaanteekeningen behelst, onder mededeeling dat dit stuk afgedrukt is in 's Gen. Tijdschrift, dl. XXVII bl. 79 volgg.

b. Van denzelfden dd. 29 Juli jl. No. 1723, ter opneming in het Tijdschrift aanbiedende eene Nota over den economischen toestand van het rijkje *Banglé*, (*Bali*) van den Aspirant-controleur F. A. LIEFRINCK.

Opnemen in het Tijdschrift.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 13 Mei jl. No. 5190 (ten gevolge eener verwarring met de bijlagen aangehouden) ten geleide der missive van den Resident van *Samarang* dd. 22 Maart jl. No. 2922/1 handelende over de, door den Javaan TROENOKARTO, van de desa *Drisemi* aan den oever der rivier gevonden 14 *bònangs* en 1 *djapan*, met verzoek over de oudheidkundige waarde daarvan te berichten.

Wordt besloten den Directeur te verzoeken die voorwerpen herwaarts te ontbieden.

d. Van denzelfden dd. 3 Juli jl. No. 7297, mededeelende dat in den boedel van wijlen Prof. ROORDA een kawi-handschrift is aangetroffen, gemerkt: „Gouvernements-eigendom b. 208," vermoedelijk in der tijd door den Heer STUART aan Prof. ROORDA afgestaan.

Daar dit hs. stellig een deel uitmaakt van de verzameling, bedoeld bij het Besluit van 22 Juni 1875 No. 32 (Vgk. Notulen dl. XIII bl. 89) verzoekt de Directeur, onder toezending van het hs. dit bij de overige te voegen, waarvan dat Besluit de bewaring aan het Gen. opdraagt.

Bij de verzameling voegen en de ontvangst erkennen.

e. Van denzelfden dd. 15 Juli jl. No. 7776, mededeelende dat de vinder van de voorwerpen, bedoeld in de Notulen van 9 Mei jl. II *d* (schrijven van het Gen. dd. 6 Juni jl. No. 47) genegen is het beeldje tegen den prijs van *f* 25.— af te staan, met verzoek die som rechtstreeks aan den Resident van *Madioen* over te maken.

In handen stellen van den Thesaurier, ten fine van het noodige.

f. Van denzelfden dd. 25 Juli jl. No. 8186 ten geleide der missive van den Resident van *Bagelen* dd. 17 Juli jl. No. 2902 en een gouden voorwerp, gevonden op een tegalveld nabij de desa *Mlaran*, district *Loano*, afdeeling *Poerworedjo*, in het procesverbaal van taxatie oelir-oeliran genoemd, en inderdaad in den vorm iets van een schroef hebbende, en geschat op *f* 62,47[5] aan goud.

Wordt besloten het voorwerp eerst door den Bataviaschen deskundige te doen taxeeren.

g. Van den Gouverneur van *Cochin-China*, gedagteekend *Saigon*, 27 Juni jl. No. 233, de goede ontvangst erkennende der hem teruggezonden inscripties. Vgk. Notulen van 13 Juni jl. III *i*.

Informatie.

h. Van den Resident van *Soerabaja*, dd. 4 Juli jl. No. 11387, berichtende dat de beschreven steen uit *Ngantang*, waarover men zie Notulen van 5 October 1875, II *g* (bl. 114 van dl. XIII) door de Agenten der N. I. Stoomvaart-maatschappij den 5den d. a. v. per stoomboot Gouverneur-Generaal Mijer naar *Batavia* zou worden verscheept. De kosten, op het vervoer naar boord gevallen, beliepen *f* 6.—.

Het noodige, en die som onder dankbetuiging overmaken.

i. Van denzelfden, dd. 8 Juli jl. No. 11415 ten geleide van een copij der inscriptie op den steen, bedoeld in de Notulen van 10 Maart 1876, II *k* (bl. 27 van dl. XIV). Deze steen, door de Inlanders Djoko Dolok genoemd, staat op de zuidelijke grens van de grasvlakte, welke zich bewesten den rijweg voor het residentiehuis op *Soerabaja* uitstrekt. De copij is vervaardigd door den Javaan Mas Wiro di Djojo, hulpteekenaar op het bureau van den Brigade-chef der Topographische opname, en de kosten bedragen *f* 10.—.

Den Resident voor zijne welwillende tusschenkomst dank betuigen;

Mas WIRO DI DJOJO onder dankbetuiging de genoemde som overmaken;

den Heer VAN DER TUUK, in voldoening aan den wensch, uitgedrukt in zijn schrijven van 20 Februari jl. de inscriptie zenden.

k. Van 's Gen. Eerelid, den Heer E. NETSCHER, dd. 7 Juli jl. ten geleide van een Arabisch handschrift, geschenk van den Heer Controleur K. F. H. VAN LANGEN.

Dank betuigen en opnemen in de verzameling.

l. Van 's Gen. Vice-president, gedagteekend *Soerabaja* 1 Juli jl., namens den Heere J. W. G. HARLOFF landhuurder van *Betoeng kindjeng*, in *Ponorogo*, aanbiedende een bronzen voorwerp, gevonden op de westelijke helling van den berg *Wilis*.

De Heer VAN DER CHIJS meent dat het gediend heeft tot het maken van papier uit boomschors, aangezien een dergelijk, doch steenen, voorwerp zich in de Kedoesche verzameling bevindt, hetgeen voor dat doel gebruikt is.

Plaatsen in de verzameling en den Heer HARLOFF dank betuigen.

m. Van 's Gen. buitengewoon lid, J. S. G. GRAMBERG, gedagteekend *Buitenzorg*, 20 Juli jl. voor het Tijdschrift aanbiedende een opstel over de troeboek-visscherij.

In rondlezing.

n. Van den Directeur van 's Rijks Museum van Oudheden te *Leiden*, dd. 29 Mei jl. No. 53, onder dankbetuiging de goede ontvangst erkennende der Abklatsche, verzonden per stoomschip *Voorwaarts;* Vgk. de Bijlage achter afl. 1 van dl. XIV der Notulen.

Verder komt de Heer LEEMANS terug op de nog niet aangevulde exemplaren, die aan de verzameling photographieën van Oudheden ontbraken in het voor 't Rijksmuseum en de R. A. S. bestemde exemplaar.

De Secretaris deelt mede dat beide bezendingen inmiddels ge-

reed gekomen en met een der Hollandsche stoomschepen geëxpediëerd zijn: de photographiën voor *Londen* in dezelfde blikken trommel als die van *Leiden*, onder het algemeene adres van den Heer Dr. C. LEEMANS en met beleefd verzoek aan dezen om de exemplaren voor *Londen* aan hun adres te doen toekomen.

o. Van den Heer MARTINUS NIJHOFF, gedagteekend *'s Hage*, 9 Juni jl. ten geleide van de boekwerken, die de Heer JAMES FERGUSSON in ruil afgestaan heeft voor het hem, door 's Heeren NIJHOFFS tusschenkomst gezonden exemplaar der Photographieën van Oudheden, en houdende verder bericht dat de Heer F. het verschil tusschen den prijs dier werken en dien der photographieën in geld aangezuiverd heeft, zoodat de Heer NIJHOFF het Gen. heeft gecrediteerd voor *f* 291.30 zijnde het verschil tusschen *f* 448.09 en *f* 156.79.

Die werken zijn:

History of Architecture. 4 vols.

Rude stone Monuments.

Tree and serpent worship.

Wordt besloten aan den Heer FERGUSSON en den Heer NIJHOFF de goede ontvangst te berichten.

p. Van het Bestuur van het Parapattan Weezengesticht ten geleide van een verslag dier instelling over 1875.

Dank betuigen en plaatsen in de Bibliotheek.

q. Van het Bestuur van het Landbouwgesticht te *Depok*, ten geleide van het tweede jaarverslag dier instelling.

Als boven.

r. Van Raden MANGKOE MIHARDJO, gedagteekend *Batavia* 1 Augustus jl. en verzoekende 's Gen. tusschenkomst tot het verkrijgen van eene toelage van het Gouvernement, op den voet van de beschikking, genomen ten aanzien van zijn neef en medeleerling, Raden KOESOEMA DI BRATA. Vgk. Notulen van 13 Juni jl. III *a*, (bl. 55 van dl. XIV).

Den Raden overgewezen naar het Gouvernement.

III. Wordt ter tafel gebracht een specimen van eene copy van een inscriptie, vervaardigd door den persoon, dien de Heer Holle daartoe in de vorige vergadering van 4 Juli jl. Notulen, dl. XIV, bl. 74, aanbeval.

Wordt besloten dit te zenden aan den Heer Holle.

IV. De Heer L. W. C. van den Berg:

Stelt voor hem te machtigen zijne Beschrijving van de handschriften uit de nalatenschap van von de Wall afzonderlijk uit te geven, op dezelfde wijze en in hetzelfde formaat als de catalogus der Arabische handschriften.

Wordt besloten deze machtiging te verleenen; op dezelfde wijze uit te geven de Bijdrage tot de kennis van het Maleisch der *Molukken*, van den Heer F. S. A. de Clercq, Vgk. Notulen van 13 Juni jl. III *p* (bl. 66 van dl. XIV) en als beginsel aan te nemen dit in het vervolg met alle catalogi en proeven van woordenlijsten te doen.

V. De Heer Groeneveldt brengt ter tafel eene nota over de koperen munten, bedoeld in het schrijven van den Directeur van O. E. & N. dd. 30 Juni jl. No. 7187, Notulen van 4 Juli jl. II *c*, luidende als volgt:

„Dit zijn gewone Chinesche munten, loopende, voor zoover ik ze lezen kan, van het begin der 8e tot het begin der 12e eeuw. Munten uit dit tijdvak komen op Java veel voor, ze zijn in groote hoeveelheden herwaarts gevoerd, omdat ze, uit gebrek aan eene inlandsche munt, hier als gangbaar geld dienden.

De toegezonden exemplaren zijn allen reeds in de verzameling van het Genootschap aanwezig, maar het is zeer wel mogelijk dat in de geheele massa nog nieuwe zouden worden gevonden.

Het verzamelen van Chinesche munten in het algemeen ligt niet op den weg des Genootschaps, maar wel van die welke in onzen archipel als geld gediend hebben, omdat daaruit eventueel

ook aanduidingen voor het verkeer met China kunnen worden getrokken. Wat het Genootschap daarvan bezit, is nog ver van compleet en de kans bestaat dat we met deze vondst een stap verder komen. Tegen taxatieprijs zouden deze munten c. *f* 12,— kosten en ik stel voor ze daarvoor over te nemen."

Wordt besloten in dezen zin aan den Directeur vd. te schrijven.

VI. De Heer BERGSMA, voldoende aan de opdracht bedoeld in de Notulen van 4 Juli jl. II, *m*, brengt ter tafel de volgende Nota:

„Ten aanzien van de vraag of er reeds over de perdikandesa *Tegalsari* is geschreven, heeft een ingesteld onderzoek niets anders opgeleverd dan fragmentarische vermelding van de geschiedenis dier desa, zoo als dit b. v. wordt aangetroffen in een *Bijdrage tot de kennis der Residentie Madioen* in den jaargang 1855 van het Tijdschrift van Ned.-Indië II, bl. 11. Van eene monographie is mij niets bekend.

Intusschen ben ik, even als de Heer VON SCHMIDT AUF ALTENSTADT, die vele jaren in *Madioen* als controleur werkzaam was, van oordeel dat, zoo de Controleur FOKKENS dit niet reeds gedaan heeft, hem het nazien der plaatselijke archieven aan te bevelen is, waarin de resultaten van onderzoekingen op verschillende tijden ingesteld over den oorsprong der perdikandesa's zijn neergelegd.

Ik geef in overweging dit den Heer FOKKENS mede te deelen, en hem met de werken, die de Heer VAN DER CHIJS heeft genoemd, ook het aangehaalde deel van het Tijdschrift te doen toekomen."

Wordt besloten dit den Heer FOKKENS mede te deelen met overwijzing naar zijn schrijven van 10 Juni jl. en den Bibliothecaris uit te noodigen het aangehaalde tijdschriftnummer te zenden.

VII. Uit de rondlezing terug:

Het verslag, dat nu wijlen de Hoofdingenieur G. A. PET

uitgebracht heeft in voldoening aan het verzoek dat in Februari jl. de Directie tot hem richtte, om op de dienstreize, die hij toen in *Bagelen* deed, ook den stand van zaken op het Diëng-plateau in oogenschouw te nemen, en het Gen. te verplichten met de middelen aan te geven, die hij, ter voorziening, het best achtte.

Vgk. Notulen van 15 Februari 1876, IV *f* en 9 Mei 1876 II *n*, bl. 9 volgg. en 40 van deel XIV.

Wordt besloten dien brief in extenso op te nemen en vooraf te doen gaan door een woord van herinnering aan den ontslapene, hoofdzakelijk in het licht stellende, wat hij voor de Diëngsche oudheden gedaan heeft (*).

De vier punten, die de Heer Pet in overweging gaf zijn de volgende en wordt besloten in dien geest voorstellen aan de Regeering te richten.

1°. Het toezicht op de oudheden en ontgravingen op het Diëng-plateau en omstreken op te dragen aan den eerstaanwezend-Ingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken in de residentie *Bagelen*, op den voet als behoorde dat toezicht tot zijne gewone ambtsplichten;

2°. Op het houden van dit toezicht en het opmaken en bewaren der bescheiden, welke betrekking hebben tot deze aangelegenheid, eenige regelen vast te stellen;

3°. De som, die jaarlijks wordt toegestaan voor het onderhoud van de oudheden op plateau *Diëng* en naasten omtrek, alsmede tot het voortzetten van de ontgravingen te stellen op *duizend* gulden;

4°. Zoodra mogelijk te zorgen dat de verzameling, bij de pasanggrahan aanwezig, tegen den invloed van het klimaat worde beschut, en de daartoe noodige uitgaven te bestrijden uit de bij 3° bedoelde gelden.

VIII. De Secretaris brengt ter tafel twee beschilderde doeken

---

(*) Bijlage A.

van *Bali*, hem gegeven door den Heer F. C. VALCK, laatstelijk Assistent-Resident van *Boeleleng*, thans van *Deli*. Den verklarenden tekst kon de Heer VALCK ongelukkigerwijze niet verschaffen daar die, waarschijnlijk een gevolg zijner verplaatsing, in het ongereede was geraakt. Genoemde Heer zou evenwel nog moeite doen hierin te voorzien.

IX. Benoemd tot gewone Leden de Heeren C. A. L. J. JEEKEL, Resident van *Bagèlen* en J. B. NAGELVOORT te *Soerabaja*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 12 September.

W. STORTENBEKER,
wd. Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-Vergadering van Dinsdag 12 September 1876 des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. W. STORTENBEKER, waarnemend voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, K. L. VAN SCHOUWENBURG, W. P. GROENEVELDT en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, wegens ziekte, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, wegens dienstreize en H. L. CH. TE MECHELEN.

I. De Notulen der vorige vergadering van 1 Augustus worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-Besluit van den 28sten Juli jl. No. 35 bij art. 2 waarvan is goedgevonden en verstaan aan de Directie van het Gen. ter openbaarmaking af te staan het geschiedkundige gedeelte van het verslag, door het toenmalig lid in den Raad van Nederlandsch-Indië, belast met eene zending in de *Preanger-Regentschappen*, den Heer O. VAN REES, uitgebracht over de herziening van het zoogenaamde *Preanger*-stelsel, zoomede diens brief van 30 October 1867 La LIII, waarbij bedoeld verslag aan de Regeering werd aangeboden.

Men vergelijke hierbij Notulen van 9 Mei jl. IV, 2o.

Opnemen in het eerst verschijnende deel der verhandelingen.

b. Gouvernements-Besluit van den 2den September jl. No. 20, waarbij aan het Gen. in bewaring worden afgestaan op den voet van het bepaalde bij Besluit van 11 December 1858 No. 77, *vier* siri doozen (kambola) en *acht* Koepangsche gendi's met

gouden sluiting, welke voorwerpen, onder meer, door de Vorsten van *Salaparang* (*Lombok*) *Karang-Asam* (*Bali*), Ratoe Agoeng-Agoeng *Wajahan Karang-Asam* aan den Gouverneur-Generaal als huldebewijs ten geschenke zijn aangeboden.

Opnemen is het Museum.

c. Van den 1sten Gouvernements-Secretaris dd. 29 Augustus jl. No. 1984*d* ten geleide van een exemplaar van het eerste gedeelte van het eindrésumé der onderzoekingen naar de regten van den inlander op den grond op *Java* en *Madoera*.

Plaatsen in de Bibliotheek.

d. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 26, Juli jl. No. 8234, mededeelende dat voor de onderzoekingen op *Diëng*-plateau andermaal ten behoeve van den Eerstaanwezend-ingenieur in *Bagelen*, den Heer A. F. VAN HAASTERT, eene ordonnancie van betaling op 's Lands kas van *f* 500.— is gezonden.

Vgk. laatstelijk Notulen vn 1 November 1875 II *d*.

Notificatie.

e. Van denzelfden dd. 31 Augustus jl. No. 9712, houdende in het kort het volgende:

In April jl. wendde zich de Afdeeling Letterkunde der K. Academie van Wetenschappen tot Z. E. den Minister van Koloniën met het voorstel dat den Heer W. H. DE JONG, controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, zou opgedragen worden het verzamelen van *Wajang*-teksten.

De Minister renvoyeerde dit voorstel aan de Indische Regeering, en deze droeg den Directeur van O. E. en N. op om, nadat de Controleur DE JONG zou zijn gehoord en het advies ingewonnen van het Bat. Gen. in dezen van consideratie en advies te dienen.

De Controleur DE JONG, die inmiddels naar *Atjeh* was overgeplaatst, verklaarde in de eerste plaats zich dan alleen voor

deze taak berekend te achten wanneer zij tot *Java* en *Madoera* beperkt werd, waar ook trouwens het veld voor dezen arbeid lag. Hij meende verder dat hem, met ontheffing van allen anderen dienstarbeid voor dit werk een tijd van twee tot twee en een half jaar moest toegestaan worden, wenschende hij de verzekering te ontvangen van, na ommekomst van dien tijd, weder in het kader der controleurs bij het Binnenlandsch Bestuur op *Java* en *Madoera* te worden opgenomen.

De wd. voorzitter, draagt, krachtens art. 1 van het Reglement van Orde, de behandeling dezer zaak op aan eene Commissie, bestaande uit de Heeren L. W. C. VAN DEN BERG, BERGSMA en hem zelven, die daarover ter volgende Vergadering verslag zal uitbrengen.

f. Van denzelfden dd. 16 Augustus jl. No. 9116 ten geleide van een schrijven van den Resident van *Japara* dd. 8 Augustus jl. No. 3170/1 en een potje met 193 zilveren en 10 gouden munten, gevonden in de desa *Djepang*, district *Tengeles*, afdeeling *Pati*, wordende het gevoelen der Directie verzocht omtrent het overnemen van deze voorwerpen.

In handen stellen van den Heer GROENEVELDT, met verzoek om praeadvies.

g. Van denzelfden dd. 5 September jl. No. 9832, in voldoening aan het Gouvernements Besluit van 3 Augustus jl. No. 40 toezendende: twee pieken, door den Vorst van *Kota Waringin* (Zuider- en Oosterafdeeling van *Borneo*) Pangeran Ratoe ANAM KOESOEMA JOEDA, den Gouverneur-Generaal als huldebewijs aangeboden, met verzoek die voorwerpen, overeenkomstig het bepaalde bij het Besluit van 11 December 1858 No. 77 in 's Gen. Museum te doen bewaren.

Opvolgen.

h. Van denzelfden dd. 8 September jl. No. 10017, ten geleide van een schrijven van den Resident van *Soerakarta* dd.

13 Juli jl. No. 1901 en een verguld bronzen beeld, met het voetstuk, gevonden in de desa *Redjoso*, afdeeling *Klatten*, met verzoek aan de Directie omtrent het overnemen daarvan haar gevoelen te willen mededeelen.

Naar de Resident vd. bericht had, kon de vinder, de Javaansche landbouwer PROJODRONO, geen prijs daarvoor opgeven en zou hij zich tevreden stellen met hetgeen hem daarvoor uitgekeerd werd.

Wordt besloten:

a. dadelijk aan den Resident vd. *f* 25,— over te maken met beleefd verzoek dit bedrag aan den vinder te doen uitreiken en dezen mede te deelen dat, mocht hij die som te gering achten, de Directie gaarne bereid zal zijn haar in billijkheid te verhoogen, zijnde het, bij de hoogst geringe innerlijke waarde niet wel doenlijk den prijs van het inderdaad fraaie beeld anders dan bij loutere gissing te bepalen;

b. den Directeur van O. E. en N. het bovenstaande mede te deelen.

i. Van 's Gen. Eerelid, den Heer E. NETSCHER, namens den Heer Jhr. J. C. W. D. A. VAN DER WIJCK, Assistent-Resident van *Priaman*, ten geschenke aanbiedende: WILLEM BOSMAN's Nauwkeurige beschrijving van de Guinese Goud-, Tand- en Slavekust, 2e druk, 1709.

Goede ontvangst berichten, dank betuigen en opnemen in de Bibliotheek.

k. Van den Resident van *Kediri*, dd. 11 Augustus jl. No. 3786/5302, de goede ontvangst erkennende van een postwissel, groot *f* 12.50 voor de twee gouden oorringen, bedoeld in Notulen van 13 Juni 1876, III *f*.

Notificatie.

l. Van den Resident van *Banjoewangi*, dd. 31 Augustus jl. No. 1420, de goede ontvangst erkennende van een postwissel,

groot *f* 100.— voor het gouden krisheft, laatstelijk bedoeld in Notulen van 4 Juli jl. II*a*.

Notificatie.

m. Van den Resident van *Tapanoli*, den Heer J. C. BOYLE, gedagteekend *Siboga*, 2 September jl., mededeelende dat door tusschenkomst van de Ned. Ind. Stoomvaart-Maatschappij aan het Gen. is verzonden het ganesabeeld, dat, gelijk de Heer DER KINDEREN na zijne terugkomst van *Sumatra* berichtte, door den Heer BOYLE voor het Gen. bestemd was.

Laatstgenoemden dankbetuigen en den Heer GROENEVELDT opgedragen voor het vervoeren van dit beeld van den kleinen Boom naar het Museum het noodige te verrichten.

n. Van den Resident van *Banjoewangi* dd. 19 Juli jl. No. 182, mededeelende dat hij over het in leen krijgen van koperen platen op *Bali*, Vgk. Notulen, dl. XIV bl. 28, met den Assistent-Resident van *Boeleleng* geraadpleegd heeft en dat deze het volgende bericht:

Hoewel den hoofden breedvoerig aangetoond werd dat de Heer VAN DEN TUUK de platen alleen begeerde om het daarin gegrifde te lezen en af te schrijven, en die daarna zou teruggeven, wilden zij die niet afstaan. Zij beschouwen de platen als het heiligste dat op aarde bestaat. In hoogst zeldzame gevallen wordt het doosje, waarin zij vervat zijn en dat bewaard wordt in de *mèroe* in het binnenhof des tempels, te voorschijn gehaald; terwijl wanneer het geopend zal worden, een jaar te voren de offeranden reeds beginnen en een maand lang in de desa niets geslacht mag worden. Zwangere vrouwen en zieken moeten zich dan daaruit verwijderen.

De hoofden geven dan ook te kennen dat zij, zoowel uit vrees voor de bevolking als voor den toorn der Goden, de platen zelfs niet zouden durven aanraken.

Dat een bevel tot tijdelijk afstaan daarvan, groot misnoegen zou verwekken, behoeft geen nader betoog.

Het is echter bijna zeker dat ook in de andere rijken van *Bali*, zulke pratasti's zijn, en de Assistent-resident stelt zich voor dat men de lieden daar meer genegen zou vinden er eenigen tijd van te scheiden.

Dit nu betwijfelt de Resident, daar het onwaarschijnlijk is dat de hoofden in die streken zoo veel minder bekrompen en bijgeloovig zouden zijn dan die uit *Boeleleng*, welke toch reeds sedert zoo lang onder Europeeschen invloed staan.

De Resident intusschen, die binnenkort eene dienstreis over *Bali* gaat maken, belooft dat hij naar de pratasti's in de andere rijken zal onderzoeken, en eene poging wagen om die van de hoofden ter leen te krijgen.

Wordt besloten dit af te wachten.

o. Van den Secretaris der Morgenländische Gesellschaft, dd. 23 Juni, waarbij in antwoord op den brief, vermeld in Notulen dl. XIV, bl. 58, thans uitdrukkelijk de goede ontvangst erkend wordt van de photographieën der Oudheden en van den Boro-Boedoer.

Notificatie.

p. Van den Secretaris der As. Soc. of Bengal, gedagteekend *Calcutta*, 8 Augustus jl. No. 481, de goede ontvangst berichtende der photographieën, waarvan sprake is in Notulen, dl. XIV, bl. 58.

Notificatie.

q. Van 's Gen. lid, den Heer D. Gerth van Wijk, gedagteekend *Fort de Kock*, 18 Augustus jl. ter plaatsing in het Tijdschrift toezendende een stuk over Toeankoe Imam Ketjil, die gedurende zijn leven in groote reuk van heiligheid stond en wiens nagedachtenis nog steeds wordt vereerd, terwijl de bevolking werkelijk gelooft wat aangaande hem verteld wordt.

In rondlezing zenden.

r. Van den Heer W. F. K. HENRICUS, gedagteekend *Anjer*, 12 September jl. mededeeling verzoekende of het Gen. gediend zou zijn met eene verzameling van door hem, aan het strand, verzamelde koraal- en zeegewassen, in welk geval hij die per stoomboot zal toezenden.

Den Heer HENRICUS dank betuigen en berichten dat zijn brief in handen gesteld is van de K. Natuurkundige vereeniging.

III. Met overwijzing naar de Notulen van 4 Juli jl. wordt ter tafel gebracht de, van den Heer K. F. HOLLE ontvangen: Inhoud van de vergelijkende tabel van Oud- en Nieuw-Indische alphabetten, welke inhoudsopgave men hierachter vindt afgedrukt als Bijlage B.

IV. De Heer GROENEVELDT deelt mede dat het beeldje, bedoeld in de Notulen van 13 Juni jl. III *m*, zich in het Museum bevindt.

Hiervan kennis geven aan de Heer DE CLERCQ MOOLENBURGH.

V. Het voorwerp, genoemd in de Notulen van 1 Augustus jl. onder II *f*, is door den Bataviaschen deskundige op nieuw getaxeerd en bevonden eene goudwaarde van *f* 60.— te vertegenwoordigen.

Wordt besloten het daarvoor over te nemen.

VI. Het Munt- en Penningkabinet wordt verrijkt met de medaille, in zilver en in brons, geslagen ter gelegenheid van de vijf- en twintigjarige regeering van Z. M. Willem III. Toegezonden door het bestuur der Loge: de Ster in het Oosten, om in 's Gen. verzameling te bewaren, bij de overige, der Loge toebehoorende zaken.

Dank betuigen.

VII. Op hun verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de Heeren B. R. G. BOURICIUS, W. O. GALLOIS, J. G. IJSSEL DE SCHEPPER en P. D. VREEDE, de drie eerstgenoemden wegens vertrek.

Benoemd tot lid de Heer D. F. STOLL JR. administrateur der suikerfabriek *Petjangaän*, Residentie *Japara*.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 3 October 1876.

De Onder-voorzitter,
VAN DER CHIJS.

De Secretaris,
J. MEINSMA.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 3 October 1876, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. J. A. VAN DER CHIJS, ondervoorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, W. P. GROENEVELDT, K. L. VAN SCHOUWENBURG en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. W. B. BERGSMA en H. L. CH. TE MECHELEN.

De Heer F. S. A. DE CLERCQ woont de vergadering als gast bij.

I. De Notulen der vorige vergadering van 12 September worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. De brief van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 28 Augustus jl. No. 1958, verzoekende de gewone opgaven voor den Regeerings-almanak.

Hieraan voldoen.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 12 September jl. No. 10157, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Bagelen* dd. 24 Augustus jl. No. 3475 en drie gouden ringen, gevonden door den Javaan TJOKRO WIRIO, van de desa *Soemoer pakis*, afdeeling en district *Poerworedjo;* wordende het gevoelen der Directie verzocht of zij genegen is die voorwerpen voor het Museum aan te koopen en tegen hoeveel.

In handen gesteld van den Heer GROENEVELDT ten fine van praeadvies.

c. Van denzelfden dd. 13 September No. 10199, verzoekende als in vroegere jaren eene aantooning dat de gewone Gouvernements-subsidie ook voor het jaar 1878 noodzakelijk is.

Den Secretaris opgedragen die te leveren.

d. Van denzelfden dd. 30 September jl. No. 10924, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Bagelen* dd. 18 September jl. No. 3845 en een gouden ring, gevonden door den Javaan SETJOJOEDO in de rivier *Doelang*, nabij de desa *Samben*, afdeeling en district *Poerworedjo;* wordende der Directie gevraagd of zij het voorwerp voor het Museum wil aankoopen en tegen hoeveel.

Als boven, *b*.

e. Van den Hoogleeraar H. KERN, gedagteekend Leiden, 11 Augustus jl. strekkende in antwoord op 's Genootschaps schrijven van 15 Juni 1876 over het glossarium der Kawi-oorkonden, in 's Heeren COHEN STUART's nalatenschap gevonden, en besproken in de Notulen van 9 Mei 1876, V, bl. 52 volg. van dl. XIV. 's Heeren KERN's brief luidt als volgt:

„In antwoord op 't geëerde schrijven van de Directie van 't Bataviaasch Genootschap, van 15 Juni ll., heb ik de eer mede te deelen dat ik het gevoelen van Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, zooals dit uitgedrukt staat in de bijvoegde Nota [als Bijlage van bovengemeld schrijven], ten eenenmale beaam, gedeeltelijk wegens de door dien Heer aangevoerde redenen, gedeeltelijk ook uithoofde der volgende overwegingen. Behalve de thans reeds in 't licht gegeven oorkonden zijn er eene groote menigte van steeninscripties uit hetzelfde tijdperk en deels van gelijksoortigen inhoud als de oorkonden, onuitgegeven. Ik ben in de gelegenheid geweest de talrijke afdruksels te zien, welke door de Directie aan 't Museum van Oudheden

hier ter stede geschonken zijn. Reeds deze alleen bevatten op zijn minst evenveel tekst als de uitgegeven oorkonden. Voorts verdient als omvangrijk en belangrijk stuk vermeld te worden de inscriptie op den grooten steen op het buitengoed van Lord Minto in *Schotland*, waarvan photographieën, helaas niet zeer goed geslaagde, bestaan en in 't bezit waren van wijlen Dr. Cohen Stuart, en nog zijn in 't mijne. Eindelijk draagt men kennis van 't bestaan van nog andere inscripties in 't bezit van particulieren, o. a. Z. Kon. Hoogheid Prins Hendrik, welke nog geen deskundige heeft kunnen te zien krijgen.

De rijke bouwstoffen, welke de zoo talrijke nog onuitgegeven inscripties leveren kunnen, zullen voorzeker nog langen tijd ongebruikt liggen, maar het zou, mijns inziens, jammer wezen, er geen gebruik van te maken bij de samenstelling van een glossaar. Immers het kan niet missen, hoe grooter aantal teksten van dezelfde soort, hoe meer middelen om de beteekenis der woorden en termen te bepalen. Het werk van Dr. Cohen Stuart zal altoos een integreerend deel van een vòlledig glossaar op *al* de reeds thans verzamelde, schoon niet publiek gemaakte, inscripties uitmaken, kan dus niet zijne waarde verliezen. Dat er geen periculum in mora is, heeft de Heer Van den Berg, m. i. te recht, opgemerkt.

Na mijn gevoelen kenbaar gemaakt te hebben over de uitgave van het glossaar op de Kawi-Oorkonden, veroorloof ik mij, beleefdelijk de hulp in te roepen van de Directie ten einde inlichtingen te erlangen omtrent een geschrift, dat vermoedelijk onder Dr. C. Stuart's nagelaten papieren zal gevonden zijn. Vóór zijn vertrek naar *Indië* had die geleerde eene transcriptie gemaakt van de photographieën van den Minto-steen, voor zoo ver de onduidelijke lichtbeelden het toelieten. Indertijd heb ik zelf die transcriptie op zijn verzoek vergeleken met de beelden. Eenigen tijd later ontdekte Cohen Stuart in het stof der India-Office-boekerij te *Londen* een oud, uit de hand gemaakt, facsimile van gemelde steeninscriptie, dat zonder twijfel

op last van RAFFLES indertijd op Java zelf vervaardigd was. Ook dit facsimile heeft COHEN STUART met zich medegenomen naar Java, in de hoop met behulp daarvan, de donkere plekken op de photographische afbeeldingen te kunnen aanvullen. In die verwachting is hij, helaas, teleurgesteld. Het oude voor RAFFLES gemaakte afschrift zal wel reeds teruggezonden zijn naar Engeland, doch de transcriptie naar de photographie zal nog wel onder de nagelaten papieren aanwezig zijn. Is mijn vermoeden juist, dan zoude het, dunkt mij, wel de moeite waard zijn dat de hoofdinhoud der inscriptie werd medegedeeld, hetzij door Dr. VAN DER TUUK (aan wien men de photographieën, in 't bezit geweest van C. STUART, zou toezenden), of door mij. In 't laatste geval zou ik zeer gebaat zijn door C. STUART's transcriptie, daar ik wel de lichtbeelden heb, maar alleen met de grootste inspanning mijner oogen de donkerder letters kan herkennen. Eene mededeeling omtrent den hoofdinhoud is in meer dan één opzicht interessant, want ieder die 't Kawi lezen kan en gewoon Javaansch verstaat, kan zich dan overtuigen dat de zoogenaamde Vertaling van den Minto-steen in RAFFLES H. of Java, II, bl. CXXVII (2[d] edition) eene Javaansche mystificatie is, waarvan RAFFLES in de eerste plaats, en W. VON HUMBOLDT en LASSEN later, de slachtoffers geworden zijn.

Indien het dus niet te veel gevergd is, zoude ik uiterst gaarne inlichting bekomen omtrent het lot van bewuste inscriptie."

In handen gesteld van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG.

f. Van den Heer MARRE DE MARIN, denzelfden van wien in de vergadering van 10 Maart 1876 (Notulen XIV bl. 26 en 44) een brief ter tafel kwam, gedagteekend uit *Parijs*, 23 Mei jl. ten geleide van zijne „Grammaire malgache, fondée sur les principes de la grammaire javanaise", en bevattende wijders de mededeeling dat zijn *Essai sur le Malgache*, reeds vroeger vermeld, niet uitgegeven zou worden.

Den schrijver dank betuigen.

g. Van den Heer F. FOKKENS, Aspirant-controleur, gedagteekend *Ponorogo*, 19 September, ten geleide zijner monographie over de priesterdesa *Tegalsari*, vgk. Notulen dl. XIV bl. 76 en 85.

In rondlezing zenden.

III. De financieele commissie brengt haar verslag ter tafel, eindigende met een woord van lof voor de nette en zorgvuldige wijze, waarop de administratie van den Thesaurier wordt bijgehouden.

IV. De Heer GROENEVELDT brengt advies uit over de munten uit *Japara*, bedoeld in Notulen van 12 September jl. II *f*, bl. 90 hiervoren.

Wordt besloten, mede op advies van den Heer VAN DER CHIJS, de gouden munten aan te koopen en de zilveren terug te zenden. Eerstgenoemde zijn op eene waarde van *f* 27,50 geschat, en zal aan den Resident van *Japara* *f* 30,— worden overgemaakt, zijnde in dat bedrag *f* 0,50 voor het aarden potje begrepen.

V. De Commissie, bedoeld in de Notulen van 12 September jl. II *e*, bl. 89 volg. hiervoren, brengt bij monde van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG — de beide andere gecommitteerden, de Heeren STORTENBEKER en BERGSMA afwezig zijnde — haar verslag uit.

Wordt besloten, alvorens eene eindbeslissing hierin te nemen, de zaak ook nog in handen te stellen van den Heer VAN DER CHIJS.

VI. Uit de rondlezing terug het opstel van den Heer D. GERTH VAN WIJK over Toeankoe IMAM KETJIL, Notulen van 12 September jl. II *q*.

Opnemen in het Tijdschrift.

VII. Het Museum wordt verrijkt met:

a. twee toedoeng's van *Bandjermasin*, dáár uitsluitend door vrouwen gedragen. Geschenk van den Heer DE CLERCQ;

b. randjoe's in gebruik bij de ketjoe's in *Djokja*, geschenk van den Heer VAN DER CHIJS.

VIII. De Bibliotheek met:

a. Beschrijving van het rijk van *Atjeh*. Gelithographeerde handleiding voor officieren bij de 2e expeditie naar *Atjeh*, uitgegeven door het Departement van Oorlog;

b. eenige in *Indië* gedrukte reglementen, verslagen, enz. benevens een Javaansche geslachtslijst van het Mangkoe-Negorosche Huis; allen geschenken van den Heer VAN DER CHIJS.

IX. Voor het Munt- en penningkabinet wordt in deposito afgestaan de medaille, op de Weener tentoonstelling aan den Heer J. VAN KINSBERGEN vereerd.

X. Benoemd tot lid de Heer J. J. L. VAN LEEUWEN, Controleur in *Riouw*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 7 November 1876.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 7 November 1876, des avonds te 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. Der Kinderen, voorzitter, Mr. J. A. Van der Chijs, onder-voorzitter, Mr. W. Stortenbeker, Mr. N. P. Van den Berg, Mr. W. B. Bergsma, W. P. Groeneveldt, H. L. Ch. Te Mechelen en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg en K. L. Van Schouwenburg.

De Heer F. S. A. De Clercq woont de vergadering als gast bij.

I. De Notulen der vorige van 3 October worden gelezen en goedgekeurd.

II. De Heer Van der Chijs heet den Voorzitter, die na eene langdurige ziekte voor het eerst weder de vergadering leidt, met eenige hartelijke woorden welkom.

III. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-Besluit dd. 27 September jl. No. 24, waarbij aan het Bat. Gen. wordt afgestaan:

1° de door den gewezen Resident der *Padangsche Bovenlanden*, G. Du Ry van Beest Holle, vervaardigde beschrijving van de Hindoe-oudheid *Moeara Takoes* (*XII Kota Kampar*) met de daarbij behoorende teekeningen, met vrijlating om daarvan gebruik te maken voor het Tijdschrift;

2° op den voet van het Besluit van 11 December 1858 No. 77, het bij die Nota gevoegde monster van de steen, waarvan die ruïne is opgetrokken.

Wordt besloten de beschrijving en, op verkleinde schaal, de teekeningen, in het Tijdschrift te plaatsen.

b. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 14 October jl. no. 11628, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Bagelen* dd. 3 October jl. No. 4106 en twee gouden oorbelletjes.

Wordt besloten den Directeur mede te deelen dat op het bezit van die voorwerpen geen prijs wordt gesteld.

c. Van denzelfden dd. 26 October jl. No. 12112, ten geleide van den brief van den Resident van *Bagelen*, dd. 14 October No. 4276 en een gouden ring, gevonden in de desa *Wingogroentakan*, district *Djenar*, afdeeling *Koetoardjo*.

Als boven.

d. Van denzelfden, dd. 28 October No. 12198, ten geleide van de voorwerpen, bedoeld in de Notulen van 1 Augustus jl. II *c*.

Als boven.

e. Van denzelfden dd. 1 November jl. No. 12399, met het schrijven van den Resident van *Tegal*, dd. 23 October jl. No. 4559/41, toezendende een stuk goud, voorzien van een ingedrukten stempel, zijnde eene Javasche Hindoe-munt, gevonden in de desa *Doekoehsalam*, district *Doekoehwringin*, afdeeling *Tegal*.

Wordt besloten dit voorwerp, hier geschat op *f* 22.50, voor dien prijs ten behoeve van het Museum aan te koopen.

f. Van den Resident van *Soerakarta* dd. 17 October jl. No. 2792, mededeelende dat de *f* 25 voor het beeldje, bedoeld in de Notulen van 12 September jl. II *h*, aan den Javaan PROJODRONO zijn uitgekeerd, en dat de Resident die som alleszins voldoende acht.

Notificatie.

g. Van den Heer GEORGES BIARD, Luitenant der Fransche Marine, gedagteekend *Parijs*, 18 Juni jl. uit naam van de stichters der Société des voyages d' études autour du Monde, ten geleide van eene brochure, welke het doel dier vereeniging uiteenzet, en de wijze waarop zij dat tracht te bereiken.

Dit programma in rondlezing zenden en den Heer BIARD dank betuigen.

IV. De Heer STORTENBEKER brengt ter tafel:

a. De verzameling alphabetten met een, aan hem gerichten, brief van den Heer K. F. HOLLE, waarin deze de kosten opgeeft, door den Heer CARL LANG voor de photo-lithographische reproductie in rekening te brengen. Vgk. Notulen van 4 Juli 1876, III, bl. 76 volg. hiervoren.

Daar er in 's Heeren HOLLE's brief van verkleinen op een derde gesproken wordt; en het niet duidelijk is of dit alleen slaat op het formaat, of op de grootte der karakters; in welk laatste geval een werk van dezen aard onbruikbaar compres zou worden:

wordt besloten den Heer HOLLE hierover nadere inlichtingen te verzoeken.

b. Een mede aan hem gericht schrijven van den Heer Mr. U. J. HUBER NOODT, Griffier van den Raad van Justitie alhier, houdende mededeeling dat zich op 's Raads griffie bevinden:

Het Utrechtsche Placaetboek;

Het Groot Gelders Placaetboek;

Placaeten en Ordonnantien van de Hertoghen van Brabant;

Groot Privilegie en Handvestboek van Kennemerland;

Recueil van de Tractaten;

Batavia Illustrata;

De Koophandel van Amsterdam;

Registers op het Gelders- en Utrechts Placaetboek;

Costumen en Keuren van het Baljuwschap en den lande van Rijnland;

Dat deze werken voor den Raad van Justitie als zoodanig geene waarde hebben en dat er dus waarschijnlijk geen bezwaar zou zijn die naar 's Genootschaps Bibliotheek over te brengen.

Wordt besloten de Regeering voor te stellen om, indien de Raad van Justitie hier niets tegen heeft, verlof te verleenen tot het overbrengen van die boeken.

Vgk. hierbij de Notulen van 5 Januari 1875 IX *f*, bl. 12 van dl. XIII.

V. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG heeft schriftelijk bericht gezonden over den brief van Prof. KERN, opgenomen in de Notulen der vorige vergadering, bl. 98 volgg. en stelt voor den Hoogleeraar te antwoorden dat onder de nagelaten papieren van den Heer STUART aangaande den Minto-steen niet anders zijn aangetroffen dan:

1°. photographische afbeeldingen, één in groot en één in klein formaat, naar den steen;

2°. twee bladen, bevattende eene transcriptie in latijnsche karakters.

Daar het vermoedelijk deze is die de Heer KERN verlangt, stelt de Heer VAN DEN BERG voor haar aan den Hoogleeraar te zenden.

Conform.

VI. De Heer TE MECHELEN stelt voor:

Een schrijven te richten aan den Heer F. WINTER, gewezen Translateur te *Soerakarta*, en hem het verzoek te doen aan het Gen. af te staan, de stukken, die betrekking hebben op de Javaansche-taalstudie en die zich nog bevinden onder de nagelaten papieren van zijnen vader C. F. WINTER.

VII. De Heer GROENEVELDT:

a. Brengt verslag uit over het voorstel tot overnemen van de *drie* ringen, gevonden bij *Soemoer-pakis*, *Poerworedjo*, *Bagelen*, bedoeld in de Notulen van 3 October jl. II *b* en over dat

tot aankoop van den ring, gevonden bij *Samben*, als boven, II *d*.

Wordt besloten alleen den laatste over te nemen tegen de hier geschatte waarde van *f* 12.

b. Biedt aan namens den Heer J. J. L. VAN LEEUWEN, Controleur, thans in *Riouw*, eene verzameling wapens van de kongsie Lanfong te *Mandor*, Westkust van *Borneo*.

Dank betuigen en plaatsen in de verzameling.

c. Deelt mede dat ontvangen en bereids in de verzameling geplaatst is, de steenen Ganesa, in der tijd door den Heer J. C. BOIJLE, Resident van *Tapanoli*, toegezegd aan den Voorzitter, toen deze zich in commissie op *Sumatra* bevond.

Den Heer BOIJLE dank betuigen voor het fraaie geschenk.

d. Deelt mede dat de beschreven steen van Ngantang, Vgk. laatstelijk Notulen van 1 Augustus 1876 II *h*, bl. 81 hiervoren, nog aan den Boom ligt, daar men niet over de hulp heeft kunnen beschikken, die bij vorige gelegenheden tot het vervoeren van zware voorwerpen verleend werd.

Den Heer GROENEVELDT gemachtigd voor de kosten, aan dit vervoer en het opstellen verbonden, over *f* 40,— te beschikken.

e. Brengt ter tafel eene verzameling nieuw gemaakte bronzen Hindoe-voorwerpen, benevens eenige boeken over het Arabische en Indische recht, het Gen. aangeboden door den Heer A. BURNELL, van wien sprake is in de Notulen van 4 Juli, jl., II *i*.

Daar er geen geleidebrief bij was, zal men, met het bedanken, tot ontvangst daarvan wachten. Inmiddels wordt besloten achter de Notulen als bijlage af te drukken ([1]) den brief van het

---

([1]) Bijlage A.

Engelsche tijdschrift The Academy, waarin de Heer BURNELL verslag doet van zijne antiquarische reize over *Java*, en dien Heer te benoemen tot correspondeerend lid van het Genootschap.

VIII. De Heer VAN DER CHIJS brengt ter tafel zijn advies over het voorstel der afdeeling Letterkunde van de Kon. Academie van Wetenschappen om aan den Heer W. H. DE JONG, Controleur bij het Binnenlandsch Bestuur, op te dragen het verzamelen van wajang-teksten, uitvoeriger omschreven in de Notulen van 12 September jl. II *e*; vgk. ook die van 3 October jl. V.

Na bespreking wordt besloten het volgende schrijven te richten aan den Directeur van O. E. en N.

„In antwoord op Uwen brief van 31 Augustus jl. No. 9712 en weder aanbiedende de daarbij toegezonden bescheiden, hebben wij de eer UWEdG. mede te deelen dat aan het verlangen van de afdeeling Letterkunde der Koninklijke Academie van Wetenschappen, om handschriften in de verschillende Inlandsche talen en bijzonderlijk wajang-teksten te bekomen, op eenvoudiger wijze kan worden voldaan, dan door die geleerde instelling is aangegeven.

Blijkens de in onze Notulen en bij andere gelegenheden uitgegeven catalogi en inventarissen, bezit het Bataviaasch Genootschap thans niet minder dan een 57-tal wajang-teksten, waarvan de meeste zelfs in meer dan één handschrift aanwezig zijn, zoodat met het nemen van afschriften daarnaar, reeds voor een goed deel aan den wensch der Academie zal zijn te gemoet gekomen.

Voorts meenen wij te moeten wijzen op de 222 handschriften in de Batta-taal, meerendeels op boomschors, welke in onze verzameling berusten; op de 24 Lampongsche en Redjangsche handschriften; op de 675 kropaks of handschriften op palmblad en vooral op de verzameling Maleische en Javaansche handschriften, in de laatste tijden door de welwillendheid der Indische Regeering nog vermeerderd met de

verzamelingen, door de beide thans overleden taalgeleerden VON DE WALL en COHEN STUART bijeen gebracht. Van al deze handschriften is te zijner tijd reeds verslag gedaan, behalve van die, door den Heer VON DE WALL nagelaten, doch ook thans is dit ter perse.

Het bij ons voorhanden materiaal levert dus voor eenige menschenleeftijden voldoenden arbeid, en, waar aldus door het laten maken van afschriften — een werk, dat aan Inlandsche schrijvers kan worden vertrouwd, — in zoo ruime mate het verlangde kan worden verstrekt, achten wij het uitzenden van een opzettelijk daarmede te belasten persoon, volkomen overbodig. Daarom behoeven wij ook geen oordeel uit te spreken over de al of niet geschiktheid van den Controleur DE JONG voor deze zending; mocht men evenwel toch aan dit denkbeeld uitvoer willen geven, dan dringen wij er in elk geval op aan, dat door hem, of wien anders voor deze commissie in aanmerking komt, gehandeld worde naar onze aanwijzingen, opdat niet door het bijeenbrengen van werken, welke reeds door verscheidene handschriften in onze verzameling vertegenwoordigd zijn, arbeid, tijd en geld worden verspild, welke nuttiger zouden kunnen aangewend worden."

Mocht UWEdG. ons gevoelen tot het zijne maken, zoo zullen wij gaarne de noodige voordrachten doen, omtrent de Inlandsche schrijvers, welke men met het kopieeren zou kunnen belasten.

IX. Uit de rondlezing gekomen het opstel des Heeren GRAMBERG over de Troeboek-visscherij.

Opnemen in het Tijdschrift.

X. De Heer VAN DER CHIJS brengt ter tafel de volgende geschenken:

a. Voor de Bibliotheek:

JAMES COOK in de Ned. O. I. Bezittingen. Geschenk van den Heer R. C. BAKHUIZEN VAN DEN BRINK.

Pantoen-pantoen Ambon, geschenk van den Heer F. S. A. De Clercq.

Kaart van het terrein des oorlogs in Groot *Atjeh*.

Teekenvoorbeelden voor eerstbeginnenden op Inlandsche scholen, en het 10e Verslag van den Planten- en Dierentuin. Geschenken van den Heer Van der Chijs zelven.

b. Voor het Munt- en Penningkabinet:
trade-dollar der Vereenigde Staten van Noord-Amerika.
gobong van *Java* (onbeschreven);
10-para stuk van Egypte;
penny en halve id. van *Jamaica*, 1869.

Alles geschenken van den Heer J. H. Schreuel alhier.

XI. Van de ledenlijst afgevoerd op zijn verzoek de Heer J. H. De Siso, *Timor*.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 12 December 1876.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.
J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 12 December 1876, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT en de Secretaris.

De Heer F. S. A. DE CLERCQ woont de vergadering bij als gast.

Afwezig de Heeren K. L. VAN SCHOUWENBURG en H. L. CH. TE MECHELEN.

I. De Notulen der vorige vergadering van 7 November worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-Besluit van den 6en November jl. No 25, ten geleide van het Verslag der reis van den Controleur D. N. F. KIEHL naar de *Kei-* en *Aroe*-eilanden in October en November 1875, welk verslag aan het Gen. wordt afgestaan om het in 't Tijdschrift openbaar te maken.

In handen gesteld van de Commissie tot redactie.

b. Gouvernements-Besluit van den 29en November jl. No. 46, bepalende dat Raden MANGKOE MIHARDJO, voorloopig voor den tijd van één jaar, door den graveur bij het lithographisch établissement te *Batavia*, W. D. WIEMANS, zal worden opgeleid tot leeraar in het hand- en regtlijnig teekenen aan een der kweekscholen voor Inlandsche onderwijzers in *Nederlandsch-Indië;* enz.

Notificatie, onder verwijzing naar de Notulen van 1 Augustus jl. II. *m*, bl. 83 hiervoren.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 30 October jl. No. 12264, ten geleide van het *tweede* deel des *vierden* jaargangs van het Jaarboek van het Mijnwezen.

Bibliotheek.

d. Van denzelfden dd. 9 November jl. No. 12769, ten geleide van den brief van den Resident van *Bagelen* dd. 1 November No. 4586 en een metalen schenkblad, gevonden door een desaman uit *Kedoeng dowo*, district *Loano*, afdeeling *Poerworedjo*, en dat voor den prijs van *f* 0.50 ten behoeve van het Museum kan overgenomen worden.

Wordt aldus besloten.

e. Van denzelfden dd. 16 November jl. No. 13170, ten geleide van een gouden oorsieraad, opgedolven in de uitgraving voor den spoorweg *Soerabaja—Pasoeroean—Malang* nabij de desa *Losari*, district (*Singosari*) *Karanglo*.

Wordt besloten het alhier te doen schatten, en vervolgens het voor die waarde ten behoeve van het Museum aan te koopen.

f. Van denzelfden dd. 17 November jl. No. 13205, ten geleide van:

een paar zilveren enkelringen,

vier paren armbanden,

acht stuks oude zilveren munten,

gevonden door een Javaan uit de desa *Klangrong*, district *Wonoredjo*, afdeeling en residentie *Pasoeroean*.

Wordt besloten deze voorwerpen, op het bezit waarvan geen prijs wordt gesteld, terug te zenden.

g. Van denzelfden dd. 1 December jl. No. 13896, verzoekende mede te deelen of het Gen. geneigd is over te nemen eenige Boedhabeelden, door een Europeesch ingezetene van *Pekalongan* op vendutie gekocht.

Ter verdere toelichting diene het volgende:

De Heer B. wendde zich per request tot de Regeering met verzoek om verlof tot het verzenden naar *Nederland* van eenige, door hem op eene openbare verkooping gekochte, beelden. Dit request werd door de Regeering in handen gesteld van den Directeur van O. E. en N. die, in verband met het bepaalde bij het Besluit van 24 Juli 1823 No. 7 (Bijblad op het Staatsblad No. 248) den Resident van *Pekalongan* inlichting verzocht. Deze berichtte dat de bedoelde oudheden borstbeelden van menschen en dieren waren, bij den Heer S. in het openbaar verkocht, als bijgebrachte goederen van zekeren Raden Ngabehi, die hen, volgens zijne verklaring, van wijlen zijn vader ten geschenke had gekregen, zonder te kunnen opgeven van waar zij oorspronkelijk afkomstig waren. Het was buiten weten van den Resident dat de beelden op vendutie gebracht waren; evenwel de Heer B. had die nog in zijn bezit en was genegen die wederom aan het Gouvernement af te staan, tegen denzelfden prijs als waarvoor hij die gekocht had, *f* 63,66.

Wordt besloten den Directeur te antwoorden dat alvorens tot den aankoop te besluiten, gaarne eene beschrijving, zoo mogelijk eene afbeelding, verlangd werd.

h. Van het Departement van Oorlog dd. 26 October jl. No. 1382, ten geleide der photographische kaarten van *Rembang* en *Kediri*, toegezonden in voldoening aan het Besluit van 16 Juni 1875 No. 39, vgk. Notulen, dl. XIII bl. 88, *c*.

Bibliotheek.

i. Van den Resident van *Soerakarta* dd. 23 November jl. No. 3165, mededeelende dat het gouden beeldje, dat volgens

de dagbladen in *Solo* gevonden zou zijn, en waarover, op dat bericht afgaande, aan dien Resident geschreven was, geen ander is dan het bronzen beeldje, bedoeld in de Notulen van 12 September jl. II *h* en die van 7 November jl. III *f*.

Notificatie.

k. Van den Resident van *Banjoewangi*, gecommitteerde voor de zaken van *Bali* en *Lombok*, dd. 17 November jl. No. 233, en luidende als volgt:

„Zooals ik de eer had uwe Directie bij 't slot mijner missive van den 19 Juli 1876 No. 182, aan welker inhoud ik de vrijheid neem mij ter bekorting te gedragen, toe te zeggen, heb ik op mijn reis over *Bali* in de maanden September en October jl. getracht omtrent 't bestaan van „pratasti's", ook „prasasti's" genaamd, in de niet onder onzen directen invloed staande rijkjes van *Bali* inlichtingen in te winnen, en is mij toen gebleken dat deze, althans volgens de mededeeling der vorsten, in verschillende dier staatjes met namen *Tabanan*, *Mengwi*, *Badoeng*, *Gijanjar* en *Bangli* aanwezig zijn.

Even als in *Boeleleng* worden die voorwerpen echter ook daar met afgodischen eerbied aangezien en behandeld, en kon ik van geen der vorsten gedaan krijgen dat ze mij ten gebruike voor den Heer VAN DER TUUK, voor korten tijd, werden afgestaan.

Alleen de Vorst van *Dèn Pasar* (*Badoeng*) beloofde mij den eigenaar van een in zijn rijk aanwezige pratasti *met* genoemd voorwerp naar *Boeleleng* te zenden om 't daar *in 's eigenaars bijzijn* door den genoemden taalgeleerde te doen onderzoeken en afschrijven.

Aan deze belofte heeft die Vorst ook spoedig voldaan en werd de pratasti in kwestie werkelijk, toen ik mij den 23sten October jl. te *Boeleleng* bevond, in staatsie aldaar aangebragt en door den eigenaar zelven aan Dr. VAN DER TUUK vertoond."

Notificatie, onder verwijzing naar Notulen, dl. XIV. blz. 92 volg.

l. Van den Algemeenen Pakhuismeester alhier, dd. 18 November jl. No. 2049, mededeelende dat aan zijne consignatie aangebracht is de kist met koperen munten uit *Rembang*, laatstelijk besproken in de Notulen van 1 Augustus 1876, V.

Reeds door den Heer GROENEVELDT in ontvangst genomen. De koopprijs, zijnde *f* 12.—, overmaken.

m. Van 's Gen. Eerelid, den Heere E. NETSCHER, gedagteekend *Padang*, 16 November jl. ten geleide van het cognossement van een kistje, inhoudende het model in zilver van een hoofdsieraad (boenga sanggoer) zoo als de vrouwen in de *Padangsche Bovenlanden* bij plechtige gelegenheden in goud dragen. Het is een geschenk van het larashoofd van *Siloengkan*, CHATIB SATI.

Het noodige voor de ontvangst doen. CHATIB SATI en den Heere NETSCHER dank betuigen.

n. Van 's Gen. Eerelid J. G. T. RIEDEL, gedagteekend *Tandjong Pandan*, den 18en November jl. mededeelende dat hij geene Oud-Indische alphabetten bezit.

Kennis geven aan den Heer K. F. HOLLE.

o. Van den Heer K. F. HOLLE gedagteekend *Waspada*, 17 November jl. houdende toelichting op de wijze van uitgave der Oud-Indische alphabetten, vgk. de Notulen der vergadering van 7 November jl. IV *a*, blz. 105. Het blijkt nu dat in stede van op *een derde*, de typen op *drie vierden* der ware grootte zullen afgebeeld worden; en zullen zelfs de kleine letters op de teekening, waarvan het cliché wordt vervaardigd, zóó vergroot worden dat ze even groot zijn als op de oorspronkelijke tabel.

Daar met deze opmerking het geopperde bezwaar vervalt, blijft de machtiging aan den Heer HOLLE gegeven, om zelf deze uitgave te bezorgen, in haar geheel; vgk. de Notulen van 4 Juli jl. blz. 77, hiervoren.

p. Van 's Gen. gewoon lid, den Heer G. A. WILKEN, gedagteekend *Sipirok*, den 8en November jl., uit de Bibliotheek ter leen verzoekende jaargang VIII (1846) dl. II van het Tijdschrift van Ned. Indië.

Daar geen afzonderlijke nommers of deelen voor Tijdschriften naar buiten Batavia kunnen gezonden worden, en zulks vooral met een der zeldzaam wordende eerste jaargangen voor het Tijdschrift voor Ned. Indië te gewaagd zou zijn, kan aan dit verzoek niet worden voldaan. De Heer DE CLERCQ echter belooft den Heer WILKEN aan het verlangde te helpen.

q. Van de Société nationale des Sciences naturelles de *Cherbourg*, dd. 12 October jl., kennis gevende dat zij den 30 December 1876 haar vijf- en twintigjarig bestaan zal herdenken.

Beantwoorden.

r. Van het Munt-College, gedagteekend *Utrecht*, den 17en Maart 1876 No. $\frac{447}{394}$ ten geleide van bronzen exemplaren der in 1875 aan 's Rijks Munt geslagen medailles, en verder mededeelende dat zich nog niet weder de gelegenheid heeft voorgedaan tot bezorging der medailles van het Genootschap Diletto ed Arme, vroeger toegezegd, maar waarvan de toezending niet uit het oog verloren wordt. (Vgk. Notulen, dl. XIII, bl. 108).

De medailles opnemen in het Munt- en penningkabinet, en de goede ontvangst berichten.

s. Van den Directeur van het Rijks Museum van Oudheden, gedagteekend *Leiden* den 20sten September jl. No. 81, de goede ontvangst erkennende van de photographieën, die aan de "Oudheden" en aan de *Boro-Boedoer*- verzameling ontbraken, zoowel bij het exemplaar van het Museum als bij dat van de R. As. Soc.

Vgk. Notulen van 1 Augustus 1876 II, *n*.

Notificatie.

t. Van 's Gen. correspondeerend lid, den Heer Dr. C. LEEMANS, gedagteekend *Leiden* 21 September jl. verzoekende mededeeling hoe te beschikken over dl. XXII der Verhandelingen en de "Kawi-Oorkonden", beide werken hem van Gen. wege toegezonden, doch waarvan de Heer LEEMANS reeds in het bezit gekomen was.

Mededeelen dat het deel der Verhandelingen kan gezonden worden aan den Heer M. NIJHOFF te *'s Hage* en de "Kawi-Oorkonden" aan de Instelling voor Onderwijs in de Taal- Land- en Volkenkunde te *Delft*.

u. Van genoemde Instelling dd. 6 October jl. No. 187, houdende verzoek om ten behoeve harer bibliotheek kosteloos te mogen ontvangen:

De verzameling photographieën naar Oudheden en

Een exemplaar van de "Kawi-Oorkonden."

Aan het college van hoogleeraaren der Instelling mededeelen dat aan het eerste verzoek niet kan worden voldaan, wijl de uitgave der Oudheden geheel van Gouvernementswege is geschied, zoodat dan ook de ten geschenke gegeven exemplaren van wege de Regeering uitgereikt zijn, van wie ook het Gen. zijn eigen exemplaar heeft mogen ontvangen; dat de Directie dus niet verder kan gaan dan hare goede diensten aanbieden om voor rekening der Instelling tegen den prijs van twee gulden per carton te doen vervaardigen, hetzij de geheele verzameling hetzij enkele uit te kiezen cartons.

Verder dat aan de aanvrage om een ex. der Kawi-Oorkonden gaarne zal worden voldaan door toewijzing van 's Heeren LEEMANS overcompleet exemplaar.

v. Van den Heer Dr. REINHOLD ROST, gedagteekend *Londen*, 13 October jl., houdende dankbetuiging voor zijne benoeming tot eerelid.

Notificatie onder verwijzing naar bl. 41 hiervoren.

w. Van denzelfden, datum u. s. houdende bericht over den Heer CROSSTAND, over wien men zie Notulen van 9 Mei jl. II *o.* De Heer ROST had nog geen antwoord van den Heer CROSSTAND ontvangen, maar was zeker dat deze zijn brief had gekregen. Hij had hem nu geschreven dat het Gen. gaarne de bijdrage over de taal- en letterkunde der Dajaks van *Serawak* zou opnemen, en hem aangeraden den tekst en de vertaling, als zij gereed waren, aan het Gen. te zenden.

Verder houdt de brief het bericht in dat de *Kawi* en *Javaansche* inscriptieën door wijlen den Heer STUART in der tijd uit de bibliotheek voor het Ministerie van Koloniën te *Londen* geleend — vgk. Notulen van 4 Juli 1876 II *d.* — behoorlijk aldaar terug ontvangen zijn.

De Heer ROST had ook verscheidene brieven ontvangen uit *Tanjore*, van den Heer Dr. BURNELL, zie hiervoren bl. 75 en 107 volg., „full of enthusiasm about his scientific discoveries in Java" en de hem te beurt gevallen ontvangst.

Wordt besloten dezen brief ter inzage te zenden aan den Heer VAN DER TUUK in antwoord op den zijnen van 7 Maart jl.

x. Van den Heer Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER, gedagteekend *Zalt-Bommel*, 6 September jl. en vergunning verzoekende om bij den Uitgever KOLFF te *Leiden* ter perse te leggen eenen goedkoopen druk van de *Javaansche* gedichten *Mintorogo* en *Romo* volgens de teksten van GERICKE en WINTER, voorkomende in vroeger verschenen en uitverkochte deelen van 's Gen. Verhandelingen.

Antwoorden dat die vergunning gaarne verleend wordt.

III. Ten vervolge op het besluit, genomen in de vergadering van 9 Mei 1876 (z. hiervoren bl. 44, III) wordt besloten het genot van vrije woning in het op 't achtererf gelegen huis, voorloopig voor den tijd van zes maanden, te gunnen aan den Heer J. F. TEHUPIORI en zulks onder verplichting van datgene te verrichten wat de Directie ter zake van werkzaam-

heden, die met het Genootschap in verband staan, in billijkheid van hem verlangen zal.

IV. De Bibliothecaris deelt mede dat hij in zijne ambtelijke betrekking geregeld de nieuwste werken over het koloniaal-wezen ontvangt, en daar dit een middel aan de hand doet om spoedig en zonder dat voorafgaande bestelling noodig is, ook 's Gen. bibliotheek in het bezit dier werken te doen geraken, vraagt hij machtiging: om aan dengene, die in *Nederland* ten behoeve der boekerij van de Algemeene Secretarie voor het uitzenden van de bedoelde werken zorg draagt, te verzoeken voortaan een dubbel exemplaar te sturen, waarvan *één* bestemd voor het Gen..

Die machtiging verleend.

V. De Heer De Clercq biedt ter plaatsing in het Tijdschrift aan twee opstellen:

De vroegste geschiedenis van *Bandjermasin;*

Verbeterde spelling van eenige Inlandsche plaatsnamen.

Onder dankbetuiging aangenomen en gesteld in handen van de Redactie.

VI. De Heer De Roo brengt ter tafel een aan hem gericht schrijven, waarin onder toezending van eene photographische afbeelding der ruïne *Singosari* bij *Malang*, omtrent den tegenwoordigen staat van dezen Hindoe-bouwval het volgende medegedeeld wordt:

Ongeveer vijf jaren geleden werd op dien tempel alleen hier en daar een bosje gras gevonden en groeide tusschen de steenen slechts een enkel uitspruitsel van een of anderen heester. Thans, gelijk de afbeelding aantoont, groeit op, en aan de zijden van den tempel een woud van varens, klimplanten en boomgewassen.

Ook in *Djaboeng*, onder *Kraksaän*, wordt een nog in goeden staat verkeerende tempel van gebakken steen gevonden, die door de vlak er omheen geplante djatiboomen, eerlang aan den

vernietigenden invloed eener woekervegetatie zal prijs gegeven worden.

Wordt besloten deze feiten ter kennis van de Regeering te brengen.

VII. Voor de Bibliotheek is ontvangen, aangeboden door den Heer P. C. L. HARTOG: Verslag der derde reis van het Stoomschip „Egeron" enz.

Den gever dank betuigen.

VIII. Benoemd tot gewoon lid: de Heer Mr. H. VAN DISSEL JR. te *Batavia*; op hun verzoek van de ledenlijst afgevoerd: de Heer Mr. G. G. VAN HARENCARSPEL, lid in den Raad van N. I. te *Batavia* en Raden Adipati WIRA ADEG DAHA, oud-Regent van *Soekapoera*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 9 Januari 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bijlage.

Verzending der Abklatsche.

In de Notulen van 6 April 1875, III. *b*. (dl. XIII bl. 60) vindt men het plan vermeld om de „abklatsche" in 's Gen. bezit, naar *Nederland* op te zenden.

Den verderen loop dezer zaak kan men nagaan uit het, hier als Bijlage afgedrukt, schrijven der Directie aan den Heer Dr. C. Leemans, Directeur van het Rijks-Museum te *Leiden*.

De abklatsche, in een blikken, dicht gesoldeerde trommel en daarna in een houten kist verpakt, zijn per Stoomschip „Voorwaarts" den 8sten April 1876 verzonden.

De geleidebrief luidt als volgt:

„In de bestuursvergadering van 6 April 1875 deed ons medelid Mr. L. W. C. van den Berg, het voorstel om de zich nog steed in het bezit des Genootschaps bevindende afdrukken in papier mâché van beschreven steenen, en vooral die welke in duplo zijn, te doen overbrengen naar het Museum onder Uw beheer.

De aanleiding tot dit voorstel was dat in den eersten tijd geen gegronde hoop kon gevoed worden den arbeid der publiceering en ontcijfering van die Oorkonden door iemand te Batavia te zien ter hand nemen, terwijl men zulks wel kon verwachten in de stad uwer inwoning. Immers Dr. H. N. van der Tuuk, was en is nog steeds te *Bali* met taalkundige onderzoekingen bezig, welke hem in lange jaren zullen verhinderen den arbeid aan de beschreven steenen aan te vangen, terwijl Dr. J. J. van Limburg Brouwer, tengevolge zijner ambtsbezigheden vermoedelijk evenmin daartoe gelegenheid zou kunnen vinden. Te Leiden daarentegen zoude de Heeren Dr. A. B. Cohen Stuart en Prof. H. Kern zonder twijfel met belangstelling van deze Oorkonden kennis nemen, en kon men

van hen, die in den laatsten tijd zich met hunne studiën speciaal op dit gebied hebben bewogen, verwachten dat zij wellicht ook aan de publiceering en ontcijfering der bedoelde stukken hunne krachten zouden wijden. Onze Directie, zich met dit voorstel vereenigende, vroeg daarop aan de Regeering machtiging om tot de verzending naar *Leiden* over te gaan, welke machtiging door Haar bij Besluit van 29 Mei 1875 No. 37 (Not. 13 Juli 75 No. III) werd verleend.

Intusschen was het gerucht tot ons gekomen dat Dr. A. B. COHEN STUART spoedig naar deze gewesten zou terugkeeren en meenden wij in verband met die omstandigheid de verzending zoo niet geheel te moeten nalaten, dan toch in allen gevalle te moeten verdagen tot dat genoemde geleerde zou hebben verklaard of hij die wenschelijk achtte en of hij niet zelf te *Batavia* de afdrukken voor zijne studiën noodig had.

Ten gevolge van het overlijden van Dr. A. B. COHEN STUART, is echter de aanleiding tot verder aanhouden der afdrukken vervallen, te meer daar het vertrek naar *Europa* van Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER ook alle hoop heeft doen verloren gaan dat van die zijde eenige bewerking daarvan zou kunnen worden te gemoet gezien.

Het is op grond van dien dat wij thans de eer hebben UWEdG. aan te bieden het cognossement van eene aan Uw adres verzonden kist met meergemelde afdrukken, benevens eenen inventaris daarvan, terwijl ook eene lijst van de alsnog in ons bezit zijnde afdrukken deze is vergezellende. Laatstgenoemde afdrukken zijn intusschen òf duplicaten der aan u gezondenen òf beschadigden en minder goed geslaagden. Wij verzoeken UWEdG. ten slote beleefd met den Hoogleeraar KERN in overleg te willen treden omtrent het gebruik, van de u gezondene afdrukken te maken.

De Dir. v. h. Bat. Gen.
Voorzitter.
T. H. DER KINDEREN.
Secretaris.
J. MEINSMA.

Afdrukken van beschreven steenen, welke ingevolge machtiging van de Regeering van Ned. Ind. (Besl. 29 Mei 1875 No. 37) naar het Leidsch Museum zijn gezonden.

1°	afdr. v. d. steen	N°. II	in h. bezit des genootschaps	(6 st.)
2°	〃 〃 〃 〃	N°. III	〃 〃 〃 〃 〃	(7 〃)
3°	〃 〃 〃 〃	N°. VI	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
4°	〃 〃 〃 〃	N°. VIII	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
5°	〃 〃 〃 〃	N°. IX	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
6°	〃 〃 〃 〃	N°. XII	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
7°	〃 〃 〃 〃	N°. XV	〃 〃 〃 〃 〃	(4 〃)
8°	〃 〃 〃 〃	N°. XVII	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
9°	〃 〃 〃 〃	N°. XX	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
10°	〃 〃 〃 〃	N°. XXII	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
11°	〃 〃 〃 〃	N°. XXIII	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)
12°	〃 〃 〃 〃	N°. XXIV	〃 〃 〃 〃 〃	(1 〃)

13° 〃 〃 〃 〃 staande vóór het huis van den regent van *Kendal* (res. *Samarang*) 2 stuks.

14° 〃 〃 〃 〃 〃 op den berg Diëng (res. *Bagelen*) 1 stuk.

15° 〃 〃 〃 〃 〃 op het erf van den regent van *Poerworedjo* (res. *Bagelen*) 6 stuks.

16° 〃 〃 〃 〃 〃 in de desa *Gondosoeli* (res. *Kedoe*) 1 stuk.

17° 〃 〃 〃 〃 〃 in de desa *Diwak Karadjaän* (res. *Kedoe*). 1 stuk.

18° 〃 〃 〃 〃 〃 in de desa *Karang Tengah* (res. *Kedoe*), 1 stuk.

19° afd. v. d. steen staande bij den rijksbestuurder te *Djokjakarta*, 1 stuk.

20° ″ ″ ″ ″ ″ op het land *Prambanan*, res. *Djokjakarta*, 1 stuk.

21° ″ ″ ″ ″ ″ bij de kontroleurs woning te *Poerwodadi* (res. *Madioen*), 1 stuk.

22° ″ ″ ″ ″ ″ op het erf van den regent van *Madioen*, 4 stuks.

23° ″ ″ ″ de inscriptie op het beeld staande bij het residentie huis te *Kediri*, 1 stuk.

24° ″ ″ ″ steen staande in het distrikt *Wlingi* (desa *Goerit* res. *Kediri*), 4 stuks.

25° ″ ″ ″ ″ ″ in het distrikt *Wlingi* (desa *Ploembangan*, res. *Kediri*), 6 stuks.

26° ″ ″ ″ ″ ″ in het distrikt *Djambean* (desa *Modjosarie*, res. *Kediri*) 4 stuks.

27° ″ ″ ″ ″ ″ bij het residentiehuis te *Kediri*, 4 stuks.

28° ″ ″ ″ ″ ″ in de desa *Pinggirsari*, doch afkomstig uit de desa *Pikatan* (distrikt *Sringat*, res. *Kediri*), 4 stuks

29° ″ ″ ″ ″ ″ in het bosch *Goerit* (distr. *Ledojo* res. *Kediri*), 4 stuks.

Inventaris der afdrukken van beschreven steenen, welke zich als nog in het bezit van het Genootschap bevinden (*).

Nº. 1 Beschreven steen uit de dessa *Tjikar*, distr. *Modjoroto*, reg. *Kediri* (*Kediri*), voorkanten achterkant, 2 stuks.

" 2 id. staande vóór het residentie huis te *Kediri*, afkomstig uit de dessa *Siman*, distr. *Soekorodjo*, 18 stuks.

" 3 id. in het bosch van *Goerit*, distr. *Lodojo*, reg. *Blitar* (*Kediri*) achterkant, 1 stuk.

" 4 id. op *Panataran*, distr. en afd. *Blitar* (*Kediri*) onder- en bovengedeelte van den voorkant, 2 stuks.

" 5 id. in het bosch *Gambar*, desa *Pikatan*, distr. *Sringat*, afd. *Blitar* (*Kediri*), 1 stuk.

" 6 Inscriptie staande op een olifants beeld nabij het huis van den Regent, te *Blitar* (*Kediri*) 2 stuks.

" 7 Beschreven steen gevonden in de res. *Kediri*, afd. *Berbek*, distr. *Waroedjajeng*, 2 paal van de desa *Waroedjajeng* in het bosch, 8 stuks.

" 8 id. uit de dessa *Kamoelian*, distr. *Pakis* afd. *Trenggalek* (*Kediri*), 6 stuks.

" 9 id. bewaard wordende bij den kontroleur te *Poerwodadi* (*Madioen*), doch afkomstig uit de dessa *Tadji* (gelegen aan den berg *Lawoe*), 1 stuk.

" 10 id. uit *Sindang Kamil* (*Madioen*), 7 stuks.

" 11 " " " " " kleine steen, 8 stuks.

" 12 " van den DIËNG driedubbel exemplaar, 1 stuk.

(*) Deze afdrukken zijn nog niet onderzocht en behoorlijk geclassificeerd. De omschrijvingen daarvan in dezen inventaris geven slechts letterlijk terug hetgeen op den achterkant van elk te lezen staat.

N°. 13 Beschreven te *Magelang* (tuin v/d Resident). Misschien afkomstig van een tjandi in de desa *Moentoeng*, distr. *Lempoejang*, afd. *Temanggoeng*, 1 stuk.

" 14 id. uit de desa *Telahap*, distr. *Kleedong*, rég. *Temanggoeng* (*Kedoe*), 9 stuks.

" 15 id. te *Magelang* (tuin v/d Resident) dubbel exemplaar 2 stuks.

" 16 id. uit de desa *Koetjen Wetan* nabij de dessa *Ngepok* distr. *Prapak*, reg. *Temanggoeng* (*Kedoe*), 6 stuks.

" 17 id. uit de desa *Karang-Tengah*, distr. *Kedoe*, afd. *Temanggoeng* (*Kedoe*), 1 stuk.

" 18 id. uit de desa *Dewakkeradjan*, distr. *Djetis*, afd. *Temanggoeng* (*Kedoe*), volgens mededeeling afkomstig uit de desa *Gondosoeli*, 1 stuk.

" 19 Beschreven uit de desa *Ngoemboelan*, distr. *Kedoe*, afd. *Temanggoeng* (*Kedoe*), 1 stuk.

" 20 id. uit de dessa *Gondosoeli*, 1 stuk.

" 21 id. gevonden te *Magelang* (tuin v/d Resident) van den den tjandi *Pring-apoes*, 4 stuks.

" 22 id. bij het huis vanden raden adipati *Danoe Redjo* (*Djocdjacarta*), afkomstig uit de desa *Kloerak*, ten noorden van tjandi *Lorodjonggrang* te *Prambanan*, 2 stuks.

" 23 id. bij den heer Klaring (*Djokjakarta*), 2 stuks.

" 24 id. te *Djokjakarta* no. 2, 1 stuk.

" 25 Inscriptie te *Djokjakarta* no. 2, 2 stuks.

" 26 Beschreven steen no. 1 te *Djokjakarta*, 2 stuks.

" 27 Duplicaat van den beschreven steen te *Banjoemas*, 2 stuks.

" 28 id. van den inscriptie no. 2 te *Banjoemas*, 1 stuk.

" 29 Beschreven steen te *Buitenzorg*, 2 stuks.

" 30 id. uit de desa *Wates*, distr. *Tanggoel*, afd. *Toeloeng-agoeng* (*Kediri*), 7 stuks, namelijk: voorkant, linkerzijkant, achterkant onderstuk, achterkant bovenstuk, linkerzijkant (boven), linkerkant dubbel onderstuk, vóórbovenstuk.

" 31 id. uit de desa *Penampean*, gebergte *Wilis*, distr. *Pe-*

koentjen, afd. *Toeloeng-agoeng* (*Kediri*), ondervoorstuk en bovenvoorstuk, 2 stuks.

″ 32 id. uit het bosch 2 palen van de desa *Waroedjajeng*, distr. *Waroedjajeng*, afd. *Berbek* (*Kediri*), bovenkant, 1 stuk.

″ 33 Inscriptie staande op een olifantsbeeld bij het huis van den Regent van *Blitar* (*Kediri*), dubbel exemplaar.

″ 34 Beschreven steen uit het bosch *Gambar*, desa *Pikatan*, distr. *Sringat*, afd. *Blitar* (*Kediri*), voorkant linkerzijkant en rechterzijkant, 3 stuks.

″ 35 id. bewaard wordende bij den Regent van *Madioen*, en afkomstig van *Ponorogo*, desa *Sira-Keting*, achterkant, voorkant en rechterzijkant, 3 stuks.

N°. 36 Achterkant van den beschreven steen no. 1 van *Djokjakarta*, 1 stuk.

″ 37 Beschreven steen uit *Poerworedjo*, 3 stuks, namelijk: bovengedeelte, middengedeelte, en benedengedeelte.

″ 38	id.	no.	I	in	het	bezit	des	Genootschaps,	2	stuks.
″ 39	id.	″	III	″	″	″	″	″	1	″
″ 40	id.	″	IV	″	″	″	″	″	1	″
″ 41	id.	″	V	″	″	″	″	″	4	″
″ 42	id.	″	VI	″	″	″	″	″	4	″
″ 43	id.	″	VII	″	″	″	″	″	3	″
″ 44	id.	″	VIII	″	″	″	″	″	1	″
″ 45	id.	″	IX	″	″	″	″	″	1	″
″ 46	id.	″	X	″	″	″	″	″	2	″
″ 47	id.	″	XI	″	″	″	″	″	4	″
″ 48	id.	″	XII	″	″	″	″	″	1	″
″ 49	id.	″	XIII	″	″	″	″	″	1	″
″ 50	id.	″	XV	″	″	″	″	″	3	″
″ 51	id.	″	XVI	″	″	″	″	″	2	″
″ 52	id.	″	XVIII	″	″	″	″	″	2	″
″ 53	id.	″	XIX	″	″	″	″	″	2	″
″ 54	id.	″	XX	″	″	″	″	″	1	″
″ 55	id.	″	XXI	″	″	″	″	″	2	″
″ 56	id.	″	XXV	″	″	″	″	″	1	″

BIJLAGE A.

Inventaris ([1]) der handschriften door wijlen Dr. A. B. COHEN STUART bijeengebracht, en door de Regeering van Nederlandsch Indië bij besluit van 22 Juni 1875 No. 32 als *loan-collection* aan het Bataviaasch Genootschap afgestaan.

No. 1. *Lókâ pâlâ*, in Jav. dichtmaat, kl. 4to 332 blz. 1/2 leder.

" 2. *Stamlijst van Jav. vorstenhuizen*, door Raden Ngb. RONGGÂ WARSITÂ, in 118 losse vellen.

" 3. *Babad*. Javaansche geschiedenis in dichtmaat, in fol. 602 blz. 1/2 leder.

" 4. Eenige *chronologische lijsten* betrekkelijk de Javaansche geschiedenis, in Jav. prosa, kl. 4to, 45 blz. 1/2 linnen.

" 5. *Damar Woelan*, Jav. dichtmaat, kl. 4to, 393 blz. 1/2 leder.

" 6. *Ménak Tjinâ*, in Jav. dichtmaat, in fol., Inlandsche band, rood met verguldsel, 785 blz.

" 7. *Bhârata joedha Kawi* met Jav. verklaring van RONGGÂ WARSITÂ, in fol., 382 blz. 1/2 leder.

" 8. *Niti sastra Kawi*, als voren, van id. Zijn eigen handschrift, in fol., 34 blz. 1/2 leder.

" 9, *Bhârata joedha Kawi*, doorgetrokken en afgeschreven naar een Londensch handschrift, kl. 4to, 250 blz. 1/2 leder.

([1]) Voor de juistheid der titels, inhoudsopgaven enz. van dezen inventaris, welke van het Dept. van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is ontvangen, kan natuurlijk niet worden ingestaan. De tijd om eenen wetenschappelijken catalogus van de verzameling te maken heeft mij tot nog toe ontbroken.

V. D. B.

No. 10. *Sĕrat Anbiå*, geschiedenis der profeten, Jav. dichtmaat, in fol., inl. roode band met verguldsel, 518 blz.

" 11. *Bhårata Joedha Kawi*, facsimile naar een Ms. nagelaten door T. S. RAFFLES, 2 deelen.

" 12. *Soeloek Walèh*, Jav. dichtmaat, kl. 4to, 177 blz. 1/2 leder.

" 13. *Ménak Laré*, Jav. dichtmaat, in fol. 472 blz. inl. lederen band.

" 14. *Babad*, naar een MS. in 't bezit van 't Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, vijf deelen in fol., 1/2 leder.

" 15. *Babad Troenå Djåjå*, Jav. dichtmaat, strekkende ten vervolge op No. 5, kl. 4to, 63 blz., 1/2 linnen.

" 16. Een Jav. MS., van gemengden inhoud: *Babad Djåjå-Båjå* enz., kl. 4to 22 en 17 blz. 1/2 linnen.

" 17. De Kraton te *Soerakarta*, in Jav. dichtmaat, door Raden AJMÅ DIKÅRÅ, ordonnans van den Soesoehoenan, met verkorte vertaling door C. SWAAB, kl. 4to, 20 blz. 1/2 linnen.

" 18. Uitstapje van den Soesoehoenan naar *Tĕgal Gondå*, met vertaling als voren door dezelfden, kl. 4to 110 en 10 blz., 1/2 linnen.

" 19. Verschillende stukken betreffende den Islamietischen godsdienst, in Jav. prosa, naar zes handschriften op Jav. papier, afkomstig van *Bandong*, kl. 4to, 14 + 65 + 20 + 18 + 12 + 8 = 137 blz. 1/2 leder.

" 20. *Sĕrat Platoek Bawang*, Jav. dichtmaat, kl. 4to 17 blz. 1/2 linnen.

" 21. *Sĕrat Woelang Rèh*, Jav. zedelessen in dichtmaat, kl. 4to, 101 blz. 1/2 linnen.

" 22. *Sĕrat Tjĕbólèk*, geschiedenis van Kijahi TJĔBÓLÈK

of Hadji AMAT MOESTAMANKIN, Jav. dichtmaat, kl. 4to, 163 blz. linnen.

No. 23. *Sĕrat Wirit*, godsdienstig onderricht, Jav. prosa, kl. 4to, 33 blz. ½ linnen.

〃 24. Jav. tijdrekening, waarzegkunde, enz. dichtmaat, kl. 4to, 299 blz. ½ leder.

〃 25. *Sĕrat Kantjil*, lotgevallen van een reebokje, Jav. dichtmaat, kl. 4to, 189 blz. ½ leder, inl. band.

〃 26. *Pawoekon*, Jav. kalender, in fol., 215 blz. ½ leder.

〃 27. *Tjårâkâbåså*, naar een MS. afkomstig van *Tjĕrbon* in het bezit van den heer K. F. HOLLE, kl. 4to, 108 blz. ½ leder.

〃 28. *Sĕrat Dalil*, godsdienstige voorschriften, afkomstig van *Rembang*, Jav. prosa, kl. 4to, 23 blz. ½ linnen.

〃 29. *Sĕrat Manoehårå*, zedelessen, Jav. prosa, kl. 4to, 29 blz. ½ linnen.

〃 30. *Sĕrat Pawoelang-ing boedi*, zedelessen, Jav. dichtmaat, kl. 4to, 24 blz. ½ linnen.

〃 31. De Javasche Oorlog, in Jav. dichtmaat, door Raden Adipati TJÅKRÅ NĔGÅRÅ, Regent van *Poerwåredjå* (Bagĕlèn), naar een MS. van 't Bat. Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, in fol., 2 dln. 336 en 356 blz.

〃 32. De Kraton en omstreken te *Soerakarta*, in Jav. dichtmaat door Raden Pandji SOERJÅ WIDJÅJÅ, voorafgegaan door *Dåså nåmå* en *Tjondrå Senkålå*, kl. 4to, 144 blz. ½ linnen.

〃 33. *Matan Sitin*, enz. Arb. Jav. MS. kl. 4to, 72 blz.

〃 34. Geschiedenis van *Haroen ar-Rasjîd*, Arb. en Mal., en *Ma'rifat oel-islâm*, Arb. en Jav. (Pégon) kl. 4to, 60 en 1 blz.

〃 35. *Soeloek Soekarså*, naar een kropak van den Heer K. F. HOLLE, kl. 4to, 23 blz., ½ linnen.

No. 36. *Moertasiah*, naar een HS. op Jav. papier van id., kl. 4to, 33 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 37. *Salokantårå* (Jav. Wetten?) als voren, kl. 4to, 45 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 38. *Paniti prådjå*, als voren, kl. 4to, 64 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 39. Javaansche spreekwoorden, door Raden Pandji Soerjå Widjåjå, kl. 4to, 39 blz. $^{1}/_{2}$ binnen.

〃 40. *Babad Siliwangi*, naar een MS. v. d. Heer K. F. Holle, in fol., $^{1}/_{2}$ leder, 225 blz.

〃 42. *Sĕrat Rengganis*, Jav. dichtmaat, naar een MS. v. 't B. G. van K. en W. (Jav. MS. No. 26) in fol. 406 blz.

〃 42. *Sĕrat Dåså-nåmå*, Jav. Kawi woordenlijst naar een MS. v. 't B. G. van K. en W. (Jav. MS. No. 49) kl. 4to, 75 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 43. *Padoekoenan Palpallan*, waarzegkunde, Jav. prosa, door Raden Pandji Soerjå Widjåjå, kl. 4to, 35 blz. Achterin afschrift v. *kitå-manko* of voorspellingen naar de kropaks v. 't B. G. van K. en W. Nos. 490—3, $^{1}/_{2}$ binnen.

〃 44. *Sĕrat Djatiswårå Palembang*, Jav. dichtmaat, naar een kropak, ontvangen v. d. 1^{en} Gouv. Secretaris bij missive van 10 October 1866 No. 2072, kl. 4to, 118 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 45. Arabische en Europesche tijdrekening, enz. Mal. en Jav. prosa, naar een MS. afkomstig v. d. heer K. F. Holle, kl. 4to, 36 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 46. Arabische, Egyptische (Diocletiansche) en Europesche tijdrekening, Mal. in Holl. schrift, als voren, kl. 4to, 55 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 47. *Sĕrat Moehammad en Ahmad*, Jav. dichtmaat, naar een kropak van denzelfde, kl. 4to, 116 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

〃 48. *Soeloek Boediman*, Jav. dichtmaat, naar een kro-

pak, afkomstig van den heer K. F. HOLLE, kl. 4to, 79 blz. 1/2 linnen.

No. 49. *Sĕrat Parimbon*, Jav. dichmaat (geslachtslijst v. Pangéran KADJORAN, verder godsdienst en zedeleer), naar een MS. van 't B. G. v. K. en W. kl. 4to, 33 blz. 1/2 linnen.

" 50. *Lampahan Djåkå Pasoendan* of *Srat Kalodajan*, Jav. Soend. prosa, naar een kropak van 't B. G. van K. en W. kl. 4to, 50 blz. 1/2 linnen.

" 51. *Lampahan Koedå Djaran Sari* of *L. Djåkå Garntĕng*, Jav. proza als voren, kl. 4to, 82 blz. 1/2 linnen.

" 52. Afschrift v. een kropak (afkomstig v. *Bandoeng?*), ontvangen bij missive v. d. 1^en^ Gouv. Secretaris van 5 Dec. 1866 No. 2477^a^, houdende diverse tooverformulieren (?) in prosa, en eene beschrijving v. d. Jav. kalender in dichtmaat, kl. 4to, 18 blz. in omslag.

" 53. *Dóngèng Rårå Pasaran*, verhaal in Jav. prosa, naar een kropak v. 't Bat. Gen. van K. en W. (No. 385) kl. 4to, 73 blz. 1/2 linnen.

" 54. Gemengde aanteekeningen in Jav. prosa, naar een MS. op Jav. papier, afkomstig v. d. heer K. F. HOLLE, kl. 4to, 268 blz., en 17 blz. inhoud, 1/2 leder.

" 55. Beschrijving van het Pégon-schrift, Jav. prosa, naar het handschrift v. d. auteur Mas Ngabèhi KRÅMÅ PRAWIRÅ v. *Madioen*, kl. 4to, 48 en 28 blz. 1/2 linnen.

" 56. *Kabar Kiamat*, Jav. dichtmaat, naar een kropak van het B. G. v. K. en W. (No. 369b) kl. 4to, 183 blz. 1/2 leder.

" 57. *Sĕrat Dåså Målå* (over bevrijding van kwalen, rampen, enz), Jav. prosa, naar een kropak van

't B. G. van K. en W. (No. 322), kl. 4to, 66 blz. $^1/_2$ linnen.

No. 58. *Sĕrat Adji Såkå*, Jav. dichtmaat, als voren (No. 362), kl. 4to, 91 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 59. *Sĕrat Joesoep*, d° als voren (No. 452), kl. 4to, 272 blz. $^1/_2$ leder.

〃 60. *Babad Dĕmak*, d° als voren (No. 387), kl. 4to, 285 blz. $^1/_2$ leder.

〃 61. *Sri Sankålå Singå*, d° als voren (No. 123), kl. 4to, 173 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 62. *Sri Sadånå*, Jav. prosa, d° als voren (No. 230), kl. 4to 81 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 63. *Toetoer Moelå Djati*, d° als voren (No. 200), kl. 4to, 135 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 64. *Tadjoe Salatin*, Jav. dichtmaat, naar een MS. v. 't B. G. v. K. en W. (Jav. MS. No. 68), in fol. 342 blz. $^1/_2$ leder.

〃 65. *Sĕrat Déwå Boedå* (*Pramawidja?*) Jav. prosa, naar een kropak v. 't B. G. van K. en W. (No. 21), met het jaartal 1586 (= A. D. 1664 à 65?), kl. 4to, 246 blz.

〃 66. *Sĕrat Parimbon*, Jav. prosa als voren (No. 113), kl. 4to, 98 blz.

〃 67. *Soeloek Lontang*, Jav. prosa, naar een kropak van 't Bat. Gen. v. K. en W. (No. 334), kl. 4to, 140 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 68. *Sĕrat Mĕrtabatan*, d° als voren (No. 86), kl. 4to, 133 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 69. *Soeloek Darmårågå*, (*Pataja-jowana?*) d° als voren (No, 256), kl. 4to, 115 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 70. *Kidoeng Pralambang Tahoen*, Jav. dichtmaat als voren (No. 235), kl. 4to, 96 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 71. *Sĕrat Poerwåpådå*, Jav. prosa, naar een kropak v. 't B. G. v. K. en W. (No. 232) kl. 4to, 151 blz. $^1/_2$ linnen.

No. 72. *Sĕrat Darmådjati*, d° als voren (No. 233), 124 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 73. *Sĕrat Sarwaga*, d° als voren (No. 116), 62 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 74. *Hikajat Indranata*, Mal. prosa, 4to, 235 blz. $^1/_2$ leder.

〃 75. *Sĕrat Sripada*, Jav. prosa, naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (No. 222), kl. 4to, 99 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 76. *Sĕrat Poerwa-pada* (*Basoendari?*) Jav. dichtmaat (sĕkar agĕng), naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (no. 260), 4to, 166 blz. $^1/_2$ rood leder. Aan 't slot de jaarspreuk: anggas gatra tataning wong (= 1596?)

〃 77. Verzameling van Woorden en Citaten uit het Jav. Weekblad *Djoeroemartani* 1867—8, in fol. 434 blz. $^1/_2$ linnen.

〃 78. *Soeloek Lontang* (*Oettara-Sabda?*), Jav. prosa, naar een kropak van 't B. G. van K. en W. (No. 225), door Rd. M. Sanoesi, 4to, 157 blz. $^1/_2$ rood leder. Aan 't slot de jaarspreuk: Watoesinabi (?) hojĕgging wong (= 1611?).

〃 79. *Soeloek Darmå-djati* (II) (*Santikamoelan?*), als voren, dichtmaat (koelanté), (No. 134), door Rd. M. Sanoesi, 4to, 67 + 109 blz. linnen.

〃 80. *Soeloek Soerå-djåjå*, Jav. dichtmaat, als voren (No. 208) door Rd. Pandji Soerjå Widjåjå, 4to, 357 blz. $^1/_2$ leder. Aan 't slot de jaarspreuk: gånå sasi hojĕgging woelan (= 1618).

〃 81. *Bhárata-joedha Kawi*, incompleet, tm. zang XXII, vs. 14, naar een kropak van den heer H. N. van der Tuuk door Rd. Pndj. Soerjå Widjåjå 4to, 155 blz. $^1/_2$ leder.

〃 82. *Lampahan Gatotkåtjå Sakit*, Jav. dichtmaat, naar

een handschrift van 't B. G. v. K. en W. (Jav. MS. No. 30),

No. 83. *Pawoekon* (*Basoendari Rondon?*), oud of poët. Jav. prosa, naar een kropak v. Dr. A. B. COHEN STUART, door Rd. M. SANOESI, 4to, 171 blz. 1/2 linnen.

〃 84. *Kidoeng Artati*, Jav. dichtmaat, naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (No. 252), door id., 4to, 101 blz. 1/2 linnen.

〃 85. *Ramajana Kawi*, dichtmaat, onvoltooid, naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (No. 80), afgeschreven door Rd. Pandji S. WIDJ. 4to, 249 blz. 1/2 leder.

〃 86. *Sĕrat Pandji Déwå Koesoemå*, Jav. dichtmaat, naar een MS. van 't B. G. v. K. en W. (Jav. No. 19), afgeschreven door M. DJåJå SOEWIRJå, in fol., 77 blz. 1/2 leder.

〃 87. *Sĕrat Poerwå Tjampoer*, Jav. dichtmaat, naar een HS. v. *Soerakarta* in 't bezit van 't Bat. Gen. van K. en W. (Jav. No. 80), afgeschreven door M. PRAWIRå ARDJå, 4to, 175 blz. 1/2 leder.

〃 88. *Sĕrat Tjĕntini*, Deel I, d° naar een MS. van *Soerakarta*, in 't bezit van Dr. A. B. COHEN STUART, afgeschreven door Rd. M. SANOESI, in fol., 279 blz. 1/2 leder.

〃 89. *Sĕrat Krâmå Dalm*, huwelijk van PAKOE BOEWåNå IX, Soesoehoenan van *Soerakarta*, Jav. dichtmaat, door Rd. ATMå DI KåRå, 4to, 137 blz. 1/2 linnen.

〃 90. Index op den Qorân, Jav. tabellarisch overzicht, de indeeling in soera's, djoez enz., door M. TIRTå DI RÉDJå, 4to, 31 blz.

〃 91. *Brâtå joedå sabil ḥakoellah*, allegorisch zedelijk verhaal (?) met lessen van Isl. godsdienst, Jav.

dichtmaat door Rd. Pndj. SOERJÅ WIDJÅJÅ, 4to, 308 blz. 1/2 leder.

No. 92. *Darma Salira Batara*, Jav. prosa, naar een kropak van 't Bat. Gen. van K. en W. (no. 302), afgeschreven door S. WDJ. 4to, 181 blz. 1/2 leder.

〃 93. *Babad Tjarbon*, Jav. dichtmaat, naar een MS. v. 't B. G. v. K. en W. (Jav. no. 77) afgeschreven door M. PRAWIRÅ ARDJÅ, 4to, 60 blz. 1/2 leder.

〃 94. Maleische recepten, prosa, Arb. schrift naar een MS. afkomstig van den heer K. F. HOLLE, 4to, 111 blz. 1/2 leder.

〃 95. *Soeloek Pranåtå Pråđjå*, Jav. prosa en poëzij, zedeleer en div. aanteekeningen, door Raden Pandji SOERJÅ WIDJÅJÅ, 4to, 359 blz. 1/2 leder.

〃 96. *Wiswarga-sandi*, Jav. prosa, naar een kropak van 't Bat. Gen. v. K. en W. (no. 218) afgeschreven door S. WDJ. 4to, 177 blz., aan 't slot (blz. 167 als jaarspreuk: ikĕng çaka bhûmi naga njatur dara, d. i. A. S. 1481, 1/2 leder.

〃 97. *Sĕrat sedjarah kĕraton Djawi*, stamlijst v. Jav. vorstenhuizen door (?) Rd. Pandji SOERJÅ WIDJÅJÅ. 4to, 245 blz. 1/2 leder.

〃 98. Jav. spreekwoorden enz. alphabetisch gerangschikt en verklaard, volgens bericht, door Rd. Ngb. RONGGÅ WARSITÅ, en van hem overgenomen in Deel II v. d. Jav. zamenspraken van C F. WINTER; afschrift van Rd. Pndj. SOERJÅ WIDJÅJÅ, 4to, 367 blz. 1/2 leder.

〃 99. *Gitan Tjatjandèn*, tijdrekening, kalender enz. Jav. dichtmaat (tĕngahan) naar een kropak van 't Bat. Gen. v. K. en W. (no. 226), afgeschreven door Rd. M. SANOESI, 4to, 109 blz. 1/2 linnen. 4to, 109 blz. 1/2 linnen.

〃 100. *Séwaka-darma*, Jav. prosa, naar een kropak als

voren (No. 238) afgeschreven door S. Wdj. 4to, 61 blz, $^{1}/_{2}$ linnen.

No. 101. *Adji Kĕmbang*, Jav. prosa (bijgeloovigheden) naar een kropak v. 't B. G. v. K. en W (No. 226) afgeschreven door Rd. Pndj. Soerjå Widjåjå, 4to, 94 bladz. $^{1}/_{2}$ linnen.

" 102. *Gitå Sinangsåjå*, verhaal in Jav. dichtmaat, als voren (No. 231) door Rd. M. Sanoesi, 4to, 89 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

" 103. *Darmå Moeljå*, verzameling van aanteekeningen, afschriften enz. (Jav. prosa en dichtmaat) door Rd. Pandji Swdj. en Rd. M. Sanoesi, 4to, 35 + 178 + 161 = 394 blz. $^{1}/_{2}$ leder.

" 104. *Djåjå Lenkårå*, Jav. dichtmaat, 4to, 106 blz., fraai Balineesch schrift; wordt gezegd afkomstig te zijn van den Soeltan van *Palembang* en bij de verovering van zijn gebied in handen te zijn gevallen van een Jav. sergeant, $^{1}/_{2}$ leder.

" 105. *Babad Tjĕrbon*, Jav. prosa Pégon, naar een zwaar beschadigd handschrift, afkomstig van den Heer K. F. Holle (afschrijver onbekend) 4to, 182 blz. $^{1}/_{2}$ leder.

" 106. *Hikajat Radja Hindik* (حنديق), Mal. prosa, Arab. schrift, in fol., 82 blz. $^{1}/_{2}$ leder.

" 107. *Hikajat Ahmad Moehammad*, d^{o}. d^{o}. in fol., 206 blz. $^{1}/_{2}$ leder.

" 108. *Sĕrat Tapĕl Adam*, Jav. prosa naar een kropak v. 't B. G. v. K. en W. (No. 217) afgeschreven door Rd. M. Sanoesi, 4to, 111 blz. $^{1}/_{2}$ linnen.

" 109. *Sĕrat Patjatjandin*, d^{o}. dichtmaat (tĕngahan) (No. 240) door Rd. Pndj. S. Wdj. 4to, 131 blz, $^{1}/_{2}$ linnen.

" 110. *Djåjå Lĕnkårå* Jav. dichtmaat, 4to, 291 blz., naar No. 104 afgeschreven door Rd. Ms. Koesman, $^{1}/_{2}$ leder.

No. 111. *Hikajat Pandawa Pantja Kalima*, Mal. prosa, Arb. schrift, in fol., 354 blz., 1/2 leder; ontbreekt begin en slot.

〃 112. *Sĕrat Kalima Oesada*, Jav. prosa naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (No. 166) afgeschreven door S. Wdj. 4to, 124 blz., 1/2 linnen.

〃 113. *Hikajat Tjĕkel*, Mal. do, naar een handschrift v. Batavia in bezit van den heer v. d. Tuuk, afgeschreven door Rd. M. Koesman, fol. 658 blz. 1/2 leder.

〃 114. *Babad Tjĕrbon*, Jav. prosa in Jav. schrift naar hetzelfde HS. in pégon als No. 105, afgeschreven door Rd. M. Sanoesi, 4to, 180 blz. 1/2 leder.

〃 115. *Sĕrat Sam Toegoe Barik*, geschiedenis van een Wali, Jav. dichtmaat, 4to, 334 blz. 1/2 leder.

〃 116. *Sĕrat Oettara-sabda*, Jav. prosa, naar een kropak van 't B. G. v. K. en W. (No. 170) afgeschreven door Rd. Pndj. Swdj., 4to, 157 blz. 1/2 linnen. Aan 't slot het jaartal 1585 (A. D. 1862/3?).

〃 117. *Hikajat Radja Kĕrang Indra Laksana*, do. in fol., 107 blz. 1/2 linnen.

〃 118. *Hikajat Barmasahdan* (?), do. in fol., 277 blz. 1/2 linnen.

〃 119. *Hikajat Noer Moehammad* (?) do. 4to, 177 blz. 1/2 leder; op den omslag staat كتاب جود الكرم (Kitâb Djoedoel Kirâm).

〃 120. *Hikajat Ahmad Moehammad*, do, in fol. 227 blz. 1/2 leder.

〃 121. *Hikajat Bramasakti*, do, in fol. 153 blz. 1/2 leder.

〃 122. *Hikajat Sĕratoe 'l-anbiya*, 273 blz. 1/2 leder.

〃 123. 〃 *Wasiat Nabi*, do. 4to 46 blz. carton.

〃 124. 〃 *Sjaich Moehammad Saman*, do, 4to, 121 blz. 1/2 linnen.

No. 125. *Hikajat Pandji Soemirang*, d°, in fol., 239 blz. 1/2 leder.
〃 126. 〃 *Indranata*, d°, in fol., 142 blz., 1/2 leder.
〃 127. 〃 *Bangsawan*, d°, 4to, 56 × 2 = 112 blz. 1/2 leder.
〃 128. 〃 *Anakoda Moeda*, d°, in fol., 77 1/2 × 2 = 155 blz. 1/2 leder.
〃 129. 〃 *Praboe Anom*, d°, in fol., 361 blz. 1/2 leder.
〃 130. 〃 *Soeltan Iskandar* en *Soeltan Ibrahim*, twee verhalen, d°, 4to, 129 + 541 blz. inl. 1/2 leder.
〃 131. 〃 *Radja Djoemdjoema*, d°, 4to, 249 blz. inl. 1/2 leder.
〃 132 〃 *Aboe Nawas* en *Samsoe Bahroen*, twee verhalen, d°, 4to, 161 + 124 = 285 blz. 1/2 leder.
〃 133. *Sĕrat Samangoen*, geschiedenis van SAMANGOEN volgeling van MOHAMMAD, en huwelijk van den laatsten met MARIAH, dochter van den vorst van SARI, naar een HS. v. *West Java* in 't bezit van den heer H. N. v. d. TUUK, afgeschreven door Rd. M. SANOESI, *Btv.* 1870; dichtmaat, 4to, 380 blz.
〃 134. *Hikajat Djoeragan Djaja Indra*, Mal. prosa, in fol., 321 blz. inl. leder.
〃 135. *Hikajat. Soeltan Roem*, d°, in fol., 197 blz.; achteraan een gedicht van 20 blz. 1/2 leder.
〃 136. *Hikajat Déwa Mandoe*, d°, in fol., 107 blz., achteraan een gedicht v. 3 blz. 1/2 leder.
〃 137. *Hkjt. Déwa Mandoe*, d°, 4to, 273 blz. 1/2 leder.
〃 138. 〃 *Amir Hamzah*, 〃 〃 248 〃 〃 〃
〃 139. 〃 *Indralaksana* 〃 〃 82 〃 〃 〃
〃 140. 〃 *Sjah Merdan* 〃 〃 142 〃 〃 〃

No. 141. *Hkjt Radja Indra Walsoekie* (? والسوقى), d°, 4to, 276 blz. 1/2 leder.

" 142. " " *Tabir* (تعبير) d°, 4to, 121 blz. 1/2 leder.

" 143. " *Sri Rama jang pertama.* Mal. prosa, kl. 8vo, 896 blz. 1/2 leder.

" 144. *Korawa gama*, prosa, naar een kropak v. 't B. G. v. K. en W. (No. 85) afgeschreven door Swdj. *Batavia* 1870, 4to, 55 blz. 1/2 linnen. Inhoud: 1° opgaaf v. schrijvers v. verschillende werken, 2° eenige bijzonderheden over personen uit de *Bhárata-joedha*, 3° do. uit de *Ramajana*. Aan 't slot staat de jaarspreuk: Pandita mati hojĕgging wong = A. J. 1607 (Ad. 1683—4).

" 145. *Hikajat Sahroel Indra.* Mal. prosa, in fol., 166 blz. inl. 1/2 leder.

" 146. Id. d°, 2 deelen in fol., 250 + 400 blz., excl. een paar blzz. slot in dichmaat, 1/2 rood leder.

" 147. *Sĕrat Oepapati*, Balineesch Wetboek, Kawi prosa naar een kropak v. h. B. G. afgeschreven door Koesman, 4to, 72 blz. 1/2 linnen.

" 148. *Bhárata-Joedha Kawi* met Jav. verklaring, naar den kropak v. h. B. G. No. 388 afgeschreven 4to, 515 blz. 1/2 leder.

" 149. *Séwaka Darma* of *Kasidaning alina*, naar een kropak v. h. B. G. No. 168, prosa als boven door S. Wdj., 4to, 284 blz. 1/2 leder.

" 150. *Babad Mataram*, Jav. dichtmaat, naar een MS. v. 't B. G. (Jav. No. 70) afgeschreven door M. Djåjå Soewirjå, in fol., 787 blz. leder.

" 151. *Soeloek Djatiråså*, Jav. dichtmaat, door Rd. Pandji Srj. Widj., 4to, 127 blz. linnen.

" 152. *Oesana* (of *Woesana*) *Bali*, Kawi prosa naar een kropak v. h. B. G. No. 513, afgeschreven door S. Wdj., 4to, 122 blz. linnen.

No. 153. *Oetpatti Pralina*, d°, naar een kropak in 't bezit van den heer A. B. COHEN STUART als boven, 4to, 14 blz.

" 154. *Tjanda* of (*Tjandra?*) *Kirana*, Kawi prosa naar een kropak van 't B. G. van K. en W. No. 298, afgeschreven door Rd. M. SANOESI, 4to, 137 blz. linnen. Aan 't slot de jaarspreuk: Warna gana marga siti, d.i. 1561 (A.D. 1699—4)?

" 155. *Oetara-kanda*, Kawi-dichtmaat, als voren No. 512 (afkomstig v. *Bali*) afgeschreven door Rd. M. KOESMAN, 4to, 112 blz. linnen. Inhoud volgens opgaaf: verhaal van den strijd der broeders *Malyawan*, *Soemali* en *Mali*, vorsten van *Ngalanka* (*Lanka*) tegen de Goden.

" 156. *Tantri Kamandaka*, zedelessen van BAGAWAN KAMANDAKA aan Raden SOEPARKA, kawi prosa als voren No. 510 (afkomstig van *Bali*), afgeschreven door Rd. Pandji S. WDJ., 4to, 89 blz., linnen.

" 157. *Hikajat Moehammad Hanafiah*, Mal. prosa, in fol. 284 blz. leder.

" 158. *Pawoekon*, Kawi prosa naar den kropak No. 154 van 't B. G. van K. en W., afgeschreven door Rd. M. SANOESI, 4to, 180 blz. linnen; ontbreekt slot.

" 159. *Gita Adji Kĕmbang*, Jav. prosa als voren No. 190 door S. WDJ., 4to, 47 blz. linnen.

" 160. *Koendjara Karna Sari*, d° als voren No. 187, door M. DJåJå SOEWIRJå, 4to, 91 blz., linnen. Aan 't slot de jaarspreuk: marga g'ni gana wani, en daarnevens in stippen 1635 (A. D. 1711—2).

" 161. *Babad Mådjåpahit*, Jav. dichtmaat, 4to, 227 + 2 = 454 blz. $^1/_2$ leder.

" 162. *Krĕtabasa*, Kawi prosa naar den kropak No. 195 v. 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door Rd. M. SANOESI, 4to, 43 blz. linnen.

No. 163. *Prånåtjitrå*, Jav. dichtmaat, afgeschreven door Rd. ATMå DI KåRå te *Soerakarta*, 4to, 473 blz. leder.

" 164. *Sĕrat Kalĕpasan*, Jav. prosa (over den staat der ziel na den dood, enz.) naar den kropak No. 189 van 't B. G. v. K. W. afgeschreven door S. WDJ., 4to, 110 blz. linnen.

" 165. *Soeloek Soebråtå*, Jav. dichtmaat, naar den kropak No. 183 v. 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door Rd. M. SANOESI, 4to, 38 blz. linnen.

" 166. *Kala boemi* (tooverij), Kawi prosa als boven naar No. 199 door Rd. Pndj. S. WDJ. 4to, 73 blz.

" 167. *Darma Sonja* (zedeleer), Kawi dichtmaat als boven naar No. 188 door Rd. M. SANOESI, 4to, 70 blz.

" 168. *Boewana Kasarira*, oude godsdienstleer uit verschillende kropaks verzameld door Rd. Pndj. S. WDJ., Kawi en Jav. prosa, 4to, $54 + 125 = 177$ blz. leder.

" 169. *Tjondå Birâwå*, tooverformulieren etc., als voren 4to, $123 + 169 = 292$ blz. linnen.

" 170. *Padéwan* en *Dåså-Nåmå*, gemengd Kawi-Jav. prosa en dichtmaat, 4to, 170 blz.

" 171. *Minataraga*, of *Wintaraga Ardjoena wiwaha*, Kawi met Jav. verklaring, naar den kropak No. 181 v. 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door M. DJJ. SWRJ., 4to, 143 blz. $^1/_2$ linnen.

" 172. *Padoekoenan* (geneeskunde) Jav. prosa, naar d° No. 244 door id. 4to, 42 blz. $^1/_2$ linnen.

" 173. *Dåså-sĕkar*, *Pawoekon* etc., Jav. prosa, naar d° No. 249 door Rd. Pandji S. WDJ., 4to, 155 blz. $^1/_2$ linnen.

" 174. *Sarasoti* (Ind. godsdienstleer), Jav. prosa naar d° No. 254 door id.. 4to, 63 blz. $^1/_2$ linnen.

" 175. *Ajoega-dharma* d°. naar d° No. 257 door id., 4to, blz. $^1/_2$ linnen.

No. 176. *Adji Djaja* Kawi Miring, prosa, naar den kropak No. 251 van 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door M. DJJ. SOEWIRJÅ, 4to, 74 blz. 1/2 linnen. Aan 't slot: itih sarining kapĕkikin.

" 177. *Lampahing mongsâ tahoen*, Jav. Soend. dichtmaat, naar den kropak No. 301 v. 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door SWDJ. 4to, 63 blz. 1/2 linnen.

" 178. *Oetjapr-an Bima-Sorgå*, Kawi Miring, prosa, als voren naar No. 333 door id., 4to, 161 blz. 1/2 linnen.

" 179. *Sari Koedjåjå-Karnå Pangroewattan* (bijgeloovigheden), Jav. prosa (Djarwå-Miring) naar den kropak No. 299 v. 't B. G. v. K. en W. afgeschreven door SWDJ., 4to, 102 blz. linnen.

" 180. *Swara-tanya* (bijgeloovigheden), Jav. prosa, naar kropak No. 291 van 't B. G. v. K. W. afgeschreven door SWDJ., 4to, 115 blz. linnen.

" 181. *Lampahan Djåjå Anggådå balik*, Jav. dichtmaat, beschrijvende o. a. het levenseinde van PRABOE RÅMÅ WIDJÅJÅ en al de zijnen; 4to, 86 blz. linnen.

" 182. *Lampahan Karnå mandoeng* en *Windoe Sadjati*, Jav. dichtmaat, 4to, 398 en 34 blz. defect; na blz. 398 ontbreken eenige bladen als ook het slot; 1/2 leder.

" 183. *Sĕrat Kalalanangan Kawawadon*, naar den kropak No. 286 v. 't B. G. v. K en W. afgeschreven door Rd. Pndj. SOERJÅ WIDJÅJÅ, prosa, bijgeloovigheden, 4to, 87 blz. linnen.

Bijlage B.

Verslag van den stand der archeologische onderzoekingen op het Diëng-plateau (Residentie Bagelen).

Sedert het laatste verslag zijn met betrekking tot de opgravingen in de tweede helft van 1875 en begin van 1876 de volgende resultaten verkregen.

Totaal zijn zeven fundamenten van Boeddah tempels opgedolven, welke allen gelegen zijn bewesten den tempel van *Pandoedéwo* die in 1866 werd opgegraven.

Van deze zeven fundamenten heeft men de omtrekken kunnen vinden, hoewel gedeeltelijk zwaar beschadigd.

De afmetingen zijn als volgt:

fundamenten	N°. 1	lang	58 M.,	breed	30	M.	(het westelijkste).
〃	〃 2	〃	43 〃	〃	38	〃	(beoosten no. 1).
〃	〃 3	〃	14 〃	〃	8	〃	(naast no. 1 a/d. O. zijde).
〃	〃 4	〃	14 〃	〃	8	〃	(benoorden no. 1).
〃	〃 5	〃	15 〃	〃	6,75	〃	(bezuiden no. 2).
〃	〃 6	〃	15 〃	〃	6,5	〃	(bezuiden no. 2 en beo. no. 5).
〃	〃 7	〃	14 〃	〃	4	〃	(benoorden no. 2 nabij den weg van Diëng naar Batoer).

Binnen elk der fundamenten No. 1 en No. 2 heeft men twee funderingen van Tjandi's gevonden.

Op dit oogenblik houdt men zich bezig met het dieper uitgraven van No. 7, en het ordenen der behakte steenen welke om en nabij deze Tjandi's worden aangetroffen en die hoogst waarschijnlijk deel van den bovenbouw hebben uitgemaakt.

Verdere bijzonderheden zijn overigens niet mede te deelen.

De bestaande Tjandi's worden zoo goed mogelijk onderhouden, terwijl eenige voorzieningen vereischen, ten einde te voorkomen dat zij instorten.

Stukken en brokken van fundamenten, die men hier en daar verspreid, boven den grond ziet uitsteken, worden verzameld,

schoon gemaakt en gedeponeerd meestentijds nabij de noordzijde van de Passangrahan.

De moeijelijkheid tot het verkrijgen van werkvolk, die telken jare zich voordoet, is oorzaak van den minder goeden voortgang van het graafwerk.

Pogingen om achter den naam te komen van elk der opgedolvene fundamenten, heeft tot geenerlei resultaat geleid.

De Eerstaanwezend-Ingenieur van Bagelen.
A. F. VAN HAASTERT.

Bijlage C.

Verslag van de Commissie ter opneming der Bibliotheek.

Blijkens de aangelegde statistiek werden in 1875 uitgeleend: 244 werken, (361 deelen) aan 41 personen, het getal der laatsten is derhalve minder dan in het jaar 1874.

Overjarige bons zijn er eenige, aan de terugzending der boeken werden de leeners herinnerd.

Als belangrijke aankoopen en geschenken aan de bibliotheek kunnen worden vermeld:

a. Sibenius Trip, Het politieregt.
b. Lane, Arab-English Dictionary. I. afl. 4—5.
c. Thomson, Travels through Malacca, Indo-China.
d. Thorton, Indian public works.
e. Veth, Java.
f. Garnier, Voyage en Indo-Chine.
g. Motley, Barneveldt.
h. The first book of the history of the discovery and conquest of the East India etc.
i. Navigantium atque itinerantium bibliotheca, or a complete collection of voyages and travels etc.
j. Relations de divers voyages curieux etc.
k. Historia oriantal de los perigrinaciones de Fernan Mendez Pinto etc.
l. Lendas da India por Gaspar Correa, etc.
m. Nederl. jaarboeken.

Aan het Gouvs. besluit van 1 April 1873 no. 28, zie vorig verslag, (not. 1875 pag. 24) werd door de afd. statistiek ter algemeene secretarie dit jaar geen uitvoering gegeven.

Ingevolge het Gouvs. besluit van 12 Juni 1874 No. 45 werden door den Raad van Justitie te Padang toegezonden: eenige exemplaren Couranten van vroegeren datum.

Met het completeren van incomplete werken werd voortgegaan: gecompleteerd werden:

a. het Tijdschrift van het regt in Ned. Indië door Mrs. Der Kinderen, Waller Diemont etc. deel 21—23.

b. Lane's Arab-Eng. Lexicon. I. afl. 4 en 5:

c. de werken van het wiskunstig genootschap: *Onvermoeide arbeid komt alles te boven* te Groningen.

d. Dozy, Les Musulmans.

e. de Verhandelingen van het letterkundig genootschap te Leiden.

f. de Gids.

g. Revue des deux mondes.

h. Asiatic journal.

Onafgebroken werd voortgegaan met het luchten, doorbladeren en borstelen der boeken, waardoor toenemend bederf werd voorkomen; dit werd mede voorkomen door het verwisselen van zeer oude en aangestoken werken door andere ongeschonden exemplaren.

Van de ten vorige jare toegestane som van *f* 500,— voor het inbinden van boeken is ruim gebruik gemaakt, een gelijk bedrag wordt voor 1876 noodig geacht.

De Catalogus is bijgehouden; uit de aangelegde lijsten is gebleken dat de bibliotheek met ± 650 werken en met ± 1000 boekdeelen en brochures is vermeerderd. Met de uitgaaf van een tweeden vervolg-catalogus is begonnen; het tweede vel is ter perse.

De copij der oude Catalogi is naar de daarvoor bestemde loketten overgebragt (Zie Not. 1875 pag. 25.)

Eene bepaalde plaats is in de leeskamer aangewezen voor de raadpleging van de met nummers voorziene exemplaren der catalogi.

Tweemaal heeft eene verzending van 's Genootschaps edita plaats gehad; eene nieuwe bezending wordt gereed gemaakt.

Nieuwe ruiling van de werken is aangegaan met:

a. the United States Geological survey of the territories etc. (Washington).
b. the Buffalo society of natural sciences,
c. la Société khédiviale de géographie à Alexandrie,
d. Asiatic society of Japan.
e. Société des sciences de Nancy (vroeger de Strasbourg),
f. de Redactie van l'Explorateur, waartoe het verzoek is gedaan door den Heer Meijners d'Estrey, een te Parijs gevestigd Hollander, en een der medewerkers,
g. met de Redactie van „Studiën op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied" te Kuilenburg, redacteur Van den Ander en van „Onze wachter" redacteur, Dr. Schaaepman, Prof. te Rijsenburg (seminarie) bij Utrecht.

Het boekenfonds nam tengevolge van de uitgaven des genootschaps belangrijk in omvang toe. Door de aanschaffing van een paar nieuwe kasten is in de behoefte aan meerdere plaatsruimte voorzien.

Voor rekening des Genootschaps werd in 1874 verkocht door den agent, den Heer M. Nijhoff, voor *f* 80.

Bij de HH. Kemink of J. Pryce zijn thans geen werken des Genootschaps meer in commissie.

Uit het boekenfonds werd plaatselijk verkocht voor eene som van *f* 55.

Omtrent de door tusschenkomst van de firma B. & W. aan den Heer Groeneveldt te Shangai ten verkoop gegeven werken is nog geen berigt ontvangen.

De bij het vorig verslag (pag. 27 Not. 1875) vermelde pakketten afdrukken van de platen, gemaakt naar inscriptiën op koperen platen worden met de transcriptiën van den Heer Dr. A. B. Cohen Stuart aan de leden verzonden.

Ingevolge het verlangen der Directie (zie α β γ van Not. 1875 pag. 28) zijn de daarbij bedoelde lijsten aangelegd en bijgehouden: voorstellen tot completering van de boekwerken, bij de lijst γ. bedoeld, zullen aan de directie gedaan worden.

De aanwezige doubletten van boeken en brochures zijn ten getale van 290 deelen aan den Heer Kroon ten verkoop toegezonden.

Door den bibliothecaris is gewezen op de wenschelijkheid om het crediet van *f* 1000,— voor aankoop van werken enz. ten behoeve der bibliotheek uit te breiden, ten einde eenige zeer gewenschte werken te kunnen aanschaffen.

Van het tot nu toe jaarlijks toegestaan crediet van *f* 1000,— dient een bedrag van 3 à *f* 400,— afgezonderd te worden voor de vervolgwerken van den boekhandelaar Kemink, terwijl bovendien in den regel voor in Indië en Nederland uitkomende tijdschriften, werken, brochures, over gemiddeld *f* 100,— beschikt wordt, zoodat daarbij, gerekend de gewone onkosten voor portefeuilles, kasten enz. ten behoeve der bibliotheek, voor de aanschaffing van nieuwe en tijdschriften van ethnographischen en ethnologischen aard een betrekkelijk klein bedrag beschikbaar blijft. De bibliothekaris wijst er op hoevele groote werken nog in de bibliotheek ontbreken, die daarin kwalijk kunnen gemist worden en waarvan door hem een lijst wordt overgelegd.

De Commissie stelt voor:

a. voor aankoop van boeken enz. ten behoeve der bibliotheek voor 1876 toe te staan een crediet van *f* 1500,—.

b. voor het inbinden der boeken — ook voor de Couranten van vroegeren datum — een crediet van *f* 500,—

c. voor het verder stoffeeren en meubileeren der leeskamer en der kamer van den bibliothecaris toe te staan een bedrag van *f* 200,—.

VAN DEN BERG.

W. B. BERGSMA.

Bijlage D.

Lijst der voornaamste Boekwerken, waarmede de Bibliotheek verrijkt is sedert 3 Maart 1874 tot ulto. 1875 en die niet afzonderlijk zijn vermeld in de Notulen.

A.

Aanteekeningen van het verhandelde in de sectievergaderingen van het provinciaal Utrechtsch Genootschap van K. & W.

Académie Royale des sciences, des lettres et des beaux-arts de Belgique.

Annuaire 1874.

Bulletins Tom. XXXV t/m XXXVII.

Mémoires couronnés et autres.

Mémoires tom. XXIII.

Mémoires couronnés et mémoires des savants étrangers, tom. XXXVII en XXXVIII.

Mémoires XI.

——— des sciences, arts et belles lettres de Dyon, années 1866—1870.

——— Royale des sciences de Lisbonne.

Memoires 1e classe tom. 4 part 1—2.

idem 2e 〃 〃 〃 〃 1.

Journal das sciencias mathematicas tom 4.

Historia do Estabelecimentos scientificos. Tom 1. 4.

Précis de thermométrie 1 vol.

Curso de meteorologia 1 vol.

Tratado elementar d'optica 1 vol.

California *Academy* of sciences.

Proceedings, vol I 2e edit 185—1857, vol V part 2.

Koninkl. *Akademie* der wetenschappen Amsterdam.

Verh. afd. nat. deel XIV.

Verslagen en mededeelingen natuurk. 2e reeks deel VIII.

Verslagen en mededeelingen Letterk. 2e reeks deel IV Jaarboek 1873.

Proceedings of the *Academy* of natural sciences of Philadelphia 1871/73.

American *Academy* of arts and sciences. — Proceedings new series I 1873—74. — Memoirs vol IX new series part 1 en 2 vol X part 1. — Memoir of Sir B. Thompron the complete works of Count Rumford vol 1 t/m 3.

Connecticut *Academy*.

Transactions vol II part 2.

Königl. Baijersche *Akademie* der Wissenschaften zu München.

Abhandlungen cl. XI, 3.

Annalen der Sternwarte XX.

Sitzungsberichte der philos cl. 1874, 3, 4, II, I mathem. cl. 1874, 2.

Löher, F. Rede über Deukschlands Weltstellung.

Erlenmeijer, E. Eine Denkschrift.

Muller, J. M. Philosophie und theologie von Averroes.

Historische classe. Band 12 abth. 2. Zitzungsberichte, philosopisch-philolog. und hist. Classe. jahrg. 1873 Heft 4—6. 1874 Heft I en II. Mathem. classe 1873 Heft 3 1874 Heft 1.

Von Liebig. Zum Gedachtniss. Rede von Von Pettenkofer; eine Denkschrift von Von Bischoff. Gedachtniss-Rede auf König Johann von Sachsen door Von Dollinger; eine Denkschrift von Vogel; Verzeichniss. von 5563 telescopischen Sternen.

Konigliche Preussische *Akademie* der Wissenschaften zu Berlin.

Monatsberichte jahrgang 1874 No. 11 en 12.

Register fur die Monatsberichte vom jahre 1859 bis 1873.

Königl. *Akademie* der Wissenschaften zu Berlin. Abhandel. Jahre 1872 und 1873.

Kaiserl. *Akademie* der Wissenschaften. Denkschrifte Philos. Histor. Classe. Band 22. Wien 1873.

Regerings *Almanak* en naamregister voor N. I. 1875.

Almanak voor Ned. Indië voor het jaar 1875. Batavia 1875.

Alberdingh Thijm (J. A.) Karolingische verhalen. Amsterdam 1873. 8o.

Allen (W.) A narrative of the expedition sent by Her Majesty's Government to the River Niger in 1841. 2 vol. London 1848. 8o.

Antonini Liberalis transformationum Congeries, Interprete Guilielmo Xylandro Thomas Munckerus recensuit et notas adjecit. Amstelodami 1676. 12o.

Antwoord op den brief van den Amsterdammer aan zijn' vriend in 's Hage.

Aristoteles de moribus, libri decem. 1556. 8o.

Nederl. Kruidkundig *Archief*, Verslagen en mededeelingen 1e deel. 4e stuk.

Archives du Musée Teyler. vol. III. 3 en 4 stuk.

Archief. Vroegere en latere mededeelingen voornamelijk in betrekking tot Zeeland, uitg. door het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen. 3e deel. 1e stuk. 4° Middelburg 1873.

Nederl. Kruidkundig *Archief*. Verslagen en mededeelingen. Deel I. 2 en 3 stuk..

American Association for the advancement of science.

B.

Baedeker (K.) Die Rheinlande von der Schweizer bis zur Holländischen Grenze enz.

Baumhauer (E. H. von) Archives neerlandaises des Sciences enz. Tome 8. 9 livr. 1—3.

Beer Portugael (D. J. den) De dood in de taal. 12°.

Bell, (G.) Voyage en Chine. *Paris*, 1854. 8°.
Algemeene Bibliographie 1872.
——— Id. 1873.
Bijdragen Taal-, Land- en Volkenkunde, deel 10. 1e st.
Bischoff, (F. L. W. von) Ueber den Einfluss des Freiherrn Justus von Liebig auf die Entwicklung der Physiologie. *München*, 1874. 4to.
Bleeker, (P.) Révision des espèces indo-archipélagiques du groupe des Apogonini. *Harlem*, 4to. 1874.
*Bogaers, (A.) Gedichten. *Haarlem*, 1859. 8°.
Bonar, (A. A.) Nieuwjaarsgeschenk aan medearbeiders. *Mr.-Cornelis*, 1873. 8°.
Boot, (J. C. G.) De vita et scriptis Petri Wesselingii. *Arnhem*, 1874. 4°.
Gedenkwaardige beschrijving van achtjarige en zeer avontuurlijke reise van Willem IJsbrantsz Bontekoe van Hoorn enz. *Amsterdam*.
De Bosch Kemper. Geschiedenis van Nederland. II.
Broek, (W. Palmer v. d.) Javaansche landmeetkunde. *Batavia*, 1875. 8°.
Brutus, Open brief aan den Generaal Knoop over de Atjeh-kwestie. *Amsterdam*, 1874. 8°.
Bulletin de la Societé de Géographie. *Mars*, 1875.

C.

Catalogue of a series of photographs from the collections of the British museum taken by S. Thompson, first series. *London*, 8°.
Catalogus of photogr. British museum.
Vierteljahrs Catalog 1872 $^3/_4$, 1873 $^1/_2$, 1873 $^3/_4$, 1874, 1.
Celsi, (A. C.) medicinae libri octo ex recensione Leonardi Targae. Lugduni Batavorum 1791 12°.
Chénier, (A.) Poésies de François Malherbe. *Paris*, 1842. 8°.

Cl. Claudiani Opera quae exstant ad optimas editiones collata. *Biponti*, 1785. 8°.

Cock, (H.) De regten der stad Leijden op het Haarlemmermeer verdedigd. *Leijden*, 1843. 8°.

Comte, (L. le) Beschrijvinge van het machtige keijserrijk China 1e deel. *'s Gravenhage*, 1698. 8°.

Comptes rendus de l'Académie des Sciences. tome 74. 75, 76 en 77.

D.

Algemeen **Dagblad** van N. I. van 16 Maart — 31 Decr. 1874 f°.

Degrandpré (L.) Voyage dans l'Inde et au Bengale, fait dans les années 1789 et 1790. 2 vols. *Paris* 1801.

Delden (A. J. W. van) Blik op het Indisch Staatsbestuur. *Batavia* en *Utrecht* 1875. 8°.

Dignori. Indische schetsen. Van *Batavia* naar *Buitenzorg*.

Dijken (H. van) Eenige psalmen en gezangen in de *Galelareesche* taal.

Dozy (R.) Oosterlingen. *'s Gravenhage*, *Leiden*, *Arnhem* 1867. 8°.

———— Histoire des Musulmans d'Espagne. I, II en IV.

Duizend en één nacht. Arabische vertellingen (in het *Javaansch*) *Semarang* 1875. 8°.

Dunker (W.) en Zettel (K. A.) Palaeontographica. Beiträge zur Naturgeschichte der Vorwelt.
Supplement 3e Abtheilung met atlas.

———— Palaeontographica 5 en 6 XX 3e Abth. 2/3 XXII 1—3. XII 7. 2e Abth. 4. XII 4 en 5 3e Abth. met atlas.

E.

De **Economist** 1872, deel 1 en 2.

———— 1873, deel 1 en 2.

Eyre (V.) Verhaal van de krijgsgebeurtenissen en verschrikke-

lijke rampspoeden van het Engelsche leger in Cabul en van de krijgsgevangenschap in Affghanistan. *Amsterdam* 1843. 8°.

Elst, (van der.) Cijfers en feiten; nadere gegevens voor de productiefmaking van Java en de Buitenbezittingen.

Erasmi Roterodami Colloquia. *Amstelodami* 1754. 12°.

Erlenmeijer (E.) Ueber den Einfluss des Freihernn Justus von Liebig auf die Entwicklung der reiner Chemie. Eine Denkschrift. München 4to.

Embrechts (T. E.) Academisch proefschrift over den invloed van van het Europesche volkenregt op de internationale betrekkingen der Ottomannische Saten. *Utrecht*, 1858. 8°.

Euripidis Phoenissae cum commentario editit Jac. Geelius. *Lugduni Batavorum*, 1846. 8°.

Explorateur (L') 1e année. 2 vol. no. 22—38.

Sophoclis tragoediae ed. Eduardus Wunderus. vol. 1—5.

G.

Gaijmans (J. J. C.) De landraden op *Java* en *Madura*, rechtsprekende in zaken van misdrijf. *Batavia* 1874. 8°.

Garcke (A.) Linnea. Ein journal for den Botanik in ihrem ganzen Umfange. Band 37.

Geerdink (A.) Soendaneesch-Holl. woordenboek. *Batavia* 1870. 8°.

Indisch Landbouw *Genootschap* Tijdschrift no. 9.

Génestet (P. A. de) Eerste gedichten. *Amsterdam* 1852. 8°.

Gerardi Noodt Jurisconsulti et antecessoris scholae in digestorum libros. XXVIII—L.

Aardrijkskundig Genootschap gevestigd te *Amsterdam*. Tijdschrift no. 6.

Mededeelingen van wege het Ned. Zendelinggenootschap. 18e deel.

Bataviaasch *Genootschap* van Kunsten en Wetenschappen Not. deel XIII. 1875 no. 1 en 2. Tijdschrift. deel 23. afl. 1—3.

Semarangsch *Genootschap* tot bevordering van landbouw en nijverheid. *Semarang*, 1867. 8⁰.

Provinciaal *Genootschap* van Kunsten en Wetenschappen in Noord Braband.

Handelingen, 1873.

Verzameling van oorkonden betrekkelijk het beleg van 's Hertogenbosch in den jare 1629. 4 st. *'Hertogenbosch*, 1873. 8⁰.

Königl. *Gesellschaft* der wissenschaften zu Göttingen.

Abhandlungen 19. Nachrichten aus dem jahre 1874.

Naturforschende *Gesellschaft* in Zürich Vierteljahrsschrift. 18ᵉ Jahrg. Heft 1—4.

Welteranische *Gesellschaft* fur die gesammte Naturkunde zu Hanau.

Bericht über den Zeitraum von 1 Januar 1868 bis 31 December 1873.

Deutsche morgenl. *Gesellschaft*. Leipzig. Zeitschrift. Band 27. Heft 4. Band 28. Heft 1.

Kaiserl. Geographische *Gesellschaft*. Wien. Mittheilungen 1873. Band XVI.

Konigl. Sachsische *Gesellschaft* der Wissenschaften. Leipzig. Berichte. Philol. Hist Classe. Band 24. Mathem. Physische Classe 1872. Band 24 III. IV. Band 25. 1873 I. II.

Extraheft zum XXIV Bande der Berichte über die Mathem-phys Classe.

Abhandlungen.

Philol. Hist. Classe. Band 6.

Mathem. physische Classe, Band X. No. 6.

Schweizerische Naturforschende *Gesellschaft* verhandlungen, Jahresverzammlung. Schaffhausen, 1874 8⁰.

Naturforschende *Gesellschaft* in Bern. Mittheilungen No. 812—827.

De Gids Jan.—Nov. 1874.

De Gids 1872, 4 deelen.

——— 1873, 4 deelen.

Goeje, (M. J. de), Diwan poëtae Abu-'l-Walid Moslim ibno-'l-walid al-Ançari.

Guizot, (M.) Trois Genérations 1789—1814—1848. *Paris*, 1863. 8⁰.

H.

Handboek voor alle standen of de nieuwe Secretaris.

Handelingen en mededeelingen van de maatschappij der Nederlandsche letterkunde te *Leiden* over het jaar 1873. *Leiden*, 1873 8⁰.

Harmsen, (L. K.) Bahoewa ini ilmoe boemi ija itoe pada menjatahan perihal tanah kepoelauwan Hindija di sabelah timor jang di bawah perentah goewernemen Holanda. *Batavia*, 1875.

——— Bahoewa in kitab peladjaran ilmoe hitoengan. 1ᵉ. deel *Batavia*, 1870.

Harthoorn, (S. E.) Het inlandsche karakter en de Nederl. invloed. Eene toespraak aan zijne leerlingen.

Heijnen, (F.) Blikken op Indië. *Rotterdam*, 1870 8⁰.

Heijlidij, (C. J.) Verhandeling over de vroegere en hedendaagsche strafregtspleging in Suriname. *Utrecht*, 1857. 8⁰.

Heijne (C. G.) Ad Apollodori bibliothecam observationes auctore *Gottingae*, 1803. 8⁰.

Historisch Genootschap Gevestigd te Utrecht.

Brieven en onuitgegeven stukken van J. Wten Bogaert.

Kroniek 29ᵉ jaarg. 1873.

Historia Romana Sexti Aurelii Victoris.

The Home news for India, China and the colonies nos. 1119 1138.

——— Id. vol. 28 nos. 1015—1066—1118. *London*, 1874.

Huet, (Cd. Busken) Novellen. 2ᵉ druk. *Batavia*, 1876. 8⁰.

——— Nieuwe litterarische fantasien. 2 deelen. *Batavia*, 1875.

——— De van Harens. *Batavia*, 1875.

* * * * Alcestis. *Batavia*, 1874.
Hunter (W. W.) The Indian musulmans.

I.

Koninklijk Instituut voor ingenieurs. Register op de werken. twede gedeelte. Personenregister.
Irving (W.) Life of Oliver Goldsmith. *London*, 1855. 8°.

J.

Jaarboek van het mijnwezen in Ned. Indie 3e jaarg. 1874. 2e deel.
Nederl. meteorologisch jaarboek voor 1870. 22e jaarg. deel 2.
Nederlandsche jaerboeken. Deel 1—7; 8 1e st. 9—10, 11 1e stuk 12—23. *Amsterdam* en *Leiden*, 1748/65.
Nieuwe Nederl. jaerboeken deel 1—14; 15 1e st. 16—21; 22 2e t/m 8e st. 23 2e st.
Journal des Economistes 1872 tome 25—28.
——— Id. 1873 tome 29—32.
American journal of Science and arts vol. 54 en 55.
——— Id vol. 56, 57.
——— Nature. A weekly illustrated journal of Science nos. 272 t/m 275.
The letters of Junius, 12°.

K.

Karnebeek (A. P. C.) Eenige opmerkingen over de deelbaarheid der verbindtenissen in ons burgerlijk regt. (Academisch proefschrift). *Utrecht*, 1861. 8°.
King (E. W.) De vriendelijke bezoeker. *Mr. Cornelis*, 1874. 8°.
Kramer (J. A. B.) de leer van den psychischen dwang in het burgerlijk regt. (Academisch proefschrift). *'s Gravenhage*, 1864 8°.
Koloniale kronijk. 5 exemplaren (verschillende).

L.

Lamont (J. V.) Annalen der Königlichen Sternwarte bei München von 5563 telescopischen sternen. — XIII Supplementband zu den Annalen der Münchener Sternwarte. *München*, 1874. 8°.

Lane (E. W.) Arabic-English lexicon. Book 1. part 4—5.

Leemans (C.) Boro-Boudour dans l'ile de *Java*, dessiné par ou sous la direction de Mr. F. C. Wilsen, avec texte descriptif et explicatif, rédigé d'après les mémoires manuscrits et imprimés de M. M. F. C. Wilsen, J. F. G. Brumumd et autres documents, et publié *Leiden*, 1874. 8° et f°.

———— Als boven Hollandsche text.

———— Asiat. en Amerik. monumenten.

Lyceum of Natural History in the City of New-York. Proceedings, 2e series 3 January to March 3 1873.

Linden, (H. O. van der) feestreede uitgesproken in de A.·. Loge "de ster in het Oosten" in het O.·. van *Batavia*, op 27 November 1869 g.·. s.·. *Batavia*, 1870 8°.

Luciani, Samosatensis Colloquia selecta, et Timon etc. *Amstelædami*, 1732. 12°.

M.

Maandberigt van het Zendelinggenootschap 1875 No. 3.

Maatschappij der Nederl. Letterkunde te *Leiden*. Levensberichten der afgestorvene medeleden 1874. Handelingen en mededeelingen, 1874.

Nederl. Ind. maatschappij van nijverheid en landbouw. Tijdschrift deel XX afl. 5.

Nederl. Maatschappij ter bevordering van nijverheid te *Haarlem*. Handelingen en mededeelingen 1874. Handelingen der zeven en negentigste Algemeene Vergadering en van het Achttiende Nijverheids-congres gehouden te Alkmaar op 14, 15 en 16 Julij 1874. Tijdschrift deel XV. 1 t/m 6e stuk.

Matthes, (B. F.) Boeginesche Spraakkunst (uitgegeven voor rekening van het Ned. Gouvernements, en te bekomen bij Martinus Nijhoff). Gedrukt te *Amsterdam* bij C. A. Spin & Zoon 1875 8°.

——— Bijdragen tot de ethnologie van *Znid Celebes*, *'s Gravenhage*, Gebroeders Belinfante, 1875. 8°.

Ménak No. 1 Samarang, G. C. T. van Dorp, 1874. 8°.

Meister, (H.) Bilder aus Java. Zürich, 1875. 8°.

Mededeelingen van wege het Nederl. Zendelinggenootschap. 18e deel. 4e druk.

Metzger, (A.) Bibliotheca Historia Naturalis Physico-chemica et Mathematica 23e jahrg. 1 Heft. Januar bis Juni 1873.

Millar (J.) De suikerbewerking en de internationale conventie.

Monatsbericht der Königlich Preuss. akademie der Wissenschaften zu Berlin. November 1874.

Montgomerij Martin, (R). History of the British possessions in the Indian & Atlantic Oceans. *London*, 1837. 8°.

Motley, (J. L.) The rise of the Dutch Republic, 3 vol. *Amsterdam*, 1857. 8°.

Müldener, Bibliotheca Geographica. 21e jahrg. 1—2. Heft Januar-December 1873.

Mulder Bosgoed, (D.) Bibliotheca ichthyologica et piscatoria. *Haarlem*, 1873. 8°.

Muller, (S.) Geschiedenis der Noordsche compagnie. *Utrecht*, 1874. 8°.

The British Museum. Egyptian Antiquities, vol. II. *London*, 1836. 8°.

N.

Naam en ranglijst der officieren bij de land- en zeemagt in N. Indië. 1875.

Alphab. Naamlijst van Boeken 1872.

Als boven 1873.

De Navorscher 1872.
——— Id. 1873.
Niebuhr, (C.) Beschrijving van Arabië. *Amsterdam*, 1774, 4to.

O.

Ohio State Board of Agriculture Report 1872.
Olivier (W. C. D.) Herinneringen aan Mr. J. R. Thorbecke *Arnhem*, 1872. 8°.

P.

Pas (J. J.) Bentonucounty in den staat Minesota. (Vereenigde Staten van N. Amerika) als eene geschikte plaats voor eene kolonie van Nederl. landbouwers. *Amsterdam*, 1868 8°.
Pébé. Beschouwingen over Thorbecke en opmerkingen over het kiesrecht, naar aanleiding van zes volksgesprekken op 5 Junij 1872. *Leiden*, 1872. 8°.
Penjataän deri hal pertundjukan raja dan pasar binatang jang telah di perbowat di Tomohon pada 22, 23 dan 24 Julij 1874. *Tanawangko*, 1874. 8°.
Pettenkofer (M. von) D[r]. Justus Freiherrn von Liebig. Zum Gedächtniss. *Munchen* 1874.
Petermanns Mittheilungen 1872.
——— Id. 1873.
Pheffel (M.) Nouvel Abrégé chronologique de l'histoire et du droit public d'Allemagne. 2 tom. *Paris*, 1777.
Plinii Secundi (C.) Historia Naturalis. 5 deelen.
De positie van den officier van administratie der Kon. Nederl. Marine. *Batavia*, 1875. 8°.
Prantl. (K. von) Gedächtnissrede auf Friedrich Adolph Trendelenburg. *Munchen*, 1873. 4to.

Q.

Quaritch (R.) A new catalogue of works on the fine arts.
——— Desiderata.

——— a rough list of rare, valuable and curious books.

——— a miscellaneous catalogue of valuable, rare and curious books.

Quetelet, (A.) Congrès international de statistique, enz. *Bruxelles*, 1873 4to.

M. Fabii Quintiliani de institutione oratoria libri duodecim. 2 vols.

R.

Raden Ajoe Lasminingrat. Tjarita Erman. 8⁰.

Raden Sosrowidjojo. Serat poerwo tjarito Bali. *Batavia*. 1875. 8⁰.

Raffles (M. M.) Description géographique, historique et commerciale de *Java* et des autres de l'archipel Indien. *Bruxelles*, 1824. 4to.

Het regt van Ned. Indië. deel 25 afl. 3—5.

Rees (A.) the Cyclopaedia. vol. 1—8, 10—39. plates 2—4; 6.

Reisbibliotheek nos. 1 t/m 15, 17 en 18. 4to. *Batavia*, 1873/75.

Reports of the Commissioner of patents for the year 1869—1871. *Washington*, 1869/72.

Report of the Bombay Chamber of commerce for the year 1864—1868. *Bombay*, 1866/69. 8⁰.

Javaansch rekenboek over heele en gebrekene getallen. *Semarang*, 1875.

Revue Britannique. Januari t/m October 1864.

Revue des deux Mondes 1 Januari t/m Nov. 1874.

Westminster Review vol 42 & 43.

——— Id. vol. 44—45.

Rinnooy (N. J.) Eenige psalmen en gezangen in de Papoesche taal (Noefoorsch dialect). *Utrecht*, 1875.

Rochemont, (J. I. de) Eigenbelang en vaderlandsliefde. *'s Gravenhage*, 1875. 8⁰.

——— Loudon en Atsjin. *Batavia* en *Amsterdam*, 1875. 8⁰.

Ruprecht, (C. J. F.) Bibliotheca medico-chirurgica pharmaceutico-chemica et veterinaria 27 jahrg. 1—2 Heft January—December 1873.

S.

Schotel, (G. D. J.) Het edele driemanschap van der Werf, Dousa, van Hout. *Haarlem*, 1874. 8⁰.

Schlegel, (G.) Sing Chin Khao Youen. Uranographie chinoise, 2 deelen met atlas.

Senecae, (L. A.) Tragoediae ad optimas editiones collatae. Biponti, 1785. 8⁰.

Kongl. Dunske videnskabernes *Selskab*. Overzigt 1873 1—3 1874, 1 schriften 5ᵗᵉ Raekke afd. Nat. og. Mathem. Bind 10—3—6; afd. Hist. og. philophiek.
Bind 4 No. 10.

Kongl. Nordiske Oldskrift-*Selskab* Aarböger 1872 Heft, 1873 1—4 Tilloeg tel aarboger aargang 1872. Memoires 1872.

Siahaija, (D. P.) Kitab pembatjaän goena sakalian anak-anak di segala mideras melajoe. *Batavia*, 1870 8⁰.

Siegenbeek, (M.) Beknopte geschiedenis der Nederl. letterkunde. *Haarlem*, 1876. 8⁰.

Snellen van Vollenhoven (S. C.) Pinacographia, afbeeldingen van meer dan 1000 soorten van Noordwest-europesche sluipwespen (ichneumones sensu linnaeano). *'s Gravenhage*, 1875 4⁰.

Société nationale des sciences naturelles de Cherbourg. Memoires tom XVIII.

Société impériale des naturalistes de Moscou. Bulletin année, 1874 No. 2.

Société impériale russe de Géographie.
Description géographique de l'Asie le Turkestan tom 5
idem; supplement tom 5.
idem: le Iran. tom 6.
Exploration du Turkestan.
Memoires: section de geographie tom 3.
〃 section d'ettinogr. tom 3 et 5.
〃 〃 de statistique tom 1, 3 et 4.

Bulletin tom 8—10.
Travaux de l'Expédition ethnogr. dans la Russie occidentale tom 5.
Travaux de l'enquête sur le commerce des grains en Russie dans la région centrale.
Région Volga-Nerva.
Région occidentale.
Société de physique et d'histoire naturelle de Genève. Mémoires tome 33.
Société impériale des naturalistes de Moscou. Bulletin 1873 No. 4, 1874 No. 1.
Linnean *Society* of *London*.
Transactions vol. XXVIII part 4
" XXX " 1
Journal Botany No. 73 t/m 76
" Zoölogy No. 57
List and Additons 1872/1873.
American Oriental *Society* journal vol. 9 No. 1 en 2 10 No. 1.
Buffalo *Society* of natural Sciences. Bullitin vol. I No. t/m 4.
II " 1 en 2.
Literary and philosophical *Society* of Manchester. Proceedings vol. VIII—XII.
Memoires vol. IV.
Boston *Society* of natural history.
Memoir vol. II part. I no. II—III
" II " II " I en IV
" II " III " I—II.
Royal *Society* of London. Philosophieal transactions vol. 163, part. 1—2.
Proceedings vol. XXI, No. 146—147, XXII No. 148—150.
List of fellows 30 November 1873.
Stoomvaart maatschappij *Java*, tarieven voor vrachtgoederen, pakketten en passagiers.
Smithsonian institution.

Annual report of the board of regents 1871 en 1872.
Miscellaneous collections vol. XI en XII.
Contributions to knowledge vol. XVIII en XIX.
Check list of publications July 1874.

Stephens, (J. L.) Incidents of travel in central America, Chiapas, and Yucatan. 2 vol. *London*, 1842 8°.

Suringar, (W. F. R.) Nederl. kruidkundig archief 2e serie, deel 1, Stuk 2—3.

T.

Terentii (P.) Comoediae sex, ex recensione Heinsiana. *Amstelaedami*, 12°.

Teijlers godgeleerd genootschap. Verhandelingen deel 3, 1e en 2 stuk.

Theognidis Megarenses sententiae. Trajecti ad Rhenum 1748 12°.

Theophrasti Eresi characteres Ethici, sive Morum descriptiones *Lugduni Batavorium*, 1753 12°.

Theocriti Bionis et Moschi Carmina bucolica. Graece et Latine.

Teijler's tweede Genootschap. Verhandelingen. Nieuwe reeks deel 1. *Haarlem*, 1873 8°.

Tijdschrift van het Indisch landbouw genootschap 1875 no. 2.

Tijdschrift voor Nijverheid en landbouw in Ned. Indië deel XX afl. 2.

Tijdschrift voor N. I. Jan. — Novr. 1874.

Tijdspiegel. Jan. — Novr. 1874.

Regtskundig Tijdschrift onder redactie van Mrs. J. Sibenius Trip en W. F. C. de Eerens. 24e deel no. 3—4.

Onze tijd 1872, 2; 1873 1.

—— Idem 1873 deel 2; 1874 deel 1.

Trubner & Co. d. Catalogue of choice no. 1—11.

——— American and Oriental literary record 98—108.

U.

United states Geological survey of the territories.

Report vol. 1: Fossil vertebrates
〃 V: Zoölogy and Botany
1 2 and 3 annual reports
Miscelaneous publications. 1 en 2.

V.

Verkerk Pistorius (A. W. P.) Een bezoek aan Singapore en Djohor. *'s Gravenhage*, 1875 8°.

Verh. Staten Genl. 1e kamer bl. 14—18, 2e kamer 112—175, Bijl. 2e kamer 3—87; bijl. A bl. 1—37; B 4 bl.

Verhandelingen uitgegeven door Teijler's 2e Genootschap. Nieuwe reeks. 1e deel.

Verslag van het verhandelde in de honderste algemeene vergadering van het provinciaal Utrechtsch genootschap van K. W. gehouden den 24 Juni 1873.

Verslag voor het vijftiende boekjaar der Ned. Ind. Levensverz. en lijfrente maatschappij. *Batavia*, 1875.

Eerste Verslag van htt Indisch landbouw-gesticht te Depok. *Batavia*, 1875 8°.

41ste Verslag van de Directie van het Parapattan weezengesticht.

Verslag van het Batav. praauwenveer over het jaar 1874.

Verspijck, London en Atsjin. Een woord van protest.

Verzeichniss von Bücher 1872 2, 1873 1.

———— Idem 1873 2.

Verwer (L. G.) Een woord naar aanleiding van het jongste schrijven van Mr. J. P. Graaf van Zuijlen van Nijerelt. Leeuwarden 1875 8°.

Vogel, (A.) Justus Freiherr von Liebig als Begründer der Agrikultur-chemie. Een Denkschrift. Munchen, 1874 4to.

Vreede, (G. W.) mr. L. P. van de Spiegel en zijne tijdgenooten (1737—1800) 1e deel. *Middelburg*, 1874 8°.

Naturwissenschaftliche *Verein* zu Bremen.
Abhandlungen band 4, Heft 1, Beilage VI.

W.

Wall, (A. F. von de) Hikajat Robinson Crusoe. *Batavia*, 1875.
——— Doewa belas tjeritera dan peroepamaän. *Batavia*, 1875 8⁰.

Washington. Astromical and meteorological observations made during the year 1871 at the United States naval observatory. Rear-admiral B. F. Sands.

Winckel, (A. E.) De voorschriften op de aanbestedingen. *Batavia*, 1875. 8⁰.

Winter, (C. F.) Verzameling van zedelijke verhalen 2ᵉ deel 2ᵉ druk. *Semarang*, 1875.
———, (F. W.) Javaansche gedichten op zang voor schoolgebruik. 1ᵉ deel. *Batavia*, 1874 8⁰.

Sanskrit Wörterbuch. VII Lfg. 48/50.
———, Idem VII Lfg. 51/54.

Z.

Zeissberg, (H.) Die Polnische Geschichts-schreibung des mittelalters. Leipzig, 1873.

Zeitschrift der Gesellschaft für Eidkunde VII.
Idem VIII.

Unsere Zeit 1872 2, 1873 1.
Idem 1873 2, 1874 1.

Zuylen van Nyevelt (J. P. J. A. Graaf van) De staatkundige partijen in de 2ᵉ kamer der Staten-Generaal. *Utrecht*, 1875. 8⁰.

BIJLAGE A.

De naam van den Heer G. A. PET is gedurende een aantal jaren verbonden geweest aan de bemoeienis, die de Regeering en het Genootschap gewijd hebben aan het in goeden staat houden van de oudheden op het Diëng-plateau. Ook toen de Directie in Februari 1876 ([1]) zich tot hem wendde om haar nog eenmaal met zijne ondervinding en plaatselijke kennis van dienst te zijn, was hij als altijd tot voorlichting bereid, en het opstel, waarin hij zijne bevindingen en raadgevingen neerlegde, behoort misschien almede tot zijnen laatsten schriftelijken arbeid.

De Directie meende dien, bij het openbaar maken, te moeten doen voorafgaan door een kort woord van herdenking.

GERARD AGRICOLA PET werd den 17en Juli 1834 te *Hoorn* geboren uit JAN PET, Burgemeester van *Berkhout*, en SUZANNA BOLDINGH. In 1855 trad hij in dienst als opzichter 4e klasse bij 's Rijks waterstaat, om dien twee jaren daarna te verlaten voor den Provincialen waterstaat, toen hij door Gedeputeerde staten van *Noord-Holland* benoemd werd tot opzichter in dat gewest.

Doch niet lang daarna rijpte bij hem het voornemen zich naar Indië te begeven, en werd hij in December 1858 door Z. M. den Koning benoemd tot Aspirant-ingenieur van den Waterstaat en 's lands Burgerlijke Openbare Werken, waarna hij den 10en Maart 1859 met de *Maria Adriana*, kapitein S. VAN DER HELD Sz., uitzeilde en den 2en Augustus te *Batavia* aankwam.

In Juni 1860 ontving hij zijne plaatsing, en zond de Directeur hem naar *Bagelen*, waar hij, na in 1862 Ingenieur derde-, in 1865 tweede- en in 1872 eerste-klasse geworden te zijn, werkzaam bleef tot December van dat jaar, toen hij we-

---

([1]) Not. dl. XIV, bl. 11.

gens meer dan twaalfjarigen onafgebroken dienst in Ned. Indië een verlof naar Europa vroeg en verkreeg.

Gedurende dit twaalfjarig verblijf in hetzelfde gewest, heeft hij, meer dan de meesten zijner ambgenooten, gelegenheid gehad, zijn naam te verbinden aan het ontwerpen, uitvoeren en voltooien van groote werken, waaronder voornamelijk behooren de steenen boogbruggen, die hij heeft laten maken van de ter plaatse voorhandene bouwstof: de rivier- of zoogenaamde rolsteenen. Hij leerde den werklieden die te behouwen in den vorm, waarmede zij in het gewelf moesten passen, eene manier die voor *Java* zoo goed als nieuw was en die omstreeks 1050 A. D. zelfs den grooten bouwmeesters van het vaste land in Indië onbekend was, waar men geen boog op eene andere wijze kon vormen, dan thans nog aan de ruïnes van Boro-Boedoer, Mendoet enz. te zien is. (¹).

De voornaamste dezer door hem opgerichte boogbruggen zijn: die van *Kedoeng Menjawak*, met twee spanningen, ieder van 20 meter, in den postweg van *Wonosobo* naar *Bandjarnegara;* die van *Salatiang* en *Kedoeng-agoeng*, ieder van 20 m. spanning in den postweg naar *Kedoe; Kemit*, in den postweg naar *Banjoemas* met vijf spanningen, ieder van 15 m. ook maakte hij het ontwerp voor de brug over de *Lohoelo* met drie spanningen: twee van 20 en de middelste van 34 m.

Bovendien gaf de gesteldheid van *Bagelen* hem aanleiding zich aan den eigenlijken *waterbouw* te wijden, en op dat gebied veel goeds tot stand te brengen. *Bagelen* toch is een zeer sterk bevolkt gewest; groote cultuur- of nijverheidsondernemingen worden er slechts weinige gevonden; na 1865 drijft het Gouvernement er geene andere cultures dan die der koffie; het verkeer kan alleen over land plaats hebben, daar de zee, hoezeer de zuidergrens bespoelende, geen haven vormt. Meer dan elders is de bevolking dus hier afhankelijk van haren ei-

---

(¹) W. W. Hunter. Orissa; 1, bl. 276 volg.

gen landbouw; is de rijsthandel, na de koffiecultuur, het eenige wat geld in omloop brengt, en zou bij mislukking van den oogst het verschaffen van *tijdige* hulp veel moeielijker zijn dan in menige andere residentie. Het Bestuur moet dus hier met dubbele zorg voor de bevloeiing waken, en onder PET's leiding is er inderdaad daarvoor veel gedaan, getuigen de namen *Kedoeng poetri*, *Loning*, *Reboet*, *Kali koetes* in de afdeeling *Koetoardjo; Badegolan*, *Pesoetjen*, *Kali Gending*, in *Keboemen; Kedoeng Samat* in *Karanganjar*, en de rawa *Wawar*, over al hetwelk men meer bijzonderheden in 's Heeren VON SCHMIDT AUF ALTENSTADTS Atlas vermeld vinden kan, waar PET's werk met groote ingenomenheid wordt herdacht (*).

Na nauwelijks een halfjaar in *Bagelen* te zijn geweest, mocht hij reeds vele en goede diensten bewijzen toen in 1861 een watervloed ook dit gewest teisterde, en niemand betwistte hem het wel verdiende der onderscheiding, welke hem te beurt viel, toen hij na het voltooien van een zijner grootste werken: het besproeiingskanaal uit de *Lohoelo* in Augustus 1872, tot Ridder van den Nederlandschen Leeuw benoemd werd.

Na zijne terugkomst van verlof is hij korten tijd eerstaanwezend Ingenieur in *Cheribon* geweest, doch werd spoedig daarna aan de technische afdeeling van het Departement der Openbare Werken geplaatst, waar hij werkzaam bleef, ook nadat hij in Januari 1875 tot Hoofdingenieur der tweede klasse benoemd was. In deze hoedanigheid zond de Regeering hem in Maart 1876 in commissie met den Heer EDELING naar de *Brandewijnsbaai*, niet ver zuidelijk van *Padang* gelegen, ten einde een onderzoek in te stellen naar de geschiktheid van dien inham voor den aanleg van eene steenkolen- en handelshaven.

Helaas! van die zending zou hij niet meer terugkeeren. Zaterdag avond, den 24en Juni 1876, werd te *Batavia* van

(*) Jhr. J. W. F. V. d. W. Von Schmidt Auf Altenstadt, Natuur- en Staathuishoudkundige Atlas van Bagelen; bl. 6 volg. 13 volgg.

den Resident der *Lampongsche districten* het telegraphische bericht ontvangen dat in den avond van den 21en het stoomschip *Luitenant-Generaal Kroesen* op zijne reis van *Atjeh* en *Padang* naar *Telok Betong* en *Batavia* verongelukt was, terwijl van de zich aan boord bevindende personen, wier getal op 300 werd geschat, slechts ruim 60 gered waren. Spoedig kreeg men zekerheid dat ook PET aan boord was geweest, doch hoewel het aantal geredden later gelukkig grooter bleek te zijn — in het eerst toch was bericht dat op een of twee kinderen na alle passagiers 1e klasse en vermoedelijk ook bijna alle passagiers 2e klasse omgekomen waren — de verbijsterend pijnlijke onzekerheid, waarin PET's betrekkingen verkeerden, werd niet dan door de betrekkelijke zekerheid opgeheven dat ook hij het leven moest verloren hebben bij deze geweldige ramp ([4]). Maar zijn lijk werd niet gevonden.

De aanraking van PET met het Bataviaasch Genootschap dagteekent van het jaar 1865.

In de Bestuursvergadering van 7 April werden de directieleden H. ROCHUSSEN, H. D. LEVIJSSOHN NORMAN en N. P. VAN DEN BERG in commissie gesteld om op het Diëng-plateau den staat der ontgravingen na te gaan, en daarover verslag uit te brengen ([5]), hetwelk zij deden in de vergadering van 7 Juli 1865 ([6]). In hun onderzoek waren zij door PET bijgestaan en kwamen zij tot de slotsom dat het plateau gezuiverd moest worden van slijk, planten en wortels en tot op gelijke hoogte afgegraven als de vlakte om de tempelruïnen, die door den Heer VAN KINSBERGEN in hare ware gedaante waren blootgelegd. De leiding dier werkzaamheden behoorde, naar de Commissie meende, opgedragen te worden aan een in-

([4]) Zie omtrent deze schipbreuk, de pogingen ter opsporing en de redding der passagiers en schepelingen, de Javasche Couranten van 24 Juni 1876 No. 51, 4 Juli No. 53 en het eerste Bijvoegsel, van 18 Juli No. 57 eerste Bijvoegsel en 25 Juli No. 59.

([5]) Notulen, dl. III bl. 43.

([6]) id bl. 108 volgg.

landsch hoofd, terwijl de Ingenieur PET zich bereid verklaarde daarover het oppertoezicht te houden. "De Heer PET", zoo zeide de Commissie, "heeft ons in ieder opzicht zoo groot vertrouwen ingeboezemd, dat wij hem gaarne zooveel mogelijk carte blanche gegeven zagen, er niet aan twijfelende, dat alsdan met doorzicht en overleg en met de noodige spaarzaamheid zal worden te werk gegaan."

De mededeelingen der Commissie werden tot een uitvoerig voorstel aan de Regeering verwerkt, en nog in diezelfde vergadering werd de Heer PET tot lid van het genootschap benoemd.

Bij Haar Besluit van 4 Maart 1866 No. 8 (7) beschikte de Regeering op deze voorstellen, en vond o. a. goed te bepalen:

dat bij de voortzetting der archaeologische nasporingen op het plateau van *Diëng*, gaarne zou worden gebruik gemaakt van de bereidwilligheid des Heeren PET om het oppertoezicht te houden over de verdere opdelvingen op het plateau.

Hij diende in Juli 1866 (8) een verslag in, dat in Augustus van dat jaar door een tweede gvolgd werd (9).

Inmiddels had de Resident van *Kedoe* in laatstgenoemde maand bericht gezonden over een steenen trap, aan den voet van den *Soembing* en den *Sendoro*, bij de desa *Tlahap* uitgegraven, en ook dat verslag werd in handen gesteld van PET, "als goed bekend met de overblijfselen van de groote steenen trap, die eenmaal uit het laagland van *Bagelen* naar het plateau van den Diëng leidde." Zijn verslag vindt men opgenomen in 's Gen. Tijdschrift dl. XVI bl. 472.

De verslagen over de werkzaamheden op het *Diëng*-plateau bleven elkander geregeld opvolgen (10). In dat, hetwelk ter tafel kwam in de vergadering van 29 October 1867 (11) vindt men belangrijke mededeelingen over de zoogenaamde buiten-

(7) Notulen, dl. IV, bl. 82 volgg.
(8) id. bl. 186 volgg.
(9) id. bl. 232 volg.
(10) id. dl. V bl. 44 volg.
(11) id. bl. 88 volg. ook dl. VI, 11 en 22 volg.

Boedha-trap en maakt PET melding van eene nieuw door hem ontdekte trap, nabij den rug, aan de noordelijke helft van den *Pagger Kendang* en die het bestaan eener gemeenschap ook met het midden van *Pekalongan* bewijst.

In 1868 deed hij door den, onder hem werkzamen Aspirant-ingenieur, J. ANDRÉ DE LA PORTE, een onderzoek instellen naar de sporen van wegen in *Ledok* uit den Boedha-tijd ([12]).

Een nieuw verslag volgde in Juli 1869 ([13]); in Januari 1870 ([14]): in November van datzelfde jaar ([15]), in Augustus 1871 ([16]).

In 1872 werd de ontgraving gestaakt, bij gebrek aan fondsen; men was toen gevorderd tot tempel no. 6. Op nieuw waren wegen met trappen ontdekt ([17]). Naar PET's voorstel werd aan de Regeering het beschikbaar stellen van nieuwe fondsen verzocht, die dan ook in October 1872 werden toegestaan, maar de leiding der werkzaamheden bleef hem niet langer toevertrouwd, daar hij weldra *Indië* tijdelijk en *Bagelen* voor goed verliet, zoodat hij dan ook (vergadering van 17 December 1872) zijn ontslag als Lid nam.

Nog eenmaal, terwijl hij als Hoofdingenieur het gewest bereisde, waar hij als Aspirant zijn loopbaan begonnen was, waar hij zijn beste en aan vruchten rijkste levensjaren gesleten had, bezocht hij het Diëng-plateau en van zijne bevinding gaf hij in den hieronder volgenden brief verslag.

Batavia, den 22sten April 1876.

Teruggekeerd van mijne reis naar en door *Bagelen*, heb ik de eer in antwoord op Uwe missive dd. 9 Maart jl. No. 17 het navolgende mede te deelen:

Het plateau *Diëng* en de aldaar aanwezige oudheden en uitgravingen zijn door mij bezocht op 28 en 29 Maart jl.

([12]) Notulen, dl. VI bl. 54 volg.
([13]) Notulen, dl. VII bl. 43 volg.
([14]) Notulen, dl. VIII bl. 28 volg.
([15]) id. Bijl. D.
([16]) Notulen, dl. IX bijl. A.
([17]) Notulen dl. X, bijl. J.

Op het plateau zijn tegenwoordig nog aanwezig acht tempels als:

tempel Ardjoeno,
〃 Semar,
〃 Sembodso,
〃 Srikandi,
〃 Dermo kesoemo,

De vijf zoogenaamde Ardjoeno tempels staande ongeveer in het midden van het plateau tegenover de pasangrahan.

〃 Werkodoro, aan het zuideinde van het plateau nabij het meer,
〃 Gatoet kodjo, aan den voet der Pangonan,
〃 Dorowati, in den noordelijken uithoek van het plateau.

Over het algemeen was in den toestand der bovengenoemde tempels sinds mijn laatste bezoek in 1872 weinig of geen verandering te bespeuren; op de muren vertoonde zich mos en plantengroei in nog al ruime mate, eene omstandigheid die wel daaraan mag zijn toe te schrijven dat men tijdens mijn bezoek juist stond aan het einde van den westmousson, als wanneer gebouwen er immer het slechtst onderhouden uitzien.

Ook was men voornemens juist nu krachtig de hand te slaan aan het onderhoud.

Ook de ontgraven tempelfundamenten in den omtrek der vijf Ardjoeno tempels waren nog in denzelfden toestand als in 1872, maar ook deze steenverzamelingen waren met mos en plantengroei, meer dan wel wenschelijk was, bedekt.

Reeds op het eerste gezigt bleek mij, en ingewonnen inlichgen bevestigden het, dat zoowel de ontgraving, waarin de vijf Ardjoeno tempels staan, als die van de nabij gelegen tempelfundamenten eenigen tijd, en wel niet lang geleden, geheel onder water moeten hebben gestaan.

De mededeeling van den Assistent-Resident van *Ledok* dat tijdens zijn bezoek in October 1875, het terrein waarop de tempels staan een moeras was, is dan ook in zooverre juist als daarmede de vijf Ardjoeno tempels en de nabij gelegen ontgraven tempelfundamenten bedoeld zijn, maar die mededeeling is niet van toepassing op de tempels Werkodoro, Gatoet kodjo

en Dorowati, die op een terrein staan, dat nimmer moerassig is geweest.

Volgens ontvangen mededeelingen was dat onder water staan van den bodem in den omtrek der Ardjoeno tempels toe te schrijven aan het verstopt geraken van de omstreeks 1864 gegraven afleiding naar het meer *Balikambang* en de *Kali-toelis*.

Tijdens mijn bezoek op 28 en 29 Maart jl. was die afleiding weder geopend, stroomde daardoor het water met kracht af en was dan ook het terrein, waar de Ardjoeno tempels en omgelegen ontgravingen zich bevinden, weder droog gevallen, maar de afleiding eischte verdere verzekering tegen nieuwe verstoppingen en de ontgravingen, waarin de vijf Ardjoeno tempels en de fundamenten der nabij gelegen tempels zijn gelegen, bij mijn vertrek in 1872 nog droog en zindelijk, waren nu grootendeels met eene sliblaag bedekt.

Noch de tempels noch de ontgravingen, voor zoover zij in 1872 tot stand waren gekomen, zagen er dus *op dit oogenblik* zoo net uit als in den *goeden* mousson van 1872, edoch veel moeite kost het niet om alles weder in den vroegeren beteren toestand terug te brengen en men was dan ook voornemens *binnen kort* daartoe het noodige te verrigten.

Aan verdere ontgravingen was sinds 1872 betrekkelijk veel verrigt.

In 1873 schijnt daaraan niet veel uitgevoerd te zijn, maar in de jaren 1874 en 1875 zijn in den omtrek van het punt, waar de vermaarde tunnel naar de *Kali-dolog* den weg naar *Batoer* snijdt, vijf tempelfundamenten geheel en twee ten deele ontgraven.

De aldus opgedolven fundamenten en tempelsteenen zijn soortgelijk met hetgeen vroeger is opgedolven.

Ik had den tijd niet die nieuwe ontgravingen in kaart te brengen, doch de ingenieur Mijer, die op het oogenblik, onder den eerst aanwezend ingenieur in *Bagelen* met het toezigt op de ontgravingen van het *Diëng*-plateau is belast, heeft mij beloofd eene kaart te zenden van het plateau *Diëng*, waarop alle

ontgravingen zijn aangeduid en onmiddelijk na ontvangst hoop ik U die kaart aan te bieden.

De laatstgenoemde zeven ontgravingsputten lagen behoorlijk droog, de afwatering had plaats door den alouden tunnel naar de *Kali-dolog*, die heropend was en waardoor nu weder, even als eeuwen welligt geleden, het water met kracht afstroomde.

De verzameling beeldhouwwerken bij de pasangrahan was nog aanwezig gelijk weleer, maar nu zonder beschutting blootgesteld aan weer en wind en het ware zeer wenschelijk die onder dak te brengen, al ware het alleen ter wille van den zoo prachtigen daaronder aanwezigen beschreven steen.

Het feit, wat het meest mijne aandacht trok bij mijn jongste bezoek was, dat er sinds 1872 eene tempelbouwval is verdwenen.

Uit het bovenstaande blijkt dat er nu op het plateau *Diëng* nog slechts acht tempelen overeind staan, terwijl er in 1872 nog negen werden geteld.

Het is tempel Parakenit, niet verre van tempel Dorowati, in den noordelijken uithoek van het plateau, dien ik tot mijne niet geringe verbazing miste.

Noch de ambtenaren van de B. O. W. die tegenwoordig met het toezigt op Diëngs oudheden zijn belast, noch de in den omtrek wonende inwoners, noch zelfs het dorpshoofd van de in de onmiddelijke nabijheid gelegen desa, wisten mij in den beginne mede te deelen wat van den verdwenen tempel was geworden.

Wat de bovengenoemde ambtenaren der B. O. W. betreft is dit zeer verklaarbaar; het is toch eerst sinds den laatsten tijd dat de wonderen der bouwkunst van Diëngsvlakte tot hunne bemoeijenis behooren, naar dat in drie jaren tijds zelfs de herinnering aan een bouwwerk als een tempel uit het geheugen van de in de onmiddelijke nabijheid wonende Javanen zoo goed als ten eenenmale is uitgewischt, is een duidelijk blijk van de verregaande onverschilligheid van den Javaan, en een nieuw bewijs is geleverd wat men heeft te wachten

van zijne belangstelling in en eerbied voor de werken der oudheid van zijn land.

Na veel uitvorschen ben ik tot het besluit gekomen dat tempel Parakenit bij eene aardbeving, die in den jare 1873 heeft plaats gehad, ingestort moet zijn.

Het verlies van dien tempel heeft op zich zelf niet veel te beduiden; tempel Parakenit toch was slechts een gedeelte en wel een zeer bouwvallig gedeelte. van een tempel, dat niet meer te redden was, maar toch dat de herinnering aan zulk een bouwgewrocht zoo spoedig is verdwenen, stemt tot nadenken en niet minder het feit dat aldus in een tijdsverloop van slechts 12 of 13 jaren twee van Diëngs tempelen zoo goed als spoorloos zijn verdwenen. Immers is in Februarij 1861, tijdens den watersnood, de tempel Nologareng, dien ik vóór dien tijd kende in de nabijheid van tempel Gatoet kodjo, aan den voet der Pangonan, onder eene geweldige aardstorting van dien berg bedolven.

Uit het bovenstaande blijkt maar al te duidelijk hoe onzeker het is dat na betrekkelijk korten tijd welligt nog iets van de bouwgewrochten op het Diëng-plateau meer overig zal zijn, en naar mijne bescheidene meening is het dringend noodig krachtige maatrelegen te nemen, vooreerst om zoo mogelijk de nog overeind staande tempelen voor verder verval te behoeden en vooral de teekeningen en beschrijvingen van Diëngs tempelen zorgvuldig te bewaren.

Ook met het oog daarop is door mij in der tijd vervaardigd eene kaart van het Diëng-plateau waarop alle tempelen waren aangegeven, alsmede platte-grondteekeningen van al die tempels.

Die teekeningen waren bij mijn vertrek uit Bagelen in 1872 aanwezig in het archief van de B. O. W. te *Wonosobo;* nu zijn zij daaruit verdwenen. Men deelde mij mede dat zij waarschijnlijk waren opgezonden aan het Bestuur van het Bataviasch genootschap van kunsten en wetenschappen.

Mogt dit evenwel het geval niet zijn en ik deswege eenige

mededeeling ontvangen, dan vleije ik mij wel aangaande die teekeningen alsnog nadere berigten te kunnen inwinnen.

Voorts heb ik de eer mede te deelen dat door mij in 1868 met het oog op een destijds aanstaand bezoek van Z. E. den Gouverneur-Generaal, vruchteloos pogingen zijn aangewend ter verkrijging van een stel der in der tijd vervaardigde photographiën van Diëngs bouwwerken door den Heer VAN KINSBERGEN. Ik ontving de mededeeling dat dergelijk stel photographiën niet meer beschikbaar was. Met het oog op al het bovenstaande zal het wel geen betoog behoeven van hoeveel gewigt het is dat ook die photographiën worden bewaard.

Naar men mij mededeelde was ook in de laatste jaren even als vroeger eene kleine som ten behoeve van de ontgravingen op het Diëng-plateau beschikbaar gesteld voor elk der jaren 1874 en 1875 bedroeg die som *f* 500.— en van de voor 1875 toegestane gelden was tijdens mijn bezoek op 28 en 29 Maart jl. nog ongeveer *f* 150.— in kas.

Voor zoo ver de gelden toereikende zijn, worden alzoo de ontgravingen zeer langzaam voortgezet met een 13 à 15 tal arbeiders tegen een daggeld van *f* 0.35.—

De *Kali-toelis*, die in den noordelijken uithoek van het plateau uitspringt, en het over de volle lengte doorstroomt, totdat die rivier even voorbij den tempel van Werkodoro Diëngs bergvlak verlaat, vormt de grens tusschen de Residentiën *Bagelen* en *Banjoemas*. Aan den linkeroever, op Bagelens grondgebied, bevinden zich de Pasangrahan en de bekleedingsmuur met een paar tempelfundamenten in de nabijheid van de Pasangrahan, maar al de overige tempels en fundamenten staan aan den regteroever of Banjoemasche zijde van de *Toelis*.

Tijdens de Heer VAN KINSBERGEN de photographiën van Diëngs bouwwerken vervaardigde zijn op eenmaal de vijf Ardjoeno tempels ontgraven en is de afvoerleiding aangelegd, waardoor die ontgraving afwaterde op de *Toelis*. Dit werk geschiedde op last van hoogerhand, onder toezigt van den Resident van *Bagelen*.

Sedert werd door mij op verzoek van het Bataviasch genootschap van Kunsten en Wetenschappen, steeds het toezigt gehouden op Diëngs oudheden en ontgravingen; hoewel dit strikt genomen niet ambtshalve geschiedde, heb ik immer, het voornoemde toezigt eenvoudig beschouwd als een onderdeel van mijn ganschen werkkring. Het was steeds een mijner aangenaamste bezigheden en, zij het ook met eenig overleg, heb ik er immer den tijd wel voor kunnen vinden.

Bij Gouvernements-besluit werden een mandoer en twee helpers aangesteld, die tegen een vast tractement voor de bewaking van de Pasangrahan hadden te zorgen en tevens onder mijn toezigt met het onmiddelijk opzigt over de oudheden en ontgravingen en meer in het bijzonder met het onderhoud daarvan waren belast.

De meening van den eerstaanwezend ingenieur dat de Resident van *Bagelen* de bewaking van Diëngs oudheden aan den Waterstaat had opgedragen is dus minder juist.

De bovenvermelde regeling is tot op den huidigen dag in stand gebleven, en feitelijk wordt het oppertoezigt op de oudheden en ontgravingen te. *Diëng* nog altijd uitgeoefend door den eerst aanwezend ingenieur der B. O. W. in *Bagelen* of een der aan hem ondergeschikte en door hem aangewezen ambtenaren bij de B. O. W.

Maar eene eigenlijke opdragt tot dit werk schijnt niet te bestaan.

Volgens mededeeling van den Eerstaanwezend ingenieur werd tegenwoordig het voornoemde toezigt nog al bezwarend geacht voor het personeel bij de B. O. W. en achtte hij het raadzaam dat dit geheel aan de zorgen van het Bestuur werd overgelaten.

Met dat gevoelen kan ik mij niet vereenigen.

Meer welligt dan eenig bouwwerk eischen Diëngs tempelen deskundig toezigt.

Het is een dwaalbegrip wanneer men meent dat die oudheden stevig en volgens de regelen van de kunst zijn zamengesteld.

Neen het zijn voorzeker zeer fraaije, maar tevens uiterst teedere overblijfselen uit vroegere tijden.

Die zoo prachtig gebeeldhouwde maar slecht verbonden, zwak zamengevoegde gedenkteekenen, zijn weinig geschikt om de eeuwen te braveren; alleen eene door en door kundige hand kan ze voor een steeds dreigend en snel verval behoeden.

Ook is het van veel belang dat het bewaren en rangschikken van het geen gevonden wordt met oordeel plaats heeft en niet alles door een geplaatst worde.

Alleen eene oordeelkundige bewaring en het voorkomen van verwarring, zal er toe kunnen leiden dat later welligt van elken tempel de bestemming enz. kan worden aangewezen.

Hoewel verreweg de meeste oudheden op Banjoemaasch grondgebied zijn gelegen, is het toch gemakkelijker en doelmatiger dat de bewaking geschiede van uit *Bagelen* dan van uit *Banjoemas*.

Het *Diëng*-plateau toch ligt ruim 50 palen van *Poerworedjo*, slechts 14 van *Wonosobo*, doch 64 van de hoofdplaats *Banjoemaas* en 32 van *Bandjarnegara;* zelfs zouden ambtenaren in *Banjoemas*, bijaldien die met de bewaking worden belast, zich via *Wonosobo* naar *Diëng* dienen te begeven, en de ambtenaren, waar ook geplaatst, dienen allen toch één Staat.

Voorzeker heeft de Resident van *Banjoemas* gelijk als ZEd. beweert dat van eene splitsing bij het bewaken niets goed is te verwachten.

Dat het bewaken van Diëngs oudheden en ontgravingen tegenwoordig eenigermate bezwarend zoude zijn voor de ambtenaren der B. O. W. in *Bagelen* kan wel zijn, maar overwegend kan dit bezwaar niet wezen. Er is geen werk of er is immer eenige moeite en eenige bezwaar aan verbonden, maar geen werk dat meer aanspraak heeft op de toewijding van de bouwkundigen in Indië dan juist de bouwgewrochten uit den voortijd.

Naar mijne overduiging dus zijn de ambtenaren bij de B. O. W. de eenigen, wien het toezigt op de oudheden en ontgravingen te *Diëng* kan worden opgedragen, en zijn aan die opdragt in geenen deele overwegende bezwaren verbonden.

Ter wille van éénheid en regelmatigheid zal wel het beste wezen dat hun het onderwerpelijke toezigt eenvoudig werde opgedragen als behoorde het tot die werkzaamheden waartoe zij uithoofde van hun ambt verpligt zijn.

Het is waar: de tegenwoordige eerstaanwezend ingenieur bij de B. O. W. in *Bagelen* en de ambtenaren bij de B. O. W. wien ZEd. zulks heeft verzocht, hebben nu dat toezigt wel op zich genomen, ook zonder eigenlijke opdragt, alleen ter liefde van de zaak; en in den regel zal wel immer op dergelijke medewerking kunnen worden gerekend, maar toch het is niet wenschelijk dat men ooit afhankelijk is van de meerdere of mindere voorliefde voor eene zaak, die door den één met geestdrift, maar door een ander welligt met onverschilligheid zoude worden begroet.

Ook ware het wenschelijk zoo ten deze eenige voorschriften werden gegeven en regelen vastgesteld, zoo bepaald werd wie de bescheiden zal bewaken en wie verpligt is van alle bijzonderheden kennis te geven, op dat het niet meer kunnen gebeuren dat niet alleen betrekkelijke teekeningen, maar zelfs de bouwwerken zelf verdwijnen, zonder dat iemand deswege met zekerheid inlichtingen kan geven.

Eindelijk ware het wenschelijk den toezigthebbende op te dragen een naauwkeurig onderzoek naar den toestand van elk der bouwwerken alsnog op het Diëng-plateau aanwezig, en, zoo noodig, voorstellen te doen wat tot hun behoud moet worden verrigt.

Met den eerstaanwezend ingenieur in *Bagelen*, die tegenwoordig het toezigt op *Diëngs* oudheden en ontgravingen op zich heeft genomen, ben ik van oordeel dat het om de bestaande monumenten en verzamelingen goed te bewaken en te onderhouden en de ontgravingen verder met kracht door te zetten, wenschelijk ware dat de som die daarvoor jaarlijks wordt te goed gedaan werde gesteld op *ƒ* 1000,—.

Naar aanleiding van het bovenstaande heb ik de eer beleefdelijk in overweging te geven:

1e. Het toezigt op de oudheden en ontgravingen op het Diëng-plateau en omstreken op te dragen aan den eerstaanwezend ingenieur bij de Burgerlijke Openbare Werken in de Residentie *Bagelen*, op den voet als behoorde dat toezigt tot zijne gewone ambtspligten.

2e. Op het houden van dit toezigt en het opmaken en bewaren der betrekkelijke bescheiden eenige regelen vast te stellen.

3e. De som, die jaarlijks wordt toegestaan voor het onderhoud van de oudheden op het plateau *Diëng* en naasten omtrek alsmede voor het voortzetten der ontgravingen, te stellen op *f* 1000,—.

4e. Zoodra mogelijk te zorgen dat de verzameling bij de pasangrahan aanwezig tegen den invloed van het klimaat worde beschut en de daartoe noodige uitgaven te bestrijden uit de sub 3 bedoelde gelden.

Met de meeste hoogachting heb ik de eer te zijn.

UwEd. dienstw. dienaar.

G. A. PET.

Hoofdingenieur van den
Waterstaat en der Burg. Openb. Werken.

BIJLAGE B.

INHOUD van de vergelijkende Tabel van oud en nieuw Indische alphabetten, bedoeld bij III[B] der Notulen van 4 Juli 1876.

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet of de inscriptie, dan wel het M. S.
A Vasteland van *Indië*.	1	Asoka-edicten, 500 jr. voor Christus.
	2	Sah-inscriptie, Girnar, 300 jr. voor id.
	3	Inscr. Grotten te *Nasik*.
	4	Valabhi-platen, 2e eeuw A°. D[i].
	5	Kaira-platen, 4e idem
	6	Goepta-inscr. (Allabahad) 5e eeuw.
	7	Nirboeddha.
	8	Kistna.
	9	Koetila.
	10	Goedjarâti.
	11	Pali of maghadhi.
	12	Deva-nagari.
	13	Bhotija Oetjhen.
	14	〃 Khijoegagé.
	15	〃 Oemi.
	16	Nepaul propor.
	17	〃
	18	〃
	19	〃 Lanja.
	20	Tibet.
	21	Kashmir.
	22	Birmah.
	23	〃
	24	Ava, kwadraat-pali (volgens Raffles).
	25	〃 nieuw 〃 idem.
	26	Siam, pali idem.
	27	〃 , nieuw idem.
	28	Khmer-kambodja.
	29	Laktië.
	30	Tjampa.
	31	Pegoe.
	32	Shan, tusschen *Birmah* en *Siam*.

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet op de inscriptie, dan wel het M. S.
A. **Vasteland** van *Indië*.	33	Poenjab.
	34	Benggali.
	35	Telegoe Madras.
	36	Telinga.
B. *Ned. Indië*. Oost *Java*.	37	Tamil.
	38	Beschreven steen v. *Djogja* 784/5 v. *Saka*.
	39	idem. 828 Tijdschr. Gen. K. en W. deel XVIII.
	40	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. IX 808.
	41	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. X^{1a} 925 A. W.
	42	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. X^{1b} 847 v. *Saka*.
	43	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. II 762 v. *Saka*.
	44	Inscr. te *Malang*.
	45	" " *Brambanan*.
	46	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. V 945 v. *Saka*.
	47	Beschreven steen op Diëng.
	48	Kop. pl. Bat. Gen. K. en W. No. VIII.
	49	idem museum oudheden te *Leiden*.
	50	Beschreven steen *Djogja*.
	51	Koperen platen Bat. Gen. K. en W. No. IV, 1316, 1317, 1318, v. *Saka*.
	52	Zoogenaamde pilaar v. *Madjapahit*.
	53	Beschreven steen te *Andaman*, *Merbaboe*.
	54	Kop. pl. van *Bandjarnegara*, *Banjoemas*.
	55	Oud Jav. Alpabet door Raffles opgegeven.
	56	Idem.
	57	Idem.
	58	Idem.
	59	Idem.
	60	Idem.
	61	Idem.
	62	Idem.
	63	Idem.

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet of de inscriptie, dan wel het M. S.
B. Jav. Oost *Java*.	64	Oud Jav. Alpabet volgens opgave COHEN STUART, Tijdschr. Kon Inst T. L. en Volk. Kunde deel IV, 1863,
	65	Idem.
	66	Idem.
	67	Idem.
	68	Idem.
	69	Idem.
	70	Idem.
	71	Idem.
	72	Idem.
	73	Idem.
	74	Modern Jav. alph. volgens Raffles.
	75	Nieuw Jav. alphabet.
	76	Inscr. op ringen uit *Boeddhatijd*.
C. West *Java*.	77	Beschr. steenen te *Kawali*, *Galoeh*, *Cheribon*.
	78	Beschr. steen te *Buitenzorg* 10(?)55 v. *Saka*.
	79	Kop. platen te *Kĕbantĕnan*.
	80	Beschr. steen te *Tjiroentĕn*, *Tjampea*, *Buitenzorg*.
	81	Beschr steen te *Djamboe*, *Bzorg*.
	82	Mss. *Tjiboeroej*, *Garoet*, *Preanger*. Einde 15e eeuw.
	83	idem.
	84	idem.
	85	M. S. Raden SALEH, *Galoeh*, *Cheribon*. Einde 15e eeuw.
	86	〃 op *Daloewang* van *Galoeh* idem.
	87	〃 van *Talaga*, *Cheribon*.
	88	M. S. *Tjiboeroej*.
	89	〃 *Wanaradja*, *Garoet* (*Lontar*)
	90	〃 *Galoeh* 〃
	91	〃 idem 〃
	92	〃 op *Daloewang* van *Pagĕr Agĕng*, *Soemedang*, 16e eeuw.
	93	*Piagĕm* op *Lontar* van *Djampang*, *Tjiandjoer*;
	94	Diverse M. S. S. op *Daloewang* van de 17e eeuw, *Preanger*.

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet of de inscriptie dan wel het M. S.
C. West *Java*.	95	Diverse M. S. S. op *Daloewang*, van de 17e eeuw *Preanger*.
	96	Idem.
	97	Idem.
	98	Idem.
	99	Idem.
	100	Idem.
	101	Idem.
	102	Idem.
	103	Idem.
	104	Inscr. Elberveld te *Batavia* 1728.
	105	M. S. S. uit oud archief Regent PARAKAN MOENTJANG 1720.
	106	Idem. 1740
	107	Idem. 1780
	108	Idem. ?
D. *Bali*.	109	Inscr. *Grot* bij *Djagaraga* 933 van *Saka*.
	110	Nieuw Balisch Alphabet.
E. *Sumatra*.	111	Beschreven Steen te *Batoe Roejoeng*.
	112	Idem.
	113	*Lampongs*, *Modern*.
	114	〃 Alph. uit les M. S. S. *Lampong* VAN SLOET VAN DE BEELE door NEUBRONNER VAN DER TUUK La. A^I^.
	115	idem 〃 A^II^.
	116	idem 〃 A^III^.
	117	idem 〃 A^IV^.
	118	idem 〃 A^V^.
	119	idem 〃 A^VI^.
	120	idem 〃 C.
	121	idem 〃 D.
	122	idem 〃 E.
	123	idem 〃 G.
	124	*Kommèring*.
	125	*Abong*.
	126	*Pasèmah*.
	127	*Rèdjang*, Ommelanden *Benkoelen*.
	128	〃 *Kroeing*.
	129	*Mandheling*.

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet op de inscriptie, dan wel het M. S.
E. *Sumatra.*	130	*Angkola.*
	131	*Toba.*
	132	*Daëri.*
F. *Celebee.*	133	*Makassar.*
	134	*Boegis.*
	135	Oud Makas. Alph. volgens MATTHES.
	136	idem 〃 〃 RAFFLES.
G. *Bima.*	137	Oud in onbruik geraakt Alph. volgens FRIEDRICH.
	138	idem 〃 〃
	139	idem 〃 RAFFLES.
H. *Borneo.*	140	Jar Alph. op balken kraton, *Martapoera.*

I. Philipijnen 124.

Bezitters van bijzondere Alphabetten zullen mij bijzonder verpligten door mij daarvan F. S. te willen doen toekomen, liefst zoo naauwkeurig mogelijk nageteekend.

Waspada, 10 Augustus 1876. K. F. HOLLE.

BIJLAGE A.

[redacted] in Java

ERRATA.

Vorige aflevering, bl. 51, reg. 9 en 8 v. o. *staat*: Lelampahan Ringgit Poerwâ en 10 andere wajang verhalen;

lees: Lelampahan Ringgit Poerwâ, 10 wajang-verhalen.

Deze aflevering, bl. 75, reg. 15 v. b. *staat:* Dr. BURNETT,

lees: Dr. BURNELL.

habharata) composed after a Kawi* poem of 1097 A.D., and his collection of Kawi (or Old Javanese) inscriptions. Both were published by the Batavian Society. The first is especially important, as it is the only critical edition and translation

Afdeeling.	Nummer.	Naam van het Alphabet op de inscriptie, dan wel het M. S.

BIJLAGE A.

Literary work in Java.

Tanjore: July 30, 1876.

During a recent visit to *Java* I was surprised to find how much has been done to elucidate the Hindu and Buddhist remains there, and, as it appears to me that a study of the antiquities of that splendid island will do much to help Indianists, I shall venture to give you a brief account of what I observed.

The Batavian Society is by far the oldest in the East (it was founded some years before that at *Calcutta*), and the long series of its *Transactions* (*Verhandelingen*) contains, especially of late years, most valuable treatises on the archaeology and philology of the islands which constitute Dutch India; the Society has also published some splendid separate works. The chief contributor is, unhappily, no more; on landing at *Batavia* I was grieved to hear of the recent death of Dr. COHEN STUART. This most amiable and distinguished Orientalist was born in *Holland* 1825, and, as a civil servant, arrived in *Java* in 1846. His remarkable aptitude for Oriental studies at once attracted the attention of the Government, and he was sent to *Solo* (*Soeryakarta*) to devote himself to those pursuits, which he did with the greatest singleness of mind and consequent success.

His chief works (among many of lasting value) are a critical edition and translation of the Javanese *Brata Joeda* (*i.e. Mahabharata*) composed after a Kawi poem of 1097 A.D., and his collection of Kawi (or Old Javanese) inscriptions. Both were published by the Batavian Society. The first is especially important, as it is the only critical edition and translation

that we have of a great *Indian* epic in a language foreign to *North India*. The parallel versions in Tamil and Telugu have been neglected, or nearly so, for Mr. C. P. Brown's unfinished edition of the Telugu *Mahabharata* is all that *India* can show. The difficulty of such a work as this few can understand, but the value of it is evident. Such versions, in fact, enable us to partly control the matter of the uncertain Sanskrit recensions. His collection of *Kawi* inscriptions extends to two parts—a folio volume of facsimiles (to the accuracy of which I can testify, as I have compared parts with the originals), and an introduction and complete transcript in Roman letters. Most of the documents are of the ninth and tenth centuries A.D., and are chiefly in Old Javanese, with a large admixture of Sanskrit. The author's untimely death has prevented an explanation of these most difficult texts, but he has left an invaluable aid in the shape of a complete index to the whole, which, with many other MSS., his widow has generously deposited in the library of the Batavian Society.

The Society has an admirable museum, rich in Hindu and Buddhist relics of an early period, of which we have hardly any remains in *India*. The excellent laws of *Java* have greatly contributed to this. In *India*, ancient statues or inscriptions that may be discovered are invariably destroyed for the metal—they are usually of copper—so are coins. In *Java*, it is penal to destroy such, but the finder is entitled to claim the full value. Thus I saw a gold image which, though very small, had been bought for about 20*l*., and is one of the greatest treasures of the museum.

The preparation of a catalogue is in the hands of Mr. Groeneveldt, and it will be of the greatest value to *Indian* archaeologists. The library of the Society is rich for the East. The Catalogue of Arabic MSS. (chiefly on law) by Dr. Van den Berg is sufficient proof. A scientific Oriental Jurisprudence has long been recognised in *Java*, though not, as yet, in *India*.

Even in the country towns there is much scientific zeal. At *Solo*, Mr. WILKENS showed me his MS. Javanese Dictionary in about thirty folio volumes. It comprises proverbs, traditions, customs, and everything of interest connected with the Javanese people. Dr. VAN DER TUUK has resided for some years on *Bali* in order to study the remaining Polynesian Hindus. Dr. KERN, the very eminent *Leyden* Professor, has explained several Old Javanese texts; in his hands *Kawi* (or Old Javanese) studies are now left. I must omit particular mention of several important treatises on numismatics, &c. Dutch powers of work and the national sincerity of character have thus done far more for Oriental research in *Java* than has been done in any presidency of *India*, or even in the whole of *India* in the same space of time.

During my stay in *Java* I was able—thanks to the unrivalled facilities for travelling—to visit the chief Hindu and Buddhist remains in the central provinces of the island. The chief Hindu temple is at Brambánan or the "place of Brahmans." To give an intelligible account of this and of the Buddhist temples would need a volume; I must confine myself, therefore, to the chief facts I have noticed, especially as Mr. FERGUSSON's great work affords a ready means of finding plans and views to those to whom the Dutch works are inaccessible. The Çiva temple at Brambánan is of the (for *India*) unusual form termed *caturmukha;* in one of the four faces the old Javanese custodian opened a make-shift wicker door, and I saw, to my surprise, an image of Durga, evidently worshipped still, just as it would be in a modern *Indian* village. There was a streak of red paint on the forehead, and around were offerings of messes of curry and rice, and the like. For more than four centuries Buddhism and Hinduism have been supplanted in Java by Muhammadanism, but bigotry and fanaticism seem to have found no place. The temples are in ruins, but from natural causes. Originally built of small blocks of stone without mortar, the upper courses have been thrown

down to a geat extent, but the lower are only partly dislocated. The cause is evident; the ruins are on the slopes or in the valleys around the stupendous volcanic cones of Merapi and Merbabu, and occasional earthquakes have done the mischief.

Brambánan is in the native state of *Djocdjokarta;* but it is to be hoped that the Dutch Government will, some time, have a clearance made around the bases of the great and subordinate Hindu temples, for enough is left standing to enable one, by the rules of *Indian* architecture, to make a satisfactory restoration of the whole, and these ruins are of the highest archaeological interest. The Çaivism of *Java* was evidently of the old school, and before Vedantic influences had begun to work. Çiva was then the supreme being (in *Java*, Bhaṭāra Guru, who has been satisfactorily identified by COHEN STUART with Çiva), but Nārāyaṇa or Vishṇu (as an emanation of Çiva) was also an object of worship. In *India*, very few temples of this period are left: perhaps not more than two or three near *Madras*, and of these one (at Seven Pagodas) is of much the same style. The museum at *Batavia* also prossesses much to illustrate this system, which is that of the Vāyu and Brahmāṇḍa (or the real old) purāṇas. The architecture is evidently *South Indian* in style, and Dr. COHEN STUART's palaeographical researches point to *South India* as the source of the former Hindu civilisation of *Java*. I have other evidence of this, but it would take too much space to give it here.

Mandoet is a very interesting Buddhist temple, with splendid statues of Buddha (in the middle), and of *Sangha* and *Dharma* (on either side).

Boro-Boedoer is the largest ruin by far, and though it does not cover nearly so much space as one of the great *South Indian* temples, it is, as a whole, larger than any single shrine or *gopura* in any *Indian* temple. It was evidently a dagoba, and, it being on a hill, there are terraces on the slopes, instead of the usual enclosures. The bas-reliefs here

and at *Mandoet* are very remarkable, and I was delighted to find that they illustrate the *Jātakas*. I believe that this has not been as yet noticed. One example must suffice: on the left side of the steps at *Mandoet* there is a bas-relief with (at the upper part) two birds carrying a stick in their claws by the ends, the middle of which a tortoise has hold of by its mouth. In the left corner below, two men are looking up and pointing at it; in the right, the tortoise is on the ground, and the men have thrown themselves on it. This obviously is a representation of the *Jātaka* published by Fausböll (*Five Jātakas*, p. 6) and the story has found its way into the *Pancatantra*.

There was evidently a large emigration of Buddhists from *North India* to *Java* about the eleventh century A.D., and these took with them a Nāgarī alphabet, which is a great contrast to the Old Javanese character. It is wor hy of notice that we find some inscriptions in the same character at Seven Pagodas (near *Madras*), which was once a great port. These emigrants took with them a highly developed form of the Northern Buddhism.

The care taken of *Boro-Boedoer* by the Dutch Government is beyond all praise. The magnificent volumes by Leemans and Van Kinsbergen will show that these ruins well deserve it, for the bas-reliefs there are infinitely more valuable than anything of the kind in *India;* the Old Javanese civilisation is represented in them down to the most minute details.

The number of statues to be seen everywhere, the inscriptions and endles ruins, show that Central *Java* must once have been a wonderfully successful *Indian* colony. The richness of the soil may have helped, but it is impossible to avoid the conclusion that the Brahmans and Buddhists were more successful, in every way, with the Polynesian Javanese than they have been with the low-type Dravidians of *Southern India*. Where these last have benefited much, there has been a large admixture of *North Indian* blood, and for a long period. Javanese

art, once equal to *Indian*, has (as Mr. Groeneveldt pointed out to me) sunk again to the old Polynesian level, but there are yet undeniable traces of the great success of the old *Indian* missionaries. Their work was ended abruptly more than 400 years ago, but there is the more reason that it should not now be forgotten. They raised what was probably a cannibal population to a comparatively high and permanent civilisation, and made *Java* what Marco Polo found it, "une ysle de moult grant richesse" — a character that it still has.

A. BURNELL.

NOTULEN.

NOTULEN

VAN DE

ALGEMEENE EN BESTUURS-VERGADERINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

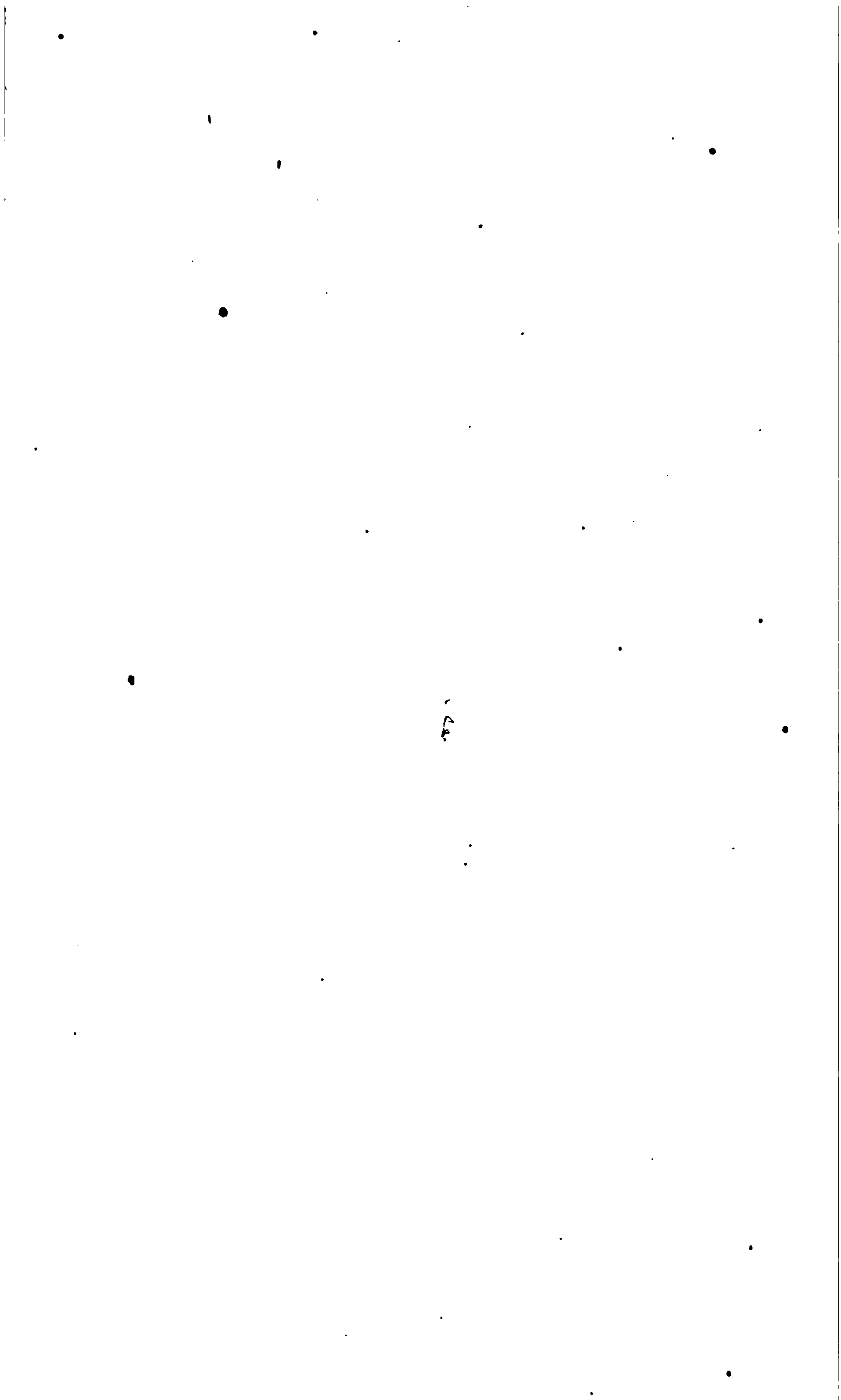
Deel XV. — 1877.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1878.

INHOUD.

VAN HET

VIJFTIENDE DEEL.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 9 Januari 1877 des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. Der Kinderen, voorzitter, Mr. J. A. Van der Chijs, ondervoorzitter, Mr. W. B. Bergsma, K. L. Van Schouwenburg, H. L. Ch. Te Mechelen en de Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mr. W. Stortenbeker, Mr. N. P. Van den Berg, Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg en W. P. Groeneveldt, de laatste wegens dienstreize.

De Heer F. S. A. De Clercq woont de vergadering als gast bij.

I. De Notulen der vorige vergadering van 12 December 1876 worden gelezen en goedgekeurd.

II. Wordt ter tafel gebracht:

a. Het schrijven van den eersten Gouvernements-secretaris dd. 21 December 1876 No. 2973*b*, waarin het Gen. namens Z. E. den Gouverneur-Generaal verzocht wordt af te staan een aantal werken, op een medegezonden lijstje vermeld, en waarvan gemeend wordt dat duplicaten in 's Gen. Bibliotheek aanwezig zijn.

Wordt besloten in handen te stellen van den, nu afwezigen, bibliothecaris, ten einde daaromtrent, onder overlegging van de exemplaren zelven, van advies te dienen.

De werken zijn:

Robinson, Malay Orthography.

J. Howison, A dictionary of the Malay tongue.

Marsden, The History of Sumatra.

———, A grammar of the Malayan Language.

J. Leyden, Malay Annals, translated from the Malay language, with an introduction by Sir T. S. Raffles.

Wilmet, Biblia sacra.

Elout, Vertaling van Marsden, Grammaire et Dictionaire malay, hollandais et français.

G. H. Werndley, Maleische Spraakkunst.

A. Tugault, Grammaire de la langue malaie.

Dulaurier, Collection des principales chroniques malaies.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 11 December 1876 No. 14258, verzoekende het noodige te verrichten voor de uitbetaling van de vracht, gevallen op de verzending per spoortrein van het bronzen beeldje, bedoeld in de Notulen van 7 November 1876, III *f*.

Het noodige.

c. Van denzelfden dd. 27 December 1876 No. 14993, ten geleide van des *vijfden* jaargangs *eerste* deel van het Jaarboek van het Mijnwezen in *Ned.-Indië*.

Bibliotheek.

d. Van den Resident van *Soerabaja* dd. 19 December 1876 No. 21123, ten geleide van eenen brief van den Resident van *Kediri* dd. 16 December t. v. No. 5723/8092 waarbij aan 't Gen. aangeboden worden eenige bronzen voorwerpen, gevonden in de sawahs.

Dank betuigen.

e. Van de Directie der Javasche Bank, dd. 29 December jl. No. 884, ten geleide van een blanco-exemplaar van de, met het oog op de nieuwe strafbepalingen gewijzigde, bankbiljetten.

Dank betuigen en opnemen in het Muntkabinet.

f. Van den Heer A. A. Cluwen, dd. 16 December 1876, berichtende dat de erfgenamen van den Heer J. S. Van Coevorden, nog niet geantwoord hebben op des Heeren Cluwen's schrijven, waarin mededeeling gevraagd werd van hunne voornemens met den verkoop van het muntkabinet van den Heer Van Coevorden.

Notificatie met verwijzing naar de Notulen van 7 September 1875, V *b* en 5 October 1875, II *k*; bl. 109 en 115 van dl. XIII.

III. Gelet op de artikelen 7, 10 en 13 van 's Genootschaps Reglement van Orde, wordt besloten in commissie te benoemen:

a. Ter opneming van den staat der boekerij en der verzameling handschriften, de bestuursleden Bergsma en Van Schouwenburg;

b. ter opneming der verschillende verzamelingen: de bestuursleden L. W. C. Van den Berg en Te Mechelen;

c. ter examinatie van de rekening en verantwoording van den thesaurier, de bestuursleden N. P. Van den Berg en Van der Chijs.

IV. De Heer Van der Chijs:

a. deelt mede dat hij een aanbod voor den koop van een wajang heeft ontvangen, waarop besloten wordt den Heer Te Mechelen te verzoeken het te koop aangebodene in oogenschouw te komen nemen, zullende de Heer Van der Chijs den eigenaar verzoeken de wajang aan 't Gen. te brengen;

b. biedt namens den Heer De Bruijn Kops een numismatisch werk aan, bevattende afbeeldingen van al de Japansche munten;

c. biedt aan namens den Heer J. G. Plate Jr. een volledig exemplaar van de courant La Lorgnette, zonder de platen;

d. geeft ten geschenke, namens den Heer G. G. DE VILLENEUVE *vier* houten topengs uit *Koetei;*

V. De Heer VAN SCHOUWENBURG biedt aan:

a. Voor de bibliotheek: Samuelis Bocharti Opera Omnia. f°. 1692.

b. Voor het museum een donderbus, met eene Arabische inscriptie, buit gemaakt in *Atjeh.*

Dit laatste moet nog in ontvangst genomen worden, dewijl, als zijnde een vuurwapen, aan het inklaren eenige formaliteiten verbonden zijn. Overigens in dank beide geschenken aanvaard.

VI. De Heer TE MECHELEN brengt verslag uit:

a. Over de negentien piagems uit de *Lampongs.* Tot recht verstand van deze zaak diene het volgende: In de Notulen van 4 Januari 1870, onder VIII, leest men, dat de Heer VAN DER TUUK aan den Directeur van O. E. & N. had gezonden:

„1°. Eene verhandeling over het Lampongsch en zijne tong„vallen;

„2°. Drie Lampongsche vertellingen;

„3°. Negentien piagems, afkomstig van de Sultans van *Pa„lembang* en van *Bantam.*

„De Heer VAN DER TUUK geeft de hoop te kennen dat de „Directie genegen zal zijn deze vruchten van zijne zending „naar de *Lampongs* spoedig in hare geschriften te publiceeren.

„Met het oog op de kosten van bovenbedoelde uitgave van „Lampongsche handschriften en het gemis van Lampongsche „druktypen rijst bij de Directie de vraag of het de krachten „des Genootschaps niet zal te boven gaan om aan het verlan„gen van den Heer VAN DER TUUK te voldoen en of het niet „wenschelijker moet worden geacht daarvoor de tusschenkomst „der Regeering in te roepen.

„Besloten in dien geest aan den Directeur van O. E. & N.

„te schrijven, met verzoek om inzage van de door den Heer „VAN DER TUUK aangeboden stukken en onder bekendstelling „dat het eerst daarvan genoemde, waarin ieder Lampongsch „woord is getransscribeerd, wellicht bij nadere inzage voor on„middelijke publiceering van Genootschaps wege zal worden vat„baar bevonden."

En in de Notulen van 5 April 1870, II, *c*, leest men:

„Missive van den Directeur van O. E. & N. dd. 23 Maart „No. 2677, onder aanbieding van een afschrift van het Besluit „van 10 Maart No. 28, aan de Directie, met referte aan „haar schrijven van 4 Januari jl. No. 6 (Not. 4 Januari VIII) „doende toekomen, tot het noodige gebruik, de verhandeling „van den Heer VAN DER TUUK over het Lampongsch en de „negentien piagems, daarbij bedoeld.

„Ter opneming in het Tijdschrift gesteld in handen van den „Redacteur."

Werkelijk vindt men dan ook in het Tijdschrift, dl. XVIII bl. 118 volgg. des Heeren VAN DER TUUKS verhandeling: 't Lampongsch en zijne tongvallen; maar omtrent de negentien piagems vernam men niets meer, totdat in de vergadering van 13 Juni 1876 de Heer STORTENBEKER een oud commissoriaal ter tafel bracht, waarbij, krachtens eene beschikking, genomen in de vergadering van 5 April 1870, in handen gesteld worden van den Redacteur van het Tijdschrift [toenmaals reeds de Heer STORTENBEKER] o. a. de negentien piagems. Dit commissoriaal nu werd op de vergadering van 13 Juni 1876 in handen gesteld van den Heer TE MECHELEN, die hierover dit verslag uitbrengt:

„Bij commissoriaal van 13 Julij jl. zijn mij in handen gesteld negentien Lampongsche piagems.

De redenen, waarom aan het bij die vergadering genomen besluit, gemelde bijdrage in het Tijdschrift te doen opnemen, tot nog toe geen uitvoering is gegeven, zijn mij niet bekend. Vergis ik mij niet, dan zou, volgens mededeeling van een der directieleden, als reden daarvan opgegeven zijn

het gemis aan de daarvoor benoodigde typen. Dat motief verliest echter allen grond van waarschijnlijkheid bij eenige beschouwing der onderwerpelijke piagems, die deels in Arabische (*pégon*) deels in Lampongsche karakterteekens geschreven zijn; voor welke beide geene afzonderlijke nieuwe typen behoeven gegoten te worden. Het schrift is overigens vrij goed leesbaar en kan dus, onder de leiding van iemand, die met het *Lampongsch-Javaansch* eenigzins bekend is, geen bezwaar opleveren voor het drukken.

Het is mij evenmin mogen gelukken te weten te komen, waaraan de handschriften ontleend zijn. Is het de ontcijfering van verspreide en door den Heer VAN DER TUUK verzamelde manuscripten dan wel van beschreven platen en steenen?

Daaromtrent is niets vermeld in de Notulen (1870 VIII bl. 41) der vergadering, waarin deze bijdrage ter tafel is gebracht.

Voor zoo verre mij het lezen en verstaan daarvan mogelijk is, houden zij verordeningen en bevelschriften in van Bantamsche vorsten en grooten aan hunne Lampongsche ondergeschikten, betreffende rechtsvorderingen, pachten en andere maatregelen van bestuur. De inhoud, uit het standpunt van geschiedenis en staatkundige verhoudingen dier inlandsche grooten tot hunne onderdanen beschouwd, komt, mijns inziens, voor, als van geen bijzondere waarde. Tot de juiste beoordeeling daarvan wil ik trouwens gaarne mijne mindere bevoegdheid erkennen.

Als bijdragen tot verspreiding en vermeerdering van bronnen voor de beoefening van het Bantamsch of Lampongsch-Javaansch en welligt ook van het oud kawi, dient meer waarde aan de handschriften toegekend te worden. Maar wil de inzender daarmede nut stichten, dan behoort hij ze, naar mijne bescheiden meening, ruim van aanteekeningen en ophelderingen te voorzien.

Wordt door eene zoodanige omwerking tevens voldaan aan de als regel gestelde vereischte ter opneming van inlandsche stukken in het Tijdschrift; ze is ten dezen opzichte onontbeer-

lijk, wil men althans het daarmede voorgestelde doel bereiken; want de beteekenis van vele woorden en taalvormen, in deze piagems telkens voorkomende, laat zich niet door het gewone Javaansch verklaren en vindt welligt haren oorsprong in het Lampongsch of het kawi; van welke beide talen wij nog geen spraakkunst of woordenboek bezitten, maar waarvan de kennis zich nog bijna uitsluitend bij den Heer VAN DER TUUK bepaalt, die ze beoefent.

In verband met het vorenstaande neem ik de vrijheid in overweging te geven, meergenoemden Heer af te vragen, of hij alsnog genegen is, de door hem ingezonden piagems zooveel mogelijk met de noodige aanteekeningen en toelichtingen te verrijken en of hij, bij het in het licht geven daarvan, de correctie der drukproeven op zich zal willen nemen."

Conform wordt besloten.

b. Over het handschrift van de Niti sastra kawi, bedoeld in den Notulen van 13 Juni 1876 III *n*, bl. 64 volg. van dl. XIV.

"Volgens den begeleidenden brief van den Heer VAN DER "CHIJS", zegt de Heer TE MECHELEN, "waarbij dit hand-"schrift door hem werd ingezonden, is het een copy van aan-"teekeningen, door hem aangetroffen achter een in het "kawi geschreven manuscript van de Niti sastro, in het bezit "van den Regent van *Poerwokerto* (*Banjoemas*). De titel van "het laatstgenoemde werk neemt als zedekundig boek een "welbekende plaats in de Javaansche litteratuur en wordt, vol-"gens inlandsche begrippen, toegeschreven aan de hand van "Empoe WIDHOJOKO (den naam, waaronder Hadji SOKO als eerste "vorst van *Mèndhang* optrad). Het genootschap is mede in het "bezit van een exemplaar van het werk van dien naam, (zie "No. 57 van den catalogus der Javaansche manuscripten.) Ik "heb het geraadpleegd, maar het heeft bij de beantwoording "van de vraag, die ik mij zelven voorlegde: welk verband ge-"zocht kan worden tusschen de zedekundige strekking van dit

"werk en de aanteekeningen, waarvan ons een afschrift door "tusschenkomst van voornoemden Heer is geworden, tot geen "meer bevredigende oplossing geleid dan de ervaring, dat ook "in dit exemplaar hetzelfde, in Javaansche boeken overigens "niet ongemeene, verschijnsel valt op te merken, namelijk "dat aan het einde van het eigenlijk gezegde werk losse frag- "menten van geheel anderen aard zijn gevoegd. Slechts de 99 "eerste pagina's van dit exemplaar der Niti Sastro zijn gewijd "aan den titel van het werk; daarna volgt (p. 100) een "stuk, dat ik, voor zoo veel het ontcijferen van het zeer "onduidelijke schrift en van de symbolisch-allegorische taal mij "mogelijk is, voor de *pélambang* ([illegible]) houd van eenige "wettelijke verordeningen van het rijk van *Mataram*, in zang "en dichtmaat bewerkt; het derde gedeelte (p. 149—173) "wordt ingenomen door een fragement van de Babad *Modjopaït*, "aanvangende met Kiai Gédé Taroeb en Kiai Gédé Sélo, voor- "vaderen van de thans regerende Javaansche vorsten-dynastie; "vervolgens komt (173—191) een uittreksel van de kitab "Tadjoe Salatin over de gelaatkunde ([illegible]); om te be- "sluiten (p. 191—197) met de geslachtslijsten ([illegible]) van "de Sultans van *Tjeribon* en van den Profeet.

"Beschouwt men de gedetailleerde opgaven omtrent de ver- "deeling van het grondgebied, van het getal *kario's* (de uit- "gestrektheid gronds door een hoofd van een huisgezin te be- "bouwen) achter den naam der plaatsen aangeteekend, die tot "dat gebied ressorteren, voorts van het bedrag van den pachtschat "en de verschillende voorwerpen, als belasting door elk dier "plaatsen op te brengen en eindelijk van de civiele lijst der "inkomsten en uitgaven van den Vorst; dan zou men geneigd "zijn te gelooven, dat de aanteekeningen van de hand van "een deskundige moeten zijn, die zoodanige toestanden in de "praktijk moet hebben beleefd. Maar hoe dan daarmede te "rijmen de opgaven op p. 11 betreffende de Residenties: *Pre- "anger*, *Buitenzorg*, *Batavia*, *Banten*, *Tjeribon*, *Tegal* en *Peka- "longan*, als zouden die gewesten nog behooren tot het Ja-

″vaansche rijk ten tijde, waarvan hier sprake is, t. w. het ″(Çaka) jaar 1743; alzoo na de splitsing van *Soerakarta* en ″*Djokjakarta* (1682) en vóór het einde van den Java-oorlog ″(1758). Zou hier slechts te denken zijn aan één dier zinle- ″dige attributen, welke men in het Javaansch, tegen beter we- ″ten in, aan den Vorst pleegt toe te voegen; zooals de thans nog vaak gebezigde uitdrukking: ″*die het eiland Java met al de onder- ″hoorigheden bezit*″ [illegible] ″of moet in die uitweiding eerder gezocht worden het doel en ″de strekking, waarvoor de aanteekeningen geschreven zijn, ″namelijk om de grootheid van het vroegere Javaansche rijk ″en daarmede tevens de heerlijkheid van den Vorst in herinne- ″ring te brengen? In dit geval moet alle gezag van geloof- ″waardigheid aan het handschrift ontzegd worden.

″Het belang dezer aanteekeningen moge wijders blijken uit ″het navolgende korte overzigt van den inhoud:

″Het opschrift luidt: Woensdag Païng, den 14e der maand ″Roewah van het (Wiendhoe) jaar Dhal en het (Çaka-) jaar- ″cijfer 1743. — Van de splitsing van *Banjoemas* is dit de op- ″gave. — Welke splitsing daarmede bedoeld wordt, is niet uit ″te maken, want onmiddelijk daarop volgt een opnoeming van ″plaatsen die tot het gebied van *Kanoman* behooren. Wat ″onder dien naam verstaan moet worden, is evenmin met juist- ″heid te zeggen; moet dat woord opgevat worden in dezelfde ″beteekenis als het thans nog in *Soerakarta* gebruikelijk is, ″namelijk de zoodanige landen, waarvan de inkomsten aan den ″Kroonprins komen, in tegenoverstelling van de *Kasepoehan*, ″d. z. die gronden, welker opbrengst door den Vorst zelven ″getrokken wordt; of wordt met dat woord het gebied be- ″doeld van den jongsten der twee Regenten, die, volgens de ″toelichting van den Maleischen vertaler, in dien tijd onder ″den naam van *Kanoman* en *Kasepoehan*, in *Banjoemas* zouden ″geweest zijn?

″Op p. 2 volgt ″de opgave van de plaatsen en van het aan- ″tal kario's der aan den Soesoehoenan behoorende landen in

„*Banjoemas*, na de verdeeling van *Bandjar* en *Segaloek*, die de apanage ([illegible]) waren van den wedhono.” Welligt dat om re- „denen van dit apanage-bezit deze landen hier niet met den „naam *Kasepoekan* zijn aangeduid.

„Op p. 3, 4 en 5 worden in gelijker voege de namen der „plaatsen en het getal kario's opgegeven onder *Bandjar*, *Pro-* „*bolinggo*, *Pasir* en *Ajah*, die respectievelijk in vruchtgebruik zijn afgestaan aan Radhen Bey Joedho Koesoemo, Radhen Mas „Ario Soemo Winoto, Radhen Bey Soemo Redjo, Radhen Bey „Tjitro Dhirdjo, Radhen Bey Keto Prodjo en Mas Bey „Dhipo Joedho. — Welken rang of welk ambt die personna- „ges bekleedden wordt niet gemeld.

Onder aan p. 5 leest men: „aldus was het, alvorens de „gronden, ter uitgestrektheid van 150 (kario's) verdeeld wa- „ren tusschen *Bandjar* en *Pandjĕr*, een zinsnede, die, naar „ik zou zeggen, bij de voorgaande gespecificeerde opgave be- „hoort, maar zoodanig geschreven is, als of onmiddelijk daarop „moet gelezen worden:” dit is 's Vorsten grondgebied van *Pan-* „*djĕr* ter grootte van 800 (kario's)” waarna weder een lijst „volgt van plaatsnamen, het getal kario's en het bedrag van den „pachtschat in *boendhĕr* (*f* 1.—) en *anggris* (*f* 2.50) uitge- „drukt. Drie plaatsen maken daarop een uitzondering en „schijnen, in stede van een geldelijke belasting, krijgs- en „werkvolk ([illegible] en [illegible]) te hebben moeten opbren- „gen.

„Op p. 6 en 7 komt een opgave van het grondgebied van „*Segaloek* met het aantal kario's, en daarna ook van de des- „sa's aan den Noordelijken oever (van de *Serajoe* (?)) die aan „dat gebied onderhoorig waren.

„Op p. 8 en 9 wordt voortgegaan met de opnoeming van „het getal kario's, het bedrag van den pachtschat (in cijfers zon- „der dat daarbij de éénheid wordt uitgedrukt) en van de „namen der dessa's, die achtereenvolgens onder *Panĕriwil*, *Pĕn-* „*gadhĕggan*, *Mĕrdhén*, *Kalimanah*, *Sĕlingo*, *Gĕréngréng* en „*Djĕroek-lĕgie* ressorteerden. Zoo als in het voorbijgaan aan-

„gemerkt is, is de eenheid van de belastingcijfers niet uitge- „drukt, hetgeen daarom te bejammeren is, omdat geen de „minste verhouding of maatstaf kan gezocht worden tusschen „de hoeveelheid kario's en den op te brengen pachtschat, en „het zich daarom laat denken, dat voor het bedrag der padjĕg „telkens een andere éénheid is aangenomen, zooals dit in de „volgende opgaven kan worden opgemerkt.

„P. 10 vermeldt de namen van een 12-tal Kapoetian-dessa's „onder het gebied van den Soenan met het aantal kario's en „de leveringen, in geld (keton en réal) en in verscheidene voor- „werpen bestaande. De aard dier dessa's duidt genoegzaam „aan, dat de leveringen zeker niet ten behoeve van den Vorst „geschiedden, maar aan wien ze werden opgebragt, wordt even- „min gemeld. — Daarna volgt een lange lijst van bekenden „plaatsen in de *Preanger*, *Buitenzorg*, *Batavia*, *Krawang*, *Tje- „ribon*, *Tegal* en *Pekalongan* en van het aantal kario's, die „alle onder het eerstgenoemde gewest gebragt zijn.

„Op p. 12 en 13 staan de plaatsen vermeld, tot de land- „streken *Sokorēdjo*, *Tjangih*, *Singosarie* en *Adjibarang* behooren- „de, die belast waren met de achter de namen bekend gestelde „hoeveelheid garen en staartpeper op te brengen. — Opmerking „verdient daarbij de eenheid, waarin het gewigt is uitgedrukt, „namelijk [illegible] enz. hetwelk „door den vertaler wordt teruggegeven door het gewigt van „500 en 200 duiten enz.

„Op p. 14 en 15 komen aanteekeningen voor van de stor- „ting van een pachtschat, op den 15den der maand Moeloed het „jaar Dhal (jaarcijfer ontbreekt) door Mas Ronggo MERTO DHIR- „DJO te *Passie* aan den Soenan opgebragt en wijders van on- „derscheidene voorwerpen, als hommages ([illegible]) aan eenige „leden van het vorstelijk huis, met name Ratoe Kentjono, den „Kroonprins, Pangeran Ario BOEMI NOTO, Pangeran Ario POER- „BOJO en diens echtgenoot aangeboden; een en ander ver- „gezeld ([illegible]) van een somme gelds en geschenken aan den „vorstelijken beambte, die belast was den pachtschat aan de Sri-

„mēnganti in ontvangst te nemen. ([illegible]) Onder deze laat-
„sten worden ook genoemd 25 bossen (?) ([illegible]) gētah per-
„tjah ([illegible]). Hierna volgt een lijst van voorwerpen die
„ten hove voor den Rijksbestierder moesten geleverd worden,
„mede vergezeld van een som gelds ten behoeve van dengene,
„die met de ontvangst daarvan belast was. Vervolgens worden
„weder eenige voorwerpen opgenoemd, ter waarde van *f* 28,40
„(koper), die drie malen 's jaars moesten geleverd worden ten
„huize van genoemden titularis en van den Resident. ([illegible]
„[illegible])

„De twee laatste bladzijden zijn onvertaald gelaten, waar-
„schijnlijk wegens het bezwaar om het daarin voorkomende,
„onverstaanbare woord [illegible] terug te geven. Dit gedeel-
„te van de aanteekeningen behelst de civiele lijst van 's Vor-
„sten inkomsten, in geldswaarde herleid, door de *pangrēmbé*-
„gronden (d. w. z. die landerijen, welke pacht in producten
„opbrengen) opgebragt en op Zaturdag, den 6[den] der maand Moe-
„loed, jaar Be, 1712 gestort. Nog afzonderlijk worden opge-
„geven de pachtpenningen door *Dajaloehoer* en eenige andere
„landstreken opgebragt en daarna weder de geldelijke inkom-
„sten van pangrēmbé-gronden onder *Metaram*, *Kēdoe*, *Bagēlen*,
„en *Djati-mēndit;* waarbij nog gevoegd worden de pachtpennin-
„gen van *Kedoewang* en de gezamenlijke tolregten ([illegible])
„alles te zamen een totaal van 42932 rijksdaalders vertegen-
„woordigende.

„Aan het slot komt de civiele lijst van 's Vorsten uitgaven,
„ten gezamenlijke bedrage van 4449 rijksdaalders.

„Het verschil van 't laatstgenoemde jaartal met dat aan het
„begin dezes voorkomende, doet vooronderstellen, dat het
„handschrift niet slechts over één tijdvak handelt of niet uit één
„zamenhangend geheel bestaat.

„Jammer is het, dat daarin niet kan worden nagegaan de
„aard der verschillende daarbij genoemde ressorten en in welk

„opzigt de daarin onderscheidene verdeeling van grondgebied „moet worden beschouwd.

„De taal, waarin deze aanteekeningen geschreven zijn, ver„schilt in zoo verre met het hedendaagsche Javaansch, waar„van men zich in het Banjoemasche bedient, dat hier en daar „een zonderlinge woordschikking voorkomt en aan eenige thans „nog gebruikelijke woorden, zoo als [illegible] [illegible] hier blijk„baar een gewijzigde beteekenis moet worden gehecht, doch „draagt overigens geen kenmerken van hooge oudheid, waar„door eenig belang voor taalvergelijking aan het handschrift „is toe te kennen.

„De maleische vertaling is slordig bewerkt en verraadt op „sommige plaatsen, dat de vertaler den zin niet vat en dien„tengevolge onverstaanbare volzinnen daarvoor teruggeeft, b. v. „op p. 5 „*Ini-lah sa-beloemnja di ambil oleh Bandjar dengen* „*Pandjer, tanah* 150 *kario* (BN. de Jav. tekst luidt [illegible] „[illegible]). Benamingen van voorwerpen, die thans in on„bruik zijn of plaatselijk onder dien naam bekend waren, zijn „letterlijk overgenomen, zoo als „[illegible] [illegible] „op p. 14. Behoudens de toelichting omtrent het bestaan van „de twee regenten aan het begin der aanteekeningen, komen „geen andere ophelderingen omtrent plaatsen en toestanden voor, „welke met de locale bekendheid van den vertaler met de lig„ging en mondelinge tradities omtrent het gezag, dat vroeger „over deze plaatsen uitgeoefend werd, welligt van meer aan„belang zouden geweest zijn dan de door hem geleverde verta„ling.

„In afwachting van eenige nadere mededeelingen, die ik den „bezitter van het oorspronkelijke handschrift gevraagd heb, meen „ik als mijn voorloopig advies te mogen uitbrengen, dat de hier „besprokene aanteekeningen mij minder geschikt voorkomen tot „plaatsing in het tijdschrift, aangezien het belang daarvan zich „hoofdzakelijk bepaalt tot plaatselijke aangelegenheden; maar „dat het mij wenschelijk toeschijnt, het handschrift te be„waren bij de verzameling Javaansche manuscripten, omdat het

„bij eene studie der Banjoemasche aangelegenheden, zoo als de „geschiedenis en den oorspronkelijken toestand van het landbe-„zit in dat gewest, waarde kan hebben voor een vergelijking „met andere bronnen."

VII. De Heer F. S. A. De Clercq biedt voor het Tijdschrift aan een opstel, getiteld:

Episode uit de geschiedenis van *Madjapahit;* vertaling van een Maleisch handschrift.

In dank aangenomen en gesteld in handen der Redactie.

VIII. De verzameling hss. wordt verrijkt met de navolgende Maleische werken:

(*a*). 4°. pag. 59. Fragment van een gedicht op den oorlog met Wangkang in de Z. en O afd. van Borneo in 1870 en 1871 door Hâdjdjî Solaimân.

(*b*). 4°. pag. 28. Sja'ir ampat poeloeh doewa malam; minnedichten en zedelessen door Radja Bongsoe van *Banjermassin*.

Beiden geschenk van 's Genootschaps gewoon lid F. A. S. De Clercq en door hem van eenige verklarende aanteekeningen voorzien.

(*c*). Een kropak, op *Ceilon* gekocht, geschenk van Raden Mas Ismangoen Danoe Winoto.

Dankbetuiging aan beide Heeren.

IX. Wegens aanstaand vertrek naar *Europa* bedankt voor zijn lidmaatschap de Heer S. Van Deventer Jz. Lid in den Raad van Nederlandsch-Indië. Op hun verzoek werden mede van de ledenlijst afgevoerd de Heeren: A. Pruijs van der Hoeven en Jhr. A. Van Citters.

Benoemd tot lid: de Heer Francis Twiss, ambtenaar voor den burgerlijken dienst, in *Palembang*.

X. De Heer Van der Chijs deelt nog mede dat het Museum in het jaar 1876 door 2695 personen bezocht is.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 13 Februari 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 13 Februari 1877, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. Der Kinderen, voorzitter, Mr. J. A. Van der Chijs, Mr. W. Stortenbeker, Mr. N. P. Van den Berg, Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg, W. P. Groeneveldt, K. L. Van Schouwenburg, H. L. Ch. Te Mechelen en de Secretaris.

Afwezig de Heer: Mr. W. B. Bergsma.

I. De Notulen der vorige vergadering van Dinsdag 9 Januari worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 8 Januari jl. No. 60, ten geleide van de vier laatste afleveringen van het plaatwerk: „de Indische Archipel."

Opnemen in de bibliotheek.

b. Van denzelfden, dd. 24 Januari jl. No. 181, ten geleide van eenige verslagen over de waarneming in Ned.-Indië van den overgang van Venus.

Als voren.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 19 Januari jl. No. 648, verzoekende het gewone jaarlijksche verslag over het Genootschap als bijdrage tot het Koloniale Verslag over 1876.

Den secretaris opgedragen dit kort verslag samen te stellen.

d. Van denzelfden dd. 20 Januari jl. No. 725, ten geleide van eenige gouden en ijzeren voorwerpen, gevonden in het district *Bandongan*, afdeeling *Magelang*, Residentie *Kedoe*, met verzoek om advies over het aankoopen daarvan.

Wordt besloten, onder terugzending dier voorwerpen, mede te deelen dat op het bezit daarvan geen prijs wordt gesteld.

e. Van denzelfden dd. 25 Januari jl. No. 884, ten geleide van den brief van den Resident van *Banjoemas*, dd. 12 Januari t. v. No. 280/1 en een zittend, bronzen Boeddha-beeldje, gevonden in de doekoeh *Kaligalih*, onder de desa *Karangpetir*, district *Kaliredja*, afdeeling *Banjoemas*.

Wordt besloten het beeldje voor de som van vijf gulden over te nemen.

f. Van den Resident van *Djokjakarta*, dd. 19 Januari jl. No. 18/1 mededeelende dat een rodjo moeko in zijn bezit, en die het Gen. verzocht had voor het Museum af te staan, nog niet kan gemist worden.

Notificatie.

g. Van den Resident van *Rembang* dd. 5 Januari jl. No. 109, de goede ontvangst erkennende van den postwissel, groot *f* 12 voor de koperen munten, bedoeld in de Notulen van 1 Augustus 1876, V.

Notificatie.

h. Van de Vereeniging tot bevordering van Geneeskundige Wetenschappen in Ned.-Indië, uitnoodigende hare buitengewone vergadering bij te wonen op Vrijdag 2 Maart, ter viering van haar vijf-en-twintig-jarig bestaan.

Sympathie betuigen.

Den voorzitter verzocht op die vergadering de tolk te willen wezen van de directie.

i. Van den heer D. Gerth van Wijk, gedagteekend *Fort*

de Kock, 23 Januari jl. en aanbiedende eene transcriptie in latijnsche karakters van een Maleische Sjair met inleiding en noten.

Dit stuk [de sjair prang Muntinghe] in handen stellen van den heer L. W. C. VAN DEN BERG om praeadvies.

k. Van den heer C. F. WINTER, oud-translateur voor de Javaansche taal, gedagteekend *Soerakarta* 17 Januari jl. en mededeelende, in antwoord op een daartoe gedaan verzoek, dat hij genegen is bij het Gen. in bewaring te geven de, door zijnen vader, wijlen C. F. WINTER Sr. nagelaten Javaansche handschriften, mits voor die stukken „onder afstanddoening tevens van het eigendomsrecht" aan hem eene geldelijke schadeloosstelling worde toegekend.

Mocht in dit voorstel getreden worden, dan zal hij zoo spoedig mogelijk een inventaris opmaken, dien toezenden, en de som noemen welke hij wenscht te ontvangen.

Antwoorden dat het Gen. gaarne bereid is in billijkheid eene geldelijke vergoeding uit te keeren. Vgk. Notulen van 7 November 1876, VI.

l. Van den heer A. W. P. VERKERK PISTORIUS, gedagteekend *Buitenzorg* 13 Februari, verzoekende na zijne terugkomst in Indië weder tot lid benoemd te worden, en zich bereid verklarende zich met een of ander werk voor 't Gen. te belasten.

Conform en van het welwillende aanbod aanteekening gehouden.

III. De commissie, benoemd voor het opnemen van 's Gen. verzamelingen, zijnde de heeren L. W. C. VAN DEN BERG en TE MECHELEN, heeft het volgende verslag van hare bevindingen ingediend:

„De commissie, belast geweest met de opneming van 's Genootschaps ethnologische, numismatische, antiquarische en sphragistische verzamelingen, heeft de eer het navolgende als slotsom harer bevinding te rapporteeren.

De ethnologische verzameling.

„Deze verzameling, waarvan de opneming in het vorige jaar door de afwezigheid van den directeur niet kon plaats hebben (vergl. not. 15 Febr. 1876 No. VII) heeft sedert het laatste verslag (vergl. not. 2 Febr. 1875 No. V) aanmerkelijke wijzigingen ondergaan; vooreerst zijn de *Samarangsche* topengs, benevens de poppen van de wajang-klitik overgebracht naar de directiekamer, alwaar reeds sedert lang de collectie wajang-poppen, indertijd door den Pangeran Adipati Ario MANGKOE NEGORO aan het Genootschap ten geschenke gegeven, was ten toon gesteld, zoodat men thans in de directiekamer vereenigd vindt alles wat het Genootschap van dien aard bezit. Bij het overbrengen der topengs is gebleken dat velen door ongedierte hadden geleden, hetgeen trouwens wel te verwachten was met het oog op de slechte houtsoort waarvan zij vervaardigd zijn. Het verdient dus aanbeveling bij de geleidelijke vernieuwing der geschonden exemplaren dezer collectie, waartoe men binnen kort zal moeten overgaan, vooral te zorgen topengs van een beter materiaal te doen aanmaken. Voorts zou het wenschelijk zijn de topengs en wajang-klitik-poppen op dezelfde wijze van gordijnen te doen voorzien als reeds vroeger geschied is met de wajang-poppen, door den Pangéran Adipati Ario MANGKOE NEGORO geschonken.

Wat deze laatsten nog betreft: zoo zou eene plaatsing meer verwijderd van den muur zeker veel tot hunne betere conservatie bijdragen, terwijl eindelijk de tweede onderteekenaar dezes bereid is zich met eene betere en meer systematische rangschikking dier wajang-poppen te belasten.

De belangrijkste aanwinsten van de ethnologische verzameling bestonden gedurende de laatste twee jaren in eene groote menigte modellen van inlandsche huizen en schepen van de Nederlandsch-Indische Maatschappij van Nijverheid en Landbouw alhier ontvangen, als behoorende meer eigenaardig in een ethnographisch museum dan in een museum, aan de nijverheid gewijd, te huis. Onder deze modellen bevond zich ook

een in het jaar 1733 vervaardigd model in hout van de destijds aan de westzijde van het stadhuisplein te Batavia nieuw gebouwde, doch sedert weder afgebroken Protestantsche kerk. Dit model heeft vroeger reeds aan het Bataviaasch Genootschap toebehoord, doch is door een samenloop van omstandigheden in het museum van de Maatschappij van Nijverheid terecht gekomen. Het zal thans eenige herstellingen dienen te ondergaan.

Eene tweede aanwinst, welke vermelding verdient is eene collectie voorwerpen van *Sumatra's Westkust* afkomstig en door den voorzitter van het Genootschap op zijne jongste dienstreis daarheen bijeengebracht. De directeur heeft in den laatsten tijd vooral zijn zorg gewijd aan het restaureeren der beschadigde voorwerpen, o. a. de afgodsbeelden alle zoodanig op voetstukken geplaatst dat eene volledige bezichtiging daarvan mogelijk is. Ook blijkt de verplaatsing der hooge kasten en vooral het uitstallen der kleine voorwerpen in lage platte kasten, waarop reeds in de vorige verslagen gewezen werd, zeer te voldoen.

De nieuwe meer systematisch ingerichte catalogus is nagenoeg geheel afgedrukt en zal eerstdaags verschijnen. De verplaatsing en vernummering der voorwerpen, welke daarvan het gevolg was, is mede beëindigd.

Eenige koperen boeddha-beelden, van *Siam* afkomstig, zullen naar het antiquarisch museum worden overgebracht om in één kast te worden geplaatst met de moderne metalen Boeddha- en andere beeldjes, onlangs uit *Britsch-Indië* door tusschenkomst van den Heer Burnell ontvangen, en aldus den beoefenaar van de Hindoe-mythologie eene vergelijking aan te bieden van de verschillende vormen, waaronder de goden en andere personen tot die mythologie behoorende, in de verschillende tijden en in de verschillende landen werden voorgesteld.

De numismatische verzameling.

Ook van deze verzameling heeft verleden jaar de opneming niet kunnen plaats hebben om dezelfde reden als hierboven ten

opzichte van de ethnologische verzameling werd vermeld. De catalogus, waarvan in het vorige verslag sprake was, is thans reeds nagenoeg geheel afgedrukt. De verschijning daarvan wacht echter op de terugkomst van het bestuurslid W. P. Groeneveldt, die zich met de correctie heeft belast van de drukproeven van dat deel van den catalogus, hetwelk over de Chineesche en Anamitische munten handelt.

Eene vergelijking van de reeds afgedrukte vellen van den nieuwen met den ouden catalogus heeft der commissie doen zien hoezeer het munt- en penningkabinet onder het beheer van den tegenwoordigen directeur is vooruitgegaan. De belangrijkste aanwinsten, voor zooverre die eene afzonderlijke vermelding verdienen, waren gedurende de twee laatste jaren: eene collectie oude Ceylonsche credietbrieven, eenige hoogst zeldzame gouden Goasche munten, eenige gouden munten van *Atjeh*, en een gouden hindoe-munt van *Java*. Ook met de toezending der aan 's rijks munt te *Utrecht* geslagen medailles werd geregeld voortgegaan. Eene groote verbetering is voorts dat het papieren geld thans in lijsten achter glas langs de muren is tentoongesteld, en daardoor beter uitkomt.

De antiquarische verzameling.

Deze verzameling kan door de afwezigheid van den directeur, den Heer W. P. Groeneveldt, niet worden opgenomen, en verzocht de commissie op grond van dien, ten deze diligent te worden verklaard.

De sphragistische verzameling.

Van deze verzameling viel niets bijzonders te vermelden, dan dat zij in goeden staat verkeert."

Den conservator bedankt voor zijn beheer, de commissie voor hare opneming.

IV. De commissie voor de opneming van de bibliotheek, zijnde de Heeren Bergsma en Van Schouwenburg, heeft het volgende verslag van hare bevindingen ingediend:

Blijkens de aangelegde statistiek werden in 1876 uitgeleend:

231 werken, (384 deelen) aan 34 personen; het getal der laatsten is derhalve minder dan in de twee laatste jaren.

Overjarige bons zijn er eenige, aan de terugzending der boeken werden de leeners bij herhaling herinnerd.

Als belangrijke aankoopen en geschenken aan de bibliotheek kunnen worden vermeld:

Plakaten van Ned. O.-I. Compagnie van 1742—1775.

Staat der Generale Nederl. Oost-Ind. Compagnie enz. in dato 14 Julij 1791.

KERN. The Aryabhatya with the commentary Bhaladipika of Paramadiçvora.

GERICKE en ROORDA's. Jav. woordenboek voortgezet door VREEDE.

V. D. AA. Biographisch woordenboek der Nederlanden.

KOK. Vaderlandsch woordenboek.

REES. Cyclopaedia.

MARCHAL. Description géographique, historique et commerciale de Java et des autres îles de l'archipel indien.

BURNOUF et SAQUET. L'Inde française ou collection de dessins représentant les temples etc.

CHRISTMANN and OBERLANDER. Ozianien.

FERGUSON. History of architecture.

〃 Rude stone monuments.

〃 Tree and serpent worship.

RAWLINSON. England and Russia in the East.

LIVINGSTONE. Reisen in Ost-afrika.

SHEIKH NIZAM. Futawa Alemgin.

KHALIL JBN ISHAK. Jurisprudence muselmane.

BOCHARTI Opera Omnia.

SALE. The Koran.

BAILLIE. A digest of Moohummudan law.

SPRENGER. Das Leben und die Lehre des Mohammad.

SIJED AMUR ALI MOULIR. A critical examination of the life and teachings of Mohammed.

CREASIJ. The constitutions of the Britannic empire.

BAILLIE. The land tax of India.

HUNTER. Life of the Earl of MAYO.

Catalogue of Oriental coins vol I.

De aarde en hare volken.

De belangrijke uit de nalatenschap van den heer Dr. COHEN STUART aangekochte boekwerken, hoofdzakelijk de taal- en letterkunde betreffende.

Met het completeeren van incomplete werken werd voortgegaan; gecompleteerd werden:

DOZY. Histoire des Musulmans d'Espagne.

LANE. Arab. Engl. Dictionary, terwijl nog verwacht worden de ontbrekende gedeelten van:

Codex Diplomaticus Neerlandicus, uitgegeven door het Historisch Genootschap te *Utrecht*.

SPRENGER. Technical terms of the sciences of the Musulmans.

Onafgebroken werd voortgegaan met het luchten, doorbladeren en borstelen der boeken, waardoor bederf werd voorkomen. Hiertoe werkt echter in de eerste plaats mede het inbinden en herbinden van een groot aantal werken.

Van de ten vorige jare toegestane som van *f* 500.— voor het inbinden van boeken is in haar geheel gebruik gemaakt; een gelijk bedrag wordt voor 1877 noodig geacht.

De catalogus is naauwkeurig tot het laatste bijgehouden; de tweede vervolg-catalogus zal in de eerste helft van dit jaar het licht zien. Uit de aangelegde lijsten is gebleken dat de bibliotheek met ± 400 werken en met ± 1000 boekdeelen en brochures is vermeerderd.

Even als ten vorige jare werd door den bibliothecaris op dezelfde gronden de wenschelijkheid betoogd om ook het crediet voor aankoop van boeken voor dit jaar op *f* 1500.— te stellen.

De verzamelingen van varia, kaarten en photographiën zijn vermeerderd, respectivelijk

de varia	met	20 nos.
de kaarten	〃	12 〃
de photographiën	〃	10 〃

De voornaamste kaarten zijn die van de residentiën van *Java*, gereproduceerd door het topographisch bureau alhier (photo-autographische) ingevolge de machtiging, vervat in het Gouv. besluit van 16 Jnnij 1875 No. 39, zooals van *Krawang*, *Tegal*, *Japara*, *Madioen*, *Kediri* en *Rembang*.

Voorts de in *Nederland* door F. ALLAN gepubliceerde schoolkaart van Nederl.-Indië op de schaal van 1:2.250.000 in 9 bladen.

Van de photographiën, waarmede de verzameling des Genootschaps werd verrijkt, zijn die van *Boro-Boedoer* de voornaamste.

Tweemaal heeft eene verzending van genootschaps edita plaats gehad.

Nieuwe ruiling van de werken is aangegaan met de:

Société des Études Japonaises, Chinoises, Tartares et Indo-Chinoises fondée à Paris en 1873.

Naturwissenschaftliche Gesellschaft zu Chemnitz.

Het boekenfonds nam ten gevolge van de uitgaven des Genootschaps evenals voorleden jaar belangrijk toe.

Voor rekening des Genootschaps werden in 1875 verkocht door den agent, den Heer M. NIJHOFF.

1	Exempl.	v/h. Tijdschrift	Deel	XVI t/m. XX . .	*f* 30.—
2	〃	〃 〃	〃	XXI	〃 12.—
7	〃	〃 〃	〃	XXII	〃 42.—
5	〃	〃 〃	〃	XXIII.	〃 30.—
1	〃	Notulen	〃	VII t/m. XIII . .	〃 17.50
2	〃	Verhandelingen	〃	XXXII	〃 16.—
6	〃	〃	〃	XXXVII	〃 48.—
5	〃	〃	〃	XXXVIII. . . .	〃 40.—
1	〃	V. D. CHIJS Munten v. Ned.-Indië. . .			〃 10.—
8	〃	SCHLEGEL. Sinico-Aryaca.			〃 42.—
4	〃	V. D. BERG. Catalogus codd. arab . . .			〃 7.60
				Te zamen . . .	*f* 295.10

Uit het boekenfonds werd plaatselijk verkocht gedurende 1876 voor eene som van *f* 40.—

In verband tot het vorenstaande geeft Uwe Commissie in overweging:

1e. Even als ten vorige jare voor aankoop van boeken ten behoeve der bibliotheek voor 1877 toe te staan een crediet van ƒ 1500.

2e. voor het inbinden van boeken een crediet van ƒ 500.—

3e. aan de Regeering te verzoeken de bij het besluit van 16 Junij 1875 No. 39 verleende machtiging tot kosteloozen afstand van de door het topographisch bureau photographisch gereproduceerde kaarten uit te breiden tot alle kaarten, die dat bureau aflevert."

Conform het voorgestelde. Den bibliothecaris bedankt voor zijn beheer, de commissie voor hare opneming.

V. Dezelfde Heeren brengen het volgende verslag uit over de handschriften-verzameling:

„De commissie, belast met de opneming der verzameling handschriften mag in de eerste plaats er op wijzen dat deze in de beide laatste jaren aanzienlijk is verrijkt.

Het aantal Arabische handschriften werd gedurende dien tijd vermeerderd met 7, onder welke inzonderheid belangrijk zijn het viertal, door Abdul-malik te *Palembang* als loan-collection aan het Genootschap afgestaan.

De verzameling de Javaansche handschriften, thans op 131 nummers gebracht, steeg vooral in waarde door het geschenk van den Heer Knebel en den aanboop de Hss. uit de nalatenschap van de heeren Van der Valk en Dr. Cohen Stuart.

De overige collectiën der aan het Genootschap toebehoorende manuscripten ondergingen slechts eene weinig beduidende vermeerdering; het meest belangrijke, waarmede de verzameling Hollandsche handschriften werd verrijkt, is eene stamlijst der Javaansche vorstenhuizen, aangekocht uit de nalatenschap van Dr. Cohen Stuart.

Eene rijke aanwinst echter voor het Genootschap waren de

verzamelingen, door de Heeren Dr. COHEN STUART en VON DE WALL bijeengebracht en als loan-collections door de Regeering van Nederlandsch-Indië aan 't Bataviaasch Genootschap afgestaan. De inventaris van de eerste, als Bijlage A in Nummer 2 van het XIV Deel der Notulen opgenomen, doet hare hooge waarde voldoende kennen; de collectie van den Heer VON DE WALL, waarvan de beschrijvende catalogus afgedrukt is en eerdaags zal rondgezonden worden, onderscheidt zich vooral door haren rijkdom aan Maleische handschriften, waaronder vele in het Menangkabausche dialect, en maakt 's Genootschaps verzameling tot verreweg de uitgebreidste, die tegenwoordig bestaat.

Ook de verzameling kropaks werd sedert de laatste opeming aanzienlijk vermeerderd en telt thans ongeveer 580 nummers.

De commissie mag verder de gunstigste getuigenis afleggen omtrent den toestand, waarin de verschillende verzamelingen door haar werden bevonden. Behalve aan de goede zorgen van den conservator mag dit voor een groot deel geweten worden aan de omstandigheid, dat de inlandsche schrijver Raden DJOJO SIPOETRO, met het geregeld toezicht op de verzamelingen belast, de handschriften telkens van hunne plaats neemt en naziet, vooral de Arabische, waarvan het uit katoen vervaardigde papier schadelijke insecten zeer schijnt aan te trekken. Zijne diensten in deze zijn voor het behoud der verzameling onwaardeerbaar en zouden door die van een gewoon inlandsch bediende moeilijk te vervangen zijn. Ook bij het pagineeren, etiketteeren, enz. der handschriften is hij van veel nut.

Ook voor de kropaks wordt de meest mogelijke zorg gedragen en bij het bewaren van de later bijgekomen Balineesche en die van wijlen den Regent van *Bandong* dezelfde methode gevolgd, als ten aanzien van de vroeger aanwezige werd toegepast. Toch is het bedroevend te zien hoe deze geheel eenige verzameling langzamerhand, niettegenstaande alle voorbehoedmiddelen, tot stof moet vervallen en dat in het bijzonder de beschreven bamboe's snel verloren gaan, zonder aan de weten-

schap der taalstudie eenig voordeel opgeleverd te hebben, daar hier thans niemand gevonden wordt met de vereischte kennis van het kawi, het Battaksch of het Redjangsch toegerust, om zich aan het onderzoek dezer misschien zoo gewichtige handschriften te kunnen wijden.

De catalogi der Arabische, der Maleische en der Javaansche handschriften worden bijgehouden, de verzamelingen der Makassaarsche, Battaksche, Lampongsche, Redjangsche en andere manuscripten zijn alleen geïnventariseerd. Daarentegen is het te betreuren dat mede wegens het niet aanwezig zijn van een deskundige hier ter plaatse de inhoud van onderscheidene kropaks nog niet is onderzocht, terwijl voor zoo ver dit heeft plaats gehad, de inhoudsopgave op een vluchtig onderzoek van inlanders berustende weinig vertrouwen verdient. Van de collectie Von de Wall is, gelijk boven reeds vermeld werd, de catalogus gereed en afgedrukt.

De commissie heeft ten slotte de eer voor te stellen:

1°. den inlandschen schrijver Raden Djojo Sipoetro, van wiens diensten ook tot het doen afschrijven van kropaks kan gebruik gemaakt worden, voor goed ter beschikking te stellen van den conservator;

2°. der conservator te machtigen de beschreven bamboe's bij de knoopen, die de geledingen van het riet verbinden, te doen doorzagen, opdat ze in trommels kunnen bewaard worden.

3°. een exemplaar van de verspreide catalogi en inventarissen der verschillende verzamelingen in één band te doen zamenbinden om als legger te dienen."

Wordt besloten: op 1° en 3° conform te beschikken.

Wat het in de 2e plaats voorgestelde betreft: eerst zal onderzocht worden wat de kosten zijn van een blikken koker voor elke bamboe in haar geheel.

Den conservator dank betuigd voor zijn beheer; de commissie voor hare opneming.

VI. De commissie voor de examinatie van de rekening en

verantwoording des thesauriers verzoekt diligent te worden verklaard.

De thesaurier brengt de begrooting voor 1877 ter tafel, die goedgekeurd wordt.

VII. De bibliothecaris deelt mede, in voldoening aan het schrijven van den Regeering dd. 21 December 1876 no. 2973*b*, Notulen van 9 Januari jl. II *a*, dat de bedoelde werken behooren tot de collectie VON DE WALL en alzoo het eigendom der Regeering zijn;

dat hierop eene uitzondering maakt: DULAURIER, Collection des principales chroniques malayes, waarvan evenwel een duplicaat in 's Gen. eigen bibliotheek aanwezig is, doch tegen den afstand waarvan geen bezwaar bestaat;

dat het echter wenschelijk zou zijn indien de Regeering niet beschikte over:

ROBINSON, Malay orthography, J. HOWISON, A Dictionary of the Malay tongue, G. H. WERNDLEY, Maleische Spraakkunst, die zeer zeldzaam of bovendien toch verouderd zijn.

Conform.

VIII. De Heer TE MECHELEN biedt aan:

a. Een geïllustreerd Javaansch werkje over de krissen: [illegible] 51 [illegible] in 1871 bij VOORNEMAN te *Soerakarta* uitgegeven.

b. Een Javaansch hs. over dievengebeden of dievenwaarzeggerij, waarvan hij de bewerking en de uitgave toezegt.

In dank aangenomen en geplaatst in de verzameling handschriften.

IX. De Heer VAN SCHOUWENBURG brengt ter tafel een

exemplaar van de bekende beschrijving van *Batavia*, in 1732 uitgegeven, met schriftelijke aanteekeningen, waarschijnlijk van een tijdgenoot. Daar zij evenwel niet bijzonder belangrijk zijn, wordt niet tot den aankoop van dit exemplaar overgegaan.

De Heer L. W. C. VAN DEN BERG:

a. brengt ter tafel de volgende nota:

„Bij examinatie van den inventaris der Hss., krachtens het. Gouvernements besluit van 22 Juni 1875 No. 32 (vergl. not. 7 Sept. 1875 No. II, *i*, en bijl. A. van afl. 2 der Notulen van 1876) aan het Bataviaasch Genootschap ter bewaring afgestaan, is mij gebleken dat zich daaronder een aantal bevinden, welke niet anders dan afschriften bevatten van kropaks en Javaansche Hss. welke reeds in het bezit des genootschaps zijn.

Die afschriften heeft wijlen Dr. A. B. COHEN STUART onder zijn toezicht door eenige inlandsche schrijvers in zijn dienst laten maken, en bieden dus waarschijnlijk zoo vele waarborgen van nauwkeurigheid aan, als met mogelijkheid te verwachten is van afschriften door inlanders vervaardigd. Ik zeg met opzet „waarschijnlijk", omdat mij de tijd ontbreekt vooreerst de afschriften naar de Javaansche Hss. van het Genootschap met de origineelen te vergelijken, en dit mij zelfs ten aanzien der kropaks ten eene male onmogelijk zou zijn zonder mij vooraf op een mij tot nog toe geheel vreemd gebied van studie, namelijk het lezen van oud Javaansch en kawi schrift, te hebben toegelegd. De Hss. welke niet anders dan copiën zijn van reeds in 's Genootschaps verzameling aanwezige origineelen dragen in den gedrukten inventaris, wat de Javaansche Hss. betreft de nummers: 14, 31, 41, 42, 49, 64, 82, 86, 87, 88, 93 en 150, en zijn respectievelijk reproductiën van de Javaansche Hss. des Genootschaps Nos 5, 7, 19, 26, 30, 49, 60, 68, 70, 77, 80 en 121.

De afschriften van kropaks dragen in den inventaris de

nummers van 43, 44, 50, 51, 53, 57, 58—73, 75, 76, 78—80, 84, 85, 92, 96, 99—102, 108, 109, 112, 116, 144, 147—149, 152, 154—156, 158—160, 162, 164—167, 171—180, en 183.

De kropaks, welke zij reproduceeren zijn de Nos 21, 80, 85, 86, 113, 116, 123, 134, 154, 166, 168, 170, 181, 183, 187—190, 195, 199, 200, 208, 217, 218, 222, 225, 226, 231—233, 236, 238, 240, 244, 249, 251, 252, 254, 256, 257, 260, 286, 291, 298, 299, 301, 302, 322, 333, 334, 362, 369, 370, 385, 387, 388, 452, 510—513.

De vraag doet zich nu voor welke bestemming aan deze afschriften te geven zou zijn, waardoor zij ten meesten bate voor de wetenschap kunnen strekken, want zooveel is zeker dat eene bewaring daarvan op de plaats, waar tevens het origineel berustend is, al zeer weinig nut heeft.

Twee wegen staan daartoe open. De eerste, welke mij het meest aanbevelenswaardig voorkomt, is de machtiging der Regeering te verzoeken om ze af te staan aan de bibliotheek der Leidsche Hoogeschool, welke, als reeds de belangrijkste verzameling Oostersche Hss. in ons Vaderland bezittende, daarvoor m. i. eerder in aanmerking komt dan eenige andere boekerij. De verzameling Hss. van het Bataviaasch Genootschap wordt door deze liberaliteit niet in het minst geschaad; ware toch dit het geval ik zou door mijn voorstel al zeer weinig toonen mijn conservatorschap der Hss. van het Genootschap op prijs te stellen, en vergeten dat ik de belangen van de aan mijne zorgen toevertrouwde verzameling in de eerste plaats behoor te behartigen. Maar men bedenke wel dat ik geenszins voorstel om van de verschillende Hss. welke wij van de zelfde werken bezitten, eenige af te staan, en aldus den Indischen philoloog van de middelen wil berooven om alhier, door vergelijking van teksten, een zuiveren tekst van eenig werk uit te geven. Integendeel geldt het slechts copiën van reeds onder onze berusting zijnde Hss. welke copiën nooit iemand zal raadplegen op de plaats waar hem het origineel ten dienste staat. Bij gebreke van de origineelen kunnen intusschen die zelfde

copiën te Leiden aan de beoefenaars der wetenschap groote diensten bewijzen.

Een tweede wijze om die afschriften te benuttigen, (aan welke wijze het mij bekend is dat eenige leden der directie de voorkeur geven) zou daarin bestaan dat men ze eenvoudig zoo als zij daar lagen deed afdrukken en ze dus als kopij voor de drukkerij gebruikte. Ik erken dat dit denkbeeld veel heeft waardoor het zich aanbeveelt. Door het drukken zou de tekst der Hss. niet alleen te *Leiden* maar over de geheele wereld toegankelijk worden gemaakt; men zou den tekst der afschriften nog eens door een paar ontwikkelde inlandsche schrijvers kunnen laten collationneeren met het origineel, en op die wijze een copie erlangen die het origineel, met al zijne fouten zelfs, terug gaf. Iedereen die weet welk belang de geheel op dezelfde wijze door Aldus te *Venetië* uitgegeven Hss. voor de classieke philologen bezitten, zal toegeven dat een afdruk van kropaks, mits volkomen met het origineel overeenstemmend, van grooten dienst voor de wetenschap kan zijn.

Het is echter m. i. de vraag of men tot zulk een getrouwe reproductie van het origineel zonder den arbeid van Europeesche geleerden zal kunnen geraken. Vooral meen ik zulks te moeten betwijfelen ten aanzien der kropaks, welke in kawi of oud Javaansch schrift zijn geschreven, en waar dus de copiïst, om een voor den druk geschikten tekst te leveren, tevens eene transcriptie in modern-Javaansche letters moet maken. Kan men zoo iets zelfs aan den meest consciencieusen inlander toevertrouwen zonder gevaar te loopen dat hij bij het transscribeeren een al te corrupten tekst levert? Wanneer ik naga welken arbeid Dr. Cohen Stuart indertijd aan eene transcriptie der kawi oorkonden heeft ten koste gelegd; en bedenk dat de transcriptie van vele kropaks volgens het zeggen van den inlandschen schrijver Raden Djojo Sipoetro niet gemakkelijker is, zoo aarzel ik als leek een advies ten deze uit te brengen, en geef ik in overweging om, mochten mijne medeleden voor eene beslissing zonder nadere raadple-

ging met deskundigen, terugdeinzen, over de hier bedoelde aangelegenheid met meer bevoegden in overleg te treden."

Het volgen van den in de tweede plaats aangegeven weg lacht het Bestuur 't meeste toe, maar wordt besloten deze aangelegenheid eerst dan in behandeling te nemen wanneer de vervaardiging van het afschrift, dat Raden Djojo Sipoetro onder handen heeft, is beëindigd, en de Heer Van den Berg met den Heer Van der Tuuk in overleg zal getreden zijn.

b. Biedt aan een exemplaar van zijn Verslag van eene verzameling Maleische, Arabische, Javaansche en andere handschriften door de Regeering aan het Gen. ter bewaring afgestaan. Catalogus der hss. van de loan-collection Von de Wall.

De voorzitter betuigt den samensteller den dank der directie.

XI. De Heer Van der Chijs:

a. Deelt mede dat de loan-colection munten van wijlen den heer Mr. R. V. Heijliger door de gemachtigden der erfgenamen terug is gevraagd en bereids aan hen afgegeven.

b. Bericht dat de Heer C. H. Krause alhier eene verzameling munten bij het Gen. in bewaring heeft gegeven, waarvan de Catalogus hierachter als Bijlage A afgedrukt is.

c. Biedt aan een exemplaar van den door hem bewerkten nieuwen Catalogus van de ethnographische afdeeling van het museum.

De voorzitter betuigt den Heer Van der Chijs den dank der directie.

d. Als betrekking hebbende op een artikel in dien catalogus biedt hij eene nota aan, als Bijlage B bij deze Notulen gevoegd.

XII. Het Munt- en Penningkabinet wordt verrijkt met:

Japan:	20 sen. zilver (catalogus, No. 56).
	10 〃 〃 (〃 〃 57).
	〃 〃 〃 (〃 〃 58).
	5 〃 〃 (6e jaar van Ming-tschi).
	Sen. koper (6e jaar van Ming-tschi).
	Tempo. 〃 (Catalogus, No. 37).
Hongkong:	10 cents, 1874. Zilver.
Straits-Settlements:	〃 〃 〃 〃
	Cent, 〃 Koper.
Britsch-Indië:	Ropij, 1862. Zilver.
Canada:	25 cents, 1872. 〃
	10 〃 1871. 〃
	5 〃 1870. 〃
	Cent, 1859. Koper.

Vereenigde Staten van N. Amerika: Cent, 1863. Koper.
10 cents green-back, (papieren geld), 1874.

Allen geschenken van den Heer W. J. ANKERSMIT, alhier.

Den gever dank betuigen.

XIII. Bedankt voor hun lidmaatschap hebben de Heeren: CH. M. G. A. M. ECOMA VERSTEGE, D. PIETERMAAT en J. M. ROSSKOPF.

Herbenoemd de Heeren: A. W. P. VERKERK PISTORIUS (zie hierboven II, *l*) en Mr. A. TH. HEIJLIGERS.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de Vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 13 Maart 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 13 Maart 1877, des avonds ten 8 ure.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, Mr. W. STORTENBEKER, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT en de Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mr. N. P. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG en CH. TE MECHELEN.

I. De Notulen der vorige vergadering van 13 Februari worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements Besluit van 11 Februari jl. No. 24, houdende kennisgeving dat de Mantri WONGSO WIDJOJO te *Batavia*, voorloopig gedurende één jaar, zal worden opgeleid tot leeraar in het hand- en rechtlijnig teekenen aan een der kweekscholen voor Inlandsche Onderwijzers.

Notificatie.

b. Gouvernements Besluit van den 25sten Februari jl. No. 7, waarbij machtiging wordt verleend om de bij den Raad van Justitie te *Batavia* aanwezige boekwerken, vermeld in de Notulen van 7 November 1876 IV *b*, bl. 105 volg. van dl. XIV, ter bewaring en ten gebruike af te staan aan het Genootschap, en zulks onder aanhouding van een' inventaris, voor ontvangst door de Directie van het Gen. te teekenen.

In handen gesteld van den bibliothecaris ten fine van het noodige.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 14 Februari jl. No. 1706, ten geleide eener ordonnancie van betaling, groot *f* 8000, bedrag der voor 1877 toegestane jaarlijksche subsidie.

Afgegeven aan den thesaurier.

d. Van denzelfden dd. 8 Maart jl. No. 2503, ten geleide van het verslag over den stand der archaeologische onderzoekingen op het *Diëng*-plateau, gedurende 1876, ontvangen van den Resident van *Bagelen.*

Het verslag afdrukken bij de Notulen. (*) Vgk. laatstelijk Notulen dl. XIV bl. 57.

e. Van den Resident van *Bagelen*, dd. 2 Maart jl. No. 1089, berichtende dat op genoemden datum aan de consignatie van de Agenten Ned. Indische Stoomvaart-Maatschappij te *Samarang* verzonden waren: een staande Ganesa, en een metalen klok, bestemd voor het Gen.

In handen stellen van den Heer GROENEVELDT, als directeur van het antiquarisch museum, met verzoek voor de ontvangst van deze voorwerpen het noodige te doen.

f. Van 's Gen. correspondeerend lid, den Heer H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng* 21 Februari jl., en het volgende mededeelende over de uitgave van de piagems van den Sultan van *Bantam*, laatstelijk behandeld in de Notulen van 9 Januari 1877, V, *a*:

de taal, waarin die stukken vervat zijn, Javaansch, zoo als het in vroegere tijden in *Bantam* en onderhoorigheden gebruikt werd, heeft noch kawi- noch Lampongsche woorden;

wel vindt men hier en daar een woord, waarvan men in de *Lampongs* geen verklaring wist te geven omdat het Javaansch van *Bantam* aldaar eene vreemde taal is, waarvan de

---

(*) Bijlage C.

kennis in onze dagen bij de Lampongers uitgewischt schijnt te zijn; de uitgave zal dan ook geen moeielijkheden in hebben, als men de woorden uitzondert, die in de Javaansche woordenboeken niet verklaard zijn;

de Heer VAN DER TUUK zal dan ook gaarne, indien tot eene uitgave in Tijdschrift of Verhandelingen besloten wordt, de correctie op zich nemen en hier en daar eene aanteekening bijvoegen.

Wordt besloten van dit welwillende aanbod gebruik te maken.

III. De commissie, belast geweest met het opnemen van de antiquarische verzameling, de Heeren L. W. C. VAN DEN BERG en TE MECHELEN, brengt het volgende verslag ter tafel:

„Ten vervolge op haar rapport van Januari 1877 (verhandeld bij Not. 13 Febr. 1877 No. III) heeft de commissie, belast met de opneming van 's Genootschaps verzamelingen, de eer alsnog het navolgende te berichten omtrent hare bevinding van de antiquarische verzameling.

De aanwinsten dezer verzameling waren gedurende de laatste 2 jaren, voor zooverre zij eene afzonderlijke vermelding waardig zijn:

1°. vijf steenen beelden, aangekocht op de vendutie van wijlen den Heer BIK, waaronder één zeer belangrijk beeld, namelijk eene voorstelling van ÇIVA en PARVÂTI in één persoon. Van deze voorstelling bezit het Genootschap nog slechts één, en wel een zeer geschonden exemplaar.

2°. een staande Ganesa, afkomstig van *Pertibi* (Padangsche bovenlanden). Deze tijpe van Ganesa wijkt zeer af van al die, welke tot nog toe in *Ned.-Indië* waren gevonden.

3°. twee groote beschreven steenen waarvan één met een voetstuk voorzien.

4°. een achtarmig metalen ÇIVA-beeld in *Soerakarta* gevonden. Eene dergelijke voorstelling van ÇIVA bezat het Genootschap mede nog niet.

5°. een metalen Boedha-beeldje, uitmuntend geconserveerd en afkomstig uit de verzameling beeldjes, welke te *Telaga* (*Kediri*) door de inlandsche bevolking als heiligdommen vereerd worden.

6°. een geschenk van den Heer Burnell, bestaande uit een aantal metalen beeldjes, tegenwoordig in *Britsch-Indië* voor de huiselijke godsdienstoefening gebezigd. (Vergl. het verslag der ethnologische verzameling).

De directeur van het museum heeft verschillende steenen beelden van houten voetstukken doen voorzien, en de nummers, welke door de onhandigheid van een chineesch werkman op te in 't oog vallende gedeelten van sommige beelden waren geschilderd, zoo veel mogelijk doen uitwisschen, om ze door nummers van minder omvang op andere plaatsen te doen vervangen.

Beide maatregelen blijken uitstekend te voldoen.

Van eenige metalen voorwerpen heeft de directeur de verspreide brokstukken bijeen gebracht, en is het hem aldus mogelijk geworden die voor een belangrijk deel te restaureeren. Bij die restauratie is intusschen steeds te werk gegaan naar van elders bekende modellen. Voorts is thans ook gebleken dat de raadselachtige voorwerpen, welke vroeger, hetzij voor ex-voto's, hetzij voor werktuigen om strepen op het gelaat te plaatsen, werden gehouden, niet anders zijn dan handvatsels van metalen spiegels. De metalen spiegels met handvatsel, in het museum aanwezig, toonen de juistheid hiervan voldoende aan.

De beschrijvende catalogus is steeds in bewerking, doch zal vermoedelijk weldra gereed zijn, aangezien alle beelden reeds zijn beschreven en alleen nog maar de beschrijving der metalen sierraden en andere dergelijke voorwerpen ontbreekt. In overeenstemming met dien catalogus zijn de metalen beelden reeds vernummerd en verplaatst. De vernummering der steenen beelden is mede afgeloopen en zal eerstdaags met de verplaatsing daarvan eveneens kunnen worden aangevangen.

De verzameling schedels is, als niet in het antiquarisch museum te huis behoorende, daaruit verwijderd en in het magazijn geplaatst. Het is te hopen dat het bestuur van het genootschap spoedig maatregelen nemen zal om die verzameling, welke dagteekent uit den tijd dat onze instelling zich nog met natuurkundige wetenschappen bezig hield, aan eene zusterinstelling af te staan, waar zij meer op hare plaats zal zijn en meer nut kan stichten.

Ten slotte meent de commissie er op te moeten wijzen hoe zich thans reeds in de rotonde, waarin de steenen beelden geplaatst zijn, gebrek aan ruimte doet gevoelen, zoodat vele beelden niet volledig kunnen worden bezichtigd. Het behoeft geen betoog dat, naarmate de communicatiemiddelen op *Java* verbeteren, in diezelfde mate eene vermeerdering der aan ons toe te zenden beelden zal kunnen worden te gemoet gezien. De vele lacunes, welke zich nog in de verzameling laten bemerken, wettigen zelfs de onderstelling dat eene vermeerdering der beelden tot het dubbele aantal van het tegenwoordige in de naaste toekomst geenzins tot de onwaarschijnlijkheden behoort, en het is met het oog daarop wenschelijk om reeds thans de noodige voorstellen bij de Regeering aanhangig te maken tot het uitbouwen van eene tweede rotonde achter de tegenwoordige."

Den conservator, den Heer Groeneveldt, bedankt voor zijn beheer, de commissie voor hare opneming. Wordt besloten, naar aanleiding van het laatste gedeelte van het verslag, aan de Regeering in overweging te geven:

Den Directeur der Burgerlijke Openbare Werken uit te noodigen in overleg met de Directie van het Gen. een voorstel te doen tot vergrooting van dat gedeelte van het, voor dat Gen. aangewezen landsgebouw, waarin de steenen beelden en Hindoe-oudheden bewaard werden: de dus genoemde rotonde.

IV. De Heer L. W. C. Van den Berg brengt verslag

uit over de transcriptie in latijnsche karakters van een Maleische Sjair met inleiding en noten, door den Heer D. GERTH VAN WIJK, vgk. Notulen van 13 Februari jl., II, *i*.

Blijkens dit verslag zijn er geene bedenkingen tegen het opnemen in 's Gen. Tijdschrift, hoewel het eene leemte blijft dat er geene vertaling aan toegevoegd is. Ook zou het wellicht nuttig zijn dat geraadpleegd werd een hs. van hetzelfde werk in 's Gen. bezit, No. 272 der verzameling VON DE WALL.

Wordt besloten den Heer GERTH VAN WIJK met een en ander in wetenschap te stellen.

V. De Heer GROENEVELDT deelt mede dat hij bij het verschikken van de beelden de diensten van koelies zal moeten gebruiken, waarvan hij wenscht dat hem een crediet worde eopend.

Conform.

VI. De Heer VAN DER CHIJS:

a. Vraagt machtiging om ter vervanging van het exemplaar, in 's Gen. bezit, en dat geheel vergaan is, te beschikken over *f* 60.— voor het aanmaken van een nieuw model van de *osen-osen*, voorwerp, dat op het feest ter eere van Ḥasan en Ḥosain rondgedragen wordt.

Conform.

b. Brengt ter tafel zijn nieuwen Catalogus van 's Gen. Munt- en penningkabinet.

De voorzitter betuigt den Heer VAN DER CHIJS den dank der directie.

c. Deelt mede dat hij bij het verschikken der voorwerpen in de ethnologische verzameling veel hulp heeft gehad van de

Inlandsche bedienden, die hij voorstelt daarvoor eene gratificatie toe te kennen van *f* 25, *f* 15 en *f* 10 aan den mandoer, SARIMAN en den tuinman.

Conform.

d. Stelt voor de te koop aangeboden wajang, op grond dat het Gen. er reeds van dergelijke soort bezit, niet aan te koopen.

Conform.

VII. De Heer STORTENBEKER:

a. Biedt aan een pak verslagen van liefdadige instellingen te *Batavia.*

Onder dankbetuiging in ontvangst genomen voor de bibliotheek.

b. Deelt mede dat uit de nalatenschap des Heeren COHEN STUART nog eenige handschriften en kropaks ter overneming werden aangeboden.

In handen gesteld van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG ten fine van praeadvies.

c. Bericht dat wellicht voor het Gen. zou kunnen worden aangekocht eene fraaie verzameling voorwerpen van *Nieuw-Guinea.*

De voorzitter en de Heer VAN DER CHIJS nemen op zich deze verzameling bij den eigenaar te gaan bezien en over het aankoopen daarvan praeadvies uit te brengen.

VIII. Naar aanleiding van berichten in de dagbladen, ook in het officieele, over krijgsbedrijven in *Atjeh*, waarbij het

zeer waarschijnlijk is dat kleederen, wapens, huisraad, munten boeken of handschriften buit gemaakt zijn, wordt besloten op nieuw een verzoek te richten tot den Militairen tevens Civielen Bevelhebber te *Atjeh*, tot het verleenen der tusschenkomst van het Militair en Civiel bestuur om ten behoeve van het Museum voorwerpen te verkrijgen, van belang voor de studie van land- en volk. Men vergelijke hierbij de Notulen, dl. XII, bl. 76, V, en dl. XIII, bl. 82, het slot van IV.

IX. Voor de bibliotheek zijn van de Regeering ontvangen de afleveringen 25—27 van "Aegyptische Monumenten."

X. Voor hun lidmaatschap hebben bedankt wegens vertrek naar *Europa*: de Heeren F. L. GEERLING, J. J. VAN SANTEN en H. L. VAN DER WAARDEN.

Niets meer ter behandeling overblijvende wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 10 April 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 10 April 1877, des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. Der Kinderen, Voorzitter, Mr. N. P. Van den Berg, Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg, Mr. W. B. Bergsma, W. P. Groeneveldt, H. L. Ch. Te Mechelen en de Secretaris. Afwezig de heeren Mr. J. A. Van der Chijs, Mr. W. Stortenbeker, en K. L. Van Schouwenburg.

I. De notulen der vorige vergadering van 13 Maart worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Missive van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 15 Maart jl. no. 619, ten geleide van het verslag omtrent den zeeroof in den Indischen Archipel over het jaar 1876, ter plaatsing in 's Genootschap tijdschrift.

Gesteld in handen van de redactie.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 14. Maart jl. no. 2743, ten geleide van het 2e deel van den 5en jaargang van het Jaarboek van 't Mijnwezen in *Ned. Indië.*

Bibliotheek.

c. Van denzelfden dd. 16 Maart jl. no. 2823, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Pekalongan*, dd. 17 Februari jl. no. 591 en eene aarden pot, inhoudende zes voorwerpen, door een Inlander uit het gehucht *Pegandian*, desa *Wanar*, district *Keboemen*, regentschap *Batang*, uit den grond

opgegraven, met verzoek op te geven of het Gen. die voorwerpen verlangt over te nemen tegen eene door de Directie te bepalen waarde.

De Heer Groeneveldt, aan wien de zaken vooraf toegezonden waren, adviseert den aankoop alleen van het aarden potje en twee losse weegschaaltjes van brons. Het overige: drie bronzen armbanden en een doorboord knopje van gebakken roode aarde, kunnen veilig teruggezonden worden. Innerlijke waarde hebben de zaken geen van alle; voor oudheidkunde zijn zij ook niet van belang. De vinder zal met drie gulden, voor de geheele vondst, voldoende beloond zijn, zoodat den Directeur in overweging zal gegeven worden tegen betaling van die som de bezending aan te houden.

Conform het praeadvies.

d. Van denzelfden, dd. 26 Maart jl. no. 3206, ten geleide van een brief van den Resident van *Bagelen* dd. 14 Maart jl. no. 1298 en zes en vijftig guldenstukken van de jaarmerken 1763, 1765, 1791 en 1795, door den Inlander Djojo Drono van de desa *Pantjar*, district *Wonosobo*, regentschap *Ledok*, in den grond gevonden; wordende mededeeling verzocht of de directie genegen is de muntstukken, plaatselijk op eene zilverwaarde van *f* 46.66[5] geschat, over te nemen.

De Heer Van der Chijs heeft hierover schriftelijk advies gezonden: De munten zijn wel niet uitsluitend voor *Ned. Indië* geslagen, maar toch algemeen gangbaar, en zullen derhalve in 's Gen. muntkabinet wel op hare plaats zijn. Zestien muntstukken zijn het aankoopen waard, de overige veertig kunnen teruggezonden.

Wordt besloten die zestien over te nemen tegen een evenredig deel der waarde van de zes en vijftig; zijnde *f* 13.34.

f. Van den Resident der Wester-afdeeling van *Borneo*, dd. 20 Februari jl. no. 1207, ten geleide van eene, door afbeeldingen verduidelijkte Nota, over de oudheden, genoemd in het

Natuurkundig Tijdschrift, dl. XXXV, bl. 325 en 331, welke inlichting verzocht was in opvolging van het voorstel des Heeren K. F. HOLLE, gedaan in de vergadering van 4 Juli 1876. Vgk. Notulen, XIV, bl. 77, III*b*.

In handen gesteld van den Heer GROENEVELDT.

g. Van den Resident van *Pekalongan*, dd. 21 Maart jl. no. 1001*a*, berichtende dat hij niet bij machte is eene schets te leveren van de oudheden, bedoeld in de Notulen van 12 December 1876 II*g*, bl. 113 van dl. XIV. De Resident kan geen nadere inlichting geven dan dat het kleine, zittende figuren zijn, voor het meerendeel geschonden.

Wordt besloten nog eene poging te doen om eene beschrijving en zoo mogelijk afbeelding te erlangen, en zich te dien einde te wenden tot Raden Mas Pandji ADININGRAT, Hoofddjaksa te *Pekalongan*.

h. Van den heer Mr. W. A. HENNY, kennis gevende van zijn aanstaand vertrek naar *Europa* en een handschrift ten geschenke aanbiedende, bevattende Oendang-Oendang en afkomstig van *Tanah Datar*.

Den gever dank betuigen, en opnemen in de verzameling.

i. Van het correspondeerend lid, Dr. H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng*, 6 Maart jl. en luidende als volgt:

»Uit de laatste Notulen (bl. 108 volg. van dl. XIV) vernemende dat het Gen. in 't bezit is van eene verzameling wajangverhalen, zoo kan ik niet nalaten der directie te verzoeken daarvan eene uitgave in het licht te zenden. Zij zou den Heer TE MECHELEN daarmede kunnen belasten. De correctie der drukproeven zal weinig tijd verslinden, daar de Inlandsche zetters 't Jav. schrift goed kunnen lezen. Van een groot debiet onder de Javanen, Sundaneezen, Madureezen en zelfs Balineezen kan de Dir. verzekerd zijn. Het belang van zoo'n uitgave zal de Dir. wel inzien als zij Prof. KERN's »Een Indische Sage in

een Javaansch kleed" heeft gelezen en daarbij 't geen ik in 't Algemeen dagblad van N. I. en 't Soerabajaasch Handelsblad naar aanleiding van genoemde verhandeling heb bekend gemaakt.

„De wajang is eigenlijk de eenige letterkunde, die algemeen bekend is, zoowel op *Java* als op *Bali* en *Madura*, want de inlander leest in den regel niet zoo als de Europeaan, prozawerken, maar zingt zijn tambang's zonder zich veel aan den zin te kreunen. Vele Jav. dichtwerken komen nooit onder de oogen van den gemeenen man, niet alleen omdat zij te kostbaar zijn, maar ook te uitgebreid, daargelaten dat zij vele *geleerde* (zoo genaamde kawi-) woorden bevatten. De wajang daarentegen is bij arm en rijk, geleerde en ongeletterde zeer populair. Men mag zelfs beweren dat de meeste inlanders alleen door de wajang bekend zijn met de voornaamste helden, in de voortbrengselen der letterkunde optredende. Op *Bali* steunt het Hindoeïsme bijna geheel op de wajang, daar de dalangs meestal hun stof ontleenen aan de parwa's (afdeelingen) van de Mahâbhârata: zonder de wajang zou de gemeene man geen enkele Indischen god of held kennen. In het voorbijgaan moet ik hier opmerken dat er op *Bali* maar één wajang is, namelijk de *wajang parwa*. Dit *parwa* is door de Jav. met *poerwa* (oud) verward. De Jav. wajang-soort, die niet „poerwa", maar aan moderne dichtstukken, als bv. de geschiedenis van Pandji ontleend is, noemt men hier *wajang sasak*, omdat zij eigentlijk op *Lombok* te huis behoort en op dit eiland slechts in *Karang-Asem*, alwaar vele Lombokkers gevestigd zijn, nu en dan vertoond wordt.

„De invloed van de wajang op de taal is zeer groot (vgk. de in mijn dagbladartikelen opgegeven voorbeelden) en 't zou jammer zijn, dat het Bat. Gen. niet onmiddelijk werk van zijn kostbare verzameling ging maken. Wil de Dir. ook Maleische wajangverhalen uitgegeven — en 't Gen. bezit één bundel daarvan — dan kan ik haar uit mijne handschriften een paar bundels ter uitgave aanbieden.

„Met de correctie van de proeven wil ik mij wel belasten, als de Heer Te Mechelen ook 't zijne er aan doet."

Wordt besloten dezen brief in handen van laatsgenoemde te stellen, met verzoek zijn gevoelen mede te deelen en voorstellen te doen.

k. Van het lid Dr. P. A. BERGSMA ten geleide van eene photographie van de buste van wijlen den Hoogleeraar T. KAISER, welke photographie den Heer BERGSMA ter aanbieding aan 't Gen. is toegezonden door de oprichtingscommissie.

Den Heer B. dank betuigen voor zijne tusschenkomst in deze en hem verzoeken den dank der Directie mede over te brengen aan de bedoelde commissie.

l. Van den Heer D. GERTH VAN WIJK, gedagteekend *Fort de Kock* 23 Maart jl. mededeelende, in antwoord op het schrijven, tot hem gericht naar aanleiding van notulen 13 Maart jl. IV, dat indien hij van 't Gen. ter inzage mag hebben het hs. شعر قرغ منتق (no. 272 van den Catalogus der VON-DE-WALL-collectie) hij zijn stuk daarmede gaarne zou vergelijken, voor het in de werken van 't Gen. te doen opnemen. Tevens zou hij gaarne ontvangen حكاية ڤترت بلقس Geschiedenis van Balqis, (in de *Bovenlanden* Beloekis genoemd) de Koningin van Sjeba en hare ontmoeting met Solaimân; no. 103 van voormelden Catalogus; om het te vergelijken met een hs. uit de *Bovenlanden*.

Wordt besloten den Heer GERTH VAN WIJK de beide hss. in een aangeteekend pakket te zenden.

m. Van de Académie Royale des Lincei te *Rome*, dd 25 Januari jl. voorstellende ruiling van werken.

Aangenomen.

n. Van de Heeren VON HAUER, BRUNNER VON WATTENWIJL en DOHLOFF gedagteekend *Weenen*, Februari jl. houdende kennisgeving van het oprichten van een „Wissenschaftlichte club" onder voorzitterschap van Z. E. Dr. A. RITTER VON SCHMERLING

en uitnoodiging bij mogelijk verblijf in *Weenen* de vergaderingen van het gezelschap als gast bij te wonen of buitenlandsch lid te worden.

Notificatie en ruiling van werken aangaan.

o. Van den Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS, dd. 10 April luidende als volgt:

„Mijn aanstaand vertrek naar Europa noopt mij ter beschikking van uwe directie te stellen de betrekkingen, welke ik de eer heb bij haar te bekleeden.

Aangenaam zal 't mij wezen eenigszins spoedig te vernemen, aan wien de zorg voor de ethnologische en numismatische verzamelingen wordt toevertrouwd, zoowel ter overhandiging van de alsnog onder mij berustende sleutels en documenten, als tot het geven van eenige inlichtingen.

Bijaldien uwe directie mijne tusschenkomst in Europa voor het een of ander doeleinde in het belang van het Genootschap verlangt te benuttigen, b. v. voor den aankoop van de bekende collectie VAN COEVORDEN, dan ben ik steeds bereid haar naar vermogen ten dienste te staan. Beleefd verzoek ik echter in dat geval van pertinente instructiën te worden voorzien.

Met de beste wenschen voor den verderen bloei van het Genootschap, hetgeen thans in andere en betere omstandigheden verkeert, dan toen ik bijna 19 jaren geleden voor het eerst daarmede in aanraking kwam, heb ik de eer te zijn" enz.

Naar aanleiding van dit schrijven wordt besloten:

a. Den Heer VAN DER CHIJS als een blijk van waardeering van het vele goede, dat het Genootschap hem te danken heeft, het eere-lidmaatschap met een passend schrijven aan te bieden.

b. Hem te verzoeken zich in *Nederland* in betrekking te stellen met den beheerder van de verzameling munten en penningen, nagelaten door den Heer VAN COEVORDEN (vgk laatstelijk Notulen bl. 3 hiervoren) met volmacht deze collectie aan te

koopen, voor zulk een prijs als hem geëvenredigd aan de waarde en de krachten des Genootschaps dunkt en vervolgens uit de verzameling weer te verkoopen wat het Munt- en penningkabinet van het Genootschap reeds bezit of wat hij in dat kabinet niet te huis behoorende acht.

III. Tot lid van het bestuur wordt gekozen de Heer Mr. A. Th. Heijligers, oud lid der Directie en, nadat eerst bepaald is dat het beheer van de ethnologische en numismatische afdeeling van het Museum wordt afgescheiden van dat der antiquarische afdeeling, wordt besloten den Heer Heijligers, indien deze zich de op hem gevallen keuze laat welgevallen, uit te noodigen voorloopig op te treden als Directeur van het Ethnologisch Museum en van het Munt- en Penningkabinet. Is hij ook hiertoe bereid, dan zal hem verzocht worden zich met den Heer Van der Chijs te verstaan, die den 22en April naar *Europa* vertrekt.

De Heer Groeneveldt, die deze opdracht gaarne aanvaardt, wordt dan voor goed belast met de werkzaamheden van conservator der Antiquarische afdeeling van het Museum.

IV. In plaats van den Heer Van der Chijs wordt tot vicepresident verkozen de Heer Mr. N. P. Van den Berg, die zich deze keuze laat welgevallen.

V. De commissie ter examinatie van de rekening en verantwoording des thesauriers, wordt op haar verzoek als nog diligent verklaard.

VI. De Heer Mr. L. W. C. Van den Berg:

a. Stelt voor den Heer Dr. B. F. Matthes weder aan het Gen. te verbinden, en tevens tot hem het verzoek te richten van de Boegineesche en Makassaarsche hss., in 's Gen. bezit, te beschrijven.

Wordt besloten den heer Dr. B. F. MATTHES het lidmaatschap, waarvoor hij vroeger bij vertrek uit *Indië* bedankte (Notulen van 13 Februari 1872, III) weder aan te bieden.

b. Brengt verslag uit over de kropaks en hss. uit de nalatenschap van Dr. A. B. COHEN STUART, in de vergadering van 13 Maart jl. zie bladz. 40 hiervoren, ter tafel gebracht en in zijne handen gesteld ten fine van praeadvies.

De bundel papieren is gebleken het volgende in te houden:

a. Wangsallan. Partes door KLEIN en SWAAB.

b. Wangsallan, naar een Ms. in het bezit van Dr. W. PALMER VAN DEN BROEK.

Hierin lagen nog twee bundeltjes:

Wangsallan uit de Djoeroe martani van enz.

id uit de Bra Martani van enz.

c. Wangsallan verklaard door . . . [?]

d. Wangsallan, geleverd door Raden Pandji SOERJÅ WIDJÅJÅ.

e. Wangsallan, ontleend aan een hs. getiteld Pasinden Bĕdåjå.

f. Wangsallan, alphabetische Index.

g. Wangsallan. Partes door SWAAB.

h. Een bundel drukproeven van de fac simile's der Kawi-oorkonden.

i. Inventaris van Gouvernements hss. in bewaring bij den Ambtenaar voor de Jav. taal en letterkunde.

k. Pawoekon. Een eeuwigdurende Jav. Arab. almanak.

l. Verhaal van het verblijf te *Soerakarta* van den Gouverneur-Generaal ROCHUSSEN, hss.

m. De kropaks, waarvan de Heer VAN DEN BERG reeds voeger den aankoop voorstelde tegen een prijs van honderd gulden.

Wordt besloten aan Mevrouw de weduwe COHEN STUART te berichten dat op *a* — *k* geen prijs wordt gesteld voor het Gen. doch wel op *l* en *m*, over het afstaan waarvan nader overeengekomen kan worden.

c. Biedt aan namens Said ABDOELAH BIN MANSOER ALAIDROES, Inlandsch Ceremoniemeester te *Batavia*, de geslachtslijst van dezen.

Opnemen in de collectie „Varia" en den gever dank betuigen.

VII. De Voorzitter brengt verslag uit over de collectie van Nieuw-Guinea, bedoeld in de notulen van 13 Maart jl. bl. 40 hiervoren *c*.

De secretaris der commissie voor de wereldtentoonstelling te *Parijs* was die gaan zien en de commissie had er bereids een bod voor gedaan. Zij was evenwel geneigd de zaken aan het Gen. te laten, mits de Directie zich dan verbond de voorwerpen eerst ter exposeering in *Parijs* af te staan.

Hierin nu kan moeielijk getreden worden. Het Gen. toch kan zijne verzamelingen niet naar die tentoonstelling zenden en er bestaat geen reden dit met een enkel onderdeel daarvan te doen, dat bovendien een aantal voorwerpen bevat, zoo als paradijsvogels en conchyliën, welke tot eene studie behooren, die sedert lang niet meer op den weg van het Gen. ligt.

Wordt mitsdien besloten van den aankoop dezer collectie af te zien.

VIII. Voor de bibliotheek is ontvangen:

a. Van de Regeering:

Jaarboek van het Mijnwezen; 5e jaargang; 2e deel; 1876.

Afl. 234, 235 en 236 der Flora Batava.

Afl. 31. en 32 van den Atlas ichthyologique.

b. Van den Schrijver, den Heer Mr. M. C. PIEPERS:

Heterocera te *Batavia* verzameld;

Lepidoptera van *Batavia;*
De Nederlandsche taal in Oost-Indië.
Den gever dank betuigen.

IX. Voor de verzameling handschriften:
Een Arabisch manuscript, buit gemaakt bij de vermeestering van de priesterschool te *Lambada*. Ontvangen door tusschenkomst van den Heer VAN SCHOUWENBURG.

X. Voor de verzameling Varia:

a. Eene photographische afbeelding van de poort der versterking te *Ambon*, van den Heer Mr. H. O. VAN DER LINDEN, door tusschenkomst van den Voorzitter.

b. Idem van eene tempelruïne in het *Probolinggosche*; van den Heer MULDER, door tusschenkomst van den Heer H. VAN KETWICH.
Dank betuigen.

XI. Uit de rondlezing terug: het programma van de Voyages d' Etudes au tour du monde.
Bibliotheek.

XII. De Bibliothecaris heeft schriftelijk:

a. Medegedeeld dat door hem in ontvangst zijn genomen de werken, bij den Raad van Justitie alhier berustende, en bedoeld in de notulen van 7 November 1876, IV *b*; bl. 105 vlg. van dl. XIV;

b. Verzocht te bepalen den prijs waarvoor de Vormveranderingen in de Maleische taal van VON DE WALL kunnen afgestaan worden.
Wordt besloten dien prijs te stellen op drie gulden.

c. Hetzelfde voor de Kawi-oorkonden van Dr. A. B. COHEN STUART.

Wordt besloten dien te stellen op tien gulden.

XIII. Benoemd tot lid de Heer Dr. H. M. D. VAN RIEMSDIJK, Adjunct-inspecteur van het Inlandsch onderwijs.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 8 Mei 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 8 Mei 1877 des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, W. P. GROENEVELDT, K. L. VAN SCHOUWENBURG, Mr. A. Th. HEIJLIGERS en de Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA en H. L. Ch. TE MECHELEN.

I. De notulen der vorige vergadering van 10 April worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-Besluit van den 16en April jl. no. 26, waarbij in beschikking op het voorstel, bedoeld in de notulen, bl. 25 hiervoren, 3° verklaard wordt dat het Departement van Oorlog, ook in de toekomst, bereid zal worden bevonden aan het Gen. kosteloos één exemplaar te verstrekken van die, door het topographisch bureau te *Batavia vervaardigde* en *in het licht te geven* kaarten, waarvan de verkoop in de Javasche Courant bericht zal worden.

Notificatie.

b. Missive van den eersten Gouvernements-Secretaris dd. 16 April jl. no. 896*a*, ten geleide van den eersten jaargang der Annales du jardin botanique de *Buitenzorg*, publiéés par Mr. le Dr. R. H. C. C. SCHEFFER.

Bibliotheek.

c. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 18 April jl. no. 4921, ten geleide van de ministerieele dépêche dd. 28 Februari 1877 lett. Ai no. 24/465, waarbij een afschrift gezonden werd van de missive van den Directeur van 's Rijks museum van Oudheden te *Leiden*, dd. 23 Februari jl. no. 32.

Deze brief handelt over *twee* punten, waarvan thans alleen het eerste ter sprake komt, omdat ter beantwoording van het tweede vooraf inlichtingen uit de residentie *Kedoe* moeten gevraagd worden, en het de voorkeur verdient dit onderwerp ter sprake te brengen te gelijk met de mededeelingen, door den Resident van even genoemd gewest te verstrekken.

Het eerste gedeelte nu van 's Heeren Leemans' brief luidt als volgt:

„De bewijzen van vertrouwen en medewerking, die ik in het belang der oudheidkundige studiën meermalen, en vooral gedurende mijne bemoeiingen voor de mij opgedragen uitgaaf van het Boro-Boedoerwerk, van Uwer Excellentie's ambtsvoorgangers mocht ondervinden, doen mij vertrouwen dat ik ook thans niet te vergeefs mij tot Uwe Excellentie zal richten, waar het een nuttig, wetenschappelijk doel geldt, dat zonder groote offers kan bereikt worden.

Op het eiland *Sumatra* bevinden zich in het oude rijk van *Mènang-Karbou*, bij *Suruana* te *Batoe Beragong* en te *Pagerroejong*, misschien ook elders in den omtrek, eenige zeer merkwaardige opschriften in steen uitgebeiteld. Eenige hunner zijn door wijlen Dr. S. Muller in zeer gebrekkige afschriften bekend gemaakt; en een tweetal is later, naar betere, maar toch onvoldoende, teekeningen opzettelijk en uitvoerig door Dr. R. H. Th. Friederich behandeld, en toegelicht in eene verhandeling, die in het XXVIe deel der verhandelingen van het Bataviasch Genootschap van kunsten en wetenschappen, en ook als afzonderlijk werk, onder den titel: Over Inscriptiën van *Java* en *Sumatra*, in 1857 in het licht werd gegeven.

Geen der uitgegeven of bekende afteekeningen of overschriften

van die merkwaardige opschriften, die allerzeldzaamste bronnen voor de geschiedenis van het oude *Sumatrasche* rijk bevatten, zijn voldoende, om tot een behoorlijke en nauwkeurige kennis van den inhoud te voeren.

Daarom moesten ook de pogingen tot hunne verklaring schipbreuk lijden, en kon zelfs de Heer Friederich niet slagen in zijne poging om den tijd van het door hem behandelde tweetal te bepalen, daar hij zich in het lezen van de jaartallen met niet minder dan zeven eeuwen vergistte.

Een goede afdruk in papier, vervaardigd als in de hierbij gevoegde Bijlaag ([1]) wordt aangewezen, is wel het beste,

---

([1]) Deze luidt als volgt:

Bijlaag bij den brief van den Directeur van het Rijksmuseum van Oudheden te *Leiden* aan zijne Excellentie den Minister van Koloniën, onder dagteekening 23 Februari 1877 no. 32.

Aanwijzingen voor het maken van afdruksels, in papier, van opschriften in steen of andere stoffen.

Benoodigdheden:

Ongelijmd, liefst wit papier van meerdere of mindere dikte, naar gelang van de afmetingen der teekens en letters, hare diepte en de meerdere of mindere gelijkheid van de oppervlakte van den steen enz.
eene spons,
een borstel, met niet al te lange maar eenigszins veerkrachtige haren,
een doek,
water.

De oppervlakte van den steen, het hout, het metaal enz. waarop het opschrift is aangebragt, worden vooraf behoorlijk van vuil, stof enz, gereinigd en bevochtigd.

Dan legge men vellen papier van behoorlijke grootte, nadat die eerst met de spons aan de eene zijde goed nat gemaakt zijn, de vellen aan de twee bovenpunten vasthoudende, met de natte zijde op de oppervlakte, en drukke hen met den eenigszins gedroogden doek of spons zacht en voorzichtig in de uitgebeitelde of uitgesneden letters en andere teekens; plaatse op dezelfde wijze nog eene of twee lagen papier op de eerste, en drukke die achtervolgens stevig in de holte, zoodat die alle goed gevuld zijn.

Daartoe bediene men zich ook van den borstel. waarmede de weeke en eenigszins kneedbaar geworden papiermassa in alle holligheden met een meer of min krachtig kloppen wordt binnen gedreven.

Al zeer spoedig kan het afdruksel van het oorspronkelijk, aan de bovenzijde beginnende, weggenomen en op een paar latjes en op steenen in de open lucht gedroogd worden.

doelmatigste en eenvoudigste middel om eene nauwkeurige voorstelling van zulke opschriften te erlangen en den taalgeleerde de bouwstof te verschaffen voor eene deugdelijke vertaling en toelichting.

De hier bedoelde opschriften, mogen onder de zeldzaamste overblijfselen van vroegere tijden op *Sumatra* gerekend worden, volgens de mij gegeven berichten bevinden zij zich allen op goed toegankelijke plaatsen en in de nabijheid van eene hoofdplaats, *Fort van der Capellen.*

In dit geval zal het waarschijnlijk zonder groot bezwaar mogelijk zijn, door of onder toezicht van een welwillend Nederlandsch beambte, een of twee afdruksels der opschriften te doen vervaardigen; met bijvoeging van de noodige aansluitingsmerken, wanneer die afdruksels om de grootere afmetingen, in verschillende gedeelten moesten genomen worden, en met aanduiding van de plaats waar de oorspronkelijken zich bevinden, en eene ruwe schets van hunnen vorm.

Het zij mij niet ten kwade geduid, wanneer ik de vrijheid neem tot het erlangen van de afdruksels, als hierboven bedoeld, de veelvermogende tusschenkomst van Uwe Excellentie bij de Hooge Indische Regeering in te roepen.

Eene opdracht, tot dat doel, gericht aan het Hoofd van het Nederlandsch bestuur der afdeeling, waartoe *Batoe-Bèragong* en *Pager-roejong* op *Sumatra* behooren, zal, naar ik mij voorstel, voorzeker wel met eene goede uitkomst achtervolgd, de aan-

---

De vormen der letters en versiersels blijven dan voor goed in de papiermassa bewaard en vereischen voor inpakking slechts de gewone voorzorgen tegen vocht en al te zware drukking.

Is het oorspronkelijk te groot om het afdruksel uit één stuk te vervaardigen, dan neme men het in kleinere afdeelingen, zorgende bij elke dier afdeelingen een weinig verder dan hare uiterste grenzen te gaan, om op de aansluitingslijnen geene onduidelijkheid of twijfeling te veroorzaken.

Merkteekenen voor de aansluitingen zijn ook onmisbaar.

Eene ruwe schets van den steen of het voorwerp, waarop het opschrift zich bevindt, en aanwijzing daarop van de afdeelingen, waarin het afdruksel verdeeld is, kan veel dienst bewijzen voor het herkennen der aansluitingen.

winst van deugdelijk geslaagde afdruksels, zoowel door vaderlandsche als buitenlandsche geleerden, die hunne krachten aan Oud Indische taal- en geschiedkundige onderzoekingen wijden, met ingenomenheid en dank worden vernomen en voor de wetenschap zeer gewenschte vruchten afwerpen."

Z. E. de Minister schrijft dat men gaarne zal vernemen of aan het verzoek van Dr. C. LEEMANS gevolg kan worden gegeven.

De Directeur van O. E. & N. meent dat reeds vroeger afdruksels van de bedoelde steenen zijn genomen en welligt in 's Gen. bezit zullen zijn, in welk geval dan copy zou kunnen worden verkregen. Hierover verzoekt de Directeur ingelicht te worden.

Wordt besloten dit schrijven aldus te beantwoorden:

" . . . .

"De questie der inscripties op *Sumatra* kwam reeds ter sprake "in de Bestuursvergadering van 7 Juli 1874, toen onze Voor-"zitter de aandacht vestigde op hetgeen vermeld wordt aan het "slot van het opstel van den Heer A. B. COHEN STUART, "over opschriften in *Menangkabau*, te vinden in de Bijdr. tot "de T. L. & V. K. van Ned.-Indië, uitg. door het K. Inst. 3e "volgreeks, deel 8, 1e stuk, bl. 16—31, waarin de wensche-"lijkheid werd betoogd van het doen maken van juiste en dui-"delijke afbeeldingen dier inscripties. Hij stelde al verder voor "dat het Gen. deze aangetegenheid ter harte zou nemen en "beginnen met het Lid, den Heer Dr. J. J. VAN LIMBURG "BROUWER, toen te *Fort de Kock*, uit te noodigen zijne mee-"ning te doen kennen omtrent de beste wijze, waarop het "denkbeeld van den Heer STUART, het maken van juiste en "duidelijke afbeeldingen der inscripties, zou kunnen worden "verwezenlijkt. (1)

(1) Not. Bestuursverg. Bat. Gen. dl. XII. pag. 82 volg.

„Reeds den 10en Augustus d. a. v. antwoordde de Heer VAN „LIMBURG BROUWER dat hij beschikking verzocht over eenige „gelden, tot het maken van die fac-similés (1), welke hem „gegeven werd.

„En zoo schreef in Juni 1875 de Gouverneur van *Sumatra's* „*Westkust* dat van de bedoelde inscripties goede afdrukken ge„maakt waren, welke wij dan ook van *Padang* ontvingen. (2)

„Het was alleszins natuurlijk dat wij die afdrukken (in pa„pier mâché) bewaarden met het oog op 's Heeren STUART's „terugkomst in *Indië*; daar wij ze, om zoo te zeggen, ten be„hoeve der studiën van dien geleerde hadden laten maken; „en werkelijk heeft hij er zich dadelijk mede bezig gaan hou„den gedurende den weinigen tijd, dien hij nog in ons midden „heeft mogen doorbrengen.

„In een der, hoogst waarschijnlijk, laatste schrifturen van „zijne hand, een brief aan den Directeur van O. E. & N. dd. 2 Januari 1876 no. 1. schrijft hij hierover het volgende: . . . . „„Alleen heb ik niet kunnen nalaten al spoe„„dig na terugkomst alhier onderzoek te doen naar de, bij 't „„Bat. Gen. v. K. & W. ingekomen fac-similés in *papier mâché* „„(klatsche) van de hoogst belangrijke inscripties op steen van „„*Batoe Beragoeng* en *Pager-roejong* in 't oude rijk van *Menang*„„*kabau* op *Sumatra*, welker vroegere uitgave en verklaring door „„FRIEDERICH in Deel XXVI der *Verhandelingen* van genoemd „„genootschap sedert aanleiding gegeven heeft tot eenige opstellen „„van Prof. KERN en mij in de *Bijdragen tot de Taal-, land- en* „„*Volkenkunde van N. I.*, 3e Serie, Deel VII en VIII. Met „„behulp van de thans voorhanden afdrukken, onmiddellijk van „„de steenen zelve genomen, is het mij reeds gelukt, van de „„eerstbedoelde dier inscripties aan Prof. KERN eene verbeterde „„lezing mede te deelen, die, grootendeels de zijne bevestigend, „„echter op eenige hoofdpunten daarvan afwijkt, doch tot nader

---

(1) Ibid pag. 102. Aldaar r. 19. v. o. leze men: no. IV in stede van no. III.
(2) Ibid. dl. XIII. pag. 78.

„„verklaring zijne hulp niet ontberen kan. Ook van de grootere „„inscriptie, van *Pager-roejong*, schoon niet in haar geheel even „„duidelijk leesbaar, heb ik eene nieuwe proeve van afschrift onder „„handen, die naar ik mij vlei, voor de juister kennis van den „„inhoud niet onvruchtbaar blijken zal.""

„Wij hebben geen bezwaar deze fac-similés af te staan aan 't „Rijks Museum van Oudheden, om dezelfde reden als wij ook „de opzending geprovoceerd hebben van de Abklatsche en stel„len ze bij deze gaarne tot dit einde beschikbaar."

d. Van denzelfden dd. 18 April jl. no. 4295, mede ten geleide van eene ministerieele dépêche, van den 28 Februari jl. La. AI no. 36/470, waarbij mededeeling wordt gedaan van het verlangen van het bestuur van het *South Kensington Museum* te *Londen*, om met ons land eene geregelde ruiling van kunstvoorwerpen, voortbrengselen van kunst, nijverheid enz. tot stand te brengen, en dat het bestuur dier inrichting in de eerste plaats prijs zou stellen op eene verzameling beschilderde stoffen uit *Nederlandsch Indië* (batikwerk) die een juist denkbeeld geeft van de Indische decoratiekunst, toegepast op de weefindustrie.

Naar aanleiding daarvan zou de Minister gaarne zien dat *twee* verzamelingen van batikwerken werden bijeen gebracht, de eene voor het genoemde Museum te *Londen*, terwijl de tweede in een der Rijksmusea zou kunnen geplaatst worden.

Naar aanleiding hiervan verzoekt de Directeur vd. mede te deelen op welke wijze aan het verlangen van den Minister kan worden voldaan en welke voorwerpen men in ruil zou kunnen vragen.

Wordt besloten hierop te antwoorden dat de gevraagde inlichtingen veel beter kunnen gegeven worden door de Maatschappij van Landbouw en Nijverheid, vallende deze zaak geheel binnen den kring waarin deze zich beweegt.

e. Van denzelfden dd. 28 April jl. no. 4693, ten geleide van twee kains, Z. E. den Gouverneur-Generaal tijdens haar aan-

wezen te *Atjeh* in de maand Maart te voren ten geschenke aangeboden door de Atjesche Hoofden Toekoe nja MOHAMAD en Toekoe nja HAMSA, verzoekende de Directeur die kains overeenkomstig het bepaalde bij het Besluit van 11 December 1858 no. 77 in 's Gen. Museum te doen bewaren.

Conform.

f. Van den Resident van *Bagelen*, dd. 21 April jl. no. 1974, van den volgenden inhoud:

„Vermits de teekening, van het Diëng-plateau, bedoeld bij mijne missive van den 11^en^ September 1876 no. 3742, spoorloos ten postkantore is verdwenen, zoo heeft de Ingenieur MIJER zich bereid verklaard eene nieuwe teekening daarvan te vervaardigen, welke ik de eer heb Uwe Directie bij deze aan te bieden met verzoek mij de ontvangst te willen berichten."

Tot toelichting hiervan diene het volgende:

In September '76 werd een schrijven ontvangen van den Resident van *Bagelen*, gedagteekend den 11^en^ dier maand no. 3742, ten geleide van eene teekening van het Diëng-plateau, oorspronkelijk opgemeten door wijlen den Hoofdingenieur PET, doch herzien en op vergrootte schaal overgebracht, met opgave der in de laatste jaren gedane opgravingen, door den Ingenieur MIJER.

De blikken koker met de kaart werd evenwel niet ontvangen. Terstond werd dit medegedeeld aan het postkantoor alhier, doch uit de daar berustende bescheiden bleek niet dat die koker te *Batavia* aangebracht was. De Resident van *Bagelen*, hierover geschreven, stelde een onderzoek in op het postkantoor te *Poerworedjo*, doch dit gaf even weinig vrucht als de nasporingen, die de Chef van dat kantoor zijn ambtgenoot te *Samarang* verzocht te doen. Ook de bemoeienis van den Hoofdinspecteur bij dezen diensttak mocht tot geene uitkomst leiden.

Door de groote hulpvaardigheid van den Heer Ingenieur MIJER is het Gen. thans in het bezit van eene nieuwe kaart, omtrent welke besloten wordt:

a. den Heer MIJER den welmeenenden dank der Directie te betuigen voor zijne bijzondere hulpvaardigheid;

b. de kaart zelve alsnog aan de Regeering te zenden, aan wie verleden jaar de voorstellen zijn gedaan, die het uitvloeisel waren van 's Heeren PET's opneming op het Diëng-plateau, en bij welke voorstellen niet kon overgelegd worden de kaart, die er bij behoorde; na haar van de Regeering terug ontvangen te hebben, zal zij in 's Gen. Bibliotheek worden opgeborgen. Vgk. hierbij de notulen van 1 Augustus 1876 no. VII, en ook bl. LVIII. van dl. XIV.

g. Van het Eerelid, Mr. J. A. VAN DER CHIJS, dank betuigende voor zijne benoeming als zoodanig en zich gaarne bereid verklarende zijne tusschenkomst te verleenen voor den mogelijken aankoop van de verzameling VAN COEVORDEN. Vgk. laatstelijk Notulen van 10 April jl. II*a*.

Notificatie.

h. Van den Heer C. F. WINTER, gedagteekend *Soerakarta* 24 April jl., houdende antwoord op den voorslag, hem gedaan naar aanleiding van het voorstel des Heeren TE MECHELEN, omschreven in de Notulen van 7 November jl. no. VI.

Daar de som, welke de Heer WINTER voor de nagelaten taal- en letterkundige stukken zijns Vaders vraagt, in verhouding tot hun belang, zoo buitensporig hoog is, dat het geëischte bedrag zelfs niet den grondslag eener onderhandeling kan uitmaken, wordt besloten onder mededeeling hiervan, den Heer WINTER te berichten dat van het plan tot aankoop van die stukken wordt afgezien.

i. Van de Nederl.-Indische Commissie voor de wereldtentoonstelling te *Parijs* in 1878, gedagteekend 14 April jl. no. 324, houdende verzoek aan haar af te staan:

a. Een zoo volledig mogelijk exemplaar van de werken, door het Gen. uitgegeven;

b. uit de bibliotheek tijdelijk: de photographiën van Booro-Boedoer en het werk van de Heeren LEEMANS en WILSEN, enz.

c. Op denzelfden voet voorwerpen uit het museum.

Wordt besloten te antwoorden dat aan het, ook zelfs tijdelijk afstaan, ter exposeering in *Parijs* van *b* en *c* met het oog op de bepalingen, die des Genootschaps verzamelingen beheerschen, niet kan gedacht worden; dat intusschen tot informatie der commissie strekken kan dat in *Parijs* bij de Société Asiatique zich de begeerde werken en ook de Photographiën de oudheden bevinden; dat eindelijk aan den wensch, bij *a* uitgedrukt, zal te gemoet gekomen worden door een zooveel mogelijk volledig exemplaar van alle edita des Genootschaps ter beschikking der commissie te stellen.

Den Bibliothecaris opgedragen voor het bijeenbrengen en doen inbinden daarvan het noodige te verrichten.

k. Van het correspondeerend lid, Dr. H. N. VAN DER TUUK, luidende als volgt:

In 't jaar 1870 liet mij de Heer K. F. HOLLE een paar stukken zien van een Kawi-woordenboek in oud schrift. Ik had er toen betrekkelijk weinig dienst van, en nam slechts een afschrift, getranscribeerd.

Nu zie ik dat gemeld woordenboek door vergelijking met de hier aanwezige woordenboeken, die vrij corrupt zijn, wel eenigen dienst kan doen. De Heer HOLLE heeft mij verschillende malen beloofd U er over te schrijven, maar tot nog toe heb ik er niets van gehoord. Zou het nu niet op den weg van 't Gen. liggen eene reproductie van dat woordenboek te geven, in het verouderde karakter, waarin het geschreven is?

Hiernevens een Serawak-Maleische-Dajaksche woordenlijst, mij door Dr. ROST toegezonden, met verzoek haar in uw tijdschrift op te nemen. Ik geloof echter dat eene afzonderlijke uitgave beter voor het debiet zal zijn: 't boekje moet

als handleiding aftrek vinden te *Singapore*, waar zich vele Engelschen bevinden voor *Serawak*. Een gedeelte was reeds gedrukt en bevindt zich sedert 1869 in mijn bezit, daar de Heer ROST mij de schoone bladen geregeld toezond. Het Maleisch gedeelte van de vocabulair heeft weinig om 't lijf, en bevat ook vele misslagen tegen de uitspraak; maar de lijst verdient wel uitgegeven te worden, daar wij van het Dajaksch uit die streken niets hoegenaamd weten. Als aanhangsel kan „A vocabulary of divers Borneo dialects" en 't onafgewerkte woordenboekje achter de *Serawak*-lijst plaats vinden.

Wil de Directie die lijst niet uitgeven dan verzoek ik ze terug om er 't mijne uit te halen voor de woordenboeken, waaraan ik thans bezig ben.

Wordt besloten over het eerste onderwerp te schrijven aan den Heer HOLLE en 's Heeren VAN DER TUUK's brief voor het tweede gedeelte in handen te stellen van de Heeren GROENEVELDT en L. W. C. VAN DEN BERG.

l. Van den Heer G. DUCHESNE DE BELLECOURT, oud Consul generaal van *Frankrijk* te *Batavia*, oud-lid van 't Gen. gedagteekend *Parijs*, 8 Maart 1877, ten geleide van het I deel, 1e, 2e en 3e stuk van: LES PROLÉGOMÈNES D' IBNKHALDOUN. Texte arabe publié, d'après les manuscrits de la bibliothèque impériale par M. QUATREMERE, (3 banden) en les PROLÉGOMÈNES D'IBNKHALDOUN, traduits en français et commentés par M. DE SLANE (3 banden) beide werken gedrukt ter Keizerlijke drukkerij te *Parijs*, 1858 en 1868.

Dit werk, waarvan de Arabische tekst de deelen XVI, XVII en XVIII vormt der „Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque impériale, publiés par l' Académie des Inscriptions et Belles-Lettres" werd, voor zoo veel dien tekst aangaat, bezorgd door QUATREMERE, die daaraan eene volledige vertaling en een commentaar wilde toevoegen. Toen de dood dien geleerde bij de uitvoering van dit plan overviel, droeg de Académie de vertaling van dit werk aan DE SLANE op, en toen

zij verschenen was bestemde het Instituut op het voorstel van den Heer MOHL en den vasten secretaris der Académie een exemplaar van tekst en vertaling voor het Bat. Gen. De oorlog van 1870 verhinderde echter de verzending en het is de Heer DUCHESNE DE BELLECOURT, die, na op verzoek van 's Genootschaps voorzitter zijne tusschenkomst te hebben verleend, dit werk thans aan zijn adres doet toekomen, terwijl de Heer A. FITZ VERPLOEGH de goedheid heeft gehad het over te brengen.

Wordt besloten:

a Het Fransche Instituut dank te betuigen voor het gezondene werk; onder verwijzing naar 's Gen. brief van Mei 1870, waarin op de kennisgave dat een ex. ter beschikking van het Gen. gesteld was, reeds hiervoor bedankt was;

b. Den Heeren DUCHESNE en FITZ VERPLOEGH voor hunne vriendelijke tussschenkomt in deze.

m. Van den Heer CARL MAYREDER, gedagteekend *Weenen*, 6 Maart 1877 ten geleide van een aantal afdrukken van een prospectus, in de Engelsche taal gesteld, en houdende het verzoek dat te verspreiden en daarop in te vullen alle verzamelingen van en monographiën over spreekwoorden in de werken van 't Gen. voorkomende, en opgave van bronnen.

Het prospectus luidt:

PROSPECTUS AND REQUEST.

The subscribed having formed the project te publish a compendious *„Bibliography of Proverbs of all Nations*". and being persuaded that he can only succeed in his undertaking with the assistance of friends, he begs them to support him in the performance of his imposed task, either *by communicating bibliographic dates from any work of proverbial literature*, or, by borrowing books, etc.

Kindly specify all works referring to the subject (such as: Independent collections, printed or manuscript; linguistical and ethnological works and periodicals, accounts of travels, grammars, dictionaries, chrestomathias, works on popular literature, calendars, and the like, containing any collection of proverbs, or monography) in conformity with the headings on the next page.

Every account, or phrase, of however little value it may be, will be gratefully received.

Please circulate this appeal for aid in philological, linguistical, ethnological and bibliographical societies.

March, 1877.

CHAS. MAYREDER,
member of the „Deutschen morgenländ. Gesellschaft",
member corr. of the „Société d'Ethnographie",
Vienna (*Austria*), I., Heiligenkreuzerhof.

Het bevat de volgende kolommen.

No.	TITLE.	Name of author	Size.	Publisher.	Place. of publicat

No. of edition	How many proverbs.	Language, dialect, idiom.	With transcription and translation, and the latter in which language?	Price.	Does it contain any list of resources?	Short characterizing description.

Wordt besloten het met een begeleidend schrijven te zenden aan de Heeren K. F. Holle, P. Jansz, D. Gerth van Wijk, Dr. B. F. Matthes, G. W. W. C. Baron Van Hoëvell, Dr. H. N. Van der Tuuk.

n. Van het college van Hoogleeraaren der Instelling voor onderwijs in de taal-, land- en volkenkunde van Ned. Indië te *Delft*, dd. 7 Maart jl. no. 209, onder dankbetuiging de ontvangst erkennende van het ex. der Kawi-oorkonden en mededeelende dat zij bij de Regeering in *Nederland* eene poging zullen doen tot het bekomen van een exemplaar der photographiën van oudheden op *Java*, als hulpmiddel bij het onderwijs aan hunne instelling.

Notificatie onder verwijzing naar de notulen van 12 December 1876 II*s*.

III. De Heer Stortenbeker brengt een verzoek over van den Heer E. Griolet de Geer om hem eenige doubletten van munten in ruil af te staan. Den conservator van het munt- en penningkabinet gemachtigd met voornoemden Heer hierover te onderhandelen.

IV. De commissie ter opneming van de administratie des thesauriers deelt mede dat zij die volkomen in orde heeft bevonden, en stelt voor deswege acquit en décharge te verleenen.

Conform onder dankbetuiging aan den thesaurier voor zijn loffelijk beheer.

V. De Heer Groeneveldt bericht dat door hem in ontvangst genomen zijn de metalen klok en de staande ganesa in steen, bedoeld in de notulen van 13 Maart jl. II*e*.

De klok, volgens den Heer Van der Chijs van inlandsch maaksel, is in 't begin dezer eeuw gegoten; de ganesa, in dien vorm, is zeer zeldzaam.

VI. Het ethnologisch museum ontving van den Heer J. S. G. Gramberg ten geschenke:

a. Een pistool, van inlandsch fabrikaat, gevonden bij het bezetten van de benting van den Radja van *Kota Intan* (aan de *Rokan* boven *Siak*) tijdens de expeditie derwaarts;

b. Eene soort van schrootbus van inlandsch maaksel, als voren;

c. Een Bataksche kogelvorm.

d. Een "moesoe bringin" of Bataksche oorlogsverklaring. De persoon, die eene grief tegen een ander heeft en hem deswegen vijandelijkheden aankondigt, steekt dat voorwerp in 't dak van het huis zijner tegenpartij. Ongeveer viertien dagen daarna steekt hij die woning in brand, zoo hem dit niet door groote waakzaamheid van den ander belet wordt.

Den gever dank betuigen.

VII. De bibliotheek wordt verrijkt met:

a. Annales academici 1872/73. 1873/74.

b. Flora Batava; afl. 232 en 233.
Beide van de Regeering.

c. Mr. J. J. SMITS. De jurisprudentia frisica. Van den Schrijver; dank betuigen.

VIII. Voor het munt- en pennningkabinet wordt ontvangen:

a. Van den Hoofdinspecteur, Chef van den Post- en telegraafdienst, een exemplaar van de tot dus ver in *Ned. Indië* uitgegeven postzegels;

b. Van den Heer J. M. VAN DER VALK Cz. een stuk papieren geld, hetgeen tot het oudste, in *Japan* uitgegeven, papieren geld moet behooren.
Dank betuigen.

IX. Tot gewoon lid worden benoemd de Heeren J. J. Roelofs, Tolk voor de Chineesche taal te *Padang*, en H. Groeneveldt, Controleur 2e klasse bij het Binnenlandsch Bestuur, op *Sumatra's Westkust.*

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 5 Juni ll.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA.
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 5 Juni 1877, des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. Der Kinderen, voorzitter, Dr. L. W. G. De Roo, Mr. L. W. C. Van den Berg, Mr. W. B. Bergsma, W. P. Groeneveldt, H. L. Ch. Te Mechelen, Mr. A. Th. Heijligers en de Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mr. N. P. Van den Berg, Mr. W. Stortenbeker en K. L. Van Schouwenburg.

I. De Notulen der vorige vergadering van 8 Mei worden gelezen en goedgekeurd.

II. Wordt ter tafel gebracht:

a. Gouvernements-besluit van den 27 Mei jl. no. 19 ten geleide van een opstel, getiteld: Iets over *Endeh* in 1872, bewerkt door den toenmaligen Controleur op het eiland *Soemba*, den Heer S. Roos, welk stuk ter openbaarmaking aan het Gen. wordt afgestaan.

Wordt besloten het op te nemen in het Tijdschrift, en te dien einde gesteld in handen der Redactie.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 11 Mei jl. no. 5075, ten geleide van den brief van den Resident van *Banjoemas* dd. 21 April jl. 2092, en een verzegeld pakje, inhoudende een honderd en vier stuks gouden en zilveren voorwerpen, gevonden in een tegallan, in gebruik bezeten door den Javaan Kanjaleksono, van de desa *Sered*, district *Singomerto*, regentschap *Bandjarnegara*, met verzoek te willen mededeelen of de Directie genegen is die voorwerpen over te nemen.

Wordt besloten dit schrijven in handen te stellen van den Heer Groeneveldt ten fine van praeadvies.

c. Van denzelfden, dd. 11 Mei jl. no. 5076, ten geleide van den brief van den Resident van *Banjoemas*, dd. 21 April jl. no. 2091/1, en een verzegeld pakje, bevattende een aantal zilveren en gouden voorwerpen, gevonden op een stuk tegalgrond, in gebruik bij den Javaan Pak Djoemar, van het gehucht *Sidarasa*, district *Bandjar*, regentschap als boven, met verzoek te willen mededeelen of de Directie genegen is die voorwerpen over te nemen.

Als boven.

d. Van denzelfden dd. 19 Mei jl. no. 5451, ten geleide van de Gouvernements renvooien van den 28 April jl. nos. 8376 en 8377 en de daaraan gehechte ministerieele dépèches dd. 15 Maart jl. lett. Ai, nos. 13/577 en 14/578.

Bij de eerste wordt het verzoek overgebracht van het college van hoogleeraren aan de Instelling voor onderwijs in de Indische taal- land- en volkenkunde te *Delft* om een exemplaar te mogen ontvangen van de verzameling van photographiën naar Javaansche oudheden.

Bij de tweede deelt de minister mede dat de hoogleeraar E. U. Giglioli, te *Florence*, zich tot Z. E. gewend heeft met het verzoek om ten behoeve van het aldaar bestaande museum van natuurlijke historie (R. Museo di Fisica en Storia Naturale) een exemplaar ten geschenke te mogen ontvangen van de verzameling van photographiën naar Javaansche oudheden en van die van den *Boro-Boedoer*.

Wordt besloten te antwoorden:

ad 1um; dat er geen andere weg is om de Delfsche instelling het verlangde te bezorgen, nu zij zelve niet tot den aankoop kan overgaan, dan dat, hetzij de Indische, hetzij de Nederlandsche Regeering, de kosten van een volledig exemplaar op zich neme;

ad 2um; dat hier, evenmin als in het voorgaande geval, de Regeering 's Gen. tusschenkomst behoeft om van clichés, die Haar eigendom zijn, afdrukken te laten maken;

dat, gelijk van zelf spreekt, het Gouvernement den lageren prijs van *f* 2,— per carton betaalt, die den leden in rekening gebracht wordt;

dat, indien toch 's Gen. bemoeienis verlangd wordt om de bestelling te doen; na te gaan of de verzameling volledig afgeleverd wordt; het noodige te doen voor de verzending enz. de Directie gaarne haar tusschenkomst verleenen wil;

dat zij zulks reeds vroeger gedaan heeft en derhalve thans dezelfde weg kan gevolgd worden als toen, vgk. Notulen van 13 Juli 1875, *k*, bl. 91 van dl. XIII.

e. Van denzelfden, dd. 23 Mei jl. No. 5561, mededeelende dat voor de onderzoekingen op het *Diëng*-plateau andermaal ten behoeve van den Eerstaanwezend-ingenieur in *Bagelen*, den Heer A. H. S. HOGERWAARD, eene ordonnancie van betaling op 's lands kas van *f* 500.— is gezonden.

Vgk. laatstelijk Notulen van 12 September 1876, II *d*.

Notificatie.

f. Van denzelfden dd. 31 Mei jl. No. 5944, ten geleide van een kain, twee klewangs en een schild, den Gouverneur-Generaal door de Atjehsche hoofden, tokoe NJA MOHAMAD, tokoe TJOET BANTA en tokoe NJA ALIE, tijdens hun aanwezen te *Batavia* ten geschenke aangeboden, met verzoek die, overeenkomstig het bepaalde bij het Besluit van 11 December 1858 No. 77, in 's Gen. Museum te doen bewaren.

Conform.

g. Van den Gouverneur van *Sumatra's Westkust* dd. 23 Mei jl. No. 4088, ten geleide van een schrijven, dd. 27 Maart jl. No. 144, van den Controleur der *Ophir*-districten, den Heer M. A. F. GOOSSENS, aan den Assistent-Resident van *Ajerbangis en Rau*. Het luidt als volgt:

„Toen de Regeerings-commissaris, de Heer Mr. T. H. Der Kinderen, tijdens de invoering der nieuwe regeling van het rechtswezen, deze kust bezocht en ook de onderafdeeling *Rau* passeerde, vraagde ZHEd.G: of zich in die onderafdeeling geene bezienswaardige oudheden bevonden.

Ik deelde in antwoord daarop mede dat er zich op den weg van *Loeboesikaping* naar *Pantei*, ongeveer drie palen voorbij *Salibawan*, bij de kampong *Tandjong Medan*, in de rimbo eene verhevenheid bevond, bestaande uit vier muren van gebakken steen in den vorm van een paralelopipedum, welke volgens de overlevering van Hindoesche afkomst moest zijn; dat die oudheid echter bijna geheel vervallen en gedeeltelijk gesloopt was.

De Heer Der Kinderen bezocht haar in het voorbijtrekken en vraagde of ik genegen was er eenige opnemingen te laten doen. Ik verklaarde mij daartoe bereid.

Geruimen tijd bleven de door mij ingestelde onderzoekingen zonder uitkomst tot dat kortelings voor mijne overplaatsing van *Rau* naar de *Ophir*-districten de volgende voorwerpen op circa $5^1/_2$ el diepte werden gevonden: een gouden plaat lang 22 c. M. breed 7 c. M. met inscriptiën; een looden potje met gouden hals; het looden gedeelte schijnt van binnen verzilverd. Het onderste gedeelte van het potje was vergaan, en verbrokkelde toen het droog geworden was. Onder de brokstukjes daarvan afkomstig vond ik drie edelgesteenten (dalimas), drie kleine, naar het schijnt ook goud bevattende, plaatjes van verschillende grootte, en een klein stukje koper of gouddraad. Aan den looden rand van 't potje vermeen ik ook eene inscriptie te ontdekken.

Ik vermeen dat de gewezen Regeerings-commissaris de eventueel te vinden voorwerpen voor de verzameling van het Bataviaasch Genootschap van kunsten en wetenschappen wilde bestemmen.

Naar aanleiding der Gouvernements besluiten dd. 19 April 1855 No. 13 en dd. 19 Mei 1872 No. 16 bied ik UwEdelGestr. vorengenoemde voorwerpen hierbij aan met beleefd verzoek om doorzending."

De aanleiding tot de onderzoekingen van den Controleur vindt men omschreven in de Notulen van 15 Februari 1876, bl. 18 van dl. XIV, waar de Voorzitter mededeelt:

„dat op den weg van *Loeboe Sikaping* naar *Pantei*, ongeveer „drie palen voorbij *Salibawang* te *Tandjong Medan* (een kam„pong) zich in de wildernis eene verhevenheid bevindt, bestaande „uit vier muren van gebakken steen in den vorm van een pa„ralelopipedum, gevuld met aarde. Het heeft 't aanzien van „een overblijfsel van een hindoe-monument; dat men daarin „naar verhaald wordt, eenige beelden en een koperen schotel heeft „gevonden, waarvan het evenwel niet bekend is, waar zij zich „thans bevinden, en

„dat de Controleur GOOSSENS opnemingen zal laten doen, „waartoe hij, Voorzitter, bereids ƒ 50.— beschikbaar had gesteld."

Den Controleur dank betuigen en den Gouverneur onder dankbetuiging de goede ontvangst berichten.

De voorwerpen stellen in handen van den Heer GROENEVELDT ten fine van bericht.

h. Van den Resident van *Kediri* dd. 30 Mei jl. No. 2392/3494, ten geleide van een gouden ring, gevonden door den Javaan SOPO, van de desa *Kedoeng-Soko*, district *Ngandjoek*, afdeeling *Berbek*, ter gelegenheid dat hij de graven zijner ouders schoonmaakte; verzoekende de Resident advies over de oudheidkundige waarde van dit voorwerp.

In handen stellen van den Heer GROENEVELDT.

i. Van den Resident van *Probolinggo*, dd. 17 Mei jl. No. 1243 ten geleide van een fac-similé eener inscriptie en de afbeelding van een paar beeldjes in de desa *Wangkal*, afdeeling *Kraksaän*.

Voegen bij de verzameling in den Resident dank betuigen.

l. Van den Hoofd-eerstaanwezend-ingenieur van den Waterstaat een der Burgerlijke Openbare Werken alhier, dd. 29 Mei jl. No. 454, meldende dat hij van den Resident van *Batavia*

de opdracht ontvangen heeft, om in overleg met de Directie van 't Gen. een ontwerp te maken tot vergrooting van de beeldengalerij, en verzoekende hem mede te deelen wanneer de Directie of een der leden aan 't gebouw kan komen ter bespreking van deze aangelegenheid.

Den Hoofdingenieur antwoorden dat de Heer Groeneveldt als conservator van de antiquarische verzameling zich tot dit einde met hem in aanraking zal stellen, wanneer hij slechts zoo goed wil zijn dag en tijd voor deze samenkomst te bepalen.

m. Van de vereeniging tot bevordering der Geneeskundige Wetenschappen in *Ned. Indië*, dd. 27 Mei No. 233, verzoekende in een van 's Gen. localen plaats te verleenen aan de bibliotheek der vereeniging; die verzameling, geborgen in vijf djatihouten, behoorlijk gesloten, kasten zou dan op de dagen, dat 's Gen. bibliotheek geopend is, toegankelijk voor de leden der Geneeskundige vereeniging zijn.

Wordt besloten te antwoorden:

dat aan deze bibliotheek gaarne eene plaats zal ingeruimd worden in de zaal achter de leeskamer; dat deze vergunning evenwel alleen kan verleend worden onder de voorwaarde dat zoodra dit locaal voor het bergen van 's Gen. eigen verzamelingen noodig is, de Vereeniging haar eigendom terug neme;

dat geen bezwaar bestaat tegen de schikking de bibliotheek der Vereeniging voor hare leden toegankelijk te stellen op dezelfde dagen dat 's Gen. bibliotheek geopend is, zijnde Woensdags en Zaterdags van half 8 tot 9 en Zondags van 8 tot 11 uur.

n. Van het bestuur van het Indisch Landbouwgesticht te *Depok*, dd. 19 Mei jl. ten geleide van een verslag over die inrichting gedurende 1876.

Dank betuigen en opnemen in de bibliotheek.

III. De Heer L. W. C. Van den Berg brengt ter tafel de volgende nota:

Eenigen tijd geleden ontving ik een bezoek van de Heeren W.

WEDDERBURN I. C. S. en Sir D. WEDDERBURN M. P. die op hunne reis door oostelijk *Azië* ook *Java* bezochten en van deze gelegenheid gebruik willen maken om zich te kwijten van eene opdracht hun door de *Bombay Branch* der Royal Asiatic Society gedaan.

Uit hunne mededeelingen, gelijk mede uit het Annual Report van dat geleerde Genootschap over 1875 ([1]) en uit den aan den eerstgenoemde der beide Heeren gerichten brief van den Hon. Ráo Saheb VISHVANAT'H NÁRÁYAN MANḌLIK, Ondervoorzitter der Bombay Branch, dd. 13 Maart 1877 ([2]) blijkt dat die opdracht in korte woorden nederkwam op het volgende.

De Generaal-Majoor Sir G. LE GRAND JACOB C. B. K. C. S. I. bezocht in 1854 *Java* alwaar hij o. a. met de Heeren FRIEDERICH en NETSCHER kennis maakte en hunne bemiddeling inriep om het Bataviaasch Genootschap in betrekking te brengen met de bovengenoemde Bombay Branch der R. A. S. De Generaal hoopte in het bijzonder op die wijze in het bezit te komen van de Bali Brahmaṇḍa Poerana, waarin hij wist dat het Engelsche Genootschap veel belang stelde, ja zelfs bereid was voor een afschrift van dat mythologische gedicht in ruil afschriften te geven van de 18 in *Britsch Indië* bekende Poerana's.

De Bombay Branch toonde dat het haar met dit aanbod ernst was door werkelijk spoedig daarop als begin een drietal Poerana's nl., de Bhagawata, Brahmaṇḍa en Vishṇoe aan Dr. FRIEDERICH te zenden. Toen zij echter bericht ontving dat deze laatste op het punt stond om naar *Europa* terug te keeren, en de Bali Brahmaṇḍa Poerana achterwege bleef, is ook de toezending der andere Poerana's gestaakt.

In den laatsten tijd heeft intusschen het bestuur der Bombay Branch de zaak weder op het tapijt gebracht, en besloten alsnog pogingen aan te wenden om de Balische Poerana machtig te worden. Van daar de brief aan ons Genootschap, verhandeld in de Notulen van 4 Mei 1875 No. III*g*, en 13 Juli 1875 No.

([1]) Was als bijlage bij de nota gevoegd.

([2]) Een afschrift daarvan was bij de nota gevoegd.

III *s*, en het verzoek aan de Heeren WEDDERBURN om bij gelegenheid van hunne reis over *Java* de zaak met belangstellenden te bespreken.

Ik beloofde hun een onderzoek in de Notulen van het Genootschap te zullen instellen, uit welk onderzoek mij is gebleken dat wel in 1854 op aanbeveling van Dr. FRIEDERICH en naar aanleiding van het bezoek des Generaals LE GRAND JACOB betrekkingen met de Bombay Branch zijn aangeknoopt, doch deze betrekkingen zich schijnen bepaald te hebben tot eene onderlinge ruiling van edita, terwijl van Poerana's in die Notulen met geen woord wordt melding gemaakt.

Even min kan ik eenig spoor van Poerana's ontdekken in het verslag der commissie, belast met de opname van de boekwerken enz. afkomstig van de Heeren FRIEDERICH en HOEPERMANS, blijkens Gouvernements besluit dd. 24 April 1869 No. 4 (zie Notulen dl. VII) aan ons Genootschap afgestaan; en zooveel is in allen gevalle zeker dat op dit oogenblik in de Verzameling Hss. noch de Bali Brahmaṇḍa Poerana, noch de drie bewuste Indische Poerana's aanwezig zijn.

Van een en ander werd door mij t. z. t. aan de Heeren WEDDERBURN mededeeling gedaan, en tevens het vermoeden door mij uitgesproken dat de Heer FRIEDERICH deze geheele aangelegenheid beschouwd had als hem in privé en niet in zijne hoedanigheid van Secretaris v. h. Bat. Gen. te betreffen. Dit gaf den Heer W. WEDDERBURN aanleiding den brief dd. 20 Mei jl. tot mij te richten [1] waarin hij mij abusievelijk als de Secretaris van het Genootschap betitelt, en na eene korte uiteenzetting der questie het Genootschap verzoekt zich verder rechtstreeks tot den Hon. MAṆḌLIK te wenden, indien wij ten minste iets in het belang der Poerana's kunnen verrichten. Ik heb hem op dien brief geantwoord met mijn schrijven van denzelfden dag [2] waarin ik hem beloofde dat wij zouden beginnen met Dr. VAN DER TUUK om voorlichting te vragen

[1] Was als bijlage bij de nota overgelegd.

[2] Een afschrift daarvan was bij de nota overgelegd.

hoe wij de Bali Brahmaṇḍa Poerana zouden kunnen machtig worden, en dat wij naderhand rechtstreeks aan den Hon. MANDLIK bericht zouden doen toekomen van het resultaat onzer pogingen.

Onder referte overigens aan de bij dezen overgelegde bescheiden en in het bizonder aan pag. 5—13 van het bovengeciteerd Annual Report heb ik de eer der Directie in overweging te geven wel de noodige maatregelen te willen nemen in den geest als door mij aan de Heeren WEDDERBURN beloofd is."

Conform.

IV. De Heer BERGSMA brengt ter tafel een opstel van den Heer E. KETJEN, Assistent-resident van *Kraksaän*, getiteld: De Kalangers.

Den Schrijver dank betuigen en opnemen in het Tijdschrift, met de aanteekeningen, daaraan door den Heer TE MECHELEN toegevoegd.

V. De Heer TE MECHELEN:

a. deelt mede dat, zoo als vermeld staat in de Notulen van 9 Januari jl. bl. 15 van dl. XV. hij aan den Regent van *Poerwakarta* eenige nadere mededeelingen gevraagd heeft over de aanteekeningen, voorkomende achter het handschrift van de Niti Sastrå Kawi, vermeld op bl. 64 volg. van dl. XIV dezer Notulen.

„Ofschoon niet geheel volledig heeft de Regent de verlangde ophelderingen gegeven, en acht hij den brief, waarin dit geschied is, belangrijk genoeg om dien bij de bedoelde aanteekeningen te voegen, daar dit den lezer daarvan zeer nuttig kan zijn tot toelichting van vroegere bestuursvormen, van de verdeeling van 't grondgebied en van de beteekenis van sommige mij onbekende woorden, die deels slechts plaatselijk gebruikt, deels voor misstellingen worden gehouden en daarom, naar het inzicht van den Regent, bij het maken van het afschrift, dat in 's Gen. bezit is, zijn gewijzigd geworden."

b. Brengt verslag uit over den brief van den Heer VAN DER TUUK dd. 6 Maart jl. afgedrukt hiervoren, bl. 45 volgg. luidende dit verslag als volgt:

„Gaarne wil ik het mijne bijdragen tot uitvoering van Dr. VAN DER TUUK's uitnoodiging aan de Directie, om eenige lakon's uit te geven. Mij aanbevelende voor zijn goede voorlichting en een nadere uiteenzetting zijner ideeën meen ik bescheiden, dat eene rijpe overweging de keuze van het handschrift dient vooraf te gaan.

Professor KERN's „Indische Sage" enz. heb ik indertijd met aandacht en groote belangstelling gelezen; de dagbladartikelen van de hand des Heeren VAN DER TUUK, aan dat werk gewijd, heb ik, tot mijn spijt, na daartoe vergeefs in het werk gestelde pogingen, niet machtig kunnen worden; omdat het nummer en de datum der couranten, waarin die stukken verschenen, niet door dien Heer vermeld zijn. Het is dan ook inderdaad te bejammeren, dat zoodanige pennevruchten, die van blijvende waarde kunnen zijn, niet in daaraan passende tijdschriften ter plaatsing zijn ingezonden, welke meer het eigendom zijn van het publiek, dat zich speciaal met de lectuur en de studie van dergelijke onderwerpen bezig houdt.

In afwachting van de toezending dier artikelen, mij door den schrijver beloofd, geloof ik niet voorbarig te zijn nu reeds indachtig te maken op de omstandigheid, dat het tweeledig doel, hetwelk met de uitgave van wajang-verhalen voorgesteld wordt, weinig met elkaar vereenigbaar zal blijken te zijn. Voor mannen van vergelijkende studie zal wel hoofdzakelijk de *lakon-djĕdjĕr* van de wajang-poerwa de meest gewenschte zijn, aangezien deze alléén toch stof kan leveren tot eene bewerking, zoo als die door Prof. KERN van de BRÂTÂ-JOEDHÂ. De inlander daarentegen heeft meer voorliefde voor de *lakon-tjarangan*; de eerste is voor hem al min of meer afgezaagd, hij kent er het beloop van het verhaal van, (waar het hem eigenlijk om te doen is), en wordt daardoor minder geboeid als door de laatste, vooral als ze nieuw van de hand van den djoeroe pĕng-

anggit komt en nog weinig ten tooneele is gevoerd. Het gehalte van deze soort is er evenwel niet beter om. Het origineel, door den inlandschen auteur geschreven, komt, zooals te recht door den Heer VAN DER TUUK omtrent Javaansche handschriften in 't algemeen aangemerkt is, hoogst zelden onder de oogen van den gemeenen inlander. Maar weldra komen er navolgingen; dalang's die iets meer kennen als hun confraters, door Regenten gesteund, bij wie zij vaak in dienst zijn, inlandsche prijajie's in ruste en allerlei liefhebbers van tembang's leveren op de hun eigenaardige wijze nieuwe bewerkingen daarvan; waarover straks meer, na hier nog het een en ander over de portée van de uitgave.

Ik heb met eenige der lakon's uit de verzameling van het Genootschap kennis gemaakt en daarbij bespeurd, dat er vele onder zijn, die niet zóó geschreven zijn, dat ze onmiddelijk door den drukker zouden kunnen worden gezet, soms om het onduidelijke schrift, maar meestendeels om de vele schrijffouten en kwalijk volgehoudene spelling. Het belang voor het behoud van het manuscript, met het oog op eventuele ongevallen, door het aan den drukker en zetter af te staan, zou zulks, naar mijne meening evenmin raadzaam doen achten. Overschrijven zal dus vooraf wel noodig zijn, waarvoor ik mijn schrijver, Raden Beï SOERÂDHIPOERÂ zou durven aanbevelen, die, tegen eene geringe tegemoetkoming, het werk onder mijn direct toezicht zou kunnen verrichten. De correctie der drukproeven zou daardoor ook te gemakkelijker worden; en dáár, waar Kawiwoorden verwrongen zijn, of de lezing van eenig woord eene tweeledige opvatting toelaat, zal ik 's Heeren VAN DER TUUK's toegezegde hulp gaarne inroepen.

De Javaansche taalbeoefening heeft twee oogmerken, waarvan de grenzen vrij scherp van elkander afgebakend zijn; het ééne is, mijns inziens, om daaruit de bouwstoffen te putten voor vergelijkende studie, het andere om daarmede slechts te geraken tot de kennis van de taal, zoo als die door het volk

gesproken en door beschaafdere inlanders zuiver geschreven wordt. De Heer VAN DER TUUK, die de eischen van de studie in eerstbedoelde richting kent, hebbe de goedheid mij nader te willen voorlichten, aan welke voorwaarden de in het licht te geven lakon's behooren te voldoen. Zou bijvoorb. voor zijn doel niet even goed een pakĕm of het wajang-verhaal in prozastijl kunnen dienen? Hij houde mij voorts ten goede, dat ik van mijn kant hier het een en ander in het midden breng, met uitdrukkelijk verzoek, het ook niet anders op te nemen dan uit het standpunt beschouwd, dat ik inneem. Van deze zijde gezien, kan ik niet genoeg op den voorgrond plaatsen het belang, om geen andere lakon's, dan die in goed Jav. geschreven zijn, in aanmerking te nemen voor de uitgave. Zonder overdrijving meen ik de bewering te durven verdedigen, dat het in het licht geven van Jav. geschriften in tĕmbang's, door een onbedrevene opgesteld, gelijk zou staan aan het bevorderen van het taalbederf, hetwelk in de gouvernementslanden al in zoo hooge mate valt waar te nemen. Het geldt hier immers het verspreiden en toegankelijk maken voor het volk van lettervruchten, die in zijn oogen vooral schijn van gezag hebben en daarom navolging verdienen.

Men hebbe zich slechts uit die streken brieven voor te leggen, waarin de inlander zich statieuser meent te moeten voordoen als naar gewoonte, zoo als bij gelukwenschen en rouwbeklag; en men zie, hoe zijn stijl doorspekt is met Kawi-woorden, die hij, uit gemis van de kennis der deftige tĕmboeng-djarwå, daarin gevlochten heeft, om naar zijn smaak toch eenigen zwier aan zijn schrijftrant bij te zetten, zonder zich juist rekenschap te kunnen geven van de gebezigde vreemde woorden. Nog erger is het gesteld met de voortbrengselen uit die streken op het gebied der poëzie, die in het Jav. wel is waar groote ruimte toelaat tot dichterlijke vrijheid maar door den onbedrevene in zoodanigen zin opgevat wordt, dat zijne onbedrevenheid aangevuld kan worden door bijzonder ruime gebruikmaking dier vrijheid. Vóór- en achtervoegsels van *pa* en *njå*, dáár waar ze

slot noch zin hebben en uitsluitend ter wille van den rythmus gebezigd worden; gebruik van Maleische woorden zooals *hambâ* in de plaats van het gewone *hoeloen* en *dhasih* in 't Kawi; van *sekâ* voor het Jav. *hoesab* en zelfs van *bonékâ-kèntjânâ* in stede van *golèk-kentjânâ* zijn buitengemeene ontsieringen, welke men dergelijken geschriften al te vaak moet toerekenen. Daarbij maakt eentoonigheid, of juister gezegd, de herhaalde terugkeer van de meest voorkomende en bekende zangwijzen tot hoofdkarakter van de anggittan-passisiran uit. Van de lakon's valt nog in 't bijzonder mede te deelen, dat die van *Soerakarta* nader aan den oorsprong zijn, terwijl de ḍalang's in de passisiran er zich minder om bekreunen, om door fantasiën en toevoegselen, die niet aan den primitieven pakĕm ontleend zijn, hun voordrachten op te smukken; zoodat van lieverlede hun lakon's, zoowel de beschrevene als onbeschrevene, groote wijzingingen ondergaan hebben en in menig opzicht afwijken van die, welke in gebruik zijn van den hof-ḍalang te *Solo*. Ziet men bijv. in de strandresidenties den draak en den elefant ten tooneele voeren, hun krachten verspillende, om het kind Gaṭoet-kâtjâ uit den helm (boengkoes) te verlossen, dan geloof ik, dat daarbij aan niets anders te denken is dan aan eene verwarring met de scène bij de geboorte van zijn vader Bimâ of Wrĕkoedhârâ. Evenmin wordt in de Kawi-vertaling door wijlen den Heer Cohen Stuart, in de Jav. uitgave door Winter, als in het Mal. uittreksel door den Heer van der Tuuk van de Brâtâ Joedhâ geleverd, eenig gewag gemaakt van den titan Kâlâ Bĕndhânâ van *Pringgâdhanie*, oom van Gaṭoet-kâtjâ, die zich op den laatste over zijn dood gewroken heeft, door met zijne ziel in den bok van Ngawânggâ's strijdkar te varen, waaraan Gaṭoet-kâtjâ zich te pletteren viel. Ook de namen in de wajang-pạssisiran verschillen voor een groot deel met die van *Soerakarta*; ja zelfs figuren zooals Bagong of Djâmblâ, Sĕmar's schoonzoon en metgezel, zijn bij de eerste gefantaseerd en bij de laatste onbekend. Ganḍoe moet zijn Pétroek en Soerâ-Gandjâ is dezelfde als Nâlâ-Garèng; Kantjing-Djâjâ is

in *Solo* een onbekende paparab van GAṬOET-KÂTJÂ; wijders wordt Vorst KOEROEPATI of DHROEJOEDHÂNÂ gewoonlijk DJÂKÂPITÂNÂ en vorst JOEḌISTIRÂ of DHARMÂPOETRÂ altijd DHARMÂWÂNGSÂ genoemd, om niet verder te spreken van het verschil in namen der mindere personen bij de bâlâ-koerâwâ en raksâsâ of dhânâwâ. Geheel andere gebruiken, die geen anderen grond hebben dan de tot regel verheven usance, vallen mede bij den ḍalang-passisiran op te merken; zoo worden o. a. BIMÂ en SĔTIJAKIE nooit, zelfs niet in de BRÂTÂ-JOEDHÂ, voorgesteld met pijl en boog ten strijde getogen, terwijl zij in WINTER's boek zich in alle gevechten daarvan bedienen en zelfs die van den eerste met name BARGÂWASTRÂ, is genoemd. Ik zou het tal van voorbeelden en aanhalingen met nog vele kunnen vermeerderen, maar vermeen hiermede genoeg aangetoond te hebben de groote en veelvuldige afwijkingen der lakon's in de passisiran van die in *Soerakarta*.

Prof. T. ROORDA, die vroeger, in vereeniging met zijn medewerker, den Javaanschen purist WINṬER, zoo hoog voor het *Soerakartasche* Javaansch gestemd was, heeft, toen de laatste hem door den dood ontvallen was, eene keuze gedaan, die ik, zoo niet betreurenswaardig, toch zeker minder gelukkig durf noemen, door drie wajang-verhalen uit te geven, in het *Banjoemaasch* dialect geschreven. Het gevolg daarvan is dan ook geweest, dat menige daarin voorkomende uitdrukking door hem niet verklaard kon worden, door zijn voorlichters slechts benaderd en niet onwaarschijnlijk door den steller zelf niet volkomen begrepen is.

Voor zoo verre ik de verzameling Jav. handschriften, waaronder ook lakon's. doorloopen heb, is er nog geen mij voorgekomen, die aan de voorwaarden beantwoordt, welke ik vermeen te mogen stellen met opzigt tot schoone taal en prosodie.

Zou de Heer VAN DER TUUK, na het een met het ander beschouwd te hebben, het ook maar niet beter vinden, als het Genootschap zich eens tot den Pangeran ARIÂ MANGKOE NÊGÂRÂ wendde, met verzoek om toezending en tijdelijke gebruikmaking van eenige lakon's, die, naar het oordeel van

dezen uitstekenden Javaanschen kenner, in goed Javaansch geschreven zijn en overigens overeenkomen met de door den Heer VAN DER TUUK te bepalen eischen? Ik geloof langs die wijze de meeste kans te waarborgen, dat aan onze beide inzichten voldaan wordt en het door het Genootschap in het licht te geven werk, naar ons beider verwachting, onberispelijk mag genoemd worden. Van de welwillendheid van gemelden Inlandschen groote houd ik mij verzekerd en wil mij gaarne bereid verklaren tot 's genootschaps bemiddelaar in deze.

Over de vraag betreffende Maleische wajang-verhalen, aan het slot van 's Heeren VAN DER TUUK's brief aangestipt, zal ik mij van alle advies onthouden; omdat de Directie van het medelid Mr. L. W. C. VAN DEN BERG te dien aanzien het gevoelen zou kunnen vernemen, die daartoe ongetwijfeld een meer bevoegd beoordeelaar is dan ik."

Wordt besloten:

ten aanzien van *a:*

den brief van den Regent van *Poerwakarta* te voegen bij het hs. Niti Sastrå Kawi;

ten aanzien van *b:*

Aan den Pangeran ARIÅ MANGKOE NEGÅRÅ te schrijven en den Prins te verzoeken tijdelijk eenige lakons af te staan;

de nota te zenden aan den Heer VAN DER TUUK.

Ten slotte betuigt de Voorzitter den Heer TE MECHELEN dank voor de door hem genomen moeite.

VI. De Heeren GROENEVELDT en Mr. L. W. C. VAN DEN BERG brengen praeadvies uit over eene door den Heer VAN DER TUUK voorgestelde uitgave van eene *Maleisch-Serawak-Dajaksche* woordenlijst. Vgk. Notulen van 8 Mei jl. bl. 63 hiervoren.

Dit praeadvies luidt als volgt:

„Door den Heer VAN DER TUUK is aan het Genootschap toegezonden eene woordenlijst in Engelsch-Maleisch-Dajaksch, samengesteld door den Heer W. CHALMERS en bestaande uit drie stukken:

a. Eene woordenlijst in Engelsch-Maleisch-Serawak Dajaksch.

b. Eene woordenlijst in Serawak-Dajaksch-Engelsch.

c. Eene vergelijkende woordenlijst in negen Dajaksche dialecten.

Omtrent deze woordenlijsten deelt de Heer VAN DER TUUK mede dat het Maleische gedeelte weinig om het lijf heeft en dat daarin vele misslagen, vooral tegen de uitspraak, zijn, maar toch stelt hij voor ze uit te geven, om dat wij van het Dajaksch uit die streken niets weten. Verder meent de Heer VAN DER TUUK dat voor het debiet eene afzonderlijke uitgave wenschelijk is, omdat het boekje te *Singapore* aftrek vinden moet.

a. in omvang verreweg het eerste, is reeds in 1861 in *Engeland* uitgegeven, zooals blijkt uit een gedrukt exemplaar dat bij het manuscript gevoegd is; de uitgave daarvan zou dus alleen herdruk van een bestaand werk zijn en het mag betwijfeld worden of dit op den weg van het Genootschap ligt. Daarbij komt dat op bijna elke bladzijde van het gedrukte exemplaar een aantal Dajaksche woorden zijn doorgehaald, door wien staat er niet bij, maar waarschijnlijk door iemand die er verstand van heeft, en die talrijke doorhalingen maken de nauwkeurigheid ook van het Dajaksche gedeelte verdacht. De omstandigheid dat wij niets van het Dajaksch uit die streken weten, weegt wel zwaar, maar is toch niet voldoende om over te gaan tot den buitengewonen maatregel een bestaand werkje te herdrukken, aan welks nauwkeurigheid bovendien nog twijfel bestaat.

b. is niet afgewerkt; alleen de letter A bevat een noemenswaardig aantal woorden, de letters B. en C. ontbreken geheel en met de andere is slechts even een begin gemaakt; de uitgave moet dus eveneens ontraden worden.

c. ontleent zijn belang daaraan dat de equivalenten der Engelsche woorden in negen verschillende Dajaksche dialecten zijn gegeven; het is echter zeer onvolledig, daar het slechts 300 woorden bevat, terwijl vele woorden van dagelijksch gebruik, o. a. de numeralia, geheel ontbreken.

Dit stukje zou echter als proeve dier dialecten kunnen worden gegeven en dan eene plaats moeten vinden in het Tijdschrift. Eene afzonderlijke uitgave met het oog op het debiet is niet aan te raden, ook al werden al de drie bovenvermelde stukken gedrukt; te *Singapore* toch houdt zich niemand met het Dajaksch bezig; de eenige die er iets aan doen, zijn de Serawaksche ambtenaren, maar deze zijn zoo weinig in getal dat, al kocht elk hunner ook een exemplaar, dit nog niet voldoende zou zijn om daarop eenig debiet te verwachten."

Conform praeadvies.

VII. De Secretaris brengt ter tafel de volgende nota:

„Er is sedert geruimen tijd nog een commissoriaal onafgedaan, dat ik thans evenwel bij de Vergadering ter afdoening kan voorbrengen. Ik had daartoe een lijvigen bundel door te lezen, die mij welwillend uit het archief van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid werd afgestaan, maar dien men kort daarop zelf weder noodig had voor het samenstellen van de bijdrage, die het Departement te leveren had voor het Koloniaal Verslag; en eerst nadat die was ingediend, kon de bundel weder te mijner beschikking gesteld worden.

De zaak, die het hier geldt, is een, reeds in de November-vergadering van 1876 ter tafel gebrachte, doch toen niet genotuleerde brief van den Directeur van O. E. en N. waartoe de aanleiding als volgt was:

Bij het schrijven van den eersten Gouvernements-secretaris dd. 25 October 1876 no. 2467 werd een brief van Z. E. den Minister van Koloniën den Directeur vd. toegezonden, handelende over de vertaling van de Babad DIPÅ NEGÅRÅ. In September 1876 had een Javaansch taalkenner den Minister voorgesteld hem op te dragen:

I. Op nieuw de vertaling met den tekst te vergelijken;

II. Tot één geheel te vereenigen de verschillende, niet aan elkander sluitende, gedeelten, waarin de vertaling afgeleverd was geworden;

III. Het geheel onder zijn toezicht te laten afschrijven en IV een overzicht zamen. te stellen van den inhoud; voor welke werkzaamheden een zeker honorarium verlangd werd, terwijl voor de werkzaamheid, onder III genoemd, een behoorlijk copyloon diende uitgetrokken te worden.

De Minister vond eene ernstige overweging waardig de vraag: of het, in stede van dit voorstel aan te nemen, niet wenschelijker zijn zou geene nieuwe uitgaven voor deze zaak te doen en de vertaling in *Indië*, in ambtelijken dienst, te laten nazien en afschrijven.

De Directeur van O. E. en N., werd door de Indische Regeering uitgenoodigd te dienen van consideratie en advies, na het Bataviaasch Genootschap te hebben gehoord, en van daar dat, bij zijn schrijven van 1 November 1876 no. 12406, ons de uitnoodiging gewerd hierop te adviseeren.

Dit schrijven werd in mijne handen gesteld om uit het verleden dezer reeds zoo lang hangende zaak na te gaan welke der twee voorgestelde plannen voor de toekomst het meest aanbeveling verdiende. Ik heb daartoe den reeds vermelden bundel doorgelezen en alle belangrijke stukken geëxerpeerd. De slotsom, waartoe ik gekomen ben, is dat het goed zou zijn wanneer nu een einde aan de zaak gemaakt werd, en dat, om daartoe te geraken, de ministerieele dépêche een goeden weg aanwijst.

Voor dat ik van dit advies rekenschap ga afleggen wensch ik te doen uitkomen dat ik geen zelfstandig oordeel vel over het werk van den beoefenaar der Javaansche taal, die aan den Minister het voorstel deed, waarvan hier de rede is. Ik acht mij daartoe volstrekt niet in staat, en heb bovendien de Babad zelve noch ook de vertaling voor mij gehad. Ik heb alleen de administratieve geschiedenis dezer zaak nagegaan, zoo als die in een groot aantal officieele bescheiden is vervat, en mij daarna, als gold het ook eene zuiver administratieve aangelegenheid, een oordeel gevormd; mij, waar zulks noodig was, alleen latende leiden door deze overweging: dat de uitspraken

van wijlen den Heer COHEN STUART, over den taalkundigen arbeid van anderen, in deze zaak voor mij den hoogsten graad van autoriteit bezitten moesten.

Vat men den inhoud der ministerieele dépêche zoo kort mogelijk samen, dan kan men zeggen dat het Opperbestuur niet ongenegen is de zaak verder te laten rusten. Reeds in 1871 wilde de Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dien weg op. In een brief van 5 Juli stelde hij voor dat van Regeeringswege den Heer STUART zou medegedeeld worden dat deze het vertalen van de Babad DIPÅ NEGÅRÅ te veel als een geleerden arbeid beschouwde; dat er geene sprake was van eene *uitgave*, doch dat de Regeering alleen verlangde den inhoud van 't werk te kennen. Met in dien geest te handelen, ware de questie nu reeds lang beëindigd. Maar het Gouvernement trad niet in dit voorstel: bij het schrijven van den eersten Gouvernements-secretaris dd. 24 Augustus 1871 werd verklaard dat de vertaling van de Babad wel voor uitgave bestemd was: een voornemen dat ik, in bescheidenheid, zou meenen te moeten ontraden. Niet wijl aan het werk, zoo als de Directeur van O. E. en N. den 20en April 1876 schreef, geene geschiedkundige waarde toegekend kan worden: dit is slechts in beperkten zin juist. De vraag toch of het verhaal van eenige gebeurtenis geschiedkundige waarde heeft, moet niet alleen beantwoord worden naar de meer of mindere juistheid, waarmede de feiten geboekstaafd zijn; maar de historische waarde van eenig geschrift ligt in de voorstelling, die van eene gebeurtenis in eene zekere omgeving door deze of gene personen gegeven wordt. De beteekenis van eene bron als de Babad DIPÅ NEGÅRÅ voor de geschiedkennis, is dus niet gelegen in het verhaal, dat zij van de krijgsgebeurtenissen geeft, die gezamentlijk den Java-oorlog uitmaken (en op de onjuistheid waarvan de Directeur wees); maar in de kennis, die zij aanbrengt van de denkwijze en de historische opvattingen der Javanen.

Als zoodanig beschouwd kan men de waarde van zulk eene bron voor de historische critiek zelfs moeielijk overschatten;

maar zij is slechts voor een zeer beperkten kring toegankelijk. Wil men dien kring uitbreiden door het geschrift te *vertalen*, dan moet die vertaling zulke groote letterkundige waarde hebben dat het geschrift ook dan nog kan dienen als wetenschappelijke bron.

En is het dus de vraag of deze vertaling van de Babad DIPÅ NEGÅRÅ, die litterarische verdienste heeft om het geschrift in zijn Hollandsch kleed als historische bron de waarde te laten, welke het ongetwijfeld als zoodanig in het Javaansch heeft? Ga ik na op welke wijze de overzetting is tot stand gekomen, dan moet ik dat betwijfelen.

Verschillende personen hebben daaraan gewerkt: zelfs bij advertentie in de Javasche Courant (van 3 Juni 1870) zijn gegadigden opgeroepen. Controleurs der landelijke inkomsten en cultures; een commies aan een der Departementen van algemeen bestuur; een translateur; een onderwijzer hebben zich aangemeld en gedeelten ter overzetting ontvangen, welke somtijds teruggezonden werden zonder dat zelfs aan het werk begonnen was. Nu eens maakten twee verschillende personen, onbewust van elkanders arbeid, achtereenvolgens hetzelfde gedeelte af. Een andermaal ontving iemand na het inzenden van eenige vellen vertaling, nieuwe stof uit een geheel ander gedeelte van het verhaal, zoo dat hij den draad niet meer kon aanknoopen. Om nu de eenheid te bewaren werd voorgesteld één persoon met de geheele leiding te belasten, behoudens eindrevisie van ieders, ook van *zijnen* arbeid, door den Heer COHEN STUART, wien al zeer spoedig de taak te lastig gebleken was om zich met al die verschillende medewerkers in betrekking te stellen en te houden. Maar al ras bleek het dat nog te veel stroomen op dat eerste vereenigingspunt samenliepen, en werd er voorgesteld dáár alleen de bijdragen te vergaderen van vertalers, in de Vorstenlanden gevestigd.

Toch vind ik in 1872 werk van een controleur uit *Bagelen* aan dat eerste tusschenstation bezorgd. Men ziet het: instede van een rustig, gelijkmatig voortgaanden wetenschappelijken ar-

beid, verwarring en misverstand. Meent men wellicht dat het vertalen niet moeielijk was; dat wie maar Javaansch verstond, veilig aan het overzetten kon gaan? Dan is niets geschikter om van dien waan genezen te worden als het oordeel te vernemen, 't welk de Heer STUART velt over het voorgelegde werk. Ik kies daartoe den arbeid van een tegenwoordig hoofd van plaatselijk bestuur, die, na aan de Academie uitnemende studies gemaakt te hebben, thans nog geroemd wordt als iemand die zeer goed Javaansch spreekt en verstaat. Welnu: met verwondering lees ik dat de Heer STUART het door dien ambtenaar geleverde werk aan dezen wil teruggezonden hebben met de mededeeling dat het nog één keer met hem beproefd zal worden, doch dat hij, STUART, wel de vertalingen kan *nazien*, maar geen tijd heeft die zoo doorgaande te *verbeteren* als *die* stukken vereischen. (Brief aan den Dir. van O. E. en N. dd. 16 Juni 1870 no. 19).

En wat is STUART's oordeel over het werk dat hem, na de nieuwe schikking, alleen ter eindrevisie wordt voorgelegd? Hij heeft er *veel* in moeten veranderen, doch noemt het daarom niet *slecht;* neen, het is enkel jammer dat er zoo vele onnauwkeurigheden in zijn dat hij niet voor de getrouwheid van de vertaling kan instaan *zonder volzin voor volzin na te gaan;* is het niet voor de uitgave bestemd, dan doet zulks voor *dit* gedeelte [een meestal verdicht verhaal van vervlogen tijden] minder af; hij vindt ten slotte dat men het honorarium van *ƒ* 300 wel kan uitbetalen, als men, ten minste, *die vertaling voldoende noemt.* (Brief aan den Dir. van O. E. en N. dd. 15 Juni 1871 no. 15).

De Heer STUART bleef in *Nederland* belast met het nazien van de vertaling der *Babad* (Besluit van 6 December 1871 no. 29); maar zijn oordeel werd niet gunstiger. Hij kwam in *Indië* terug en schreef den 21 Januari 1876 aan den Directeur, dat hij de herziening weer opgevat had in 't verhaal der gebeurtenissen, waarvan DIPÂ NEGÂRÂ zelf getuige of althans tijdgenoot was geweest, en dat het aldus nazien van elf vellen hem „*waar-*

„schijnlijk meer moeite gekost heeft, dan den vertaler zelven de „overzetting;" ja, bij het ontdekken van verscheidene, niet onbelangrijke, verschillen tusschen de beide afschriften van de Babad had hij zich ten laatste genoopt gezien tot eene *doorgaande onderlinge vergelijking*, terwijl hij vermoedde nog weer het oorspronkelijke te zullen moeten raadplegen (*): alzoo niet meer of minder dan het vaststellen van een grondtekst, waarnaar vertaald zou moeten worden.

Wiens werk nu deze oordeelvellingen gelden is in zekeren zin onverschillig; het is mij slechts te doen om aan te toonen dat kwalijk door de *Regeering* kan uitgegeven worden eene vertaling, aldus tot stand gekomen en waarover zoo geoordeeld is; de vertaling van een werk dat als geschiedverhaal ons slechts kan doen glimlachen; omdat in de veldslagen, die het beschrijft, de Hollanders gewoonlijk vallen en de Javanen gespaard blijven; omdat er in verteld wordt hoe in een gevecht alle flankeurs en huzaren onder Generaal VAN GEEN sneuvelen en deze slechts met drie huzaren ontkomt, terwijl den volgenden dag bij één ontmoeting duizend onzer krijgslieden in het stof bijten, doch geen enkele van het Inlandsche leger gedood en gewond wordt; maar de vertaling van een werk dat eene geheel andere, eene als ik 't zoo noemen mag, *subtiele* waarde heeft, die alleen bij eene, letterkundig volkomen getrouwe, overzetting behouden kan blijven.

En wenscht de Regeering niet tot het *uitgeven* te besluiten: wat nut kan het dan nog hebben op nieuw te laten beproeven om van die brokstukken een geheel te maken? Het is hier niet de vraag van geldelijke kosten: al waren die er niet mede gemoeid, ik zou even sterk aanraden de zaak te laten rusten. Het eenige nut dat de Regeering uit dezen arbeid trekken kan is, dat Zij, als een punt van zuiver gouvernementeel belang, zich eene meening kan vormen over wat Haar voorname tegenstander uit den Java-Oorlog aangaande die gebeurte-

(*) Intusschen reeds naar *Makassar* gezonden en aan de daar wonende rechthebbenden teruggegeven.

nissen te boek gesteld heeft; dit doel kan met de thans voorhandene stoffe bereikt worden zonder dat verdere omwerking, herziening of wat dan ook noodig is; het schijnt voldoende als de Indische Regeering de vertaling, zoo als die daar ligt, in Haar archief of elders te Harer beschikking heeft. Ik zeg elders, omdat deze stukken, hoewel gouvernements eigendom blijvende, zeer geschikt in de handschriftenverzameling van het Genootschap zouden kunnen bewaard worden.

Het voorgaande samenvattende heb ik de eer als mijne meening te kennen te geven dat het wenschelijk is:

niet te treden in de voorstellen, aan Z. E. den Minister van Koloniën gedaan, en uiteengezet in de dépêche van 7 September 1876;

dat de vertalingen de beide afschriften van de Babad DIPÂ NEGÂRÂ naar *Indië* werden gezonden, ten einde, hetzij in 's Gouvernements archief, hetzij in de handschriftenverzameling van het Genootschap, maar dan als eigendom der Regeering, te worden bewaard."

Met deze conclusie vereenigt zich de vergadering en wordt besloten in dien geest te beantwoorden het schrijven van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 1 November 1876 No. 12406.

VIII. De Voorzitter brengt ter tafel:

a. een uittreksel uit een brief van den Resident van *Tapanoeli*, dd. 28 December 1875 No. 3918 aan den gouverneur van *Sumatra's Westkust;*

b. de bijlage van een brief van den Controleur GEERTSEMA dd. 27 November 1875 No. 635 aan denzelfden; beide stukken behelzende eene opgave van plaatselijk gebruikelijke hazardspelen.

Naar aanleiding hiervan noodigt de Voorzitter die leden,

welke daartoe door hunne relaties onder de ambtenaren van het Binnenlandsch Bestuur het best in de gelegenheid zijn, uit, eene verzameling monographiën bij een te brengen over de hazardspelen, in dezen Archipel onder de inheeemsche bevolking het meest gebruikelijk.

IX. Voor de Bibliotheek is ontvangen:

a. Van de Regeering:

Aflevering 33 van den Atlas ichthyologique.

b. Van den President der Javasche Bank:

Het verslag over het bankjaar 1876/77 en eene volledige verzameling van de huishoudelijke reglementen en octrooien der Bank.

c. Namens de Bombay-branch der Royal Asiatic Society is door de Heeren WEDDERBURN, van wien hierboven, bl. 78, sprake was, aangeboden een herdruk van dl. I—III der Transactions.

Den gevers dank betuigen.

X. Het munt- en penningkabinet wordt verrijkt met:

a. een Fransch 10-centimesstuk, vertoonende aan de eene zijde den beeldenaar van NAPOLEON III met het jaartal 1853, en aan de andere het randschrift: La ville de *Lille* reconnaissante, waarbinnen: Visite de L. L. M. M. I. I. 23 24 Septembre: waarschijnlijk een strooipenning.

b. een idem; hebbende aan de eene zijde den Franschen Adelaar, met het randschrift Empire français. Dix centimes. En aan de keerzijde een spotbeeld, waarschijnlijk doelende op de vermomming, waaronder de Prins LOUIS NAPOLEON BONAPARTE *Ham* ontvluchtte, maar met het randschrift NAPOLEON III Empereur 1862.

Beide geschenken van den Heer A. FITZ VERPLOEGH.

c. eene zilveren munt:

Rumenië: 1 Leu. 1873.

d. idem, 1 Grieksche drachme. 1873.
Geschenken van den Heer De Bruijn Kops.
Den gevers dank betuigen.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 3 Juli 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 3 Juli 1877, des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, ondervoorzitter, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, W. P. GROENEVELDT, K. L. VAN SCHOUWENBURG, H. L. CH. TE MECHELEN, Mr. A. TH. HEIJLIGERS en de Secretaris. Afwezig: de Heeren Mr. W. STORTENBEKER en Mr. W. B. BERGSMA.

I. De Notulen der vorige vergadering van 5 Juni worden gelezen en goedgekeurd.

II. Wordt ter tafel gebracht:

a. Een brief van den 1en Gouvernements Secretaris dd. 21 Juni jl. no. 1437 ten geleide van dl. IX van: De opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië, door Jhr. Mr. J. K. J. DE JONGE.

Bibliotheek.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 5 Juni jl. no. 6088, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Rembang* dd. 25 Mei jl. no. 4054, een metalen beeldje en een fragment van een metalen wapen, gevonden in 't bezit van een paar inwoners der desa *Polbajem*, district *Soelang*, afdeeling *Rembang*, verzoekende de Directeur mededeeling of het Gen. op het bezit dier voorwerpen prijs stelt en tot welk bedrag men die wenscht over te nemen.

Wordt besloten tegen ƒ 5,— aan te koopen:

1e. Het beeldje, voorstellende een op de achterpooten staand leeuwtje, zijnde het afgebroken handvat eener klok;

2e. Het zeer geschonden koperen wapen (tjandrasa, onder welken naam het tegenwoordig nog in de wajang gezien wordt) zijnde een platte boog, die aan den buitenkant scherp is, en aan den binnenkant, op ± een derde der lengte, een korten, hollen steel heeft, waarin de langere houten steel gestoken wordt.

c. Van denzelfden dd. 6 Juni jl. no. 6195, ten geleide van den brief van den Resident van *Tegal*, dd. 24 Mei jl. no. 2234/41 en een gouden zegelring, een stukje gouden ketting en een gouden bloempje, gevonden door den Javaan Radi, uit de desa *Karang-asem*, district *Boemiajoe*, regentschap *Brebes*, en, wat zeer onwaarschijnlijk klinkt, op de galengan der sawahvelden van een inwoner der desa *Tjiboenar*, waar Radi zijnen buffel weidde. Ter beantwoording van 's Directeurs vraag of, en zoo ja, tegen welken prijs 't Gen. die voorwerpen wenscht over te nemen,

wordt besloten:

de zaak in handen te stellen van den Heer Groeneveldt ten fine van praeadvies.

d. Van denzelfden dd. 14 Juni jl. no. 6518, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Probolinggo* dd. 16 April jl. no. 978 en eene bijlage, bevattende inlichtingen omtrent den toestand van de ruïne *Tempeh* te *Tjandipoero*, district en afdeeling *Loemadjang*.

Tot recht verstand diene dat, blijkens de Notulen van 12 December 1876 (bl. 119 van dl. XIV) de Directie de Regeering mededeeling deed van haar ter oore gekomen berichten over den slechten toestand van een tempel in *Djaboeng* onder *Kraksaän*. „Ter voorkoming nu", schrijft de even genoemde Resident, „dat ook over de *Tempeh*-ruïne berichten worden „medegedeeld als over den tempel te *Djaboeng*, heb ik de eer

„UwEdG. aan te bieden eene missive van den Controleur van „*Loemadjang* dd. 6 April jl. no. 66, betreffende den toestand „waarin zich eerstgemeld gebouw op het oogenblik bevindt. Het „moet onmogelijk geacht worden de zich op den top bevindende „groote boomen te verwijderen, zonder aanleiding te geven dat „de ruïne in een stort."

Het schrijven nu van den Aspirant-controleur luidt als volgt:

„De ruïne gelegen onder het gebied der desa *Tjandipoera*, „vroeger een gehucht van de desa *Penangal*, bestaat uit eene „groote vierkante massa van gebakken steen van ongeveer 50 „voet lengte, 50 voet breedte en 20 voet hoogte. Hierin is „aan de voorzijde links en rechts een trap, waarlangs men „naar boven gaat.

„Op deze groote steenmassa is eene andere van geringen om- „vang en ter hoogte van ongeveer 6 voet, waarop men komt „langs een aan de voorzijde en het midden inloopenden trap. Langs „dezen trap boven komende, heeft men links een ongeveer 15 à „20 voet hoogen koepel, eveneens van gebakken steen opgetrokken.

„Aan de voorzijde van dezen koepel is eene deur en aan beide „zijden hiervan eene (ledige) nis. Rechts heeft waarschijnlijk een „dergelijke koepel gestaan, die evenwel geheel is ingestort, zoodat „slechts een hoop steenen de plaats nog aanwijst.

„De bodem van den koepel werd vroeger gevormd door een „luik, waardoor men naar beneden kan gaan tot in het binnenste „der onderste steenmassa. Dit luik is echter niet meer aanwe- „zig, zoodat thans in dit gebouw een holle koker is, van den „beganen grond tot aan den top van den koepel. Door de „van tijd tot tijd uit de muren van den koepel gevallen stee- „nen is deze koker hiermede bijna geheel gevuld en kan men „thans daarin niet meer afdalen.

„De buitenmuren van de ruïne zijn, voor zooveel het onderste „gedeelte aangaat in nog vrij goeden toestand en de trappen „nog begaanbaar. Boven op den koepel bevindt zich een groote „waringin, wiens wortels door het geheele gebouw heen ge- „drongen zijn. Hoewel het onderste gedeelte hierdoor weinig

„geleden heeft, is de koepel daardoor in een zeer bouwvalligen „toestand gekomen; helt geheel naar eene zijde over en zou „waarschijnlijk reeds ingestort zijn, werden de muren niet door „de wortels samen gehouden; verder groeien op sommige gedeelten „van het gebouw nog andere groote boomen, wier wortels even- „wel niet zooveel schade hebben aangericht.

„Overigens zijn de muren met zeer weinig onkruid begroeid „en schijnen zij door de bevolking nu en dan hiervan gezuiverd „te worden.

„Het verwijderen der groote boomen is echter, volgens mijne „bescheiden meening, geheel ondoenlijk, vooral van den op den „koepel groeienden waringin, daar men zonder gevaar niet boven „bij den stam kan komen om dien te vellen, en in elk geval bij „het vallen de geheele koepel zou instorten, waardoor het eigen- „aardige der ruïne zou verloren gaan en niets dan eene vier- „kante steenmassa overblijven. Het laat zich evenwel ook aan- „zien dat de waringin binnen betrekkelijk korten tijd zal omver- „vallen en dan eveneens den koepel in zijn val meeslepen. „Mochten dus dergelijke ruïnen niet meer op *Java* voorkomen, „en deze, als zijnde eenig in haar soort, van belang zijn voor „de oudheidkunde, dan zou het misschien niet onbelangrijk „zijn nauwkeurige teekeningen of photographiën van deze te doen „vervaardigen.

„Daar de verwoestingen, door de wortels der verschillende „boomen aangericht, echter te groot zijn om haar nu nog in een „toestand te kunnen brengen waardoor zij bij een geregeld on- „derhoud zou blijven bestaan, en het schoonmaken, zich alleen „moet bepalen tot het van tijd tot tijd uitroeien van eenig on- „kruid, hetgeen tijdens mijne komst aldaar reeds was geschied, „zoo is het mij moeielijk aan de in bovengenoemde missive ge- „dane opdracht tot het indienen van eene begrooting van kosten „tot onderhoud en schoonmaken, te voldoen en geef ik UwEdG. „in overweging voor te stellen geene reparatiën aan deze ruïne te „doen verrichten, daar deze het instorten van den koepel slechts „zouden bespoedigen."

Met den Aspirant-controleur is de Resident het eens dat het wenschelijk is *niets* aan het gebouw te doen.

Wordt besloten den Directeur te antwoorden:

dat de onmogelijkheid om den waringin van den top des tempels te verwijderen, zonder de ruïne tot een vormloozen klomp in een te doen storten, niet zoo gaaf kan worden toegegeven;

dat men toch dien boom op de gewone inlandsche wijze kan vellen, d. i. stuksgewijze, beginnende met de hoogste gedeelten;

dat zulks te meer overweging verdient omdat het zich, volgens den Aspirant-controleur, laat aanzien dat de waringin toch weldra van zelf zal omvallen, en dan natuurlijk het ineenstorten der ruïne daarmede onvermijdelijk gepaard gaat;

dat het in elk geval hoogst wenschelijk is, door eene, op schaal vervaardigde, bouwkunstige teekening, ten minste de afbeelding der ruïne in haren tegenwoordigen staat te bewaren;

waarom den Directeur in overweging gegeven wordt den Resident te verzoeken door een ambtenaar van het binnenlandsch bestuur of van den waterstaat eene dusdanige teekening te doen vervaardigen.

e. Van denzelfden dd. 25 Juni jl. No. 7024, verzoekende de fac-similés bedoeld in de Notulen van 8 Mei jl. II, *c*, op kosten der Regeering zorgvuldig te willen doen inpakken, zoodanig dat ze zonder beschadiging de reis naar Nederland kunnen doen, en die dan den Directeur toe te zenden.

In handen gesteld van den Heer Groeneveldt met verzoek hiervoor het noodige te doen.

f. Van denzelfden dd. 27 Juni jl. No. 7095, verzoekende toezending van het schrijven des Heeren dr. H. N. Van der Tuuk, dd. 3 Augustus 1873, betrekking hebbende op Winter's kawi-woordenboek.

Vgk. Notulen van 19 Augustus 1873 II *s* en 4 November

1873 II *b*, bl. 99 en 144 van dl. XI, alsmede die van 6 April 1875 II *e*. bl. 50 van dl. XIII.

De brief, „benoodigd", schrijft de Directeur, „tot het sa„menstellen van de voorrede van dat woordenboek", is spoedshalve terstond teruggezonden.

g. Ven den Resident van *Semarang*, dd. 13 Juni jl. No. 4959/1 ten geleide van *twee* beschreven koperen platen: de eerste vrucht van den maatregel, omschreven in de Notulen van 4 Juli 1876, bl. 74 *c* en *d* van dl. XIV. 's Residents brief was vergezeld van een schrijven van den wd. Controleur van *Goeboek*, den Heer F. L. WITTENROOD, waarin omtrent de koperen platen bericht wordt dat zij ongeveer negen jaren geleden gevonden werden bij eene opgraving in het gehucht *Potjok*, onder de desa *Dragoeng*, district *Singenlor*, en werden zij door den vinder afgestaan aan zijn desahoofd, omdat hij aan 't bezit van deze voorwerpen de aanhoudende koortsen toeschreef, waaraan hij leed. Dat hoofd gaf ze weder aan den schrijver bij den Wedana van *Singenlor*, en deze schrijver stond ze af aan den Controleur.

De platen werden in handen gesteld van den Heer GROENEVELDT en wordt besloten den Resident van *Semarang* en den Heer WITTENROOD dank te betuigen, met verzoek dien ook over te brengen van den schrijver. De platen zijn het Gen. ten geschenke gezonden.

h. Van den Resident van *Krawang*, dd. 21 Juni jl. No. 1468/12, houdende mededeeling dat alle pogingen om beschreven platen als de hierboven bedoelde, machtig te worden, vruchteloos zijn geweest.

Notificatie.

i. Van den Resident van *Bagĕlen* dd. 23 Juni jl. No. 2910 mededeelende dat binnen de onlangs opgedolven fundamenten van een der tempels te *Diëng* is opgegraven een „klein,

„dubbel beeldje, hoog 1 voet en ongeveer 2 voet in het vier-„kant", hetwelk, na te zijn gereinigd, geplaatst is bij de verzameling beelden nabij de pasanggrahan op het plateau.

Hiervan aanteekening gehouden.

k. Van de hoofdcommissie der Soerabajasche Jongensweezeninrichting, gedagteekend *Batavia* 12 Juni jl. No. 1955, ten geleide van een exemplaar van het 17[e] jaarverslag dier instelling.

Dank betuigen en opnemen in de Bibliotheek.

l. Van den Heer dr. H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng* 10 Juli jl., ter aanvulling van zijn schrijven over de Serawaksch-Maleisch en Dajaksche woordenlijst (zie Notulen van 8 Mei jl. II, *k*) mededeelende „dat het stuk te *Canterbury* op „de pers gelegd is, maar niet in zijn geheel en nimmer in het „licht is verschenen. Dr. DE HOLLANDER in den vierden druk „zijner Handl. voor de Mal. taal- en letterk. haalt het aan, „maar heeft het niet gezien, en vernam 't bestaan er van door „mij, die de schoone bladen reeds van den Heer dr. ROST „ontvangen hebbende, dacht dat het wel zou voortgezet wor-„den (zie Aant. op de *Vier vertellingen*)."

Daar het besluit der Directie omtrent deze zaak den Heer VAN DER TUUK nu bekend is, Vgk. Notulen van 5 Juni jl. VI, bl. 87 hiervoren, kan volstaan worden met hiervan aanteekening te houden.

m. Van den Heer K. F. HOLLE, gedagteekend *Waspada*, 22 Juni jl. in antwoord op den brief, hem geschreven naar aanleiding van dien des Heeren VAN DER TUUK, genotuleerd op bl. 63 hiervoren, *k*, mededeelende:

„Eene reproductie van het manuscript. door den Heer VAN „DER TUUK bedoeld, zal te veel kosten in vergelijk tot het „nut, en acht ik eene transscriptie voldoende, als b. v. de „Heer VAN DER TUUK de correctie op zich wil nemen.

"Tot dat einde zou door tusschenkomst van den Assistent-"resident van *Boeleleng*, bij aangeteekend schrijven het ori-"gineel kunnen worden toegezonden, dat dan weinig gevaar "loopt op reis weg te raken.

"Eene transscriptie zond ik dezer dagen aan den Heer Van "der Tuuk."

Dit gedeelte van het schrijven zal den Heer Van der Tuuk worden medegedeeld. De brief van den Heer Holle vervolgt aldus:

"Ik maak tevens van deze gelegenheid gebruik om de uitgave "aan te bevelen van het oud-Soendaasch manuscript, waarvan ik "in November 1866 een "vluchtig bericht" leverde, dat in het "tijdschrift is opgenomen.

"Niet alleen kan een uitgave daarvan voor de Soedasche let-"terkunde van dienst zijn, maar ook kan daarvan eenig voordeel "worden getrokken voor de kennis van 't Kawi.

"Uithoofde van de vele Sanscrit woorden, die betrekking heb-"ben op de Indische godenleer of godsdienststelsels, maak ik "mij bezwaard eene *vertaling* van dit manuscript te leveren; het-"geen echter niet uitsluit dat later, met behulp van geleer-"den, die van het Sanscrit en de indische godenleer of gods-"dienststelsels een bijzondere studie maakten, eene vrij volledige "vertaling zal kunnen worden verkregen, die menig licht zal "ontsteken omtrent de Soendalanden in het begin der 16e eeuw.

"De uitgave van dit manunscript stel ik eenigszins gelijk met "de uitgave der kawi-oorkonden, die ook eene latere bewerking "moeten ondergaan.

"Ik zou het zelfs zeer dienstig vinden, wanneer het Genoot-"schap nog eenige oude manuscripten uit de Soendalanden wilde "publiceeren, geschreven in 't Kawi, dat hoe verminkt het ook "moge zijn, toch nog hulpmiddelen kan opleveren voor de studie "dier taal, terwijl de inhoud meteen een blik zal gunnen in 't "godsdienstig leven dier tijden.

"Tot ondersteuning van mijn voorstel voer ik nog aan, dat de

„Heer VAN DER TUUK mij meermalen over het nut eener uitgave „van oud Soendasche manuscripten schreef."

Voor dit gedeelte den brief in handen stellen van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG.

n. Van Raden Mas Pandji HADININGRAT, gedagteekend *Pekalongan* 22 Juni jl. houdende het antwoord op het schrijven, aan hem gericht over de beelden, bedoeld in de Notulen van 12 December 1876 II *g* bl. 113 van dl. XIV en in die van 10 April jl. *g* bl. 45 hiervoren.

De brief van Raden Mas Pandji HADININGRAT luidt als volgt:

„In voldoening aan het schrijven van de Directie van het „Bataviasche Genootschap van Kunsten en Wetenschappen, dd. „18 April jl. no. 31, ben ik zoo vrij het volgende mede te „deelen.

„De daarbij bedoelde oudheden, negen in getal, bevinden zich „bij den Heer B. alhier ter versiering van erf en woning.

„Ik heb ze bezichtigd; zij zijn allen gelijk gewone boedha- „beelden van steen en op twee na onbeschadigd, doch reeds ge- „wit en met allerlei kleuren versierd.

„Van acht daarvan zijn schetsteekeningen gemaakt, die U „hierbij worden aangeboden.

„Het negende beeld is een stuk steen ter grootte van ± 15 „Rijnlandsche duimen in 't vierkant, voorstellende een elefant. „Eene afbeelding is daarvan niet gemaakt wegens de onbedui- „dendheid.

„Ofschoon ik geen verstand heb van oudheden, en ook niet „weet of het Genootschap reeds in het bezit is van eene ver- „zameling van zulke beelden, mag ik echter niet ontkennen „dat daaronder mooie en gave beelden zijn, welke ik niet „gaarne zou zien dat uitgevoerd wierden, daar ik voor alles „zeggen moet dat ik mij rekenen mag te behooren tot dege- „nen, die waarde hechten aan de oudheden, op dit eiland te „vinden.

„Den prijs van ƒ 63,66, tegen welken de tegenwoordige eigenaar

„volgens de Notulen der Directie, genegen zou zijn de beelden „af te staan, vind ik derhalve niet hoog."

Daar zoowel uit deze mededeelingen als uit de schetsteekeningen mag opgemaakt worden dat die beelden zeer stellig eene aanwinst voor het Gen. zullen zijn, wordt besloten den Directeur van O. E. en N. op het schrijven van 1 December 1876 no. 13896 te antwoorden:

dat het Gen. zeer zeker bereid is de beelden over te nemen, door den Heer B. te *Pekalongan* op de vendutie bij den Heer S. gekocht, overeenkomstig het aanbod des Heeren B. die beelden aan 't Gouvernement af te staan, tegen den prijs, waarvoor hij die gekocht had, zijnde *f* 63.66;

dat het in alle opzichten, voornamelijk omdat krachtens het Besluit van 24 Juli 1823 no. 7 (Bijblad op het Staatsblad no. 248) de Regeering in dezen gemoeid is, en de Heer B. zijn aanbod aan den Resident van *Pekalongan* als zoodanig gedaan had, beter was dat deze zaak van *bestuurswege* beëindigd werd, zullende het Gen. later alle door het Bestuur te maken kosten vergoeden.

Wordt verder besloten Raden Mas Pandji HADININGRAT den dank der Directie te betuigen voor de uitnemende dienstvaardigheid, in dezen betoond en aan de Nederlandsch-Indische Stoomvaart-Maatschappij het verzoek te richten ook ditmaal weder hare vriendelijke hulp te verleenen bij het vervoer herwaarts van deze beeldjes.

o. Van den Heer W. VIEANE, gedagteekend *Patjitan* 18 Mei jl. ten geleide van een monster eener steensoort gevonden tusschen die plaats en *Madioen*.

Gezonden aan de Kon. Nat. Vereeniging.

III. De Heer GROENEVELDT:

brengt ter tafel de missives van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 11 Mei jl. nos. 5075 en 5076 en die van den Resident van *Kediri* dd. 30 Mei jl. no.

2392/3494, in zijne handen gesteld ten fine van praeadvies, vgk. Notulen van 5 Juni jl. II, *b*, *c* en *h*. Van de voorwerpen, omschreven in den brief van den Resident van *Banjoemas*, dd. 21 April jl. no. 2091/1, stelt hij voor aan te koopen:

Een gouden ring met Kawi-inscriptie op de zegelplaat voor	*f*	61.75
〃 gouden ring zonder inscriptie voor	〃	30.40
〃 paar gouden oorringetjes met een steentje in elk voor.	〃	1.50
Van die, onschreven in den brief van den Resident van *Banjoemas* dd. 21 April no. 2092/1:		
Een gouden ring voor	〃	10.—
〃 〃 oorhanger 〃	〃	11.50
〃 〃 oorknopje 〃	〃	3.—
〃 〃 oorringetje 〃	〃	1.10
Twee 〃 ringen 〃	〃	19.—
Een 〃 ring 〃	〃	7.70
〃 〃 oorhanger 〃	〃	11.50
Drie zilveren hindoemunten voor	〃	15.75
Een gouden oorknopje met twee steentjes voor. .	〃	2.50
Den gouden ring, bedoeld in den brief van den Resident van *Kediri*.	〃	9.50
Makende een gezamenlijk bedrag van.	〃	185.20

Volgens de schatting van den deskundige te *Batavia*, wiens waardeering hooger is dan die van *Banjoemas*.

Conform.

IV. De Heer GROENEVELDT deelt wijders mede:

a. Dat hij een brief ontvangen heeft van den Heer Dr. A. BURNELL, onder meer betrekking hebbende op de voorwerpen, bedoeld in de Notulen van 7 November 1876, VII, *e*, bl. 107 van dl. XIV.

Den Heer B. thans van wege de Directie dank betuigen.

b. dat hij eene conferentie heeft gehad met een der Heeren ingenieurs van den waterstaat van den plaatselijken dienst over het uitbouwen van de rotonde, en het aanbrengen van een bovenlicht daarin. Een ontwerp zal nu gemaakt worden door een landsarchitect, onder het bewerken waarvan deze met den Heer Groeneveldt zal raadplegen.

V. Voor de Bibliotheek is ontvangen:

a. Compte-rendu de la séance extraordinaire, tenue par la société nationale des sciences naturelles de *Cherbourg*, le 30 décembre 1876, à l'occasion du 25e anniversaire de sa fondation.

b. Derde aflevering, eerste en tweede gedeelte, van het Tijdschrift van het Kon. Instituut van ingenieurs; jaargang 1876/77.

VI. Voor hun lidmaatschap hebben bedankt de Heer Mr. Th. H. Van Rees en J. J. Naeff; de laatste wegens vertrek naar *Europa*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de Vergadering gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 7 Augustus 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.
J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 7 Augustus 1877 des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. DER KINDEREN, Voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Ondervoorzitter, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT, Mr. A. TH. HEYLIGERS en de Secretaris.

Afwezig de Heeren, Dr. L. W. G. DE ROO, K. L. VAN SCHOUWENBURG en H. L. Ch. TE MECHELEN.

I. De Notulen der vorige vergadering van 3 Juli worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

a. Renvooi van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid dd. 12 Juli jl. no. 7721, ten geleide van een afschrift van het Gouvernements-Besluit van 1 Juli t. v. no. 1, handelende over het bijeenbrengen van wajang-teksten, welke aangelegenheid besproken is in de Notulen van 2 September 1876, II *e*, 3 October 1876, V en 7 November 1876 VIII. In die Regeerings-beschikking wordt het voorstel van het Gen. zoo als het is omschreven op bl. 108 volg. van dl. XIV, het eenvoudigste en meest doelmatige middel geacht tot bereiking van het voorgestelde doel, en wordt dan ook Zijne Exc. den Minister van Koloniën verzocht om, voor het geval de Kon. Academie met 's Gen. zienswijze instemt, die instelling te willen uitnoodigen een catalogus herwaarts te zenden van de reeds in haar bezit zijnde Hss. ten einde te kunnen nagaan van welke de copie gezonden moet worden.

Notificatie.

b. Van denzelfden, dd. 13 Juli jl. no. 7736, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Tegal*, dd. 12 Juni t. v. no. 2514/41 en 17 bronzen belletjes, gevonden in eene waterleiding op het gebied der desa *Slarang*, district en afdeeling *Brebes*, en verzoekende mede te deelen of de Directie genegen is die voorwerpen over te nemen tegen een door haar te bepalen prijs.

De voorwerpen in handen gesteld van den Heer Groeneveldt ten fine van praeadvies.

c. Van denzelfden, dd. 13 Juli jl. no. 7738, ten geleide van het schrijven van den Resident van *Semarang*, dd. 21 Juni t. v. no. 5162/1 en een kleine metalen nandi op een voetstuk, gevonden in eene sawah van het gehucht *Tahoenan*, district *Mangar*, afdeeling *Demak*, en verzoekende als boven.

Wordt besloten het voorwerp tegen een prijs van *f* 2 over te nemen.

d. Van denzelfden, dd. 18 Juli jl. no. 7944, ten geleide van een brief van den Resident der *Preanger-Regentschappen* dd. 4 Juli t. v. no. 4790, waarbij wordt medegedeeld dat bij het ontginnen van een kaboejoetan (plaats der aanbidding), op den bergrug *Geger Handjoewang*, *Tasikmalaja*, is gevonden een steen met een opschrift, waarvan een conterfeitsel 's Residents brief vergezelt; verzoekende de Directeur hem mede te deelen of op het bezit van dien steen voor het museum wordt prijs gesteld.

Wordt besloten de toezending van den steen te verzoeken.

e. Van denzelfden dd. 23 Juli jl. no. 8093, ten geleide van twee kains, Z. E. den Gouverneur-Generaal aangeboden door Toekoe Lampasei, Hoofd van *Kloewang* en van de IV *Moekims* in *Groot-Atjeh* met verzoek die, overeenkomstig het bepaalde bij het besluit van 11 December 1858 no. 77, in 's Gen. museum te doen bewaren.

Conform.

f. Van denzelfden, dd. 28 Juli, jl. no. 8297, mededeelende dat naar aanleiding van 's Gen. schrijven, bedoeld in de Notulen van 12 December 1876, VI, een onderzoek is ingesteld naar den toestand van de ruïne *Singosari* of *Malang* en die van den tempel te *Djaboeng* onder *Kraksaän*. De omgeving van eerstbedoelde is thans schoongemaakt, en zal voortaan beter voor het onderhoud gezorgd worden. De berichten omtrent de tweede waren overdreven, voortdurend wordt de bouwval tegen vernielende invloeden beschermd.

Notificatie.

g. Van denzelfden dd. 31 Juli jl. No. 8414, verzoekende opgave van het kostende van een ex. der photographiën van den *Boro-Boedoer*.

Het noodige.

h. Van denzelfden dd. 2 Augustus jl. No. 8536, ten geleide van:

1°. een brief van den Resident van *Madioen* dd. 17 Juli jl. No. 553/25 en

2°. een brief van denzelfden dd. 19 Juli No. 554/25.

In het eerstbedoelde schrijven wordt medegedeeld dat er opgegraven waren:

1 aarden pot,

3 〃 koppen,

1 〃 schaal,

1 ijzeren palita en een 500 tal duiten met gaten, goboks, van alle welke voorwerpen de vinder afstand wil doen tegen betaling van *f* 5.

In het tweede schrijven wordt gemeld dat de Heer L. aangekocht heeft een klein metalen beeldje en eene piek, welke voorwerpen, indien het Gen. op 't bezit er van prijs stelt, overgenomen kunnen worden.

Wordt besloten de toezending van al deze voorwerpen te verzoeken.

i. Van den Resident van *Bagelen*, dd. 4 Juli jl. No. 3103, houdende bericht dat volgens een, van den Ingenieur, den Heer A. Mijer, ontvangen schrijven, op den 26en Juni binnen de laatst opgegraven fundamenten van een tempel zijn opgedolven twee stukken van een beschreven steen, elk ongeveer een voet in het vierkant. Of beide vroeger een geheel uitmaakten, is niet met zekerheid te zeggen; de inscripties zijn reeds zeer onduidelijk.

Notificatie.

k. Van 's Gen. correspondeerend lid, dr. H. N. van der Tuuk, dd. 20 Juni jl. in antwoord op de hem toegezonden Nota van den Heer L. W. C. van den Berg, afgedrukt hiervoren bl. 29—32. Het afschrift dat Raden Djojo Sipoetro zou maken was gereed gekomen en den Heer van der Tuuk gezonden. Deze schrijft nu:

„Het hss. van Râmâjana bevat de Oettarakaṇḍa, waarvan ik geen Balineesch h.s. bezit. Of de kropak eenige waarde heeft, kan ik niet zeggen, zonder de lontarbladen zelf te zien.

Dit afschrift is onleesbaar, en telkens was ik de kluts kwijt, door de vele fouten, die denkelijk door den afschrijver gemaakt zijn. Reeds de spelling is niet kawi: telkens vindt men *bagawan* in pl. van *bhagawân; jawadisa* i. pl. v. *jawadwîpa; megananda* i. pl. v. *meghanâda* enz.

De fouten zijn misschien alle van den afschrijver, die, bekend met de moderne poëzie, menig woord verkeerd gelezen heeft, denkende dat er zoo iets moest staan.

Dat *megananda* is een treffend voorbeeld, daar het in 't moderne Jav. *megânandâ* is. De personen, alhier genoemd, zijn ook de helden van de Râmâjana en van daar de verkeerde titel.

Het hs. zelf zou groote waarde kunnen hebben, als nl. die

verkeerde spellingswijzen van den afschrijver afkomstig zijn en niet de van kropak. 't Bat. Gen. zou weinig bijdragen tot de kennis van het kawi, zoo het dit afschrift liet drukken, want het zou slechts voor iemand van nut zijn, die in 't bezit was van een op *Bali* afgeschreven Oettarakaṇḍa, daar het hem eenige varianten zou leveren."

„Na herhaalde lezing", vervolgt de Heer Van der Tuuk een paar dagen later in denzelfden brief, „geloof ik in staat te zijn, dit hs. voor den druk gereed te te maken, mits het mij gelukke een op *Bali* afgeschreven handschrift machtig te worden. Ik houd dus het afschrift nog wat aan; maar wat belet de Directie de kropak te zenden? Ook zou ik gaarne weten van waar die kropaks afkomstig zijn. Aan 't schrift, waarvan de afschrijver op bl. 1 een proefje geeft, zou ik zeggen dat ze niet op *Bali* afgeschreven zijn. Zou de Directie die kropaks niet kunnen reproduceeren? Ze door Javanen te laten afschrijven is tijd vermorsen, en zou even weinig opleveren als 't laten afschrijven van Maerlant door boeren, gesteld dat zij even goed schreven als beschaafde Javanen.

Als proeve een brok; (z. bl. 43, v. 2 v. b.)

Prajatnata baṭara Wiṣṇoe, tingoepnira tangsang kaṇnira si pantja djanga ja tika goemoeroeh, goemĕntĕr çabdanga tatathakoet, ḍaḍyakĕn trasa ri manahnikang rakṣatangga, kaḍi harina rĕngĕ çabdaning singa *apajaphan* tiba gadjahnja, koeḍanja, ratanja ngoenniweh paḍatinja *kaknarĕng* dening kang ḍyani nikang sangka si pântja tanga.

De 2 onderstreepte woorden kan ik niet verbeteren en zijn mij dus ten eenemale duister. Zonderling is hier telkens een linguale *da* in pl. v. een dentale, en leidt tot 't vermoeden, dat deze kropak uit de Sundalanden is, daar het Sundaneesch nimmer de *dentale* maar altijd de *linguale da* bezigt.

Dit brok had moeten luiden als volgt:

Prajatna ta bhaṭâra Wiṣṇoe, tingoepnira ta çangkanira si pântjadjanga, ja tika goemoeroeh goemĕtĕr çabdanja katatakoet, angdadyakĕn trâsa ri manahnikang râkṣasa-sanggha, kadi hari-

nângrĕngĕ, çabdaningsingha, ? tibâ gadjahnja koedanja rathanja njoeniweh padâtinja ? deni dwaninikang, çangka si pântjadjanga.

Wisnoe was op zijn hoede en blies op zijn *çangka* (als horen dienende schelp) genaamd Pântjadjanga, donderend en schuddende was 't geluid en vrees aanjagend, verwekkende angst in 't gemoed van de hoop raksasa's, (die als 't ware) gelijk een hinde (waren) op 't hooren van 't gebrul van den leeuw; *van daar* dat omvielen hunne elefanten, paarden, strijdkarren en voetknechten, *getroffen* door 't geluid van de çangka Pântjadjanga.

Notulen dl. IX bl. 26 zie ik een *sèrat arok* maar zonder eenige aanwijzing, waaruit ik kan opmaken, wat geschrift het is. Op Bali is de *Arok* een soort van kronijk behelzende de lotgevallen van de vorsten van Madjapahit, maar zeer schraal, zoodat er zeer weinig uit te putten is, te meer daar in alle handschriften, mij bekend geworden, 'n groote leemte gevonden wordt op de plaats, waar de Rangga *Lawé*, de held van een bekend gedicht, ter sprake gebragt wordt. Mag ik een bladzijde van de *sèrat arok* ter inzage hebben? 't Geheele werk af te schrijven is de moeite niet waard, tenzij zijn inhoud met dien van de Bali *Arok* overeenstemme.

Wordt besloten den Heer VAN DER TUUK, in een aangeteekend pakket, door tusschenkomst van den Resident van *Banjoewangi*, de verlangde kropak te zenden.

l. Van den Heer G. W. W. C. Baron VAN HOËVELL, gedagteekend *Siboga*, 26 Juli jl., en mededeelende dat hij de opgaven, door den Heer MAIJREDER verlangd, Vgk. Notulen van 8 Mei 1877, II m̄, bereids aan het opgegeven adres verzonden heeft.

Notificatie.

m. Van den Directeur van 's Rijks Museum van Oudheden, gedagteekend *Leiden*, 15 Juni jl. No. 89, en houdende bericht

van de ontvangst van een aantal van 's Gen. edita, die nu dubbel zijn, als:

Tijdschrift, XIII. Afl. 2, 3 en 4.

Notulen, XIII No. 3 en 4.

〃 XIV 〃 1 en Kawi Oorkonden van dr. A. B. COHEN STUART.

Den Directeur vd. verzoeken die dubbelen aan den Heer MARTINUS NIJHOFF te 's *Hage* te zenden.

n. Van den Heer MEIJNERS D'ESTREIJ, gedagteekend *Parijs*, 8 Juni jl. kennis gevende dat een tak van de Société de géographie de *France*, zich onder den naam van Société de géographie commerciale de *Paris* tot een zelfstandig Genootschap gevormd heeft, waarmede ruiling van werken wordt voorgesteld.

Notificatie en conform.

III. De voorzitter deelt 't volgende mede uit een particulier schrijven, door hem uit *Wonosobo*, onder dagteekening van 22 Juli ontvangen:

In de afdeeling *Ledok* was eene belangrijke vondst van oudheden gedaan, waartoe de aanleiding was geweest dat ongeveer drie maanden geleden een zilveren civabeeld bij iemand aangetroffen werd. Deze persoon, naar de herkomst daarvan gevraagd, gaf op: het beeldje van een Inlander gekocht te hebben, welke aanwijzing op het spoor van nog meer verkochte oudheden bracht terwijl ten slotte bleek dat in het geheel waren gevonden, behalve eenige andere voorwerpen waaronder een stuk bladzilver met eene kawi-inscriptie, 19 beeldjes waarvan 3 van goud en 16 van zilver, van welke nog 3 zoek waren.

De Inlander had die voorwerpen in den grond gevonden, bij de bewerking van zijn aandeel in den gemeentelijk bezeten dorpsgrond, behoorende tot eene desa, niet ver van *Wonosobo*, in de richting van den *Diëng*. In overleg met zijn desahoofd had hij die voorwerpen aan verschillende personen verkocht.

De zaak zou eerstdaags voor den landraad dienen en de uitspraak kon wel niet twijfelachtig zijn, maar uit de omstandigheid dat ook nu weer gebleken is, hoe de Inlander onbekend is met hetgeen hij doen moet bij het vinden van een schat;

hoe hij daardoor de wettelijke bepalingen op dit stuk overtreedt en daarmede gevonden voorwerpen van groote oudheidkundige waarde ten nadeele van den Lande verduistert of zich zelven in ongelegenheid brengt;

betoogt de voorzitter de wenschelijkheid om aan de Regeering een schrijven te richten, waarin met verwijzing naar de wettelijke bepalingen en de jurisprudentie op het stuk van gevonden schatten, in overweging gegeven wordt dat de Regeering de hoofden van gewestelijk bestuur uitnoodige aan het desabestuur, en door dit aan de bevolking, bekend te maken wat hare rechten en plichten zijn bij het vinden van een schat.

Hiertoe wordt besloten onder aanteekening dat de voorzitter zijn berichtgever heeft ingelicht omtrent de beste wijze waarop de archeologische collectie, na beëindiging van het strafproces, den weg van 's Genootschaps archeologische verzameling zal kunnen vinden.

IV. De Heer Mr. N. P. Van den Berg biedt een opstel aan, getiteld: De Oost-Indische Compagnie der Edelen van *Genua*, ter plaatsing in het Tijdschrift.

De voorzitter betuigt den schrijver dank en verzoekt de redactie-commissie zorg te dragen voor het spoedige opnemen.

V. De Heer Mr. L. W. C. Van den Berg brengt volgenderwijze verslag uit over dat gedeelte van den brief des Heeren K. F. Holle, dd. 22 Juni jl. No. 38, Notulen, bl. 105 hiervoren, dat handelt over eene uitgave van het Soendaneesche hs. bedoeld in dl. XVI van het Tijdschrift, op bl. 450:

„Het denkbeeld om de handschriften, waarvan de Heer „Holle in dl. XVI bl. 450 van het Tijdschrift een „vluch„„tig bericht"" gaf, te publiceeren, zou voorzeker alle aanbe-

„veling verdienen. Aangezien mij echter te *Batavia* niemand „bekend is, aan wien deze taak veilig zou kunnen worden toe-„vertrouwd; de Heer HOLLE zelf die niet op zich wenscht te „nemen, en de Heer VAN DER TUUK met zoovele werkzaam-„heden bezig is, dat hij in den eersten tijd er wel niet aan „zal kunnen denken ook nog dezen arbeid ter hand te nemen, „zoo blijft in casu niet anders over, dan de verwezenlijking „van dat denkbeeld tot nader orde uit te stellen."

Wordt aldus besloten.

VI. De Heer GROENEVELDT:

a. Brengt verslag uit over den in zijne handen gestelden brief van den Directeur van O. E. en N. dd. 6 Juni jl. no. 6195, zie bl. 99 hiervoren, en stelt voor van de daarbij behoorende voorwerpen aan te koopen den gouden ring met de inscriptie tegen den prijs, waarop die hier geschat is, nl. ƒ 28,50, en de beide andere terug te zenden.

b. Stelt voor dat aan de autoriteit, belast met het dagelijksche toezicht op de oudheidkundige schatten van den *Diëng*, zal verzocht worden:

1°. de beelden en voorwerpen aan den achterkant te merken met een nommer in olieverf;

2°. een lijst aan te leggen waarop achter elk nommer nauwkeurig de vindplaats wordt aangeteekend, niet alleen in of bij welk gebouw of fundament, maar ook aan of in welk gedeelte daarvan;

3°. waar de minste onzekerheid bestaat, ook nog na de inlandsche opzichters gehoord te hebben, dit te vermelden.

Wordt besloten in dezen geest te schrijven aan den Resident van *Bagelen*.

c. Brengt ter tafel zijnen Catalogus der Archaeologische Verzameling, dien hij voorstelt weldra ter perse te leggen, nadat hij hier en daar nog iets zal hebben aangevuld.

Wordt besloten den Catalogus te doen drukken. De Voorzitter brengt den Heer GROENEVELDT den dank der vergadering toe voor dezen belangrijken arbeid.

VII. De Heer STORTENBEKER:

a. Brengt ter tafel den door hem bewerkten: Tweede-vervolg-catalogus der Boekerij, op een klein gedeelte na afgedrukt.

b. Deelt mede dat hij zijne functie van Bibliothecaris wenscht neder te leggen. De Voorzitter, den Heer STORTENBEKER dank betuigende voor het in die hoedanigheid verrichte, noodigt de bestuursleden uit tot eene nieuwe keuze over te gaan. Daarop wordt bij meerderheid van stemmen de Heer GROENEVELDT tot dit ambt benoemd en verklaart hij zich de keuze te laten welgevallen.

c. Stelt ruiling van de werken voor met de Canadian Institute en met de Commissao central permanente de geographia te Lissabon.

Conform.

IX. De Handschriftenverzameling wordt verrijkt met eenige Arabische manuscripten in *Simpang Olim* gevonden en namens den Heer J. BOREL, officier van administratie, aangeboden door den Heer TE MECHELEN.

De Heer BOREL dank betuigen.

X. Voor de Bibliotheek is ten geschenke ontvangen:

Indian Antiquities. London, 1801.
Van den Heer F. S. A. DE CLERCQ.
Dank betuigen.

XI. De secretaris biedt namens den Heer D. F. N. KIEHL, Controleur van *Saparoea*, ten geschenke aan twee halskragen

van gebogen hout met schelpen versierd, en twee lepels van de schelp van Nautilus pompilius (den pearly nautilus der Engelschen) waarop eenige figuren zijn ingesneden, alles afkomstig van de *Tenimber* eilanden.

Den Heer KIEHL is bereids dank betuigd.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergaring gesloten.

Aldus goedgekeurd in die van 11 September 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 11 September 1877, des avonds ten 8 uren.

Tegenwoordig de Heeren: Mr. T. H. DER KINDEREN, Voorzitter, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA, W. P. GROENEVELDT, het Eerelid G. F. DE BRUIJN KOPS en de Secretaris.

Afwezig de Heeren: Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. W. STORTENBEKER, L. W. C. VAN DEN Berg, K. L. VAN SCHOUWENBURG, H. L. Ch. TE MECHELEN en Mr. A. Th. HEIJLIGERS.

I. De Notulen der vorige vergadering van 7 Augustus jl. worden gelezen en goedgekeurd.

II. Worden ter tafel gebracht:

Gouvernements-Besluit van den 29 Augustus jl. no. 8, machtiging verleenende om de eerste acht hoofdstukken op te nemen in 's Gen. Tijdschrift van: Reisaanteekeningen betreffende de landschappen VI Kota *Pangkalan* en XII Kota *Kampar* door den gewezen Resident der *Padangsche Bovenlanden*, den Heer G. DU RY VAN BEEST HOLLE.

In handen der redactie van het Tijdschrift.

b. Missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, dd. 20 Augustus jl. no. 9106, ten geleide van een schrijven van den Resident van *Banjoemas*, dd. 21 Juli jl. no. 3562/1 en een gouden ring, gevonden op een stuk tegalgrond in de desa *Windoesari*, district *Batoer*, afdeeling *Bandjarnegara* omtrent het overnemen van welk voorwerp het gevoelen der Directie gevraagd wordt.

Gesteld in handen van den Heer GROENEVELDT ten fine van praeadvies.

c. Van denzelfden dd. 30 Augustus jl. No. 9497, ten geleide van een schrijven van den Resident van *Probolinggo*, dd. 15 Augustus jl. No. 1851/36 houdende bericht dat in het begin der vorige maand in de nabijheid der desa *Goetjialit*, afdeeling *Loemadjang*, twee geweren met lontkruitpan zijn opgedolven, welke voorwerpen, indien daarop prijs gesteld wordt, aan 't Gen. kunnen worden afgestaan.

Besloten mede te deelen dat op het bezit daarvan geen prijs wordt gesteld.

d. Van denzelfden dd. 8 September jl. No. 9823, ten geleide van den brief van den Resident der *Preanger Regentschappen* dd. 23 Augustus jl. No. 6089. De Resident zond daarbij eenige beschreven stukjes lontarblad, vervat in een houten doosje en een plaatje lood, met ingegrifde figuren, en verzoekt inlichting omtrent de oudheidkundige waarde dezer te *Parigi*, afdeeling *Soekapoera* gevonden voorwerpen.

Wordt besloten die in handen te stellen van den Heer K. F. Holle, ten fine van praeadvies.

e. Van den Directeur van Binnenlandsch Bestuur dd. 11 Augustus jl. No. 8275 ten geleide van een ex. van het gedrukte résumé van het grondonderzoek in de gewesten *Banka*, beide Afdeelingen van *Borneo*, *Menado*, *Ambon*, *Timor*, *Celebes* en *Billiton*.

Plaatsen in de Bibliotheek.

f. Van den Resident van *Kedoe* dd. 29 Augustus jl. No. 2477/10 ten geleide eener tweede expeditie van zijn schrijven dd. 30 Juli jl. No. 2206/10 hetwelk gebleken was niet ontvangen te zijn.

De zaak, die het hier geldt, is de volgende:

Op bl. 55 hierboven is reeds gemeld dat de brief van den Directeur van 's Rijks Museum van Oudheden te *Leiden*, dáár gedeeltelijk verhandeld, over *twee* punten liep: het tweede nu was eene klacht over grove beschadigingen aan de beeldhouw-

werken van den *Boro Boedoer*, aldus vervat in het schrijven van den Directeur van 's Rijks Museum aan Z. E. den Minister van Koloniën:

„Een tweede onderwerp, waarover het mij vergund moge zijn „Uwer Excellentie's belangstelling in te roepen, betreft de „overblijfselen van *Boro Boedoer*.

„Op voorstel van de Directie van het Bataviaasch Genootschap „van Kunsten en Wetenschappen was door het Indisch Hoofd„bestuur aan den photograaf, den Heer Kinsbergen, de taak „opgedragen om van eenige bas-reliefs van *Boro Boedoer* pho„tographische afbeeldingen te vervaardigen.

„Aan die opdracht werd voldaan en eene fraaie reeks van „65 verschillende lichtbeelden mogt aan de, door den Heer „Kinsbergen met zulk een goed gevolg beoefende, kunst dank „geweten worden.

„Onlangs bracht een uit Java in het vaderland teruggekeerd, „wetenschappelijk naar het scheen zeer ontwikkeld, landeigenaar „en planter een bezoek aan het Rijks Museum van Oudheden „en verlangde toen ook kennis te nemen, zoo van de photogra„phiën van Java's oudheden, vroeger en ook van de afzonder„lijke reeks op *Boro Boedoer* betrekkelijk, later door den Heer „Kinsbergen vervaardigd, als ook van het groote plaatwerk „„*Boro Boedoer*" op last van Uwer Excellentie's departement, „onder mijne leiding in het licht verschenen.

„Aan het verlangen van den bezoeker werd natuurlijk voldaan „en het was duidelijk, dat van een en ander door hem met „ingenomenheid en voldoening kennis werd genomen.

„Aan den beambte, die hem terecht hielp, deelde hij verschil„lende bijzonderheden mede, daaronder dat hij kort voor zijn ver„trek uit *Indië* nog een bezoek aan *Boro Boedoer's* bouwvallen had „gebracht, daar vernomen had en het hem dienaangaande mede„gedeelde ook meende bevestigd geworden te hebben: dat „de Heer Kinsbergen, om zijn toestel op behoorlijken af„stand van sommige bas-reliefs te kunnen plaatsen, in de om„gangswanden, tegenover die bas-reliefs, openingen had doen

„maken en daardoor aan die wanden en hun beeldwerk en ver-„sierselen, eene aanmerkelijke schade zou hebben toegebracht.

„Ook zou de Heer Kinsbergen groote gedeelten van het „gebouw hebben doen witten met het doel om voor zijne be-„werkingen een gunstiger licht te erlangen.

„Ik haal dit feit aan in de bewoordingen, waarin het mij, „tot mijn leedwezen eerst na het vertrek van den bedoelden „bezoeker, werd medegedeeld; de gelegenheid om in persoon mij „opzettelijk bij hem op dit onderwerp in te lichten was dus „vervlogen, maar zou mij, zoo noodig of gewenscht, wel „weder geopend worden.

„In ieder geval komt het mij van overwegend belang voor, „dat door een opzettelijk nauwkeurig onderzoek worde uitge-„maakt, of hier slechts, aan eene ongegronde bewering, eene „uit dwaling voortgesproten beschuldiging moet gedacht worden, „dan wel, of aan de zoo eenige overblijfsels van het merkwaar-„digste der oud Javaansche gedenkteekens handelingen gepleegd „zijn, die slechts met de naam van onverschoonbare roeke-„loosheid en betreurenswaardig vandalisme zouden kunnen „worden gebrandmerkt."

Hoewel het voldoende geacht was geworden op deze mededeelingen de aandacht van Z. E. de Gouverneur-Generaal te vestigen, werd onzerzijds besloten deze zaak grondig te onderzoeken en daartoe in de eerste plaats de Secretaris uitgenoodigd zich tot den Heer Kinsbergen te wenden en uit zijnen mond op te schrijven wat hij meende tegen deze beschuldigingen te moeten inbrengen.

Wel verre van die te aanvaarden verklaarde de Heer Kinsbergen:

„Hij had alleen die bas-reliefs gephotographeerd, welke hij, door zijn instrument in een hoek of vlak voor een trap te plaatsen in het brandpunt van de lens kon krijgen. In 't eerste geval stond dan de toestel er schuins voor. Tot het photographeeren van de overige bas-reliefs zijn de omgangen veel te nauw en heeft hij daar dan ook niet aan kunnen doen. Maar

stellig nimmer kon het in hem opkomen in die enge doorgangen openingen te maken in de tegenovergestelde wanden, wijl hij dan in steenblokken van een halven meter dik, gaten had moeten doen houwen, waarin hij en zijn toestel konden staan; cellen als men 't zoo zou kunnen noemen. De Heer KINSBERGEN sprak dit zoo sterk tegen, dat hij, werd niet in den brief van den Heer LEEMANS het tegendeel gezegd, dit bericht afkomstig zou houden van iemand, die den *Boro Boedoer* nooit gezien had.

"Wat het witten van de bas-reliefs betreft: de donker grijsgroenachtige moskorst, waarmede zij overtrokken zijn, maakte het photographeeren ondoenlijk. Hij had toen eene soort van klei genomen, die in de nabijheid van den *Boro Boedoer* zelven gevonden wordt, en liet die met den zeer buigzamen sapoe lidi, den uit de nerven van cocos-palmbladeren gemaakten bezem, tegen de bas-reliefs wrijven, waardoor zonder eenige beschadiging die geheele moskorst verdween, en alles eene gelijkvormige tint kreeg. Wel verre van hierin gevaar te zien houdt hij dit voor een middel van conservatie, zoodat hij den opzichter den raad achterliet, elk jaar op die wijze de, op het beeldhouwwerk voortwoekerende, mos-vegetatie te verwijderen."

Tot zoo ver het getuigenis van den Heer KINSBERGEN; niet omdat wij dit wantrouwden, maar omdat het waken voor den *Boro Boedoer* een der plichten is van het Hoofd van gewestelijk bestuur, besloten wij ook den Resident van *Kedoe* te hooren en zulks te eerder omdat de tegenwoordige titularis, de Heer B. VAN BAAK, wel ervaren en zeer belangstellend is in de kennis van de taal, de zeden en de geschiedenis van *Java:* van hem was geene onverschilligheid omtrent dit grootsche monument te wachten, integendeel hij zou de eerste zijn om zulk een vandalisme openlijk te wraken.

De inlichtingen nu van den Resident zijn vervat in het volgende schrijven:

"In voldoening aan de missive van Uwe Directie dd. 8 Juni "jl. No. 51, heb ik de eer mede te deelen, dat ik, ofschoon

„door herhaalde bezoeken aan *Boro Boedoer* reeds vrij goed „bekend met hetgeen daar heeft plaats gegrepen, mij nogmaals „derwaarts heb begeven om in persoon het door Uwe Directie „verlangde onderzoek in te stellen.

„Hierbij is mij gebleken dat de Heer Kinsbergen werke„lijk op verschillende plaatsen — men wees er acht aan — „steenen van de buitenste omwanding der omgangen heeft ver„wijderd, ten einde de bas-reliefs der binnenste omwanding te „kunnen photographeeren. Maar hij heeft dit slechts gedaan „op die plaatsen waar de buitenste omwanding reeds zeer was „beschadigd, verbroken en gedeeltelijk ingestort, in een la„geren omgang was gevallen en de circulatie belemmerde.

„De Heer Kinsbergen heeft geen schendende hand geslagen „aan dit oud-Javaansch monument van het Boedhisme, maar „heeft integendeel, niet alleen de door hem weg genomen losse „steenen weder op hunne plaats gelegd, doch bovendien die „plaatsen en ook andere, zooveel hij vermocht, weder her„steld, door de in de lagere omgangen gestorte gedeelten der „buitenste omwandingen weder op hun plaats te brengen.

„Evenmin zijn groote gedeelten van het gebouw gewit, maar „wel heeft hij die bas-reliefs, waarvoor hij zijn instrument wilde „plaatsen, met een gele aardsoort bestreken, zooals op vele „plaatsen die door het overhangend lijstwerk tegen den regen „zijn beschut, nog zichtbaar is.

„Maar ook hierdoor is aan het gebouw geen schade toege„bracht, noch is hierdoor het aanzien bedorven.

„De gele stof ging met het gesteente der bas-reliefs geen „scheikundige verbinding aan en verdween dientengevolge zeer „spoedig weder op die plaatsen die onder bereik van den regen „lagen, maar is nog eenigszins blijven kleven aan die gedeelten, „die, zooals gezegd is, hiervoor eenigszins beschut waren. Deze „laatste plaatsen zijn vrij van de groene mossoorten, die op de „meest vochtige, en van de wit-grijze korstmossen, die op „de andere, minder vochtige plaatsen voor den dag komen en „aanhoudend moeten verwijderd worden.

"Dit beter geconserveerd zijn der gephotographeerde gedeelten "is echter niet aan het geheel onschuldige gele smeersel toe te "schrijven, maar wordt eenvoudig veroorzaakt door het eenigszins "beschut zijn voor vocht der bas-reliefs door het vooruitspringen "van het daarboven geplaatste lijstwerk.

"De Heer KINSBERGEN behoort alzoo niet slechts te worden "vrijgesproken van de tegen hem uitgebrachte beschuldiging als "zou hij eene daad van betreurenswaardig vandalisme hebben "gepleegd en den tempel van *Boro Boedoer* hebben beschadigd, "maar hem komt zelfs de lof toe dat hij door het opruimen "van zand en steenen en door het herplaatsen van enkele ge-"vallene gedeelten der omwandingen het gebouw een weinig "heeft hersteld en daaraan een beter aanzien heeft gegeven.

"Ik maak van deze gelegenheid gebruik om het Genootschap "nog op eén paar punten den *Boro Boedoer* betreffende attent "te maken.

"Bij het bezoeken van den tempel is bij mij telkens de vraag "gerezen op welke wijze men daar oudtijds in de behoefte aan "water heeft voorzien. Dat men daar levend water heeft gehad "is wel aan te nemen, omdat men daaraan, zoowel voor de "honderden werklieden bij den bouw, als later voor drinkwater, "baden en reinigingen zeer zeker behoefte had. Niet alleen de "*Boro Boedoer* maar zelfs het lager daaromliggende terrein heeft "thans geen water en eerst op eenigen afstand ten zuiden vindt "men een riviertje, *Silem* genaamd, dat in het *Menoreh* gebergte "ontspringt. Ik heb daarom langs den oever van dit riviertje "hooger op in het gebergte doen zoeken of aldaar ook overblijf-"selen te vinden waren van het een of ander kunstwerk, waar-"door water naar *Boro Boedoer* zou kunnen zijn geleid, maar "dit zoeken leide tot geene ontdekking. Eenigen tijd daarna "echter met bejaarde desalieden over den ouden tijd zittende te "praten vernam ik dat de *Boro Boedoer* waarschijnlijk van een "geheel tegenovergestelde zijde van water werd voorzien en wel "uit een bron *Moedal* genaamd, gelegen in het district *Pro-"bolinggo* circa 5 à 6 palen in rechte lijn noord-oostelijk van

„*Boro Boedoer*. Onder den grond heeft men gebakken steenen „pijpen gevonden in de richting van deze bron naar *Boro Boedoer*. „Een dezer pijpen is in mijn bezit. Is de veronderstelling juist, „dan moet de waterleiding als hevel hebben gewerkt, want het „terrein daalt van *Moedal* tot aan de oevers van de *Ello* en „*Progo* rivieren om zich aan de overzijde tot *Boro Boedoer* weêr „te verheffen. Deze leiding, die genoemde rivieren moet hebben „gepasseerd, zou dan waarschijnlijk daar onderdoor zijn gelegd „en een zeer kunstig werk zijn geweest.

„Het onderzoek hieromtrent wordt door mij nog voortgezet „en mocht nog iets aan het licht komen dan zal daarvan aan „het Genootschap mededeeling worden gedaan.

„Het tweede punt betreft den naam *Boro Boedoer*. Wellicht is „dit woord eene verbastering van *Poro boedho:* de gezamenlijke, „de vele boedha's. De honderden Boedha beelden, die den „tempel versieren, geven dit denkbeeld aan de hand.

„De Assistent-resident van *Wonogiri*, de Heer A. J. SPAAN, „was deze meening toegedaan en deelde mij mede dat hij door „een inlandsch hoofd *Prambanan* had hooren noemen *Brahmanan*, „welke laatste naam mij voorkomt de juiste te zijn.

„Dergelijke woordverbasteringen komen veel voor en behoe„ven geen verwondering te baren. Ik wijs slechts op:

„*Bagelen*	in	plaats	van	*Pagelen*.
„*Oenarang*	„	„	„	*Oengaran*.
„*Preanger*	„	„	„	*Parahiangan*.
„*Bantam*	„	„	„	*Banten*.
„*Pandeglang*	„	„	„	*Paneglan*."

Dit getuigenis bevestigt dat van den Heer KINSBERGEN geheel, en doet het te meer betreuren dat zulke beschuldigingen en op zulk een gezag zijn uitgebracht tegen zijnen arbeid, die inderdaad een werk van restauratie mag heeten.

In galerijen, waar zich drie tot vier voet puin, zand en vulcanische asch opgehoopt had, heeft hij die stoffen doen wegruimen en daardoor bas-reliefs bloot gebracht, die vroeger

nooit te zien waren; omgevallen steenblokken heeft hij weer op hunne plaats gesteld en van verbroken voorstellingen daardoor weer een geheel gemaakt; ongeveer twee honderd, overal verspreide, koppen heeft hij weer op hunnen romp geplaatst, kortom hij heeft al 't goede verricht wat hij met zijne beperkte hulpmiddelen doen koen.

Naar aanleiding van een ander wordt besloten:

1°. den Directeur van O. E. en N. het getuigenis van den Heer KINSBERGEN en dat van den Resident van *Kedoe* mede te deelen;

2°. dezen dank te betuigen voor de gegeven inlichtingen en te schrijven dat de directie met veel belangstelling den uitslag zijner verdere nasporingen omtrent de waterleiding blijft afwachten en zich voor de mededeelingen daarvan dringend aanbevelen.

g en *h*. Van den Resident van *Bagelen* dd. 21 en 29 Augustus jl. Nos. 3903 en 4045 ten geleide van afschriften van twee brieven, door den Ingenieur der 2e klasse van den Waterstaat, den Heer A. MIJER, gericht aan den Eerstaanwezend Ingenieur van *Bagelen*, respectievelijk gedagteekend 16 en 23 Augustus Nos. 211 en 213 luidende de eerste als volgt:

„Ten vervolge op mijne missive dd. 1 Julij jl. No. 142, heb „ik de eer UwEdG. beleefdelijk te verzoeken, wel ter kennisse „van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschap„pen te willen brengen, dat op den 7en, 9en en 11en Augustus „jl., binnen de laatst opgegravèn fundementen van een tempel „zijn opgedolven *één groot*, en *één klein beeld*. De steen„soort, waaruit deze beelden zijn gehouwen, is van dezelfde „soort als die der overige retjo's, welke nabij den pasanggrahan „zijn opgestapeld.

„Het grootste beeld wegende ± 30 K. G. is zoo goed als „ongeschonden; het kleinste beeld wegende ± 15 K. G. bestaat „uit 3 stukken, die op den 9en en 11en Augustus werden opge„graven, en mist het voetstuk waarop beenen en voeten zijn „uitgehouwen; wellicht is het mogelijk, wanneer ook nader „de nog ontbrekende stukken worden opgedolven, die tot een

„geheel te vereenigen, echter zijn door mij de noodige maat-„regelen genomen om deze steenen behoorlijk te doen reinigen „en ze te leggen bij de collectie, die reeds nabij den pasang-„grahan bestaat."

En de tweede:

„Ten vervolge op mijn schrijven dd. 1 Julij jl. No. 142 heb „ik de eer UwEdG. beleefd te verzoeken wel ter kennisse van „het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen „te willen breugen dat op den 18 Augustus jl. binnen het be-„doelde fundement nog zijn opgedolven twee stukken beschreven „steen, deelen uitmakende van de vroeger bij mijne bovengemelde „missive opgegraven stukken. Met het oog op den naderenden „westmoesson heb ik mijn mandoer aldaar gelast boven de nabij „den pasanggrahan verzamelde retjo's een bamboe dak te plaat-„sen, ten einde die beeldjes, maar vooral ook de beschreven, „steenen voor den invloed van weêr en wind te bewaren, wor-„dende de kosten, hieraan verbonden, bestreden uit de fondsen, „welke voor deze archeologische opgravingen zijn toegestaan."

Notificatie. Verder den Heer Mijer mededeelen dat met veel belangstelling van zijne verslagen wordt kennis genomen. Vgk. ook Notulen van 7 Augustus jl. II*i*.

i. Van 's Gen. Eerelid den Heer J. G. F. Riedel gedagteekend *Tandjong Pandan*, den 10en Augustus jl. en luidende als volgt:

„Tijdens mijn aanwezen te *Manggar* in Juli ll. bood de Heer J. C. Veenhuizen, oud-officier der Marine, thans adjunct administrateur aldaar, eenige manuscripten mij ter inzage aan. Een daarvan in de Maleische taal geschreven en handelende over de oorzaken van den *Atjeh*-oorlog, uit het standpunt van een inlander beschouwd, kwam mij voor alleszins belangrijk te zijn. Ik verzocht hem derhalve bedoelde stukken met een geleide-schrijven aan Uwe Directie te zenden, met vermelding van de wijze, hoe hij in het bezit daarvan is gekomen. Aan dit verzoek heeft de Heer Veenhuizen bereidwillig voldaan en neem ik de vrijheid deze der Directie beleefd aan te bieden."

De brief van den Heer J. C. VEENHUIJZEN zelven, gedagteekend *Manggar*, 6 Augustus jl. luidt:

„Ik heb de eer het Genootschap hierbij aan te bieden een van *Atjeh* afkomstig schrijven, waarvan de inhoud mij voorkomt niet van belang ontbloot te zijn.

Den nacht na het innemen van den kraton begaf ik mij met eenig volk per sloep van het kampement aan de monding der *Atjeh* rivier naar den kraton, ten einde in een der daarvoor geschikte hooge boomen een vlaggestok te doen aanbrengen, waaraan des morgens te acht uren de Nederl. vlag geheschen zou worden om het saluut der oorlogschepen te ontvangen. Bij mijne omwandeling door den kraton kwam ik ook in het vorstelijk kwartier. Hier heerschte geen mindere wanorde en onreinheid dan in de overige gedeelten. Evenwel bespeurde ik in de vermoedelijke sultanswoning, bij eenige legmatten en ledige kisten, enkele papieren op den bodem verspreid. Een daarvan welke mij het nieuwst voorkwam nam ik mede om als herinnering aan deze dagen te bewaren.

Voortdurende drukke werkzaamheden gaven mij geene gelegenheid verder om dit papier te denken en later aan boord teruggekomen sloot ik het met een paar oude geschonden boekjes, reeds vroeger op den 18 December 1873 in een der kampongs tusschen de Marine benting en kg. *Penajoeng* gevonden, in een kistje met diverse papieren. Eerst voor kort, bij het zoeken naar eenige papieren, kwam het stuk mij weer in handen, en er toen meer aandacht aan wijdende, bleek het mij dat het in de Maleische taal geschreven was, en kwam het mij voor van eenig geschiedkundig belang te zijn, daar het van Atjeneesche zijde beschouwd, een overzicht geeft van de 1ste Expeditie en wat daaraan voorafging, hetgeen dus volgens hun den oorlog ten gevolge heeft gehad. Het schijnt mij toe een relaas voor een archief bestemd te wezen, en gevoel ik groote spijt bij voornoemde gelegenheid niet alle aanwezige papieren verzameld te hebben.

Evenwel dit stuk bevat mijns inziens reeds vele belangrijke

bijzonderheden, waarom ik de vrijheid neem het met de meeste bescheidenheid het Genootschap ten geschenke aan te bieden, waartoe mij de Assistent-resident J. G. F. Riedel zijne tusschenkomst en hulp aanbood, waarvan ik bij dezen dankbaar gebruik maakt.

Gemakshalve heb ik bij het origineele stuk eene copy gevoegd, waarin de kantschriften en aanhalingen op hunne plaats zijn gebracht, hetwelk het lezen van het stuk vergemakkelijkt. Ook de beide boekjes waarover hierboven gesproken werd, heb ik, hoewel deerlijk gehavend, toch hierbij toegevoegd."

Wordt besloten beide brieven en de handschriften in handen te stellen van den Heer L. W. C. Van den Berg met verzoek eene vertaling van het stuk te leveren.

Verder den Heer Veenhuijzen en den Heer Riedel dank betuigen.

k. Van 's Gen. gewoon lid, den Heer J. Knebel, gedagteekend *Koedoes* 25 Augustus jl., ten geschenke aanbiedende afschriften van de Manik Måjå, Baron Iskander en Råmå Gendroeng.

Onder dankbetuiging opnemen in de verzameling handschriften.

l. Van 's Gen. correspondeerend lid, den Heer dr. H. N. Van der Tuuk, gedagteekend *Boeleleng*, 3 Augustus jl. wederom handelende over uitgave van de Serawak-Dajaksche woordenlijst. Vgk. hiervoren bl. 104.

De Heer Van der Tuuk schrijft:

„Woordenlijsten, van 't Maleisch opgemaakt moeten zeer vele misslagen bevatten, daar de Inlander, wiens taal men wil leeren kennen, niet altijd hetzelfde onder een Maleisch woord verstaat als de Europeaan. De vroegere, door 't Gen. uitgegeven woordenlijsten van Zollinger bevatten ook fouten, die men echter niet goed kan ontdekken, zonder de taal zelve beoefend te hebben. In de *Lampongs* en op *Lombok* mij bezighoudende met de taal, heb ik van de zeer gebrekkige woordenlijsten van

ZOLLINGER toch zooveel nut getrokken, dat ik, het een en ander daaruit herhalende, in de gelegenheid gesteld werd spoedig een overzicht van de taal te krijgen. Dat er aan die lijsten veel ontbreekt is een gevolg van de omstandigheid dat ZOLLINGER zich slechts korten tijd in het land bevond. Daarbij kende hij 't Maleisch niet genoeg om niet te begrijpen dat de inlander hem nu en dan moest misverstaan. In zijne *Lamp*. woordenlijst vindt men o. a. achter *fuik* 't Mal. woord *balè*, foutief in pl. van *baleq* (Menangkabousche uitspraak van *bèlat*). De Lamponger, door Z. geraadpleegd, kende dit woord niet, en verstond er onder *balai* (een open gebouw voor vreemdelingen, vergaderingen enz.) en van daar vindt men 't *Lamp*. *sèsat* (dat = *balai* is) achter *fuik!*

Het is dus waarschijnlijk dat ook in het Serawaksche woordenlijstje dergelijke fouten worden aangetroffen, maar wie kan het bewijzen zonder het Serawaksch zelf beoefend te hebben?

Een herdruk kon de uitgave van deze woordenlijst nimmer worden. De Heer ROST moest van de verdere uitgave afzien, omdat hij als bibliothecaris van het Indian office te veel werk kreeg met Dravidische en Sanskritsche handschriften. Hij verzocht mij het werkje door U te laten uitgeven, onverschillig op welke wijze in uw Tijdschrift of uwe verhandelingen; ik intusschen beveel nog eene afzonderlijke uitgave aan."

Wordt besloten de stukken thans nogmaals in handen te stellen van de Heeren GROENEVELDT en L. W. C. VAN DEN BERG.

m. Van denzelfden dd. 18 Augustus jl. luidende als volgt: "Het belangrijk schrijven van den Heer TE MECHELEN." (zie hiervoren bl. 82 volgg.) "bevat zeer belangwekkende bijzonderheden betreffende de wajangverhalen, die van de *Soerakartasche* verschillen. Het verwondert mij echter dat de Heer TE MECHELEN het belang niet inziet van die afwijkingen, en de keuze van wijlen Professor ROORDA bij de uitgave van wajangverhalen niet gelukkig noemt. Dat het Javaansch er van

niet zoo fraai is als dat van *Soerakarta* laat ik in het midden, maar wat doet dit ter zake? Bij de kennis der tongvallen heeft men zeer veel belang, daar menig woord uit 't oud Javaansch daarin is overgebleven. Hoe meer een wajangverhaal afwijkt van een Soerakartaasch, hoe belangrijker voor de taal. Wijlen de Hgl. Roorda noemde 't Jav. van *Solo* klassiek en te recht, als men in 't oog houdt dat een tongval klassiek heet, omdat hij het door omstandigheden geworden is. Het Hollandsch is een dialect van 't Nederlandsch en 't heeft zijn rang als schrijftaal te danken aan staatkundig overwicht en volstrekt niet aan grootere zuiverheid.

Men schrijft Hollandsch, omdat dit in de scholen geleerd wordt, maar de taalkundige zal, wil hij de geschiedenis der taal kennen, ook werk moeten maken van tongvallen als het Geldersch, Overijsselsch enz. Taal en tongval zijn geheel willekeurige onderscheidingen, want men noemt vaak taal wat ook een tongval is, maar door omstandigheden de algemeene taal is geworden. De taalbeoefenaar, vooral hij die eene doode taal heeft te ontcijferen, heeft juist de tongvallen van noode, daar de kennis er van hem menig woord ontsluiert ([1]). Een treffend voorbeeld heeft men in den tongval van *Banjoewangi*, want deze heeft woorden die te *Soerakarta* geheel onbekend zijn, maar nog in 't oud Javaansch gebezigd worden; zoo b.v. het, in de oud Javaansche wetboeken voorkomende kalĕṇḍah ([illegible]) dat cocosnoot beteekent, aldaar nog in gebruik. Ook het in oud Javaansche gedichten gebezigde *lirang* (de arèn) is daar het gewone woord.

Winter geeft in zijn kawi-woordenboek *koelèd* ([illegible]) op als kawi, maar te *Banjoewangi* is *kolèd* het krâmâ van *soewé*. Ook zustertalen kunnen door zulk een tongval in verband gebracht worden; zoo b.v. zegt men te *Banjoewangi* even als te *Batavia* *oetjoer* in pl. v. *oesoer*. Ik vestig ook de aandacht op het Bantamsch, dat in vele opzichten zuiverder is dan het Jav.

([1]) Het Jav. wdb. zou, wat de kawiwoorden betreft, er beter aan toe zijn, zoo de tongvallen bekend waren geweest.

van *Soerakarta*, ofschoon het door menigeen voor een patois zou gehouden worden, omdat er te *Bantam* thans geen hof meer is.

Van de Maleische wajangverhalen heb ik een overzicht getrokken uit een bundel in de boekerij van 't Gen., reeds lang voor het Tijdschrift klaar liggen; maar belast met de redactie en correctie van drie woordenboeken waarbij eerstdaags een vierde komt, heb ik den tijd niet kunnen vinden er aanteekeningen bij te voegen.

Wil de Dir. het onmiddellijk plaatsen, ook zonder die aanteekeningen, dan zal ik 't zenden, ik zou deze dan later kunnen schrijven.

Die verhalen zijn op zich zelven reeds belangrijk genoeg, al moge de taal van 't oorspronkelijke ook veel te wenschen overlaten. Er blijkt o. a. uit dat de Mal. wajangverhalen nader aan de oud Javaansche staan dan aan de Soerakartasche, die thans in de mode zijn en daarom voor de echte gehouden worden."

Wordt besloten aan den Heer VAN DER TUUK de toezending van het bedoelde overzicht te verzoeken, en overigens dezen brief in handen te stellen van den Heer TE MECHELEN, ten fine van praeadvies.

n. Van denzelfden, dd. 21 Augustus jl. en luidende als volgt:

„Na de bijzonderheden door den Heer TE MECHELEN betreffende wajang pasisiran medegedeeld, met de Balische en Maleische wajangverhalen vergeleken te hebben, is het mij gebleken dat die afwijkingen van de Soerakartasche hier en daar nader aan de bron staan. In allen gevalle is de Soerakartasche wajang ook zeer verbasterd, zoo als reeds blijkt uit de dwaasheid van de zes dorpelingen, die in de balé sigala verbrand worden, *èmban's* te maken en verder uit onverklaarbare namen als *djka Pitana.* (Andere verbastering heb ik opgegeven in het Soerabajaasch Handelsblad van Augustus 1876).

De vergelijking van de Soerakartasche met van elders afkomstige wajangverhalen zal misschien licht werpen op dergelijke, tot nog toe, niet verklaarde bijzonderheden.

Wat de Heer TE MECHELEN zegt van de stopwoorden der Jav. gedichten is niet te ontkennen, maar met dat al blijft het eene fout van wijlen den Hoogleeraar ROORDA en zijne leerlingen er geene notitie van genomen te hebben. Het gebruik van brabbelmaleisch in de Jav. wajang is stellig te laken, maar men denke daarom niet, dat alle woorden, die Maleisch schijnen het ook inderdaad zijn. Zoo b.v. is *nja* even goed af te leiden uit het oud Javaansche *nga* (Batasch *nija*) als uit het Maleisch. De Javaansche gedichten en ook de Jav. wajangverhalen, bevatten vele verouderde woorden, waarvan sommige nog in het Maleisch gebruikt worden vgk. in de Notulen over *poehawang* dat 't Maleische *poewawang* is."

Wordt besloten ook dezen brief in handen te stellen van den Heer TE MECHELEN ten fine van praeadvies.

o. Van denzelfden, dd. 21 Augustus jl. luidende:

„In uwe laatste Notulen dl. (XV. 1877, No. 1, Bijlage B) stuit ik op het woord *tjèlor* met de vertaling *praalkris*. Dit woord is oud Javaansch en beteekent beteldoos. *Podjenggi* moet wezen *poh djenggi*. *Sjaratan* moet wezen *tjaratan* en beteekent nu nog in het Balineesch *kèndi*, waterkruik. De opmerking van den Heer VAN DER CHIJS omtrent 't gebruik van de twee klappers is juist, want ook alhier worden die vruchten tot beteldoozen verwerkt. Overigens is *poh* in het oud Jav. en Balineesch *mangga* en niet *klapa*, maar de verkeerde opvatting is zeer begrijpelijk door het in onbruik raken van *poh* in 't hedendaagsche Javaansch, zoodat *poh djenggi* eene bloote benaming of eigennaam is geworden."

Notificatie.

III. De Heer DE ROO, onlangs eene reis gemaakt hebbende naar midden Java, deelt mede

dat hij bij den Heer DIEDUKSMAN in *Djokjakarta* eene fraaie verzameling bronzen oudheden gezien heeft, waarvan die Heer zoo goed is geweest hem tijdelijk af te staan twee beschreven koperen platen en het ruggestuk van een Boeddha-beeldje, insgelijks met een inschrift, van welke beide inscriptiën de Heer DE ROO voorstelt fac-similés te laten maken.

De Heer GROENEVELDT was hiermede bereids begonnen; wordt verder besloten den Heer DIEDUKSMAN dank te betuigen.

IV. De Heer GROENEVELDT:

a. brengt zijn advies uit over het aankoopen van de bronzen belletjes, bedoeld in het schrijven van den Directeur van O. E. en N. dd. 14 Juli jl. No. 7736, genotuleerd bl. 111 hiervoren, en stelt hij voor er de vier ongeschonden exemplaren van aan te koopen voor den prijs van *f* 10.

Conform.

b. Deelt mede dat op de verzending van de Abklatsche der inscriptiën van *Batoe-beragong* en *Pagerroejoeng*, vgk. bl. 55 volgg. en 102 hiervoren, *f* 27 onkosten gevallen zijn.

Hiervan den Directeur van O. E. en N. kennis geven met verzoek om restitutie.

V. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG heeft de volgende Nota gezonden over de handschriften, in de vergadering van Augustus jl. bl. 119 hiervoren, door den Heer TE MECHELEN ter ter tafel gebracht:

1°. kl. 4° 28 bladz. تهذيب المنطق والكلام d. w. z. critiek der logica en der metaphysica door Sa'd ad-dîn Mas'oed ibn 'Omar at Taftâzânî (+ A. H. 789).

2°. id. 60 bladz.

a. تحفة للاخوان Een werk over de logica, verdeeld in 4 hoofdstukken (فتوح) van een mij onbekenden schrijver.

b. Een commentaar (شرح) van een eveneens ongenoemden auteur op het bekende werk over de logica ايساغوجي d. i.

„isagoge" getiteld van Athîr ad-dîn al-Bahrî (+ A. Ḥ. 700) waarover men zie Ḥ. Ch. I p. 504 en Cat. Cod. Arab. sub No. CXLIX.

3°. id. 32 bladz. المطالع een commentaar op hetzelfde werk over de logica door Zakarjâ ibn Moḥammad Ançârî (+ A. Ḥ. 910)..

4° id. 106 bladz. Andere commentaar op hetzelfde werk over de logica door zekeren 'Abd al-Molk ibn Çadrad-dîn, mij onbekend even als de titel van den commentaar.

5° id. 244 bladz.

a. Een commentaar op het bekende werk van Sinoesî over de Mohammedaansche geloofsbelijdenis ام البراهين of العقائد الهفري getiteld. De schrijver van dezen commentaar is wederom onbekend, doch de aanvangswoorden en van zijn: الحمد لله الذي شهد بوحوده جميع الكائنات الخ.

Vergl. H. Ch. I p. 439.

b. De commentaar op het werk over de eenheid van Allâh جوهر التوحيد getiteld waarvan wij reeds in ons Arab. Ms. No. CXXXI/3 een fragment bezaten.

De Hss. No. 1—4 dragen allen jaartallen van 1075 tot 1082 der Ḥ.

6°. id. 84 bladz. معيار العلم een werk over de logica van beroemden Imâm al-Gharrâli. Vergl. Ḥ. Ch. V p. 641.

VI. Voor de Bibliotheek zijn ontvangen drie boekwerken, geschenken van dien Heer Griolet de Geer, van wien hiervoren op bl. 70 sprake is, zijnde:

W. F. Maijers. The Chinese Readers Manual. Shangai. 1874.

G. C. Stent. Chinese and English pocket-dictionary en een Chineesch werk, bevattende de levensschetsen van beroemde mannen.

Verder:

A. C. Vreede. Aanhangsel met bijvoegsels en verbeterin-

gen, behoorende bij het eerste en tweede stuk van de Handleiding tot de beoefening der Madoereesche taal.

Geschenk van den Schrijver, wien daarvoor dank betuigd zal worden.

VII. Van den Heer dr. B. F. MATTHES is bericht ontvangen dat hij gaarne weder het lidmaatschap van het Gen. aanvaardt. Vgk. bl. 49, VI *a* hiervoren.

Worden verder tot gewone Leden benoemd de Heeren G. G. L. TRÖGER, Docent aan het Gymnasium Willem III te *Batavia* en L. Th. MAIER, Controleur der 2e klasse bij het Binnenlandsch Bestuur.

Wegens vertrek naar *Europa* bedankte voor zijn lidmaatschap de Heer F. E. P. VAN DEN BOSSCHE, oud-Resident van *Bantam*.

Niets meer ter behandeling overblijvende, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in die van 16 October 1877.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

J. MEINSMA,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 16 October 1877, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, W. P. GROENEVELDT, Mr. A. Th. HEIJLIGERS en J. MEINSMA, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. W. STORTENBEKER, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA, K. L. VAN SCHOUWENBURG en Ch. Te MECHELEN.

I. De notulen der vorige vergadering van 11 September worden gelezen en goedgekeurd.

II. De Heer J. MEINSMA deelt mede dat zijne drukke ambtelijke bezigheden het voor hem wenschelijk maken ontheven te worden van het secretariaat des bestuurs en verzoekt daarom de vergadering tot de keuze van een nieuwen secretaris te willen overgaan.

De voorzitter betreurt het dat het bestuur ten deze de goede diensten van den Heer MEINSMA zal moeten missen, maar meent de door hem aangevoerde redenen te moeten eerbiedigen; hij zegt hem, ook namens de vergadering, dank voor de zorgvuldige wijze waarop hij, gedurende zijn driejarig secretariaat, de belangen des genootschaps heeft behartigd.

Daarna wordt in onderling overleg besloten dat de Heer W. P. GROENEVELDT als secretaris zal optreden, terwijl de zorg voor de bibliotheek, waarmede hij tot nog toe belast is, zal overgaan op den Heer Mr. A. Th. HEIJLIGERS.

III. Wordt ter tafel gebracht:

a. Een schrijven van 's Genootschaps eerelid Mr. J. A. VAN

DER CHIJS, gedagteekend 's Hage 29 Augustus 1877, waarbij hij aanbiedt eene alphabetisch-systematische inhoudsopgave van het tweede twaalftal deelen van het Tijdschrift, met het voorstel dit stuk aan het einde van deel XXIV op te nemen. Hij wijst er op dat die inhoudsopgave nog niet geheel is afgewerkt, omdat van deel XXIV slechts de drie eerste afleveringen door hem zijn ontvangen, maar drukt de hoop uit dat te *Batavia* wel iemand zal worden gevonden, die het betrekkelijk weinige dat nog ontbreekt op zijne plaats zal willen invullen. Nadat de Heer GROENEVELDT zich hiertoe bereid verklaard heeft, wordt besloten het stuk tot de voorgestelde bestemming aan te wijzen en den Heer VAN DER CHIJS voor zijne nuttige bijdrage te bedanken.

Verder wordt in hetzelfde schrijven medegedeeld dat zich in de Koninklijke bibliotheek te *'s Gravenhage* eenige weinige nummers bevinden van het oudste aller Indische nieuwsbladen, de bekende Bataviasche Nouvelles van 1744, waarschijnlijk unica, met het aanbod een dier nummers voor de verzamelingen van het genootschap in natuurlijke grootte te laten photographeren. De vergadering meent echter dat een afschrift van al die nummers meer waarde zal hebben dan de afbeelding van een enkel en besluit derhalve den Heer VAN DER CHIJS te verzoeken zulk een afschrift te willen laten maken.

b. Van den Heer K. F. HOLLE, gedagteekend Waspada 27 Sept. 1877, mededeelende zijne bevinding omtrent de voorwerpen bedoeld in de notulen van 11 Sept. jl. II. *d*.

Omtrent die voorwerpen zegt hij: „'t Zijn djimats uit den „voor-Mohammedaanschen tijd, met cabalistische figuren, be„trekking hebbende op het Indische pantheon.

„Ook in een oud Soendaasch manuscript, handelende over „geneesmiddelen en de te gelijkertijd te gebruiken bezweringen „(adji, radjah), komen dergelijke figuren voor."

Wordt besloten de bedoelde voorwerpen over te nemen voor

het museum en omtrent den prijs de inlichtingen van den resident der *Preanger Regentschappen* te verzoeken.

c. Van denzelfden, gedagteekend 9 October 1877, aanbiedende eene verklaring met een in hout gesneden facsimile van den beschreven steen, onlangs gevonden in de afdeeling *Tasikmalaja* (*Preanger*), waarvan sprake is in de notulen van 7 Aug. jl. II. *d.*

Wordt besloten den Heer HOLLE te bedanken en zijne bijdrage op te nemen in het tijdschrift.

d. Van den Resident van Bagelen van 3 Oct. jl. no. 4573, ten geleide van een schrijven van den ingenieur den Heer A. MIJER, gedagteekend *Moengkoeng* 27 September jl. no. 263, waarbij deze zich, in antwoord op het dezerzijdsche schrijven van 12 September jl. no. 97, bereid verklaart mede te werken tot de vaststelling der vindplaats van de beelden en andere oudheden op het *Diëng*-plateau, in den zin zooals dit in het evengenoemde schrijven des genootschaps is aangegeven. Omtrent de kaart, waarvan in dezelfde missive sprake is, vraagt hij nadere inlichting.

Wordt besloten den Heer MIJER dank te zeggen voor zijne welwillendheid en hem mede te deelen dat niet het maken eener nieuwe kaart bedoeld is, maar alleen het aanvullen en voltooijen van de reeds bestaande.

e. Van denzelfden dd. 20 September jl. no. 4378, ten geleide van een schrijven van den ingenieur A. MIJER, gedagteekend *Moengkoeng* 17 September jl. no. 246, waarin deze mededeelt dat op 9 September jl. op het *Diëng*-plateau, binnen de laatst ontgraven fundamenten, gelegen ten westen van den tempel van Ardjoeno, een Ganesa-beeld van 0,5 M. hoogte gevonden is.

Aangenomen voor kennisname.

f. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijververheid, van 29 September jl. no. 10574, ten geleide van:

1°. het schrijven van den Resident van *Madioen* van 17 Julij jl. no. 553/25, waarbij behooren:

1 aarden trekpot,
3 d°. kopjes,
1 d°. schaal,
1 metalen lamp en
500 metalen Chinesche munten,

die onlangs zijn opgedolven en waarvan de vinder bereid is voor den prijs van *f* 5,— afstand te doen.

Wordt besloten deze voorwerpen tegen den bedoelden prijs over te nemen.

2°. het schrijven van denzelfden van 19 Julij jl. no. 554/25, vergezeld van een klein metalen beeldje en het lemmer eener oude piek, waarvan de Heer LUCARDIE te zijnent door aankoop eigenaar is geworden en die deze wenscht te behouden, als het genootschap ze niet voor zijne verzamelingen verlangt.

Wordt besloten onder terugzending te antwoorden dat de vergadering geen bezwaar heeft den heer LUCARDIE deze voorwerpen te laten behouden.

g. Van denzelfden van 10 October jl. no. 11004, ten geleide der missives van den Resident van *Probolingo* van 22 Sept. jl. no. 2084 en van den Aspirant-Kontroleur te *Loemadjang* van 11 Sept. jl. in welk laatste schrijven wordt medegedeeld, dat het niet mogelijk is de tempelruïne te Tjandi Poero (zie notulen van 3 Julij jl. II. *d*.) van de daaropstaande boomen te bevrijden, maar dat zich in de onmiddelijke nabijheid der reeds bekende ruïne nog andere overblijfselen bevinden, verscholen tusschen dicht bosch, hetwelk hij tegen eene uitgave van *f* 90,— wel meent te kunnen openkappen. Omtrent deze uitgaaf, door den Resident ondersteund, wenscht de Directeur het gevoelen der Directie te vernemen.

Wordt besloten:

1°. den Directeur van O. E. en N. te verzoeken de gevraagde som wel te willen toestaan, met aanbeveling dat er voor gezorgd worde, het open te kappen terrein ook in den vervolge zooveel mogelijk schoon te houden, en

2°. den brief van den Aspirant-Kontroleur op te nemen als bijlage tot deze notulen l°. D.

h. Van denzelfden van 24 Sept. jl. no. 10415, houdende mededeeling dat voor de vervaardiging der photographieën, bedoeld in de notulen van 5 Junij jl. II *d*, door de Regering eene som van *f* 1000,— beschikbaar is gesteld, met verzoek die photographieën, zijnde twee exemplaren der „Oudheden van Java" en een exemplaar der afbeeldingen van den *Boro-boedoer*, zoo spoedig mogelijk, behoorlijk verpakt aan zijne directie te willen toezenden.

De Heer MEINSMA deelt hieromtrent mede dat deze photographieën bereids besteld zijn en de secretaris neemt op zich den Heer VAN KINSBERGEN aan de spoedige bezorging er van te herinneren.

i. Van denzelfden dd. 17 September jl. no. 10186, ten geleide van een exemplaar van het jaarboek van het mijnwezen in *Nederlandsch-Indie*, 6de jaargang, 1e deel.

Plaatsen in de bibliotheek.

j. Van denzelfden dd. 12 Sept. jl. no. 9917, den ontvangst erkennende van den postwissel behoorende bij 's Genootschaps missive van 20 Aug. jl. no. 90.

Aangenomen voor notificatie.

k. Van denzelfden van 13 October jl. no. 11126, ten geleide van twee gouden Mexicaansche dubloenen en een gouden schaaltje, bij Gouv. Besluit van 3 October jl., overeenkomstig het bepaalde bij het besluit van 11 December 1158 no. 77 (Bijblad no. 3121), aan het genootschap ter bewaring afgegeven.

Deze voorwerpen behooren tot eene verzameling geschenken, door de vorsten van *Selaparang* (*Lombok*) en *Karang Asem* (*Bali*) den Gouverneur-Generaal aangeboden, met het oog op een door hen te vieren groot feest, Dewa Yadnija geheeten en dat op den 7 Sept. dezes jaars een aanvang nemen zou.

Plaatsen in de verzameling.

l. Gouv. besluit van 8 Sept. jl. no. 25, bepalende dat Raden Koesoema di Brata nog zes maanden boven den oorspronkelijk bepaalden tijd zal blijven onder de leiding van den Heer G. A. L. Tröger, om zich te bekwamen tot leeraar in het hand- en rechtlijnig teekenen aan eene der kweekscholen voor inlandsche onderwijzers.

Aangenomen voor notificatie.

m. Van den 1en Gouv. Secretaris van 25 Sept. jl. no. 2089, ten geleide van eene Atjesch-Nederlandsche woordenlijst, zamengesteld door den ambtenaar J. Dias, met vrijlating die in 's Genootschaps tijdschrift op te nemen.

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift, om tot de opname over te gaan, zoo dit haar wenschelijk voorkomt.

n. Van denzelfden van 10 Oct. jl. no. 2172, ter bewaring toezendende een diploma voor "gold embroidered stuffs", aan de Regering toegekend op de internationale tentoonstelling te Philadelphia in 1876, met het daarbij behoorende "report on award" en een exemplaar van het verslag over de Nederlandsche afdeeling op die tentoonstelling.

Het diploma encadreren, het "report on award" plaatsen bij de varia en het verslag opnemen in de bibliotheek.

IV. De Heer Mr. L. W. C. van den Berg:

a. Biedt aan namens den Heer H. J. Oosting den Soendaschen tekst en eene inhoudsopgave in het Nederlandsch van een legendarisch verhaal getiteld *Tjarios Soepèna*, hetzelfde waarvan sprake is in de Notulen van het Koninglijk Instituut voor

de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indie van 8 Jan. 1876 II 4 en 4 Maart 1876 pag. XLVI, met voorstel dit op te nemen in de verhandelingen.

Conform en den Heer OOSTING, onder dankbetuiging voor zijne bijdrage, verzoeken zich met de correctie der proeven te willen belasten.

b. Brengt ter tafel de stukken bedoeld in de notulen van 11 September jl. II. *i*, onder mededeeling dat de beide daarin bedoelde handschriften geschreven zijn in een Maleisch, zoo sterk met Atjehsch vermengd, dat hij den inhoud niet dan zeer oppervlakkig heeft kunnen constateeren, en te dien aanzien slechts kan bekend stellen dat het ééne een fragment (slot) is van een geschiedverhaal, *Atjeh* en *Merdoe* betreffende, en het andere een fragment (begin) van een werk over de theologie.

Hij stelt voor beide Hss. in de verzameling op te nemen.

Wat ten slotte het geschrift over onze eerste expeditie naar *Atjeh* betreft, zoo kan hij daaromtrent mededeelen dat het in de Maleische taal is opgesteld en hij dus in staat was daarvan eene vertaling te leveren.

Deze vertaling stelt hij voor, om het merkwaardige van den inhoud, der Regering aan te bieden en het oorspronkelijke stuk te plaatsen bij de handschriften.

V. De Heer W. P. GROENEVELDT brengt ter tafel:

a. Namens de redactie van het Tijdschrift de 4e en 5e aflevering van deel XXIV, onder mededeeling dat dit dubbele nummer voor de verzending gereed is.

b. Elements of South-Indian Palaeography en the Arsheyabrâhmana of the Sâma Veda, the Sanscrit text edited together with extracts from the commentary of Sâyana, an introduction and index of words, Mangalore 1876, beide geschenken van den schrijver, 's Genootschap corresponderend lid Dr. A BURNELL te *Tanjore* (*Madras*).

Dr. Burnell bedanken en de genoemde werken opnemen in de bibliotheek.

c. Vijf-en-twintig overdrukken van het Maleisch-Atjehsch woordenlijstje, voorkomende in de laatstverschenen 4e aflevering van deel XXIV van het tijdschrift, met het voorstel, deze overdrukken aan te bieden aan den militairen en civielen bevelhebber te *Atjeh*, ter uitdeeling aan wie hij zulks zal goedvinden en in de hoop dat er wellicht iemand zal worden gevonden, die lust heeft ze aan te vullen of op dit gebied iets volledigers te leveren.

Conform.

d. Afdrukken in gips van de koperen platen bedoeld in de notulen van 11 Sept. jl. III.

Wordt besloten deze afdrukken op te nemen in de verzameling en de koperen platen ter terugzending aan den Heer Dr. de Roo af te geven.

e. Den gouden ring bedoeld in de notulen van 11 Sept. jl. II *b*, onder mededeeling dat hij geene archaeologische waarde bezit.

Terugzenden onder mededeeling dat op het bezit van dien ring geen prijs wordt gesteld.

f. Eene koperen plaat met inscriptie en eene doos met djimats, door hem in het archief der bibliotheek gevonden en waarvan de afkomst onbekend is.

Plaatsen in de verzameling waar deze voorwerpen te huis behooren.

VI. Wegens aanstaand vertrek naar *Europa* bedankt voor zijn lidmaatschap de Heer P. C. Lans te *Banda*, terwijl tot leden benoemd worden de Heeren A. Fitz Verploegh, Resident van *Pasoeroean* en Dr. G. L. Mens Fiers Smeding, geneesheer te *Soerabaija*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 4 December 1877.

VAN DEN BERG,
Vice-President.
W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 4 December 1877, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. N. P. van den Berg, vice-president, Mr. W. Stortenbeker, Dr. L. W. G. de Roo, Mr. L. W. C. van den Berg, Ch. Te Mechelen, Mr. A. Th. Heijligers en W. P. Groeneveldt, Secretaris.

De voorzitter en de leden Mr. W. B. Bergsma en J. Meinsma zenden bericht dat zij verhinderd zijn de vergadering bij te wonen, de eerste en de laatste wegens ongesteldheid. De Heer K. L. van Schouwenburg is afwezig met verlof.

I. De vice-president opent de vergadering.

De notulen der vorige vergadering van 16 Oct. jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Gouv. besluit van 31 October jl. no. 94, vergezeld van 18 extracten uit officieele rapporten omtrent verschillende landschappen in Midden-Sumatra met 2 schetskaartjes, aan het genootschap ter publicering afgestaan.

Wordt besloten deze rapporten, met het oog op hun omvang, op te nemen in de verhandelingen en den redacteur te verzoeken onverwijld tot de uitgave over te gaan.

b. Gouv. besluit van 7 Nov. jl. no. 22, waarbij het verslag eener reis van den resident van *Timor* naar de *Noë Mina* rivier, aan de zuid-oostkust van dit eiland, ter uitgave wordt afgestaan.

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift met vrijlating om, naar gelang harer bevinding, het bij dit verslag behoorende schetskaartje al of niet op te nemen.

c. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 16 Oct. jl. no. 11214, waarin wordt medegedeeld dat de eigenaar der beelden, bedoeld in de notulen van 3 Julij jl. II *n*, volgens een schrijven van den Resident van *Pekalongan*, thans ontkent dat hij vroeger zou hebben verklaard bereid te zijn die beelden af te staan.

Wordt besloten aan den directeur mede te deelen dat de vergadering den uitvoer dier beelden niet wenschelijk blijft achten.

d. Van denzelfden van 23 Oct. jl. no. 11553, ten geleide van een gouden ring, gevonden in het district *Tjiamis* (residentie *Cheribon*).

Gehoord het advies van den conservator der oudheden, die verklaart dat deze ring geene oudheidkundige waarde bezit, wordt besloten te antwoorden dat het Genootschap op het bezit er van geen prijs stelt.

e. Van denzelfden van 25 October jl. no. 11657, houdende mededeeling dat de beschreven steen, bedoeld in de notulen van 7 Aug. jl. II *d*, door den resident der *Preanger-Regentschappen* herwaarts gezonden is.

De conservator der oudheden deelt mede dat deze steen reeds door hem is ontvangen en in de verzameling geplaatst, waarop het bovenbedoeld schrijven wordt aangenomen voor notificatie.

f. Van denzelfden van 5 Nov. jl. no. 12008, houdende verzoek te willen aantoonen dat ook over het jaar 1879 de toekenning eener gouvernements-subsidie voor het genootschap noodzakelijk is.

Aan den secretaris wordt opgedragen hiervoor het noodige te verrichten.

g. Van denzelfden van 9 Nov. jl. no. 12213, strekkende ten geleide van een Javaansch wajang-verhaal, getiteld *Alap*

alappan Erâwati, door den Heer F. L. WINTER te *Soerakarta* der Regering ter uitgave aangeboden; de Directeur wenscht te vernemen of dit handschrift in aanmerking kan komen om in het tijdschrift van het genootschap te worden opgenomen.

Gehoord het praeadvies van den Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, wordt besloten te antwoorden dat dit handschrift, zooals het daar ligt, niet voor uitgave kan bestemd worden, daar die van eene kritische behandeling zou moeten vergezeld gaan, dat het echter zou moeten beschouwd worden als eene aanwinst voor de verzameling handschriften van het genootschap, weshalve de tusschenkomst van den Directeur wordt ingeroepen om te vernemen op welke voorwaarde het voor dit doel aan het genootschap zou kunnen worden afgestaan.

g. Van denzelfden van 13 Nov. jl. no. 12323, ter mededeeling dat aan den eerstaanwezenden ingenieur in *Bagelen* is toegezonden eene som van *f* 464,71, ten behoeve der opgravingen op het *Diëng*-plateau.

Aangenomen voor notificatie.

h. Van denzelfden van 14 November jl. no. 12423, ten geleide van twee gouden oorsieraden, gevonden aan den voet van den berg *Doeren Sawit*, bij de dessa van dien naam, district *Tjenkal Sewoe*, afdeeling *Pattie* (residentie *Japara*).

De conservator der oudheden deelt mede dat deze oorsieraden geene oudheidkundige waarde hebben, waarop besloten wordt ze terug te zenden.

i. Van denzelfden van 30 Nov. jl. no. 13033, ten geleide van eene achtarmige zilveren Kâlî op bronzen voetstuk en een bronzen godenbeeldje zonder kenmerkende attributen, gevonden op eene landelijke onderneming in de residentie *Djokjokarta*.

Gehoord het praeadvies van den conservator der oudheden, houdende dat het zilveren beeld eene groote aanwinst voor de verzameling zou zijn, terwijl ook het bronzen beeldje daarin

niet zou zijn misplaatst, benevens zijne mededeeling dat de zilverwaarde van het eene beeld alhier geschat is op *f* 47,50, terwijl de metaalwaarde van het voetstuk en van het tweede beeldje onbeduidend is, wordt besloten de beide beelden respectievelijk tegen den prijs van *f* 75,— en *f* 5,— over te nemen.

j. Van denzelfden van 4 December jl. no. 13181, ten geleide van:

1°. een gouden oorsieraad gevonden op een stuk tegalgrond bij het gehucht *Tjiledok*, dessa *Sered*, district *Singomerto*, afdeeling *Bandjarnegara* (*Banjoemas*) en

2°. een gouden godinnebeeldje, zonder kenmerken attributen en met een zilveren voetstuk, gevonden op een stuk tegalgrond bij het gehucht *Sidolok*, dessa *Karang-tengah*, district *Batoer*, afdeeling *Bandjarnegara*.

Deze voorwerpen zijn op de laatstgenoemde plaats getaxeerd respectievelijk op eene goudwaarde van *f* 13,50 en *f* 66,25, terwijl de Bataviaasche taxatie daarvoor *f* 25,50 en *f* 74,50 aangeeft.

Gelet op het praeadvies van den conservator der oudheden, wordt besloten deze voorwerpen tegen de laatstvermelde prijzen over te nemen.

k. Een schrijven van de *Academy of Natural of Sciences of Philadelphia* van 24 Sept. jl. houdende mededeeling dat een exemplaar der Proceedings van het vorige jaar aan het genootschap is toegezonden, met verzoek een aantal ontbrekende nummers der dezerzijdsche edita te mogen ontvangen.

Aan den bibliothecaris ten fine van bericht.

l. Een schrijven van den Heer J. C. Veenhuijzen te *Mangar* (*Billiton*) van 10 Oct. waarin hij den ontvangst erkent van 's Genootschap schrijven van 18 Sept. jl. no. 104 en zijne diensten ter bevordering van 's Genootschaps doeleinden aanbiedt.

Mededeelen dat te zijner tijd gaarne van zijn aanbod zal worden gebruik gemaakt.

m. Van den Heer H. P. F. Bakker van 29 Oct. jl. aanbiedende vier houwers zooals in gebruik zijn bij de *Dajaks* aan de rivier *Sekajam* (rijk *Sanggon*) ter Wester-afdeeling van *Borneo*.

Dank betuigen.

n. Van het bestuur van het Museum für Völkerkunde te *Leipzig* van 12 September jl., houdende mededeeling dat dit museum, sedert eenigen tijd opgericht, tot doel heeft een aanschouwelijk beeld te geven van de natuur- en ontwikkelingsgeschiedenis der geheele menschheid van af de eerste tijden tot op den huidigen dag, met verzoek daartoe door het zenden van doubletten te willen medewerken.

Aangenomen voor notificatie.

o. Van den Heer C. Dietrich, photograaf te *Banda Neira*, van 7 September jl. mededeelende, onder overlegging van drie photographieën in pigmentdruk, dat hij thans in staat is door dit procédé onvergankelijke copieën te leveren van inscripties op metaal of steen, een denkbeeld dat vroeger door hem dikwijls is besproken met wijlen Dr. A. B. Cohen Stuart.

Den Heer Dietrich dank betuigen voor zijne mededeelingen, onder kennisgave dat Dr. Cohen Stuart in zijne Kawi-oorkonden reeds een aantal inscripties langs anderen weg in het licht heeft gegeven, terwijl voor het tegenwoordige het Genootschap geene verdere uitgave van inscripties kan ondernemen.

p. Van den Heer A. Mijer, gedagteekend *Moengkoeng* 10 Oct. jl. houdende eenige mededeelingen omtrent zijne bemoeijingen met de oudheden op het *Diëng*-plateau, voornamelijk ter rectificatie der onjuiste berichten, die daarover onlangs in sommige dagbladen zijn opgenomen, terwijl hij tevens aanbiedt twee teekeningen van oudheden in de dessa *Baleh-Kambang* nabij *Moengkoeng*, met daarbij behoorende beschrijving.

Den Heer Mijer de verzekering geven dat het Genootschap te veel bewijzen heeft van den ijver en de zorg waarmede hij

zich van zijne taak op het *Diëng*-plateau kwijt, om daaraan lichtvaardig te twijfelen; voorts hem bedanken voor zijne nieuwe bijdrage, die ten fine van bericht in handen van den conservator der oudheden wordt gesteld.

q. Van het munt-collegie te *Utrecht* van 16 Januarij jl. no. $\frac{110}{62}$, ten geleide van 5 bronzen exemplaren der medailles in 1876 aan 's rijks munt geslagen.

Deze medailles zijn de volgende:

1. Een gedenkpenning op het 50 jarig jubileum van W. H. A. VAN BIJLEVELD, pastoor te *Maarssen* en deken van *Naarden*.

2. Een gedenkpenning op het 60 jarig jubileum van Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN, als Grootmeester Nationaal van de orde der vrijmetselaren in *Nederland*.

3. Een eerepenning op den Heer H. W. BARON VAN AYLVA VAN PALLANDT VAN WAARDENBURG EN NEERIJNEN, fungerend dijkgraaf van het kanaal van *Steenenhoek*.

4. Een draagpenning en barret, eereteeken ter belooning van uitstekende diensten bij den watersnood in 1876.

5. Een prijspenning van de Buitenzorgsche vereeniging van Landbouw en veeteelt.

Plaatsen in het penningkabinet.

r. Van den directeur der Gouv. kina-onderneming van 25 November jl. no. 131, ten geleide van twee gouden medailles met daarbij behoorende diploma's, aan de Gouv. kina-onderneming toegekend op de Internationale Tentoonstelling voor Tuinbouw te *Amsterdam*, gehouden in het jaar 1877.

Ontvangst erkennen en plaatsen in het penningkabinet.

s. Van den resident van *Banjoewangie* van 11 October jl. no. 1603, ten geleide van een ontvangstbewijs van Dr. H. N. VAN DER TUUK voor een kropak, door 's residents tusschenkomst aan dezen verzonden.

Den Resident voor zijne hulp bedanken en het ontvangstbewijs afgeven aan den conservator der handschriften.

t. Van den Resident van *Djocjokarta* van 7 Nov. jl. no. 391/12, houdende mededeeling dat het hem niet gelukt is oude piagems machtig te worden, zooals bedoeld in dezerzijdsche missive van 5 Julij 1876 no. 65.

Den Resident voor de genomen moeite bedanken en hem nader toelichten wat voor piagems bedoeld zijn, hetgeen door hem niet juist schijnt te zijn begrepen.

u. Van den resident van *Timor* van 31 Oct. jl. no. 1138, mededeelende dat door hem aan het Genootschap is verzonden een antiek koperen achterlaadkanon, gevonden in den grond te *Sago*, op de noordkust van het eiland *Andenara* (*Solor*-eilanden).

Den ontvangst van dit kanon afwachten.

v. Van den chef van den topographischen dienst van 29 November jl. no. 1372/48-64, ten geleide van twee teekeningen van de oudheden *Indrokilo* op het *Ardjoeno*-gebergte in de residentie *Pasoeroean*, met verzoek die na gemaakt gebruik te mogen terug ontvangen.

Aan den secretaris wordt opgedragen daarvan door teekening of photographie copieën te doen nemen en daarna de origineelen met dankbetuiging terug te zenden.

w. Van 's Genootschap 's eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS te *'s Gravenhage* van 9 Oct. jl. waarbij hij:

1°. aanbiedt eenige copijen en extracten van stukken het Bataviaasch Genootschap betreffende, aanwezig in het archief van het huis van *Oranje;*

2°. kennis geeft dat hij ten opzichte den aankoop van het muntkabinet van wijlen den Heer VAN COEVORDEN nog tot geen resultaat is kunnen komen;

3°. mededeelt dat hij in de bibliotheek van de Leidsche academie, onder de verzameling kaarten van wijlen BODEL NIJEN-

HUIS, eene teekening heeft gevonden, omstreeks 1620 gemaakt, zijnde eene kaart van *Batavia* (plattegrond met huisjes enz.), waarschijnlijk de oudste die bestaat, terwijl hij zich bereid verklaart daarvan, zoo het Genootschap die kaart wil uitgeven, een photographisch cliché te doen vervaardigen, geschikt voor reproductie langs photographischen weg.

4°. mededeelt dat hij aan het Genootschap ter publicering heeft toegezonden eene bijdrage tot de geschiedenis van het inlandsch onderwijs in Ned.-Indie (residentie *Timor*), tot de uitgave waarvan hem door de Regering de noodige machtiging is verleend.

Wordt besloten den Heer VAN DER CHIJS voor zijne belangrijke bijdragen te bedanken en hem, wat betreft de sub 3 bedoelde kaart, te verzoeken daarvan in *Nederland* ter uitgave in het tijdschrift 750 photolithographische afdrukken te laten vervaardigen, waarbij het wenschelijk zou zijn, zoo hij zich met het leveren van eenig bijschrift wilde belasten. De bijdrage tot de geschiedenis van het onderwijs wordt aangewezen voor het tijdschrift.

III. De Heer TE MECHELEN brengt ter tafel twee brieven van Dr. NEUBRONNER VAN DER TUUK, opgenomen in de notulen van 11 Sept. jl. II *m* en *n* en hem tot advies in handen gesteld.

Tevens verklaart hij zich bereid de uitgave op zich te nemen van eenige der wajang-verhalen, in de bovenstaande correspondentie van Dr. VAN DER TUUK bedoeld, met wien hij zich omtrent de keuze dier verhalen zal verstaan. Daar voorts de handschriften ter drukkerij te veel lijden zouden, verzoekt hij dat hem eenige fondsen worden toegestaan voor het maken van afschriften.

Wordt besloten de gevraagde fondsen beschikbaar te stellen.

IV. De Heer HEIJLIGERS, bibliothekaris, doet mededeeling van eenige maatregelen die hij in het belang der bibliotheek noodig acht.

In de eerste plaats verzoekt hij machtiging zich bij zijne bestellingen in *Nederland* ten behoeve der bibliotheek te bepalen tot éénen boekhandelaar, waartoe hij meent dat de Heer M. NIJHOFF te *'s Hage* dan het eerst in aanmerking komt.

Ten tweede acht hij het wenschelijk dat hem de bevoegdheid gegeven worde sommige werken, te zijner beoordeeling, alleen voor korteren tijd dan eene maand uit te leenen, terwijl de tijdschriften van het loopende jaar, woordenboeken en andere werken, alleen tot naslaan bestemd, in het geheel niet ter raadpleging buiten de bibliotheek behooren te worden afgegeven.

Deze verschillende voorstellen worden goedgekeurd, terwijl tevens aan den Heer HEIJLIGERS in overweging wordt gegeven de te *Batavia* uitgegeven tijdschriften niet ter leen af te staan, met uitzondering der edita van het Genootschap, waarvan echter steeds een compleet exemplaar in de bibliotheek zal moeten aanwezig zijn.

V. De Heer GROENEVELDT doet de volgende mededeelingen:

a. Bij de bezorging der laatste verzending van 's genootschap's edita heeft het zijne aandacht getrokken dat deze worden toegezonden aan een aantal genootschappen en inrichtingen, die in gebreke blijven het door hen uitgegevene te zenden, en voorts aan zeer vele genootschappen die zich uitsluitend bezig houden met natuurkundige wetenschappen, een terrein waarop het genootschap zich in de laatste jaren, vooral sedert de oprichting der Natuurkundige Vereeniging te *Batavia*, niet meer beweegt. Hij stelt de vraag of het geene overweging verdient de toezending van 's genootschap edita aan het meerendeel der boven aangeduide genootschappen te staken.

Wordt besloten de Heeren STORTENBEKER, HEIJLIGERS en GROENEVELDT in commissie te stellen om te dezen opzichte de noodige voorstellen te doen.

b. Op het erf van de residentiewoning te *Djoekja* heeft hij twee steenen beelden aangetroffen, waarvan het bezit voor de

verzameling van het genootschap zeer wenschelijk zou wezen, namelijk een Kârttikêija, gezeten op een paauw, en een Vishnoe zooals tot nog toe alleen in metaal aanwezig is; omtrent deze beelden heeft de resident zich bereid verklaard ze aan het genootschap afgestaan, wanneer daartoe eene officieele aanvrage wordt gedaan.

Wordt besloten in dezen geest een verzoek tot den resident te richten.

c. Gedurende zijne laatste dienstreis heeft hij gelegenheid gehad de ruïnen van *Brambanan*, *Tjandi Sewoe*, *Boro-Boedoer* en *Mendoet* te bezoeken. De beide eerste verkeeren in treurigen toestand: *Brambanan* is bijna geheel vervallen en *Tjandi Sewoe* is bedekt met plantengroei, die de slooping er van aanmerkelijk dreigt te verhaasten. Te meer is dit te bejammeren omdat van *Tjandi Sewoe* nog genoeg staat, om in algemeene trekken de vroegere inrichting geheel te kunnen nagaan; sommige der kleinere tjandi's zijn zoo goed bewaard, dat men met weinig moeite ze geheel zou kunnen restaureren en dan hun bestaan weer voor eeuwen verzekeren; dit laatste zal echter op het oogenblik moeijelijk uitvoerbaar zijn, maar het zuiveren der ruïne van plantengroei is iets dat geen uitstel gedoogt. Hij meent te mogen mededeelen dat voorstellen in overweging zijn om hierin te voorzien, zoodat het voor hem niet noodig is daarop nader aan te dringen.

Boro-Boedoer en *Mendoet* verkeeren in uitstekenden toestand, dank zij de belangstellende zorg van den resident van *Kadoe*.

d. Tijdens zijn bezoek te *Boro-Boedoer* met den resident van *Kadoe*, de Heer van Baak, heeft deze hem er op gewezen dat het wenschelijk was de aldaar op den grond liggende *Boeddha*-koppen terug te plaatsen op de talrijke hoofdelooze rompen, in de nissen aanwezig, liever dan ze op te zenden aan het genootschap, zooals was voorgesteld in dezerzijdsche missive aan de Regering van 15 Oct. jl. no. 113.

Daar hij zich geheel met de beschouwing van den resident vereenigt en overtuigd is dat door diens zorg de bedoelde restauratie met de meeste nauwgezetheid zal geschieden, stelt hij voor op het even aangehaalde schrijven terug te komen.

Conform.

VI. Op hun verzoek worden de Heeren Ds. J. H. Z. Bruinier en P. J. Avis van de ledenlijst afgevoerd.

Tot gewoon lid wordt benoemd de Heer J. C. Veenhuijzen.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 8 Januarij 1878.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.
W. G. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bijlage A.

Ontvangen van den WelEd. Geb. Heer C. H. Krause ter bewaring in het munt- en penning-kabinet van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen de navolgende munten en penningen:

1.	*Japan*,	tempo, koper.
2,3,4.	*China*,	drie munten, koper.
5.	〃	Mil van *Hongkong*, 1863, koper.
6,7,8.	*Straits-Settlements*,	cent, 1845, 1862 (twee exemplaren), koper.
9.	〃 〃	Half cent, 1845, koper.
10,11.	*Britsch-Indië*.	mohur, ١٢٢٤ (1224), (twee exemplaren) goud.
12.	〃 〃	quarter pagoda, zilver.
13.	〃 〃	ropij, ١١٧٢ (1172), zilver.
14,15.	〃 〃	quarter anna, 1835, 1862, koper.
16,17.	〃 〃	1/12 anna, 1862 (twee exemplaren), koper.
18.	*Perzië*,	drie dubbele toman, ١٢٣٢ (1232 (, goud.
19.	*Egypte*,	100 piaster, ١٢٥٥ (1255), goud.
20.	〃	50 〃 〃 〃 〃
21.	〃	25 〃 ١٢٧٧ (1277), 〃
22,23.	〃	5 〃 〃 〃 〃 (twee exemplaren).
24.	〃	Piaster, ١٢٢٣ (1223), zilver.
25.	〃	Halve piaster, ١٢٧٧ (1277), zilver.
26.	〃	Kwart 〃 〃 〃 〃
27,28.	〃	1/20 〃 〃 〃 〃 (twee exemplaren).
29.	〃	Twee para's, ١٢٧٧ (1277), zilver.
30.	〃	〃 〃 〃 〃 koper.
31,32.	〃	Para, ١٢٧٧ (twee exemplaren), koper.
33.	〃	1/20 piaster, ١٢٢٣ (1223), zilver.
34.	*Griekenland*,	5 lepta, 1851, koper.

35.	*Turkije*, 100 piaster, ١٢٧٧ (1277), goud.
36.	〃 Jirmilik, ١٢٥٥ (1255), zilver.
37.	〃 Beshlik, 〃 〃 〃
38.	〃 Birlik, ١٢٢٣ (1223), billioen.
39.	*Rusland*, vijf-kopekh, 1768, koper.
40.	〃 kopekh, 1800, koper.
41.	〃 〃 1841, 〃
42.	〃 〃 1859, 〃
43.	〃 halve kopekh, 1841, koper.
44.	〃 〃 〃 1858, 〃
45.	〃 twee kopekh, 1864, 〃
46.	*Zweden*, ör, 1627, koper.
47.	〃 1/4 ör, 1634, 〃
48.	〃 ör, 1739, 〃
49.	〃 1/4 Skilling, 1820, koper.
50.	〃. 5 öre, 1857, koper.
51.	〃 2 〃 1865, 〃
52,53.	〃 1 〃 1858, 1862, koper.
54.	*Denemarken*, 4 Skilling, 1871, zilver.
55,56.	〃 Skilling, 1860, 1867, koper.
57.	〃 1/2 Skilling, 1857, koper.
58.	*Engeland*, penny, 1853, koper.
59.	〃 vier doubles van Guernesey, 1830, koper.
60.	〃 fusthing, 1848, koper.
61.	〃 Half penny, 1827, koper.
62.	〃 penny token (onduidelijk) 1811, koper.
63.	〃 〃 the mercy of the Lord etc., 〃
64.	*Nederland*, duit van *Holland*, 1739, koper.
65.	〃 cent, 1828, koper.
66.	*Belgie*, 20 centimes, 1853, zilver.
67.	〃 〃 〃 1861, nikkel.
68.	〃 10 〃 1862, 〃
69.	〃 5 〃 1843, koper.
70.	〃 2 〃 1864, 〃
71.	〃 1 centime, 1836, 〃

72. *Luxemburg*, 10 centimes, 1860, koper.
73. *Frankrijk*, 2 sous, 1792, koper.
74. 〃 Sou, 1791, 〃
75. 〃 cinq centimes, l'an 7, koper.
76. 〃 centime, l'an . . (?), 〃.
77. 〃 20 centimes, 1864, zilver.
78. 〃 10 〃 1854, koper.
79. 〃 5 〃 1861, 〃
80. 〃 Napoleon III le misérable, koper.
81,82. *Zwitserland*, 2 Rappen, 1851 (twee exemplaren), koper.
83. 〃 1 〃 〃 〃
84. *Portugal*, X rees, 17 . . (?), koper.
85. *Sardinie*, 5 centisimi, 1826, 〃
86. *Kon. Italie*, centisimo, 1809, 〃
87. *Pausselijke staat*, 10 soldi, 1867, zilver.
88,89. *Rom. keizerrijk*, sestistius, (twee exemplaren), koper.
90,91,92. *Malta*, naam onbekend, 1752, 17 (?) 7 en jaartal onleesbaar, koper.
93. *Polen*, XI groszy, 1664, zilver.
94. 〃 2 (?) 〃 1830, billioen.
95. 〃 10 〃 1837, 〃
96. *Oostenrijk*, Nicolaas, greef Esterhazy, 1755 (medaille), koper.
97. 〃 1 Frt. (voor Hongarije), 1872, zilver.
98. 〃 15 kreuzer, 1807, koper.
99. 〃 3 〃 1800, 〃
100. 〃 $^1/_4$ 〃 1816, 〃
101. 〃 4 〃 1861, 〃
102,103. 〃 1 〃 1860, 1861, koper.
104. *Pruissen*, Krönungs-thaler, 1861, zilver.
105. 〃 Pfennig, 1752, koper.
106,107. *Baden*, kreuzer, 1870, 1871, koper.
108. *Beijeren*, 〃 1861, billioen.
109. *Chur-Pfalz*, $^1/_4$ kreuzer, 1773, koper.

110. *Cleve*, 12 einen R. T., 1693, zilver.
111. *Elbingen*, VI . . . . . (?), 1762, billioen.
112. *Frankfort*, 6 kreuzer, 1853, zilver.
113. 〃 1 〃 1865, billioen.
114. 〃 Heller, 1819, koper.
115. *Geda*, ... (?), 1546, billioen.
116. *Gulik en Berg*, 1/4 Stüber, 1784, koper.
117. *Hanover*, Pfennig, 1726, koper.
118. *Lubeck*, Shilling, 1729, billioen.
119. *Mecklenburg-Schwerin*, III Pfennige, 1755, koper.
120. 〃 〃 3 〃 1845, 〃
121. *Nassau*, kreuzer, 1834, koper.
122. *Reuss-Greitz*, 3 Pfennige, 1822, koper.
123. *Saksen*, 4 Pfennige, 1809, koper.
124. 〃 3 〃 1836, 〃
125. 〃 2 〃 1841, 〃
126. 〃 5 〃 1866, 〃
127. *Weimar*, III 〃 1825, 〃
128. *Anhalt*, 3 〃 1840, 〃
129. ? kreuzer, 1840, 〃
130. ? 〃 ? 〃
131. *Canada*, half penny, 1857, 〃
132. *Mexico*, 1/4 (?) . . . . ., 1830, koper.
133. *Vereenigde Staten*, 3 cents, 1853, zilver.
134. 〃 〃 2 〃 1865, koper.
135. 〃 〃 cent, 1859, koper.
136. *Columbia*, ... (?), zonder jaar, koper.
137. *Brazilië*, 1000 reis, 1866, zilver.
138. 〃 40 〃 1830, koper.
139. 〃 20 〃 ? 〃
140. 〃 10 〃 1827, 〃
141. 〃 20 〃 1869, 〃
142. *Chili*, 50 centesimos, 1855, zilver.
143. 〃 centavo, 1853, koper.
144. *Buenos-Ayres*, decimo, 1823, koper.

145. *Buenos-Ayres*, decimo, 1827 (?) koper.
146. 〃 〃 real, 1840, koper.
147. *Honduras*, real, 1870, zilver.
148. 〃 $^1/_2$ real, 1869, zilver.

Zijnde: gouden munten		9	(negen) stuks.
Zilveren, billioen en nikkel	〃	35	(vijf-en-dertig).
Koperen	〃	104	(een honderd vier).
Totaal	. .	148	stuks.

Februarij 1877.

BIJLAGE B.

NOTA.

Na het afdrukken van den nieuwen catalogus der ethnologische afdeeling van het museum is mij in handen gekomen een exemplaar van CORNELIS DE BRUIN's reizen over *Moskovië* door *Persië* en *Indië*, die in 1706 den Sultan van *Bantam* bezocht en op bladz. 382 van zijn werk o. a. het volgende mededeelt:

„Mij lust hier bij te voegen de sieraden en eertekens, die „tot de staetsie van dezen Koningh behooren, als die hij meest „altijt bij zich heeft. Tien edele vrouwen dragen een *prael-* „*kris* of *Tsjelor;* eenen gouden Haen, of *Sawoeniggaling:* eenen „vergulden houten vogel, of *Ardawalika*, waer op 's Konings „kleeding gedragen wort; een *Siry-pienangdoos*, zijnde een soort „van *klappus*, die op de Maldivische eilanden valt, en hier „*Podjenggi* genoemt wort; voorts een *lante* of straetmatje, „een *Souasse kwispidoor*, een hantrottingske, of wel een stokje „van zekeren boomwortel met souas beslagh; twee pistolen; „twee karabijns; een waterkannetje genaemt *'t Sjaratan* met een „Souasse kom. Dit zijn zoo de gewoonlijke stacysieraden, „die de Koningh naer zijne zinlykheit en gelegenheit des tijdts „verandert, vermeerdert, of vermindert, nadat hij het een of „'t ander tot zijn gemak noodigh of onnoodigh acht."

Onder de rijks-sieraden van het vroegere Bantamsche Sulthanaat, welke het Genootschap bewaart, komen voor twee Sirypienangdoozen," zooals DE BRUIN, 171 jaren geleden, te *Bantam* bij den toenmaligen Sultan zag, waaruit men mag besluiten, dat die voorwerpen, in den nieuwen catalogus vermeld onder II A, No. 21, nagenoeg twee eeuwen oud zijn.

Uit het vorenstaande blijkt tevens, dat de omschrijving dier voorwerpen in den nieuwen catalogus, overgenomen uit den

vroegeren catalogus, minder juist is, aangezien die voorwerpen niet tot kwispeldoor, maar tot sirih-doozen hebben gediend.

Misschien is de „vergulde houten vogel of *Ardawalika*, waer „op 's Koninghs kleeding gedragen wort," de houten, gedeeltelijk vergulde vogel, aanwezig in het museum onder het nummer VIII, 56 en in dat geval ten onregte sedert vele jaren onder de *Balische* collectie gerangschikt.

VAN DER CHIJS.

BIJLAGE C.

Verslag der Archeologische-Opgravingen op het Diëng-Plateau 1876.

Sedert de indiening van het Verslag over het jaar 1875, den Eerst-aanwezend-Ingenieur van *Bagelèn* aangeboden bij mijne missive dd. 18 April jl., No. 134, werden de werkzaamheden, voor zoo ver de beschikbare fondsen dit toelieten, met de meeste naauwgezetheid voortgezet.

Van ultimo April tot primo October 1876, moesten zij evenwel gestaakt worden, wegens gebrek aan fondsen, die eerst tegen het einde van de maand September ter beschikking van den Resident van *Bagelèn* werden gesteld. Een groot gedeelte van het goede jaargetijde verliep alzoo, zonder dat men daarvan eenig voordeel kon trekken, hetgeen daarom te meer is te betreuren, omdat eigenlijk alsdan eerst de geschikte tijd aanbreekt om de tjandi's goed schoon te maken en te zuiveren van struikgewas als anderzins.

Buiten de in den loop van 1875 en in het begin van 1876 opgegraven 7 fundamenten, waarvan in het verslag over 1875 reeds melding is gemaakt, werden sedert nog 5 kleine fundamenten opgedolven, welke uiterlijk van weinig aanbelang schijnen te zijn.

Van deze 5 fundamenten liggen er 4 bezuiden het onderaardsche-kanaal eertijds door JUNGHUHN ontdekt, en gelegen aan de noordwestzijde van het plateau nabij den weg naar *Batoer*, terwijl het 5[e] fundament oostelijk van bedoeld kanaal is gelegen.

Het 5[e] fundament is door een muur in twee deelen verdeeld, terwijl de vier overigen niets anders blijken te zijn geweest dan op zich zelf staande tempels zonder ringmuren en trappen, en men ook geen verband heeft kunnen bespeuren omtrent den stand dier tempels met betrekking tot elkander. Van de meeste dezer fundamenten, zoowel als van die, welke tijdens het verblijf

van den Ingenieur De Bruijn in deze afdeeling, werden opgegraven, zijn al de hoeken nagenoeg scheef en laat de symetrie zéér veel te wenschen over.

Aangaande de kleine waterleiding, eertijds door den Heer Van Kinsbergen gegraven van de Ardjoeno-Tempels naar het bovenbedoelde onder-aardsche-kanaal, valt mede te deelen, dat deze leiding zoo goed mogelijk werd onderhouden; zij was niettemin elk oogenblik verstopt, aangezien de welige plantengroei, dien men op het plateau waarneemt, oorzaak is dat 't geen heden wordt uitgeroeid weder als 't ware dadelijk door ander struikgewas wordt vervangen.

Evenwel zal het altijd zéér moeijelijk blijven om het plateau, dat uit zijn aard hoogst moerassig is, van het daarop staande water geheel te ontdoen, en kon dus de door den Heer Van Kinsbergen gegraven leiding eigenlijk niet als een geheel afdoend middel tot draineering worden beschouwd.

Zelfs later toen de Heer Van Kinsbergen eene tweede waterleiding groef, ten einde het overtollige water op het plateau te dwingen naar het meer *Balet-Kambang* te stroomen, bereikte men slechts voor betrekkelijk korten tijd het beoogde doel, om reden de waterafvoer op dit moment niet van dien aard is, dat men zoude kunnen beweren dat het water op het plateau daarmede geheel verdwenen is. Het schijnt dat het afstroomende water in beide leidingen, wegens het kleine verhang, veel grond deponeert, waardoor het bed wordt verhoogd en daarmede de afvoer van water verminderd.

Wenschelijk is het daarom beide leidingen uit te diepen en desnoods het aantal leidingen, sedert nog gegraven, te vermeerderen. De fondsen laten evenwel dit niet toe, terwijl het bovendien ook altijd zéér moeijelijk zal zijn met vele handen daaraan te arbeiden om reden de aanschaffing van koelies altijd met groote moeijelijkheden gepaard gaat.

Wil men daarom voor den afvoer van het water behoorlijk zorg dragen, dan zal het noodzakelijk zijn meer toezigt en meer fondsen daarvoor beschikbaar te stellen.

Zooals teregt in het rapport van wijlen den Hoofd-Ingenieur G. A. Pet is aangeteekend, was sedert ZEd's. laatste bezoek aan het Diëng-Plateau een der Tjandi's nl. Tjandi *Parakesit geheel* verdwenen, terwijl de nabij deze Tjandi, doch op een anderen heuvel, gelegen Tjandi *Dorowati*, in een vervallen toestand verkeerde, 't geen men alléén moet toeschrijven aan de aardbevingen die ook, volgens bewering van het hoofd van de Doekoeh *Diëng-Koelon* de vernieling van Tjandi *Parakesit* hebben veroorzaakt in den loop van het jaar 1874. 't Blijft evenwel vreemd dat geen der overblijfselen van deze Tjandi meer aanwezig zijn, aangezien het fraaije beitelwerk der steenen van het dak, wel als een der schoonste exemplaren van steenhouwerswerk aangemerkt konden worden.

Overigens werden de Tempels zoo goed mogelijk onderhouden, terwijl eenigen die door ouderdom dan wel door andere oorzaken dreigden in een te storten, werden gestut en voorzien.

Waar echter vroeg of laat instortingen zullen plaats vinden, zal men echter verstandig doen dit niet alléén aan aardstortingen van naburige heuvels en bergwouden, regenvlagen, onweders en aardbevingen en tusschen de voegen dringende wortels van struiken en boomen toe te schrijven, maar voornamelijk aan de slechte constructie der Tjandi's zelven, aangezien de zwakste muren en kolommen vaak de zwaarste lasten moeten dragen.

De steenhoopen, slechts zelden voorzien van eenig beitelwerk, welke nabij of binnen de nieuwe fundamenten zijn opgedolven, werden allen behoorlijk gereinigd en binnen die fundamenten opgestapeld.

Hoewel bestaande uit dezelfde steensoort als waaruit de Tempels zijn opgetrokken, kon ik geen verband tusschten deze steenen bespeuren, en kwam ik daardoor tot de conclusie dat zij welligt deelen uitgemaakt hebben van de omliggende Tempels, en door de een of ander catastrophe door elkander zijn geslingerd en daardoor vernield zijn geworden. Echter is het merkwaardig dat de steensoort voor den opbouw der Tempels gebezigd (lava,

die graauw van kleur is en veel op puimsteen gelijkt), nergens meer aan de oppervlakte van den bodem wordt gevonden, en zich zéér sterk onderscheidt van de lava, die men op het Diëng-Plateau zelve vindt, aangezien deze zich kenmerkt door groote blinkende kristallen van glas-achtig veldspaath, die dikwijls wit of geel van kleur is.

Ook aan de verzameling Boeddah-*beeldjes* en aan den *beschreven steen*, gelegen onmiddelijk benoorden de Pasangrahan op het plateau werd alle zorg besteed, en kon gerust verklaard worden dat deze oudheden niets van hare waarde hebben verloren, al beweerde men ook dat het beter ware geweest het afdak, dat eertijds door wijlen den Hoofd-Ingenieur G. A. Pet boven den beschreven steen was geplaatst, maar wegens ouderdom werd afgebroken, weder te herstellen.

De teekening van het Diëng-Plateau met aanwijzing der emplacementen van de sedert 1874 onder toezigt van den Ingenieur De Bruijn en van mijn persoon opgegraven fundamenten van Boeddah-Tempels, door mij aan wijlen den Heer Pet beloofd, is reeds bereids door bemiddeling van den Resident van *Bagelèn* aan het Bat. Genoots. van Kunsten en Wetenschappen aangeboden, doch is het mij nog niet ter oore gekomen in hoeverre deze uitgebreide teekening aan de verwachtingen van genoemde instelling heeft beantwoord. (*)

Nadat het drooge jaargetijde zal zijn ingetreden, stel ik mij voor de plattegronden der op het Diëng-Plateau aanwezige Tempels andermaal op te meten, waartoe nu reeds door mij de meeste gegevens zijn verzameld.

Na de vermelding van het bovenstaande veroorloof ik mij nog ten slotte hierbij te voegen dat, in het belang van deze merkwaardige oudheden, die hoe langer hoe meer bewijzen dat eertijds het Diëng-Plateau is geweest eene nederzetting van

(*) Die teekening is op de post verloren geraakt. Nadat alle pogingen haar terecht te brengen vruchteloos bleken, heeft de Heer Mijer de goedheid gehad eene nieuwe teekening te vervaardigen, in Mei ontvangen en in de vergadering dier maand ter tafel gebracht. Zie Not. van die maand.

Hindoe-kolonisten, wier heilige stad gewijd was aan den dienst van Civa, het noodzakelijk zal zijn daaraan meer gelden te besteden, opdat 't geen nog onder den bodem van dien aard bedolven ligt, opgegraven zal kunnen worden, en zoodoende welligt eenige oplossing zal kunnen worden verkregen omtrent de opkomst van deze oude, groote en zoo geheimzinnige nederzetting.

De Ingenieur 2e klasse in de
Afdeeling *Ledok*,

A. MIJER.

BIJLAGE D.

Loemadjang, 11 September 1877.

In voldoening aan Uwen mondelingen last, om den toestand van de tempel-ruïne te *Tjandi Poero* nogmaals nauwkeurig na te gaan en te onderzoeken of het mogelijk is den daarop groeijenden waringin-boom te vellen zonder gevaar voor instorting van het bovengedeelte van dien tempel, heb ik de eer UEdelG. daaromtrent het navolgende te rapporteren.

Gelijk in mijn vorig schrijven reeds is medegedeeld, bevindt zich de koepel, waarop behalve deze waringin-boom nog een tweede zware en rechtstandige boom groeit, in een zeer bouwvalligen toestand; hij helt geheel naar eene zijde over en wordt alleen nog door de wortels dezer boomen samen gehouden. Hierbij dient nog vermeld te worden dat de muren zonder cement of eenig ander bindmiddel zijn opgetrokken en dus de steenen los op elkaar liggen, zoodat het losraken van een steen in den regel dat van meerdere ten gevolge heeft. Hierom kan men reeds niet zonder gevaar tot in de deur van den koepel komen en kan het bij pogingen om op den koepel te klimmen en zoo bij de boomstammen te komen, niet anders of eenige nu reeds gedeeltelijk buiten hunne voegen hangende steenen moeten losraken en geheele of gedeeltelijke instorting van het bovengedeelte van den tempel veroorzaken.

Het is dan ook niet alleen het gevoelen van mij, maar ook dat van al de mij daarheen vergezeld hebbende inlandsche hoofden, dat pogingen tot het bij kleine gedeelten afkappen dezer boomen niet dan met het grootste gevaar voor de arbeiders kunnen geschieden en waarschijnlijk de instorting van den koepel zullen ten gevolge hebben.

Voorts heb ik de eer UEdelG. nog mede te deelen, dat bij mijn laatste bezoek aan deze ruïne door een dessa-hoofd nog

een tweede, maar veel kleinere tempel-ruïne werd aangewezen, waarvan het bestaan tot nu toe niet bekend was.

Deze ruïne ligt op zeer korten afstand van de andere en bestaat uit eene vierkante, vier of vijf meter hooge steen-massa, die met zwaar hout en struikgewas dicht begroeid is. Het bovengedeelte is reeds geheel ingestort, zoodat de vroegere gedaante niet kan worden nagegaan.

Bij verder onderzoek werden op eenige meters afstand van de groote ruïne de overblijfselen gevonden van een ringmuur, die hier en daar nog een halven meter en meer hoog is en aan een der uiteinden, aan de voorzijde van den tempel, in een veel hoogeren muur eindigt, waarschijnlijk de reste van een pilaar.

Buiten dezen eersten ringmuur is op een paar meter afstand nog een tweede geweest, waarvan de sporen alleen aan de achter- en linkerzijde van den tempel gevonden zijn.

Het dichte bosch veroorloofde niet een verder onderzoek in te stellen naar de juiste ligging dezer muren ten opzichte van de beide ruïnes, zoodat het ook wel mogelijk is dat de buitenste muur den kleineren tempel heeft omringd. Dit zoude alleen nagegaan kunnen worden door het omliggend terrein open te kappen, waardoor misschien nog andere overblijfselen van muren etc. te voorschijn zullen komen. Een 150tal koelie's zullen waarschijnlijk hiervoor wel voldoende zijn en dus de kosten tegen *f* 0,60 per koelie en per dag ongeveer *f* 90,— bedragen.

De Aspirant Kontroleur,
J. H. POST.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVI. — 1878.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1879.

INHOUD

VAN HET

ZESTIENDE DEEL

BLADZ.

Bestuursvergadering van 8 Januarij 1878, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig Mr. T. H. DER KINDEREN, president, Mr. N. P. VAN DEN BERG, vice-president, Mr. W. B. BERGSMA, Dr. L. W. G. DE ROO, CH. TE MECHELEN, Mr. A. TH. HEIJLIGERS en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig de Heeren J. MEINSMA, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG en K. L. VAN SCHOUWENBURG.

I. De President opent de vergadering.

De notulen der vorige vergadering van 4 December a. p. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Een schrijven van 's Genootschaps eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS, gedagteekend *'s Hage* 29 Nov. 1877, waarin de volgende mededeelingen worden gedaan:

1°. Voor de muntcollectie van wijlen den Heer J. S. VAN COEVERDEN worden te hooge eischen gesteld, om het voor het Genootschap, dat toch reeds veel bezit van hetgeen in die collectie aanwezig is, wenschelijk te maken ze en bloc aan te koopen; daarom heeft hij aan de executeuren dier nalatenschap medegedeeld dat van den aankoop wordt afgezien en nu is besloten dat de collectie en detail in veiling zal worden gebracht. Bij die gelegenheid wenscht hij alleen datgene aan te koopen, wat in 's Genootschaps verzameling ontbreekt, en verzoekt hij dat hem voor dit doel in *Nederland* een krediet van *f* 3000,— moge worden geopend. Hij voegt er bij dat dit bedrag waarschijnlijk niet geheel voor het beoogde doel noodig zal zijn en

dat, na aankoop van het door hem bedoelde, de verzameling Indische munten en penningen van het Genootschap zoo volledig zal zijn, als maar kan gewenscht worden.

Wordt besloten den thesaurier op te dragen met den meesten spoed aan het verzoek van den Heer VAN DER CHIJS te voldoen.

2°. Blijkens het voorkomende in het Tijdschrift van Ned.-Indie van 1840 II, p. 701 en 1842 II, p. 165 vlg. moeten in den tuin van den Ass.-Resident te *Tjeringin* eenige Hindoe-beelden aanwezig zijn, die, hoewel zoo het schijnt zeer geschonden, toch van groot belang moeten wezen, omdat, voor zoover hem bekend, in de Soenda-landen geene voorstelling van eene bepaalde Hindoe-godheid wordt aangetroffen. Hij meent dat het daarom wenschelijk is te trachten die beelden voor het museum van het Genootschap te verkrijgen.

Hieromtrent deelt de Heer GROENEVELDT mede dat juist te *Tjeringin* een aantal overblijfselen der *Hindoe*-oudheid zijn gevonden, en daaronder ook zeer goed geconserveerde beelden, waarvan enkele reeds in het museum aanwezig zijn. Hij ziet er echter geen bezwaar in aan den Ass.-Resident van *Tjeringin* nadere inlichtingen omtrent deze beelden te vragen, waartoe door de vergadering besloten wordt.

3°. Toen vroeger de indigo-cultuur in *Bagelen* bestond, werd voor de verpakking daarvan veelal gebruik gemaakt van papier uit boomschors vervaardigd. De fabricatie van dit papier moet op *Java* reeds vroeg zijn geschied en een der daarbij gebruikte werktuigen, namelijk dat waarmede de boomschors geklopt werd om de grovere houtvezels te verwijderen, is uit den *Hindoe*-tijd bewaard gebleven, zijnde het metalen voorwerp bedoeld in notulen dl. XIV pag. 82, III*l*; in het *Leidsche* museum van oudheden bevinden zich van dat voorwerp twee exemplaren. Deze zoo oude tak van nijverheid is, zoo hij zich niet vergist, bijna of geheel op *Java* uitgestorven en daarom geeft hij in overweging, alvorens de herinnering daaraan geheel verloren gaat, voor de ethnographische verzameling eene collectie te maken van de daarbij gebruikte gereedschappen, en ten beh...

van het tijdschrift eene naauwkeurige beschrijving der fabricatie te trachten te verkrijgen.

Wordt besloten hiervoor de tusschenkomst van den Resident van *Bagelen* te verzoeken.

4°. Het *Leidsche* museum van oudheden is niet zoo rijk aan steenen *Hindoe*-beelden als het Bataviaasch Genootschap, maar daarentegen munt de *Leidsche* verzameling uit door het bezit van buitengewoon fraaie beelden, zooals het Bataviasche museum niet kan aanwijzen. Hij meent daarom dat het Bataviaasch Genootschap, om in dit opzicht niet achter te staan, moet trachten de zeer fraaije beelden van den tempel *Loro Djonggrang* (*Brambanan*) en den grooten nandi (stier) van *Singosari* machtig te worden.

De Heer Groeneveldt merkt op dat het door den Heer van der Chijs vermelde feit hem niet onbekend was en dat in het algemeen, toen de plundering de Javaansche oudheden begonnen is, men zich het eerst op de fraaiste beelden heeft geworpen, die daardoor, voor zoover ze vervoerbaar of verkrijgbaar waren, grootendeels naar *Europa* gevoerd of in handen van particulieren geraakt zijn. Het Genootschap, dat later kwam, heeft zich in den regel met minder fraaie exemplaren moeten tevreden stellen, maar daartegenover staat een grootere rijkdom aan verschillende typen en dus meer materiaal voor de kennis van het geheel. Hij ontkent niet dat voor eene betere appreciatie der *Hindoe*-kunst ook naar het bezit van fraaie beelden moet worden gestreefd, maar hij acht dit geen voldoende reden om het vandalisme van vroeger na te volgen en beelden weg te voeren uit nog bestaande ruïnen, zoolang de mogelijkheid bestaat dat ze daar behoorlijk worden bewaard, of ten minste zoolang die ruïnen niet zoodanig beschreven en afgebeeld zijn, dat men de de oorspronkelijke plaatsing dier beelden met volle zekerheid kan nagaan, welk beginsel trouwens ook reeds door de Indische Regering gehuldigd wordt. Hij geeft dus in overweging voorloopig geene pogingen in het werk te stellen ter verkrijging der beelden van *Brambanan*, terwijl hij, niet bekend met den

toestand der overblijfselen te *Singosari*, zich daaromtrent van oordeel moet onthouden.

De voorzitter deelt mede dat de nandi te *Singosari* thans ten minste niet meer kan gezegd worden deel eener ruïne uit te maken, waarop besloten wordt met den Resident van *Pasoeroean* in correspondentie te treden omtrent de mogelijkheid om dat beeld naar het museum te *Batavia* over te brengen. Voor het verkrijgen der beelden uit den tempel *Loro Djonggrang* wordt besloten voorloopig geene moeite te doen, ook met het oog op het vroeger over dit onderwerp verhandelde (zie Not. Deel II p. 315, III p. 84 en XIII p. 83 en 103).

5°. Op voorstel van wijlen Dr. A. B. COHEN STUART zijn vroeger lithographische reproducties gemaakt van den Oud-Javaanschen koperen zonnewijzer in 's Genootschaps antiquarisch museum aanwezig; met de beschrijving daarvan is bedoelde geleerde niet gereed gekomen en nu vraagt de Heer VAN DER CHIJS op welke wijze die platen alsnog zouden kunnen worden gebruikt.

Op verzoek van den president verklaart de Heer CH. TE MECHELEN zich bereid te zien in hoeverre het hem mogelijk is de verlangde beschrijving te leveren.

b. Een schrijven van den Heer BERNSTEIN, gedagteekend *Oels* (*Preussisch Schlesien*) 18 Juni a. p. waarin hij vraagt of de Directie hem wellicht eenige inlichting kan geven omtrent de literarische nalatenschap van wijlen zijn broeder Dr. A. BERNSTEIN.

Aan den Secretaris wordt opgedragen te zien of in het archief van het genootschap gegevens voorkomen om aan het bekendgestelde verlangen te voldoen.

c. Een schrijven van den Heer E. GRIOLET DE GEER, gedagteekend *Batavia* 28 December a. p., waarbij hij voor het ethnologisch museum aanbiedt twee ornamenten van uitgesneden hout, afkomstig van het dak van een tempel op *Nieuw-Guinea*, en een houten afgodsbeeldje van hetzelfde land.

Den Heer GRIOLET DE GEER bedanken en de voorwerpen plaatsen in de verzameling.

d. Een schrijven van Dr. H. N. VAN DER TUUK, gedagteekend *Boeleleng* 1 December a. p., van den volgenden inhoud:

„'t Afschrift van de OETTARAKAṆḌA verdient niet uitgegeven te worden. De afschrijver heeft over 't algemeen zijn werk zeer goed verrigt, maar moest als Javaan, waar hem bekende woorden tegenkwamen, fouten begaan. Zoo worden *bha* en *ba* als *pasangan* in 't hds. onderscheiden, maar de afschrijver brengt beide met één letter over, en geen wonder, daar 't Jav. schrift de *bh* als *pasangan* bezigt, ook waar *b* bedoeld is. 't Oorspronkelijke, door de photographie of op een andere wijze teruggegeven, zou nut kunnen stichten, al krioelt het ook van fouten en al is de spelling zeer slecht. De uitgave van 't oorspronkelijke is aan te bevelen, vooral omdat de Oud-Javaansche OETTARAKAṆḌA op *Bali* niet aangetroffen wordt. Hier kent men een Balineesche bewerking, die veel korter is dan uw handschrift en in zoo'n slechte taal geschreven, dat men niet weet, of men met Jav. of met Balineesch te doen heeft. Ook om 't schrift, zeer afwijkende van dat der Balin. handschriften, zou eene reproductie belangrijk zijn.

De U beloofde waijang-verhalen zijn reeds afgeschreven, maar moeten nog door mij nagezien worden."

De vergadering ziet geen heil in eene uitgave van oude handschriften, als die niet door een deskundige kan worden bezorgd, en daar op het oogenblik daartoe geene gelegenheid bestaat, meent zij het denkbeeld van den schrijver voorloopig te moeten laten rusten.

e. Van den Heer K. F. HOLLE, gedagteekend *Waspada* 14 Dec. a. p., waarin hij verzoekt aan den Heer LANG te *Buitenzorg* een voorschot van *f* 500,— te geven, op de bij hem gedrukt wordende Indische alphabetten.

Den thesaurier wordt opgedragen aan dit verzoek te voldoen.

f. Van den Resident van *Pasoeroean* van 24 Dec. jl. no. 5944/1, strekkende ten geleide van verschillende oudheidkundige voorwerpen, door inlanders in zijn gewest gevonden en op verzoek der vinders aan het museum van het genootschap aangeboden.

Volgens mededeeling van den secretaris zijn deze voorwerpen nog niet ontvangen en daarom wordt besloten dit stuk voorloopig aan te houden.

g. Van den Heer F. L. WINTER, *Soerakarta* 18 December a. p., vergezeld van eene lijst van door wijlen C. F. WINTER Sr. nagelaten handschriften, welke hij tegen billijke vergoeding aan het genootschap ter uitgave wenscht af te staan en waarbij hij zich bereid verklaart de correctie op zich te nemen.

Een telegram van denzelfden van 3 Januarij jl. waarin hij op een spoedig antwoord aandringt, omdat hij voor de bedoelde handschriften een ander aanbod heeft ontvangen.

Wordt besloten aan den Heer WINTER, onder kennisgave der reeds met zijn vader gevoerde correspondentie, te vragen welke zijne eischen zijn. Op verzoek van den Heer TE MECHELEN zal daarbij in het bijzonder geinformeerd worden naar een onvoltooid Hollandsch-Javaansch woordenboek, niet op de overgelegde lijst voorkomende, maar waarvan het bestaan hem bekend is.

h. Van den Heer F. A. NIEUWENHUIJZEN, van *Padang Sidempoean* 28 Nov. a. p., ten geleide van de hieronder genoemde voorwerpen, die hij het Genootschap voor het museum aanbiedt:

1°. Harondoek, dienende om sirie en toebehooren in te doen en alleen gebruikt wordende door bejaarde personen van vorstelijke afkomst bij huwelijksplechtigheden.

2°. Panjoerdoean, gebruik als boven, bij het ontvangen van bezoeken door vorstelijke personen.

3°. Handoengan, tot berging van eetwaren en sirie voor vorstelijke personen op reis.

4°. Ranting Tolang, omslagdoek voor mannen van vorstelijke afkomst.

5°. Tikar Balangkat, zitmatje voor vorstelijke personen.

De genoemde voorwerpen plaatsen in de ethnologische verzameling en den Heer NIEÚWENHUIJZEN voor zijn fraai en belangrijk geschenk den bijzonderen dank der Directie aanbieden.

i. Van den Heer SOL, gedagteekend *Buitenzorg* 14 December a. p., strekkende ter beantwoording van het schrijven der Directie van 10 Dec. jl. no. 144, en houdende de mededeeling dat de van hem opgevraagde boeken niet meer in zijn bezit zijn, maar dat hij bereid is ze te vergoeden.

Wordt besloten den Heer SOL mede te deelen dat voor het werkje „Netscher, Maleische spelling", door het Genootschap uitgegeven, geene vergoeding wordt verlangd, en dat het andere, „JANSZ, aanleiding tot de kennis der Javaansche spraakkunst," voor zijne rekening bij de firma ERNST & Co. besteld is.

j. Extract uit het Gouv. besluit van 30 Nov. a. p. no. 17 houdende dat Raden MANGKOE MIHARDJO en Mas WONGSO WIDJOJO, na expiratie van hun vroeger vastgestelden leertijd, respectievelijk nog 6 maanden en 1 jaar zullen blijven onder de leiding van den Heer WIEMANS, om opgeleid te worden tot onderwijzers in het hand- en rechtlijnig teekenen aan eene der inlandsche kweekscholen.

Aangenomen voor kennisgave.

k. De missive van den 1en Gouv. Secretaris van 12 Dec. jl. no. 2520, ten geleide van een exemplaar van het werk „Lapidarium Zeylanicum, being a collection of monumental inscriptions of the Dutch churches and churchyards of Ceylon by L. LUDOVICI, *Colombo* 1877, 4°;" van het Gouvernement van *Ceylon* voor het Bataviaasch Genootschap ontvangen.

Het werk plaatsen in de bibliotheek en het Gouvernement van *Ceylon* den dank der Directie betuigen.

l. Extract uit het Gouv. besluit van 17 December a. p. no. 6, waarbij aan het Genootschap, ingevolge verzoek gedaan bij dezerzijdsche missive van 15. October a. p. no. 114, worden afgestaan twee antieke kasten, aanwezig ter landsdrukkerij, en eene, in gebruik bij het Departement van Binnenlandsch Bestuur, onder voorwaarde dat voor de twee eerste andere kasten van ongeveer dezelfde bergruimte in de plaats worden gegeven.

Aan den Secretaris wordt opgedragen voor de uitvoering van dit besluit het noodige te verrichten.

m. Extract uit het Gouv. besluit van 15 Nov. a. p. no. 39, waarbij machtiging wordt verleend de twee medailles, bedoeld in de notulen van 4 December a. p. II *r*, te plaatsen in het munt- en penningkabinet van het Genootschap.

Aangenomen voor notificatie.

n. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 14 December a. p. no. 13591, strekkende ten geleide der ministerieele dépêche van 17 October a. p. la. A[1]., no. 6/2401 en van het daarbij behoorend schrijven der Koninklijke Akademie van Wetenschappen van 10 Oct. a. p. no. 2.

Het schrijven der Koninklijke Akademie luidt als volgt:

„De Koninklijke Akademie van Wetenschappen heeft met ingenomenheid kennis genomen van Uwer Excellentie's missive van 17 Augustus ll. Lett. A[1], no. 13, in zoover daaruit de welwillendheid blijkt, waarmede het voorstel der Akademie zoo door Uwe Excellentie als door den Gouverneur-Generaal is ontvangen.

Van de beleefde aanbieding van den Gouverneur-Generaal, voor rekening der Indische regeering afschriften te doen nemen van handschriften uit de verzameling van het Bataviaasch Genootschap, wil de Akademie gaarne gebruik maken. Onder de handschriften van wijlen den Heer Cohen Stuart bevond zich eene verzameling van raadsels, wangsallan's geheeten, die thans vermoedelijk aan 't Bataviaasch Genootschap behoort en

waarvan een nauwkeurig afschrift zeer welkom zoude zijn. Mocht er zich eenig belangrijk werk in 't Madureesch in de verzameling des Genootschaps bevinden, ook hiervan zou men gaarne een afschrift ontvangen. Wat de Lampongsche en Redjangsche handschriften betreft, indien het mogelijk is van eenige dezer goede afschriften te bekomen, zoo zou de Akademie dit zeer op prijs stellen.

Ditzelfde geldt ook van de voornaamste werken in de *Batta*-taal. Het is mogelijk, dat onder de niet in den catalogus beschreven kropak's belangrijke werken voorkomen, doch van de overigen wordt geen afschrift verlangd.

De Akademie is echter teleurgesteld door het antwoord, dat zij op het eerste en voornaamste gedeelte van haar verzoek ontving. Wat zij wenschte te verkrijgen, werkelijke wajangteksten, is ook niet in 't bezit van 't Bataviaasch Genootschap. Er heerscht hieromtrent een misverstand. De 57 teksten waarvan de missive spreekt, zijn Lakon's, d. i. meer of min uitvoerige inhoudsopgaven der tooneelstukken, en van deze bezit men er ook verscheidene in *Nederland*. De wajang's zelve kan men slechts verkrijgen door die uit den mond der tooneelspelers op te teekenen, en daartoe is een persoon noodig van kunde en takt. Het groote belang, dat de studie dezer wajang's voor de kennis van het volk en van de taal zal opleveren, is door het lid der Akademie KERN duidelijk in 't licht gesteld, in zijne verhandeling ten vorigen jare door de afdeeling uitgegeven in het 14e deel harer Verhandelingen.

De *Akademie* neemt daarom de vrijheid, nogmaals dit gedeelte van haar verzoek aan de overweging van Uwe Excellentie en van den Gouverneur-Generaal aan te bevelen."

In de missive van den Minister wordt hieromtrent aangeteekend dat met het oog op de kosten, die volgens vroegere opgaven aan het opschrijven der wajang-verhalen uit den mond der tooneelspelers zouden zijn verbonden, het nog wel eens zorgvuldig mag worden nagegaan of de bedoelde wajang-teksten inderdaad zulk eene belangrijke bijdrage voor de kennis van

land en volk opleveren, als de Koninklijke Akademie vermoedt.

Terwijl de Directeur omtrent dit laatste punt het gevoelen van het Genootschap wenscht te vernemen, verzoekt hij voor het bezorgen der verlangde afschriften het noodige te willen verrichten.

Aan den Secretaris wordt opgedragen in overleg met de Heeren TE MECHELEN en L. W. C. VAN DEN BERG een antwoord hierop te ontwerpen ([1]).

([1]) Sedert is die brief beantwoord als volgt:

In antwoord op Uwe missive van 14 December 1877 no. 13591 en onder wederaanbieding der daarbij overgelegde stukken, hebben wij de eer UwWelEdel Gestrenge het volgende mede te deelen.

De door de Koninklijke *Akademie* bedoelde wangsallans (raadsels) zijn inderdaad in de nalatenschap van wijlen Dr. A. B. COHEN STUART aangetroffen, maar dit handschrift is niet in het bezit van het genootschap. Die wangsallans zijn namelijk als mengelwerk opgenomen in de jaargangen 1864 en 1865 van den door Dr. COHEN STUART bij den boekhandelaar VAN DORP te *Samarang* uitgegeven Javaanschen Almanak, zoodat de *Akademie* waarschijnlijk reeds in het bezit er van is of ze anders gemakkelijk zal kunnen verkrijgen.

Van onze *Lampongsche, Redjangsche en Batta Hss.* zijn wij ten volle bereid eenige der beste te doen afschrijven, maar daar wij geen inlandschen schrijver hebben die daartoe bekwaam is, zal het noodig zijn dat door U voor dit werk geschikte personen te onzer beschikking worden gesteld, en ook dan kunnen wij voor de juistheid dier afschriften niet instaan, omdat geen der leden onzer directie zich met de studie dier talen bezig houdt.

Handschriften op palmblad (*Kropaks*) en *Madureesche Hss.* bezitten wij geene andere dan die, waarvan in den catalogus, in den inventaris of in de notulen onzer vergaderingen telkens t. z. t. verslag werd gegeven.

Wat voorts betreft de door de Koninklijke Akademie verlangde wajangteksten, zoo blijkt uit hare ons ter inzage gezonden missive, zoomede uit hetgeen voorkomt op pag. 317 vlg. van deel V der verslagen en mededeelingen van dat geleerde ligchaam, in verband met Dr. KERN'S "Indische sage in een Javaansch gewaad," dat er inderdaad een misverstand heeft bestaan ten opzichte der beteekenis van de woorden wajangverhaal, wajangtekst, lakon enz.

De oorzaak van dat misverstand ligt echter niet bij ons.

Tot nog toe namelijk was men gewoon de verhalen van hetgeen de dalang vertoont in het Hollandsch met het woord wajangverhaal, vaak ook met de Javaansche woorden lakon (N) of lampahan (K) aan te duiden, onverschillig of die verhalen meer of min uitvoerig waren, en onverschillig of ze in dramatischen, dan wel in

o. **Van denzelfden van 15 December a. p. no. 13689, verzoekende bericht omtrent de vervaardiging der photographieën, bedoeld in de notulen van 16 Oct. a. p. III *k*.**

Aan den Secretaris wordt opgedragen den Heer KINSBERGEN tot eene spoedige aflevering aan te sporen.

---

epischen vorm waren opgesteld. Zoo noemt T. ROORDA de door hem uitgegeven lakon's Pâlâsârâ en Pandoe wajangverhalen, terwijl de Heer WILKENS denzelfden naam geeft aan de door hem bewerkte lakon Prĕgiwâ.

Toen ons dus bij het schrijven Uws ambtsvoorgangers van 31 Augustus 1876 no. 9712 naar teksten van wajangverhalen gevraagd werd, konden wij niet anders vermoeden dan dat in het algemeen bedoeld werden stukken tot nog toe met den Javaanschen naam van lakon aangeduid.

Thans echter blijkt de Heer KERN, en op zijn voetspoor de Akademie van Wetenschappen, het woord lakon in het Hollandsch te willen invoeren als technische erm voor het *résumé* van wat de dalang spreekt, en het woord wajang of wajangverhaal, indien wij ons niet vergissen, te willen bezigen voor een oorspronkelijk en uitvoerig stuk, dat verondersteld wordt, zoo niet te boek gesteld te zijn, dan dan toch in vasten vorm in den mond der dalangs voort te leven.

Wij maken dit laatste op uit de uitdrukkingen: „van de wajang waaruit deze „lakon is gemaakt, bestaat eene zeer vrije bewerking enz." op pag. 317 der voornoemde verslagen; „alle deze lakons onderstellen even zoo vele wajangs," op pag. 8 der Indische sage; „van het wajangverhaal Prĕgiwâ is geen lakon bekend," ibid. pag. 3 en „de wajangs zelve kan men slechts uit den mond der tooneelspelers opteekenen," op pag. 3 van den onderwerpelijken brief der Akademie.

Deze voorstelling van de wajang-litteratuur is intusschen minder juist en toont o. i. aan dat onze vaderlandsche geleerden zich inderdaad niet voldoende rekenschap hebben gegeven van haren aard.

Vooreerst toch trekt het al dadelijk de aandacht dat wordt beweerd dat van de door de Heer WILKENS uitgegeven Prĕgiwâ geen lakon zou bestaan, terwijl de bewerker in het opschrift zelf het stuk met den naam lampahan (lakon) betitelt. In de tweede plaats wordt in een der even geciteerde zinsneden gezegd dat de wajangs nog moeten worden opgeschreven, terwijl in eene andere passage staat dat ze reeds als bestaande producten der letterkunde moeten worden aangemerkt. Ten derde is het eene dwaling te veronderstellen dat hetzelfde wajangstuk, even als b. v. een Hollandsch treurspel, door elken dalang overal en altijd zelfs maar in ongeveer dezelfde bewoordingen zou worden opgevoerd.

De lakons der Akademie (de korte wajangverhalen) zijn geene excerpten van uitvoeriger producten der literatuur, even alsof men b. v. een resumé VAN DEN GYSBRECHT van Amstel bezat naast het oorspronkelijke treurspel. De dalang kent niets anders dan deze lakons; zij zijn het patroon waarop hij borduurt.

p. Van denzelfden van 20 December a. p. no. 13863, ten geleide van een hartvormig versiersel van gedreven goud en een gouden ring, beide gevonden in de residentie *Madioen.*

Op voorstel van den conservator der oudheden wordt besloten het eerste voorwerp tegen den hier getaxeerden prijs van *f* 15,— over te nemen en den gouden ring terug te zenden.

Bij dit borduren nu volgt hij wel zekere regels en is hij aan zekere vaste punten gebonden, doch dit neemt niet weg dat de vertooningen van een en dezelfde lakon, zelfs door denzelfden ḍalang, niet altijd aan elkander gelijk zijn, om niet te spreken van de afwijkingen der vertooningen van hetzelfde stuk door verschillende spelers. Zoo moet b. v. een ḍalang aan het hof en bij de grooten te *Solo* zijne voordracht inrichten naar de aldaar heerschende gewoonte om Ardjoenâ niet voor middernacht ten tooneele te doen verschijnen. Een lakon waarin Ardjoenâ reeds spoedig optreedt, moet hij dus rekken, hetzij door de invoeging van een aansluitend fragment uit een ander verhaal, hetzij door de tooneelen anders te rangschikken, hetzij door invoeging van nevenfeiten, dan wel van versjes, raadsels, spreuken of kwinkslagen. Hoe hij hierbij te werk gaat, hangt af van zijne bedrevenheid enz.

Het komt ons nu voor dat het woord voor woord te boek stellen van dergelijke voordrachten weinig waarde zou hebben. Misschien zal men daardoor eenige bijdragen tot de lexicographie kunnen leveren, maar dit is het doel niet en kan ook verkregen worden met minder kosten dan eene zending, als door de Akademie verlangd, noodwendig na zich moet slepen.

Bovendien zou eene dergelijke zending alleen met vrucht kunnen worden toevertrouwd aan iemand, door en door met de Javaansche taal en met de wajanggeschiedenissen bekend. Het geldt hier toch geene gewone kennis van het Javaansch, maar wil men ten deze met eenige succes werkzaam zijn, dan zal men die taal ongeveer als zijne moedertaal moeten verstaan, en wie het zoover gebracht heeft en tevens voldoende ontwikkeling bezit voor litterarischen arbeid, zal zeker zijne krachten op andere wijze nuttiger in het belang der wetenschap kunnen aanwenden.

Sommige der bestaande lakons, b. v. Prĕgiwâ en de in ons bezit zijnde handschriften der Djatipitoetoer en der Alapalapan Erâwati zijn daarbij zoo uitvoerig, dat men ze, wat de hoofdzaak betreft, bijna kan aanmerken als woordelijk weer te geven wat de steller er van hetzij zelf als ḍalang sprak, hetzij uit den mond van een ḍalang heeft gehoord. Dergelijke handschriften trachten wij reeds sedert lang te verzamelen, waartoe wij de hulp van invloedrijke personen in de Javaansche maatschappij hebben ingeroepen, en verder moeten wij nu elke gunstige gelegenheid afwachten om zoodanige stukken machtig te worden.

Het bijeenbrengen daarvan te willen dwingen door het zenden van een speciaal ambtenaar, achten wij juist alles behalve geschikt om tot het beoogde doel te ge-

q. Van denzelfden van 22 December a. p. no. 13975, ten geleide van de vertaling enz. van de babad *Dipo Negoro* (waarover zie notulen van 5 Junij a. p. § VII), ter plaatsing bij de handschriften van het Genootschap.

Conform.

r. Van denzelfden van 3 Januarij jl. no. 38 ten geleide van:

1° drie gouden ringen, een fragment van idem en twee teerlingvormige stukjes goud, op twee zijden met een stempel voorzien, gevonden bij het graven eener waterleiding vóór den dam te *Tjatjaban* (*Tegal*);

2° twee koperen bonangs, gevonden in eene sawah bij de dessa Setoe, district *Pangkah* (*Tegal*).

De conservator der oudheden adviseert tot overname van één gouden ring, de twee teerlingvormige stukjes goud, dat waarschijnlijk muntstukjes zijn en de twee bonangs, respectievelijk tegen de getaxeerde waarde van *f* 3,50, *f* 6,— en *f* 4,—.

Conform.

III. De Voorzitter brengt ter tafel:

a. Een particulier schrijven van het eerelid J. A. VAN DER CHIJS, waarin deze te kennen geeft dat hij zich gaarne ontheven zag van de taak de uitgave der *Indische* Realia in *Nederland* te bezorgen. [1] Naar aanleiding hiervan wenscht de

raken, evenmin als wij er eenig heil in zien als algemeene maatregel de wajangverhalen door de dalangs zelve te laten te boek stellen. Ieder toch die met het karakter van die personen en van het Javaansche volk in het algemeen bekend is, moet begrijpen hoe men op deze wijze niets dan dergelijke stukken bekomen zal, als wij thans reeds bezitten en die door de Akademie niet worden verlangd.

In Nederland zou de vertooner eener poppenkast niet in staat zijn ex post facto de kwinkslagen op te schrijven of terug te geven, welke hij zijn JAN KLAASSEN bij de vertooning op straat in den mond legt; de Javaansche dalang zou dit nog veel minder kunnen doen.

[1] Geruimen tijd geleden werd het denkbeeld geopperd de Indische Realia voor rekening van het Genootschap uit te geven bij gelegenheid van het aanstaande

voorzitter voor deze uitgave de hulp van den Heer G. Kolff te *Leiden* in te roepen. Hiertoe dient de Heer van der Chijs verzocht te worden het onder hem berustende gedeelte van het handschrift, met het goedgekeurde proefblad, aan de Heer G. Kolff toe te zenden, en aan dezen moet worden gevraagd of hij de zorg voor de uitgave op zich wil nemen; voor het geval zijn antwoord toestemmend luidt, kan hem verder worden medegedeeld dat de keuze van het papier en de omvang van elk deel aan zijn oordeel worden overgelaten, dat het geheel ongeveer vijfmaal zooveel zal bedragen als de thans aanwezige copij en dat, wat betreft de vermoedelijke kosten, eene opgave wordt te gemoet gezien; eene voorrede zal later worden gezonden.

De vergadering vereenigt zich met de voorgestelde regeling, waartoe een voorstel aan den Heer G. Kolff zal worden gedaan.

b. Eene rekening van de Heer Petz, photograaf te *Batavia*, groot *f* 522,66, voor verschillende photographische opnamen van het gebouw en de verzamelingen des Genootschaps.

Gesteld in handen van den thesaurier ten fine van betaling.

c. Omtrent de beelden en beschreven platen, het vorige jaar in de afdeeling *Ledok* (*Bagelen*) gevonden, en waarvan sprake is in de notulen van 7 Aug. 1877 III, werd sedert niets naders vernomen en met het oog op hunne vermoedelijke groote oudheidkundige waarde, komt het wenschelijk voor den Ass.-Resident dier afdeeling om eenig bericht te vragen.

Conform.

---

eeuwfeest; voor die uitgave werd de toestemming der Regering verkregen en ter besparing van kosten werd besloten het drukken in *Nederland* te doen plaats vinden. Nu werd een aanvang gemaakt met het vervaardigen van het naar *Nederland* te zenden afschrift, maar door allerlei vertraging moest van het denkbeeld, deze Realia als feestgave te doen dienen, weldra worden afgezien. Met het oog op den belangrijken inhoud werd echter besloten toch met de uitgave er van door te gaan.

IV. De Heer Mr. A. Th. Heijligers:

a. Biedt aan eene lijst der gedurende het laatste kwartaal 1877 ingekomen boekwerken.

Opnemen als bijlage tot de notulen, voor zoo ver het geene vervolgen van regelmatig ontvangen tijdschriften zijn (Bijl. I).

b. Verzoekt machtiging tot de aanschaffing van vier nieuwe kasten voor het muntkabinet, ter vervanging van oude die in hooge mate door insecten zijn aangetast, voor welk doel eene som van *f* 300,— noodig zal zijn.

Conform.

c. Deelt mede dat het achterlaadkanon, waarvan sprake is in de notulen van 4 Dec. a. p. II, nu door hem is ontvangen en in de ethnologische verzameling geplaatst.

Den Resident van *Timor* voor zijn gewaardeerd geschenk bedanken.

V. Op hun verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de Heeren P. D. Vreede, A. H. G. Blokzeijl, S. Locker de Bruin, W. Voûte, L. G. Mansveld, R. Everwijn en Mr. H. D. Levijssohn Norman.

Tot gewone leden worden benoemd de Heeren B. Garnier, Consul van *Frankrijk* en H. der Kinderen, koopman, beiden te *Batavia*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 12 Februarij 1878.

T. H. DER KINDEREN,
President.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 12 Februarij 1877, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Mr. N. P. van den Berg, Dr. L. W. G. de Roo, Mr. W. B. Bergsma, Mr. L. W. C. van den Berg, K. L. van Schouwenburg, Ch. te Mechelen, Mr. A. Th. Heijligers en W. P. Groeneveldt, Secretaris.

Afwezig de heeren Mr. W. Stortenbeker en J. Meinsma.

I. De notulen der vorige vergadering van 8 Januarij jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 7 Januarij jl. no. 138, strekkende ten geleide van een aantal steenen koralen van verschillende kleur en eenige met goudblad versierde knopjes, allen doorboord en waarschijnlijk van een oud halsnoër afkomstig. Deze voorwerpen zijn gevonden bij het graven eener waterleiding in de dessa Mantjon, district Gemenggeng, afd. Berbek (Kediri) en zijn ter vindplaats getaxeerd op *f* 6.40.

Wordt besloten ze tegen dien prijs over te nemen voor de oudheidkundige verzameling.

b. Van denzelfden van 8 Januarij jl. no. 158, verzoekende om de bijdrage voor het koloniaal verslag over 1877.

Aan den Secretaris wordt opgedragen hiertoe het noodige te verrichten.

c. Van denzelfden van 9 Januarij jl. no. 254, ten geleide van twee gouden ringen, gevonden in de residentie Bagelen.

Gehoord het praeadvies van de conservator der oudheden, wordt besloten deze ringen niet over te nemen.

d. Van denzelfden van 17 Januarij jl. no. 596, mededeelende dat, volgens bericht van den Resident van de Preanger Regentschappen, voor de voorwerpen bedoeld in de notulen van 16 Oct. a. p. III *b.* geene betaling verlangd wordt.

Aangenomen voor informatie.

e. Van denzelfden van 24 Januarij jl. no. 872, ten geleide van 2 gouden vingerringen, 2 andere gouden versierselen en 306 zilveren munten uit den Hindoe-tijd, gevonden in den grond in het gehucht Mendak, district Poeloeng, afd. Ponorogo (Madioen).

De conservator der oudheden deelt mede dat alleen de twee vingerringen, te zamen getaxeerd op ƒ 9. —, voor het museum waarde hebben, dat de twee andere versierselen van geene beteekenis zijn en dat dit soort van Hindoe-munten, die allen onderling gelijk zijn, zoo vaak voorkomt en reeds in zulke hoeveelheid aanwezig is, dat verdere aankoop daarvan niet wenschelijk voorkomt. Naar aanleiding daarvan wordt besloten alleen de ringen te behouden en het andere terug te zenden.

f. Van denzelfden van 2 Februarij jl. no. 1253, mededeelende dat over de beelden, bedoeld in de notulen van 4 December a. p. II *i*, ten behoeve van het museum op de gewone wijze kan worden beschikt, met verzoek voor de getaxeerde waarde een postwissel te zenden aan de order van den Resident van Djokjakarta.

Aangenomen voor kennisgave met opdracht aan den thesaurier voor den postwissel het noodige te verrichten.

h. Van den Resident van Djokjakarta van 22 Januarij jl. no. 31/1, houdende mededeeling dat de twee steenen beelden, waarvan sprake is in de notulen van 4 December a. p. V *b*,

bereids door hem zijn verzonden, waarbij aan spoorvracht *f* 13.75 is betaald.

Den Resident bedanken onder restitutie der gemaakte onkosten.

i. Van denzelfden van 2 Februarij jl. no. 46/1, ten geleide eener rekening van *f* 10.—zijnde onkosten door de agenten der Ned.-Indische Stoomvaart-Maatschappij te Samarang voor de sub *h* bedoelde beelden gemaakt, met verzoek dit bedrag aan die agenten te willen doen toekomen.

Conform.

j. Van den Gouv. Secretaris van 17 Januarij jl. no. 109, namens de Regering mededeelende dat ook zij het verkieselijk acht de losse Boeddha-koppen bij den Boro-Boedoer op de hoofdelooze rompen te doen terugplaatsen, liever dan ze over te voeren naar Batavia (vide notulen 4 Dec. a. p. V *d*).

Aangenomen voor kennisgave.

k. Van de Directie van den Planten- en Dierentuin te Batavia van 2 Februarij jl., ten geleide van 1° een brief van den Heer A. DE LUBAVSKIJ te *Viazma*, prov. Smolenska (Rusland), wegens onduidelijk adres door haar geopend, en 2° een bronzen en een zilveren exemplaar der prijsmedaille van de in November gehouden tentoonstelling, als een geschenk aan het Genootschap.

Wordt besloten den sub 1 bedoelden brief, die geheel handelt over geologische onderwerpen, toe te zenden aan den Chef van het Mijnwezen, voor wien hij waarschijnlijk bestemd is, en voor de beide medailles aan de genoemde Directie 's Genootschaps dank te betuigen.

l. Van den Heer WESTENENK te Soemedang, van 29 Jan. jl. waarbij hij ter beschikking van het Genootschap stelt een paar honderd munten, opgegraven op de helling van den Tampomas, op eene hoogte van circa 4000 voet.

De Secretaris deelt mede dat hij omtrent de toezending dier munten reeds met den Heer WESTENENK in briefwisseling is

getreden en naar aanleiding daarvan wordt besloten den ontvangst daarvan af te wachten.

m. Van den Resident van Bagelen van 4 Februarij jl. no. 514, met een afschrift van een schrijven van den Heer A. Mijer, ingenieur te Moengkoeng, van 31 Jan. jl. no. 17, waarin wordt medegedeeld dat op den Diëng twee beeldengroepen zijn opgedolven, die onder no. 37 en 38 bij de aldaar verzamelde oudheden zijn geplaatst.

Aangenomen voor kennisgave.

n. Van den Heer F. L. Winter te Soerakarta van 2 Febr. jl. ten vervolge op zijn vroeger schrijven en 's Genootschaps antwoord daarop (vide notulen 8 Januarij jl. II g), aanbiedende eene nieuwe lijst der door wijlen C. F. Winter Sr. nagelaten handschriften, onder mededeeling dat hij de prijsbepaling aan de Directie wenscht over te laten.

Gesteld in handen van den Heer Ch. te Mechelen tot advies.

o. Van den Heer Ch. de Rochemont te *Wonosobo* van 28 Januarij jl. mededeelende dat de voorwerpen, bedoeld in notulen van 8 Januarij jl. III*c*, over eenige dagen naar *Batavia* zouden worden opgezonden.

Aangenomen voor kennisgave.

III. Door den voorzitter worden de volgende voorstellen gedaan:

a. Over te gaan tot de benoeming der commissiën voor de opname der verzamelingen en van het finantieel beheer en die zamen te stellen als volgt:

voor de bibliotheek en de handschriften de Heeren van Schouwenburg en Bergsma;

voor het museum de Heeren L. W. C. van den Berg en te Mechelen;

voor het finantieel beheer de Heeren N. P. VAN DEN BERG en HEIJLIGERS.

De genoemde Heeren verklaren zich bereid deze opdrachten aan te nemen.

b. De viering van het honderdjarig bestaan des Genootschaps uit te stellen tot den 1en Junij, omdat het te vreezen is dat het moeijelijk zal wezen op den 24en April, den officieelen dag der oprichting, met alles gereed te zijn. Hij wijst er op dat de 1e Junij een allezins geschikte dag is, omdat de eerste vergadering van het genootschap voor honderd jaar op dien dag gehouden werd.

Na eenige discussie vereenigt de vergadering zich met dit voorstel.

IV. De Heer MR. N. P. VAN DEN BERG biedt aan:

a. Voor de bibliotheek:

Stanley (H. M.). How I found LIVINGSTONE. Travels, adventures and discoveries in Central Africa.

Baker (Samuel White). The ALBERT NYANZA, great basin of the Nile and explorations of the Nile sources. 2 vol.

Waller (H.). The last journal of DAVID LIVINGSTONE in Central Africa, from 1865 to his death. 2 vol.

Cameron (V. L.). Across Africa. 2 vol.

Revue des Deux Mondes. IIIme periode, tome XIII—XVIII.

b. Namens den Heer D. GROENEVELD de navolgende munten voor het penningkabinet:

Republiek der Vereenigde Nederlanden:

Gelderland. Eén-guldenstuk. 1762. zilver.

Utrecht. Drie-gulden 〃 1794 〃

Nederlandsch-Indië.

kwartguldenstuk. 1827. zilver.
1 cent. 1836. koper.
1 〃 1838 〃
1 〃 1814 〃
1 〃 1790 〃

Frankrijk.

Vijf-francsstuk. 1834. zilver.
id. 1856 〃
id. 1827 〃
Eén-francstuk. 1828. 〃
id. 1860 〃

België.

10 centimestuk. 1862. brons.

Spanje.

Piaster van 1821 (Ferd. VII). zilver.
〃 (20 realen) van 1860 (Isab. II). zilver.
〃 van 1871 (Amad. I). zilver.
20 centimes de peso. 1861 (Isabella II). zilver.
40 〃 de escudo. 1866 (〃 II). 〃

Pruissen.

Thaler 1866 zilver.
Vijf-groschenstuk 1822 〃
id. 1827 〃 (2 exemplaren).
id. 1847 〃
Twee en een half groschenstuk 1849 〃
Silbergroschen 1872 〃.
Drie-Pfennigstuk. 1861 koper.
id. 1871 〃
Pfennig. 1873. koper.

Beijeren.

Kreuzer. 1846. koper.

Engeland.

Shilling. 1872. zilver.

" 1826 "

Sixpence 1855 "

Penny 1861 koper.

" 1863 "

Mexico.

Piaster. 1857. zilver.

" 1873 "

Vereenigde Staten van N. Amerika.

Halve dollar. 1838. zilver.

5 cents. 1867. brons.

Chili.

Stuk van 50 cents. 1870. zilver.

Britsch-Indië.

Rupee. 1840. zilver.

Straits-Settlements.

Stuk van 20 cents. 1874. zilver.

V. Ter voldoening aan de opdracht, bedoeld in de notulen van 4 December jl. V *a*, bieden de heeren Heijligers en Groeneveldt eene lijst aan der genootschappen en instellingen, aan welke de edita des genootschaps worden toegezonden. Uit de daaraan toegevoegde opgaven blijkt dat een aantal dezer instellingen steeds, dan wel sedert verscheidene jaren, in gebreke zijn gebleven dit door toezending harer werken te beantwoorden.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten de toezending van 's Genootschaps werken te staken ten opzichte van sommige dier instellingen en andere tot ruiling van edita uit te noodigen, al naarmate die instellingen zich bewegen op hetzelfde terrein als waarover zich de werkzaamheden des Genootschaps uitstrekken.

Daar echter aan al deze instellingen kennisgave is gezonden van 's Genootschaps aanstaand eeuwfeest en wellicht sommige daarin aanleiding zullen vinden uit eigen beweging in nader

verkeer te treden, zoo wordt goedgevonden met de uitvoering van dezen maatregel te wachten tot na de viering van dat feest.

VI. De Heer Mr. A. Th. Heijligers:

a. Wijst er nogmaals op dat in de bibliotheek een aantal tijdschriften en andere vervolgwerken zijn, uitsluitend handelende over natuurkundige wetenschappen, die niet alleen veel plaats innemen, maar waarvan de jaarlijksche aanschaffing belangrijke uitgaven vordert, die beter aan andere afdeelingen der bibliotheek zouden besteed zijn. Hij geeft daarom in overweging die werken over te geven aan de Koninglijke Natuurkundige Vereeniging, aan welke het Genootschap toch ook de beoefening der natuurwetenschappen heeft overgelaten.

De vergadering kan zich in beginsel wel met dit denkbeeld vereenigen, maar meent toch, met het oog op de vroegere bemoeiingen van het Genootschap en op de aanmerkelijke kosten waarmede deze werken zijn bijeengebracht, verplicht te zijn er voor te zorgen dat zij in hun geheelen omvang ter beschikking van het publiek blijven, zoodat het denkbeeld ze aan de Natuurkundige Vereeniging af te staan alleen dan wordt goedgekeurd, als deze bereid is de aanschaffing der voortzettingen en vervolgen op zich te nemen.

Hierop wordt besloten in dezen zin een schrijven te richten aan de Koninglijke Natuurkundige Vereeniging, onder mededeeling dat aan de heeren Heijligers en Groeneveldt is opgedragen zich ter nadere bespreking der bijzonderheden van dit denkbeeld met bedoelde directie in aanraking te stellen.

b. Brengt ter tafel het schrijven van the Academy of Natural Sciences of Philadelphia, hem in de vergadering van 4 December a. p. (Not. II *k*) ten fine van bericht in handen gesteld, onder mededeeling dat in het eerste gedeelte van het gedane verzoek eene schrijffout is, die den zin onverstaanbaar maakt, en dat van het verder gevraagde, met het oog op den

voorraad van het boekenfonds, alleen kan worden gezonden: van het Tijdschrift dl. XVI afl. 4 en van de Verhandelingen de deelen XVI, XVIII, XX, XXI, XXVII en XXVIII.

Wordt besloten tot de toezending van het bovenstaande, met opdracht aan den bibliothekaris daarvoor het noodige te doen.

c. Deelt mede dat in de bibliotheek van het Gymnasium Willem III zich duplicaten bevinden van enkele deelen van 's Genootschaps verhandelingen, die in het boekenfonds zeer zwak vertegenwoordigd zijn, en meent dat de Directeur van het Gymnasium geen bezwaar zou maken tegen den afstand daarvan.

Wordt besloten hieromtrent aan den Directeur voornoemd te schrijven.

d. Deelt mede dat hij zich onlangs tot den Bibliothekaris van de Maatschappij van Landbouw en Nijverheid heeft gewend, met verzoek hem voor 's Genootschaps bibliotheek te willen toezenden de deelen XIV, XV, XVI, XVII en XXII afl. 1 en 2 van het tijdschrift der Maatschappij, welke in het hier aanwezige exemplaar ontbreken. In antwoord daarop ontving hij het door hem overgelegd schrijven van den bibliothekaris der Maatschappij van 10 Januarij jl. no. 430, waarin deze te kennen geeft dat het Bestuur in zijne jongste vergadering bezwaar heeft gemaakt die deelen kosteloos af te staan, om reden het Genootschap van die werken in der tijd reeds een exemplaar heeft ontvangen.

De vergadering neemt met leedwezen van dit schrijven kennis, omdat zij meent bij eene zuster-vereeniging meer welwillendheid te mogen verwachten dan in dezen brief aan den dag gelegd wordt; op grond hiervan wordt besloten het Bestuur der Maatschappij voor te stellen het genomen besluit in nadere overweging te nemen.

VII. De Heer TE MECHELEN:

a. Spreekt over de door hem ondernomen uitgave van wajangverhalen, waarbij hij zich omtrent de keuze met Dr. H. N. van der Tuuk zou verstaan. Daartoe heeft hij Dr. van der Tuuk eenige verhalen voorgesteld, maar deze antwoordde hem dat hij dit geheel aan hem overliet. Uit zijn schrijven aan Dr. van der Tuuk van 24 December a. p. deelt hij het volgende mede:

„Daar U meent dat het publiceren van lakon's in ander Jav. dan dat van *Soerakarta* de vergelijkende taalstudie vooruit kan helpen, heb ik van mijn kant er niet tegen willen adviseren, en zoo is 't in de laatste vergadering besloten, dat tot de uitgave zal worden overgegaan. Ik wil nu dadelijk de handen aan het werk slaan, maar zoowel omtrent de keuze van het onderwerp als over het werkplan, zoo als ik mij voorstel de zaak te zullen aanpakken, wensch ik U gaarne vooraf te raadplegen.

Mijn taak zal, meen ik, zich slechts dienen te bepalen tot de uitgave te bezorgen van den zuiveren tekst, volkomen getrouw aan het origineel, en mij alleen dan de vrijheid te vergunnen een toelichtende noot ten beste te geven, als ik genoegzame zekerheid denk te hebben omtrent de lezing van een woord, dat, hetzij om redenen van den rithmus, hetzij door foutieve spelling of tengevolge van locale uitspraak, anders geschreven staat dan gewoonlijk. Elke verandering komt mij voor als schadelijk aan de oorspronkelijkheid, en elke andere wijze van bewerking als gevaarlijk, zoowel voor het karakter van den tekst, als voor den commentator.

Van aanteekeningen en verklaringen omtrent de beteekenis van woorden en gezegden behoor ik, mijns inziens, me eveneens te onthouden, om me niet te verwarren in het labyrinth van gissingen, dat in mindere of meerdere mate steeds het kenmerk zal blijven van commentaren op het handschrift van een ongeletterden Javaan, die zich zelf niet altijd juist rekenschap geeft van wat hij geschreven heeft.

De in het museum aanwezige verzamelingen lakon's heb ik

nagegaan en laat er hieronder eenige van volgen, met korte beschrijving van vorm en inhoud; wees zoo goed mij zoo spoedig mogelijk op te geven, welke daarvan naar Uw gevoelen het geschiktst is, om het eerst voor den druk klaar gemaakt te worden.

No. 30. Cat. eerste vervg. *Gatoet Kotjo Sakit*, verhaal over zijn huwelijk, lakon-djedjer uit de wajang poerwo; volgens de voorrede van den steller en de taal, waarin het stuk geschreven is, een Soerab. Hs.

No. 19 idem. *Pandjie Dhéwo Koesoemo*, lakon tjarangan uit de wajang gēdok; naar het Jav. te oordeelen een Hs. uit Semarang, Pekalongan of een der residentien van Midden-Java. Hieraan ontbreekt de eerste pagina, die blijkens het eerste gedeelte van de volgende bladz. niet anders kon behelzen dan het gewone voorberigt omtrent den naam, de plaats en dagteekening, door wien, waar en wanneer het Hs. is opgesteld.

Van beide voormelde manuscripten bestaan copijen onder de nagelaten verzameling van Dr. Cohen Stuart (zie No. 82 en 86 Bijl. A van Not. dl. XIV afl. 2).

No. 5 (verzam. nalat. Coh. St.). *Dhamar Woelan*, lakon djedjer uit de wajang karoetjil, waarschijnlijk een Djokdj. Hs.; dient vooraf vergeleken te worden met de lakon van dienzelfden titel, in 1873 bij v. Dorp te Semarang verschenen.

No. 181 (idem). *Anggodho mbalik*, lakon tjarangan uit de wajang poerwo, Midden-Jav. Hs.; het stuk is een proeve van een der moderne Jav. fantasiën, waarin de held, naar wien de lakon heet, tegen zijn land te velde trekt, en het apenleger van Romo met menig individu verrijkt wordt, in de lakon djedjer niet bekend.

No. 182 (idem). *Karno Mandhoeng*, huwelijk van vorst Karno of Ngawonggo. Jammer dat er behalve het eind nog eenige bladen midden in ontbreken, want het Hs. is anders het sprekende type van die soort boeken, welke door den een of anderen ongeletterden ḍalang zijn opgesteld en dikwijls in de dessa's de ronde gedaan hebben, om bij verschillende gelegenheden te worden voorgelezen. De potsierlijke schetsen daarin voorkomende,

de gebrekkige spelling, het onzindelijke aanzien, alles draagt daarvan het kenmerk.

Al de bovenstaande wajangverhalen zijn in tĕmbang geschreven. No. 9 (Cat. 1e vervg.) bevat 23 verschillende lakon's uit de wajang poerwo, waarvan de meesten een aanééngeschakelde reeks vormen; — het zijn alle korte schetsen (gantjaran) in vrij goed Jav. proza gesteld, — (Prof. Kern noemt deze soort van geschriften „Lakon" op p. 2 van Eene Ind. Sage enz.).

Behalve hetgeen hierboven met betrekking tot de uitgave der wajang-verhalen gezegd is, wil ik van deze gelegenheid gebruik maken om ook de andere punten te behandelen, door U in Uwe laatste brieven aangeroerd.

Alles wat ik van het Jav. ken, heb ik bijna uitsluitend in het land mijner geboorte en door den voortdurenden omgang met het volk verkregen. Erken ik, dat ik dientengevolge eenige voorliefde voor het *Soerakart.* Jav. met den inl. gemeen heb, dan vermeen ik daarbij tevens, dat daarvoor evenveel redelijke grond bestaat, als waarop U het Mal. van Java als brabbeltaal brandmerkt, want daargelaten de relatieve waarde van zuiverheid, die men aan het *Solosch* Jav. pleegt toe te kennen, waarvan de hoofdoorzaak, zooals U ten regte opgemerkt hebt, wel zal moeten gezocht worden in de staatkundige verdeeling van het land, blijf ik evenwel bij mijn bewering, dat in *Soerakarta* de taal en de grammatikale vormen meer voor vreemden invloed bewaard zijn gebleven dan in de gouvernements-landen, waar de Jav. veel gaauwer gereed is, om iets uit den vreemde over te nemen. In zijn geschiedenis ligt welligt de verklaring van dien karaktertrek. Tot groot bewijs kan dienen het feit dat door weinige inlanders van dáár op gelijke, consequente wijze de taalvormen in acht genomen worden, waarvan dus het begrip der logische functie voor het volk verloren is geraakt of niet juist meer onderscheiden wordt. Een sterk voorbeeld daarvan is o. a. het *Rembangsch;* in die streek hoort men zonder onderscheid [illegible] en [illegible] [illegible] en [illegible] door elkaar gebruiken; in den voluntat. of proposit. even goed [illegible] [illegible]

[Javanese script] als [Javanese script] en in den imperat. even goed [Javanese script] als [Javanese script] In een brief van den Djaksa Agĕng van Semarang trof ik telkens [Javanese script] aan, waar eenvoudig [Javanese script] had behooren te staan.

Dit voor zoo verre de gewone taal. In de ploertige zucht naar het vreemde waant de passisiran-bewoner zich sierlijker uit te drukken, als zijn dagelijksche taal, waaraan ongetwijfeld niet eenig karakter onzegd kan worden, doorspekt is met vreemde bestanddeelen, die, al mag hij er ook maar een onbestemd begrip van hebben, hem toch deftig in de ooren klinken. Dat blijkt o. a. uit de manier, hoe hij zijn Maleisch schrijft, waarin even zooveel *adapoen's*, *aken's* en *kamoedian's* ingeflanst worden als de mate van deftigheid het medebrengt. In Jav. processenverb. in zake dessaklagten heb ik de zonderlingste opvattingen gezien van de woorden: [Javanese script] (van instructie) [Javanese script] (Kromo-vorm van Holl. „verklaring") [Javanese script] (van civiel) en [Javanese script] (van cipier). Ja zelfs in het *Poerwodhadische* (*Semarang*) is de geijkte term voor het opsluiten in de gevangenis een woord, dat me ontgaan is, maar zijn afleiding te danken heeft aan den naam van den Europ. cipier, die er een geruimen tijd dat ambt bekleed heeft.

Een andere omstandigheid, waardoor in mijn oog vooral een *Soerakartaasch* geschrift meer dan die uit andere gewesten zich aanbeveelt, is dat men er a priori van zeggen kan, dat het van eene meer of minder bevoegde hand is. Dáár toch heeft zich sedert jaren van lieverlede een traditioneele school op het gebied der litteratuur ontwikkeld, waarin de poezie wordt beoefend. Een gevolg daarvan is, dat een en dezelfde sleutel voor iedere uitdrukking, voor elk woord uit de eigenaardige taal der Jav. dichtkunst in den kring der beoefenaars gangbaar is en daarin voor hen een goed afgerond begrip opgesloten ligt, al mag dan ook de daaraan gehechte opvatting geheel verschillen van de oorspronkelijke beteekenis in het Kawi. Het verschijnsel trouwens, dat uit vreemde en doode

talen tal van woorden, zoo al niet met veranderde, dan toch met sterk gewijzigde beteekenis overgenomen zijn, is bij ons evenmin ongemeen.

Waar de beoefening der kunst niet beperkt blijft tot eene bepaalde kategorie van menschen, daar wordt ze al ras het gemeen goed van een ieder, daar is men minder exclusief in het zich aanmatigen en toekennen van het auteursberoep. Ieder leêglooper, zou ik haast geneigd zijn te zeggen, die zich maar met lezen en schrijven bezig houdt, presteert in de passisiran op eigen gezag, zonder andere leiding dan eigen liefhebberij, iets op het gebied van belletrie.

Bij den passisiran-bewoner berust de kennis der poezie geheel op navolging, zonder dat er iets van traditie aan ten grondslag ligt. In dat opzigt staat hij alleen; in het Soendaasch althans, waar het Kawi ook een groote plaats inneemt, meen ik, is dat het geval wel.

Van zoodanige poëtische uitspattingen als bovenbedoeld, waarvan ik eens het slagtoffer geweest ben, had ik u gaarne een staaltje willen laten zien, als ik het pronkstuk niet zoo verlegd scheen te hebben, dat ik het nu niet meer vinden kan. Ter gelegenheid van eene gewigtige gebeurtenis mijns levens werd me een feest aangeboden door een mijner vrienden, een Regent, waarbij ik reeds van te voren met een toast werd bedreigd. Toen de dag aanbrak, bleek me, dat die in het Javaansch zou worde uitgebragt op de wijze van een *pasiendèn* en dus moest worden voorgezongen, waartoe een paar zijner zoons werden uitverkoren. Ik verstond niets van den inhoud, maar naar den indruk, dien het ding op de bijeenvergaderde inlandsche hoofden maakte, begreep ik, dat het wonder schoon moest zijn; ik vroeg daarom en ook beleefdheidshalve een copij en van te mogen hebben, die me welwillend werd beloofd. Zeker omdat de auteur doordrongen was van het diepzinnige van zijn gewrocht, voegde hij er een hartroerende vertaling in gewoon Javaansch bij, en waar hij dacht, dat die taal te kort schoot, om de edele roerselen van zijn hart te schetsen, maakte hij

er tusschen in ook wel eens gebruik van een klassiek Maleisch woord, dat, mag ik ten minste vertrouwen stellen in de woordenboeken die ik er bij raadpleegde, nu en dan nog al eens op zeer eigenaardige manier te pas werd gebragt. Menigen Javaan, zoowel uit dezelfde als uit andere plaatsen, heb ik naar de beteekenis zoowel van het geheel als van verschillende daarin voorkomende woorden gevraagd: ieder was dadelijk bereid mij bescheid te geven, maar tot mijne teleurstelling bemerkte ik dra dat geen twee der gegeven verklaringen met elkaar overeenstemden.

Nu weet ik wel, dat men in pasienden's zich ook van zinspelingen (prēlambang of pasēmon) bedient, maar bij de mij opgegeven beteekenis der woorden speelden, herinner ik mij, de krab, garnaal, en de hemel weet wat meer, een vrij groote rol. En nu is 't, dunkt mij, dan toch wel wat ver gezocht, om iemand, zij het ook in een ode, met zulke lagere diersoorten te vergelijken! Aan de onderwerpelijke pennevrucht had mijn vriend de Regent blijkbaar meer dan anders zijn best gedaan en zeker daarom ook het onbegrijpelijke daarvan. Maar wat zoudt U wel zeggen, als ik u verzeker, dat aan dat zelfde brein verscheidene andere lettervruchten het vaderschap verschuldigd zijn, o. m. ook lakon's, die door zijn dalang werden voorgespeeld en zoodoende verder verbreid.

Van den ouden Winter heb ik geen ongunstig idee. Behalve hetgeen hij gedaan heeft, had men veel grootere diensten van hem kunnen trekken, zoo men hem niet had opgeofferd aan de rigting, waarin men hem wilde *utiliseren;* men verlangde namelijk, dat hij leerboeken zou fabriceren en zoo is hij er toe gekomen niet alleen Frederik den Groote in 't Jav. te vertalen, maar, en dit zou ik hem eerder toerekenen, hij heeft ook ter wille van de meerdere *utiliteit* zijner leerboeken, in zijn karaktervolle samenspraken van twee Javanen hun van tijd tot tijd een woord in den mond gelegd, dat den toehoorder telkens, dunkt me, zou moeten doen uitroepen: [illegible] (vriendje, je

houdt er toch almagtig veel van om je wijsheid te laten luchten — te laten rieken.)"

Uit het antwoord van Dr. VAN DER TUUK wordt het volgende medegedeeld:

"Ook ik heb aan lakon evenals Kern een te nauwe beteekenis gegeven (zie mijn artikel in 't Soerab. Handelsbl.). Ik heb er onder verstaan *een in proza opgemaakt beloop van een wajang*. Van de wajangverhalen, door U vermeld, kan ik U niet een mededeelen, daar ik zelf geen enkel bezit. Gij weet, dat Engelmann een verslag gegeven heeft van een menigte wajangverhalen, die in 't bezit zijn van 't Ned. Bijbel-Gen. te Amsterdam (Tijdsch. van N. I. Sept. 1870). In hoeverre die van 't Batavia Gen. van belang zijn of verdienen 't licht te zien, laat ik aan U over. Kern schijnt wajangverhalen te willen als dat wat uitgegeven is door Wilkens, maar die zijn, voor zoover ik weet, nergens te bekomen. Wilkens heeft een volledige vertooning uit den mond van den ḍalang opgeschreven. Van de Damar Woelan heb ik nu aan huis een redactie, die geheel afwijkt van die, welke bij VAN DORP te *Semarang* is uitgegeven. Ik wil 't gedicht wel voor U laten afschrijven, als 't Genootschap er niet tegen op ziet voor 15 bl. (klein folio) *f* 2,50 te betalen, want hier is maar *één Javaan*, die afschrijft. Hij is op 't kantoor van den Assist.-Resid. geplaatst, en betaalt men hem niet genoeg, dan geeft hij er de brui van. Dit gedicht laat Sĕda Palon (Sabda Palon in de uitgave van VAN DORP) nu en dan zeer kostelijk Maleisch spreken. Ik schrijf een stuk over uit 't begin: "besoek pĕgi mahin-mahin, djalan kakampong ḍi Patjinan, lijat orang poetih koening, giginja tĕlaloe lĕntik, ramboetnja oekĕl ḍi oedjoeng, beta lijat sabĕntar, lĕbih tjinta ḍalĕm pikir, beta poelang ḍi roemah trak mahoe makan.

Beta ini orang toewa, kaloe lijat orang koening, mĕski djangan kasi makan, saja soeḍah soekah ati, tĕlandjang kita djalani, pakik (lees paké) katok dĕngĕn badjoe, djalan sama tĕlandjang, sondĕr kasi bajar ḍoewit, tiḍak lahin mĕlingkĕn lijat prampoewan."

Hieruit kunt ge meteen zien, of 't door U vermelde hds. 't zelfde is. Dit beslaat 256 Inlandsche bladzijden of 512 bladzijden van onze computatie. Ik zal den vent voor 25 Hollandsche bl. ƒ 2,50 bieden, omdat het schrift zeer wijd uit elkaar geschreven is.

Omtrent Winter deel ik Uw gevoelen. Hij is 't slagtoffer geworden van Roorda, die geen belang stelde in de Jav. letterkunde (zie mijn Verhandeling: Taco Roorda's beoefening van het Jav. waarin ge eenige staaltjes van Winter 's geknoei met vreemde eigennamen kunt vinden). Juist omdat gij in de gelegenheid geweest zijt 't Jav. buiten Roorda om te leeren, verwacht ik van U, dat gij wel belang zult stellen in de uitingen van 't Jav. volk, die men wel niet zal leeren kennen uit de Duizend en Een Nacht, de Anecdoten van den kwezeligen SCHMIDT met zijn Christelijke braafheden enz. enz.

Mijn overzigt van Mal. wajangverhalen is afgeschreven, maar moet nog door mij gecorrigeerd worden. Is dat afgeloopen dan zend ik het ding aan 't Gen. Jammer dat mijn tijd zoo bezet is met meer drukwerk en de correctie van 2 afschriften van mijn Balineesch-Oud Jav. Wdb."

Uit de verdere mededeelingen van den Heer TE MECHELEN blijkt dat ook hij, even als de Heer VAN DER TUUK, wenscht te beschikken over eenige fondsen voor het afschrijven van wajangverhalen te Solo, welke fondsen gaarne worden toegestaan.

b. Biedt aan een opstel over de waijang ter plaatsing in het tijdschrift.

Wordt besloten dit opstel voor genoemd doel af te geven aan de redactie daarvan.

VIII. De Heer Groeneveldt:

a. Brengt ter tafel de pas verschenen 6e aflevering van het XXIVe deel van het tijdschrift, en de 3 laatste afleveringen der notulen van het vorige jaar, waarvan de twee eerste kwartalen door den vorigen secretaris zijn bezorgd.

Tevens deelt hij namens zijn mederedacteur den Heer Mr. W. Stortenbeker en zich zelven mede dat zij beiden, nu dit deel van het tijdschrift gereed is, de redactie wenschen neer te liggen.

De voorzitter ziet er bezwaar in op eens eene geheele nieuwe redactie te benoemen en verzoekt daarom den Heer Groeneveldt voorloopig te willen aanblijven, waartoe deze zich bereid verklaart.

b. Biedt aan copijen der teekeningen bedoeld in de notulen van 4 Dec. jl. II *v*, onder mededeeling dat de origineelen reeds aan den Chef van het Topographisch Bureau zijn terug gezonden en met verzoek om goedkeuring op de hiervoor door hem gedane uitgaaf van *f* 30.

Conform, onder bepaling dat deze afbeeldingen zullen gevoegd worden bij de andere stukken en teekeningen der oudheden.

IX. Op zijn verzoek wordt wegens vertrek van de ledenlijst afgevoerd de Heer Jhr. G. van Haeften te Soerabaija.

Tot gewone leden worden benoemd de heeren Dr. J. L'Ange Huet, redacteur van het Algemeen Dagblad van Ned.-Indie, Mr. J. A. Haakman, redacteur van het Bataviaasch Handelsblad en Mr. J. H. Tersteeg, advokaat, allen te Batavia.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.
Goedgekeurd in de vergadering van 2 April 1878.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag, 2 April 1878, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, Voorzittter, Mr. N. P. van den Berg, Dr. L. W. G. de Roo, Mr. W. B. Bergsma, K. L. van Schouwenburg, Ch. te Mechelen en W. P. Groeneveldt, Secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. A. Th. Heijligers, Mr. W. Stortenbeker, J. Meinsma en Mr. L. W. C. van den Berg.

I. De notulen der vorige vergadering van 12 Februarij jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 16 Februarij jl. no. 1844, strekkende ten geleide van drie fragmenten van een gouden ring en vier teerlingvormige gouden muntstukjes, gevonden in de residentie Tegal.

Wordt besloten deze voorwerpen tegen den getaxeerden prijs van *f* 14. — over te nemen.

b. Van denzelfden van 23 Februarij jl. no. 2232, ten geleide van vijf bronzen schenkbladen en eenige gouden ringen, oorsieraden, zilveren munten enz. laatstelijk in de residentie Kadoe gevonden.

Gehoord het praeadvies van den conservator der oudheden, wordt besloten van deze voorwerpen alleen over te nemen twee oorringen, gevonden op de helling van den berg Soembing, in het district Bandongan, tegen den getaxeerden prijs van *f* 4.

c. Van denzelfden van 18 Maart jl. no. 3249, ten geleide

van vijf gouden ringen, eenige fragmenten van gouden versierselen en zilveren munten, gevonden in een tegal-veld van de dessa Ketep in het district Probolinggo (Kadoe), benevens van een klein aarden potje, waarin die voorwerpen werden aangetroffen.

Wordt besloten hiervan over te nemen drie gouden ringen en het aarden potje tegen den getaxeerden prijs van *f* 40.25.

d. Van denzelfden van 18 Maart jl. no. 3245, den ontvangst erkennende van de bestelde twee exemplaren der photographieën van Javaansche oudheden en een exemplaar van het Boroboedoer-album (zie not. van 16 Oct. a. p. III*k*), onder toezending eener ordonnancie groot *f* 5. — voor de door het Genootschap gemaakte onkosten.

Aangenomen voor kennisgave.

e. Van denzelfden van 19 Maart jl. no. 3278, ten geleide van 16 bronzen beeldjes, gevonden in eene sawah bij de kampong Lewigadjah, district Tjilokotot (Preanger).

De conservator der oudheden deelt mede dat deze beeldjes, op eene uitzondering na, zoodanig geschonden zijn, dat daaraan bijna geene waarde meer kan worden toegekend, zijnde alleen nog met zekerheid te bepalen dat het gewone voorstellingen zijn van goden uit het Hindoe-pantheon of van Boeddha; dat echter het museum nog bijna niets van dezen aard bezit, waarvan men met zekerheid zeggen kan dat het uit de Preanger-regentschappen afkomstig is, zoodat ook deze exemplaren, hoe geschonden ook, niet van waarde ontbloot zijn. Naar aanleiding hiervan wordt besloten deze voorwerpen over te nemen voor de getaxeerde waarde van *f* 10.

f. Van den chef van het topographisch bureau van 13 Maart jl. no. 273/99, ten geleide eener teekening van de tempelruïne te Toempang, district Pakis, afdeeling Malang (Pasoeroean).

Wordt besloten van deze teekening eene copie te laten vervaardigen en daarna het origineel onder dankbetuiging terug te zenden.

g. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 27 Februarij jl. no. 2413, ten geleide der volgende beelden en andere oudheidkundige voorwerpen, gevonden in den gemeentegrond der dessa Pesindoor, district Kalialang, afdeeling Ledok (Bagelen):

een zilveren Brahmâ,

een 〃 Vishnoe,

een gouden Siva,

vijf zilveren Siva's,

eene groep van Vishnoe en Siva in zilver, naast elkander gezeten op een bronzen voetstuk,

eene groep van Siva en Pârvatî in goud, naast elkander gezeten op een bronzen voetstuk,

twee zilveren Pârvatî's,

eene zilveren Srî (Lakshmî?),

een zilveren vrouwenbeeld zonder kenmerkende attributen,

een gouden lingga,

een zilveren voetstuk voor id.

een kristallen kogel met een halven bol van zilver daaromheen sluitende,

een gouden en een zilveren plaatje met inscriptie.

Naar aanleiding van het door den Directeur gedane verzoek heeft de conservator der oudheden de metaalwaarde dezer voorwerpen door een deskundige te Batavia laten schatten, die daarvoor de som van *f* 583.50 opgeeft, terwijl ze te Wonosobo op *f* 769.58½ zijn getaxeerd. Tevens wordt door den conservator voornoemd er op gewezen dat deze beelden meerendeels uitmunten door fraaie bewerking en karakteristieke vormen, terwijl ze zeldzaam goed bewaard zijn, waardoor kleeding, versierselen en attributen veel duidelijker worden voorgesteld dan bij de meeste beelden in het museum het geval is, zoodat deze verzameling als eene buitengewoon belangrijke aanwinst voor het museum zal moeten beschouwd worden, en het bij den aankoop dezer voorwerpen niet noodig is streng aan de metaalwaarde vast te houden.

Naar aanleiding dezer mededeelingen wordt besloten tot den aankoop tegen de geschatte metaalwaarde, zooveel noodig vermeerderd met 50%.

h. Van denzelfden van 30 Maart jl. no. 3697, mededeelende dat bij Gouv. Besluit van 11 Maart jl. no. 9 aan den Heer B. B. Barruch te *Pekalongan* vergunning is verleend tot den uitvoer naar Nederland van acht *Hindoe*-beelden (zie not. van 4 Dec. a. p. II*e*).

Aangenomen voor kennisgave.

i. Van den Resident van *Bagelen* van 13 Februari jl. no. 682, strekkende ten geleide van het verslag der archaeologische opgravingen op het Diëng-plateau, door den ingenieur der 2e klasse A. Mijer, waarbij veertien plattegrond-teekeningen van de ontgraven tempels en fundamenten zijn gevoegd.

Wordt besloten den bijzonderen dank der vergadering aan den Heer Mijer te betuigen voor de groote zorg door hem aan de vervulling zijner belangrijke taak besteed. Het verslag zal worden opgenomen als bijlage tot deze notulen (Bijlage IV), na alvorens, onder bijvoeging der groote kaart van het Diëng-plateau, aan de leden der directie in rondlezing te zijn gezonden.

j. Van den Heer F. J. H. van Deinse, resident van Ambon, ten geschenke aanbiedende een uit één stuk hout gesneden ketting met bijbehoorend ornament, afkomstig uit eene oude, verlaten moskée en in der tijd waarschijnlijk gebezigd om daaraan eene soort van lichtkroon te hangen.

De Secretaris deelt mede dat de kist met dit voorwerp volgens informatie dezer dagen is aangekomen, maar nog niet is ontvangen, dat hij echter spoedig voor den ontvangst het noodige zal verrichten.

Wordt besloten den ontvangst van dit geschenk af te wachten.

k. Van den Resident van Bagelen van 22 Februarij jl. no. 782, waarbij in antwoord op het dezerzijdsche schrijven

van 17 Januari jl. no. 3. (zie Not. van 8 Januari, jl. II *a*. 3°) worden toegezonden:

1° eene handleiding voor de teelt van de gloegoe-plant en de bereiding van papier (dloewang) uit den bast daarvan;

2° een rol van den ongeprepareerden bast;

3° vijf vellen papier (dloewang) pas bereid;

4° drie vellen papier (dloewang) ongeveer 10 jaren geleden bereid;

5° een geel koperen klopper of hamer, ter bereiding van den bast tot papier.

De secretaris deelt mede dat de bijlagen dezer missive door hem successivelijk zijn ontvangen, met uitzondering der eerste, waarop hij tot nog toe vergeefs gewacht heeft.

Wordt besloten den resident te bedanken voor zijne bereidwillige voldoening aan 's Genootschaps verzoek, de gemaakte onkosten ad *f* 2,50 te restitueren en hem te verzoeken zoo mogelijk alsnog een afschrift der sub 1° bedoelde handleiding te willen toezenden.

l. Van den ass.-resident van *Tjeringin* van 28 Februari jl. no. 393/32, waarbij als antwoord op 's Genootschaps schrijven van 17 Januarij jl. no. 2 wordt medegedeeld dat er werkelijk vroeger beelden op het erf van den ass.-resident hebben gestaan, maar dat die reeds lang naar *Batavia* zijn overgebracht. Verder geeft hij te kennen dat er vroeger bij den uitgebranden krater *Tjipannas* verschillende beelden zijn gevonden, die alle naar *Batavia* zijn overgebracht, met uitzondering van één, dat men, als te zwaar, heeft laten staan aan den oever der *Laboean*-rivier, waar het zich nog bevindt, zijnde echter thans de Chinezen niet over te halen dit beeld naar *Batavia* over te brengen, omdat zij overtuigd zijn, dat wie dit mocht wagen, op zee zeker een ongeluk krijgen zou.

Wordt besloten den ass.-resident voor de genomen moeite te bedanken en hem te vragen of het niet mogelijk zou zijn van het bedoelde beeld eene teekening te laten maken, ten einde

daaruit te kunnen beoordeelen of voor de overbrenging ook nog verdere moeite dient te worden gedaan.

m. Van het eerelid E. NETSCHER van 4 Maart jl., namens den Heer Jhr. J. W. C. D. A. VAN DER WIJCK te *Priaman* ten geschenke aanbiedende vier gouden en vier tinnen geldstukjes van *Atjeh*.

De opschriften der gouden munten zijn door den Heer NETSCHER gelezen als volgt:

no. 1. R. Padoeka Sri Sulthanah Tadj'alalam.
V. Sifat'oedin berdaulat.

" 2. R. Sri Sulthan Ala'oedin.
V. Sjah Djohan berdaulat.

" 3. R. Sri Sulthan Ala'oedin.
V. Djamal Sjah Djohan berdaulat.

" 4. R. Sri Sulthan Ala'oedin.
V. . . . . . . Djohan Sjah berdaulat.

Omtrent de tinnen muntjes deelt hij mede dat hij die niet heeft kunnen ontcijferen, dat ze hem geheel onbekend zijn en dat hij vermoedt, van drie althans, dat zij van aan Atjeh onderhoorige staatjes afkomstig zijn.

Wordt besloten deze munten te plaatsen in de verzameling onder dankbetuiging aan de Heeren NETSCHER en VAN DER WIJCK.

n. Van denzelfden van 24 Maart jl. namens den Heer L. DE SCHEEMAKER ten geschenke aanbiedende een gouden geldstukje van *Atjeh*.

Omtrent deze munt deelt de Heer Netscher mede dat zij eene bijzondere studie verdient, als afwijkende van de bekende type der *Atjehsche* dirhams. Aan de eene zijde leest hij: SULTAHN ALA'OEDIN IBN . . . . . ., en aan de keerzijde een paar woorden waarvan hem de beteekenis niet duidelijk is.

Wordt besloten de heeren DE SCHEEMAKER en NETSCHER te bedanken en deze munt in handen te stellen van den Directeur van het Museum tot nader onderzoek en ter plaatsing in de verzameling.

o. **Van den Resident van Pasoeroean van 7 Maart jl. no.** 2033/1, in antwoord op dezerzijdsche missive van 18 Januarij jl. no. 8 (not. van 8 Jan. jl. II. a. 4) mededeelende dat er plaatselijk geene bezwaren bestaan den stier van Singosari aan het Genootschap af te staan. Hij geeft aan op welke wijze het transport zou kunnen plaats vinden, maar acht het wenschelijk daarmede te wachten totdat de spoorweg tot Singosari zal gereed zijn.

De vergadering neemt met genoegen kennis van dit bericht, en zich geheel met de beschouwingen van den resident vereenigende, besluit zij hem te verzoeken te gelegener tijd hiervoor zijne medewerking te willen verleenen, en tevens een gelijk verzoek te richten tot den resident van Soerabaija en de Ned.-Indische stoomvaartmaatschappij.

p. Van denzelfden van 14 Maart jl. no. 2147/1 ten geleide van een duplicaatcognossement voor de voorwerpen bedoeld in de notulen van 8 Januari jl. II. *f*.

De secretaris heeft vernomen dat de kist is aangekomen en zal voor den ontvangst het noodige doen.

Wordt besloten de aankomst der bedoelde voorwerpen af te wachten.

q. Van het buitengewoon lid L. K. Harmsen te Fort de Kock, houdende eenige mededeelingen over zijnen lexicographischen arbeid op het gebied van het Menangkabauwsch Maleisch, waarbij hij tevens het gevoelen der directie wenscht te vernemen omtrent de regelen te volgen voor de spelling, voornamelijk van die woorden welke, volgens het woordenboek van von de Wall, in het Riouwsch Maleisch niet voorkomen. De Secretaris legt een praeadvies van den Heer Mr. L. W. C. van den Berg over, in hoofdzaak daarop neerkomende, dat de spelling in Arabisch karakter zich dient te richten naar de wijze waarop de woorden door de Maleijers in die streken zelve in goede handschriften worden gespeld, terwijl, bij afwijkende uitspraak, die in Latijnsch karakter dient te worden

bijgevoegd. De vergadering vereenigt zich geheel met dit advies en besluit den Heer Harmsen in dezen geest te antwoorden.

r. Van het eerelid Mr. J. A. van den Chijs, 's Gravenhage 20 Februarij jl., waarin bij namens den Directeur van het munt- en penningkabinet der Leidsche Hoogeschool voorstelt eeenige doubletten van munten uit 's Genootschaps verzameling te ruilen met alhier niet aanwezige doubletten van het Leidsche kabinet.

De vergadering besluit gaarne tot dezen ruil en daar de Directeur van het Museum ongesteld is, neemt de Heer de Roo op zich de verlangde doubletten uit te zoeken en te expedieren.

s. Van het corresponderend lid Dr. H. N. van der Tuuk, van 6 Maart jl., verzoekende toezending van den tekst of de vertaling van de Indische Uttara Kanda, zoo het genootschap in het bezit daarvan is.

De Secretaris deelt mede dat dit gedeelte van de Ramajana niet in de bibliotheek aanwezig is en dat hij hiervan aan den Heer van der Tuuk reeds bericht heeft gezonden.

t. Van den Heer J. J. Roelofs te Padang, ten geschenke aanbiedende:

Mémoires concernant les Chinois, in 16 deelen en

Mailla, Histoire générale de la Chine, in 13 deelen.

Wordt besloten den Heer Roelofs te bedanken en deze werken te plaatsen in de bibliotheek.

III. De Heer te Mechelen biedt een schriftelijk advies aan over het schrijven van den Heer F. L. Winter te Soerakarta van 2 Februari jl., hem ter vorige vergadering in handen gesteld (zie not. van 12 Febr. jl. II. *n*). Vijf der door den Heer F. L. Winter ter overname aangeboden werken hebben volgens hem voor het Genootschap geene waarde; daarentegen beveelt hij den aankoop aan van het onvoltooide Nederlandsch-

Javaansche woordenboek, terwijl hij over de andere werken eerst dan zal kunnen oordeelen, wanneer de heer WINTER mocht genegen zijn ten minste de drie of vier eerste bladen herwaarts te zenden.

Wordt besloten in dezen geest een schrijven tot den Heer F. L. WINTER te richten.

IV. De bibliothekaris biedt aan eene opgave der ontvangen boekwerken over het 1e kwartaal des jaars, die bestemd wordt als bijlage tot deze notulen te worden opgenomen (Bijl. II).

V. De heer GROENEVELDT vestigt de aandacht op een hem uit officieele stukken bekend geworden overblijfsel uit den Hindoe-tijd, volgens beschrijving waarschijnlijk een lingga met voetstuk van steen, en belangrijk omdat de voorstelling van den gewonen vorm schijnt af te wijken. Dit voorwerp moet gelegen zijn aan het riviertje *Tjiwongwongan* nabij het land *Djasinga* in de onderafdeeling *Lebak*, residentie *Bantam*.

Hij stelt voor de tusschenkomst van den resident van dat gewest in te roepen ten einde zoo al niet het voorwerp zelf, waartegen de bevolking misschien bezwaar zal hebben, dan toch eene teekening er van te verkrijgen. De vergadering vereenigt zich met dit voorstel.

VI. Op hun verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de heeren C. SCHEEPMAKER en S. VAN DISSEL, beiden te *Soerabaja*.

Het oud-lid, de heer H. J. BOOL, Directeur der Burgerlijke Openbare Werken, wordt wederom op de lijst der leden gebracht.

Tot gewone leden worden benoemd de Heeren J. E. ALBRECHT, tolk voor de Chinesche taal, E. LAROMIGUIÈRE LAFON, leeraar aan het Gymnasium Willem III, A. M. G. FOKKER, lid der factorij van de Ned. Handelmaatschappij, D. GROENEVELD, di-

recteur der Javasche Bank en A. F. VON DE WALL, gepensioneerd ambtenaar, allen te Batavia.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 6 Mei, 1878.

T. H. DER KINDEREN.
President.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Maandag, 6 Mei 1878, des avonds te $8^1/_2$ uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, president, Mr. N. P. van den Berg, vice-president, Mr. L. W. C. van den Berg, Mr. W. B. Bergsma, Mr. A. Th. Heijligers, K. L. van Schouwenburg en W. P. Groeneveldt, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. W. Stortenbeker, Dr. L. W. G. de Roo, J. Meinsma en Ch. te Mechelen.

Het eerelid E. Netscher woont de vergadering bij.

I. De voorzitter opent de vergadering en verwelkomt den Heer Netscher. Indachtig aan de vele diensten door den Heer Netscher aan het Genootschap bewezen en aan de groote belangstelling door hem steeds getoond, verheugt de voorzitter er zich in dat hij, nauwelijks op nieuw te *Batavia* gevestigd, al dadelijk de eerste bestuursvergadering is komen bijwonen; het bestuur ziet daarin een nieuw bewijs zijner voortdurende belangstelling en stelt zich daarvan voor den bloei van het Genootschap de schoonste vruchten voor.

De Heer Netscher deelt mede dat hij, toen hem op nieuw een werkkring te *Batavia* werd aangewezen, er dadelijk met genoegen aan gedacht heeft, hoe het hem daardoor mogelijk zou zijn, zijne betrekkingen tot het Genootschap wederom nauwer aan te halen en geeft de verzekering dat het steeds zijn streven zal zijn de belangen des Genootschaps te behartigen, voor zooveel zijne krachten dit toelaten.

II. De notulen der vorige vergadering van 2 April jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het Gouvernementsbesluit van 5 April jl. n°. 21, waarbij wordt te kennen gegeven dat de Regering niet kan treden in de dezerzijdsche voorstellen omtrent de opgravingen op het *Diëng*-plateau, omdat het wenschelijk voorkomt die opgravingen niet voort te zetten, voordat zij kunnen worden toevertrouwd aan iemand met voldoende archaeologische kennis toegerust, en dat de Regering zich daarom voorloopig wenscht te bepalen tot het onderhoud van het reeds ontgravene, dat als gewone ambtsbezigheid aan den eerstaanwezenden ingenieur in *Bagelen* wordt opgedragen.

Aangenomen voor notificatie.

b. Gouv. Besluit van 18 April jl. n°. 16, waarbij het wajangverhaal Halap-halapan Heråwati, bedoeld in de notulen van 4 December a. p. II *g*, aan het Genootschap wordt afgestaan ten behoeve der verzameling handschriften.

Wordt besloten dit handschrift op te nemen in de verzameling waarvoor het bestemd is en het voorts in handen te stellen van het bestuurslid TE MECHELEN, die het voornemen heeft te kennen gegeven er eene kritische uitgave van te bezorgen.

c. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 6 April jl. n°. 3964, ten geleide van:

6 ijzeren armringen,
15 koperen arm- en voetringen,
2 patjol-ijzers,
1 niet met zekerheid te bepalen koperen voorwerp, dat misschien gediend heeft om er eene lamp aan op te hangen; deze voorwerpen zijn gevonden in een stuk tegalgrond bij de dessa *Soesakan Wetan*, district *Karang Kobar*, afd. *Bandjarnegara* (*Banjoemas*) en zijn gataxeerd op eene waarde van *f* 2.90.

Wordt besloten ze tegen dien prijs over te nemen.

d. Van dezelfden van 19 April jl. n°. 4657 ten geleide van

1 metalen Vishnoe,
1 " Gaṇêça,
1 " Pârvatî,
1 zilveren Çiva,

gevonden bij de dessa *Nogosalam*, district *Djetis*, afd. *Temanggoeng* (*Kadoe*) en ter plaatse getaxeerd op *f* 45.—, terwijl de vinder echter eene som van *f* 100.— verlangt.

De Conservator der oudheden deelt mede dat de metaalwaarde dezer beeldjes, zeer ruim gerekend, nog geen *f* 25.— bedraagt, dat drie der beelden weinig belangrijk zijn en alleen het Vishnoe-beeld eene aanwinst voor de verzameling zou zijn.

Naar aanleiding dier mededeelingen wordt besloten den Directeur van O. E. & N. mede te deelen dat het Genootschap bereid is deze beeldjes over te nemen voor de plaatselijk getaxeerde som van *f* 45.—

e. Van denzelfden van 19 April jl. n°. 4687, namens de Regering toezendende een exemplaar van het Jaarboek van het Mijnwezen in *Nederl. Indië*, 6^{en} jaargang, 2^e deel.

Plaatsen in de bibliotheek.

f. Van het Bataviaasch Prauwenveer van 5 April jl. n°. 62 ten geleide van een exemplaar van het verslag over 1877.

Plaatsen in de bibliotheek.

g. Van de Nederlandsch-Indische Stoomvaart-Maatschappij van 2 Mei jl. in antwoord op het dezerzijdsche schrijven van 11 April jl. n°. 45 mededeelende, dat er harerzijds geen bezwaar bestaat tegen den overvoer van het daarbij bedoelde beeld (z. notulen van 2 April jl. II *o*), maar dat zij vooraf een harer gezagvoerders wenscht op te dragen zich, zoodra het beeld te *Soerabaja* zal zijn, te overtuigen of het zonder gevaar van beschadiging kan gelost en geladen worden.

De vergadering, met genoegen van deze mededeeling kennis nemende, besluit te gelegener tijd ten deze het noodige te verrichten.

h. Van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK van 17 April jl. waarin hij toezending verzoekt van de photographieën van den zoogenaamden Minto-steen.

De Conservator der handschriften deelt mede dat het nog niet is uitgemaakt of deze photographieën met de daarbij gevoegde transcriptie wel het eigendom van het Genootschap zijn en acht het daarom voorloopig niet wenschelijk er over te beschikken; hij neemt echter op zich hierover aan den Heer COHEN STUART te *Samarang*, uit de nalatenschap van wiens vader ze afkomstig zijn, te schrijven.

Wordt besloten hiervan aan den Heer VAN DER TUUK mededeeling te doen.

i. Van de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid te *Haarlem*, van 19 Juli a. p. no. 745, ten geleide van den gedenkpenning, vervaardigd bij de viering van haar vierde eeuwfeest.

Plaatsen in het munt- en penningkabinet.

j. Van den Resident van *Bagelen* van 22 April jl. no. 1565, ten geleide van de vroeger achtergeblevene beschrijving voor de bereiding van papier uit boomschors (zie Not. van 2 April jl. II*k*).

Gesteld in handen van den Directeur van het museum tot noodig gebruik, met verzoek tevens na te gaan of de uitgave dezer beschrijving aanbeveling verdient.

k. Van de Académie Hongroise des Sciences te Budapest van 26 Februari jl. no. 109, houdende verzoek om toezending van eenige ontbrekende deelen van 's Genootschap tijdschrift.

Gesteld in handen van den bibliothecaris ten fine van bericht.

l. Van de Société Nationale des Sciences Naturelles de Cherbourg van 9 Februari jl. houdende verzoek om toezending van eenige ontbrekende stukken der uitgaven van het Genootschap.

Gesteld in handen van den bibliothekaris om het noodige te verrichten.

m. Van G. H. J. Graaf Meijners d'Estreij van 25 Februari jl. houdende mededeeling dat hij voornemens is een tijdschrift uit te geven onder den naam van Annales de l'Extrême-Orient, handelende over de land- en volkenkunde, de geschiedenis enz. van *Oost-Azië.*

De bibliothekaris wordt verzocht voor het genootschap daarop een abonnement te nemen.

n. Van het Institut Royal Grand-Ducal de Luxembourg, Section des Sciences naturelles et mathématiques, van 1 Maart jl. no. 44/78, houdende het voorstel tot ruiling van edita.

Daar de bovengenoemde vereeniging zich beweegt op een terrein dat tegenwoordig aan het Genootschap geheel vreemd is, wordt besloten dit schrijven door te zenden aan de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging, met verzoek het te beschouwen als aan haar gericht.

o. Van Mevrouw de Wed. H. C. Bleeker, geboren Rudolph, van Maart jl. waarin mededeeling wordt gedaan van het overlijden van haren echtgenoot Dr. P. Bleeker, eerelid des genootschaps.

Wordt besloten aan mevrouw Bleeker de deelneming der vergadering te betuigen in het door haar geleden verlies.

p. Een telegram van ven Heer F. L. Winter te *Soerakarta*, waarin hij mededeelt dat hij voor het manuscript van het onafgewerkte Hollandsch-Javaansche woordenboek (zie notulen 2 April jl. III) eene som van *f* 1500 verlangt en voor de verdere handschriften eene som van *f* 3500.—

De Secretaris deelt mede dat hij van den inhoud van dit telegram reeds kennis heeft gegeven aan het bestuurslid te Mechelen, die dezen eisch als overdreven beschouwt, en daar het verder niet aangaat deze handschriften te koopen zonder er iets van

te hebben gezien, wordt besloten aan den Heer WINTER te kennen te geven, dat de directie van zijn aanbod geen gebruik wenscht te maken.

IV. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG:

a. Brengt namens zichzelven en het afwezige bestuurslid TE MECHELEN het volgende verslag uit van hunne opname van 's Genootschaps verzamelingen:

„De ondergeteekenden, in commissie gesteld tot opname van 's Genootschaps verschillende verzamelingen, kunnen in het algemeen omtrent den toestand, waarin die verkeeren, en omtrent de conservatie de gunstigste getuigenis afleggen.

Wat het Archaeologisch Museum betreft, zoo heeft de commissie met genoegen gezien, dat de folterwerktuigen uit de vestibule zijn verwijderd en de daardoor vrij geworden ruimte is benuttigd om vier steenen beelden op voetstukken langs de wanden te plaatsen, terwijl ook de twee buitengewoon groote godenbeelden, welke in de rotonde tot nu toe eenigszins in den weg stonden, in nissen van de vestibule zijn overgebracht kunnen worden en daar een zeer goed figuur maken.

Doordat aan het middenstuk in de rotonde eene trapvormige gedaante is gegeven, heeft men ruimte gewonnen en komen de daarop geplaatste beelden en ornamenten beter uit.

Wenschelijk zou de commissie het achten, dat de treden langs de wanden van de rotonde met wit marmer werden belegd, omdat thans de doffe kleur dezer treden te veel gelijk is aan die der steensoort, waaruit de meeste beelden vervaardigd zijn.

De conservator wenscht voor de gouden en zilveren beelden eene nieuwe kast te laten aanmaken, aangezien de bergruimte begint te kort te schieten. Met dit denkbeeld kan de commissie zich vereenigen.

De aanwinsten, welke dit Museum in het laatste jaar ontving, zijn nog alle in den nieuwen Catalogus kunnen worden opgenomen. Speciale vermelding verdienen, om hunne belangrijkheid, een steenen Vishnoe en een dito Saraswatî,

uit *Djokdja* afkomstig, benevens de gouden en zilveren beelden onlangs uit *Wonosobo* ontvangen, welke de vinder eerst getracht heeft aan hunne bestemming te onttrekken.

Van het penningkabinet valt alleen te vermelden, dat de nieuwe kasten eene groote verbetering zijn te noemen. Veel ruimte is daardoor gewonnen. Ook is het der commissie opgevallen, dat het politoeren dezer kasten hun een veel beter aanzien heeft gegeven, dan de grijsgeverfde kasten en tafels in het Ethnologisch en Archeologisch Museum, en zij zou het wenschelijk achten ook de kasten van laatstgenoemde verzamelingen op dezelfde wijze te doen politoeren.

In het Ethnologisch Museum wordt met de restauratie der voorwerpen, welke zulks behoeven, steeds voortgegaan. Die der topengs wacht nog altijd op de toevallige aanwezigheid van een bekwaam werkman.

Aanwinsten van zoodanig belang, dat daarvan hier speciale mededeeling zou moeten worden gedaan, hadden noch in het Ethnologisch Museum noch in het Penningkabinet plaats.

Van de Sphragistische verzameling valt niets bizonders te vermelden.

Ter bezichtiging van 's Genootschaps verzamelingen hebben zich, volgens het boek waarin de bezoekers hunne namen teekenen, in het afgeloopen jaar 2966 personen aangemeld.

De commissie heeft ten slotte de eer te adviseeren:

1°. De noodige stappen te doen, opdat de treden langs de wanden der rotonde met wit marmer worden belegd.

2°. Den Conservator van het Archaeologisch Museum te machtigen tot het doen aanmaken van eene nieuwe kast ten behoeve der gouden en zilveren beelden.

3°. De kasten en tafels in het Archaeologisch en die in het Ethnologisch Museum te doen politoeren.

4°. Aan de beide conservatoren, de heeren W. P. Groeneveldt en Mr. A. Th. Heijligers, dank te zeggen voor hunne gestie."

Omtrent de hierboven voorgestelde verbeteringen is de vergadering van meening dat die wel aanbeveling verdienen, maar

dat die eerst kunnen worden aangebracht wanneer tijd en omstandigheden dit zullen toelaten. Voor de aanschaffing van de gevraagde kast wordt aan den conservator der oudheden de noodige machtiging gegeven.

b. Genoemd bestuurslid wijst er op dat de Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK nog steeds niet geantwoord heeft op de dezerzijds gestelde vraag omtrent de *Bali* Brahmaṇḍa Poerana, bedoeld in de notulen van 5 Juni a. p. III.

Wordt besloten den Heer VAN DER TUUK hieromtrent inlichtingen te verzoeken.

c. Deelt mede dat de Maleische handschriften, vermeld in de notulen van 3 Juni 1873 VII, niet in de verzameling handschriften aanwezig zijn en, voor zoover hem bekend is, ook nimmer daarin aanwezig waren.

Wordt besloten hiervan aanteekening te houden.

V. De commissiën ter opname van de bibliotheek en van de administratie van den thesaurier deelen mede dat zij door verschillende omstandigheden hunne opnamen nog niet hebben kunnen ten einde brengen en worden op hun verzoek diligent verklaard.

VI. De Heeren Mr. L. W. C. VAN DEN BERG en W. P. GROENEVELDT brengen hun advies uit over de *Dajaksche* woordenlijsten, bedoeld in de notulen van 3 Juni a. p. VI en die, naar aanleiding van eenige opmerkingen van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK (zie notulen van 11 Sept. a. p. II *b*), op nieuw in hunne handen zijn gesteld.

Deze woordenlijsten zijn door hen tot nu toe aangehouden, omdat zij uit een der brieven van Dr. VAN DER TUUK meenden te moeten opmaken, dat hij omtrent de doorhalingen in het reeds gedrukte gedeelte dier woordenlijsten nadere inlichtingen zou verschaffen. Nu het blijkt dat hij zijnerzijds op de be-

slissing der directie wacht, willen zij de zaak niet langer ophouden en deelen mede dat zij moeten blijven bij het vroeger door hen uitgebrachte advies (notulen van 3 Juni a. p. VI).

Zij willen gaarne erkennen dat er fouten voorkomen in verschillende andere woordenlijsten door het Genootschap uitgegeven, maar het gaat daarom toch niet aan willens en wetens iets te drukken, waarin tal van fouten aangewezen maar niet verbeterd zijn.

Voorts blijkt wel dat deze woordenlijsten niet zijn uitgegeven, maar het grootste stuk daarvan, het *Eng.-Mal.-Dajaksche* gedeelte, is toch geheel afgedrukt en kan dus afzonderlijk worden uitgegeven, terwijl zij, overeenkomstig hun vroeger advies, alleen aanraden de vergelijkende woordenlijst in het tijdschrift op te nemen.

Wordt besloten in dezen geest aan den Heer VAN DER TUUK te schrijven.

VII. De Heer W. P. GROENEVELDT deelt mede:

a. Ter voldoening aan de opdracht, hem gegeven in de vergadering van 8 Januari jl. (zie not. II *b*), dat hem door den conservator der handschriften uit de aan zijne zorgen toevertrouwde verzameling twee nummers zijn ter hand gesteld, bevattende reisverhalen van wijlen Dr. A. BERNSTEIN, wier inhoud geheel onbelangrijk is en die dus zonder bezwaar aan de familie zouden kunnen worden afgestaan.

De Voorzitter wijst er op dat die reisverhalen door de Regering ter beschikking van het Genootschap zijn gesteld en terwijl hij tegen aanneming van het bovengenoemde voorstel geen bezwaar ziet, meent hij dat eerst de toestemming der Regering moet gevraagd worden. Het aldus gewijzigde voorstel wordt door de vergadering goedgekeurd.

b. Ook deelt de Heer GROENEVELDT mede dat hij zijn verzoek om ontheffing van de redactie van het tijdschrift moet

herhalen. Wel heeft hij bij andere leden der directie hulp gevonden, maar daar hij, vooral ook door de aanstaande feestviering, reeds veel voor het Genootschap te doen heeft, kan hij zich zelf te weinig met het tijdschrift bemoeien en daardoor gaat het werk uiterst langzaam. Van het deel voor dit jaar is nog geen enkele aflevering verschenen, zoodat er juist met kracht aan moet gewerkt worden.

De vergadering, deze bezwaren erkennende, meent echter dat het wenschelijker is eerst op de volgende vergadering in de redactie van het tijdschrift definitief te voorzien.

VIII. Het eerelid E. NETSCHER biedt de volgende werken aan als een geschenk voor de bibliotheek.

Heyne (*B*). An examination of the account of *Sumatra*, with various notices on the subject of cannibalism, slavery etc.

Considerations on the state of India (1815?).

Arabische Koran (steendruk.)

IX. De vergadering besluit bij gelegenheid van het aanstaande eeuwfeest te benoemen tot:

a. Eereleden, de Heeren:

MR. P. P. VAN BOSSE, Minister van Staat, Minister van Koloniën, te 's *Gravenhage*.

DR. A. C. BURNELL, District and Sessions Judge, te *Tanjore* (*Madras*).

DR. J. J. DE HOLLANDER, Hoogleeraar te *Breda*.

K. F. HOLLE, Adviseur Honorair voor Inlandsche Zaken, te *Waspada*.

Jhr. Mr. J. K. J. DE JONGE, te '*s Gravenhage*.

DR. J. H. KERN, Hoogleeraar te *Leiden*.

DR. C. LEEMANS, Directeur van het Museum van Oudheden, te *Leiden*.

MR. H. D. LEVYSSOHN NORMAN, oud-bestuurslid van het Genootschap, te 's *Gravenhage*.

DR. J. J. VAN LIMBURG BROUWER, oud-bestuurslid van het Genootschap, met verlof in Nederland.

Dr. B. F. Matthes, Directeur der Inlandsche Kweekschool te *Makassar*.

Dr. G. Schlegel, Hoogleeraar te *Leiden*.

Dr. H. N. van der Tuuk, ambtenaar voor de beoefening van Inlandsche talen, te *Boeleleng* (Bali).

Dr. P. J. Veth, Hoogleeraar te *Leiden*.

b. Corresponderende leden, de Heeren:

Cd. Busken Huet, Letterkundige, te *Parijs*.

R. van Eck, Leeraar aan de Koninklijke Militaire Akademie te *Breda*.

Dr. H. O. Fleischer, Hoogleeraar te *Leipzig*.

Dr. R. Fruin, Hoogleeraar te *Leiden*.

Dr. J. M. de Goeje, Hoogleeraar te *Leiden*.

Dr. C. M. Kan, Hoogleeraar te *Amsterdam*.

Dr. A. Kuenen, Hoogleeraar te *Leiden*.

Emile de Laveleye, Hoogleeraar te *Luik*.

C. H. J. Graaf Meijners d'Estrey, Bibliothekaris van de Société de Géographie Commerciale de *Paris*.

Dr. A. B. Meijer, directeur van het Koninklijk Museum van zoölogie, anthropologie en ethnologie te *Dresden*.

P. J. B. C. Robidé van der Aa, Letterkundige, te *'s Gravenhage*.

Dr. A. Schreiber, te *Barmen* (Pruissen).

Mr. Charles Vosmaer, Letterkundige, te *'s Gravenhage*.

Alfred Russel Wallace, Natuurkundige, te *London*.

Dr. Th. Ch. L. Wijnmalen, Secretaris van het Kon. Instituut voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van Nederlandsch-Indie.

X. De oud-leden H. M. Andrée Wiltens en Mr. S. C. H. Nederburgh worden wederom op de ledenlijst gebracht.

Tot gewone leden worden benoemd de Heeren A. C. Claessens, Bisschop van Tranopoli i. p. i. en Apostolisch vicaris, Mr. C. A. Hennij, advokaat, Mr. G. T. H. Hennij, Directeur van

Binnenlandsch Bestuur, L. W. J. Olivier, Secretaris van het departement van Onderwijs, J. H. Vorstman, notaris, Mr. E. G. D. G. Wassink, Substituut Officier van Justitie en R. J. L. Weijhenke, onderwijzer, allen te *Batavia;* Dr. C. de Gavere, directeur der Hoogere Burgerchool en Mr. D. Mounier, advokaat, beiden te *Soerabaija;* R. W. Tadama, Ass.-Resident te *Atjeh*, H. E. Steinmetz, kontroleur te *Wonosobo* en H. G. J. G. Vriesman, Ass. Resident van *Boeleleng.*

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.
Goedgekeurd in de vergadering van 11 Junij 1878.

T. H. DER KINDEREN,
President.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag, 11 Juni 1878, des avonds te 8½ uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. A. Th. HEIJLIGERS, K. L. VAN SCHOUWENBURG, Ch. TE MECHELEN en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. W. STORTENBEKER, Mr. W. B. BERGSMA en J. MEINSMA.

De eereleden E. NETSCHER en Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vergadering van 6 Mei jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De voorzitter verwelkomt het eerelid Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER en verheugt zich er over dat het Genootschap door zijne terugkomst in Indie wederom een ijverigen medewerker herwonnen heeft.

Dr. VAN LIMBURG BROUWER zegt den voorzitter dank voor de gesprokene woorden en geeft de verzekering dat, moge het ook waarschijnlijk zijn dat hij niet te *Batavia* zal geplaatst worden, hij toch er naar streven zal, zooveel in zijn vermogen is, aan het werk des Genootschaps deel te nemen.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv. besluit van 2 Mei jl. n°. 19, waarbij het verslag eener reis van den kontroleur der onderafdeeling *Boven-Kapoeas* in de Wester-afdeeling van *Borneo*, J. C. E. TROMP, naar de streken bewoond door de *Rambei-* en *Sebroeang-Dajaks*, ter publicatie in het Tijdschrift wordt afgestaan.

Wordt besloten teh stuk voor dit doel in hande nder Redactie van het Tijdschrift te stellen.

b. Gouv. besluit van 5 Mei jl. N°. 2, waarbij het origineele proces-verbaal der eedsaflegging van Radja Daëng Mabela te *Benkoelen*, den 9en Juli 1825, aan het Genootschap wordt afgestaan.

Plaatsen bij de verzameling varia.

c. De missive van het munt-collegie te Utrecht van 25 Januarij jl. N°. $\frac{171}{124}$, strekkende ten geleide van 16 bronzen exemplaren der medailles in 1877 voor het eerst aan 's Rijks munt geslagen.

Die medailles zijn de volgende:

N°. 1 Nieuwe prijspenning der Gemeente *Amsterdam*, waarvan de stempels vervaardigd zijn door den 1en Stempelsnijder bij 's Rijks Munt J. P. MENGER.

〃 2 Groote penning voor de internationale tuinbouwtentoonstelling in 1877 te *Amsterdam*.

〃 3 Kleine penning als voren.
De voorzijden der onder N° 2 en 3 genoemde penningen zijn vervaardigd door den 1en Stempelsnijder J. P. MENGER en de tegenzijden door den 2en Stempelsnijder bij 's Rijks Munt J. P. M. MENGER.

〃 4 Prijspenning van het 1e Indische Landbouwcongres te *Soerakarta* in 1873.

〃 5 Gedenkpenning op het 25 jarig Burgemeesterschap van Mr. A. G. WIJERS te *Amersfoort*.

〃 6 Kleine prijspenning der Geldersche Maatschappij van Landbouw te *Arnhem*.

〃 7 Eerepenning voor C. L. W. GARDINER.

〃 8 Eerepenning voor de mindere geëmploijeerden en werklieden bij de inrichtingen van 's Rijks Zee- en Landmagt.

N°. 9 Eerepenning van het Collegie Zeemanshoop te *Amsterdam*.

〃 10 Prijspenning voor de tentoonstelling in 1877 door den Planten- en dierentuin te *Batavia* gehouden.

Vertoonende de voorzijde de medaille van de N. I. Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, met eene tegenzijde waarvoor de stempel, evenals de stempels voor de hiervoor sub N° 4-9 vermelde penningen, is vervaardigd door den 2en Stempelsnijder bij 's Rijks Munt J. P. M. MENGER.

〃 11 Draagpenning van het Utrechtsche Studenten-schermen gymnastiekgezelschap Olympia, waarvan de stempels vervaardigd zijn door A. BEGEER, Hulpstempelsnijder bij 's Rijks Munt.

〃 12 Prijspenning der Gemeente Utrecht voor den muziekwedstrijd, den 6, 7 en 8 September 1877 te Utrecht gehouden.

De tegenzijde is gegraveerd door J. P. M. MENGER, 2en Stempelsnijder bij 's Rijks Munt.

〃 13 Gedenkpenning op het eeuwfeest van de Nederlansche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid te *Haarlem*.

〃 14 Gedenkpenning op den kunstschilder S. L. VERVEER.

De stempels zijn vervaardigd door J. A. DE VRIES, graveur te *Arnhem*.

〃 15 Vroedschapspenning van Delft, waarvan de stempels vervaardigd zijn door G(ijs) B(ertus) v(an) M(oelingen).

〃 16 Penning van de Koninklijke Letterlievende Vereeniging „Hooger zij ons doel" te *Amsterdam*.

Wordt besloten het muntcollegie voor de toezending te bedanken en de medailles te plaatsen in het munt- en penningkabinet.

d. Van den Directeur van het rijksmuseum van oudheden te Leiden van 5 November a. p. n°. 185, mededeelende dat hij eenige te veel ontvangen deelen van 's Genootschaps edita aan den Heer M. NIJHOFF te '*s Gravenhage* heeft teruggezonden.

Aangenomen voor informatie.

e. Van het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS te '*s Gravenhage* van 19 April jl. waarin hij 1° kennis geeft dat de photolithographische afdrukken der kaart van *Batavia* (zie notulen van 4 Dec. a. p. II. w. 3) door hem aan 's Genootschaps adres zijn verzonden, terwijl de tekst daartoe door hem zal geleverd worden bij zijne op handen zijnde terugkomst in Indie; 2° mededeelt dat hij in het Koninklijk Kabinet van zeldzaamheden te '*s Gravenhage* eene fraaie verzameling metalen *Hindoebeelden* heeft gevonden, waarvan de waarde aldaar niet gekend en niet gewaardeerd werd.

De Secretaris deelt mede dat de afdrukken der bedoelde kaart, waarvan hij een exemplaar ter tafel brengt, door hem zijn ontvangen en opgeborgen; omtrent het tweede punt wordt besloten de aandacht van Dr. LEEMANS te *Leiden* op de vermelde beelden te vestigen.

f. Van den Ass.-Resident van *Tjeringin* van 2 Mei jl. n°. 649/32, ten geleide eener teekening van het steenen voorwerp uit den *Hindoe*-tijd aan de *Laboean*-rivier aanwezig (zie not. van 2 April jl. II *l*). Uit de teekening blijkt dat het eene joni is, waarvan de tuit waarschijnlijk door een nandi wordt gedragen.

Met het oog op de vroegere mededeelingen van den Ass.-Resident wordt besloten den Chef der Bataviasche havenwerken te vragen of niet het stoomvaartuig, dat tusschen *Poeloe Merak* en *Batavia* dienst doet, het bedoelde voorwerp aan de monding der *Laboean*-rivier zou kunnen afhalen.

g. Van de Maatschappij van Nijverheid en Landbouw van 7 Mei jl. N°. 468, houdende mededeeling dat het museum

der Maatschappij zal worden opgeheven en uitnoodiging aan het Genootschap een paar zijner leden te willen afvaardigen om die voorwerpen aan te wijzen, op welker bezit voor het museum zou worden prijs gesteld.

De Heeren Heijligers en Groeneveldt belasten zich met deze opdracht.

h. Van dezelfde van 7 Mei jl. N°. 469 ten geleide der ontbrekende deelen van het Tijdschrift der Maatschappij, die vroeger zijn aangevraagd (zie notulen 12 Februarij jl. VI *a*).

i. Van den Heer Knebel te *Koedoes* van 5 Mei jl. strekkende ten geleide van een opstel over de rijstkultuur, dat hij in 's Genootschaps tijdschrift wenscht te zien opgenomen.

Daar dit opstel blijkt geheel van landbouwkundigen aard te zijn, wordt besloten den schrijver in overweging te geven het aan te bieden aan de Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

j. Van den Resident van *Bagelen* van 9 Mei jl. N°. 1785, ten geleide eener begrooting van kosten voor het onderhoud der oudheden op het *Diëng*-plateau over 1878.

Daar het onderhoud dier oudheden behoort tot den werkkring van het departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid, wordt besloten den brief en de begrooting aan te bieden aan den Directeur van dat departement, met verzoek die stukken te beschouwen als aan hem gericht.

k. Van den chef van den topographischen dienst van 10 Mei jl. N°. 473/99, ter kennisname aanbiedende eene teekening eener tempelruïne te *Kidal* (± 4 palen ten W. Z. W. van *Toempak*), district *Pakis*, regentschap *Malang* (*Pasoeroean*).

De secretaris deelt mede dat hij deze teekening niet ter tafel kan brengen, omdat hij ze reeds ter afteekening heeft gegeven, ten einde het origineel zoo spoedig mogelijk te kunnen terugzenden.

l. Van den Consul van *Italie* te *Singapore* van 13 Mei jl. N°. 350/569, houdende uitnoodiging om deel te nemen aan het Congrès International des Orientalistes, dat in September e. k. te Florence zal worden gehouden, door inzending van studiën, boeken, handschriften, teekeningen of andere voorwerpen uit de verzamelingen.

De vergadering acht zich niet bevoegd voor het bovenomschreven doel over de in de verzamelingen aanwezige voorwerpen te beschikken en acht dit ook geenszins wenschelijk, omdat eene inzending, als die verlangd wordt, niet mag bestaan uit eenige curiositeiten van minder waarde, maar van de zaak die het betreft minstens een overzicht dient te geven, dus van eenigen omvang moet zijn en ook het beste en zeldzaamste moet omvatten. Naar aanleiding hiervan wordt besloten aan den consul voornoemd mede te deelen, onder opgave der redenen, dat aan zijn verzoek geen gevolg kan worden gegeven.

m. Van mevrouw de weduwe J. M. Roskott, geb. Luijke, gedagteekend *Amboina* 4 Mei jl., waarbij wordt aangeboden een exemplaar der vertaling van het Nieuwe Testament in het Maleisch, door wijlen haren echtgenoot bezorgd.

Mevrouw Roskott bedanken en het geschenk plaatsen in de bibliotheek.

n. Van den Resident van *Soerabaja* van 24 Mei jl. n°. 6068, waarin hij zich bereid verklaart bij de overbrenging van den nandi van *Singosari* (zie notulen van 2 April jl. II *o*) alle hulp te verleenen.

Hiervan mededeeling doen aan den Resident van *Pasoeroean*, met beleefd verzoek bij gelegenheid voor den overvoer van dien nandi het noodige te verrichten.

o. Van den Resident van *Soerabaja* van 28 Mei jl. N°. 6235 ten geleide van eenige metalen voorwerpen, opgegraven in het gebergte te *Modjokerto*.

De Secretaris deelt mede dat deze voorwerpen nog niet ontvangen zijn, zoodat besloten wordt hunne aankomst af te wachten.

p. Van den Directeur van 's lands plantentuin te *Buitenzorg* van 7 Juni jl. N°. 230, ten geleide van een schrijven der firma BACKHOUSE & SON te *York*, waarin tegen betaling of ruiling om wapenen en gereedschappen uit den steentijd van den archipel wordt gevraagd.

Wordt besloten den Directeur voornoemd, onder terugzending van het overgelegde schrijven, mede te deelen dat de verzameling van het genootschap den verlangden afstand van die voorwerpen niet toelaat.

q. Van den Heer H. DIJSERINCK, kapitein-luitenant ter zee te *Batavia*, van 1 Juni jl., strekkende ten geleide van twee gedenkpenningen geslagen ter gelegenheid van:
1° de opening van het *Suez*-kanaal in 1869, en
2° het Concilie te *Rome* in 1870.

Wordt besloten de Heer DIJSERINCK te bedanken en de penningen te voegen bij de betreffende verzameling.

r. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 3 Juni jl. N°. 6563, strekkende ten geleide van twee gouden ringen, gevonden bij de desa *Walahartjager*, district *Loeragoeng*, afdeeling *Koeningan* (*Cheribon*).

Op advies van den conservator der oudheden wordt besloten een dezer ringen tegen den getaxeerden prijs van *f* 25.— over te nemen.

s. Van het eerelid Dr. H. N. VAN DER TUUK van 2 Mei jl., mededeelende dat hij begonnen is in het Soerabajasch Handelsblad vragen van taalkundigen aard te plaatsen, die hij voornemens is van tijd tot tijd te vervolgen en die hij gaarne ook in het Tijdschrift des Genootschaps zag overgenomen.

De vergadering heeft tegen de inwilliging van dit verzoek geen bezwaar, maar daar de Redactie van het Tijdschrift wellicht

niet altijd het Soerabajasch Handelsblad leest, wordt besloten den Heer VAN DER TUUK te verzoeken telkens een afschrift of afdruk dier vragen rechtstreeks herwaarts te zenden.

IV. Het eerelid E. NETSCHER:

a. biedt aan een manuscript bevattende diverse stukken in het Maleisch en Arabisch over waarzeggerij, tooverij, geneesmiddelen, enz. en een gedrukten Arabischen qorân, die beide in dank voor de bibliotheek worden aangenomen.

b. brengt ter tafel, als geschenk van den Heer L. DE SCHEEMAKER, gewezen Ass.-Resident te *Atjeh*, een brief van PRINS MAURITS aan den Sultan van *Atjeh*, van 11 Dec. 1600, geschreven in het *Spaansch* en waarin om de loslating van FREDERIK HOUTMAN wordt verzocht. Dezen brief heeft de heer DE SCHEEMAKER gekocht van een onderofficier, die hem had buit gemaakt.

Wordt besloten den Heer DE SCHEEMAKER voor zijn belangrijk geschenk te bedanken en den brief met eene vertaling te publiceren in het Tijdschrift en daarna te plaatsen in de verzameling der varia.

Uit den toestand waarin het stuk zich bevindt, blijkt dat het met zorg bewaard is en meent de vergadering te mogen opmaken dat er te *Atjeh* een geregeld archief heeft bestaan, waarin dan tal van belangrijke documenten aanwezig moeten zijn geweest. Daar nu tot nog toe weinig van beteekenis is gevonden, wordt besloten tot het redden van wat nog te redden is de tusschenkomst der civiele ambtenaren in dat gewest in te roepen, gelijk die der militaire autoriteiten reeds meermalen ingeroepen is.

V. Het eerelid Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER:

a. wijst er op dat nimmer gevolg is gegeven aan het besluit vervat in Bijl M. § VI der notulen van 3 Aug. 1869, waarbij werd bepaald dat de autographische afdrukken van de Mintâ-

rågå en de Bråtå-joedå, vervaardigd door wijlen Dr. Friederich, aan de daarvoor in aanmerking komende taalkundigen en genootschappen zullen worden toegezonden.

Tot die rondzending is niet overgaan, omdat men steeds hoopte dat hier iemand de behandeling en verklaring dier teksten op zich zou willen nemen, maar nu die hoop nog steeds niet verwezenlijkt is en daarop voorloopig ook weinig uitzicht bestaat, heeft de vergadering geen bezwaar thans tot de uitvoering van dien maatregel over te gaan, waartoe de secretaris op zich neemt het noodige te verrichten.

b. Geeft te kennen dat hij het wenschelijk acht eene verbeterde uitgave te doen verschijnen van de Ardjoenå Wiwåhå, reeds door Friederich uitgegeven, en dat ook de Boewånå Pitoe voor eene dergelijke uitgave in aanmerking zou kunnen komen, even als de Sewåkå Darmå door photolithographie zou kunnen worden gereproduceerd.

De vergadering acht eene eenvoudige reproductie der kropaks van het Genootschap niet aan te bevelen, maar zal gaarne zien dat de Heer van Limburg Brouwer de kritische uitgave van enkele daarvan in de hand neemt, waartoe de noodige materialen en hulpmiddelen steeds te zijner beschikking zullen worden gesteld.

c. Verzoekt namens Prof. Kern een afschrift van de *Tantri* en van de *Ramayana Kawi.* Van de eerste heeft het Genootschap slechts een fragment, maar van het tweede werk is een goed geconserveerde kropak met Kawi-karakter aanwezig.

Wordt besloten daarvan voor Prof. Kern een afschrift te laten maken, waartoe de conservator der handschriften het noodige zal verrichten, wanneer namelijk de inlandsche schrijver van het Genootschap zulk een afschrift leveren kan.

VI. De Heer Mr. A. Th. Heijligers:

a. Brengt ter tafel de beschrijving der fabricatie van papier uit boomschors, hem om bericht in handen gesteld (zie notulen 6 Mei jl. III *j*.), en geeft in overweging die als bijlage tot de notulen op te nemen.

Conform. (Bijlage V).

b. Deelt mede dat twee kasten in de ethnologische verzameling door den houtwurm zijn aangetast en verzoekt machtiging die door twee nieuwe kasten van djatihout te vervangen.

Conform.

c. Dient namens Mr. N. P. VAN DEN BERG en zichzelven het rapport hunner bevinding in over de administratie van den thesaurier over het afgeloopen jaar.

Die administratie is door hen in orde bevonden, zoodat die door de vergadering wordt goedgekeurd, onder dankbetuiging aan den thesaurier voor zijn zorgvuldig beheer.

VII. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG geeft in overweging:

a. de reeds sedert geruimen tijd aanwezige facsimilé's der koperen platen van *Bandjar Negara*, bedoeld in de notulen van 19 Augustus 1873 II *m*, en van 14 April 1874 II *q*, uit te geven in het Tijdschrift.

b. den Hoogleeraar DE GOEJE te Leiden te verzoeken telkens voor het Genootschap in te teekenen op de verhandelingen der congressen van orientalisten in *Europa* en ook te trachten de verhandelingen der reeds gehouden congressen te bezorgen, met aanwijzing dat 's genootschaps agent, den Heer M. NIJHOFF te *'s Hage*, verzocht is daartoe de noodige fondsen te zijner beschikking te houden en dat deze zich ook met de verzending der stukken zal belasten.

c. de photographieën van den Minto-steen, waarvan sprake was in de notulen van 6 Mei jl. III *k*, als unica niet aan Dr

van der Tuuk te zenden, te meer daar een afschrift der transscriptie wel voldoende zal zijn, hetgeen hij reeds heeft doen gereed maken.

Al deze voorstellen worden door de vergadering aangenomen.

VIII. De Heer Groeneveldt deelt mede dat hij zich verplicht ziet de redactie van het tijdschript definitief neer te leggen, waarop de Heer de Roo zich bereid verklaart die tijdelijk op zich te nemen, onder voorwaarde dat de andere leden der directie, vooral zij die niet reeds met bepaalde werkzaamheden zijn belast, hem daarbij zullen steunen.

IX. Het eerelid E. Netscher, daartoe door de aanwezige bestuursleden aangezocht, brengt den voorzitter den dank der vergadering voor de vele zorg en moeite, door hem aan de voorbereiding van het eeuwfeest besteed en voor de uitstekende leiding der feestviering zelve op 1 Juni jl., en spreekt namens allen de overtuiging uit dat het welslagen der feestviering aan die ijverige en bekwame bemoeiingen te danken is.

De voorzitter betuigt zijn dank voor die waardering van zijn streven, maar wijst er op hoe hij is bijgestaan door de bestuursleden in het algemeen en door de feestcommissie in het bijzonder; de hulp en medewerking zoowel van hen als van den secretaris ondervonden, wenscht hij dankbaar in herinnering te brengen.

X. Tot gewone leden worden verkozen de Heeren F. D. Chandon, notaris te *Padang*, W. H. Senn van Basel, ambtenaar op nonactiviteit, J. Verschuir, kontroleur bij het binnenlandsch bestuur te *Bone* (*Gorontalo*), G. Stoll, te *Pagongan* (*Tegal*), G. J. Putman Cramer, adjunct-inspecteur der in- en uitgaande rechten, Jhr. Mr. O. E. van Nispen, resident van *Batavia*, A. C. Suijck, suikerfabriekant te *Batavia*, K. F. Gerth van Wijk, onderintendant der 2e klasse te *Batavia* en J. H. J. Laats, onderwijzer aan de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Tondano*.

Het oud-lid H. L. FRANCK, referendaris ter Algemeene Secretarie, wordt wederom op de lijst der leden gebracht.

De Heer C. M. E. MERENS, kontroleur te *Sumatra's Westkust*, wordt op zijn verzoek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 16 Julij 1878.

T. H. DER KINDEREN,
President.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 16 Juli 1878, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, Mr. A. Th. HEIJLIGERS, K. L. VAN SCHOUWENBURG, Ch. TE MECHELEN en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Het eerelid E. NETSCHER woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 11 Juli jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Gouv. besluit van 19 Juni jl. no. 7, waarbij twee ten vorige jare door het te *Batavia* geweest zijnde gezantschap van Tamboesie (*Midden-Sumatra*) den Gouverneur-Generaal ten geschenke aangeboden manuscripten, bekend onder den naam van *Taroemba Siri*, aan het genootschap worden afgestaan.

Wordt besloten deze handschriften te stellen in handen van den conservator ten fine van bericht en ze daarna te plaatsen in de verzameling.

b. Gouv. besluit van 24 Juni jl. no. 1, houdende machtiging om de twee nagelaten handschriften van Dr. A. BERNSTEIN, getiteld „Reise-notizen" en „Reize in den *Molukschen Archipel*" (zie notulen van 6 Mei jl. VII *a*), aan de familie van den overledene te doen toekomen.

Aan den secretaris wordt opgedragen hiervoor het noodige te doen.

c. Gouv. besluit van 7 Juli jl. no. 15, waarbij ten vervolge op het besluit van 18 April jl. no. 16 (zie notulen van 6 Mei jl. III *b*) aan het genootschap worden afgestaan vijf Javaansche wajangverhalen, door den Heer F. L. WINTER te *Soerakarta* ter beschikking van de Regering gesteld.

Wordt besloten deze stukken te stellen in handen van den Heer TE MECHELEN ten fine van bericht.

d. De circulaire van den 1ᵉⁿ gouv. secretaris van 23 Juni jl. no. 1024, houdende verzoek de opgave voor den regeringsalmanak vóór 10 November te willen inzenden.

Aan den secretaris wordt opgedragen ten deze het noodige te verrichten.

e. De missive van den Resident van *Kediri* van 10 Mei jl. no. 2106/2975, ten geleide van een gouden ring en een zilveren armband, in zijn gewest gevonden.

Wordt besloten beide voorwerpen over te nemen tegen de getaxeerde waarde van *f* 18.

f. Van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 11 Juni jl. no. 6869, ten geleide van verschillende gouden en zilveren voorwerpen, in de residentie *Bagelen* gevonden.

Gehoord het advies van den conservator der oudheden, wordt besloten deze voorwerpen terug te zenden, onder mededeeling dat op het bezit er van geen prijs wordt gesteld.

g. Van denzelfden van 15 Juni jl. no. 7108, strekkende ten geleide van:

1° een schrijven van den resident van *Tegal* van 31 Mei jl. no. 2334/41, waarbij worden aangeboden:

19 arm- of voetringen,
9 vingerringen,
5 stukken van een zilveren ketting,

3 halsklokken voor buffels of koeien,
2 klepels,
1 belletje,
2 banden voor lampen,
2 kettingen,
2 potjes van gebakken aarde,

alles van brons, behalve waar eene andere stof genoemd is, en gevonden in de desa *Kalisapoe*, district *Doekoewringin*, regentschap *Tegal*.

2° een schrijven van den resident van *Rembang* van 31 Mei jl. no. 4219, houdende aanbieding van 350 Chineesche munten van brons en 40 Hollandsche dubbeltjes, gevonden bij de desa *Djiken*, district *Djepon*, afdeeling *Blora*.

Wordt besloten de sub 1° bedoelde voorwerpen over te nemen voor de som van *f* 15.—, terwijl de sub 2° vermelde zilveren munten worden gesteld in handen van het eerelid E. NETSCHER en de koperen munten in die van den heer GROENEVELDT, beide ten fine van bericht.

h. Van denzelfden van 17 Juni jl. no. 7192, mededeelende dat door den Directeur der Landsdrukkerij aan het genootschap zal worden toegezonden een exemplaar van het werk „Bijdragen tot de ethnologie van *Zuid-Celebes* door Dr. B. F. MATTHES."

Het bedoelde werk, reeds ontvangen zijnde, wordt ter tafel gebracht en voor plaatsing in de bibliotheek aangewezen.

i. Van denzelfden van 5 Juli jl. no. 7959, ten geleide van een bronzen geweerloop, in de residentie *Pasoeroean* gevonden.

Wordt besloten te antwoorden dat dit voorwerp voor het genootschap geene waarde bezit.

j. Van den resident van *Bantam* van 21 Juni jl. no. 5677/32, ten geleide van een verslag met twee teekeningen van den kontroleur der onderafdeeling *Lebak*, omtrent het oudheidkundige voorwerp, bedoeld in de notulen van 2 April jl. V.

Wordt besloten den resident van *Bantam* en den kontroleur D. H. FRAENKEL den dank der vergadering te betuigen voor de zorgvuldige wijze, waarop aan 's genootschaps verzoek is voldaan en voorts deze stukken te stellen in handen van den Heer GROENEVELDT, om daaruit een bericht voor het tijdschrift of de notulen saam te stellen.

k. Van den Heer G. KOLFF te *Leiden*, waarbij hij zich bereid verklaart zich te belasten met de zorg voor de uitgave der *Nederlandsch-Indische Realia* (zie notulen van 8 Januari jl. III *a*) en eene berekening geeft der vermoedelijke kosten, die, bij eene oplage van 600 exemplaren, *f* 12 à *f* 14 per exemplaar zullen bedragen.

Wordt besloten den Heer KOLFF mede te deelen, dat hij zich gemachtigd kan beschouwen het werk op den door hem omschreven voet te beginnen, waarbij het bestuurslid Mr. A. Th. HEIJLIGERS, die op het punt staat naar *Nederland* te vertrekken, zich bereid verklaart een gedeelte der correctie op zich te nemen.

l. Van den Heer S. COOLSMA, gedagteekend *Rotterdam*, December 1877, ten geschenke aanbiedende een exemplaar van zijne vertaling van het N. T. in het *Soendaasch* met Latijnsch letterschrift en van het evangelie van Lucas in Arabische letter.

Wordt besloten den Heer COOLSMA te bedanken en de boeken te plaatsen in de bibliotheek.

m. Van de directie van het Ind. Landbouwgesticht van 21 Juni jl. ten geleide van een exemplaar van het verslag der inrichting over 1877.

Plaatsen in de bibliotheek.

n. Van het lid L. K. HARMSEN te *Fort de Kock*, ten geleide van verschillende boekwerken als geschenk voor de bibliotheek.

Onder dankbetuiging aan den Heer HARMSEN deze werken plaatsen in de bibliotheek.

o. Van 's genootschaps eerelid Dr. H. N. VAN DER TUUK van Mei 1878, luidende als volgt:

„Betreffende 't *Serawak Vocabulary* heeft er een misverstand „plaats gehad. Ik meende dat de Directie zelve naar *London* „zou schrijven om opheldering te vragen aangaande de correc„ties in die woordenlijst voorkomende en daarom heb ik ver„zuimd Dr. REINHOLD ROST, met wien ik in briefwisseling sta, „er over te schrijven. Zoo de Directie er toe besluiten kon, „toch de woordenlijst te laten drukken, zoude ik er eenige „aanteekeningen bij kunnen doen, om aan te toonen, dat zij „hier en daar wel iets bevat, dat der moeite waard is. Zendt „men mij de drukproeven, dan zou ik het misschien onder 't „corrigeren kunnen doen. Wil de Directie er niet toe overgaan, „dan verzoek ik het stuk terug, om er gebruik van te kunnen „maken bij de uitgave van VON DE WALL's Maleisch woor„denboek."

Met het oog op het besluit, vermeld in de notulen van 6 Mei jl. VI, wordt besloten te voldoen aan het verzoek waarmede dit schrijven eindigt.

p. Van den Planten- en Dierentuin te *Batavia* van 22 Juni jl. inhoudende eene dankbetuiging voor het toegezonden gedenkboek en de medaille.

Aangenomen voor informatie.

q. Van de maatschappij Toonkunst-Aurora van 29 Juni jl. van denzelfden inhoud.

Aangenomen voor informatie.

r. Van de Vereeniging ter bevordering van geneeskundige wetenschappen in *Nederlandsch-Indië* van 28 Juni jl. no. 243, van denzelfden inhoud als voren.

Aangenomen voor informatie.

s. Van de Koninklijke Natuurkundige Vereeniging van 13 Juli jl. van denzelfden inhoud als voren.

Aangenomen voor informatie.

t. Van den Heer D. F. van Alphen te *Bezoeki* van 14 Juni jl. waarin hij er op wijst dat na zijn terugkeer uit *Nederland* verzuimd is hem wederom als lid van het genootschap op te brengen, hetgeen hij verzoekt thans nog te doen, terwijl hij tevens de contributie toezendt, die door dit verzuim niet van hem is gevorderd.

Wordt besloten den Heer van Alphen dadelijk weer op de ledenlijst te plaatsen en hem de achterstallige edita toe te zenden.

u. Van het eerelid K. F. Holle van 12 Juli jl. waarbij hij mededeelt dat hij wegens langdurige ongesteldheid de uitgavê zijner *Oud-Indische* lettertabellen nog niet heeft kunnen voltooien en dat hij thans voorstelt den Heer Lang te *Buitenzorg* op het drukken van het reeds afgewerkte gedeelte een voorschot van *f* 750.— te geven.

Conform.

v. Van het corresponderend lid Quarles van Ufford te *'s Gravenhage* van 22 April jl., ten schenke aanbiedende 14 overdrukken van door hem in 1874 — 1878 in de Economist geplaatste stukken en een exemplaar zijner »Herinneringen uit *Scandinavie.*"

Den Heer Quarles van Ufford bedanken en de boeken plaatsen in de bibliotheek.

III. De Commissie voor de opname der bibliotheek en der verzameling handschriften brengt het volgende verslag uit:

»Het aantal personen, aan wie in den loop van het jaar 1877 boeken werden uitgeleend, bedroeg 28, dus weder iets minder dan in het voorafgaande jaar, terwijl het aantal werken, hetwelk uitgeleend werd, 228 beliep.

Er werden evenwel vele werken in het gebouw zelf geraadpleegd, sinds door de directie bepaald is (zie Not. 1877 pag. 157 IX), dat deelen van tijdschriften en woordenboeken niet mogen uitgeleend worden. Dit geschiedt niet alleen op de dagen, die daarvoor gesteld zijn, maar ook op andere dagen, bij bijzondere vergunning van den bibliothekaris.

Eene doelmatige verbetering is door den bibliothekaris aangebragt, waardoor de bezoeker der boekerij in staat wordt gesteld, om vlug en gemakkelijk na te gaan welke werken in de bibliotheek zijn opgenomen, die nog niet voorkomen in den gedrukten catalogus. In alphabetisch gerangschikte loketten zijn op afzonderlijke vellen de titels dier werken vermeld, en op elk dier vellen is ook de datum der plaatsing van het werk in de bibliotheek aangeteekend. Van deze inrigting ondervindt ook de bibliothekaris zelf veel gemak.

Door dezen zijn de daarvoor beschikbaar gestelde gelden aangewend tot uitbreiding der boekerij. Hierbij geldt als rigtsnoer dat aangekocht wordt:

1°. Wat in Nederlandsch Indie wordt uitgegeven;

2°. Zooveel mogelijk al wat in Nederland en elders verschijnt en regtstreeks betrekking heeft op *Nederl.-Indië;*

3°. Het voornaamste van hetgeen gepubliceerd wordt over *Oost-Azie* in het algemeen en *Britsch-Indië* in het bijzonder.

De aankoop van werken op algemeen wetenschappelijk gebied, buiten de taal-, land- en volkenkunde van Nederl.-Indie, wordt meer en meer beperkt.

Ook heeft zich vooral de tegenwoordige bibliothekaris sedert zijn optreden beijverd, mede ter voldoening aan het bepaalde in de vergadering van 2 Februarij 1875 (Not: van dat jaar pag. 28 IV), voort te gaan met het completeren van verscheidene periodieken, waaraan afleveringen ontbreken.

Aangekocht zijn o. a. de volgende werken:

Lane. Arabic—Engl. Lexicon. I. 6.

Martin. British Colonial library. 10 vol.

Pinkerton (J), a general collection of the best and most interesting voyages and travels in all parts of the world. 17 deelen.
Voyage au Pole Sud et dans l'Océanie.
Deuxième voyage autour du Monde de Dumont d'Urville.
Burnouf (E.), l'Inde Francaise ou collection de dessins etc. 2 dn.
De Indo-Nederl. wetgeving door van Soest en Boudewijnse.

De successivelijk ten geschenke ontvangen boekwerken in den loop van 1877 zijn vermeld in de notulen pag. 51 VIII, 71 VII, 96 IX, 109 V en 138 VI.

De verzameling kaarten, photographieën enz. is verrijkt met twee photographische afbeeldingen, vermeld op pag. 52 X der notulen van het vorige jaar.

Aan het bepaalde bij gouvernements besluit van 1 April 1873 no. 28 werd in 1877 door de afdeeling statistiek ter Algemeene Secretarie wederom geene uitvoering gegeven.

Uit het boekenfonds van het genootschap is verkocht voor *f* 130.—.

Ten aanzien van de genootschappen, waarmede ruiling plaats heeft, acht de commissie het raadzaam de voorstellen af te wachten der commissie benoemd in de vergadering van 4 December 1877 (not. pag. 157 V.)

De bibliothekaris wijst op de wenschelijkheid om de som, die toegestaan zal worden voor uitbreiding der bibliotheek, vooral te besteden voor completering van werken die zich in de bibliotheek bevinden.

De commissie stelt voor:

1°. Voor aankoop van nieuwe en completering van in de bibliotheek voorhandene werken voor 1878 toe te staan een crediet van *f* 1500,—

2°. Voor het inbinden der boeken toe te staan een crediet van *f* 500.—

Ten slotte betuigt zij haar leedwezen dat de fungerende bibliothekaris, die met zooveel ingenomenheid en ijver zijne taak had aanvaard, zich thans genoopt ziet die taak neder te leggen.

De verzameling handschriften werd in den loop van het jaar 1877 vermeerderd met de exemplaren, vermeld in de Notulen over genoemd jaar, blz. 14 VIII; 28 VIII; 45 h; 52 IX; 119 IX.

Volgens de getuigenis van den conservator komt daaronder geen enkel voor, dat wegens zijne belangrijkheid als eene bijzondere aanwinst mag worden beschouwd.

De verzameling verkeert, dank zij de goede zorgen van den conservator, in gunstigen toestand, terwijl ook tot bewaring der beschreven bamboes (zie not. 1877 blz. 27) het noodige is gedaan.

De catalogi der verschillende verzamelingen worden geregeld bijgehouden."

Onder dankbetuiging aan den bibliothekaris, den conservator der handschriften en aan de Commissie voornoemd, wordt besloten de bedragen toe te staan, die voor den aankoop en het inbinden van boeken gevraagd zijn.

IV. De voorzitter deelt mede dat het bestuurslid J. Meinsma is teruggekomen op een reeds vroeger kenbaar gemaakt voornemen om af te treden als lid der directie; verschillende omstandigheden verhinderen hem iets van zijn tijd aan de belangen des genootschaps te wijden en waar hem dit niet mogelijk is, meent hij zijne plaats te moeten inruimen voor een ander, van wien meer diensten te verwachten zijn.

De vergadering betreurt dat zij de medewerking van den Heer Meinsma voortaan zal moeten missen, maar acht zich verplicht de door hem aangevoerde redenen te eerbiedigen, zoodat besloten wordt hem het gevraagde ontslag te verleenen, onder dankbetuiging voor de vele diensten door hem als bestuurslid aan het genootschap bewezen.

V. Het eerelid E. Netscher biedt eenige Maleische handschriften ten geschenke aan, die ten fine van bericht gesteld worden in handen van den heer L. W. C. van den Berg.

VI. De Heer Heijligers deelt mede dat hij tot zijn leed-

wezen in den loop der volgende maand wegens ziekte naar *Nederland* zal moeten terugkeeren en verzoekt derhalve zijn ontslag als lid der directie en als bibliothecaris.

Daar het op het oogenblik moeielijk is in de zorg voor de bibliotheek te voorzien en het waarschijnlijk is dat de Heer Heijligers de volgende vergadering nog zal bijwonen, verklaart hij zich bereid met het neerleggen zijner functiën tot zoolang te wachten, terwijl de Heer L. W. C. van den Berg aanneemt, zoo de Heer Heijligers voor de volgende vergadering *Batavia* mocht verlaten, voorloopig de zorg voor de bibliotheek te aanvaarden.

VII. De Heer Groeneveldt doet de volgende mededeelingen:

a. De Heer E. Wandenkolk, kommandant van de Braziliaansche korvet *Bahiana*, heeft ten geschenke aangeboden eenige zilveren en koperen munten en eenige nummers papieren geld, zooals die tegenwoordig in Brazilië gangbaar zijn. Door het spoedig daarop gevolgde vertrek van den heer Wandenkolk is hij niet in de gelegenheid geweest hem daarvoor eene dankbetuiging te zenden.

b. Van den Heer E. Tenret is ten geschenke ontvangen een exemplaar in brons van de medaille, geslagen ter gelegenheid van het Rubbens-feest in Antwerpen.

Den gever bedanken en de medaille plaatsen in de verzameling.

c. De voorwerpen door den Resident van *Soerabaja* aan het Genootschap toegezonden (zie notulen van 11 Juni jl. III*o*) zijn sedert ontvangen en bestaan uit:

drie schenkbladen,

vier koperen platen van een muziek instrument (demoong),

een vaas of urn en

een (gebroken) lampje.

De urn is een zeldzaam voorwerp en zou als zoodanig eene aanwinst voor het museum zijn, van de schenkbladen en het lampje zijn reeds vele exemplaren aanwezig, terwijl de oudheid der vier koperen platen, afkomstig van een muziek-instrument, zeer twijfelachtig is.

Daar de Resident niets over de bestemming dezer voorwerpen schrijft, wordt besloten hem dienaangaande nadere inlichtingen te verzoeken.

d. Van den heer H. E. STEINMETZ te *Wonosobo* heeft hij ontvangen facsimilé's (Abklatsche) van een beschreven steen, die zich bevindt in de desa Mĕrtă Kaṇḍå, onderafdeeling *Sapoeran* (*Bagelen*) en van den beschreven steen, laatst op het Diëngplateau gevonden. Deze facsimilé's zijn in duplo en de heer STEINMETZ wenscht dat er een exemplaar aan den heer VAN DER TUUK zal worden toegezonden.

Wordt besloten de Heer STEINMETZ te bedanken en aan zijn verzoek te voldoen.

VIII. Ter vervanging van den Heer MEINSMA wordt tot lid der directie gekozen de heer J. E. ALBRECHT, tolk voor de Chinesche taal alhier.

Tot gewone leden worden benoemd de heeren L. WESSELS te *Batavia*, Inspecteur der statistieke opname van Java en J. KNIPHORST, resident van *Probolinggo*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 17 September 1878.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 17 September 1878, des avonds te $8^1/_2$ uur.

Aanwezig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Mr. W. B. Bergsma, Mr. L. W. C. van den Berg, W. P. Groeneveldt, K. L. van Schouwenburg, Ch. te Mechelen, en J. E. Albrecht.

Afwezig de Heeren Mr. N. P. van den Berg, Mr. W. Stortenbeker en Dr. L. W. G. de Roo.

Het eerelid E. Netscher woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 16 Juli jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De voorzitter verwelkomt het nieuwe bestuurslid, den Heer J. E. Albrecht, en spreekt de overtuiging uit dat zijn ijver en zijne toewijding in hooge mate aan de belangen des genootschaps bevorderlijk zullen zijn.

De Heer Albrecht dankt den voorzitter voor zijne welwillende verzekering en meent alleen dan in staat te zullen wezen ten nutte van het genootschap werkzaam te zijn, wanneer de andere bestuursleden hem daarbij hunne voorlichting en medewerking schenken, waartoe hij zich dringend aanbeveelt.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missives van den Resident van *Besoeki* van 6 en 14 Augustus jl. no. 226/42 en $226^a/42$, waarbij ter overname worden aangeboden eenige oudheden, gevonden bij het graven

van plantkuilen voor een nieuwen koffijtuin in het gebergte *Soetjo*, afdeeling *Bondowosso*. Die voorwerpen zijn:

eene bronzen lamp voor vier pitten, met zeer fraai versierd bovenstuk,

een bronzen koker met deksel,

id. zeer geschonden,

twee metalen potten,

140 zilveren Hindoe-muntjes,

4 Chinesche bronzen munten.

Door den Assistent-Resident van *Bondowosso*, den Heer Tijdeman, is eene gedetailleerde beschrijving en eene teekening in natuurlijke grootte van de lamp bijgevoegd.

Wordt besloten aan den Resident vnd. mede te deelen dat het genootschap deze voorwerpen gaarne voor den prijs van *f* 30,— zal overnemen, terwijl aan den Heer H. J. Tijdeman de dank der vergadering zal worden betuigd voor de bijzondere zorg, waarmede deze vondst door hem beschreven en afgebeeld is.

b. Van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 15 Juli 1878 no. 2868, ter overname aanbiedende 3 aarden potjes en eenige zeer geschonden metalen schotels, gevonden in de desa *Slarang*, residentie *Tegal*.

De conservator der oudheden deelt mede dat alleen de aarden potjes eenige waarde hebben, waarop besloten wordt die over te nemen voor den prijs van *f* 2,50.

c. Van denzelfden van 18 Augustus jl. no. 9959, ten geleide van een afschrift van het Gouv. besluit van 10 Februari jl. no. 28, waarbij het handschrift van het Maleisch-Nederlandsch Woordenboek van wijlen H. von de Wall aan het genootschap wordt afgegeven, om het in zijne verzameling boeken en handschriften te bewaren.

De conservator der Handschriften deelt mede dat dit werk, gebonden in 127 deelen, reeds door hem in ontvangst genomen is.

d. Van denzelfden van 21 Augustus jl. no. 10148, ten geleide van 4 realen batoe, in de residentie *Madioen* gevonden.

Lettende op het groote aantal dezer munten, reeds in de verzameling aanwezig, wordt besloten deze vier niet over te nemen.

e. Van denzelfden van 15 Juli jl. no. 8270, mededeelende dat de vinder der voorwerpen, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. III*d*, bereid is ze voor de door het genootschap aangeboden som van *f* 45,— af te staan.

Den thesaurier wordt verzocht voor de remise van dat geld het noodige te doen.

f. Gouv. besluit van 20 Augustus jl. no. 27, houdende vergunning om het verslag van het eeuwfeest ter landsdrukkerij te laten drukken.

Aan den secretaris wordt opgedragen ten deze het noodige te verrichten.

i. Het gouv.-renvooi van 29 Augustus jl. no. 17085, waarbij aan het genootschap ter kennisname in handen wordt gesteld eene missive van den Minister van Koloniën van 4 Juli jl. l[a] A[1] no. 40/1500, strekkende ten geleide van eenige edita der Société nationale des sciences naturelles de Cherbourg, bestemd voor het Genootschap en de Kon. Natuurkundige Vereeniging en waarbij het denkbeeld wordt geopperd dit door toezending van 's Genootschap werken te beantwoorden.

Daar het Genootschap reeds lang met de bedoelde wetenschappelijke inrichting in verbinding staat, wordt besloten dit aan de Regering mede te deelen en de stukken door te zenden aan de Kon. Natuurkundige vereeniging.

j. De missive van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 8 Augustus jl. no. 9552, waarin hij verzoekt dat de bijdrage voor het koloniaal verslag jaarlijks, zooveel mogelijk, voor ultimo Januari zal worden ingezonden.

Den secretaris wordt verzocht hiervoor het noodige te doen.

k. Van den Ingenieur, Chef der Bataviasche Havenwerken, van 22 Juli jl. no. 1391, waarin hij, in antwoord op het dezerzijds gedaan verzoek (zie notulen 11 Juni jl. III *f*), zich bereid verklaart voor de overbrenging van het steenen voorwerp aan de *Laboean-rivier*, de gevraagde hulp te verleenen.

Wordt besloten den Ass.-Resident van *Tjeringin* uit te noodigen voor den vervoer van dat voorwerp tot langs zij van het stoomschip het noodige te doen en mede te deelen wanneer het op deze wijze zou kunnen worden afgehaald.

l. Van den secretaris der Kon. Natuurkundige Vereeniging van 1 Augustus jl. houdende mededeeling dat die vereeniging reeds geruimen tijd betrekkingen onderhoudt met het Institut R. G. D. DE LUXEMBOURG en dus den door het Bataviaasch Genootschap ontvangen brief niet kan beschouwen als aan zich gericht (zie not. van 6 Mei jl. III *n*).

Daar de afdeeling van het Luxemburgsche Instituut, van welke een voorstel tot ruiling van edita is ontvangen, zich uitsluitend bezig houdt met natuurkundige wetenschappen, terwijl het Bataviaasch Genootschap zijne krachten niet meer daaraan wijdt, wordt besloten het voorstel, onder opgave der redenen, beleefdelijk van de hand te wijzen.

m. Van de len Gouv.-Secretaris van 5 Augustus jl. no. 1252, waarbij wordt overgelegd een schrijven van den heer WATERS te *Sidney* van 18 April jl., gericht aan den Algemeenen Secretaris en ten doel hebbende inlichtingen te verzoeken omtrent de *Nederlandsche* literatuur over *Nieuw-Guinea*.

Aan den Bibliothekaris wordt opgedragen te onderzoeken op welke wijze het best aan het verzoek van den heer WATERS zou kunnen voldaan worden.

n. Een schrijven van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK van 5 Aug. jl. waarbij hij eenige vragen van taalkundigen aard voor het tijdschrift toezendt (zie notulen 11 Juni jl. III *s*)

en vraagt of het Siameesche handschrift is ontvangen, dat hij voor eenigen tijd door tusschenkomst van den Heer S. van Dissel aan het Genootschap toezond.

Bedoeld handschrift is hier niet ontvangen, maar de Heer Bergsma meent in staat te zullen zijn hieromtrent inlichtingen in te winnen en zal zijne bevinding later mededeelen.

o. Van den Heer Knebel te *Koedoes* van 9 Augustus jl. waarbij hij verzoekt het handschrift van zijn opstel over de rijstcultuur (zie notulen van 11 Juni jl. III *i*) te doen toekomen aan de Maatschappij van Nijverheid en Landbouw.

De Secretaris deelt mede dat dit reeds door hem gedaan is.

p. Van den Heer C. H. J. Graaf Meijners d'Estreij te *Parijs* van 12 Juli jl., waarbij hij het Genootschap bedankt voor de belangstelling betoond in de door hem uitgegeven Annales de l' extrême Orient.

Daar de Directie met genoegen gezien heeft hoe in die Annales de aandacht op de werken van het Genootschap wordt gevestigd, wordt besloten alle verdere edita per post aan den Heer Meijners d' Estreij toe te zenden.

p. Van den Chef van den Post- en Telegraaf-dienst van 2 September jl. no. 1656, ter aanbieding van een exemplaar van een werk getiteld „Specimens of various vernacular characters, passing through the post-office of India."

Wordt besloten den Chef van den Postdienst te bedanken en zijn geschenk te plaatsen in de bibliotheek.

r. Van de Directie van het *Parapattan* Weezen-Gesticht van 18 Aug. jl. no. 1136, houdende aanbieding van het verslag over 1877.

Plaatsen in de bibliotheek.

s. Van den Heer P. van Dijk, Hoofd-ingenieur, Chef van het Mijnwezen, van 5 September jl. waarbij hij namens den schrij-

ver aanbiedt een exemplaar eener brochure, getiteld "Notice pour la classe 43 de l'exposition universelle de *Paris*, 1878", samengesteld door den Heer C. DE GROOT.

Den schrijver bedanken en het werkje plaatsen in de bibliotheek.

t. Van het eerelid J. G. F. RIEDEL van 26 Juli jl., waarbij hij namens de Heer W. M. DONSELAAR als een geschenk voor de bibliotheek de volgende boeken aanbiedt:

Natuur- en geschiedkundig onderzoek aangaande den oorspronkelijken stam van het menschelijk geslacht door G. BAKKER, M. D.

Het boeck D. LAMBERTI HORTENSII van *Montfoort*, van den oproer der Wederdoopers.

Den Heer DONSELAAR bedanken en deze werken plaatsen in de bibliotheek.

u. Van de Curatoren der Universiteit te *Leiden* van 15 Juli jl. mededeelende dat de uitgave der *Annales Academici Neerlandici* wordt gestaakt, omdat de fondsen voor die uitgave door de wetgevende macht zijn ingetrokken.

Aangenomen voor kennisgave.

IV. Het eerelid E. NETSCHER:

a. Brengt verslag uit over de zilveren munten, bedoeld in de notulen van 16 Juli jl. II *g* 2°. Het zijn Hollandsche, Friesche en Zeeuwsche dubbeltjes uit het begin der 18e eeuw, volstrekt niet zeldzaam, maar die men toch liever niet moet laten verloren gaan, daar ze voor het doen van ruilingen altijd eenige waarde hebben.

De Heer GROENEVELDT deelt mede dat de Chineesche munten, te gelijk met deze dubbeltjes gevonden, evenmin zeldzaam zijn, maar dat daaronder, bij zorgvuldig zoeken, misschien wel een paar stukken ter completeering van 's Genootschaps verzameling te vinden zijn.

Wordt besloten de Hollandsche en Chineesche munten, hier bedoeld, over te nemen voor den prijs van *f* 5.—

b. Biedt eenige munten aan ten geschenke voor het munt- en penningkabinet.

c. Deelt mede dat in 1825 door den Heer J. S. Raffles aan het Bijbelgenootschap in *Londen* gezonden zijn eenige exemplaren der Maleische Vertaling van het evangelie van Johannes door Robinson.

Hij zou het wenschelijk vinden een exemplaar dezer vertaling voor de bibliotheek te verkrijgen en stelt voor, eerst te *Benkoelen* en anders bij het Bijbelgenootschap te *Londen*, daarnaar navraag te doen.

Conform.

d. Biedt aan eenige grafschriften zooals die voorkomen op de oude Hollandsche graven te *Malakka.*

Wordt besloten deze grafschriften af te drukken als bijlage tot deze notulen (Bijl. VII).

e. Vestigt de aandacht op eene ter Algemeene Secretarie aanwezige nota, opgemaakt door den Heer Jansen in 1848 en handelende over: „Hetgeen door de Bestuurders dezer Gewesten, gedurende het tijdvak 1795/8, is verrigt om den revolutionairen geest in de kolonie te bedwingen en aldaar tegen te gaan de toepassing van de leer van Vrijheid, Gelijkheid en Broederschap."

Hij meent dat dit stuk niet van historische waarde ontbloot is en eene interessante bijdrage voor het tijdschrift zou kunnen leveren.

f. Biedt ten geschenke aan de volgende voorwerpen voor het ethnologisch museum:

Mentawi-eilanden.

1. Rattenval.
2. Hoofddeksel.

3. Roeispaan.
4. Bogen.
5. Pijlen.
6. Koperen armbanden.
7. Oorsieraden.
8. 〃
9. 〃
10. Armbanden.
11. Tondeldoos.
12. Halssieraden.
13. 〃
14. Rotan voor buikgordels.
15. Tjawats.

Nias.

16. Krijgsbaadje.
17. Koperen buikgordel.
18. Halsband voor koppensnellers.
18*a*. Schild.
18*b*. Afgodsbeeld.

Batak-Landen.

19. Brieven.
20. Amulet.

Sumatra's Westkust.

21. Sporen voor vechthanen.
22. Oorsieraden.
23. Bak voor goudwassching (uit Salida).

Nieuw-Guinea.

24. Bogen en pijlen.

Tomini-Bogt.

25. Schild.

Boni.

26. Badjoe rantie.

De voorzitter zegt den Heer NETSCHER dank voor zijne kostbare geschenken en belangrijke mededeelingen.

V. De Heer MR. L. W. C. VAN DEN BERG brengt het volgende verslag uit over eenige handschriften, hem met die opdracht in handen gesteld (zie notulen 16 Juli jl. V).

„Het Maleische Hss., door den heer E. NETSCHER in de vorige vergadering ter tafel gebracht, bevat chronologische, astronomische en astrologische tafelen met verklarende aanteekeningen.

Van de drie Arabische Hss. door ZHEd. bij dezelfde gelegenheid aan het Genootschap ten geschenke aangeboden, bevat het eene het bekende en algemeen in den Archipel verspreide werk, Dalâïl al-chairât getiteld, waarover men vergl. mijn Cod. Arab. Cat. p. 76 en 77. Het tweede dezer Hss. bevat eene mij tot nog toe onbekende Arabische verhandeling met interlineaire Maleische vertaling over de orthographie, zonder titel of naam van den auteur, en het derde een Arabisch gedicht (نظم) op den Profeet Mohammad. Dit gedicht is in het zoogenaamde „lange" (الطويل) metrum opgesteld en gedateerd Malakka 21 Djoemadilawal 1275.

De Hollandsche Hss. door den heer NETSCHER geschonken, bestaan in een aantal belangrijke officieele stukken, alle betrekking hebbende op de factorij der O. I. Compagnie te Chinsura (Bengalen), terwijl de beide Maleische Hss. van de Regeering ontvangen en in de vorige vergadering in mijne handen gesteld, in het Menangkabausche dialect verhalen en legenden inhouden omtrent het rijkje Tamboesi (Midden-Sumatra).

VI. De voorzitter:

a. Deelt mede dat van den brief van PRINS MAURITS aan den Sultan van *Atjeh* (zie notulen van 11 Juni jl. IV*b*), die in de Spaansche taal geschreven is, door tusschenkomst van Mevrouw van LANSBERGE eene Fransche vertaling is vervaardigd, waarvoor onder nadere goedkeuring der vergadering reeds bij officieel schrijven is bedankt.

De vergadering, de bereidwillig verleende hulp van Mevrouw van LANSBERGE ten hoogste op prijs stellende, vereenigt zich gaarne met die dankbetuiging.

b. Wijst op de uitstekende zorg voor de bibliotheek gedragen door den afgetreden Bibliothekaris, den Heer Mr. A. Th. HEIJLIGERS, die sedert de vorige vergadering wegens ziekte naar *Nederland* is moeten terugkeeren. Hij stelt thans vòor: 1o een schrijven van dankbetuiging aan den Heer HEIJLIGERS te zenden, 2o de zorg voor de bibliotheek op te dragen aan de Heer J. E. ALBRECHT, die zich op zijn verzoek reeds voorloopig daarmede heeft belast.

De vergadering vereenigt zich met beide voorstellen, terwijl de Heer ALBRECHT zich bereid verklaart de zorg voor de bibliotheek definitief op zich te nemen.

VII. Namens den Heer DR. L. W. G. DE ROO, die zich tijdelijk met de redactie van het Tijdschrift heeft belast, brengt de Heer GROENEVELDT ter tafel de 1e aflevering van deel XXV, zooeven van de pers gekomen.

Naar aanleiding hiervan geeft de voorzitter in overweging, onder dankbetuiging aan den Heer DE ROO voor zijne tijdelijke bemoeiingen, de redactie van het tijdschrift op te dragen aan de heeren K. L. van SCHOUWENBURG en J. E. ALBRECHT, die zich bereid verklaren die taak te aanvaarden.

VIII. Op zijn verzoek wordt tot gewoon lid benoemd de Heer F. ROORDA VAN EIJSINGA te *Gemampier* (Klatten).

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 15 October 1878.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 15 October 1878, des avonds te 8½ uur.

Aanwezig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Mr. N. P. van den Berg, Dr. L. W. G. de Roo, Mr. W. B. Bergsma, Mr. L. W. C. van den Berg, W. P. Groeneveldt, K. L. van Schouwenburg, Ch. te Mechelen en J. E. Albrecht.

Afwezig Mr. W. Stortenbeker.

Het eerelid E. Netscher woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 17 September jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 18 September jl. no. 11155, waarbij wordt overgelegd een extract uit het Gouv. besluit van 3 Sept. jl. no. 24, bepalende dat een aantal werken van verschillende aard, vroeger in het bezit van den Heer H. von de Wall en thans als gouvernements-eigendom in bewaring van het Genootschap, waarvan in de bibliotheek reeds exemplaren aanwezig zijn, zullen worden overgebracht naar het Departement van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid*.

De Directeur verzoekt hem mede te deelen, wanneer over bedoelde werken kan worden beschikt.

Aan den Secretaris wordt opgedragen in overleg met den bibliothekaris ten deze het noodige te doen.

b. Van den Resident van *Soerabaja* van 23 September jl. no. 11548, mededeelende dat voor de oudheidkundige voorwerpen, bedoeld in de notulen van 16 Juli jl. VII *c*, geene betaling wordt verlangd, met verzoek om terugzending van datgene, wat niet voor het museum bruikbaar is.

Wordt besloten den Resident voornoemd voor zijn belangrijk geschenk te bedanken en den conservator der oudheden te verzoeken datgene aan te wijzen, dat voor terugzending in aanmerking zou kunnen komen.

c. Van de *Reale Accademia di science, lettere ed arti* te *Modena* van 31 Juli jl. no. 142, houdende voorstel tot ruiling van edita.

Overwegende dat dit genootschap zich in het algemeen beweegt op het gebied van kunsten en wetenschappen en dus vele aanrakingspunten met dit genootschap heeft, wordt besloten het bovenomschreven voorstel aan te nemen.

d. Van den kamerheer en 2^{en} particulieren secretaris des Konings, gedagteekend het Loo, 7 Augustus jl., den dank van Z. M. betuigende voor de aangeboden feestmedailles en het eerste deel van het gedenkboek, waarvan de opdracht door Hoogstdezelve is aanvaard.

Aangenomen voor kennisgave.

e. Van de United States Patent Office te Washington van 25 Juli jl. verzoekende toezending van het ontbrekende XXXIIe deel der verhandelingen.

Aan den bibliothekaris wordt opgedragen hiervoor het noodige te doen.

f. Van het eerelid K. F. Holle van 23 September jl. waarin hij vraagt of bij het Genootschap ook iets bekend is van een beschreven steen te Soembĕr Rĕmis, op de zuidelijke helling van den *Smiroe*, afdeeling *Gondang Legi* (*Pasoeroean*).

Daar bij het Genootschap omtrent dien steen niets bekend is, wordt besloten den Resident van *Pasoeroean* om inlichting te vragen.

g. Van den Heer J. VAN SWIETEN te *'s Gravenhage* van 3 Augustus jl. waarbij bij toezending verzoekt van eenige niet ontvangen afleveringen van 's Genootschaps edita.

Aan den bibliothekaris wordt opgedragen ten deze het noodige te verrichten.

h. Van Dr. H. N. VAN DER TUUK van 17 September jl. ten geleide van eene tweede bezending Vragen van Taalkundigen Aard.

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift met verzoek ze in het eerste nummer daarvan op te nemen.

III. De Heer Mr. N. P. VAN DEN BERG:

a. Biedt namens den Heer D. GROENEVELD ten geschenke aan een scheepjesgulden van het jaar 1802.

Plaatsen in de muntverzameling.

b. Brengt ter tafel een handschrift getiteld „Blik op de afgelegde loopbaan van H. W. VAN WAEIJ, door hemzelven beschreven in 1873," onder mededeeling dat hem dit handschrift bij zijn laatste bezoek te *Samarang* is ter hand gesteld, alwaar de schrijver onlangs in hoogen ouderdom is overleden.

Wordt besloten dit handschrift in handen te stellen van den Heer K. L. VAN SCHOUWENBURG, met verzoek de waarde er van na te gaan en daarover te berichten.

IV. De Heer Ch. TE MECHELEN:

a. Deelt mede dat de Rijksbestierder van *Soerakarta* hem op zijn vroeger daartoe gedaan verzoek eenige lakons heeft toegezonden, door tusschenkomst van den Resident en het Departement van *Onderwijs*, omtrent welke stukken hij later zal berichten.

b. Brengt verslag uit omtrent de vijf wajang-verhalen, bedoeld in de notulen van 16 Juli jl. II*c*. Deze verhalen sluiten zich aan bij de Halap-halapan Eråwati, tot welker uitgave reeds vroeger besloten is, en bij de korte wajang-verhalen, die thans worden uitgegeven; hij stelt mitsdien voor ook deze verhalen te publiceeren, en wel te zamen met de genoemde Halap-halapan Eråwati, onder mededeeling dat die zes verhalen ongeveer een deel der verhandelingen zullen uitmaken.

Conform.

c. Deelt mede dat hij het plan heeft opgevat tot het schrijven eener serie schetsen, waarin hij zich voorstelt verschillende bijzonderheden uit het leven van den Javaanschen dessa-bewoner te behandelen en tevens proeven te geven van het door dezen gesproken dialect. Daarbij legt hij een proef van dien arbeid over, met het doel daarover het oordeel der vergadering uit te lokken, om te weten of dat werk voor 's Genootschaps Tijdschrift geschikt wordt geacht en of het de moeite waard is aan zijn plan verder uitvoering te geven.

Reeds bij eene eerste inzage van het overgelegde handschrift blijkt dat het belangrijke bijzonderheden op ethnologisch en taalkundig gebied bevat, zoodat deze eerste bijdrage met dank voor het tijdschrift wordt aangewezen en de vergadering den Heer te Mechelen met aandrang verzoekt volgens het meegedeelde plan met zijn arbeid voort te gaan.

V. De Heer Mr. L. W. C. van den Berg deelt mede dat van de facsimilé's, bedoeld in de notulen van 11 Juni jl. V*a*, door hem 40 compleete exemplaren zijn gevonden, waarvan er 17, in overleg met den Secretaris, zijn verzonden aan volgende leden, genootschappen enz.:

Dr. A. Burnell,

K. F. Holle,

Dr. H. Kern,

Dr. J. J. C. van Limburg Brouwer,

Dr. H. N. van der Tuuk,

Ch. te Mechelen,

de Akademische Bibliotheken te Leiden, Utrecht, Groningen en Amsterdam,

de Kon. Akademie van Wetenschappen,

het Kon. Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië,

de instelling voor de opleiding van O. I. ambtenaren te Delft,

de Société Asiatique te Parijs,

de Asiatic Society te London,

de Deutsche Morgenländische Gesellschaft te Leipzig,

de Asiatic Society of Bengal te Calcutta en

de Bombay Branch of the Royal Asiatic Society.

De resterende 23 exemplaren zijn in het boekenfonds gedeponeerd.

VI. De Bibliothecaris:

a. Deelt mede, dat hij de werken der verschillende inrichtingen, waarmede dit genootschap in verbinding staat, voorts de tijdschriften en andere periodieken, opgenomen en eene lijst gemaakt heeft van de deelen en afleveringen, die ontbreken. In die opname werd hij zeer bemoeielijkt door de omstandigheid, dat het grootste gedeelte dier werken niet van rugtitels zijn voorzien, een gebrek waarin hij begonnen is te gemoet te komen.

Hij verzoekt thans machtiging om het ontbrekende bij die vereenigingen aan te vragen, wier werkkring niet vreemd is aan dien van het genootschap, en om de noodige bestellingen te doen tot het completeeren van die tijdschriften, op welker volledig bezit door het genootschap prijs wordt gesteld.

Conform.

b. Stelt voor uit de bibliotheek te verwijderen een aantal periodieken, die voor het genootschap van geen belang zijn en waarvan slechts enkele, dikwijls onvolledige jaargangen aanwezig zijn.

Besloten hem te machtigen die werken voorloopig af te zonderen en eene beschikking daarover tot later uit te stellen.

c. Brengt onder de aandacht der vergadering, dat terwijl in *Europa* door de groote boekhandelaren en uitgevers catalogi worden in het licht gegeven van de nieuw verschenen werken op elk gebied, zulks in *Indië* wordt nagelaten, en elke uitgever hier in den regel de door hem gepubliceerde werken alleen annonceert in het door hem zelven uitgegeven blad, terwijl van de ter lands drukkerij gedrukte werken slechts enkele malen gewag wordt gemaakt in het officieel nieuwsblad, zoodat het zeer moeielijk is op de hoogte te zijn van hetgeen in *Indië* de drukpers verlaat; naar aanleiding hiervan stelt hij voor der Regeering in overweging te geven, in navolging van hetgeen in *Nederland* geschiedt, waar van alle bij het Ministerie van *Binnenlandsche Zaken* ingekomen boekwerken periodiek melding wordt gemaakt in de staatscourant, zoo ook in de *Javasche Courant* geregeld mededeeling te doen van de boeken en geschriften, welke in opvolging van art. 13 van het drukpersreglement ter Algemeene Secretarie binnenkomen, zoomede van de werken, welke ter lands drukkerij worden gedrukt.

Conform.

d. Herinnert dat bij Gouvernements besluit van 12 Juni 1874 No. 45 de ambtenaren, bedoeld bij art. 13 van het drukpersreglement, gemachtigd zijn, om aan het genootschap van de zich ten gevolge dier bepaling in hunne archieven bevindende drukwerken de zoodanige af te staan, als deze directie zal verlangen.

Daar van deze gunstige beschikking nog schier geen gebruik gemaakt is, stelt hij voor der Regeering te verzoeken genoemde ambtenaren te gelasten, in den vervolge *al* de drukwerken, welke niet ten fine van strafvervolging dienen aangehouden te worden, aan het genootschap te zenden.

Conform.

e. Deelt mede dat hij in de *Straits-times* van 5 October jl. heeft gelezen, dat zich te *Singapore* heeft geconstitueerd een genootschap zich noemende: *Straits Branch of the Royal Asiatic Society*, hetwelk zich ten doel stelt de kennis van den *Indischen* archipel in het algemeen en van het *Maleische* schiereiland in het bijzonder uit te breiden en daartoe een zes-maandelijksch tijdschrift uit te geven, waarvan het eerste nummer pas is verschenen.

Besloten den Bibliothecaris te machtigen voor het genootschap een abonnement op dat tijdschrift te nemen.

f. Stelt voor eene ruiling van edita aan te gaan met de Royal Geographical Society of *London*.

Conform.

g. Deelt mede dat hij, ingevolge eene in de vorige vergadering gedane opdracht, in overleg met den Secretaris de prijzen van de in 's genootschaps boekenfonds aanwezige boekwerken, voor zoo ver die verkrijgbaar kunnen worden gesteld, heeft bepaald, en stelt voor eene lijst dier werken te doen afdrukken op den achterkant van den omslag van elke aflevering van het tijdschrift.

Conform.

h. Deelt mede dat ten geschenke zijn ontvangen.

1. Van het lid der directie Mr. N. P. VAN DEN BERG:
   C. BEIJNON. Een paar opmerkingen over den maatschappelijken toestand van *Indië*.
   Testament van den tijdgenoot ter verbroedering van alle partijen.
   Twee adviezen van de Kamer van Koophandel.
   Derde en vierde advies.
   Mist het protest enz.
   Brand en brandgevaar.
2. Van het lid Mr. J. A. HAAKMAN:
   Beschouwingen over den oorlog met *Atjeh*.
3. Van het lid A. F. VON DE WALL:

Hikajat Aladin.
De voorrede van Dr. VAN DER TUUK enz.

4. Van den Heer F. H. KROON:
Feiten van Brata-IJoedha.

5. Van den Heer GEERTS in *Japan*:
Etudes de la nature Chinoise en Japonaise.

6. Van Mej. BEIJERINCK, redactrice van het *Weekblad Insulinde*, een exemplaar van dat werk van af deze maand.

7. Van hem bibliothecaris.
De heilige boeken der Chinezen.
D'Anville. Atlas de la Chine.
Ortolan. Règles internationales et diplomatiques de la mer,
Edkins. Grammar of the Chinese colloquial language.
en eenige kleinere werken.

Plaatsen in de bibliotheek.

i. Biedt aan eene opgave der ontvangen boekwerken over het 3de kwartaal des jaars, die bestemd wordt als bijlage tot deze notulen te worden opgenomen (Bijl. VIII).

VII. De Secretaris brengt ter tafel:

a. Het verslag van de viering van het eeuwfeest op 1 Juni jl. en de notulen der bestuursvergaderingen gedurende het 1e semester van dit jaar, die beide dezer dagen van de pers gekomen zijn.

b. Een opstel van den Heer LOUDON, handelende over de residentie *Riouw*.

Wordt besloten dit laatste te stellen in handen van het eerelid E. NETSCHER, met verzoek daarover zijn advies te willen uitbrengen.

c. Deelt mede dat het onderzoek naar het *Siameesche* handschrift, door den Heer VAN DER TUUK ten geschenke gezonden (zie notulen van 17 September jl. III*n*), tot niets heeft geleid,

zoodat aan den gever daarvan mededeeling zal moeten gedaan worden.

VIII. De voorzitter brengt ter tafel een gedrukt exemplaar der feestouverture, door den Heer G. SAUVLET gecomponeerd ter gelegenheid van het laatst gevierde eeuwfeest en aan het Genootschap opgedragen, en stelt voor aan den Heer SAUVLET als een blijk van waardering dier opdracht een met zilver gemonteerden dirigeerstok aan te bieden.

De vergadering vereenigt zich gaarne met dit voorstel, waarna de voorzitter op zich neemt voor de aanschaffing van het bedoelde geschenk het noodige te verrichten.

IX. Tot gewoon lid wordt benoemd de Heer J. HABBEMA, 1e luitenant der infanterie, tijdelijk gedetacheerd te *Fort de Kock* voor de studie van de Maleische taal.

De Heer S. VAN HULSTIJN wordt op zijn verzoek wegens vertrek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 5 November 1878.

T. H. DER KINDEREN,
President.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 5 Novemqer 1878, des avonds te $8^1/_2$ uur.

Aanwezig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, Ch. TE MECHELEN, J. E. ALBRECHT en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. W. STORTENBEKER, Dr. L. W. G. DE ROO en Mr. W. B. BERGSMA.

De eereleden E. NETSCHER en Mr. J. A. VAN DER CHIJS wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 15 October jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De voorzitter richt het woord tot het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS om hem te verwelkomen bij zijn terugkeer in Indië en hem den dank van het bestuur te brengen voor zijne verschillende bemoeiingen in *Nederland* in het belang van het Genootschap; hij geeft hem de verzekering dat de herinnering aan de levendige belangstelling, door hem steeds in den bloei van het Genootschap betoond, en de krachtige wijze waarop die steeds door hem is bevorderd, nog levendig in aller geheugen ligt en dat daarom zijn terugkeer, waaraan zich van zelf de overtuiging vastknoopt dat men op nieuw op zijne medewerking rekenen mag, met levendige vreugde wordt begroet.

De Heer VAN DER CHIJS geeft de verzekering dat, waar hij iets voor het Genootschap heeft kunnen doen, dit hem steeds eene aangename taak geweest is; hij betuigt nogmaals zijn

dank voor de eer hem bewezen door de aanbieding van het eerelidmaatschap en stelt zijne diensten, zoo die eenig nut mochten kunnen hebben, op nieuw gaarne ten dienste der directie.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 17 September jl. no. 11027, waarbij namens de Regeering wordt toegezonden een exemplaar van het Jaarboek voor het Mijnwezen in *Nederlandsch-Indië*, 7en jaargang, 1e deel.

Plaatsen in de bibliotheek.

b. Van denzelfden van 17 October jl. no. 12211, houdende verzoek te willen aantoonen dat de gewone gouvernementssubsidie ook voor het jaar 1880 noodig is.

Aan den secretaris wordt opgedragen in overleg met den voorzitter ten deze het noodige te doen.

c. Van denzelfden van 31 October jl. no. 13003, houdende verzoek om ten behoeve der Koninklijke Akademie van Wetenschappen voor 's lands rekening afschriften te laten maken van de wajang-verhalen, bij gouv. besluit van 7 Juli jl. no. 15 aan het Genootschap afgestaan (zie notulen van 16 Juli jl. II *c* en 15 October jl. IV *b*).

De Heer TE MECHELEN merkt op, dat in de vorige vergadering zijn voorstel tot uitgave dezer wajang-verhalen is aangenomen en dat het dus nauwelijks aanbeveling verdienen kan, deze verhalen eerst nog te laten afschrijven; hij heeft echter pas van den rijksbestierder van *Soerakarta* een bundel wajang-verhalen ontvangen, waarin een zeer uitvoerig stuk voorkomt en meent dat het den voorkeur verdient van dit laatste een afschrift voor de Kon. Akademie te doen vervaardigen.

De vergadering vereenigt zich met deze zienswijze, terwijl de Heer TE MECHELEN op zich neemt voor het bedoelde afschrift het noodige te doen.

d. Van den Adjudant en Bibliothecaris des Konings van 21 September jl. waarbij namens Z. M. dank wordt gebracht voor het toegezonden exemplaar der feestrede, op 1 Juni jl. door den voorzitter des Genootschaps uitgesproken.

Aangenomen voor notificatie.

e. Van den Heer A. J. C. Geerts te *Yokohama* (*Japan*), ter aanbieding der 1e aflevering van zijn werk getiteld: Les produits de la nature Japonaise et Chinoise.

Den Heer Geerts bedanken en zijn geschenk opnemen in de bibliotheek.

f. Eene verhandeling van Dr. C. Swaving, over „*Batavia's* sanitaire geschiedenis onder het bestuur van de Oost- Indische Maatschappij," overgedrukt uit het Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde, jaargang 1878, welke verhandeling door den schrijver met zijne gelukwenschen bij het eeuwfeest wordt aangeboden.

Wordt besloten den Heer Swaving te bedanken en zijn geschenk te plaatsen in de bibliotheek.

g. Een schrijven van Dr. H. N. van der Tuuk van 20 September, waarin hij o. a. de wenschelijkheid uitdrukt om in het tijdschrift niet alleen uitgewerkte bijdragen, maar ook allerlei kleine berichten, mededeelingen en vragen op te nemen.

De vergadering overweegt dat het tijdschrift nimmer voor mededeelingen van dien aard gesloten is geweest, maar ook zelf waargenomen hebbende dat in den laatsten tijd weinig van dien aard is ingekomen, waaruit kan worden opgemaakt dat bij velen ten deze eene onjuiste voorstelling omtrent de strekking van het tijdschrift bestaat, wordt besloten ter wegneming van dit misverstand eene circulaire te richten aan de leden, aan de ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur en verder aan allen, bij wie men belangstelling in het streven van het Genootschap mag verwachten.

IV. De Heer Mr. J. A. van der Chijs:

a. Deelt mede dat hij met den Heer R. J. Poole, conservator der munten van het British Museum te *London*, het denkbeeld besproken heeft van ruiling van munten.

Daartoe is het noodig aan die heer te doen toekomen een exemplaar van den catalogus van 's Genootschaps verzameling, voorzien van aanwijzingen omtrent de aanwezige doubletten, met verzoek op te geven:

1° welke doubletten hij voor het British Museum wenscht te ontvangen;

2° welke doubletten het British Museum daarvoor in de plaats kan geven, met bekendstelling dat bij voorkeur verlangd worden *Britsch-Indische* en *Oost-Aziatische* munten, en zoo deze niet beschikbaar zijn, Engelsche munten en penningen, in het bijzonder die op Engelsche koloniën betrekking hebben;

3° op welke wijze een wederzijdsche fictieve verkoop van doubletten zou kunnen ingericht worden, aangezien de reglementen van het British Museum geene ruiling toelaten.

Naar aanleiding hiervan wordt de heer van der Chijs uitgenoodigd een exemplaar van den muntcatalogus van de verlangde aanteekeningen te voorzien en dat aan den Secretaris ter hand te stellen voor de verdere behandeling der zaak.

b. Heeft in het British Museum eene gouden plaat met inscriptie gezien, aanwezig in een der toonkasten der afdeeling manuscripten en voorzien van de etiquette „Letter of a Javanese Prince."

Hij geeft in overweging den bovengenoemden Heer Poole uit te noodigen zijne tusschenkomst te verleenen tot het bezorgen eener reproductie (afgietsel, photographie of welke andere wijze het geschiktst moge voorkomen), onder mededeeling dat die plaat, zoo noodig, kan aangewezen worden door den Heer H. A. Grueber, eveneens bij het British Museum geëmploijeerd.

Wordt besloten ten deze de hulp van den Heer Poole in te roepen.

c. Biedt ten geschenke aan de volgende munten:

Nederland, Willem III, 10 centstuk, 1876, 1877. — z. cent, 1877 (oude en nieuwe muntslag). — k. en br.

Belgie, Leopold II, 2 centimes, 1876. — k.

Engeland, Willem IV, half-crown, 1834. — z.

Frankrijk, Republiek, 5 francs, 1877. — z.
10 centimes 〃 — k.
5 〃 〃 — k.
2 〃 〃 — k.
centime 〃 — k.
(10 centimes t/m centime: fleur de coin.)

Italie, Lombardije, governo provisorio, 5 lire, 1848.— z.
Venetie , 〃 〃 , 5 centesimi, 1849 — k.
Toscane, Leopold II, quattrino, 1832, 1844, 1854.— k.
Victor Emanuel, re eletto, 5 centesimi, 1859.— k.
Kerkelijke Staat, Pius VI, carlino, 1777.— z.
Pius IX, 2 baioceli, 1850.— k.
4 soldi , 1867.— k.
2 〃 , 〃 — k.
soldo , 〃 — k.
centesimo, 1866.— k.
Koningrijk der beide Siciliën, 7 cavalli, 1637.— k.
Karel II, 20 grani, 1692.— z.
10 〃 1690.— z.
Ferdinand IV, publica = 3 tornesi, 17.. (?) — k.
grano = 2 tornesi, 1792.— k.
9 culli, 17.. (?) — k.
3 〃 , 1791.— k.
quattrino, 1798.— k.
Ferdinand I, 5 tornesi, 1819. — k.
Ferdinand II, 10 grani, 1836. — z.

5 grani, 1838. — z.

10 tornesi, 1833,56. k.

5 〃 1857. — k.

2 〃 〃 — k.

tornese, 18 . . — k.

Frans II, 2 tornesi, 1859. — k.

Koningrijk Italie, Victor Emanuel II, 5 lire, 1876.

lira, 1863.— z.

50 centesimi, 1863.— z.

20 〃 , 〃 — z.

10 〃 , 1862,67.— k.

5 〃 , 1861,62.— k.

2 〃 , 1861,67.— k.

centesimo, 1867.— k.

Spanje (?), diez gramos, 1870.— k.

Denemarken, Christiaan IX, 10 öre, 1874.— z.

Griekenland, George I, 50 lepta, 1874.— z.

5 〃 1869.— k.

Haiti, 20 centimes, 1877.— nikkel.

10 〃 , z. j. — 〃

20 〃 , 1877.— k.

Suriname, $^{1}/_{4}$ gulden, 1794.— z.

Egypte, 10 para's ١٢٧٧, — k.

Tunis, ... (?) ١٢٥٤. — k.

Araucanie en *Patagonie*, Orellie Antoine I, dos centavos, 1874. — k.

Sandwich-eilanden, Kamehameha III, hapa haneri, 1847.— k.

Papieren geld. Italie 2 lire, 30 April 1874.

1 〃 〃 〃 〃

d. Legt over eene lijst van 132 munten, die als doubletten in het Kon. Munt- en penningkabinet te *'s Gravenhage* aanwezig zijn, terwijl ze in de verzameling des Genootschaps ontbreken en die genoemd kabinet bereid is af te staan in ruil met 47 doubletten van het Genootschap.

De ter ruiling aangeboden munten worden door den Heer v. d. Chijs ter tafel gebracht en zijn de volgende:

Ned. Indie, stuiver, 1783.

Ceilon, 2 stuiverstuk, z. j. } Ver. O. I. Compagnie.
1 〃 〃 〃
1/4 〃 〃 〃
Paliakatte, VIII . . (?) 〃 〃

Egypte, munt van een der Ptolemaei.
idem, kleiner.
〃 nog kleiner.

Syrië, munt van Antiochus.

Nederland, duit van W. Friesland, 1627
〃 〃 Batenburg, z. j.
〃 〃 Nijmegen, z. j.
oortje van Zalt. Bommel, z. j.
〃 〃 Zutphen, z. j.
〃 〃 Filips II, z. j.

België, Albert, liard, 1614.
〃 , halve liard, 1615.
Karel II, 〃 〃 , 1696.
Filips V, 〃 , 1710.
Maria Theresia, 〃 , 1750.
Josef II, dubbele liard, 1789.
Revolutie, liard, 1790.
Leopold I, 10 centimes, 1832.

Luxemburg, Maria Theresia, liard, 1759.
Willem III, 10 centimes, 1854.

Frankrijk, Lodewijk XIII, double tournois, 1613, 1629, 1633, 1642 en twee varianten, jaartal onleesbaar.
Lodewijk XIV, 2 deniers, 1708.
Lodewijk XV, liard, 1720.
Napoleon I, 5 centimes, 1808.
decime, 1814.
Lodewijk XVIII, decime, 1815.

Zwitserland, Lucern, Angster, 1334.

Duitschland, Aken, IIII Heller, 1738.
Anhalt-Bernburg, 3 Pfenning, 1753.
Anhalt-Zerbst, Pfenning, 1786.
Augsburg, II Pfenning, 1765.
Bamberg, ligte Pfenning, 1761.
Beijeren, Heller, 1767.
Bouchholdt, XXI Heller, 1761.
X 〃 1762.
Brandenburg, Pfenning, 1757.
Bremen, Schwaren, 1720.
Brunswijk-Luneburg, Pfennig 1739.
Chur-Pfalz, Zoll-pfennig, 1766.
Cosveldt, VIII (Pfennig?) 1713,
IIII 〃 1763.
II 〃 1713.
Elberfeld, Broodpenning, 1817.
Fulda, Pfennig, 1769.
Hanau, Heller, 1773.
Hanover, 1½ Pfenning, z. j.
Hessen-Darmstadt, Zoll-pfenning, 1777.
Keulen, ¼ stuiver 1765, 1767.
IIII Heller, 1768.
Kleef, IIII (Heller?), 1765.
duit 1753.
Lippe, Pfennig. 1787.
Löwenstein-Wertheim, Pfenning, 1780.
Mainz, ½ kreutzer, 1796.
¼ 〃 1795.
Munster, III Pfennige, 1661, 1747, 1753.
II 〃 1707, 1740, 1758, 1790.
Munster, I½ Pfenning, 1740.
I 〃 1790.
Oostenrijk, Kreuzer, 1760.
I . . . (?), 1759.

Osnabruck, V Pfennige.
Paderborn, VI 〃 1706.
III 〃 1718.
Pruissen, $^1/_4$ Stüber, 1787, 1799.
Rostock, Pfenning, 1800.
Saksen-Coburg-Meiningen, $^1/_2$ kreuzer, 1814.
Saksen-Hildburghausen, Heller, 1763.
Saksen-Weimar-Eisenach, 2 Pfennige, 1821.
Schleeswijk-Holstein, Sechsling, 1787.
Soest, II . . . . (?), z. j.
Spiers, 2 Pfennige, 1765.
Warendorf, IIII . . . . (?), 1690.
Wied, $^1/_4$ stuiver, 1749, 1750, 1752, 1754.
Wismar, III Pfennig, 1759 (muntteeken F.)
Wurzburg, $^1/_4$ Pfennig, 1751 1764 en z. j.

Italie, Milaan, ... (?), 17 . . (?)
Sicilie, ... (?), 1699.
Denemarken, 16 skilling, 1814.
6 〃 1813.
2 〃 1810, 1815.
1 〃 1812.
Zweden, Arboga Fyrck, 1627.
2 ör, 1664
1 〃, 1646, 1815, 1725, 1759.
$^1/_4$ 〃, 1634.
$^1/_8$ 〃, 1666, 1671; 1707, 1715, 1718.
Görzische nood-daalders, 3 soorten.
$^1/_{12}$ skilling, 1805, 1812.
Rusland, ... (?), 1721.
Lithauen, ... (?), z. j.
Martinique, $^1/_2$ sou, 1722.
Cayenne, 2 sous, 1782.
Columbia, ... (?), z. j. (2 stempels).

Totaal. . . 132 stuks.

Daar er geen bezwaar bestaat de in ruil verlangde doubletten af te staan, waarvan door den Heer VAN DER CHIJS eene lijst wordt overgelegd, wordt deze uitgenoodigd voor het bijeenbrengen er van hét noodige te verrichten, terwijl de ter tafel gebrachte munten voor de verzameling worden aangewezen.

e. Deelt mede dat hij onder nadere goedkeuring der directie eene som van *f* 50.— heeft besteed voor het maken van 49 afgietsels in gips van grootendeels unieke *Ned.-Indische* gedenkpenningen en munten, aanwezig in de kabinetten te *'s Gravenhage*, *Leiden*, *London* en *Parijs* en die in ons museum ontbreken, alsook voor den aankoop van een compleet stel munten van *Norodon I*, vorst van *Kambodja* (1861).

De vergadering verleent gaarne de gevraagde goedkeuring en dankt den Heer VAN DER CHIJS zoowel voor deze, als voor zijne andere bemoeiingen in het belang des Genootschaps.

f. Biedt namens den Heer TH. M. ROEST, directeur van het Leidsche penningkabinet, eenige munten ten geschenke aan.

Den Heer ROEST bedanken en de munten plaatsen in de verzameling.

g. Wijst er op dat in de sanitaire geschiedenis van *Batavia* door Dr. SWAVING eene reproductie der oude kaart is opgenomen, waarvan hij voor het genootschap photolithographische afdrukken ter opname in het tijdschrift heeft laten vervaardigen (zie notulen van 4 December 1877 II *w* 4°). Daar echter Dr. SWAVING bij die kaart ongeveer geen bijschrift heeft geleverd, stelt hij alsnog voor de door hem bezorgde reproductie voor het tijdschrift aan te wijzen, waarbij hij dan, overeenkomstig zijne vroegere belofte, het noodige bijschrift leveren zal.

Conform.

V. De Heer L. W. C. VAN DEN BERG doet de volgende voorstellen en mededeelingen:

a. In de bestuursvergadering van 13 Februari 1877 (Not. X *a*) werd door mij de aandacht gevestigd op de omstandigheid, dat het Bataviaasch Genootschap in het bezit is van een belangrijk aantal Hss., welke slechts copiën zijn naar origineelen, eveneens aan onze bewaring toevertrouwd.

Aangezien dergelijke copiën, bewaard ter zelfde plaatse als de origineelen, ongeveer geen nut kunnen stichten, gaf ik bij die gelegenheid in overweging ze òf aan de bibliotheek der Leidsche Hoogeschool af te staan, dan wel ze, gelijk zij daar lagen, te doen drukken.

Het in de laatste plaats aangegeven denkbeeld lachte het Bestuur het meeste toe, doch werd besloten om, alvorens ten deze tot een definitieven maatregel over te gaan, het advies van Dr. H. N. van der Tuuk in te winnen, en, ten einde dezen geleerde in staat te stellen met kennis van zaken een oordeel te vellen, ZZeerGel. één der copiën (Inventaris Coh. St. No. 85) te doen toekomen, terwijl hem ook later op aanvrage het origineel daarvan (Kropak No. 80) werd aangeboden (Vergl. not. 7 Aug. 1877 No. II *k* en 4 Dec. 1877 No. II *s*).

Blijkens een schrijven nu van den Heer van der Tuuk dd. 1 December 1877 wordt door ZZeerGel. gelijk ik van den aanvang af wel heb voorspeld, de uitgave van de toegezonden copiën ontraden, doch daarentegen eene mechanische reproductie van het origineel aanbevolen, met welk voorstel intusschen de Directie zich niet heeft vereenigd (vergl. Not. 8 Januari 1878 No. II *d*).

In de vergadering van 8 Januari 1878, waarin laatstgenoemd schrijven van Dr. van der Tuuk ter tafel werd gebracht, was ik niet tegenwoordig, en van den inhoud kreeg ik eerst dezer dagen kennis door het verschijnen van afl. 1 en 2 der notulen van dit jaar.

Nu mij evenwel gebleken is, dat het Bestuur heeft afgezien van het denkbeeld om tot het laten drukken der copiën over te gaan, haast ik mij terug te komen op het andere, door mij in de vergadering van 13 Februari 1877 gedane voorstel, namelijk

om meergenoemde copiën naar Leiden te doen overbrengen, indien men ten minste daar op eene dergelijke toezending gesteld blijkt te zijn.

Ten slotte merk ik nog op, dat in de Notulen van 13 Februari 1877 X*a* en 7 Augustus 1877 II *k* ten onrechte gesproken wordt van een afschrift, door den tegenwoordigen Inlandschen schrijver van het Genootschap vervaardigd. De door mij bedoelde copiën zijn uitsluitend door de Inlandsche schrijvers van wijlen A. B. Cohen Stuart onder diens toezicht afgeschreven en in ons bezit gekomen tegelijk met de overige door dien geleerde ten behoeve der Regeering van *Ned. Indië* bijeen gebrachte Hss. (vergl. Not. 13 Juli 1875 III *e*).

Als gevolg van het bovenstaande heb ik de eer te adviseeren:

1° den Heer van der Tuuk uit te noodigen den hierboven bedoelden Kropak benevens het daarvan gemaakte afschrift aan het Genootschap te willen terugzenden, indien ZZeerGel. dien althans niet uit anderen hoofde wenscht onder zich te houden (vergl. not. 2 April 1878 II *s*).

2° 's Genootschaps eerelid prof. H. Kern, onder aanbieding van een tweetal der afschriften en van alle ter zake gewisselde stukken, uit te noodigen ons te willen mededeelen, of door hem eene verzending naar Leiden, als door mij bedoeld, wordt wenschelijk geacht.

3°. Bij eene bevestigend antwoord van ZHoogGel.

(a) bij de Regeering van Ned. Indië de noodige machtiging tot de verzending te provoceeren.

(b) den conservator der Hss. op te dragen ter zake verder het noodige te verrichten.

De toezending aan den Heer Kern van een tweetal der afschriften komt mij voldoende voor, om dien geleerde in staat te stellen daarover een oordeel te vellen, aangezien die afschriften allen door dezelfde inlandsche schrijvers en onder hetzelfde toezicht van Cohen Stuart zijn vervaardigd en dus in gehalte niet veel kunnen uiteenloopen.

b. In verband met het door mij in de vorige vergadering gedaan voorstel tot het maken van een staat der achterstallige commissorialen, vestig ik er de aandacht van het Bestuur op dat ons eerelid K. F. Holle nog altijd niet voldaan heeft aan het verzoek om terugzending van eenige Soendasche Hss. bedoeld bij de notulen van 13 Juni 1876 IV *c.*

Ik stel voor dien Heer beleefd aan dit verzoek te herinneren.

c. Ingevolge de machtiging verstrekt in de vergadering van 11 Juni jl. (not. V *b*), zijn door den Inlandschen schrijver des Genootschaps van een viertal Kropaks, welke den Ardjoena Wiwaha kawi bevatten, afschriften vervaardigd en aan het eerelid Dr. J. J. van Limburg Brouwer toegezonden.

VI. De bibliothecaris deelt mede dat de boeken, bestemd voor het Departement van *Onderwijs* (zie notulen van 15 October jl. II *a*), door hem zijn bijeengebracht overeenkomstig de door de Regeering vastgestelde lijst, met uitzondering van Kaijzer, *Bücher-Lexicon*, waarvan slechts een exemplaar aanwezig is.

Wordt besloten onder mededeeling hiervan de boeken aan genoemde directie toe te zenden.

VII. Het eerelid E. Netscher:

a. Deelt mede dat in zijn bezit eenige munten met Arabische opschriften zijn, die hij niet kan ontcijferen en welker afkomst hem niet bekend is; hij heeft deze munten laten photographeeren en biedt de gemaakte afbeeldingen ter bezichtiging aan; daar ze echter niet geheel duidelijk zijn uitgevallen, zal hij die afbeeldingen naar de origineelen bijwerken en dan nogmaals laten photographeeren, waarna hij voorstelt de aldus verkregen duidelijker photographieën door tusschenkomst van het Genootschap aan eenige andere instellingen toe te zenden, om langs dien weg misschien tot bestemming der bedoelde munten te geraken.

Conform.

b. Wijst er op dat voor de Parijsche tentoonstelling een model van een huis uit de Sumatrasche bovenlanden is vervaardigd, veel fraaier dan dat, welk zich in de ethnologische verzameling van het genootschap bevindt, en meent dat er gelegenheid zou zijn een dergelijk model met weinig kosten te verkrijgen.

Wordt besloten hiertoe de hulp van den Resident der Padangsche Bovenlanden in te roepen.

VIII. De Secretaris vestigt de aandacht op eene opdracht aan den Heer VAN DER TUUK gedaan in Juni van het vorige jaar, betreffende het verkrijgen van de Bali Brahmanda Poerana (zie not. 5 Juni 1877 III) en waarop nog geen antvoord ontvangen is.

Wordt besloten den Heer VAN DER TUUK uit te noodigen alsnog ten deze eenig bericht te willen zenden.

IX. De voorzitter oppert het denkbeeld dat het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS zich voorloopig met de zorg voor de ethnologische verzameling en het muntkabinet zal belasten, daar op het oogenblik geen der leden van de directie in staat is daaraan die zorg te besteden, die men van den Heer VAN DER CHIJS mag verwachten.

De vergadering vereenigt zich eenstemmig met dit verzoek, waarop de Heer VAN DER CHIJS zich welwillend bereid verklaart de bedoelde verzamelingen voorloopig onder zijne hoede te nemen.

X. De Heer Mr. J. J. A. SCHILL, president van den landraad te Buitenzorg, wordt op zijn verzoek wegens vertrek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 3 December, 1878.

T. H. DER KINDEREN.
Voorzitter,
W. P. GROENEVELDT.
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 3 December 1878, des avonds te acht uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, J. E. ALBRECHT en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. W. STORTENBEKER en Ch. TE MECHELEN.

Het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv. besluit van 11 November jl. no. 15, waarbij wordt toegestaan het Feestverslag ter Landsdrukkerij buiten de vastgestelde werkuren te doen drukken.

Aangenomen voor kennisgave.

b. De missive van den Ass.-Resident van *Tjiringin* van 16 November jl. no. 1790/32, waarin bij verzoekt dat het stoomschip, bestemd voor den afhaal van de te zijnent aanwezige *Hindoe-oudheid* (vide notulen van 17 September jl. II *k*), op den 28en der maand op de reede van *Tjiringin* moge zijn, wanneer hij zal trachten het bedoelde overwerp langs zij te laten brengen.

De secretaris deelt mede dat hij van dit verzoek reeds kennis heeft gegeven aan den Chef der Bataviasche Havenwerken, waarop besloten wordt ten deze nader bericht af te wachten.

c. Een schrijven van den heer H. E. STEINMETZ te *Wonosobo* van 19 November jl. waarbij hij aanbiedt twee afdrukken eener onlangs door hem gevonden inscriptie, met verzoek een daarvan aan Dr. H. N. VAN DER TUUK te doen toekomen.

Omtrent deze inscriptie deelt hij het volgende mede:

„Zij is gegrift op één der zijden van een naaldvormigen steenen paal op voetstuk, 3½ Rijnl. voet hoog, en bevat 9 regels. Voor zoover ik 't schrift ontcijferen kan, is het grootendeels tijdsbepaling en begint met de gewone formule. Het jaarcijfer is vrij duidelijk en moet misschien 888 voorstellen, hoewel alleen de middelste 8 mij, met mijn gebrekkige kennis, als zeker voorkomt.

De paal, welke waarschijnlijk een lingam verbeeldt, bevindt zich in de desa *Brahol*, district Leksånå, en het is juist deze naam, die mij den steen deed ontdekken. Ik had nl. dikwijls aan dien naam gedacht als mogelijk afgeleid van „brahålå", en daarom ook reeds meermalen gevraagd of er geen retjå 's te vinden waren, waarop ik altijd een ontkennend antwoord kreeg. Zelf onderzoekende vond ik nu wel geen beeld, maar dan toch een merkwaardigen steenen lingam. Deze corruptie van „brahålå" tot „brahol" is m. i. nu zeer waarschijnlijk en komt geloof ik elders niet voor (zie Roorda 's Wdb. bldz. 928 bij brahålå).

De inlanders noemen den steen „Kiai mĕkoekoewan" naar aanleiding van een droom, welken een hunner zou gehad hebben en verklaren dat hij, zoo ver hun heugt, niet van elders afkomstig is. Hij wordt door hen vereerd, braaf met borèh ingesmeerd en staat onder een bamboezen huisje op een tegal „*Prigi*" geheeten.

Vele steenen etc. worden hier Kiai Mĕkoekoewan genoemd, of als voorwerpen beschouwd door hem gebruikt (Mekoekoewan-

Mangoekoewan? zie Roorda's Wdb. IIde uitg. bladz. 250 onder ꦩꦁꦏꦸ). O. a. in den krater op den top van den Soembing bevindt zich in het middenste compartiment tegenover de solfataar een langwerpig rond graf, eenvoudig gevormd door een bed van opgestapelde (niet groote) steenen, waar omheen een ruimte is opengelaten, om welke weder een muurtje of wal van opgestapelde steenen van allerlei vorm loopt, terwijl in dit muurtje aan een der uiteinden van het ovaal een opening gelaten is. Elke inlander, die den berg bestijgt, zal daar gaan offeren (iets branden). Dit nu is het graf van Kiai Mĕkoekoewan, waarvan Junghuhn, vreemd genoeg, geen melding maakt, noch in zijn beschrijving van den berg, noch op den plattegrond, welken hij van den krater geeft, want tijdens hij den berg beklom, bestond natuurlijk dat graf reeds, zooals de oude wedono van Djetis en eenige oude desahoofden, die met hem den berg beklommen hebben, mij verklaard hebben."

Wordt besloten den Heer STEINMETZ voor de toegezonden inscriptie te bedanken en een exemplaar daarvan aan Dr. H. N. VAN DER TUUK te zenden.

d. De missive van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst* en *Nijverheid* van 9 November jl. no. 13347, waarbij namens de Regering 's Genootschaps tusschenkomst wordt ingeroepen voor de levering van een exemplaar der photographieën der *Java-oudheden* en van het *Boroboedoer-album*.

De secretaris deelt mede dat hij de bedoelde photographieën reeds bij 's Genootschaps photograaf, den Heer J. VAN KINSBERGEN, besteld heeft.

e. Van denzelfden van 11 November jl. no. 13360 en 2 December jl. no. 14280, waarin wordt medegedeeld, met referte aan 's Genootschaps missive van 10 Juli jl. no. 100 (zie notulen van 8 Januari jl. II *n*), dat volgens ontvangen bericht van de Residenten van *Palembang* en de *Lampongs*, aldaar plaatselijk gelegenheid bestaat tot het doen afschrijven van

Redjangsche en *Lampongsche* manuscripten, zooals door de Kon. Akademie van Wetenschappen worden verlangd, weshalve hij verzoekt hem eenige dier handschriften te doen toekomen, zullende bij de verzending de meeste voorzorgen tegen verlies en beschadiging worden genomen.

De conservator der handschriften merkt op, dat dezelfde reden, die het Genootschap verhinderd heeft de bedoelde hds. hier te laten afschrijven, het ook moeielijk maakt te bepalen, welke de belangrijkste zijn, dat hij zijnerzijds niet meer kan doen, dan enkele der best geconserveerde uitzoeken, om die dan, zoo de vergadering daartegen geen bezwaar heeft, tijdelijk voor het vermelde doel aan den Directeur af te staan.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten aan het verzoek van den Directeur te voldoen en den conservator voornoemd te verzoeken eenige der verlangde hds. aan den secretaris ter hand te stellen.

f. Van denzelfden van 25 November jl. no. 13936, ter mededeeling dat de rechthebbenden op de voorwerpen, bedoeld in de notulen van 2 April jl. II *g*, genegen zijn die voor de som van *f* 489,50 af te staan, terwijl voorts nog verlangd wordt een bedrag van *f* 50,— ter belooning van den persoon, die de vondst dezer oudheden heeft uitgebracht.

Wordt besloten den thesaurier te machtigen tot uitbetaling der verlangde bedragen.

g. Van den Heer G. Kolff te *Leiden* van 23 October jl. waarin hij kennis geeft dat hij met het drukken der *Realia* (zie notulen van 16 Juli jl. II *k*) een aanvang heeft gemaakt en om verdere kopij verzoekt.

De Heer de Roo wordt uitgenoodigd ter voldoening aan dit verzoek het noodige te verrichten.

h. Van den Heer Emil Selberg te *Rinteln* (*Hessen*) van October jl. ter mededeeling dat zijn vader, Dr. Ed. Selberg'

corresponderend lid van het Genootschap, op 11 October jl. overleden is.

Wordt besloten aan den Heer EMIL SELBERG de deelname der vergadering te betuigen in het door hem geleden verlies.

III. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Wijst er op dat wijlen de Heer M. D. VAN RENESSE VAN DUIVENBODE te *Ternate* in het bezit was van verschillende medailles, vroeger door de O. I. Compagnie aan inlandsche vorsten in die streken vereerd, en dat het aanbeveling verdient te trachten die medailles voor 's Genootschaps verzameling te verkrijgen.

Wordt besloten ter zake een schrijven te richten aan den schoonzoon des overledenen, den Heer A. A. BRUIJN, die waarschijnlijk omtrent deze medailles nadere inlichtingen zal kunnen geven.

b. Biedt aan in leen, ter plaatsing in het munt- en penningkabinet, eene gouden Oostenrijksche medaille van verdiensten, in der tijd vereerd aan wijlen zijn vader Prof. P. O. VAN DER CHIJS.

c. Deelt mede dat de doubletten, bestemd voor het Kon. Munt- en Penningkabinet te *'s Gravenhage* (zie notulen van 5 November jl. IV *d*), door hem aan den Secretaris ter hand gesteld zijn.

d. Verzoekt machtiging om eenige onduidelijke munten uit 's Genootschaps verzameling aan den Directeur van het Leidsche Kabinet te zenden, met verzoek die zoo mogelijk te bestemmen en ze daarna herwaarts terug te zenden.

De gevraagde machtiging wordt gaarne verleend, terwijl de Heer v. D. CHIJS op zich neemt ter zake het noodige te verrichten.

IV. De Heer K. L. van Schouwenburg brengt ter tafel het handschrift getiteld „Blik op de afgelegde loopbaan van H. W. van Waeij, door hemzelven beschreven", hem in handen gesteld om de waarde er van nategaan en daarover te berichten (zie notulen van 15 October jl. III*b*).

Hij deelt mede dat deze autobiographie, loopende van het jaar 1812 tot 1837, eene plastische en breede beschrijving geeft van de personen en zaken, toestanden en gebeurtenissen, waarmede de schrijver gedurende zijne nog al afwisselende loopbaan in aanraking is gekomen; veel is uitsluitend van personeelen aard en mist alle objectieve waarde, maar er komen ook verschillende mededeelingen in voor, die voor de geschiedenis van dien tijd wel van gewicht mogen geacht worden. De vorm waarin dit alles gegeven wordt is natuurlijk, zelfs naief, en mag dikwijls boeiend genoemd worden; de taal daarentegen is zeer slecht, en dient volstrekt te worden gewijzigd, waarbij men zich echter in acht moet nemen, de natuurlijkheid der voorstelling niet verloren te doen gaan. Het geheel acht hij voor uitgave niet geschikt, maar sommige gedeelten zouden, na eene voorzichtige herziening, daarvoor wel in aanmerking kunnen komen.

In den loop der door dit bericht uitgelokte gedachtenwisseling verklaart de Heer van der Chijs zich bereid na te gaan, welke gedeelten van dit handschrift voor uitgave geschikt zijn en de bewerking daarvan voor de pers op zich te nemen, waartoe hem het Hss. in handen gesteld wordt.

Tevens zal aan den Heer J. G. Plate Jr. te *Samarang*, van wien het handschrift afkomstig is, van bovenstaand bericht mededeeling gedaan worden, met de vraag of er bij hem ook bezwaren bestaan tegen de uitgave van enkele gedeelten, zooveel noodig omgewerkt.

V. De Heer J. E. Albrecht:

a. Brengt ter tafel het verzoek van den Heer Waters te *Sidney* omtrent toezending der *Nederlandsche* literatuur over

Nieuw-Guinea (zie notulen van 17 September jl. III *m*) en deelt mede dat door het Genootschap niets anders kan worden afgestaan dan het reisverhaal van Jhr. W. C. F. Goldman, in de deelen XV en XVI van het tijdschrift opgenomen, en dat van P. van der Crab, in deel XIII afgedrukt.

De Heer Bergsma belooft hierbij nog te zullen voegen een exemplaar der reis van van Rosenberg, uitgegeven door het Kon.-Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van N. I. te *'s Gravenhage*.

Wordt besloten deze boeken, met de noodige aanwijzigingen omtrent de verdere literatuur over het onderwerp, aan den Heer Waters te doen toekomen.

b. Wijst er op dat de werken van de Verein für Erdkunde te *Berlijn* steeds worden aangekocht en geeft in overweging in plaats daarvan eene ruiling van uitgaven voor te stellen.

Conform.

c. Deelt mede dat de Académie d' Archéologie de Belgique niet voorkomt op de lijst der genootschappen, met welke ruiling bestaat, maar dat hare edita geregeld worden ontvangen, weshalve hij voorstelt voortaan ook de werken van het genootschap aan dat ligchaam toe te zenden.

Conform.

b. Biedt ten geschenke aan voor de ethnologische verzameling een Atjehsche broek met gouddraad gestikt.

VI. De voorzitter brengt ter tafel:

a. Een schrijven van het eerelid E. Netscher, waarin deze, onder terugzending van het handschrift van den Heer D. J. Loudon over de residentie *Riouw*, mededeelt dat de inhoud noch volledig, noch nieuw is en dus voor opname in het tijdschrift niet in aanmerking verdient te komen.

Wordt besloten, onder mededeeling hiervan, het hds. terug te zenden.

b. Het verslag van de viering van het eeuwfeest op 1 Juni jl., door hem en den secretaris bezorgd, en dat pas de pers ter landsdrukkerij heeft verlaten.

VII. Tot gewone leden worden benoemd de Heeren J. J. M. de Groot, tolk voor de Chineesche taal te *Cheribon* en J. L. van der Toorn, hoofdonderwijzer der kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Fort de Kock*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 14 Januari, 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

OUDE HOLLANDSCHE GRAVEN TE MALACCA.

a. In de bouwvallen van de kerk op den berg St. Paulus.

Hieronder leijt begraven Hendrik Schenkenbergh in zijn leven Opper Coopman en tweede persoon der Stad en Fortresse Malacca overleden den 29n Junij 1671.

Hieronder leijt begraven Juff Maria Bort Gewesen Huijsvrouw van Nicolaus Muller Onder Coopman en Winckelier alhier geboren binnen Amsterdam A°. 1639 den 5 Augustus en Godsalichlijk in den Heere onslapen den 25 Aug^s 1661 oud zijnde 27 jaren en 20 dagen.

Hier leijt begraven Immanuel Dumoulin in zijn leven Opper Coopman en Sabandaer der Stad Malacca geboren in 't jaer 1620 den 5 December en Godsalichlijk in den Heere onslapen den 25 Julij A°. 1660 out zijnde 39 jaer en 7 maanden.

Hieronder licht begraven Hendrick Neechel geboren tot Amsterdam in 't jaer 1619 den 20 Maart, bij zijn leven opper Coopman. . . . . . . Des Nederlandsz Comptoir . . . . OOR overleden .7 Julij A°. 1650.

Hieronder leijt begraven Necolaus Baslij, in sijn leven vrijborger obijt den 9 April A°. 1678.

Hieronder licht begraven Johan van Zijl geboortich van Vijan in Sijn leven Opper Coopman en fiscaal deser stede overleden Den 3 Januarij 1656.

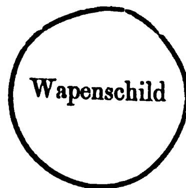
Hieronder desen steen Vijt Gecloven- Leght Theodorus van den Kerkhoven — In sijn leven was hij Vaders en Moeders vreugt — Sijn broeder leefde Hij tot een Genoeugt — Een jaar minder drie dagen — Was dese Spruit Doen God de Ziel deed gaen — Het lichaam uit. En ofter. . . . .

O Gan Welhelmsz van . . . . . . in sijn leven Kap. deses Garniz. overleden de 26 November A°. 1655 legt hier begraeven.

Hieronder legt begraven Reijnier d' Dun in sijn leven opper coopman in dienst der E. Comp. overleden den 7 Julij A°. 1655.

Hieronder leggen begraven Daniel Massis De jongste Geboren den 21 Junij 1658, Gestorven den 19 Februarij 1660 — En Sophia Massis geboren den 21 Junij 1664 en Gestorven den 11 Novem^r. 1665.

Ter Gedachtenis van Juffrouw Joanna Dumoulin Huisvrouw van de Heer Balthasar Bort Raedt Ex^r. Gouverneur en Directeur der Stadt en Fortresse Malacca overleden den 17 Maart 1676.

Joanna du Moulin rust onder desen steen, die vroech altoense juist twee maanden en twee dagen, min drie en twintig jaer Swaerelds pad betreen, d' onsterfelijke Ziel quam Gode op te dragen, ten uiterste gerust in Gods bedrijf, Gevoelde Sij geen Smart in 't scheijden uit het lijf.

Hier rust Constantijn Johannes Rooselaar Soontje van den Ed. Achtbaren Heer Pieter Rooselaar Raad Extraordinair van India Mitsgaders Gouverneur en Directeur deser stad en Fortress Malacca, geboren den 1 Julij Anno 1703 overleden den 12 Januarij 1707.

Alsmede Mevrouw Sophia Huichelbosch Gewezen waarde gemalin van opgemelte Edel Heer Pieter Rooselaar geboren binnen de stad Rotterdam op den 24 Maart Ao. 1674 in't Kraambedde overleden den 2 Maart Anno 1709.

HEIC SEPVLTVS THEDORVS HERBESGF OBIJT AETATIS NONO A°. 1659 18 April.

Hieronder ligt begraven Maria Noelmans Huisvrouw van

D.E. Theodorus Zas Predikant in Malacca Godsalichlijk in den Heere onslapen de 14 Maart A°. 1660.

Hier legt begraven Balthasar Sonmans eenigste Soontje van Mathaeus Sonmans en Johanna Rijcke geboren den 30 Julij 1671 en Gestorven den 3 Augusti desselvigen jaers.

Hier leijt begraven Johanna Rijcke huisvrouw van Mathaeus Sonmans eenigste dochter van Isaack Rijcke en Maria Bort geboren den 25 Januarij 1673.

b. Van het oude St. Anthonij Kerkhof aan den noord-oostelijken voet van den berg St. Paulus.

Hieronder leit begraven Louis Fernandus van Gale in sijn leven vrij Coopman in Malacca oud 44 jaren. Gestorven den 1 December Anno 1674 Met desselvs huisvrouw Magdelena de Costa gestorven den 26 November Anno 1678 out 44 jaeren. Christus Spes mea.

Hieronder leid begraven Anna Reijnier van Schoonhoven huisvrouw van Jan Beer vrij coopman is geboren 24 Augustus Anno 1643 en overleden 28 November 1670 out 27 jaeren 3 maanden 4 dagen.

Monsr. Jan Beeck Saliger in sijn leven vrij coopman. In Malacca obiit 28 Maart 1682.

Bijlage VIII.

Ingekomen boekwerken gedurende het derde kwartaal 1878. Alphabetisch gerangschikt.

Albrecht (J. E.). Klapper op de wetboeken en het staatsblad van *Ned.-Indië* enz. Jaarg. 1877.

Bakker (G.). Natuur- en geschiedkundig onderzoek aangaande den oorspronkelijken stam van het menschelijk geslacht. Haarlem 1810. 8o.

Beaume (J. la). Le koran analysé d'après la traduction de M. Kasimirski et les observations de plusieurs autres savants orientalistes. Paris 1878. 8o.

Life in the Mofussil, or the civilian in lower *Bengal*, by an ex-civilian. 2 vol. London 1878. 8o.

Bertin (L. E.). Donneés théoriques et expérimentales sur les vagues et le roulis. etc. Paris 1874. 8o.

——— Complément à l'étude sur la Houle et le Roulis etc.

——— Etude sur la ventilation d'un transport-écurie et considérations générales sur les résultats à obtenir par le même procédé à bord des principaux types de navires à vapeur de guerre et de commerce. 4to.

——— Méthode nouvelle pour établir la formule de la hauteur metacentrique etc. 4to.

——— Les vagues et le roulis etc.

Beijnon (C.). Een paar opmerkingen over den maatschappelijken toestand van *Indie*. Rotterdam 1871. 8o.

——— Testament van den tijdgenoot ter verbroedering van alle partijen etc. 8o.

Allgemeine Bibliographie. Jahrg. 1877. 8o.

Bornet (Ed.). Description d'un nouveau genre de Floridées des côtes de France etc. 8o.

Bouillevaux (C. E.), l'Annam et le Cambodge etc. Paris 1874. 8o.

Catalogue of oriental coins in the British museum. Vol II and III. London 1876/77. 8o.

Information for Emigrants to the British colonies, etc. London 1878. 8o.

Vierteljahrs-Catalog aller neuen Erscheinungen im Felde der Litteratur in Deutschland. Jahrg. 1878. Heft 2.

Chalmers (John), an English and Cantonese pocket-dictionary etc. Hongkong 1859. 8o.

China, historisch, romantisch, malerisch. 8o.

De heilige boeken der Chinezen of de vier klassieke boeken van Confucius en Mencius etc. Haarlem 1862. 8o.

Courier dit Dubekart (A. M.), feiten van Brata-Yoeda. 1e bundel, Semarang 1872. 8o.

Cunningham (A.), corpus inscriptionum Indicarum. vol 1. Calcutta 1877. 4to.

Dabry de Thiersant (P.), le Mahometisme en Chine et dans le Turkestan oriental. 2 Tom. Paris 1878. 8o.

Dacosta (John). Facts and fallacies regarding irrigation as a prevention of famine in India. London 1878. 8o.

Reglement voor het liefdadigheids-gesticht te *Depok*. 8o.

Van der Tuuk. Fancy op taalkundig gebied. 8o.

De voornaamste Godsdiensten: Dozij (R.). Het Islamisme. Haarlem 1863. 8o.

Drasche (R. von). Fragmente zu einer Geologie der Insel Luzon (Philippinen). Wien 1878. 4to.

Dufossé (E.). Americana. Catalogue de livres anciens et modernes etc. 8o.

Dugat (G.). Histoire des philosophes et des théologiens musulmans. Paris 1878. 8o.

Edkins (Joseph), a grammar of the Chinese colloquial language, commonly called the Mandarin dialect. Shanghay 1857. 8o.

Endlicher (Stephan). Anfangsgründe der Chinesischen Grammatik. Wien 1845. 8o.

England, France and Egypt. London 1878, 8o.

Falck's Ambts-brieven 1802—1842. 's Gravenhage 1878. 8o.

Rapport fait par M. de Freminville sur un mémoire de M. Bartin relatif à l'emploi de jets d'air comprimé etc. 4to.

Fytche (A). Burma, past and present, with personal reminiscences of the country. 2 vol. London 1878. 8o.

Garche (Dr. A.). Linnaea. Ein Journal für die Botanik in ihrem ganzen Umfange. Band VII.

La Libreria propaganda literaria universal publication mensual de Jaime Gaspar y Alba. Anno 1 no. 1—4.

Verslag van de aanwinsten der koninklijke bibliotheek te 's Gravenhage gedurende het jaar 1877.

Groneman (Dr. F. G.). Korte inhoud van de vijf lezingen gehouden op het natuurkundig genootschap te Groningen in den winter van 1874—1875. Groningen 1874. 8o.

Grijs (A. de). Insulinde. Twaalf tafereelen uit Nederl. Indie enz. afl. 1.

Hamberg (Th.), the visions of Hung Siu-Tshuen, and origin of the Kwangsi insurrection. Hongkong 1854. 8o.

Harting (P.). Bijdrage tot de kennis der mikroskopische fauna en flora van de Banda-zee. Amsterdam 1860. 4to.

Bulletin of the Museum of comparative zoology, at Harvard college, Cambridge, vol. V no. 1.

Hedeman (F. W. H. von). Schets van de bewerking en de huishoudelijke inrichting der tinmijnen op Billiton, met platen. Zalt-Bommel 1868. 8o.

Hoffmann (D. J.). De Chinesche feestdagen volgens den Javaanschen almanak voor het jaar Dal 1783 toegelicht.

——— (J.). Observations sur l'ouvrage intitulé Anfangsgründe der chinesischen Grammatik von Stephan Endlicher. 8o.

——— De Chinesche pelgrim Hioeën Tsang en zijne reizen in Indie van het jaar 629 tot 645.

——— et H. Schultz. Noms indigènes d'un choix de plantes du Japon et de la Chine. etc.

——— Notice sur les principales fabriques de porcelaine au Japon. 8o.

Hutchinson (C. W.). Specimens of various vernacular characters passing through the post- office in India, compiled in the year 1877. Calcutta 1877. fol.

Colleccion de documentos ineditos, relativos al descubrimiento, conquista y organizacion de las antiquas posesiones Espanolas de America y oceania etc.

Indian finance defended. London 1878. 8o.

La nouvelle société *Indo-Chinoise* fondeé par M. le Marquis de Croizier et son ouvrage l'Art Khmer, par le *Dr. Legrand.* Paris 1878. 8o.

Jacolliot (L.). Voyage au pays des Brahmes. Paris 1878. 8o.

De Japansche traktaten met Nederland, Rusland, Engeland, de Vereenigde Staten en Frankrijk in 1868 te Jedo gesloten.

Jolis (A. le). De l'influence chimique des terrains sur la dispersion des plantes.

——— Mousses des environs de Cherbourg.

——— Des prétendues origines scandinaves du patois normand.

——— Liste des Mémoires scientifiques de Cherbourg.

——— De la redaction des Flores Locales au point de vue de la géographie botanique.

Jourdain (R. P.). Grammaire Française-Annamite.

Keiser (Mr. G. J.). Handboek ten dienste der residenten, assistent-residenten, secretarissen der residentiën en andere administratieve ambtenaren.

Kirchhoff en Wigand, Antiquarisches Bücherlager no. 524.

De voornaamste Godsdiensten: Kuenen (A.). De godsdienst van Israel tot den ondergang van den Joodschen staat. 2 deelen.

Lane (E. W.), an account of the manners and customs of the modern Egyptians. 2 vol.

L. D. S. letters from China and Japan.

Legrand de la Liraije (R. P.). Dictionnaire élémentaire Annamite-Français.

Lubbock (John), the origin of civilisation and the primitive condition of man.

Luttke (M). Der Islam und seine Völker.

Macnaghten (W. A.). Principles and precedents of Moohummudan Law.

Malleson (G. B.). History of the Indian Mutiny. 1857 — 1858.

Max Duncker. Geschichte des Alterthums. Band 1 — 4.

Mc. Crindle (J. W.), ancient India as described by Megasthenes and Arrian.

De voornaamste Godsdiensten: Meyboom (L. S. P.). De Godsdienst der oude Noormannen.

Miquel (F. A. Guil.). De cinchonae speciebus quibusdam, adiectis iis quae in Java coluntur.

Het boeck D. L. H. van Montfoort, van den oproer der wederdooperen etc.

Morrison (R.), a vocabulary of the Canton dialect (part III: Chinese words and phrases).

Muir (W.), the life of Mahomet from original sources.

Mijer (P.). Kronijk van Nederl. Indie loopende van af het jaar 1816.

Alphabetisch register op de comptabiliteits-verordeningen van Ned. Indie.

Verslag van den raad van beheer der *Nederl.-Indische* spoorweg-maatschappij over het dertiende boekjaar.

Catalogus van de in het gebouw der Nederl.-Indische maatschappij van nijverheid en landbouw op het Koningsplein te Batavia tentoongestelde Nederl.-Indische inzendingen, bestemd voor de internationale expositie van Parijs in 1878.

De voornaamste Godsdiensten: Oordt (J. W. G. van). De godsdienst der Grieken met hunne volks-denkbeelden.

Open brief van een Oost-Indischen hoofd-ambtenaar met verlof aan een lid van de tweede kamer der Staten Generaal.

Ortolan (Th.). Règles internationales et diplomatiques de la mer.

Osborn (R. D.). Islam under the Khalifs of Baghdad.

Overijselsche vereeniging tot ontwikkeling van provinciale welvaart gevestigd te Zwolle. Catalogus der bibliotheek.

Parsons (R. C.), on the working of punkahs in India, as at present carried out by coolie labour, and the same operation effected bij machinery.

De voornaamste Godsdiensten: Pierson (A.). Geschiedenis van het Roomsch katholicisme tot op het concilie van Trente. 4 deelen.

Pruijs v. d. Hoeven (A.). Een woord over Sumatra. 2 deelen.

The Punjaub and North-west frontier of India by an old Punjaubee.

Quaritch (B.). Catalogue of works on science. nos. 314 t/m 317.

De voornaamste godsdiensten: Rauwenhoff (L. W. E.). Geschiedenis van het protestantisme. 3 deelen.

Rees (W. A. van). Historisch-Indische schetsen. Leesboek voor den militair.

Richard (Leonce), kitab pada menjatakan bhasa jawi atau malayoe.

————— ilmu sarfu dan nahu deri bhasa jawi, atau malayoe.

Rochechouart (J. de). Excursions autour du monde. Pékin et l'intérieur de la Chine.

Roorda v. Eysinga (W. A. P.). Maleisch en Nederduitsch Woordenboek.

Rijckevorsel (D. van). Brieven uit Insulinde.

Simpson Culbertson. Darkness in the Flowery land.

Spengel (A.). Ueber die lateinische komödie.

Hobart (J. W. H.). Islam and its founder.

Suringar (W. F. R.) enz. Nederl. kruidkundig archief.

Talboys Wheeler (J.). Early records of British India.

Teijsmann (J. E.) en S. Binnendijk. Bijdrage tot de kennis van het echte ijzerhout, enz.

De voornaamste Godsdiensten: Tiele (P.). De Godsdienst van Zarathustra bij de oude Perzische volken.

Vissering (W.), on Chinese currency. Coins and paper money.

Vliet (L. V. W. van). Afscheiding tusschen Nederlandsche en Nederl.-Indische financiën.

Wakefield (W.), our life and travels in India.

Weigel (T. O.). Catalogue d'une belle collection d'ouvrages relatifs à l'Amérique et aux autres parties du monde, en vente aux prix marqués.

Weil (G.). Mohammed der Prophet, sein Leben und seine Lehre.

Wright (W.), a grammar of the Arabic language etc.

BIJLAGE IX.

Lijst der ingekomen boekwerken gedurende het 4e kwartaal 1878, alphabetisch gerangschikt.

Aa. (J. W. S. van der). De leer van het bewijs in strafzaken, volgens het Nederl. Ind. strafregt. enz.

———— Het civiel proces voor de landraden en rapats op Java en Madura en ter Sumatra's Westkust.

Almanak (Takwin) atau hitoengan hari, boelan, tahon orang mesehi 1878.

Andrew (W. P.). India and her neighbours.

Annales de l'extrême-orient. Ire année 1878 no. 1—4.

d'Anville (M.). Atlas général de la Chine, de la Tartarie chinoise et du Tibet.

Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik. Unter Mitwirkung hervorragender Fachmänner herausgegeben von *Carl Arendts*. Jahrg. I Heft 1.

Recueil d'itinéraires et de voyages dans l' Asie centrale et l' extrême orient.

Straits branch of the Royal Asiatic society. Journal no. 1.

Atjeh gedurende de tweede expeditie en later, door een oud-officier.

Atoeran di atas perkara ongkost koeboeran akan mengoempoelkan oewang tjellengan boeat orang-orang tjina njang ada di bilangan *Bogor*.

Verzameling van de voornaamste ingekomene en uitgegane stukken, behandeld in de vergaderingen van de kamer van koophandel en nijverheid te Batavia 1878.

Vier adviezen van de kamer van koophandel en nijverheid te Batavia over de invoering van eene personele belasting en van een patentrecht in Ned. Indie.

Het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen gedurende de eerste eeuw van zijn bestaan, 1778—1878, door Mr. *T. H. der Kinderen.*

——— Verslag der viering van het honderjarig bestaan op 1 Junij 1878.

Programma van het Bataviaasch Genootschap, opgerigt te Batavia in 1778, voor den jaare 1782.

Idem in het Fransch.

Zur Naturgeschichte des Verbrechens. Vortrag des Prof. Dr. Moriz *Benedikt*, gehalten in der Plenarsitzung der „Wiener Juristischen Gesellschaft" am 28 December 1875.

Berg (N. P. van den). Mist het protest tegen „de bijdrage" een op recht en billijkheid steunenden grondslag enz.

——— Brand en brandgevaar te Batavia.

——— Scheiding tusschen de Nederl. en de Indische financiën.

Blussé (P.) en Raden Karta Winata. Hollandsch — Soendaasch woordenboek.

Bodde (D.). Modellen voor notarieële acten.

Boudewijnse en van Soest. De Indo-Nederl. wetgeving. deel 3 afl. 1.

Braam Houckgeest (F. A. van). De mariniers te Atjeh.

Brooshooft (P.). Geef Indie wat Indie's is.

Brumund (J. F. G.). Want hoedanig is uw leven?

Bruijn (H. de). George Burnell's verhandeling over de kalksoorten, cementen enz.

Burnell (A. C.), the Jaiminīya text of the Arsheyabrahmana of the Sama Veda.

Castilho. Theatro de Molière.

Catalogus der boekwerken en geschriften, uitmakende de bibliotheek der algemeene secretarie.

Die Englische Nordpolexpedition 1875—1876 unter Capitän Nares und ihre Resultate. Vortrag gehalten im

Wissenschaftlichen Club zu Wien von Dr. *J. Chavanne*, mit einer Karte.

Clercq (F. S. A. de). Het Maleisch der Molukken.

Rapport van den ingenieur J. L. Cluijsenaar, over den aanleg van een spoorweg ter verbinding van de Ombilien kolenvelden op Sumatra met de Indische zee.

Groot (C. de). Notice, donnée sur l'invitation de et pour mes collègues du jury de la classe 43 de l'exposition de Paris de l'an 1878.

Costa Alvarenga (P. F. da). Leçons cliniques sur les maladies du coeur.

Croizier (de), la Perse et les Persans. Nasr-Eddin-Schah, le nouvel Iran et l'équilibre Asiatique.

Cust (R. N.), a sketch of the modern languages of the East Indies.

De Atjeh-drukpersvervolging tegen H. B. van Daalen.

——— Een brief uit de Oost.

Diest (P. van). Bangka, beschreven in reistogten.

Tweede Ind. Landbouw-Congres te *Djokjokarta*.

Concept. programma voor de eerste dagen van April 1875 en van de bij die gelegenheid te houden tentoonstelling van landbouw-werktuigen en voortbrengselen van landbouw enz.

Programma van het congres van Dingsdag den 20 April tot en met Vrijdag den 30 April 1875.

Tentoonstelling te Djokjakarta. Beschrijvende lijst der werktuigen voor den landbouw en de huishouding, kunstmeststoffen enz. ingezonden door Boeke en Huidekoper.

Beschrijvende lijst der ingezonden voorwerpen.

Doin (O.). Catalogue général des livres de médecine et de sciences naturelles.

Dozij (R.). De Israelieten te Mekka.

British parliamentary blue-books relating to East-India

ordered by the House of Commons to be printed. 1878.

Copy of report of the debate in the legislative Council of the Government of India on the 27th day of December 1877.

Copy of the report of the debates in the legislative Council of the Government of India, on the 16th day of January and the 9th day of Febr. 1878.

Copy of Mr. Robertson's report of his tour in Caimbaton 11 April 1878.

Eck (R. van). Schetsen van het eiland Bali.

Engelbronner (C. C. E. d'). Het leven van den generaal Frederik von Gagern.

Esseiva (P.). Pastor Bonus. Praemio aureo ornatum in certamine poetico Jacobi Henrici Hoeufft carmen.

Eijdman (F. H.). Diffusie? Beoordeeling van de brochure: Een gewigtig voorstel in het belang der suikerindustrie op Java door G. M. W. Zuur.

Eyriaud des Vergnes (M. P. E.), l'archipel des îles Marquises.

E. W. K. Heden! niet morgen.

F. F. De gouden zon, blijspel in drie bedrijven.

Wiwåhå Djarwå en Bratå Joedå kawi. door Th. A. Friederich.

Garnier Pagès. Dictionnaire politique. Encyclopédie du langage et de la science politique.

Die Homöopathie. Vortrag van Dr. A. Gerstel.

Geerts (A. J. G.), les produits de la nature Japonaise et Chinoise.

Giles (H. A.), record of the Buddhistic kingdoms.

Gorkom (K. W. van). Verslag omtrent de kinakultuur op Java, gedurende 1865.

——— Gids voor de contrôleurs bij het binnenlandsch bestuur op Java en Madura.

Grashuis (G. J.). De Soendanesche tolk. Holl.-Soend. woordenlijst.

——— Zedeleer naar Ghazzali.

——— Soendaneesch leesboek.

Groll (J.). Eene zeehaven voor Batavia.

Haakman. Atjeh. Beschouwingen.

Nederl. Maatschappij ter bevordering van nijverheid te *Haarlem*. Tijdschrift 1878 April-Sept. Feestreden en feestcantate bij het eeuwfeest.

Hans Freiherr von Schwarzenberg. Ein Bild aus deutscher Rechts- und Culturgeschichte.

De reis van Harderwijk naar Oost-Indië.

Hasselt (N. van). De koninklijke Militaire Akademie en hare strafregtspleging.

Heekeren (C. S. van). Waarheid gestaafd door bewijsstukken.

——— Ophelderingen over mijn ontslag als hoofdagent op Java der Internationale Crediet- en Handelsvereeniging „Rotterdam."

Heim (H. J. van der). Finantieele aanteekeningen.

Henket (N. H.), E. Steurwald en P. van Dijk. Watervoorziening van de hoofdplaats Soerabaja. Beantwoording der prijsvraag.

Heijne (B.). Tracts, historical and statistical, on India.

Hoezoo (W.). Opwekkingsrede ter uitbreiding van het Christendom.

Humme (H. C.). Abiåså, een Javaansch tooneelstuk.

A handbook on Gold and Silver by an Indian official.

Het Indische leger, de daaronder heerschende geest, enz.

Jagor (F.). Ost-Indisches Handwerk und Gewerbe mit Rücksicht auf den Europäischen Arbeitsmarkt.

Jansz (P.). Javaansch-Nederlandsch Woordenboek met latijnsche karakters.

——— Nederl.-Javaansch Woordenboek.

Stukken betreffende het onderzoek der commissie voor de opname der verschillende suikerfabrieken op Java.

Die Kaiser Franz Josefs Hochquellen-Wasserleitung. (Ein Vortrag von Felix *Karrer*.)

Die untergegangene Thierwelt in den Baumaterialen Wiens. (Ein Vortrag von Felix *Karrer.*)

Die Kaiser Franz Josefs Hochquellen-Wasserleitung. Geologische Schilderung von Felix Karrer.

Kaijser (Ch. G.). Volständiges Bücher-Lexicon enthaltend alle von 1750 bis zu Ende des Jahres 1832 in Deutschland und in den angrenzenden Ländern gedruckten Bücher.

Kemp (P. H. van der). De leer der administratie van staatsfinancien.

Kesteren (G. E. van) en anderen. Vlugschriften over Indische aangelegenheden. I. eenige kantteekeningen op de Indische begrooting voor 1879. II. Vervolg daarop.

Kesteren (C. E. van). Hoe het in Indie gaat.

Kool (J. A.) en N. H. Henket. Onderzoek in hoe verre de smalle spoorwijdte van 1,00 à 1,10 meter voor de behoeften van het vervoer op Java toe te passen en uit een economisch oogpunt aan te bevelen zoude zijn.

Kuntze (O.). Cinchona-arten, Hybriden und Cultur der Chininbäume.

Lanfrey (P.). Histoire de Napoleon Ier.

Lange (G. A. de). De Javasche Bank en de fiduciaire geldsomloop.

Ini tjarita namanja *Lawah-Lawah* merah.

Lindo (Dr. M. P.). De opkomst en ontwikkeling van het Engelsche volk.

L. v. T, Eenvoudig onderwijs in de Christelijke godsdienst.

Marre (A.). Extrait du kitab al Mobarek D'Abdul Wafa al Djoueini.

——— le mesjahat de Mohammed ben Moussa al Kharizini.

Maurits. Onze inlandsche vijand.

Medhurst (W. H.), a dictionary of the Hok-keën dialect of the Chinese language.

Melho (Ph. de). Eenige psalmen des koninglijken prophete Davids. enz.

Jang katiga *Mesekhy* jang khudus.

Millard (J.). De suikerindustrie op Java toegelicht.

Money (J. W. B.). Java of hoe eene kolonie moet bestuurd worden. 2 deelen.

Muller (F. von). Select plants readily eligible for industrial culture or naturalisation in Victoria.

Muehleisen Arnold (J.). Ismael; or a natural history of Islamism and its relation to Christianity.

Mulder. Brieven over den toestand, waarin het Europeesch kerkhof te Batavia verkeert.

Mijer (P.). Jean Chrétien Baud.

Nederburgh (S. C. H.). Proeve van een onderzoek ter beantwoording der vraag: is de zuiver gouden muntstandaard in Nederl. Indie bestaanbaar?

Reglement van krijgstucht of discipline voor het krijgsvolk te lande van de vereenigde *Nederlanden*, bijgewerkt tot 1878.

De slag van Voorburg in Julij 1875. Een droom over Neerlands defensie te land en ter zee.

Blik op de verdediging van Neêrlands Oost-Indische bezittingen.

Verzameling van reglementen, besluiten, aanschrijvingen enz. betrekkelijk het lager onderwijs voor Europeanen enz. in Ned.-Indie.

Naam en ranglijst der officieren bij de land- en zeemagt in Nederl. Indie 1857.

Benoeming der gesteenten, aangenomen bij het mijnwezen in Ned.-Indië.

De Magistratuur in Ned.-Indie.

Wenken en raadgevingen voor jeugdige ambtenaren in Ned.-Indië.

Instructie omtrent de behandeling van voorwerpen der natuurlijke historie, ten dienste der officieren van gezondheid in Ned.-Indië.

Reglementaire en andere wettelijke bepalingen, betreffende het

beheer der justitie op de buitenbezittingen in Ned.-Indië.

Palmer van den Broek (W.). Javaansche vertellingen, bevattende de lotgevallen van een kantjil, een reebok en andere dieren.

Sapuloh Pasanan.

Sawatoe perkataän, dengan sohbatkoe.

Pompe (A.). Geschiedenis der Nederlandsche overzeesche bezittingen.

Quaritch (B.). Catalogue of works in science. etc. no. 318, 319.

Rees (O. van), overzigt van de geschiedenis der Preanger Regentschappen.

Roorda van Eysinga (P. P.). Algemeen Javaansch en Nederduitsch Woordenboek.

Roos (S.). Iets over Endeh.

Saint-Priest (de). Mémoires sur l' ambassade de France en Turquie etc.

Samot (D. J. A.). Het vraagstuk van de pensioenen voor rijksambtenaren door den heer P. van Geer behandeld.

Sars (G. O.), on some remarkable forms of animal life from the great deeps off the Norwegian coast. etc.

Schram (M. J.). Het goedgekeurde havenplan voor Batavia te Tandjong Priok.

Goethe's äussere Erscheinung. Vortrag von R. J. Schroër.

Schuurman Jhzn (J. A.) „De grootste der zondaren."

Seijd (E.), the fall in the price of silver.

Journal of the Shanghai literary and scientific Society, no. 1.

Verslag van het protestantsche weeshuis te Soerabaja over de jaren 1866, 1868, 1872—1877.

Reglement voor het Weezengesticht der protestantsche gemeente van Soerabaja.

Reglement van den algemeenen kerkeraad der protestantsche gemeente van Soerabaja.

Die Rechtskenntnisse des Publikums. Vortrag von Dr. Emil Steinbach.

Studiën op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied. Jaar. 11 afl. 2 en 3.

Sturler (J. E. de). Geschiedenis van Java, van Thomas Stamford Raffles, vertaald.

Sturler (W. L.). Bijdrage tot de kennis en rigtige beoordeeling van den zedelijken, maatschappelijken en staatkundigen toestand van het Palembangsche gebied.

Verzoekschrift door de gezamenlijke eigenaren en administrateuren van landbouwondernemingen in de rijken van Deli, Langkat en Serdang ter Oostkust van Sumatra.

Swart (A. J.). Inwijdingsrede, uitgesproken bij de opening van het nieuwe gebouw voor de Christelijke ambachtschool, op Maandag 5 April 1858.

Swaving (Dr. C.). Batavia's Sanitaire geschiedenis enz.

Twee *Tamilsche* boeken.

Toorn (J. L. van der) en L. K. Harmsen. Pada menjatakan sagala hal-ahwal ilmoe petjahan.

Urechi (G.). Chronique de Mildarri depuis le milieu du XIV siècle jusqu' à l'an 1594.

F. C. Donders. Onderzoekingen, gedaan in het physiologisch laboratorium der Utrechtsche hoogeschool, tweede reeks deel II en III; derde reeks deel I afl. 1—3, II afl. 1—3, III afl. 1 en 2, IV afl. 1, V afl. 1.

Verbeek (R. D.). Eenige beschouwingen over goud en de aanwezigheid daarvan op Sumatra's Westkust.

Vliet (L. van). Bijdragen tot de kennis der Ned. Oost.-Indische bezittingen.

Vloten (J. van). Busken Huet's nationale vertoogen getoetst.

Volkeman (T.). Gronden tot verandering van artikel 194 der grondwet.

L

Waitz (Th.). Anthropologie der Naturvölker. 1er Theil zweite Auflage, 2er — 6er Theil.

Wall (A. F. v. d.). Hikajat Aladdin.

——— De voorrede van Dr. H. N. van der Tuuk in het verkort Maleisch — Nederl. Woordenboek.

Weeveringh (J. J.). Handleiding tot de geschiedenis der staatsschulden.

Wissenschaftlicher Club zu *Wien*. Jahresbericht 1876/77, 1877/78.

Weijde (J. v. d.), perkara kenal dan taoe darie oemoernja koeda.

Wullerstorf Urbair (B. von). Reise der Oesterreichischen Fregatte Novara um die Erde.
Anthropologischer Theil. 1e Abth.
Botanischer Theil. 1er Band.
Medizinischer Theil. 1 Band.
Statistisch-Commercieller Theil. 2 Bände.
Zoolog. Theil. 2 Bände.
Uebersichtliche Darstellung.

Bijlage I.

Lijst der ingekomen boekwerken over het vierde kwartaal 1877.

Résumé van het onderzoek naar de regten, die door den inlander op de onbebouwde gronden worden uitgeoefend in de residentiën *Zuider- en Ooster en Wester-Afdeeling van Borneo*, *Banka*, *Billiton*, *Menado*, *Amboina* en *Timor* en het gouvt. *Celebes en onderhoorigheden*.

Jongens-weezeninrigting te *Soerabaija*. Verslagen der hoofdcommissie te *Batavia*, 1875—76.

Wallace (J. W.), a discourse pronounced on the inauguration of the new hall, March 11, 1872, of the Historical Society of Pennsylvania.

Stent (G. C.), a Chinese and English pocket dictionary.

Mayers (W. F.), the Chinese readers manual, a handbook of geographical, historical, mythological and general literary reference.

Notice biographique sur William Penn.

Pavesi (F.). Hollandia.

Macedo (J. M. de), anno biographico Brazileiro. 3 vol.

Scheafer (P. W.), historical map of Pennsylvania.

Catalogue and supplement of charities conducted by women, as reported to the Women's centennial executive committee of the United states.

Frederik Muller en Co. Catalogue of books, plates, maps, etc on North and South America.

Hooykaas (J. C.). Repertorium op de koloniale litteratuur etc. 2e stuk.

Mr. Laurens Pieter van de Spiegel en zijne tijdgenooten. 2e deel.

Danvers (F. C.). India.

Kruyt (J. A.). Atjeh en de Atjehers, twee jaren blokkade op Sumatra's N. Oostkust.

Pierson (A. G.). Koloniale politiek.

Rochemont (J. J. de), onze oorlog met Atsjin. Deel I, deel II afl. 1.

Bordes (J. P. de), een woord aan de aandeelhouders der Nederl. Ind. Spoorwegmaatschappij.

——— Hetzelfde werk wederlegd door G. C. Daum.

Baumhauer (E. H. von), archives Néerlandaises des sciences exactes et naturelles.

Serrurier (L.), een en ander over Japan.

Entstehungsgeschichte der evangelischen Missions-gesellschaft zu Basel. Mit kurzen Lebensumrissen der Väter und Begründer der Gesellschaft.

Geschichte der Rheinischen Missionsgesellschaft. Im Auftrage des Vorstandes der Gesellschaft aus den Quellen mitgetheilt von L. van Rohden.

Boudewijnse J. en G. H. van Soest. De Indo-Nederlandsche wetgeving. Deel II, afl. 1 en 2.

Vreede (A. C.). Aanhangsel met bijvoegsel en verbeteringen, behoorende bij het eerste en tweede stuk van de handleiding tot beoefening der Madoeresche taal.

Burnell (Dr. A. C). Elements of South-Indian palaeography.

Verslag aan Z. E. den Minister van binnenlandsche zaken over de Ned. afdeeling op de internationale tentoonstelling gehouden te Philadelphia.

Sumatra-expeditie. Bijblad behoorende bij het tijdschrift van het aardrijkskundig genootschap te *Amsterdam.*

Cavazzi (P. G. A.). Istorica descrittione de tre regni Congo etc.

Jansz (P.). Landontginning en Evangelisatie op *Java.*

Veth. *Java*, geographisch, ethnologisch, historisch. Deel 2 afl. 22, 25.

Martin (F. S. S.). The British Colonial library in X volumes.

Verslag van de aanwinsten der Konink. bibliotheek te 's Gravenhage over het jaar 1876.

Lantsheer (M. F.). Zelandia illustrata.

Hector (J.), two ques ions of Indian revenue: railways and land.

Hull (E. C. P.). Coeff: planting in Southern India and Ceylon.

Swigger (S.). De Arabische Alkoran.

Legrand (E.). Recueil de Poëmes historiques en grec vulgaire relatifs à la Turquie et aux Principautés Danubiennes publiés, traduits et annotés. Paris 1877. 8°.

Schefer (Ch.). Histoire de l' Asie centrale (met Persiaanschen text).

——— Relation de l'ambassade au Kharezm (Khiva) de Roza Qouly Khan.

Die geognostische Durchforschung Bayerns. Rede in der öffentlichen Sitzung der K. Akademie der Wissenschaften am 28 März 1877.

Verstehen und Beurtheilen. Festgabe zum Doctor-Jubiläum des Herrn Professors Dr. L. von Spengel.

Bijlage II.

Lijst der boekwerken ingekomen gedurende de eerste drie maanden van 1878.

Baker (Samuel White), the Albert N'yanza, great basin of the Nile, and explorations of the Nile Sources. 2 vol.

De irgtigste Udtryk for Begreberne Herre og Fyrste i'de semitiske Sprog. Et Bidrag til semitisk Etymologie af *E. Blix*.

Bottini (Dr. Antinio). Herinneringen van Genua naar Batavia. Uit het Italiaansch vertaald door Mevrouw de Graaff-Holtrop.

Broch (Dr. O. J.), le royaume de Norvège et le peuple Norvégien, ses rapports sociaux, hygiène, moyens d'existence, sauvetage; moyens de communication et économie.

Cameron (V. L.). Across Africa. 2 vol.

Caspari (Dr. C. P.). Ungedruchte, unbeachtete und wenig beachtete Quellen zur Geschichte des Taufsymbols und der Glaubensregel III.

Dapper (Dr. O.). Gedenkwaardig bedryf der Nederlandsche Oost-Indische maatschappy, op de kust en in het keizerryk van Taising of Sina. etc.

Dissel (S. van). Eenige bijzonderheden betreffende de christelijke hervormde gemeente te Paramaribo.

Doeff (H.). Herinneringen uit Japan.

Doren (J. B. J. van). De openstelling van Japan voor de vreemde natien in 1856, enz.

Dulaurier (M. Edouard). Institutions maritimes de l'archipel d'Asie traduites en Francais.

Duret (Th.). Voyage en Asie. Le Japon, la Chine, la Mongolie, Java, Ceylon, l'Inde.

Elink Schuurman (G.). Eenige beschouwingen over verkoop van gouvernementskoffij in Indie.

Gids voor de bezoekers der historische tentoonstelling van Friesland, gehouden in Z. M. paleis te Leeuwarden in den zomer van 1877.

Gerlach (A. J. A.). Nederlandsch-Oost Indie. 2 stukken.

Hasenpflug (F.). Overwegingen betreffende de veranderingen van het systeem der koffijveilingen bij de Nederl. Handelmaatschappij.

Heine (W.). Japan und seine Bewohner.

Jacob (G. L.). The raja of Sarawak.

Keijser (J. P.). Inhoudsopgave van het thans kompleet verschenen werk Neerlands letterkunde in de negentiende eeuw.

Kern (H.). Eene Indische sage in Javaansch gewaad.

Lane (E. W.), an Arabic — English lexicon. Book I, part 6.

Lith (Mr. P. A. v. d.). Nederl. Oost-Indie. Beschreven en afgebeeld voor het Nederl. volk.

———— Het doel en de methode der wetenschap van het koloniale recht. (Redevoering.)

Loth (O.), a Catalogue of the Arabic manuscripts in the library of the India Office.

Ludovici (L.). Lapidarium zeylanicum.

Mainwaring (G. B.), a grammar of the Rong (Lepcha) language, as it exists in the Doyeling and Sikim hills.

Mees (F. Alting). De Indische begrooting in verband tot de Indische belangen.

De Direktie der Nederl. Handelmaatschappij en artikel 54 der statuten.

Nieuhof (J.). Het gezandtschap der Neerlandsche Oost-Indische Compagnie, aan den grooten Tartarischen Cham, den tegenwoordigen Keizer van China.

Atlas de l' archéologie du Nord.

Oosterzee (J. J. van). Het vaste fundament. Leerrede bij het aftreden als academie-prediker te Utrecht.

Koloniaal verslag van 1877 van Nederlandsch Oost-Indie.

Norwegian special Catalogue for the international exhibition at *Philadelphia*.

Pynappel (Dr. J.). Het recht en de waarde der beoefening van het Maleisch en in 't algemeen van de Polynesische talen, als vak van hooger onderwijs (Redevoering.)

Sande Bakhuijzen (H. G. v. d.). Catalogus van de boeken op 1 Januarij 1877 aanwezig in de bibliotheek der sterrenwacht te Leiden.

Schübeler (Dr. F. C.). Die Pflanzenwelt Norwegens. Ein Beitrag zur Natur und Culturgeschichte Nord-Europas.

Schrenck (Dr. L. von). Reisen und Forschungen im Amur-Lande. Band IV. Erste Lieferung.

Siebke (H.). Enumeratio insectorum Norwegicorum.

Fasciculus II Catalogum coleopterorum continens.

Fasciculus III Catalogum lepidopterorum continens.

Spalding. Japan and around the world.

Stanley (H. M.). How I found Livingstone. Travels, adventures and discoveries in Central Africa, including four months residence with Dr. Livingstone. Second edition.

Trumpp (Dr. E.), the Adi Granth or the holy scriptures of the Sikhs, translated from the original Gurmukti, with introductory essays.

Veth (P. J.). De toevoeging der talen en letterkunde van Nederl. Indie aan de vakken van hooger onderwijs. (Rede.)

Formosaansche woordenlijst volgens een handschrift te Utrecht. Voorafgegaan door eenige korte aanmerkingen betreffende de Formosaansche taal door *C. J. van der Vlis.*

De wanordelijkheden in de Javasche vorstenlanden (vervolg.)

Waal (E. de). Onze Indische financien, nieuwe reeks aanteekeningen (eindcijfers, bijdragen aan het moederland, Hoofdbestuur, Landmagt).

Waller (H.). The last journal of David Livingstone in central Africa, from 1865 to his death.

Wijck (Jhr Mr. H. C. v. d.). Onze staatkunde, politieke beschouwingen.

Bijlage III.

Lijst der ingekomen boekwerken gedurende het 2e kwartaal van 1878.

Albrecht (J. E.). Klapper op de wetboeken en het staatsblad van Ned. Ind.

Boekoe peringettan dari hal boeloe oeles, nama dan tanda oetawa prenahnja oenjengan koeda.

Bosse (Mr. P. P. van). Indische begrootingskwestiën.

Burkhardt (Dr. G. F.). Kleine Missions-Bibliothek oder Land und Leute, Arbeiter und Arbeiten etc.

Burnell (Dr. A. C.), the Samhitopanishadbrahmana etc.

Casas (Bartolomé de las). Historia de las Indias. 5 deelen.

Christlieb (Dr. Theodor). Der indo-britische Opiumhandel und seine Wirkungen.

Cordelier-Delanoue (M.). Histoire de 1682. L'île de Java.

Delarbre (Jules), les Colonies Françaises, leur organisation, leur administration.

D'Ohsson (De M. * * *). Tableau général de l'empire Othoman etc. 3 Tomes.

Döllinger (J. v.). *Aventin* und seine Zeit.

Mittheilungen aus dem Königlichen Zoölogischen Museum zu Dresden. Heft 2.

Ellis (W.). Reizen langs de kusten van China, en bezoek op Corea en de Loo-Choo eilanden in de jaren 1832 en 1833 door K. Gutzlaff.

Giglioli (Enrico Hillyer). Viaggio intorno al globo della R. pirocorvetta italiana Magenta, negli anni 1865—66—67—68. etc.

Goltstein (Mr. W. Baron van). Het vaststellen der Indische begrooting bij de wet.

Almanach de *Gotha* 1878.

Groneman (Dr. J.). De Preangan Regentschappen op Java. Landschappen naar de natuur geteekend.

Evangelisches Missions-Magazin. Neue Folge. Herausgegeben im Auftrag der evangelischen Missionsgeselschaft von Dr. Hermann Gunder. Jahrg. 1865—1868.

Gutzlaff (K.). Geschiedenis der uitbreiding van Christus Koningryk op aarde. 2 deelen.

Haar (Bernard ter). Gedichten.

Harting (Dr. D.). Grieksch-Nederlandsch Handwoordenboek op het Nieuwe Testament.

Heim (Jhr. Mr. H. J. van der). Belasting en leening.

Hollander (Dr. J. J. de). Handleiding bij de beoefening der Maleische taal en letterkunde.

Perdjandjian Anjar hartosna sadajana kitab noe kasĕbat indjil goesti oerang *Jesoes Kristoes.*

Johnson (H. Luttman). Indian finance, a short sketch for non-indian readers.

Kan (Dr. C. M.). Het internationaal onderzoek der Afrikaansche binnenlanden.

Kesteren (C. E. van). Nederlands belangen en Indië's grieven.

Kinderen (Mr. T. H. der). Feestrede bij het eeuwfeest van het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

Koloniale Kronyk (overdrukken uit de economist).

Krehl (Ludolf), le Recueil des traditions Mahométanes par Abou Abdallah Mohamed ibn Ismael el-Bokhari. 3 vol.

Kremer (Alfred von). Culturgeschichte des Orients unter den Chalifen. 2 Bände.

——— Aegypten. 2 Theil.

Leemans (Dr. C.). Het rijksmuseum van oudheden en het rijks ethnographisch museum te Leiden gedurende het jaar 1876.

Linnaeana in Nederland aanwezig. Tentoongesteld op 10 Januarij 1878 in het Koninklijk Zoologisch genootschap "Natura Artis Magistra" te Amsterdam.

Het evangelie van *Lucas* in het Soendaneesch.

Luro (E.), le pays d' Annam. Etude sur l'organisation politique et sociale des Annamites.

Malleson C. S. I. (Colonel G. B.). Final French struggles in India and on the Indian seas.

Marraccius (Ludovicus). Alcorani textus universus ex correctioribus Arabum exemplaribus summa fide atque pulcherrimis characteribus descriptus.

Mc Nair (F.). Perak and the Malays. Sarong and Kris.

Meijer (Dr. A. B.). Ueber die Negritos oder Aëtas der Philipinen.

———— Die Kalangs auf Java.

Oudemans (Dr. C. A. J. A.). Rede ter herdenking van den sterfdag van Carolus Linnaeus, eene eeuw na diens verscheiden, in Felix Meritis op den 10^{en} Januarij 1878 uitgesproken.

Parliamentary (British) bluebooks relating to India 1877.

Quarles van Ufford (Jhr. Mr. J. K. W.). Herinneringen uit Scandinavie.

———— Geschiedenis der N. O. I. bezittingen door Meinsma.

Rietstap (J. B.). Armorial Général.

Roorda (T.), beknopte Javaansche grammatica, benevens een leesboek. 2de verbeterde uitgaaf.

Sars (G. O.). On the practical application of autography and on a new autographic method.

Programma van het 3de Indische landbouwcongres te houden te Soerabaija.

Speelman (Jhr. S.). Waar gaan wij heen?

Een nalezing — Geen bloemlezing. Het wetsontwerp tot bekrachtiging van vier overeenkomsten tusschen den Staat en de N. I. Spoorweg-maatschappij.

Steiner (Dr. Heinrich). Die Mutaziliten oder die Freidenker im Islam.

Studien op godsdienstig, wetenschappelijk en letterkundig gebied.

Segala surat perdjandjian baharu maha besar toehan Jezus Christus.

Tiele (P. A.). De Europeërs in den Maleischen Archipel, eerste gedeelte, 1509 — 1529.

Vambery (Hermann). Der Islam im neunzehnten Jahrhundert.

Veer (G. S. de). Onderzoek van de vraag of een tot het Christendom bekeerde Mahomedaan meer dan eene vrouw mag behouden.

Williams D. C. L. (Monier). Modern India and the Indian, being a series of impressions, notes and essays.

Wallace (Alfred R.). Tropical nature and other essays.

Het Christendom in de Zuidzee, of reizen en lotgevullen van den zendeling J. Williams.

Algemeen politie-reglement voor de inlanders in Nederl. Indie. In het Javaansch vertaald door F. L. Winter.

Wintgens (M. W.). Redevoeringen in de 2de kamer der Staten Generaal.

Woudrichem van Vliet (L. van). Over spoorweguitbreiding op Java.

Wijck (Jhr Mr. H. C. v. d.). De koloniale kwestie, derde herziene uitgaaf.

Wustenfeld (Ferd.). Ueber das Leben und die Schriften des Scheich Abu Zakanja Jahja el Nawani.

Eenige Javaansche en Maleische traktaatjes.

Bijlage IV.

Verslag omtrent de resultaten verkregen bij het doen van archeologische opgravingen op het Diëng-Plateau.

Aangaande de archeologische opgravingen op het *Diëng-Plateau* gedurende den loop van het jaar 1877 kan het navolgende worden medegedeeld:

Sedert de indiening van het verslag over 1876 werden deze opgravingen tot 15 Maart 1877 geregeld voortgezet, en op dien dag gaf ik den eerstaanwezenden Ingenieur van *Bagelen* kennis dat het voorschot van *f* 500, in September 1876 toegestaan, verwerkt was, met verzoek weder een voorschot aan te vragen, ten einde het werk toch zoo kort mogelijk te laten stilstaan.

Van 15 Maart tot het begin van Junij bleef het werk gestaakt, aangezien eerst op het einde der maand Mei weder de noodige gelden werden toegestaan.

Bij missive van den eerstaanwezenden Ingenieur van *Bagelen* dd°. 6 April 1877 n°. 257 werd mij gezonden het schrijven van het *Bataviaasch Genootschap* dd°. 8 Maart 1877 n°. 15, benevens het rapport van wijlen den Hoofd-Ingenieur *G. A. Pet* dd°. 22 April 1876. Ik behandelde deze zaak bij mijn schrijven dd°. 9 Mei jl. n°. 101.

Vervolgens werd mij bij missive van den eerstaanwezenden Ingenieur van *Bagelen* dd°. 15 Mei n°. 357 verzocht een *concept reglement* in te dienen voor het toezicht op de archeologische opgravingen te *Diëng*, waaraan door mij werd voldaan bij mijne missive dd°. 22 Mei n°. 105.

Het ontvangen voorschot stelde mij nu weder in staat de opgravingen voort te zetten, daar waar ze in Maart waren gestaakt geworden.

Ditmaal werden niet alléén nieuwe fundamenten geopend, maar werd door mij bij missive dd°. 20 Junij n°. 129 aan den eerstaanwezenden Ingenieur mededeeling gedaan, dat binnen de in Februarij en Maart opgegraven fundamenten van eenen tempel een klein beeld was opgegraven, hoog 1 voet en ongeveer 2 voet in het vierkant. Dit stuk werd behoorlijk gereinigd en daarna bij de andere collectie nabij den *Passangrahan* gedeponeerd. Bij mijn schrijven aan den eerstaanwezenden Ingenieur dd°. 1 Julij n°. 142 werd weder kennis gegeven dat op 20 Junij opgedolven werden *twee stukken* van een *beschreven steen*, elk ongeveer ter oppervlakte van één voet in het vierkant. Het schrift van deze steenen was op sommige plaatsen zéér onduidelijk. Bij de opgraving was het niet moeijelijk te beslissen dat deze beide stukken vroeger een steen hadden uitgemaakt.

De Heer *H. E. Steinmetz*, controleur te *Wonosobo*, gaf zich de moeite om van deze beschreven stukken, zoo goed en zoo kwaad mogelijk, copijen te nemen, welke aan den *Heer van der Tuuk*, thans te *Bali* woonachtig, werden toegezonden.— Mogt nu de *Heer van der Tuuk* eene nadere verklaring van deze steenen geven, dan zal ik mij haasten aan het *Bat*: *Gen*: daarvan mededeeling te doen. — Verder werd bij mijne missive dd°. 16 Augustus n°. 211 aan den eerstaanwezenden Ingenieur bericht gedaan, dat er op 7, 9 en 11 Augustus binnen een der opgedolven fundamenten werden opgegraven *één groot en één klein beeld*. De steensoort waaruit deze beelden zijn gehouwen bleek uiterlijk van dezelfde soort te zijn, als die der andere retjo's, welke zich bij den *Passangrahan* bevinden. Het grootste beeld, wegende ± 30 *kilo* is zoo goed als ongeschonden, het kleinste ± 15 *kilo* zwaar, bestaat uit 3 stukken, die elk op verschillende dagen werden opgegraven, en mist het voetstuk, waarop de beenen en voeten zijn uitgehouwen.— Een en ander werd mede gereinigd en bij de bestaande collectie gevoegd.

Op den 18en Augustus werden weder 2 *stukken* van een

beschreven steen opgegraven, die bij onderzoek deelen bleken uit te maken van de bij mijne missive dd°. 1 Julij n°. 142 bedoelde steenen.

Verder werd met het oog op den naderenden westmousson door mij last gegeven om een bamboe dak te plaatsen over de bij den *Passangrahan* opgestelde collectie beelden enz. ten einde deze oudheden te bewaren voor den invloed van weer en wind. De kosten hieraan verbonden werden bestreden uit de fondsen voor de ontgravingen toegestaan.

Daar de fondsen nagenoeg geheel verwerkt waren, werd den 11en September reeds om een nader voorschot van *f* 500 gevraagd, ten einde toch de werkzaamheden zoo kort mogelijk te staken. Deze fondsen werden echter eerst den 19en. November toegestaan, waardoor dus eene werkstaking van ruim 1 1/2 maand ontstond. In afwachting van de nader te verstrekken gelden, werkte ik echter toch door, en kwam het bedoelde afdak voor ultimo October geheel gereed; verder werden een 40 tal paaltjes met plankjes aangemaakt, die allen behoorlijk wit geschilderd en van een doorloopend nummer zullen voorzien worden, om ze daarna bij elk der tempels en fundamenten te plaatsen.

Bij schrijven van den Assistent-Resident van *Ledok* dd°. 26 September n°. 1541 werd mij verzocht te voldoen aan het voorkomende vervat in de missive van het *B. G. v. K. & W.* dd°. 12 September 1877 n°. 97 aan den Resident van *Bagelen.* Onmiddelijk werd bij mijn schrijven aan den Assistent-Resident voornoemd, dd°. 27 September n°. 263, mededeeling gedaan, dat het mij hoogst aangenaam zou zijn aan het verzoek van het *B. G.* te voldoen.

Ik vertrok daartoe den 16en. October jl. met de noodige bekwame opnemers en meetinstrumenten naar het *Diëng-Plateau.*

De onderlinge ligging der reeds bestaande en sedert de jaren 1874, 1875, 1876 en 1877 opgedolven fundamenten werd door mij met juistheid bepaald en in teekening gebragt. Van de meest belangrijke lijstwerken dezer fundamenten werden de

doorsneden geteekend, terwijl de waterleiding door mij zelve werd gewaterpast.

De vroeger door wijlen den Hoofdingenieur *G. A. Pet* gemaakte teekeningen van eenige fundamenten werden alle naauwkeurig geverifieerd en overgeteekend, daar waar het noodig was verbeterd en met meerdere doorsneden van lijstwerken aangevuld.

Zoodoende zijn alle fundamenten in teekening gebragt, en bestaat er bovendien van elk fundament eene afzonderlijke teekening op grootere schaal.

Op de bovenbedoelde situatieteekening zijn geen bergen of hellend terrein voorgesteld, om reden het beloop der bergen reeds op eene vroeger door mij ingezondene, geverifieerde teekening van den Heer *Pet*, vrij naauwkeurig is aangegeven. — Deze teekening is mede op eene groote schaal geteekend, waardoor het zéér gemakkelijk is de nader nog op te delven fundamenten te *Batavia* te doen bijteekenen.

Van de verzameling oudheden nabij den *Passangrahan* werd eene lijst opgemaakt, en zijn de beelden voorloopig allen reeds elk afzonderlijk gemerkt. — t' Was echter zéér moeijelijk te onderzoeken waar elk dezer oudheden in vroeger jaren was opgegraven geworden, deels omdat zij, die vroeger aldaar het toezigt hielden, niet meer ter plaatse aanwezig waren, deels omdat de Inlanders, die sedert eenige jaren aan de opgravingen deel namen, zich geen bepaalde plaatsen meer wisten te herinneren. Ware de Javaan uit deze streek niet zoo verregaand onverschillig voor dergelijke schoone producten van het verleden, ongetwijfeld ware de moeite, besteed aan dit onderzoek, met meer succès bekroond geworden. Zooals uit den hierbij gaanden staat alzoo blijkt, is de vindplaats van de meeste dezer oudheden nog een geheim. Mogten nader meerdere plaatsen bekend worden, dan zal ik niet in gebreke blijven daarvan mededeeling te doen.

Wegens den soms vrij langen duur der werkstaking te *Diëng*, achtte ik het wenschelijk bij mijne missives aan den eerstaan-

wezenden Ingenieur van *Bagelen* ddo. 30 November no. 358 en 1 December no. 360 voorstellen te doen ten einde den Resident van *Bagelen* in overweging te geven als een vasten maatregel aan te nemen, dat gedurende het natte jaargetijde steeds een 2 tal heerendienstpligtigen van de dessa *Diëng* beschikbaar worden gesteld om de op het plateau bestaande waterleiding, die telkenmale door het welig uitschieten van het onkruid verstopt raakt, schoon te houden, en daardoor te voorkomen dat het terrein om en nabij de *Ardjoeno-tempels* in een moeras worde herschapen. Uit de in antwoord hierop van den eerstaanwezenden Ingenieur van *Bagelen* ddo. 6 December no. 801 ontvangen missive bleek mij echter dat hierop in den legger der heerendiensten niet kon gerekend worden (vide Bijblad no. 2879).

Deze beslissing in aanmerking nemende, gevoegd bij 't geen omtrent deze opgravingen reeds in het verslag over 1876 door mij werd medegedeeld, moet ik met nog meer kracht aandringen op de geregelde beschikbaarstelling van meerdere fondsen, ten einde het herhaaldelijke staken der werkzaamheden te voorkomen.

De resultaten verkregen bij de opgravingen gedurende den loop van 1877 kunnen, zooals uit de mededeeling van al het bovenstaande duidelijk blijkt, zéér bevredigend genoemd worden; uit de overgelegde situatieteekening zal men verder ook ontwaren dat de vroegere Hindoe-stad zich noordwaarts van de nog staande tempels heeft bevonden, want steeds noordop gaande stuitte men bij deze onderzoekingen telkenmale op funderingen.

De Ingenieur der 2e klasse in de Afdeeling Ledok,

A. MIJER.

STAAT aantoonende het aantal, de soort en de
op het Diëng-Plateau bewaard

Nummer van het Beeld.	Voorstellende welke Soort van Beelden.	Opgegraven in het jaar.
1	één vrouwengedaante.	″
2	do.	″
3	één buffel v/h. man. geslacht.	″
4	één vrouwenbeeld.	″
5	één mannenbeeld.	″
6	één mannenbeeld.	″
7	menschelijke gedaante met den kop van een olifant.	″
8	een menschelijke ged. met het hoofd van een buffel.	″
9	één mannenbeeld.	″
10	één mannenbeeld.	″
11	één mannenbeeld.	″
12	één mannenbeeld met olifantskop.	″
13	een buffel v/h. man. geslacht.	″
14	één beschreven steen.	″
15	één kind v/h man. geslacht.	″
16	één kind v/h. man. geslacht.	″
17	één mannenbeeld.	1877
18	één mannenbeeld.	1877
19	éëne voorstelling van 2 kinderen.	1877
20	één mannenhoofd.	1877
21	één buffel v/h. man. geslacht.	″
22	4 beelden als No. 21.	″
23	55 stuks beeldjes voorstell. mannen en vrouwen.	″
24	6 stuks beelden genaamd Kĕmamang.	″
25	11 stukken van lijstwerken.	″
26	een wagen getrokken door 7 paarden.	″
27	7 stuks pilaren waaraan de olifantspooten worden bevestigd (wantilan).	″
28	4 stuks zoogenaamde Oeler Năgă (1 vogel).	″
29	7 stuks gebeeldhouwde steenen.	″
30	2 voetstukken van stijlen of kolommen.	″
31	1 stuk genaamd Iringan règal.	″
32	een buffelkop.	″
33	een boewah-walooh.	″
34	een zoogenaamde djembangan.	″
35	twee stuks loempang-batoe.	″
36	4 beschreven steenen uitmakende een stuk.	1876/187[illegible]

vindplaats der benoorden den Passangrahan wordende Oudheden.

Naam der vindplaats.	Gevonden in Fundament N°.	Aanmerkingen.
beoosten dessa Diëng	〃	het hoofd beschadigd.
do.	〃	do.
Berg Pangonan (Bagèlen)	〃	beschadigd in 't midden.
voor den Passangrahan	〃	het gezigt geschonden.
Tegal Pawoehan	〃	het hoofd beschadigd.
do.	〃	de mond geschonden.
bewesten Tjandie Ardjoeno	〃	de snuit geschonden.
beoosten de dessa Diëng	〃	het hoofd beschadigd.
bij den oorspr. der Kali Seraijoe	〃	de beenen geschonden.
bewesten Tjandie Ardjoeno	〃	de mond geschonden.
do.	〃	do.
do.	〃	met geschonden voetstuk.
do.	〃	geschonden horens.
tusschen Ardjoeno-Sembodro	〃	ongeschonden.
voor den Passangrahan	〃	het hoofd beschadigd.
Tegal Pawoehan	〃	do.
zie situatie	28	de handen schonden.
	23	de hals geschonden.
	28	de monden geschonden.
	28	geschonden.
nabij de waterleiding	〃	de pooten geschonden.
Onbekend.	〃	de horens geschonden.
Onbekend.	〃	allen min of meer geschonden.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	de mond. der paard. geschond.
Onbekend.	〃	de ligchaamen geschonden.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	aan de bovenkant geschonden.
Onbekend.	〃	ongeschonden.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	do.
Onbekend.	〃	do.
in een der fundamenten.	20	geschonden.

Moenkoeng, 1 Januarij 1878.

De Ingenieur 2e klasse,

A. MIJER.

BIJLAGE V.

De gloegoe-kultuur en de bereiding van het zoogenaamd Javasch papier uit die plant.

Daar de gloegoe onder de heesterplanten sorteert, wordt zij niet met zaad maar met stekken voortgeteeld gedurende de eerstvallende regens, en komt zeer goed voort in gronden die met zandachtige deelen vermengd en niet zuiver klei zijn; de bewerking der voor deze kultuur bestemde gronden geschiedt 15 à 25 dagen vóór het planten en behoeft niet zoo naauwkeurig te worden verricht als bij andere kultuur-soorten, omdat de meeste wortels van de gloegoe zich diep in den grond ontwikkelen, terwijl de weinige wortels welke in de oppervlakte van den grond loopen, later uitbotten en mede tot bibiet gebezigd kunnen worden, die betere resultaten oplevert dan bibiet verkregen uit zijtakken; om deze reden dient het wieden of zuiveren van onkruid eerst de 2e of 3e maand na het planten te geschieden en na dien tijd wordt geene zorg meer vereischt.

De voor bibiet bestemde plantjes wordt onder de lommer of onder schaduwrijke pekarongan gekweekt, omdat bijna alle heesters, welke onder schaduw geplant worden, meestal naar de hoogte zonder veel zijtakken opschieten; door vele zijtakken toch kan het tot bibiet bestemde gedeelte zich niet krachtig genoeg ontwikkelen.

Op vette gronden geteeld, kan de gloegoe reeds na het eerste jaar of ander half jaar na het planten worden gesneden.

BEREIDING.

Na vooraf de buitenste schors te hebben weggenomen (op dezelfde wijze als bij het kaneel schillen), wordt de binnenste bast uitgeschild en in een daarvoor bestemden bak verzameld, waarin hij gedurende eenige dagen met water moet worden geweekt. Voor deze bewerking (het weeken) kan geen bepaalde duur worden gegeven, aangezien de bovenste of jongere bast spoediger week wordt dan die van het onderste of oudere gedeelte, dat natuurlijk van een taaijer gehalte is en daarom veel langer in het water moet blijven; men behoeft echter niet te vreezen voor te lang weeken, daar de ondervinding geleerd heeft dat dit geen de minste nadeel aan het papier kan te weeg brengen. — Wanneer het weeken reeds eenigen tijd heeft geduurd, vergewisse men zich of de bast reeds de vereischte rekbaarheid verkregen heeft om tot papier te kunnen worden gefabriceerd, in het tegenovergestelde geval weeke men nog eenige dagen langer; wanneer men hierbij het gewenschte doel bereikt heeft, dan snijde men den bast op de verlangde lengte, plaatst hem, na vooraf nog eens te zijn gewasschen, op een daartoe fijn geschaafde houten plank van 2 Rh. Dm. dik en $2^1/_2$ Rh. vt. breed, om hem dadelijk met een houten of koperen hamer tot papier te slaan, waarbij men nu en dan met beide handen in de breedte trekt, opdat het papier gelijkmatige dun worde; vervolgens neemt men een tweede hoeveelheid geweekten bast, legt dien met de uiteinden op den rand van het eerste en slaat op nieuw met den hamer gelijk; aldus herhalende verkrijgt men de verlangde breedte.

Wil men het papier iets fijner hebben, dan late men, na deze laatste bewerking, met een houten cijlinder over en weer op het nog natte papier rollen en daarna vel voor vel op bamboezen stellingen droogen.

Bij gunstige omstandigheden, b. v. wanneer de regen nog goed doorvalt of bij gebreke daarvan de gloegoe-tuin nu en dan bewaterd kan worden, kan men na den eersten oogst ook eene

tweede snede bekomen, slechts zorg dragende de dunne of magere uitbotting bij tijds te doen weg snijden en bij iedere plant niet meer dan twee of drie krachtige spruitjes over te laten. De hoeveelheid verkregen papier uit den 2^{en} oogst kan op even zoo veel als de eerste oogst worden berekend, echter is het eerder iets minder, omdat de 2^{e}. snede wel meer spruitjes geeft, maar deze niet zoo dik worden als de stam van de eerste snede.

BIJLAGE VI.

Lijst der Leden van het Genootschap op ultimo Juni, 1878.

BESTUUR.

Mr. T. H. DER KINDEREN, president.
Mr. N. P. VAN DEN BERG, vice-president.
Mr. W. STORTENBEKER.
Dr. L. W. G. DE ROO, thesaurier en redacteur der Verhandelingen.
J. W. F. J. MEINSMA.
Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, conservator der handschriften.
Mr. W. B. BERGSMA.
W. P. GROENEVELDT, secretaris en conservator van het archaeologische museum.
K. L. VAN SCHOUWENBURG.
H. L. CH. TE MECHELEN.
Mr. A. Th. HEIJLIGERS, bibliothecaris en directeur van het museum.

EERELEDEN.

Z. K. H. WILLEM FREDERIK HENDRIK, Prins der Nederlanden.
Z. M. SOMDET PHRA PARAMENDR MAHA CHULALONKORN, Eerste Koning van *Siam*.
Z. K. H. ALEXIS ALEXANDROVITCH, Grootvorst van *Rusland*.
J. A. BIK, *Amsterdam*.
Mr. P. P. VAN BOSSE, *'s Gravenhage*.
Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER, *Soerabaja*.
Dr. A. C. BURNELL, *Tanjore* (*Madras*).
Mr. J. A. VAN DER CHIJS, *'s Gravenhage*.

Drouin de l'Huijs, *Blois* (*Loir et Cher*, *Frankrijk.*)
W. Gregorij, *'s Gravenhage.*
Dr. W. R. Baron van Hoëvell, *'s Gravenhage.*
K. F. Holle, *Waspada* (*Preanger*).
Dr. J. J. de Hollander, *Breda.*
Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge, *'s Gravenhage.*
Dr. J. H. Kern, *Leiden.*
G. F. de Bruijn Kops, *Batavia.*
Dr. C. Leemans, *Leiden.*
Mr. H. D. Levijssohn Norman, *'s Gravenhage.*
Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro, *Soerakarta.*
Dr. B. F. Matthes, *Makassar.*
Mr. P. Mijer, *Utrecht.*
E. Netscher, *Batavia.*
J. D. Fransen van de Putte, *'s Gravenhage.*
J. J. G. Riedel, *Timor.*
Raden Saleh, tijdelijk in *Europa.*
Reinhold Rost, *London.*
Dr. G. Schlegel, *Leiden.*
L. A. J. W. Baron Sloet van de Beele, *Leiden.*
Jhr. F. V. A. Ridder de Stuers, *'s Gravenhaye.*
J. van Swieten, *'s Gravenhage.*
Dr. H. Neubronner van der Tuuk, *Boeleling* (*Bali*).
Mr. A. J. Duijmaer van Twist, *Deventer.*
G. H. Uhlenbeek, *'s Gravenhage.*
W. F. Versteeg, *Amsterdam.*
Dr. P. J. Veth, *Leiden.*
A. W. P. Weitzel, *'s Gravenhage.*
J. B. Baron von Wüllerstorff d'Urbair, *Weenen.*
Jhr. Mr. H. C. van der Wijck, *'s Gravenhage.*

CORRESPONDERENDE LEDEN.

P. J. B. C. Robidé van der Aa, *'s Gravenhage.*
D. J. den Beer Poortugael, *'s Gravenhage.*

Louis de Backer, *Parijs.*
W. F. A. Behrmauer, *Dresden.*
A. de Candolle, *Parijs.*
J. J. Castro de Macedo, *Lissabon.*
J. Barnard Davids, *Shelton Hanley* (*Staffordshire, Engeland*).
Dr. F. C. Donders, *Utrecht.*
E. Dulaurier, *Parijs.*
R. van Eck, *Breda.*
Dr. H. O. Fleischer, *Leipzig.*
Dr. R. Fruin, *Leiden.*
Dr. J. M. de Goeje, *Leiden.*
Dr. B. ter Haar, *Velp.*
Dr. H. C. van Hall, *Amsterdam.*
Mr. J. Heemskerk Az., *'s Gravenhage.*
F. von Hellwald, *Cannstadt* (*Wurtemberg*).
F. Hochstetter, *Weenen.*
P. Hofstede de Groot, *Groningen.*
Cd. Busken Huet, *Parijs.*
Dr. F. J. J. A. Junius, *Tiel.*
Dr. C. M. Kan, *Amsterdam.*
C. L. van Kaathoven, *Leiden.*
Dr. A. Kuenen, *Leiden.*
Emile de Laveleije, *Luik.*
P. A. Leupe, *'s Gravenhage.*
G. J. Loncq, *Utrecht.*
C. H. J. Graaf Meijners d'Estreij, *Parijs.*
Dr. A. B. Meijer, *Dresden.*
Dr. G. J. Mulder, *Bennekom.*
Dr. F. Max Müller, *Oxford.*
J. J. F. Noordziek, *'s Gravenhage.*
Dr. J. J. van Oosterzee, *Utrecht.*
C. W. Opzoomer, *Utrecht.*
Dr. A. Petermann, *Gotha.*
Dr. J. Pijnappel, *Leiden.*
Is. Prins, *Amsterdam.*

Jhr. Mr. J. K. W. Quarles van Ufford, *'s Gravenhage.*
A. Rutgers, *Leiden.*
P. Scheltema, *Amsterdam.*
K. Scherzer, *Weenen.*
Dr. H. Schlegel, *Leiden.*
Dr. J. H. Scholten, *Leiden.*
Dr. G. D. J. Schotel, *Dordrecht.*
Dr. A. Schreiber, *Barmen* (*Pruisen*).
Dr. E. Selberg, *Rinteln* (*Pruisen*).
Mr. B. W. A. E. Baron Sloet tot Oldhuis, *Zwolle.*
C. B. Tilanus, *Amsterdam.*
Mevrouw A. L. G. Bosboom Toussaint, *'s Gravenhage.*
Mr. C. Vosmaer, *'s Gravenhage.*
G. W. Vreede, *Utrecht.*
Dr. M. de Vries, *Leiden.*
Alfred Russel Wallace, *London.*
Dr. Th. Ch. L. Wijnmalen, *'s Gravenhage.*
Mr. J. P. P. Baron van Zuijlen van Nijevelt, *'s Gravenhage.*

GEWONE LEDEN.

J. E. Albrecht, *Batavia.*
H. J. Ankersmit, Id.
Mr. F. L. Anthing, *Europa.*
H. M. Andrée Wiltens, *Batavia.*
R. C. Bakhuizen van den Brink, *Batavia.*
W. H. Senn van Basel, *Batavia.*
H. W. Bastiaanse, *Boompjes Eilanden.*
F. Beijerinck, *Soerabaja.*
Dr. P. A. Bergsma, *Batavia.*
H. J. Bool, *id.*
J. C. Boyle, *Siboga.*
F. H. de Bruïne, *Padang.*
Dr. C. L. van der Burg, *Batavia.*
Mr. L. A. P. F. Buijn, *id.*

H. D. Canne, *Padang.*
A. C. Claessens, *Batavia.*
F. S. A. de Clercq, *id.*
F. D. Chandon, *Padang.*
G. J. Putman Cramer, *Batavia.*
A. J. W. van Delden, *id.*
E. Th. van Delden, *Sumatra's Westkust.*
W. F. M. Dennison, *Buitenzorg.*
J. C. Dirksen, *Wester-Afdeeling van Borneo.*
Mr. H. van Dissel, *Palembang.*
G. L. Dorrepaal, *Europa.*
L. D. W. van Renesse van Duivenbode, *Menado.*
Mr. J. J. C. Enschedé, *Soerabaja.*
J. Baart de la Faille, *Grobogan.*
A. H. G. Fokker, *Batavia.*
G. J. Filet, *Menado.*
F. Fokkens Jr., (*Europa*).
Mr. H. M. J. Francken, *Soerabaja.*
H. L. Franck, *Batavia.*
A. Fitz Verploegh, *Pasoeroean.*
B. Garnier, *Batavia.*
W. J. Geertsema, *Bondowosso.*
Dr. C. de Gavere, *Soerabaja.*
Dr. J. H. F. Sollewijn Gelpke, *Ngrowo.*
Mr. F. H. Gerritsen, *Batavia.*
L. W. Gribling, *id.*
D. Groeneveld, *id.*
H. Groeneveldt, *Singkel.*
L. F. Gonsalves, *Cheribon.*
M. A. F. Goossens, *Sumatra's Westkust.*
Dr. C. Gutteling, *Batavia.*
A. Guijot, *Banda.*
Mr. J. A. Haakman, *Batavia.*
Jhr. J. C. A. van Haeften, *id.*
W. L. H. A. Harloff, *Berbek.*

W. H. van der Hell, *Samarang.*
P. H. van Hengst, *Sumatra's Westkust.*
Mr. C. A. Hennij, *Batavia.*
Mr. J. E. Hennij, . *id.*
Mr. G. T. H. Hennij, *id.*
H. van Heuckelum, *Europa.*
W. Th. von Horn, *Sumatra's Westkust.*
S. van Hulstijn, *Batavia.*
Dr. J. L'Ange Huet, *id.*
C. A. L. J. Jeeckel, *Soerakarta.*
E. J. Jellesma, *Menado.*
C. Kater, *Pontianak.*
E. J. Kerkhoven, *Preanger.*
H. der Kinderen, *Batavia.*
Mr. H. Klein, *id.*
J. Knebel, *Japara.*
Jhr. E. R. Kraijenhoff, *Atjeh.*
R. C. Kroesen, (*Europa*).
J. C. Kummer, *Magelang.*
J. H. J. Laats, *Tondano.*
E. Laromiguière Lafon, *Batavia.*
G. A. de Lange, *id.*
W. J: Larive, *Sumatra's Westkust.*
G. Lebret, *Pasoeroean.*
J. W. van Leeuwen, *Bandong.*
J. L. L. van Leeuwen, *Sumatra's Oostkust.*
Lie Tiam-ling, *Djokjakarta.*
C. P. Lohr Jr., *Batavia.*
L. Th. Maijer, *Kedoe.*
Mr. P. A. Matthes, *Menado.*
A. Mijer, *Mongkong* (*Bagelen*).
P. Meeter, *Soerabaja.*
Dr. G. L. Mens Fiers Smeding, *Soerabaja.*
L. J. J. Michielsen, *Batavia.*
C. de Clercq Moolenburgh, *Banjoemas.*

F. H. C. van Motman, *Buitenzorg.*
J. G. Th. van Motman, *id.*
P. C. van Motman, *id.*
Mr. D. Mounier, *Soerabaja.*
W. G. Nahapiet, *Batavia.*
Mr. S. C. H. Nederburgh, *Batavia.*
F. A. Nieuwenhuijzen, *Padang Sidempoean.*
Jhr. Mr. O. E. van Nispen, *Batavia.*
Mr. U. J. Huber Noodt, *id.*
F. B. Nunnink, *Probolingo.*
J. P. Th. van Nunen, *Atjeh.*
L. W. J. Olivier, *Batavia.*
H. J. Oosting, *Soemedang.*
G. Oostergetel, *Menado.*
Mr. F. Th. Pahud de Mortanges, *Bandong.*
W. J. Pahud de Mortanges, *Krawang.*
Mr. D. L. F. de Paulij, *Batavia.*
A. van der Ploeg, *Sumatra's Westkust.*
A. J. Pluijgers, *Sumatra's Westkust.*
H. E. Prins, *Fort de Kock.*
C. F. E. Praetorius, *Sumatra's Westkust.*
A. W. P. Verkerk Pistorius, *Tondano.*
Th. Pryce, *Batavia.*
Dr. H. M. D. van Riemsdijk, *Padang.*
J. J. Roeloffs, *Padang.*
L. de Scheemaker, *id.*
Mr. J. C. J. van der Schalk, *Rembang.*
D. W. Schiff, *Riouw.*
Mr. J. J. A. Schill, *Buitenzorg.*
Mr. J. J. Smits, *Toelong Agong.*
P. W. A. van Spall, *Buitenzorg.*
J. P. Sprenger van Eijk, *id.*
H. E. Steinmetz, *Wonosobo.*
F. Denninghoff Stelling, *Batavia.*
D. F. Stoll, *Japara.*

G. Stoll, *Pagongan* (*Tegal*).
W. A. Stollé, *Menado*.
J. W. E. de Sturler, *Buitenzorg*.
A. C. Suijck, *Batavia*.
W. Suermondt Wz, *Batavia*.
R. W. Tadama, *Atjeh*.
Mr. W. Tadema, *Samarang*.
Mr. J. H. Tersteeg, *Batavia*.
P. F. Laging Tobias, *Ternate*.
G. A. L. Tröger, *Batavia*.
C. C. Tromp, *Makassar*.
Francis Twiss, *Sumatra's Westkust*.
Mr. F. C. Valck, *Ambarawa*.
J. C. Veenhuizen, *Batavia*.
J. Verschuir, *Bone* (*Gorontalo*).
Mr. J. R. Voute, *Samarang*.
J. H. Vorstman, *Batavia*.
H. G. J. G. Vriesman, *Boeleleng*.
Mr. E. G. D. G. Wassink, *Batavia*.
J. P. Jannette Walen, *id*.
A. F. von de Wall, *id*.
E. Weijnschenk, *Djokjakarta*.
R. J. L. Weijhenke, *Batavia*.
G. A. Wilken, *Sumatra's Westkust*.
P. F. Wegener, *Cheribon*.
D. Gerth van Wijk, *Batavia*.
K. F. Gerth van Wijk, *id*.
Pangeran Adipati Anom, *Djocjakarta*.
Pangeran Ario Soerio Negoro, *Djocjakarta*.
Raden Adipati Danoe Redjo, *id*.
Raden Adipati Aria Koesoema Daningrat, *Galoeh*.
Raden Mas Adipati Ario Tjondro Negoro, *Koedoes*.
Raden Mas Toemenggong Ario Poerbaningrat, *Demak*.

BUITENGEWONE LEDEN.

S. Binnendijk, *Buitenzorg.*
N. Graafland, *Menado.*
J. S. G. Gramberg, *Batavia.*
L. K. Harmsen, *Fort de Kock.*
S. E. Harthoorn, *Batavia.*
F. Kramer, *Nias.*
J. van Kinsbergen, *Batavia.*
Raden Hadji Moehamad Moesa, *Garoet.*
B. N. J. Roskott, *Wester-Afdeeling van Borneo.*
J. E. Teijsmann, *Buitenzorg.*
J. A. Uilkens, *Soerabaja.*
F. C. Wilsen, *Japara.*

NOTULEN.

NOTULEN

VAN DE

ALGEMEENE EN BESTUURS-VERGADERINGEN

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVII. — 1879.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1880.

INHOUD

VAN HET

ZEVENTIENDE DEEL.

Bladz.

Bestuursvergadering van Dinsdag 14 Januari 1879, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, CH. TE MECHELEN, J. E. ALBRECHT en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig Mr. W. STORTENBEKER.

De eereleden E. NETSCHER en Mr. J. A. VAN DER CHIJS wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 3 December a. p. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De voorzitter herinnert aan de droevige tijding van het overlijden van Z. K. H. PRINS HENDRIK DER NEDERLANDEN, eerelid des genootschaps, die dezer dagen alhier is ontvangen. Te recht is het genootschap er steeds trotsch op geweest dezen Prins, een sieraad van het huis van Oranje, aan het hoofd zijner eereleden te kunnen plaatsen. Uit dankbare herinnering aan Zijne gedachtenis en als een blijk der eer, waarin die hier gehouden wordt, stelt hij voor aan H. K. H. PRINSES MARIE DER NEDERLANDEN de oprechte deelneming der vergadering te betuigen in het door haar geleden verlies, welk voorstel eenstemmig wordt aangenomen.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het Gouv. besluit van 28 November a. p. no. 14,

waarbij eene conforme beschikking is genomen op de dezerzijdsche voorstellen, omschreven in de notulen van 15 October a. p. VI *c* en *d*.

Aangenomen voor informatie.

b. Het Gouv. besluit van 10 December a. p. no. 38, waarbij aan het genootschap wordt afgestaan een bronzen *Visknoe*-beeld, in *Djokjakarta* gevonden en der Regeering ten geschenke aangeboden.

Plaatsen in de verzameling.

c. Een schrijven van heer J. G. PLATE Jr. te *Samarang*, van 11 Januari jl., waarbij hij mededeelt gaarne zijne toestemming te geven dat van het handschrift van wijlen den heer H. W. VAN WAEIJ gebruik gemaakt wordt op de wijze als door het genootschap voorgesteld (zie notulen van 3 December a. p. IV).

Wordt besloten dit handschrift thans voor het noodige gebruik te stellen in de handen van het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS.

d. Van den heer J. HABBEMA te *Fort de Kock*, waarbij hij twee Maleische handschriften ter leen vraagt, nam. *Radja Priangan kawin kanegeri Atjas* en *Hikajat si Toenggal*, onder mededeeling dat het zijn voornemen is die Menangkabausche handschriften voor eene uitgave te bewerken.

De conservator der handschriften stelt voor de gevraagde werken te zenden en daaraan toe te voegen no. 211 uit de nalatenschap van VON DE WALL, hetgeen eveneens de Hikajat si Toenggal bevat.

Conform.

e. Van den Heer C. H. J. GRAAF MEIJNERS D'ESTREIJ te *Parijs* van 4 November a. p. mededeelende dat hij, te zamen met den Heer Cd. BUSKEN HUET, het genootschap vertegenwoordigd heeft bij het Congrès International de Géographie

Commerciale, dat onder de leiding der Société de Géographie Commerciale ter gelegenheid der wereldtentoonstelling is gehouden.

Wordt besloten den heeren MEIJNERS D'ESTREIJ en BUSKEN HUET voor hunne bemoeiing 's genootschaps dank te betuigen.

f. Van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK van 27 December a. p. waarin hij, naar aanleiding der hem gestelde vraag (zie notulen van 5 Juni 1877 III) mededeelt, dat hij in het bezit is van twee exemplaren der Balische Brahmâṇḍa Pûrâṇa, waarvan eene in versmaat, die echter beide voor vergelijking met het Sanskrit origineel geheel onbruikbaar zijn, zooals door hem reeds aan den generaal LE GRAND JACOB is geschreven. Hij is echter bereid de bedoelde handschriften herwaarts te zenden, om daarvan afschriften te laten maken.

Wordt besloten den Heer VAN DER TUUK te verzoeken die afschriften op 's genootschaps kosten onder zijn toezicht te laten vervaardigen.

g. Van den Heer J. A. UILKENS te *Soerabaja* van 6 December jl. waarbij hij:

1°. ten geschenke aanbiedt een boekje getiteld: Nieuwe beschrijving van geheel Oost-Indiën enz. door JOH. HOFHOUT;

2°. voorstelt de rubriek van bijdragen voor de Taal-, Land- en Volkenkunde van N. I., voorkomende in het door hem uitgegeven Soerabajasch Handelsblad, in 's genootschaps tijdschrift over te nemen;

3°. vraagt, welke *oudheden* in de residentie *Probolinggo* onder geregeld beheer zijn gebracht.

Wordt besloten den Heer UILKENS te bedanken voor zijn geschenk en hem mede te deelen dat van zijn onder 2° omschreven aanbod gaarne gebruik zal worden gemaakt, terwijl de secretaris zal trachten omtrent de oudheden in *Probolinggo* de verlangde inlichtingen te verschaffen.

h. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nij-

verheid van 27 December a. p. no. 15267, ter overname aanbiedende een *gouden voorwerp*, waarschijnlijk een oorversiersel, gevonden in een tegalveld der desa *Semen Kidoel*, district *Wirosarie*, afdeeling *Grobogan* (*Samarang*).

Wordt besloten dit voorwerp over te nemen tegen den getaxeerden prijs van *f* 43.75.

i. Van denzelfden van 10 Januari jl. no. 262, verzoekende toezending van eenige *Batta-handschriften* ter afschrijving voor de Kon. Akademie van Wetenschappen, hetgeen volgens mededeeling kan geschieden door den Heer C. A. VAN OPHUIJZEN, klerk bij den kontroleur te *Penjaboengan*, die geacht wordt eene voldoende kennis der Batta-taal te bezitten, om dat werk behoorlijk te doen.

Wordt besloten den conservator der handschriften uit te noodigen eenige der beste handschriften voor bovengenoemd doel uit te zoeken en aan den secretaris te doen toekomen.

j. Van den Ass.-Resident van *Tjeringin* van 4 December a. p. no. 1893/32, ter mededeeling dat het oudheidkundige voorwerp, door de directie verlangd (zie notulen van 3 December jl. III *b*), op zijn last aan boord van het stoomschip der Bataviasche havenwerken is gebracht en dat daarbij door hem *f* 20.— aan *transportkosten* is uitgegeven.

Wordt besloten den Ass.-Resident voornoemd voor zijne welwillende hulp te bedanken en den thesaurier uit te noodigen voor de restitutie der voorgeschoten transportkosten te zorgen.

k. Van den Chef der Bataviasche Havenwerken van 16 December a. p. no. 3119, mededeelende dat het onder *j*. vermelde voorwerp te Batavia is aangebracht en ter beschikking van het genootschap is.

Wordt besloten der Chef der Bataviasche Havenwerken voor de verleende hulp den dank der directie te betuigen.

l. Van den Resident van *Kediri* van 3 December a. p. no. 5379/8538, ter overname aanbiedende een gouden *oorversiersel*, gevonden in de desa *Doewel*, distr. *Gemenggeng*, afd. *Berbek* en getaxeerd op *f* 50.—

Wordt besloten dit versiersel tegen dien prijs over te nemen.

m. Van den Directeur van het rijksmuseum van oudheden te Leiden van 21 October a. p. no. 177, waarin hij dank zegt voor de mededeelingen hem gedaan omtrent de *Hindoebeelden* in het Koninklijk Kabinet van Zeldzaamheden te *'s Gravenhage*, wier bestaan hem trouwens niet onbekend was en van welke men thans mag verwachten, dat zij eerlang naar het rijksmuseum van oudheden te *Leiden* zullen overgebracht worden.

Aangenomen voor informatie.

n. Van den Resident van *Benkoelen* van 29 November a. p. no. 4971, houdende dat de Maleische vertaling van het *evangelie van Johannes* door ROBINSON (zie notulen van 17 September a. p. IV*c*) ter plaatse niet te vinden is.

Wordt besloten alsnu ter zake een verzoek te richten tot het Bijbelgenootschap te *Londen*.

o. Van den Resident van *Soerabaja* van 5 December a. p. no. 14679, waarbij hij kennis geeft dat de oudheidkundige voorwerpen, bedoeld in de notulen van 15 October a. p. II *b*, in hun geheel ter beschikking van het genootschap worden gelaten.

Aangenomen voor informatie.

p. Van den 1^en Gouv. secretaris van 18 December a. p. no. 2037, ter betuiging van den dank van den Gouverneur-Generaal voor de toezending van twee exemplaren van het verslag der viering van het eeuwfeest des genootschaps.

Informatie.

q. Van denzelfden van 21 December a. p. no. 2060, ten geleide van de *nota* van den heer JANSEN, bedoeld in de no-

tulen van 17 September a. p. IV *e*, onder mededeeling dat het verzoek om vergunning tot openbaarmaking kan worden herhaald, voor het geval de wenschelijkheid daarvan bij nader onderzoek mocht blijken.

Daar verschillende leden der directie reeds van den inhoud dezer nota hebben kennis genomen en deze van oordeel zijn dat zij, bij veel belangrijks, niets bevat dat eene openbaarmaking onraadzaam kan maken, wordt besloten aan de Regeering te verzoeken voor eene uitgave in 's genootschaps tijdschrift de noodige vergunning te willen verleenen.

r. Van denzelfden van 9 Januari jl. no. 48, namens den Gouverneur-Generaal ten geschenke aanbiedende het 10e deel van „De opkomst van het Ned. gezag in Oost.-Indie door Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge."

s. Brieven van de Heeren de Hollander, Leemans, de Jonge, Veth, Levijssohn Norman, de Goeje, van Eck, Kuenen en Kan, waarbij zij hunnen dank betuigen voor hunne benoeming tot eereleden of correspondeerende leden van het genootschap.

IV. De Heer E. Netscher biedt aan voor 's genootschap verzamelingen:

a. Een *bamboezen koker*, afkomstig uit de *Pasoemah-landen* en rondom beschreven; van het opschrift legt hij eene transcriptie over, voor welke hij echter niet wenscht in te staan.

Wordt besloten dezen koker met de transcriptie toe te zenden aan den Ass.-Resident te *Lahat*, met verzoek om eene vertaling en eenige inlichting omtrent het gebruik van dit voorwerp.

b. Namens den Heer G. de Wys, kapitein der artillerie, twee gouden en eenige tinnen *munten* te *Atjeh* gevonden en tot dat land behoorende, behalve een goudstuk, dat van Turkschen oorsprong is.

Den Heer DE WYS bedanken en de munten plaatsen in de verzameling.

V. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Biedt aan ten geschenke voor 's genootschaps verzamelingen:

1°. Namens den Heer W. H. SENN VAN BASEL, een achtste zilveren piaster van *Egypte* en eene bronzen munt uit *Annam* (periode Minh-mang).

2°. Namens den Heer P. T. J. VAN STARCKENBORGH JUTTING twee Belgische munten.

3°. Namens zich zelven eenige boekwerken.

b. Verzoekt machtiging om eenige voorwerpen van natuurhistorischen aard, in de verzamelingen aanwezig, af te staan aan de Kon. Natuurkundige Vereeniging.

Conform.

c. Stelt voor den particulieren secretaris van Z. M. den 1en Koning van *Siam* te verzoeken zijne tusschenkomst te verleenen tot het verkrijgen van:

1°. Een stel der laatstelijk in *Siam* geslagen zilveren en koperen *munten*;

2°. Een exemplaar der *medailles*, geslagen bij gelegenheid der eerste en tweede krooning van Z. M. den Koning van *Siam*;

3°. *Munten* van *Laos*, zoo mogelijk vergezeld van eene opgave van naam en ouderdom.

Conform.

d. Stelt voor een gelijk verzoek te richten tot den Consul der *Nederlanden* te *Saigon*, ter verkrijging der *munten* door het *Fransche* Gouvernement voor die kolonie geslagen.

Conform.

e. Biedt aan ter plaatsing in het tijdschrift een opstel, getiteld: Hoe de Compagnie soms met *Javaansche Regenten* handelde.

Gesteld in handen van de redactie van het tijdschrift ter opname.

VI. De Heer CH. TE MECHELEN brengt ter tafel:

a. Den bundel *wajang-verhalen* door hem van den rijksbestuurder van *Soerakarta* ontvangen (zie notulen van 5 November a. p. II*c*), en waaruit het eenige uitvoerige verhaal, getiteld *Irawan-Rabi*, volgens het vroeger genomen besluit reeds afgeschreven en voor de Koninklijke Akademie aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid is toegezonden. Hij stelt voor van dezen bundel een afschrift voor 's genootschaps verzamelingen te doen maken.

Wordt besloten het hds. te dien einde in handen te stellen van den conservator der handschriften.

b. Eene *nota* over de sub *a* bedoelde wajang-verhalen, ter eventueele opname als bijlage tot de notulen.

Wordt besloten dit stuk in rondlezing te zenden.

c. Een *Batta-almanak* op een bamboe geschreven, dien men hem voor de som van *f* 10.— te koop heeft aangeboden.

Tot den aankoop besloten.

VII. De Heer J. E. ALBRECHT:

a. Doet mededeeling van eenige boekwerken, ten geschenke ontvangen van Heeren Dr. MATTHES te *Makassar*, Dr. SCHAGEN VAN SOELEN te *Soerabaja* en F. H. KROON te *Batavia.*

b. Deelt mede dat de bibliotheek tegen ruiling met 's genootschaps edita sedert 1 Januari geregeld ontvangt de volgende *Indische Couranten:*

BINTANG BARAT,	uitgegeven te *Batavia.*
WAZIR INDIA,	〃 〃 〃
HINDIA NEDERLAND,	〃 〃 〃
DE TELEGRAAF,	〃 〃 〃

BINTANG DJOHAR,	uitgegeven	te	*Buitenzorg.*
SELOMPRET MELAJOE,	〃	〃	*Samarang.*
BINTANG TIMOR,	〃	〃	*Soerabaja.*
OOSTPOST,	〃	〃	*Pasoeroean.*
MATARAM,	〃	〃	*Djokjakarta.*

PADANGSCH-HANDELSBLAD.
PROBOLINGGOSCH NIEUWS- EN ADVERTENTIEBLAD.

c. Biedt aan ter opneming in het Tijdschrift een door hem vervaardigd opstel over het schoolonderwijs onder de Chineezen in *Ned.-Indie.*

Voor het verlangde doel in handen gesteld der redactie van het Tijdschrift.

d. Brengt onder de aandacht dat, tijdens hij zich in 1876 te *Soerabaja* bevond, aldaar is overleden Mevrouw de weduwe Steenkamp, kleindochter van den Heer ROTHENBÜHLER, in leven Gouverneur van *Java's Noord-Oostkust;* dat tengevolge van zijne bemoeienis een aantal in den boedel gevonden stukken en andere manuscripten door de erfgenamen aan het Gouvernement zijn aangeboden, waaronder, blijkens eene daarvan door hem overgelegde lijst, zich veel bevindt, wat voor een nader onderzoek in aanmerking verdient te komen, weshalve hij voorstelt de Regeering te verzoeken, de Directie in de gelegenheid te stellen van die stukken kennis te nemen.

Conform.

e. Legt eene lijst over van de in het 4e kwartaal 1878 ontvangen boekwerken.

Aangewezen om als bijlage tot de notulen van dat jaar te worden opgenomen.

VIII. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG doet de volgende mededeeling:

In de maand December van het vorige jaar (1878) had ten sterfhuize van Ḥâdjdjî DAÏMAN, in de kampong *Tanah-Tinggi*

eene vendutie plaats, waarbij een aantal Arabische boeken en handschriften onder den hamer werden gebracht.

De meesten dezer boeken en handschriften haalden bij die gelegenheid ongekend hooge prijzen, en bevatten bovendien werken, waarvan zich reeds exemplaren in het bezit van het Genootschap bevonden, zoodat ik mij niet gerechtigd achtte er à tout prix op door te bieden. De titels van de werken, welke het mij evenwel gelukken mocht meester te worden voor de geringe som van *f* 46,—, en welke het Genootschap nog niet bezit, volgen hieronder.

1°. *Tanbîh al-ghâfilîna.* Zedekundig werk van den bekenden schrijver Samarqandî (+ A. H. 375). Vergelijk over dit werk: Ḥâdjdjî Chalîfat, dl. II p. 428. Gedrukt in het jaar 1282 der Hidjrat zonder vermelding van plaats, doch vermoedelijk te Boelaq.

2°. *al-Ḥawâsjî al-madanijat*, door Moḥammad ibn Solaimân al-Kordî al-Madanî (+ A. H. 1194). Dit werk bevat kantteekeningen op een commentaar, door Sjihâb ad-dîn ibn Ḥadjr al-Haitamî al-Makkî vervaardigd op de „prolegomena" (moqaddamat) van 'Abd Allâh ibn 'Abd ar-Raḥmân. Deze „prolegomena" handelen over de vijf zoogenaamde pilaren van den Islâm, namelijk reiniging, gebed, aalmoezen, vasten en bedevaart. 2 Dln. Gedrukt te Boelaq in het jaar 1284 der H.

3°. Een Hs. in kl. 4°, 269 bladen. Kantteekeningen (ḥawâsjî) van Borhân ad-dîn Ibrâhîm al-Barmâwî op het bekende werk over de rechtswetenschap van Ibn Qâsim, *at-Taqrîb* of *at-Taqarrob* getiteld. Over den *Taqrîb* vergl. mijn Catalogus Codicum Arabicorum, p. 120 seq, en mijn Verslag van de Hss., door v. d. Wall nagelaten, p. 54. Barmâwî verklaart, aan het slot van het Hs., zijne kantteekeningen in het jaar 1074 der H. te hebben geschreven; terwijl een ander werk van denzelfden auteur vermeld wordt in mijn evengenoemden Catalogus p. 125.

4°. Een id. id., 524 bladen. *Minḥat al-aḥbâb*, een werk

over de rechtswetenschap van 'ABD AL-BARR IBN 'ABD ALLÂH IBN MOHAMMAD IBN 'ALÎ IBN SAIF AD-DÎN AL-ADJHOERÎ, geschreven, blijkens aanteekening aan het slot, in het jaar 1042 der H. Het is een commentaar op het werk van den bekenden IMÂM ZAKARJÂ IBN MOHAMMAD ANÇÂRÎ (+ A. H. 926), *Tahrîr tanqîh al-lobâb* getiteld, en waarover men zie H. CH. V p. 300.

5°. Een id. id., 166 bladen. *al-Fawâkih al-djannîjat*, een commentaar op het beroemde werk over de grammatica, *al-Moqaddamat al-adjroemîjat* getiteld, of liever op de paraphrase van dat werk, vermeld op p. 57 van mijn even geciteerd „Verslag". De auteur van den commentaar zegt dien te hebben samengesteld in het jaar 956 der H., en heet SJAMS AD-DÎN MOHAMMAD IBN MOHAMMAD AR-RA'ÎNÎ, meer bekend onder den bijnaam van AL-HATTÂB, van den Mâlekietischen ritus, en te *Mekka* geboren. Het hier bedoelde Hs. is met de hand van drie verschillende personen afgeschreven te *Mekka* in het jaar der H. 1164.

6°. Een id. id., 114 bladen. Bevat de *Modjîb an-nidâ*, een commentaar op het werk over de grammatica, *Qatr an-nidâ* getiteld. Blijkens den Catalogus Codicum Arabicorum p. 10 bezit het Genootschap reeds een Hs. van dezen commentaar, doch incompleet. Het hier bedoelde handschrift draagt het jaartal 1200 der H., en is bizonder accuraat en duidelijk.

7°. Een id. id., 330 bladen. *Tohfat at-tollâb*, een commentaar, door ANÇÂRÎ vervaardigd op zijn eigen werk, *Tahrîr tanqîq al-lobâb* getiteld. Zie boven sub 4°.

8°. Een id. id., 223 bladen. De *Alfîjat* van IBN MÂLEK (+ A. H. 672), met aanteekeningen van een onbekenden grammaticus. Over de *Alfîjat* vergl. H. CH. I p. 407.

De bovenomschreven boeken en Hss. waren zeer beschadigd, doch ik heb ze sedert van nieuwe banden doen voorzien, en ze daarna in de verzameling geplaatst onder de Nos. CLXXI — CLXXVI.

Wordt besloten den aankoop dezer werken goed te keuren.

IX. De Heer W. P. GROENEVELDT:

a. Brengt ter tafel een brief van den Heer K. F. HOLLE van den volgenden inhoud:

„Naar aanleiding van hetgeen wij onlangs bespraken, stel „ik thans voor:

„1°. Bijgaande twee lontar-manuscripten (het eene zonder „jaartal, het andere van 1357 van Çaka) *onder mijn toezicht* „te doen afschrijven in Javaansch karakter en die copijen met „nog eene van een *Tjiboeroejsch Handschrift* van 1341 aan Dr. „KERN toe te zenden, met verzoek zoo mogelijk eene vertaling „er van, en zoo dit bezwaarlijk is, eene korte beschrijving van „den inhoud te willen geven, en er verder mede te doen wat „het belang der wetenschap vordert.

„Deze manuscripten verdienen uit een dubbel oogpunt aan „het licht te worden gebracht: ten eerste omdat ze een der „weinige bronnen zijn, waaruit blijken kan welke godsdienstige „begrippen in het begin der 15e eeuw in *West-Java* gangbaar „waren; ten tweede omdat zij ook nuttig kunnen zijn voor de „studie van het Kawi.

„Het schrift dezer manuscripten is zoo duidelijk, dat er „gemakkelijk zonder fouten copijen van zijn te maken.

„In dat van 1357 komen enkele Soenda-woorden voor, een „bewijs dat het in de Soenda-landen is opgesteld. De schrijver „geeft ook enkele bergen op, in de buurt van zijne kluis gele„gen (*Goenoeng-Tjoepoe*, G. *Rantaj*, *Boekit Telaga Tjandana*).

„2°. Een later manuscript (1440 van Çaka) in 't oud *Soen„daasch*, waarvan ik vroeger een vluchtig bericht leverde (zie „tijdschrift deel XVI pag. 450), stel ik voor in Latijnsche ka„rakters uit te geven in de verhandelingen, waarbij ik zal trach„ten, voor zoover mij hier en daar eene trouwe vertaling on„mogelijk is, althans eene uitvoerige beschrijving van den in„houd te leveren.

„Ook als taalkundige bijdrage acht ik dit manuscript niet „onbelangrijk.

„Helpt de Heer KERN mij met de vertaling der Sanskrit-„woorden, waartoe ik onlangs nogmaals verzoek deed, dan „kom ik een heel eind ver.

„3°. Ik bied verder hierbij ter inzage aan een brief van Dr. „KERN over de *Dijengsche beschreven plaatjes*, die het genootschap „verleden jaar heeft ontvangen. Met een woord over de beeldjes „met welke ze te zamen gevonden zijn, zal de verklaring der „inscriptie eene aardige bijdrage voor het tijdschrift wezen. Ik „zal die verklaring wel voor de uitgave gereed maken.

„4°. Gaarne zou ik zien dat den Heer LANG het volle „bedrag werd uitbetaald voor hetgeen hij reeds van de door „mij bewerkte lettertabellen heeft afgedrukt.

„Het is niet zijne schuld dat de laatste bladzijden nog niet „klaar zijn, maar wel die van mijne ziekte. Ik hoop nu echter „spoedig de laatste hand er aan te kunnen leggen."

De bovenstaande voorstellen worden nader toegelicht door de Heeren TE MECHELEN en GROENEVELDT, die enkele punten daarvan met den Heer HOLLE hebben besproken en daarna wordt besloten als volgt: Ad 1: daar eerst kort geleden Dr. KERN's gevoelen is gevraagd over het te zijner beschikking stellen van afschriften van kropaks in 's genootschap verzameling aanwezig, wordt het wenschelijk geacht zijn antwoord af te wachten, alvorens tot verdere toezending over te gaan; ad. 2 en 3: de daarbij toegezegde bijdragen van den Heer HOLLE worden met verlangen te gemoet gezien; ad. 4: dit voorstel wordt allezins billijk geacht en de Heer LANG zal worden uitgenoodigd eene rekening in te dienen van hetgeen hem ter zake verschuldigd is.

De Secretaris neemt op zich deze besluiten der vergadering mondeling mede te deelen aan den Heer HOLLE, die zich te Batavia ophoudt.

b. Biedt namens den Directeur van de Landsdrukkerij eene letterproef dier inrichting van 1878 aan, met verzoek die in de bibliotheek op te nemen.

Conform.

c. Deelt mede dat de Heer J. J. M. DE GROOT te *Cheribon* onlangs eene belangrijke verzameling *Chineesche munten* van ouderen en nieuweren tijd aan het genootschap heeft geschonken, die sedert ten vervolge op den gedrukten catalogus bestemd en beschreven zijn, en waarmede dit gedeelte der verzameling aanmerkelijk is uitgebreid.

Ook de Chineesche munten van den Heer WESTENENK te *Soemedang*, bedoeld in de notulen van 12 Februari a. p. III*l*, zijn dezer dagen ontvangen. Zij behooren tot de dynastieën SOENG en MING, loopen tot het einde der 15e eeuw en hebben enkele nieuwe nummers of varianten voor het kabinet geleverd.

Wordt besloten aan de Heeren DE GROOT en WESTENENK voor deze geschenken den besten dank der vergadering te betuigen.

d. Wijst er op dat van de *edita* des genootschaps nog geen 400 exemplaren noodig zijn voor de geregelde toezending aan leden, genootschappen en verdere personen of instellingen, zoodat de tot nog toe gebruikelijke oplage als veel te groot moet worden beschouwd, omdat, uit den aard der zaak, vele dier werken weinig gezocht worden buiten den reeds zoo ruimen kring, waarin ze worden verspreid. Hij stelt daarom voor van nu af aan niet meer dan 500 exemplaren te trekken en alleen van die bijdragen, waarbij op eene meer algemeene belangstelling moet worden gerekend, een telkens te bepalen aantal losse overdrukken te laten maken en die afzonderlijk verkrijgbaar te stellen.

De vergadering vereenigt zich met dit voorstel, maar bepaalt dat de vermindering der oplage eerst beginnen zal na voltooiing der deelen die thans in uitgave zijn.

X. Op voorstel van den voorzitter wordt overgegaan tot benoeming der commissiën voor de opname der verzamelingen en van het finantieel beheer over het afgeloopen jaar en worden daartoe aangewezen:

voor het museum de Heeren TE MECHELEN en DE ROO,

voor de bibliotheek en de verzameling handschriften de Heeren BERGSMA en VAN SCHOUWENBURG,

voor het finantieel beheer de Heeren ALBRECHT en N. P. VAN DEN BERG.

XI. Tot gewoon lid wordt benoemd de Heer K. H. DE JONG, laatstelijk kontroleur der 1e klasse te *Atjeh*.

Op hun verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de Heeren P. W. A. VAN SPALL, H. J. ANKERSMIT, W. F. M. DENNISON, J. W. E. DE STURLER, Dr. C. L. VAN DER BURG, W. SUERMONDT WZN. en A. J. VAN DELDEN.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 4 Februari 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 4 Februari 1879, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Dr. L. W. G. de Roo, K. L. van Schouwenburg, J. E. Albrecht en W. P. Groeneveldt, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. N. P. van den Berg, Mr. W. Stortenbeker, Mr. W. B. Bergsma, Mr. L. W. C. van den Berg en Ch. te Mechelen.

De eereleden Mr. J. A. van der Chijs en E. Netscher wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 14 Januari jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den resident der *Padangsche Bovenlanden* van 11 Januari jl. no. 129, houdende mededeeling dat het model van een *Maleisch huis*, zooals door de directie wordt bedoeld (zie notulen van 5 November a. p. VII *b*), voor de som van *f* 150.— te verkrijgen is.

Daar in de ethnologische verzameling reeds een vrij goed model van een Maleisch huis aanwezig is, wordt met het oog op het niet onaanzienlijk bedrag besloten voorloopig niet tot den aankoop van een nieuw model over te gaan.

b. Van den Directeur van *Onderwijs*, *Eeredienst en Nijverheid* van 1 Februari jl. no. 1266, ten geleide eener ordonnancie groot *f* 8000.—, zijnde het bedrag der subsidie voor het jaar 1879 door de Regeering aan het genootschap verleend.

De thesaurier deelt mede dat deze ordonnancie reeds door den secretaris aan hem is afgegeven.

c. Van de Deutsche Morgenländische Gesellschaft van 12 December a. p. houdende verzoek om toezending van eenige ontbrekende stukken van 's genootschaps edita.

Gesteld in handen van den bibliothekaris om bericht dan wel om het noodige te verrichten.

d. Van den Heer G. Sauvlet te *Samarang* van 15 Januari jl. waarin hij zijn dank betuigt voor het geschenk hem door het genootschap aangeboden (zie notulen van 15 October a. p. VIII).

Informatie.

e. Van den Heer C. Vosmaer te *'s Gravenhage*, van December a. p., waarbij hij zijn dank betuigt voor zijne benoeming tot correspondeerend lid.

f. Van Prof. Donders te *Utrecht* van 5 December a. p. waarbij hij zijn dank betuigt voor het hem toegezonden gedenkboek en de medaille, en mededeelt dat hij wederom eenige zijner werken ten geschenke aan het genootschap heeft gezonden.

De bibliothekaris deelt mede dat de bedoelde werken reeds door hem zijn ontvangen, waarop besloten wordt Prof. Donders daarvoor eene dankbetuiging te doen toekomen.

g. Een schrijven van den Heer Henri Beernaert d'Ostende te *Mechelen*, zonder datum, waarin hij verzoekt om toezending der statuten van het genootschap en mededeeling der prijsvragen op natuurkundig en mathematisch gebied uitgeschreven.

Daar het blijkt dat de schrijver zich van den werkkring des genootschaps een verkeerd denkbeeld vormt, wordt besloten zijn brief te zenden aan de Natuurkundige vereeniging, met verzoek hem te beschouwen als aan haar gericht.

III. De heer E. NETSCHER biedt namens den Heer L. L. A. MAURENBRECHER, 1en luitenant der infanterie, een *Maleisch handschrift* uit *Atjeh* afkomstig ten geschenke aan.

Gesteld in handen van den Heer L. W. C. VAN DEN BERG ten fine van bericht.

IV. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Biedt voor de bibliotheek drie boekwerken ten geschenke aan.

b. Brengt ter tafel een *vervolg* op zijne vroeger door het genootschap uitgegeven *bibliographie*, met voorstel dit eveneens in de verhandelingen op te nemen.

Conform.

V. De Heer J. E. ALBRECHT biedt namens Dr. H. N. VAN DER TUUK aan eene *kritiek* op het Balineesche woordenboek van den Heer VAN ECK, met verzoek dat stuk in het tijdschrift op te nemen.

Conform.

VI. De Heer DE ROO brengt ter tafel een schrijven van den Heer G. KOLFF te *Leiden* van December a. p. waarbij deze toezendt eene proef van de in *Nederland* uit te geven *realia* (zie notulen van 3 December a. p. II *g*) en daarbij omtrent de te volgen spelling nadere inlichtingen verzoekt.

De vergadering meent dat in dit werk niet kan gestreefd worden naar eenheid van spelling, omdat die aanteekeningen uit verschillende tijden afkomstig zijn, zoodat het wenschelijk is ten deze het origineel te volgen. Daar het verder blijkt dat de toegezonden proef niet overeenkomt met het vroeger goedgekeurde proefblad, wordt op nieuw bepaald dat de regels de geheele breedte der pagina zullen beslaan, dat de dagteekeningen niet behoeven uit te springen, dat het gewone formaat der verhandelingen zal worden aangenomen en dat de oplage uit 450 exemplaren zal bestaan. De Heer DE ROO neemt op zich hiervan aan den Heer KOLFF mededeeling te doen.

VII. De secretaris deelt mede:

a. Dat er van het gedenkboek en de medaille eenige exemplaren over zijn en stelt voor een prijs te bepalen, waarvoor die in den handel verkrijgbaar gesteld kunnen worden.

Wordt besloten dien prijs vast te stellen voor het gedenkboek op *f* 15.— en voor de medaille op *f* 5.—

b. Dat hij ten behoeve van den Heer WATERS te *Sidney* (zie notulen van 3 December a. p. V *a*) van den Heer Mr. W. B. BERGSMA nog heeft ontvangen de verhandeling van P. A. LEUPE over de Reizen der Nederlanders naar Nieuw Guinea en de Papoesche eilanden in de 17e en 18e eeuw, uitgegeven in de bijdragen van het Koninklijk Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indie, IIIde volgreeks 10e deel, terwijl hij gelegenheid heeft het Rapport over genoemd land van de Ned.-Indische Commissie van 1858 met bijbehoorenden atlas aan te koopen voor *f* 6,15, hetgeen bij voorstelt voor hetzelfde doeleinde op kosten van het genootschap te mogen doen.

Daar de Heer WATERS zijnerzijds boekwerken in ruil heeft toegezegd, is de vergadering van meening dat tegen het verleenen der gevraagde machtiging geen gezwaar bestaat.

VIII. De voorzitter deelt mede dat de Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS heeft aangeboden het vroeger gepubliceerde *register op de notulen* voort te zetten, en daar zulk een register bijna onmisbaar is en de thans geopende gelegenheid alle waarborgen van naauwkeurigheid en volledigheid aanbiedt, wenscht hij de uitvoering van dit denkbeeld in de gunstige overweging der vergadering aan te bevelen. Voor verschillende daarbij te maken onkosten zal eenig geld beschikbaar gesteld moeten worden, waartoe hij meent dat in geen geval meer dan *f* 300.— noodig zal zijn.

Wordt besloten den voorzitter te machtigen voor deze aangelegenheid de noodige schikkingen te maken.

IX. De Heer H. J. MEERTENS, waarnemend notaris te *Batavia*, wordt tot gewoon lid benoemd.

De Heeren Mr. F. TH. PAHUD DE MORTANGES, resident der *Preanger-Regentschappen* en F. D. CHANDON, notaris te *Padang*, worden op hun verzoek van de ledenlijst afgevoerd, de eerste wegens vertrek naar *Europa*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 4 Maart 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 4 Maart 1879, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, K. L. VAN SCHOUWENBURG, CH. TE MECHELEN, J. E. ALBRECHT en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

De eereleden Mr. J. A. VAN DER CHIJS en E. NETSCHER wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 4 Februari jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van *Onderwijs* van 8 Februari jl. no. 1593, houdende verzoek de levering der photographieën, bedoeld in de notulen van 3 December a. p. II*d*, zooveel mogelijk te doen bespoedigen.

De secretaris deelt mede dat hij dit verzoek reeds aan den Heer VAN KINSBERGEN heeft overgebracht en dat deze beloofd heeft ze in het begin dezer maand te zullen leveren, waarvan bij officieel schrijven aan den Directeur voornoemd mededeeling is gedaan.

b. Van den 1en Gouv. Secretaris van 12 Februari jl. no. 274, ten geleide der dezerzijds ter inzage gevraagde officieele bescheiden uit de nalatenschap van den Heer ROTHENBÜHLER, in leven gouverneur van *Java's Noord- Oostkust* (zie notulen van 14 Januari jl. VII*d*).

Wordt besloten deze stukken te stellen in de handen van den Heer ALBRECHT, met verzoek daarover verslag te willen uitbrengen.

c. Het gouv.-besluit van 12 Februari jl. no. 25, waarbij is bepaald dat de opleiding van MAS WONGSO WIDJOJO tot onderwijzer in het hand- en rechtlijnig teekenen aan eene kweekschool voor inlandsche onderwijzers onder de leiding van den Heer W. D. WIEMANS met zes maanden wordt verlengd.

Informatie.

d. Het gouv.-besluit van 9 Februari jl. no. 13, waarbij aan het genootschap vergund wordt de nota van den Heer A. J. T. JANSEN, bedoeld in de notulen van 14 Januari jl. III*q*, in het tijdschrift uit te geven.

De Heer BERGSMA deelt mede dat zich in het archief der algemeene secretarie nog andere stukken bevinden, handelende over hetzelfde onderwerp als deze nota en die bij eene uitgave van dat stuk ter eventueele aanvulling daarvan alleszins verdienen geraadpleegd te worden. De bedoelde stukken zijn in behandeling van den Heer Mr. KUNEMAN, wien hij verzoeken zal om eene omschrijving daarvan, opdat ook deze ter inzage kunnen aangevraagd worden.

Wordt besloten de uitgave der bovenbedoelde nota voorloopig aan te houden in afwachting van het bericht door den Heer BERGSMA toegezegd.

e. Een schrijven van den Heer H. P. A. BAKKER, kontroleur te *Sanggau* (Wester-Afdeeling van *Borneo*), van 4 Februari jl., waarin hij mededeelt dat dicht achter de negrie *Sanggau* eenige overblijfselen uit den *Hindoe-tijd* zijn gevonden, waaronder een linggam met voetstuk. Volgens den vinder waren aan den linggam oorspronkelijk drie afdeelingen te onderscheiden: de bovenste rond, de middelste achtkant en de basis vierkant; thans is echter alleen nog over het ronde gedeelte en een stuk van het achtkante, terwijl de rest vernield

is. Bij dezen linggam behoort een vierhoekig voetstuk, bestaande uit 10 steenen, in 2 lagen op elkaar gestapeld. De onderste laag bestaat uit 6 steenen, de bovenste uit 4; alleen in de bovenlaag is eene vierkante opening, terwijl de onderste steenen aan elkaar sluiten.

Dit voetstuk, alsook een andere bijzonder gevormde steen, zijn in het bezit van den vinder, die echter voor een weinig geld daarvan wel afstand zou willen doen.

Hij verzoekt te mogen weten of het genootschap prijs stelt op het bezit dier steenen.

Naar aanleiding hiervan merkt de Heer Groeneveldt op dat de vorm van dezen linggam, vierkant-achtkant-rond, geheel overeenkomt met dien, op *Java* voor dit symbool van Çiva gebruikelijk. Een vierkant voetstuk echter, in plaats van de joni, is in de verzameling van het genootschap niet aanwezig, hoewel hij meent dat iets dergelijks op *Java* ook wordt aangetroffen. Te *Sanggau* schijnt deze vorm van voetstuk de meeste gewone geweest te zijn, want in eene nota over de *Hindoe-oudheden* in die afdeeling, in 1877 door den Heer Bakker aangeboden (zie notulen van 10 April 1877 II *f*) (*), komt eene beschrijving voor van een linggam te Spauk, in welks nabijheid een voetstuk gevonden wordt, bestaande uit vier driehoekige steenen, die aan elkaar sluitend een vierkant vormen, in het midden waarvan een vierkant gat is opengelaten, en hetwelk hij voor het voetstuk van dien linggam of een anderen houden moet. Hoewel deze vondst door de gedeeltelijke vernieling van den linggam veel van zijne waarde heeft verloren, acht hij het toch wenschelijk het voetstuk voor het

---

(*) Deze nota is tot nu toe blijven liggen, omdat de Heer Bakker nog nadere mededeelingen over dit onderwerp heeft toegezegd; mochten die nadere mededeelingen voorloopig niet te verkrijgen zijn, waarover reeds aan den Heer Bakker is geschreven, dan zal de conservator der oudheden, overeenkomstig de hem gedane opdracht, zonder verder verwijl uit die nota een bericht voor het tijdschrift of de notulen leveren.

genootschap te verkrijgen, indien dit met niet te groote kosten geschieden kan.

Wordt besloten onder mededeeling hiervan den Heer BAKKER uit te noodigen de vermoedelijke kosten na te gaan, waarvoor het Genootschap in het bezit dier steenen zou kunnen geraken.

f. Van den Directeur van *Onderwijs* van 13 Februari jl. no. 1799, ter overname aanbiedende eene metalen *gong* (gendjoer) en twee *bekkens*, gevonden in een tegalveld der desa *Ngembal Koelon*, distr. *Koedoes* (*Japara*). Deze voorwerpen zijn buitengewoon goed bewaard, maar de vorm en de oppervlakte van het metaal geven voldoende zekerheid dat men hier inderdaad met voorwerpen uit den ouden tijd te maken heeft, weshalve besloten wordt ze tegen den getaxeerden prijs van *f* 15 over te nemen.

g. Van den Heer Dr. H. N. VAN DER TUUK van 26 Januari jl., waarin hij verzoekt dat hem eene bladzijde van het handschrift der *Balineesche Arok* worde toegezonden, ten einde na te gaan of dat manuscript nader onderzoek verdient.

Daar den Heer VAN DER TUUK eerst kort geleden eenige door hem gevraagde inlichtingen omtrent dit hds. zijn toegezonden, wordt besloten een nader antwoord van hem af te wachten.

h. Van de Heeren Prof. Dr. H. L. FLEISCHER te *Leipzig* van 17 Januari en Dr. A. B. MEIJER te *Dresden* van 13 Januari, waarbij zij hunnen dank betuigen voor hunne benoeming tot correspondeerende leden, terwijl de laatste verzoekt te mogen weten, op welke voorwaarden hij de vroegere edita des genootschaps zou kunnen verkrijgen.

Naar aanleiding dezer vraag wordt de brief van Dr. A. B. MEIJER in handen van den bibliothekaris gesteld ten fine van bericht.

i. Van Mevrouw A. L. G. BOSBOOM-TOUSSAINT en van de Heeren DROUIJN DE LHUIJS en J. VAN SWIETEN van 11, 14

en 15 Januari, houdende dankbetuiging voor de hun toegezonden gedenkboeken en medailles.

Informatie.

j. Van het Kon. Zoologisch Genootschap Natura Artis Magistra te *Amsterdam*, de Hollandsche Maatschappij der Wetenschappen te *Haarlem*, de Nederlandsche Maatschappij ter bevordering van Nijverheid te *Haarlem* en de Doopsgezinde Vereeniging tot bevordering der evangelie-verbreiding in de Nederlandsche overzeesche bezittingen te *Amsterdam* van 30 December a. p. en 13, 3 en 20 Januari jl. houdende dankbetuiging als boven.

Informatie.

k. Van den directeur van het observatorium te *Batavia* van 20 Februari jl. no. 42, ten geleide van een exemplaar van de „Bijdrage tot de kennis der weersgesteldheid ter kuste van *Atjeh*", op het observatorium te *Batavia* bewerkt, als een geschenk voor de bibliotheek.

Wordt besloten den directeur voornoemd voor dit geschenk 's genootschaps dank te betuigen.

l. Van Z. E. den Legerkommandant van 3 Maart jl. VII[e] afd. Hoofdbureau, no. 160, voor 's genootschaps verzameling aanbiedende eenige handschriften, gevonden bij de inname der benting en missigit bij *Lamnjong* in *Groot-Atjeh*.

Gesteld in handen van den conservator der handschriften om te dienen van bericht.

m. Van den Heer W. J. LARIVE te *Soepajang* (*Sumatra's Westkust*), zonder datum, waarbij hij een aantal koperen munten toezendt, met verzoekt daarvoor door hem aangegeven doubletten uit 's genootschaps verzameling te mogen ontvangen.

Wordt besloten dit schrijven te stellen in handen van het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS, ten fine van bericht.

III. De commissiën in de vergadering van 14 Januari jl.

benoemd voor de opname van 's genootschaps verzamelingen, bibliotheek en van het finantieel beheer over het afgeloopen jaar brengen de volgende verslagen uit:

a. Verslag omtrent de verzamelingen:

Ter voldoening aan de opdracht, ons gegeven in de vergadering van 14 Januari jl., hebben wij de eer omtrent den toestand van het ethnologisch en archaeologisch museum, het penningkabinet, de muntverzameling en de sphragistische collectie het volgende te rapporteeren.

1. Het ethnologisch museum verkeert, dank zij de goede zorgen van den conservator, in bevredigenden toestand. De netheid en orde laten niets te wenschen over en ook voor de rangschikking wordt behoorlijk zorg gedragen.

Aanwinsten zijn niet te vermelden, behalve die der verzameling voorwerpen, afkomstig uit het museum der maatschappij van nijverheid en landbouw, welke niet onbelangrijk is.

Twee der in het museum aanwezige balken uit de troonzaal van *Bandjermasin* zijn thans behoorlijk opgesteld, terwijl de twee andere in den corridor, die naar het magazijn leidt, zijn opgehangen; eene doelmatige verbetering, waarvoor het genootschap behalve aan den conservator dank verschuldigd is aan den hoofdingenieur S. VERBURGH en den ingenieur J. P. VAN DER PLOEG.

De conservator heeft er onze aandacht op gevestigd, dat in der tijd van den adsistent-resident van *Benkoelen* de toezending is gevraagd van het model van een Engâneesch woonhuis, maar dat aan dit verzoek nog geen gevolg is gegeven.

Het komt ons wenschelijk voor, dat het verzoek wordt herhaald.

Wanneer de vier in aanmaak zijnde kasten gereed zullen zijn, zal de rangschikking der voorwerpen nog op enkele punten belangrijk verbeterd kunnen worden, hetgeen met vertrouwen aan het doorzicht van den conservator kan worden overgelaten.

In de zoogenaamde goudkamer werd onze aandacht getrokken

door een nieuw voetstuk voor den pajong van *Bandjermasin*, en een gouden blaadje van *Lombok*, door de Regeering aan het genootschap ter bewaring afgestaan. Verder werden wij in de gelegenheid gesteld kennis te nemen van het model van een kast, zooals de conservator voor de bewaring der gouden voorwerpen zou willen zien aangemaakt.

Het model is genomen naar kasten van het South-Kensington museum. De aanschaffing zou o. i. een belangrijke verbetering geven, omdat in dergelijke kasten meer voorwerpen kunnen worden geëtaleerd dan in onze legkasten en bovendien de voorwerpen beter uitkomen.

Mocht tot het aanmaken van zoodanige kast worden overgegaan, dan zal wellicht kunnen worden afgezien van het aanmaken der kast, waartoe in de vergadering van 6 Mei 1878 werd besloten.

Aan het doorzicht van den tegenwoordigen conservator heeft het genootschap eene nieuwe afdeeling zijner verzamelingen te danken, welke wellicht het best het compagnies-museum zou kunnen worden genoemd. Daarvoor is bestemd de voormalige vergaderkamer en de conservator stelt zich voor daarin al die voorwerpen bijeen te brengen, welke gedenkteekenen zijn van den tijd der compagnie. Verder zal daar plaats zijn voor die voorwerpen, welke een zuiver Europeesch karakter dragen, al dagteekenen zij niet allen uit den compagnietijd. In verband met een en ander zou het ons echter wenschelijk voorkomen, dat aan de belangrijke verzameling wajang-figuren elders een plaats mocht kunnen worden aangewezen. Nog moeten wij aanteekenen, dat de affuiten der in het voorportaal geplaatste kanonnen zeer vermolmd zijn, en dat spoedige reparatie dringend noodig is.

2. Voor het archeologisch museum zijn de volgende aanwinsten te vermelden. Een van *Tjeringin* ontvangen joni met linggam, waaraan een plaats in het museum werd aangewezen. Beide voorwerpen worden daarom belangrijk geacht, omdat in het museum slechts weinig voorwerpen uit Bantam aanwezig zijn en de joni en linggam de eenige in 's genootschaps verzameling zijn, welke

bij elkander schijnen te behooren. Onder de in het afgeloopen jaar ontvangen bronzen voorwerpen is bijzondere aandacht waardig een lamp; onder de gouden en zilveren de hoogs belangrijke collectie van voorwerpen uit *Ledok*.

De catalogus van dit gedeelte der verzamelingen is gereed en bevat de beschrijving van ruim 352 steenen en 1258 metalen voorwerpen.

3. De munt-verzameling en het penningkabinet zijn verrijkt met hetgeen uit de nalatenschap van wijlen den Hr. J. S. VAN COEVORDEN is aangekocht en hetgeen door ruil met de verzamelingen te 's Gravenhage en Leiden is verkregen. Voor een en ander heeft het genootschap op nieuw groote verplichting aan zijn eerelid Mr. J. A. v. D. CHIJS.

Aan de welwillende voorlichting van den Hr. W. P. GROENEVELDT heeft het genootschap te danken, dat de Chineesche munten behoorlijk gecatalogiseerd zijn kunnen worden.

Voor de penningen en munten wordt uitstekend zorg gedragen. Alle daarvoor vatbare munten zijn onder toezicht van den conservator schoongemaakt, hetgeen het uiterlijk aanzien der verzameling niet weinig heeft verbeterd.

4. Omtrent de sphragistische collectie valt niets mede te deelen. Ze is op gelijke hoogte gebleven.

Ten slotte kunnen wij mededeelen dat het genootschap is bezocht door 2544 personen, behalve degenen, die het onnoodig hebben geoordeeld van hun bezoek in het register aanteekening te doen.

Wij hebben in verband met het vorenstaande de eer in overweging te geven:

1°. Aan de HH. Mr. J. A. v. D. CHIJS en W. P. GROENEVELDT den dank der directie te betuigen voor de goede zorgen door hen aan 's genootschaps verzamelingen gewijd.

2°. Machtiging te verleenen tot het aanmaken van eene kast, model South-Kensington museum.

3°. Den resident van *Benkoelen* uit te noodigen alsnog aan

's genootschaps verzamelingen te willen toezenden het model van een Enganeesch woonhuis.

4°. Uit te zien naar eene plaats waar de verzameling wajang-figuren en andere voorwerpen, welke minder eigenaardig in het compagnies-museum te huis behooren, kunnen worden bewaard.

5°. Den hoofdingenieur S. Verburgh en den ingenieur J. P. van der Ploeg 's Genootschaps dank aan te bieden voor de hulp door hen verleend bij het opstellen en ophangen der balken uit de troonzaal te *Bandjermasin*.

6°. Machtiging te verleenen tot het herstellen der affuiten van de kanonnen, welke in het voorportaal van 's Genootschaps gebouw zijn geplaatst.

Wordt besloten:

ad 1°. Conform.

ad 2°. Den aanmaak dezer kast, met het oog op de belangrijke kosten, voorloopig uit te stellen.

ad 3°. Conform.

ad 4°. De uitvoering van dit denkbeeld over te laten aan de prudentie van den conservator.

ad 5°. Conform.

ad 6°. Daar deze kanonnen hier voor het Gouvernement worden bewaard, de Regeering te verzoeken het Departement van Oorlog uit te noodigen, voor de verlangde herstellingen het noodige te verrichten.

b. Verslag omtrent de bibliotheek:

De ondergeteekenden, in commissie gesteld ter opname van den staat der bibliotheek en der verzameling handschriften, hebben de eer het volgende te rapporteeren:

De bibliotheek, die over 't geheel den indruk maakt van goed onderhouden te zijn, werd in 't afgeloopen jaar vermeerderd met 390 werken en brochures, waarvan de lijsten in de Notulen zijn opgenomen, ongerekend de bijgekomen nummers van periodieke geschriften en afleveringen van vervolgwerken.

Hieronder komen voor een vijftigtal over onderwerpen, den Indischen archipel betreffende, die door den bibliothekaris op boeken-vendutiën werden aangekocht.

Met genoegen werd door Uwe commissie vernomen, dat de bibliothekaris er zich in de eerste plaats op toelegt, de verzameling van werken over de Indische talen of in die talen geschreven te kompleteeren, en daarom onder anderen pogingen heeft aangewend om door ruiling met 's genootschaps edita de producten van de Indische periodieke pers zoo volledig mogelijk in de bibliotheek vertegenwoordigd te krijgen, pogingen reeds aanstonds met zoodanigen gunstigen uitslag bekroond, dat thans 15 dagbladen in de Nederlandsche taal en 7 in 't Javaansch en Maleisch geregeld ontvangen worden en bovendien al de maand- en tijdschriften.

Ook andere periodieken, op wier aanwezigheid in 's genootschaps bibliotheek wordt prijs gesteld, worden naar gelang de fondsen het toelaten, gecompleteerd. Een gevolg van dien maatregel is o. a., dat thans in de bibliotheek een volledig exemplaar der *Revue des deux Mondes* met de *Annuaires* en het *Tableau analytique* wordt aangetroffen.

Bij de genootschappen en vereenigingen, met welke het Bataviaasch genootschap in verbindtenis staat, werd aanvraag gedaan om de deelen en afleveringen, die in de bibliotheek aan de edita dier genootschappen ontbreken.

Overeenkomstig het in vroegere bestuursvergaderingen beslotene is de ruiling van werken gestaakt met verschilende vreemde genootschappen en vereenigingen, wier streven geene aanrakingspunten biedt met de richting, waarin ons genootschap zich beweegt.

Daarentegen is ruiling van edita begonnen met de volgende instellingen:

University of *Cambridge;*
University of *Oxford;*
Geographical Society of *London;*
Institut ethnographique te *Parijs;*
Regia Academia di scienze, lettere et arte te *Modena;*

Canadian Institute te *Toronto;*

Académie d'archéologie de Belgique te *Antwerpen;*

Gesellschaft für Erdkunde te *Berlijn.*

Aan de uitnoodiging, van wege de Regeering gericht tot de ambtenaren, bedoeld bij Art. 13 van het Drukpersreglement, om namelijk de hun toegezonden drukwerken aan het Bataviaasch genootschap te doen toekomen, is alleen en dan nog slechts ten deele voldaan door den officier van justitie bij den raad van justitie te *Samarang* en den resident aldaar, van wie een zeer klein aantal gedrukten is ontvangen.

Een aantal Russische boeken, die wegens onbekendheid met die taal niet of gebrekkig waren gecatalogiseerd, zijn door den sergeant der artillerie Stadkofski, Rus van geboorte, geordend.

Met het doen inbinden der boeken is geregeld voortgegaan. Het daarvoor toegestane krediet van *f* 500.— bleek voldoende te zijn.

De verzameling kaarten is in 1878 verrijkt met:

twee kaarten van *Atjeh;*

een kaart der afdeeling *Deli;*

een spoorwegkaart van de lijn *Soerabaja-Pasoeroean-Malang;*

een kaart van *Sumatra* door Dr. Dornseiffen, 1877;

een zeekaart van de N. O. Kust van *Sumatra;*

een Algemeene land- en zeekaart van *Ned. Indië* door *Bogaers*, 1872.

Van het topographisch bureau werden sedert geruimen tijd geen kaarten meer ontvangen.

De verzameling photographieën en andere varia heeft geene noemenswaardige vermeerdering ondergaan.

Te betreuren valt het dat van eene zoo belangrijke verzameling, als 's genootschap bibliotheek thans te aanschouwen geeft, niet ijveriger wordt gebruik gemaakt. Gedurende het afgeloopen jaar toch bedroeg het aantal uitgeleende werken een niet hooger cijfer dan van 157, uitmakende 223 boekdeelen, aan 26 personen uitgereikt. Evenwel mag niet voorbij gezien worden, dat de bibliotheek bijna dagelijks wordt bezocht door belangstellenden, die daar een of ander boekwerk komen raadplegen.

Het aantal overjarige bons voor uitgeleende werken beliep op 't eind van 1878 een twaalftal. Eene aanschrijving van den bibliothekaris aan hen, door wie die bons waren afgegeven, had evenwel ten gevolge dat sedert òf de bedoelde werken teruggezonden òf de verouderde bons tegen nieuwe ingewisseld werden.

Van 's genootschaps edita is hier ter plaatse verkocht voor een bedrag van *f* 94.66 en door den boekhandelaar M. NIJHOFF te 's *Gravenhage* sedert zijne laatste opgave voor een bedrag van *f* 79.25.

Ten slotte heeft Uwe Commissie de eer het volgende in overweging te geven:

1°. Aan den bibliothekaris als gewoonlijk te verleenen voor het aankoopen van boeken een krediet van *f* 1500 en voor het inbinden van *f* 500.

2°. Hem te machtigen tot het behoorlijk opbergen van kaarten en platen het vereischte aantal cartonnen doozen en portefeuilles te doen aanmaken.

3°. De Regeering te verzoeken aan den Directeur der Landsdrukkerij te doen bevelen, van al de aan die inrichting sedert 1° Januari 1879 gedrukte werken een exemplaar onmiddellijk na de uitgave aan het genootschap toe te zenden en daarbij die te verstrekken, welke, als niet in 's genootschap bibliotheek aanwezig, mochten aangevraagd worden.

4°. Het Militair Departement uit te noodigen van de kaarten, op het topografisch bureau vervaardigd, één exemplaar aan het genootschap te doen toekomen.

5°. De Regeering te verzoeken, nu het hydrografisch bureau weder hier gevestigd is, het marine-departement uit te noodigen om, even als vroeger geschiedde, van de alhier uitgegeven zeekaarten één exemplaar gratis aan het Genootschap te verstrekken; en eindelijk Hare tusschenkomst te verleenen, opdat door het Ministerie van Marine in *Nederland* die kaarten van *Ned. Indië* aan het Genootschap worden ver-

strekt, welke ook aan het Aardrijkskundig Gen. te *Amsterdam* ten geschenke zijn gegeven.

Wordt besloten:

ad 1. Voor den aankoop van boeken *f* 1000.— en voor het inbinden daarvan *f* 500.— ter beschikking van den bibliothekaris te stellen.

ad 2. Hem uit te noodigen de hier bedoelde uitgave uit den evenvermelden post van *f* 500.— te bestrijden.

ad 3. Den Directeur van de landsdrukkerij mondeling te herinneren aan het vroeger ter zake genomen regeeringsbesluit, hetgeen de secretaris op zich neemt te doen.

ad 4. Hierover rechtstreeks aan den chef van het topographisch bureau te schrijven.

ad 5. Conform.

c. Verslag omtrent de verzameling handschriften:

De commissie, belast met de opneming der verzameling handschriften, heeft deze in de beste orde bevonden, opgeborgen, behalve in de daarvoor vroeger reeds bestemde kasten, nu ook in die, welke door tusschenkomst van het Departement van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van de Landsdrukkerij zijn ontvangen (zie Notulen van 8 Jan 1878 II *l*).

Van de aanwinsten der verzameling in het afgeloopen jaar werd telkens in de notulen der bestuursvergaderingen verslag uitgebracht, zoodat ten deze kortheidshalve daarnaar kan worden verwezen. Alleen brengt de commissie van die aanwinsten hier in herinnering, met het oog op het bijzonder belang:

1°. Het manuscript van het maleische Woordenboek van von de Wall, dat door Dr. H. N. van der Tuuk verkort wordt uitgegeven.

2°. Eenige stukken afkomstig van de compagnies-kantoren in *Bengalen* uit het laatst der vorige eeuw, aan het Genootschap ten geschenke gegeven door het eerelid E. Netscher (Not. 17 Sept. 1878 V).

3°. Een zestal Arabische handschriften, aangekocht door den

conservator op de vendutie van zekeren HADJI DAIMAN (zie Not. 14 Januarij 1879 VIII).

Het luchten en schoonhouden geschiedde geregeld, waarvoor op den duur wordt partij getrokken van de diensten van den inlandschen schrijver RADEN DJOJO SIPOETRO.

d. De commissie voor de opname van het finantieel beheer brengt haar rapport uit bij monde van Mr. N. P. VAN DEN BERG, waaruit het volgende kan worden medegedeeld:

de taak der Commissie werd aanmerkelijk verlicht door de netheid en duidelijkheid, waarmede de boekhouding van den thesaurier is aangehouden;

alle in uitgaaf gebrachte posten zijn, voor zooveel zulks mogelijk is, met de overgelegde bewijsstukken vergeleken en volkomen sluitend bevonden, waarop de verantwoording door de commissie goedgekeurd en voor accoord geteekend is;

de uitgaven van het afgeloopen jaar hebben de ontvangsten overtroffen, hetgeen voornamelijk een gevolg is van de kosten door de viering van het eeuwfeest veroorzaakt. Ook de gewone uitgaven waren echter eenigzins hooger dan in het vorige jaar, voornamelijk ten gevolge van den aankoop ten behoeve van het munt-en penningkabinet van een gedeelte der muntverzameling van wijlen den Heer VAN COEVORDEN, hetgeen trouwens voor onze collectie eene rijke aanwinst is.

Naar aanleiding hiervan wordt besloten:

1°. de verantwoording van den thesaurier over 1878 goed te keuren en hem den dank der vergadering te betuigen voor het door hem gevoerde beheer;

2°. te zorgen dat in dit jaar de uitgaven zoo mogelijk beneden de inkomsten blijven, zonder daarom aan 's genootschaps doeleinden afbreuk te doen, waarbij de thesaurier op zich neemt bij elke vergadering eene opgave over te leggen van wat op elk hoofd der wisselvallige uitgaven sedert het begin des jaars is uitgegeven.

IV. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Biedt eene afrekening aan van de uitgaven door hem in Nederland voor het Genootschap gedaan en der remises hem ter bestrijding daarvan toegezonden; de afrekening wordt door de vergadering goedgekeurd, terwijl de aangeboden bescheiden voor het noodig gebruik in handen van den thesaurier worden gesteld.

b. Brengt ter tafel twee photographieën, voorstellende de voor- en keerzijde der munten bedoeld in de notulen van 5 November a. p. VII*a*, die sedert in zijne handen gesteld en zoo duidelijk mogelijk naar de origineelen bijgewerkt zijn. Het komt hem voor dat deze munten van het schiereiland *Malakka* afkomstig zijn en hij stelt mitsdien voor de afbeeldingen toe te zenden aan de Straits-Branch of the Royal Asiatic Society te *Singapore*, met verzoek zoo mogelijk deze munten te willen bestemmen. De Heer NETSCHER, van wien deze munten afkomstig zijn, neemt met dit voorstel genoegen, waarop dienovereenkomstig beschikt wordt.

c. Legt namens den Heer K. F. HOLLE een lijstje over van errata, voorkomende in diens bijdrage over de koperen plaatjes van Kĕbantĕnan, in deel XVIII bladz. 367 vlg. van het Tijdschrift.

Wordt besloten dit lijstje in handen te stellen van de redactie van het tijdschrift, ter opname in de eerstvolgende aflevering.

d. Deelt mede dat de Heer A. L. VAN HASSELT hem eenige verbeteringen heeft aangegeven in de namen van enkele ethnologische voorwerpen, voorkomende onder I. D. van den catalogus; van die verbeteringen wordt een lijstje overgelegd, met verzoek dat als bijlage tot de notulen op te nemen.

Conform (Bijlage I).

e. Biedt aan ten geschenke voor de bibliotheek de verslagen enz. van het *Ned. O. I. Afrikaansch Comité.*

f. Geeft in overweging of het niet wenschelijk zou zijn te trachten den beschreven steen, die zich in de kampong *Batoe Toemboe* (*Bekasie*) moet bevinden, naar het museum over te brengen.

De voorzitter meent te weten dat op dien steen slechts enkele, ongeveer geheel weggesleten teekens voorkomen, zoodat het zeer twijfelachtig is of die steen wel eenige waarde bezit, hij hoopt echter eerlang gelegenheid te hebben de bedoelde kampong te bezoeken en zal zich dan van den toestand, waarin die steen zich bevindt, nader overtuigen.

Wordt besloten deze zaak tot zoolang te laten rusten.

V. De Heer te Mechelen deelt mede dat hij weldra *Batavia* zal gaan verlaten en verzoekt daarom hem van de lijst der bestuursleden af te voeren. Steeds zal hij er met voldoening op terugzien dat het hem gegund is geweest in het bestuur des genootschaps eene plaats te bekleeden en zich daarbij dankbaar herinneren hoe het weinige, dat hij heeft kunnen doen, hem door de welwillende medewerking en voorlichting der andere leden lichter is gemaakt. Waarheen hij zich ook moge begeven, steeds zal bij bereid zijn voor de belangen des genootschaps werkzaam te zijn, en hij hoopt dat men, waar daartoe gelegenheid bestaat, niet zal nalaten over hem te beschikken.

De voorzitter verzekert den Heer te Mechelen dat de vergadering hem met leedwezen ziet vertrekken; hij zegt hem dank voor den ijver door hem steeds betoond en die in zoo hooge mate tot bevordering der *Javaansche* taalstudie gestrekt heeft; het Genootschap zal gaarne voortgaan van zijne toewijding en zijne kennis gebruik te maken en acht zich gelukkig daarop bij voortduring te mogen rekenen.

VI. De Heer E. Netscher:

a. Biedt aan namens den Heer L. L. A. MAURENBRECHER een leestafeltje (rekal), gevonden in eene missigit te *Atjeh*, en een klewang uit dat land afkomstig. Namens den Heer Jhr. J. C. W. D. A. VAN DER WIJCK te *Priaman* twee zilveren munten, zijnde onderdeelen van de ropij van *Madras*.

Wordt besloten deze geschenken te plaatsen in de verzamelingen en aan de gevers den dank der directie te betuigen.

b. Deelt mede dat hij aan den overste F. T. ENGEL inlichtingen gevraagd heeft omtrent de boeken en handschriften, in der tijd in den Kraton gevonden, en in antwoord daarop heeft vernomen, dat men ongeveer niets dan korans gevonden heeft.

c. Vertoont een exemplaar van eene gedrukte verklaring, behelzende dat de onderteekenaar, bij overlijden van den Maarschalk en Gouverneur-Generaal DAENDELS, vóór het aanwezen in de kolonie van eenen door den Koning aangewezen opvolger, als diens provisioneelen vervanger zal erkennen den President der Hooge Indische Regering J. A. VAN BRAAM, van welke verklaring een exemplaar aan ieder ambtenaar ter onderteekening is gezonden.

De Heer NETSCHER biedt aan dit stuk voor publicatie in de rubriek varia van het tijdschrift te bewerken, hetgeen de vergadering gaarne aanneemt.

d. Wijst er op dat zich in de archieven te *Malacca* een groot aantal stukken bevinden uit den *Hollandschen* tijd afkomstig en die het *Engelsche* bestuur waarschijnlijk geen bezwaar zou maken aan de *Indische Regeering* af te staan. Vroeger heeft hij eenmaal gelegenheid gehad die archieven te raadplegen en zich daarbij overtuigd dat ze veel belangrijks bevatten en in zeer bruikbaren staat geconserveerd zijn. Hij acht het wenschelijk de aandacht der Regeering hierop te vestigen, die waarschijnlijk niet ongenegen zou zijn zich ter zake tot de *Engelsche Regeering* dan wel tot de autoriteiten der *Straits*

Settlements te wenden, ten einde langs dien weg de overbrenging dier stukken naar *Batavia* te verkrijgen.

Wordt besloten in dien zin een verzoek tot de Regering te richten.

VII. De Heer Mr. L. W. C. van den Berg brengt het volgende verslag uit, omtrent het handschrift, bedoeld in de notulen van 4 Februari jl. No. III, hem te dien einde in handen gesteld:

In voldoening aan het verlangen der Direktie heb ik de eer te berichten, dat het handschrift in kwestie bestaat uit 70 folia, kl. 4°, en de navolgende geschriften inhoudt:

1°. Een *Maleisch* opstel, zonder titel of naam van den auteur, handelende in een elftal hoofdstukken over de beteekenis der Arabische particulae: عن; على; في; حتى; الى; من; ب; ل; رب; مذ en منذ; en حاشا, عدا en خلا.

2°. Het bekende Arabische werk over de grammatica المقدمة الاجرومية getiteld. Dit werk is reeds uitgegeven door E. Trumpp te *Munchen* in 1876, terwijl het Genootschap er verschillende commentaren op bezit. Vergl. mijn: Cat. Cod. Arab. p. 1, en mijn „Verslag" p. 56.

3°. Het niet minder bekende werk over hetzelfde onderwerp van Ibn Hisjâm (+ A. H. 762), قواعد الاعراب (*) getiteld, en waarover men zie Ḥ. Ch. dl. I p. 357. Het werk zelve bezat het Genootschap nog niet, maar wel een commentaar daarop. Vergl. C. C. A. p. 11.

4°. Eenige bladen met losse aanteekeningen van verschillenden aard.

Het geheele Hs. is met kantteekeningen bedekt, terwijl daartoe, voorzooverre de Adjroemîjat betreft, zelfs afzonderlijke bladen zijn opengelaten en ingevoegd.

Het Hs. is door mij in de verzameling Arabische Codices geplaats onder No. CLXXVII.

(*) De drukfout قوائد voor قواعد in het register (p. 141) van mijn evengeciteerden Catalogus zal de deskundige lezer wel reeds uit zich zelf hebben verbeterd.

Wordt besloten den Heer L. L. A. Maurenbrecher ook voor dit geschenk te bedanken.

VIII. De Heer W. P. Groeneveldt:

a. Brengt ter tafel de notulen van het 2de halfjaar 1878, die pas de pers hebben verlaten.

b. Biedt namens de Vereeniging ter bevordering van Maleisch-Christelijke lectuur te *Batavia* verschillende werken en tractaatjes aan, in den laatsten tijd door deze vereeniging uitgegeven.

Wordt besloten voor dit geschenk te bedanken en de boeken te plaatsen in de bibliotheek.

c. Deelt mede dat hij een begin gaat maken met het drukken van den beschrijvenden catalogus der oudheden en wenscht te weten hoeveel exemplaren de oplage zal moeten bedragen.

De vergadering is van meening dat die catalogus te uitvoerig is om als handleiding voor de gewone bezoekers van het museum te dienen en acht het daarom wenschelijk hem in de verhandelingen uit te geven; een honderdtal afzonderlijke afdrukken bovendien zullen dan wel voldoende zijn.

Daar de Heer Groeneveldt tegen deze regeling geen bezwaar heeft, wordt tot de uitgave op de bovenomschreven wijze besloten.

d. Brengt ter tafel de nota van den Heer te Mechelen, vermeld in de notulen van 14 Januari jl. VI *b*, uit de rondlezing teruggekomen.

Wordt besloten dit stuk, overeenkomstig den wensch des schrijvers, op te nemen in de notulen (Bijlage II).

IX. De voorzitter brengt ter tafel:

a. Namens 's Genootschaps correspondeerend lid Dr. G. D. J. Schotel, twee door dezen uitgegeven werken, nam: Het

maatschappelijk leven onzer vaderen in de 17_e eeuw en Vaderlandsche volksboeken en volksprookjes, benevens eene collectie afdrukken in gips van penningen en medailles van Pieter Langendijk, alle betrekking hebben op *Prins Willem* V en diens gemalin, vergezeld van het Register van merkwaardige en uitmuntende gedenkpenningen, uit rariteitskabinetten vergaderd en door eene nieuwe uitvinding op het allerkeurlijkst afgedrukt door Pieter Langendijk.

Wordt besloten voor deze waardevolle geschenken aan den gever 's genootschaps warmen dank te betuigen.

b. Namens den Heer H. BROESE VAN GROENOU, predikant te Aardenburg, de volgende werkjes:

Recht ghebruijck ende misbruijck van tijdlicke have.

De verantwoordinghe des *Princen van Orangien. Amsterdam* 1610.

Amsterdamsch Journaal van 30 Julij tot 4 Augustus 1650.

Wordt besloten den gever te bedanken en de boeken te plaatsen in de bibliotheek.

X. Tot gewoon lid wordt benoemd de Heer J. C. VAN HASSELT, kontroleur bij het binnenlandsch bestuur in de residentie *Palembang*.

Op hun verzoek worden van de ledenlijst afgevoerd de Heeren Mr. F. H. GERRITSEN en W. H. VAN DER HELL.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering besloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 1 April 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 1 April 1879 des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, J. E. ALBRECHT en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Afwezig de Heeren Mr. W. STORTENBEKER, Dr. L. W. G. DE ROO, Mr. W. B. BERGSMA en Mr. N. P. VAN DEN BERG.

Het eerelid E. NETSCHER woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 4 Maart jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv.-besluit van 24 Maart jl. no. 6, waarbij wordt toegestaan het nog onvoltooide gedeelte der Javaansche wajangverhalen, met welker uitgave de Heer H. L. C. TE MECHELEN ten behoeve van het genootschap bezig is, op kosten van het genootschap buiten de vastgestelde werkuren ter landsdrukkerij te doen drukken.

De voorzitter deelt hieromtrent mede, dat 's genootschaps drukker niet in staat was met dit werk dien voortgang te maken, die met het oog op het aanstaand vertrek van den Heer TE MECHELEN noodig was, en dat hij daarom, onder nadere goedkeuring der vergadering, besloten heeft bij de landsdrukkerij hulp te zoeken. Van de verleende toestemming is dadelijk gebruik gemaakt en men mag er nu op rekenen, dat de Heer TE MECHELEN met de bovenvermelde uitgave vóór zijn vertrek gereed zal zijn.

De vergadering verleent gaarne hare goedkeuring aan de maatregelen door den voorzitter getroffen en bedankt hem voor de genomen moeite.

b. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 28 Februari jl. no. 2441, waarbij ter overname worden toegezonden drie gouden ringen, een fragment van een gouden versiersel en een diamantje, alle gevonden in de afdeeling Galoe (*Cheribon*).

De Conservator der oudheden deelt mede dat van kleine gouden ringen als deze reeds verscheidene exemplaren in de verzameling aanwezig zijn, terwijl aan het diamantje geene oudheidkundige waarde kan worden toegekend, waarop besloten wordt aan den Directeur voornoemd mede te deelen, dat op het bezit dezer voorwerpen geen prijs wordt gesteld.

c. Van denzelfden van 27 Maart jl. no. 3495, vergezeld van de missive van den Resident van *Kadoe* van 3 Maart jl. no. 673/10, waarin wordt medegedeeld dat door een inlander van de doekoehan *Tjanggal*, district *Remamee*, regentschap *Magelang*, bij het terrasseeren van een tegalveld een met Kawi-letters beschreven steen gevonden is. Bij de missive van den resident zijn eene teekening van den steen en een facsimilé van het opschrift overgelegd, terwijl hij opgeeft dat aan den steen geene geldswaarde wordt toegekend. Naar aanleiding dezer mededeelingen wenscht de Directeur te weten, of die steen geschikt is om in 's genootschaps museum van oudheden te worden opgenomen.

Wordt besloten den Directeur te kennen te geven, dat de gevonden steen van groote waarde moet geacht worden, en hem te verzoeken voor de overbrenging herwaarts wel zijne tusschenkomst te willen verleenen, onder mededeeling dat het genootschap gaarne bereid is, ter belooning van den vinder en ter aanmoediging van anderen, eene som van *f* 10,— beschikbaar te stellen, of zelfs meer, indien de Resident van *Kadoe* genoemd bedrag onvoldoende mocht vinden.

d. Van de Ned.-Indische Commissie voor de Parijsche tentoonstelling van 1878, van 25 Februari jl., waarin wordt medegedeeld dat aan het genootschap op die tentoonstelling de zilveren medaille (diploma) is toegekend voor zijn museum en verschillende verzamelingen, onder kennisgave dat het diploma nog niet ontvangen is.

Aangenomen voor kennisgave.

e. Van den Resident van *Batavia* van 1 Maart jl, no. 1471, waarbij hij, naar aanleiding van het gouv. besluit van 28 November a. p. no. 14 (zie notulen van 14 Januari jl. III*a*), vraagt of het de bedoeling is, dat hij de bij hem ontvangen drukwerken eenmaal per jaar, dan wel naar mate zij binnenkomen, aan het genootschap zal toezenden.

Wordt besloten den Resident mede te deelen, dat hij de toezending der bedoelde boekwerken kan regelen, zooals hem zulks het beste schikt, maar hem daarbij in overweging te geven de toezending eens per maand te doen geschieden.

f. Van de Maatschappij van Nijverheid en Landbouw, van 9 Maart jl. no. 87, ten geschenke aanbiedende een in *Japan* uitgegeven Nederlandsch-Japansch woordenboek, onlangs door een Japansch ambtenaar aan de Maatschappij geschonken.

Wordt besloten dit werk met dankbetuiging aan te nemen.

g. Van den Consul der Nederlanden te *Saigon* van 11 Maart jl. no. 260/473, waarbij hij, in antwoord op dezerzijdsch schrijven van 12 Februari jl. no. 23 (zie notulen van 14 Januari jl. V*d*), mededeelt dat voor Fransch Cochinchina geene bijzondere munten bestaan, en men zich uitsluitend van Mexicaansche en Amerikaansche dollars en van Fransche pasmunt bedient. Hij biedt echter ten geschenke aan een stel moderne munten uit Cambodja en een Siameesche tical.

Wordt besloten der Consul voornoemd, den Heer Th. Speidel, voor zijn geschenk te bedanken.

h. Van de Directie der Gewerbeschule Bistritz in Zevenbergen (*Oostenrijk-Hongarije*) van 28 Januari jl. no. 113, houdende voorstel tot ruiling van edita.

Wordt besloten hierop te antwoorden dat het genootschap zich op een geheel ander gebied beweegt dan de bedoelde inrichting, zoodat aan eene ruiling der edita voor beide zijden weinig nut zou verbonden zijn.

i. Van het eerelid Dr. H. N. van der Tuuk van 27 Februari jl. onder meer van den volgenden inhoud:

„In het Tijdschrift door het Genootschap uitgegeven, deel „XXIV bl. 238—266 en bl. 280—297, komen stukken voor uit „een chronijk van Bandjarmasin, waarvan exemplaren in het „bezit van het Genootschap moeten zijn. Het is bekend dat „het Maleisch van Bandjarmasin zeer vermengd is met Ja- „vaansch, zoodat het te vermoeden is, dat daarin nog vele woor- „den bewaard gebleven zijn, waarvan de beteekenis thans op Java „niet meer gekend wordt...... Ik verzoek daarom mij dit „Maleische handschrift voor eenigen tijd ter inzage te willen „toezenden, in het vertrouwen daarin meerdere oud-Javaansche „woorden te zullen aantreffen."

Wordt besloten aan dit verzoek van Dr. van der Tuuk te voldoen door toezending van n°. 48 van den „Catalogus" en n°. 200 van het „Verslag" der handschriften.

j. Van denzelfden van 17 Maart jl. houdende mededeeling:

1°. dat hij een gecollationeerd afschrift van de Balische Brahmâṇḍa Poeraṇâ gereed heeft, waaromtrent hij zegt dat het niet veel waard is, maar dat men misschien in Engelsch-Indië, waar het origineel voorhanden is, de daarin voorkomende çloka's ontcijferen en verbeteren kan.

Hij wenscht thans te weten of het genootschap de toezending van dit afschrift verlangt.

2°. dat de Oettarakâṇḍa van het genootschap (zie notulen van 8 Januari 1878 II*d*) niets waard is; hij heeft ze met

het Sanscrit origineel vergeleken en gezien dat er geen redden meer aan is, terwijl het hds. ook zeer groote lacunen bevat.

3°. dat hij het Siameesche handschrift, bedoeld in de notulen van 15 October 1878 VII*c*, inderdaad aan den heer S. VAN DISSEL heeft medegegeven, zoodat hij geene nadere inlichtingen daaromtrent geven kan. Tevens deelt hij mede dat hij vroeger een fraai handschrift van de Muhammad Hanafiah aan den heer VAN DER VALK heeft geleend en dat na diens dood niet heeft terug gekregen, hij vraagt thans of dat hds. soms ook in de verzameling van het genootschap terechtgekomen is.

Wordt besloten:

ad 1. den Heer VAN DER TUUK te verzoeken het afschrift der Brahmâṇḍa Poeraṇâ aan het genootschap te doen toekomen (zie notulen van 14 Januari jl. III*f*.)

ad 2. hem uit te noodigen de aan het genootschap toebehoorende exemplaren der Oettarakâṇḍa (kropak en afschrift) thans te willen terugzenden.

ad. 3. hem ten opzichte der handschriften, gevonden in de nalatenschap van wijlen den Heer VAN DER VALK, mede te deelen, dat die in der tijd door Mr. L. W. C. VAN DEN BERG zijn nagezien en dat zich geen exemplaar van het bedoelde werk daaronder bevond, terwijl het eenige goede, wat daarbij was, door het Genootschap is aangekocht en in den gedrukten inventaris onder de rubriek Javaansche hds. no. 110—115 voorkomt.

k. Van het lid G. A. WILKEN te *Sipirok* (*Sumatra's Westkust*) van 17 Maart jl., waarbij hij uit de bibliotheek ter leen verzoekt Fergusson 's „Tree and Serpent worship" en „Rude Stone Monuments."

Wordt besloten hem deze werken toe te zenden en tevens zijne aandacht te vestigen op de oudheden te *Pertibi*, met verzoek daarvan, zoo mogelijk, eenige beschrijving of afbeeldingen te bezorgen.

l. Van het lid J. Habbema te *Fort de Kock* van 22 Maart jl., waarbij hij ter plaatsing in het tijdschrift aanbiedt 50 Menangkabouwsche Spreekwoorden, met vertaling en verklaring.

Gesteld in handen van den Heer Mr. L. W. C. van den Berg ten fine van bericht.

m. Van de firma W. Bruining & C°. van 27 Maart jl., houdende mededeeling, in antwoord op een schrijven van den Secretaris, dat bij eene oplage van 500 exemplaren, plus 25 afzonderlijke overdrukken (zie notulen van 14 Januari jl. IX*a*) de prijs per vel druks kan verminderd worden met *f* 8.— en dus op *f* 42.— gebracht.

Wordt besloten met deze prijsbepaling genoegen te nemen.

n. Van den heer K. Wiggelendam te *Boeleleng* van 15 Maart jl., waarin hij vraagt of er ook registers bestaan op de edita des genootschaps, met verzoek hem een exemplaar dier registers, alsmede eenige afzonderlijk uitgegeven werken te willen toezenden, met opgave van het daarvoor verschuldigde.

Wordt besloten den heer Wiggelendam mede te deelen dat registers op het Tijdschrift voorkomen aan het einde der deelen XII en XXIV, op de Notulen aan het einde der deelen V en XVI (nog ter perse), terwijl van de verhandelingen geen compleet register bestaat, maar dat bij voorkomende gelegenheid omtrent eenig onderwerp gaarne zal worden medegedeeld, wat daarin ter zake reeds geschreven is. Voorts wordt de bibliothecaris verzocht voor de toezending der verlangde boeken het noodige te verrichten.

o. Van den waarnemend chef van den topographischen dienst van 27 Maart jl. no. 304/45, ten geleide der volgende kaarten: het rijk Atjeh en aangrenzende landstreken van *Sumatra*, schaal 1: 500.000;

het eiland Billiton, schaal 1: 200.000;

Groot-Atjeh, bijgewerkt tot ultimo 1878, schaal 1: 50.000; het terrein des oorlogs in de XXII Moekims, schaal 1: 20000;

hoofdplaats	Rembang	schaal 1: 20.000
"	Kediri	
"	Buitenzorg	
"	Soerabaja	

Wordt besloten voor de toezending dezer kaarten te bedanken en tevens te verzoeken om de kaart der hoofdplaats Batavia, eveneens door het bureau van genoemden dienst uitgegeven.

p. Van den waarnemend Consul van Duitschland te Batavia van 18 Maart jl. no. 1923, strekkenden ter introductie van Dr. A. Bastian.

De heer Albrecht deelt mede dat hij met Dr. Bastian in aanraking is gekomen tijdens hij een bezoek aan het museum bracht en dat hij thans naar de Molukken is vertrokken.

q. Eene bekendmaking van den Heer J. J. Prins, gedagteekend *Amsterdam*, van het overlijden van den heer Isaäc Prins, emeritus predikant bij de Nederduitsche Hervormde gemeente aldaar en correspondeerend lid van het genootschap, in den ouderdom van 98 jaar.

Wordt besloten aan de familie 's Genooschaps deelnemingt te betuigen in het geleden verlies.

r. Van 's Genootschaps correspondeerend lid Graaf Meijners d' Estreij te *Parijs* van 23 Januari, waarbij hij zijn dank betuigt voor zijne benoeming.

Informatie.

III. Het eerelid E. Netscher:

a. Meent dat op het Moeria-gebergte in *Japara* Hindoeoudheden moeten zijn, omtrent welke weinig of niets bekend

is, en stelt voor bij den heer F. C. WILSEN te *Japara* daarover nadere inlichtingen te vragen.

Conform.

b. Wijst er op dat in eigenlijk *Atjeh* (en misschien ook wel elders in het voormalig gebied van dat rijk) *soekoe's* bestaan, even als op de Westkust van Sumatra.

Hij meent dat het van belang zou zijn de geschiedenis van het ontstaan dier Soekoe's te leeren kennen, zoomede hare werking in de maatschappij, hare namen en hare inrichting, waartoe waarschijnlijk de Assistent-Resident A. SOL te *Kotta Radja* het genootschap wel behulpzaam zou willen zijn.

Wordt besloten den heer SOL voornoemd uit te noodigen naar dit onderwerp een onderzoek in te stellen en de resultaten aan het genootschap mede te deelen.

c. Spreekt over de galar's, zooals die op de Westkust van Sumatra in gebruik zijn. Op bladz. 442 en vlg. van deel XXIII van 's genootschaps tijdschrift heeft de heer MANSVELD daarover eene bijdrage geleverd, die wel is waar hare waarde heeft, maar de vraag niet oplost. Men mist daarin onder andere eene juiste definitie van de *beteekenis* der galar's, even als eene opheldering omtrent het ontstaan er van. Daarom acht hij het van belang, dat de zaak op nieuw door een bevoegd persoon onderzocht worde, en geeft in overweging den heer Th. E. VAN DELDEN, kontroleur te *Pangkalan Kota Baroe*, daartoe uit te noodigen.

Conform.

IV. De heer J. E. ALBRECHT:

a. Legt over eene opgave der boeken in het 1e kwartaal binnengekomen, bestemd tot bijlage van de notulen.

b. Deelt mede dat hij dezer dagen op verzoek van den heer VAN DER CHIJS, die zelf verhinderd was, de vendutie van

wijlen den heer Jordan bezocht heeft en daar een aantal munten heeft aangekocht, waaronder vele gouden en zilveren, te zamen voor eene som van ruim *f* 300.—; hoewel hij niet in staat was te oordeelen over de numismatische waarde dier munten, heeft hij echter gemeend dit te mogen doen, omdat de metaalwaarde van die munten stellig gelijk komt aan de koopsom. Hij vraagt thans op deze handeling de goedkeuring der vergadering.

Wordt besloten de gevraagde goedkeuring te verleenen en de munten in handen te stellen van den heer van der Chijs ten fine van bericht.

c. Wenscht voor de bibliotheek te verkrijgen een volledig stel van de schoolboekjes, bij het inlandsch onderwijs in gebruik, en legt daartoe over den pas verschenen catalogus der leermiddelen voor dat onderwijs, waarin hij heeft aangeteekend wat daarvan in het genootschap niet aanwezig is.

Wordt besloten ten deze de noodige stappen bij de Regeering te doen.

d. Brengt ter tafel den brief van Dr. A. B. Meijer, bedoeld in de notulen van 4 Maart jl. II*h*, en wijst er op dat genoemde geleerde verschillende zijner eigene werken aan het genootschap heeft geschonken; daar nu van 's genootschaps Tijdschrift een ruime voorraad in het boekenfonds aanwezig is, stelt hij voor hem daarvan voor zooveel mogelijk een volledig exemplaar toe te zenden.

Conform.

e. Deelt mede dat, volgens informatie van den heer Bergsma, er geruime tijd zal noodig zijn voor het bijeenbrengen der bescheiden, die zouden kunnen dienen tot aanvulling der nota van den heer Jansen, bedoeld in de notulen van 4 Maart jl. IV*d*, zoodat hij voorstelt zonder verder uitstel tot de uitgave dier nota over te gaan en het verdere materiaal over het daar-

in behandelde onderwerp, voor zoover het bruikbaar is, later afzonderlijk te geven.

Na eenige discussie besluit de vergadering liever nog eenigen tijd met de uitgave dier nota te wachten en haar in handen van den heer NETSCHER te stellen, die in staat meent te zijn den weg te wijzen naar de stukken, die tot aanvulling zouden kunnen gebruikt worden.

f. Brengt namens het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS ter tafel het schrijven van den heer W. J. LARIVE, bedoeld in de notulen van 4 Maart jl. II*m*.

Volgens eene daarbij overgelegde nota van den Heer VAN DER CHIJS zijn de door den heer LARIVE aangeboden munten van slechts weinig waarde; een gedeelte daarvan kan echter voor het kabinet benut worden, terwijl de overigen daarin geene plaats kunnen vinden. Onder de door den heer LARIVE verlangde munten zijn van sommigen geene doubletten aanwezig, terwijl het kabinet van drie dier nummers wel doubletten bezit, die echter zoo zeldzaam zijn, dat ze alleen tegen werkelijk goede munten kunnen verruild worden; daarentegen geeft hij verscheidene andere nummers op, waarvan meer exemplaren voorhanden zijn. Hij stelt voor van de bezending van den heer LARIVE de bruikbare stukken aan te houden en de andere terug te zenden, vergezeld van diegene der aangevraagde nummers, die door het genootschap kunnen worden afgestaan, en hem, onder mededeeling der bovenvermelde inlichtingen, te vragen of hij met dien ruil genoegen neemt.

Conform.

g. Stelt voor eene uitnoodiging tot ruiling van edita te zenden aan de:

Nederlandsche Zendelingvereeniging te *Rotterdam*,

Utrechtsche Zendingvereeniging,

Verein für Ethnologie, Anthropologie und Urgeschichte te *Berlijn*,

Anthropologische Gesellschaft te *Weenen*,
de Redactie van de „Indische Gids" te *Amsterdam*.
Conform besloten.

h. Brengt ter tafel eenige boeken in den loop der maand van verschillende personen ten geschenke ontvangen.

Op voorstel van den secretaris wordt besloten, behoudens zeer bijzondere gevallen, de geschenken van boeken en munten niet meer in den tekst der notulen te specificeeren, omdat de aldus ontvangen boeken en munten op nieuw in de driemaandelijksche opgave der aanwinsten van de bibliotheek en in de jaarlijksche verslagen van het munt-kabinet voorkomen; de namen der gevers zullen dan voortaan in die opgaven worden vermeld.

V. De heer K. L. van Schouwenburg deelt mede, dat hij op verzoek van den heer Albrecht een der handschriften uit de nalatenschap Rothenbühler (zie notulen van 4 Maart jl. II *b*) heeft onderzocht, met het doel na te gaan in hoeverre het geheel of gedeeltelijk voor eene uitgave in het Tijdschrift in aanmerking komen kan. Het door hem onderzochte stuk voert tot titel „Dagregister ter gelegentheid der gedane reize naar de Javasche bovenlanden, aan de vorstelijke Hoven van den Soesoehoenang of Keizer en den Sulthan, en van daar weer terug naar Samarang, door den WelEd: Gestr: Heer Jan Greeve, Raad Extraordinair van Nederlandsch-Indië, mitsgaders Gouverneur en Directeur op en langs Java's Noord-Oost-Cust in den Jaare 1788, gehouden door den onderkoopman en Secretaris van Politie Fredrik Jacob Rothenbühler," en komt hem voor geene nieuwe gegevens voor de geschiedenis van dien tijd te kunnen leveren; zijne aandacht is alleen gevallen op eene beschrijving der ruïnen van Brambanan, die misschien belangrijk is ter vergelijking met den tegenwoordigen toestand daarvan. Uit onbekendheid met het onderwerp moet hij de beoordeeling daarvan aan anderen overlaten.

Wordt besloten het bedoelde stuk te dien einde in handen van den Heer GROENEVELDT te stellen.

VI. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG:

a. Brengt het volgende verslag uit, naar aanleiding der opdracht hem in de vorige vergadering gedaan (zie notulen III*l*):

„De Maleische Hss., te *Lamnjong* aangetroffen, zijn vier in getal:

1°. een Hs. in kl. 4° van 76 folia. Het bevat vooreerst de Bidâjat-al-mobtadî, waarvan het Genootschap reeds een handschrift bezit, en welk werk bovendien te *Singapore* is uitgegeven (Vergl. mijn „Verslag der Hss. van v. D. WALL" p. 4). Daarop volgen eenige bladen met losse aanteekeningen van verschillenden aard; dan komt het zeer bekende Arabische werk van Sinoesî over de geloofsbelijdenis, Omm-al-barâhîn geheeten (vergl. „Verslag" p. 8), met eene interlineaire Maleische vertaling, en eindelijk een mij tot nog toe onbekend Maleisch geschrift over de verplichtingen, welke de Islâm aan zijne volgers oplegt.

Dit laatste draagt, blijkens eene aanteekening aan het slot, den titel Miftâḥ al-'aqâïd, en is geschreven door zekeren priester (lebei) 'Abd Allâh, terwijl de aanvangswoorden, na de Doxologia, luiden: اما بعد فهذه عقيدة في ما لا بد للمكلفين ان يعتقدوه مما يجب في حق مولانا جل وعز وما يستحيل وما يجوز وكذا يجب عليهم مثل ذالك في حق الرسل عليهم الصلاة والسلام ادڤون كمدين در ايت مك انيله اعتقاد ڤد مڽتاكن بارڠيڠ تداڤت تياد بڮت سڮل مكلف بهو د اعتقادكن مريكئت اكندي درڤد بارڠيڠ واجب ڤد حق توهن كيت الخ"

2°. Een id. id., zeer geschonden, van 42 folia. Het bevat de 'Omdat-al-moḥtâdjîna, een werk over de geloofsbelijdenis, het gebed, enz. waarvan eveneens reeds een Hs. in de verzameling, door v. D WALL bijeengebracht, aanwezig is, zie „Verslag" p. 8.

3°. Een id. id. van 201 folia. Het bevat de Çirâṭ-al-mostaqîm, een werk over de pilaren van den Islâm. De helft van het eerste blad ontbreekt, zoo ook de laatste bladen. Het Hs. eindigt een viertal regels in het hoofdstuk over de spijzen, welke men gedurende de bedevaart al dan niet mag gebruiken (كتاب الاطعمة اين كتاب ڤد مپتاكن سكل يڠ حلال مماكنداي
دان يڠ حرام) en loopt dus verder dan dat van de verzameling van v. d. w. (zie „Verslag" p. 1).

4°. Een id. id. van 47 folia. Het bevat de Bidâjat-al-mobtadî, met welk zelfde werk ook het even sub 1° omschreven manuscript aanvangt.

Wat de Arabische Hss. betreft, zoo bestaan die vooreerst uit een viertal incompleete Qorân's, op het bezit waarvan door het Genootschap waarschijnlijk geen prijs zal worden gesteld. Evenmin kan zulks m. i. het geval wezen met een vijfde Hs., behelzende eenige fragmenten uit dat boek, en wel die welke doorgaans bij het gebed door de Muzulmannen worden gereciteerd, namelijk de hoofdstukken I, CXIV t/m LXXXVIII, LXXXIII, enz.

Daar de Qorân reeds zoo herhaaldelijk is gedrukt, en het Genootschap er bovendien reeds zoovele geschreven exemplaren van bezit, kan m. i. voor het conserveeren hetzij hier hetzij elders van deze geschonden, onreine en alles behalve correcte handschriften geen enkele reden worden aangevoerd, en geef ik dus in overweging die, desnoods na bekomen machtiging der Regeering, te vernietigen.

Hetzelfde kan naar mijne meening veilig worden gedaan met een groot aantal der door Z. E. den Legerkommandant aangeboden losse bladen uit verschillende niet meer te determineeren handschriften.

Het is mij namelijk niet mogen gelukken uit die bladen zij het slechts eenigszins omvangrijke fragmenten te reconstrueeren, en de eenige opmerkingen waartoe het schiften van dezen hoop onzindelijke papieren mij aanleiding heeft gegeven, is, dat de theologische en juridische werken, waarvan zij deel uitmaak-

ten, voor zoover dit kan worden nagegaan allen tot de Orthodoxe richting moeten behoord hebben, en dat wederom bij deze gelegenheid geenerlei sporen werden gevonden van het bestaan van in het Atjehsch opgestelde geschriften van eenige beteekenis.

Beide deze omstandigheden meen ik hier te moeten releveeren; de eerste omdat mijne medeleden zich zullen herinneren hoe vroeger wel eens aan de Orthodoxie der Atjineezen getwijfeld werd, en de tweede omdat men daardoor hoe langer hoe meer in de overtuiging moet worden versterkt, dat het Atjehsch nooit als litteraire taal door de bevolking zelve is gebruikt geworden.

Gaat men de tot nu toe bekende Atjehsche woorden na, zoo valt het op hoevelen er onder zijn, die, ofschoon oppervlakkig ten zeerste van het Maleische aequivalent afwijkende, toch met eenige moeite wel zijn terug te brengen tot Maleische of soms tot Arabische origineelen, en ik verwacht dan ook, dat, indien wij eenmaal meer volledige, en vooral meer naar eene wetenschappelijke methode bewerkte Atjehsche woordenlijsten zullen bezitten, hoe langer hoe meer zal blijken, dat het zoogenaamde Atjehsch niet veel meer is dan een Maleisch patois.

De overige te *Lamnjong* buit gemaakte Arabische handschriften, welke mij voorkomen eene plaats in onze verzameling waardig te zijn, volgen hieronder met eene korte inhoudsopgave.

1°. Een Hs. in kl. 4° van 404 folia. Fragment van een uitvoerige commentaar op een juridisch werk, waarvan ik den titel niet kan bepalen, doch dat, ofschoon van de Sjafe'ietische school, noch tot de paraphrasen, commentaren, enz. op het Mochtaçar van Aboe Sjodjâ', noch tot die op den Moḥarrar van Râfe'î behoort, welke beide werken, gelijk bekend is, in den regel de basis uitmaken van de rechtsgeleerde geschriften in den Archipel in gebruik. Het fragment begint in het hoofdstuk over de reiniging, (طهارة), en eindigt in dat over de vondelingen, en behelst dus ongeveer het geheele religieuse recht, benevens

de rechtshandelingen, welke op het vermogen betrekking hebben (معاملات). Tusschen de folia 48 en 49, 121 en 122, 237 en 238, 248 en 249, 269 en 270, 270 en 271, 286 en 287, 354 en 355, 403 en 404 bevinden zich telkens min of meer belangrijke lacunes. De eerste woorden van het eerste blad luiden باب في اول مقاصد الطهارة وهو الوضوء والاصل فيه الكتاب والسنة والاجماع والوجه انه معقول المعنى وانما اختص الراس بالمسح لسترة غالبا فاكتفى فيه بادنى طهارة وفرض مع الصلوة الخ*

2°. Een id. id. van 7 folia, waarvan slechts de 2½ laatsten beschreven. Het bevat een kort opstel over de bedevaart, Manâsik al-ḥadjdj getiteld, van zekeren Moḥammad Çâliḥ, moftî der Sjâfe'ieten. Het begin luidt: وبه نستعين الحمد لله وحده اعلم وفقنا الله واياك لما يحبه ويرضاه ان النسك يشتمل على شروط واركان وواجبات وسنن وكيفيات ومحرمات ودمآء وستمر بك على هذا الترتيب الخ*

3°. Een id. in 12° van 114 folia, bevat:

a. Fragment (slot) van een werk over de theosophie. Het begin van de drie laatste hoofdstukken van dit werk luidt: f. 4. فصل في الفنآء والبقآء مالوا حضرة الخوجة (¹) نقشبند قدس سره ان الفنآء على كم وجه فقال وجهين وان قال الاكابر انه الخ

f. 6. فصل في طريف التصرف في باطن المريد ودفع المرض الدخول في الجمل الجملة عن الناس له طريقان فالطريق الاول انه اذا وقع لشخص مرض الخ*

en f. 7. فصل في الاداب الاداب الظاهرة مع الحق سبحانه هي ان يكون قائما بالاوامر والنواهي الشرعية الخ*

b. Chilâçat al-ḥaqâïq, een opstel getrokken uit het werk

¹) Tot nog toe waren mij geen sporen van de door dezen persoon gepredikte leer in den Archipel voorgekomen. Gelijk men weet was hij de stichter van een bekende darwîsj-orde.

over de theosophie, Sjaqâïq ḥadâïq wadaqâïq ḥaqâïq ahl at-tawḥîd, van een onbekend auteur.

Het opstel begint: الحمد لله الذي جعل مرائة حقيقة المحمدية الخ en is verdeeld in een proloog (مقدمة) drie hoofdstukken (مطلب) en een epiloog (خاتمة), wier inhoud respectievelijk wordt omschreven als: في مراتب الوجود, في وجود الحق, في علم الالهي, في بيان استعداد الانسان وقاتلية وكيفية وصوله en في التوفيق، الى الحق

Het opstel draagt het jaartal 1078 der H.

c. Het in den Archipel zeer verspreide theosophische werk van ibn 'Aṭâ Allâh, al-Ḥikam geṭiteld, waarover vergl. mijn Cat. Cod. Ar. p. 103.

d. Een aantal losse aanteekeningen en fragmenten of excerpties van verschillende werken.

e. Een mij evenzeer onbekende verhandeling van theosophischen aard. Na de Doxologie zijn de eerste woorden: اعلم ايها المريد وفقنا الله واياك لطاعته واستعملنا واياك فيما يرضيه ان القرب من الله لا يعلم الا بتعريفه ايانا بذلك وتبيينه لنا الخ*

f. Volgen wederom een paar pagina's met onsamenhangende aanteekeningen.

4°. Een id. in kl. 4° van 16 folia. Bevat het werk al-Miftâḥ fi sjarḥ ma'rifat al-Islâm, waarover men zie mijn Cat. Cod. Ar. p. 109.

5°. Een id. id. van 55 folia. Bevat lofliederen, gebeden, enz.

6°. Een id. id. van 56. folia. Bevat een commentaar op het werk van ibn Hisjâm al-Ançârî over de Grammatica, Qaṭr an-nidâ geheeten. De titel en auteur van den commentaar heb ik niet kunnen opsporen, aangezien de eerste pagina's ontbreken. Alleen kan ik mededeelen, dat wij hier niet de algemeen in Indie gebruikelijke Modjîb an-nidâ voor ons hebben, waarvan het Genootschap reeds eenige exemplaren bezit. Vergl. C. C. A. p. 10 en not. 14 Jan. 1879 p. 11. Aan het slot leest men, dat dit Hs. van de Qaṭr an-nidâ (lees "van den commen-

taar") is vervaardigd te ? ten tijde van Sulṭân 'Alâ ad-dîn Djohan Sjâh zoon van Sulṭân 'Alâ ad-dîn Aḥmad Sjâh. Daarop volgen eenige pagina's met eene soort van Doxologie in berijmd proza, met eene andere hand geschreven.

Ter herkenning volgt hier het begin van het laatste hoofdstuk (فصل) van den commentaar: فصل همزات الوصل ومواضعها اعلم ان الكلمة اما اسم او حرف اما الاسم فانما تكون همزة وصل في نوعين منه احدهما اسماء مخفوضة وهي عشرة اسم واست وابن وابنم وابنة وامراة وتثنيتهن واثنان واثنتان وايمن الله في القسم ولكن تستعمل همزة اسم خاصة بكسرة كثيرة وضم قليلا وتستعمل همزة است بمعنى الذاي الخ

7°. Een id. id. van 14 folia. Bevat het eerste gedeelte van het werk getiteld at-Tashîl, zijnde een commentaar op het werk over de Gramatica, al-Kâfîjat, van ibn al-Ḥâdjib. Een ander Hs. van den Tashîl is reeds in ons bezit. Vergl. C. C. A. p. 14.

8°. Een id. id. van 46 folia. Bevat de paraphrase van de Adjroemîjat, bedoeld in mijn "Verslag" p. 57, en Motammimat li masâïl al-adjroemîjat getiteld. Ook hier ontbreekt de vermelding van den naam des auteurs. De laatste bladen zijn verloren geraakt."

Ten opzichte der stelling, dat het zoogenaamde Atjehsch zal blijken niet veel meer te zijn dan een Maleisch patois, merkt de Heer Groeneveldt op, dat hij, zonder die uitspraak te willen bestrijden, haar echter praematuur vindt. Het is waar, dat het Maleisch gebleken is in *Atjeh* de litteraire taal te zijn, maar omtrent de landstaal leert dit feit ons weinig of niets; had men in de middeleeuwen eenige *Duitsche*, *Fransche* of *Engelsche* kloosters geplunderd en de boeken meegenomen, dan zou men daaronder ook niet veel in de landstaal gevonden hebben. Al wat wij tot nog toe van de Atjehsche spreektaal kennen, berust op eenige weinige woordenlijsten, samengesteld door personen, die taalkundig geheel onontwikkeld en de spreektaal niet machtig waren, zoodat zij hun materiaal bij gewoon Maleisch sprekende Atjehers moesten zoeken. Nu leert

de ervaring, dat bij alle volken, wier schrijf- en spreektaal aanmerkelijk van elkaar verschillen, zoowel de hoogere klassen, als zij, die op meerdere belezenheid aanspraak maken, zich er op toeleggen in hunne conversatie een ruim gebruik te maken van woorden uit de schrijftaal; in *Atjeh* zal dat ook wel het geval zijn, en daarom is het mogelijk, hoewel niet noodwendig waarschijnlijk, dat in de bekende woordenlijsten meer Maleisch voorkomt, dan in de eigenlijke spreektaal wordt gevonden.

De vergadering besluit de hierboven bedoelde handschriften op te nemen in 's Genootschaps verzameling, en Z. E. den Legerkommandant te bedanken voor de toezending daarvan, onder mededeeling in korte trekken van bovenstaand verslag en met verzoek de Directie wel te willen machtigen tot vernietiging van de papieren en fragmenten, die, zooals boven aangetoond, geene wetenschappelijke waarde bezitten.

b. Biedt namens den heer J. Habbema te *Fort de Kock* ter plaatsing in het tijdschrift aan een tweetal samenspraken in het Menangkabausch Maleisch, van eene vertaling en aanteekeningen voorzien.

Gesteld in handen der redactie van het Tijdschrift ten fine van opname.

VII. De voorzitter brengt ter tafel:

a. Een schrijven van den heer Aristide Marre te *Parijs* van 29 December a. p., gericht aan den president en den secretaris van het genootschap en waarbij hij aan ieder hunner een exemplaar aanbiedt zijner pas verschenen Fransche vertaling van de Makôta radja-radja. De voorzitter geeft in overweging dien brief te beschouwen als aan het genootschap gericht en stelt het door hem ontvangen exemplaar ter beschikking voor de bibliotheek. Ook geeft hij in overweging den heer A. Marre, als ijverig beoefenaar der talen van den archipel, tot corresponderend lid van het genootschap te benoemen, een voorstel waarmede de vergadering zich gaarne vereenigt.

b. Een register op de notulen der vergaderingen van 1867 tot 1878 door het eerelid Mr. J. A. van der Chijs (zie notulen van 4 Februari jl. VIII), ten vervolge op dat der vroegere jaren aan het einde van deel V opgenomen. De schrijver wenscht dit register alsnog als bijlage aan het laatste deel der notulen toe te voegen, waartoe de secretaris op zich neemt het noodige te verrichten.

c. Eene lijst van onafgedane stukken, onuitgevoerde opdrachten, onbeantwoorde brieven enz., den Heer van der Chijs bij het maken van het register op de notulen voorgekomen.

Gesteld in handen van den secretaris om ter zake het noodige te verrichten.

VIII. De Secretaris:

a. deelt mede dat de Directeur van de landsdrukkerij hem verzocht heeft om papier voor het Chineesch-Hollandsch woordenboek van wijlen den heer J. J. Francken, dat voor 's genootschaps rekening ter landsdrukkerij wordt gedrukt, volgens machtiging verleend bij het gouv. besluit van 5 Februari 1867 no. 44 (notulen 26 Februari 1867 V*d*).

Hieromtrent merkt hij verder het volgende op: „de waarde van dit woordenboek is in der tijd zeer overdreven, vooral door den Heer G. Schlegel, die het een der uitstekendste producten op het veld der Chineesche taalstudie noemde (zie notulen van 25 September 1866 II*e*). Juister was het oordeel van den Heer J. E. Albrecht (zie notulen van 28 Augustus 1866 II*f*), luidende als volgt: „Bij de weinige en hoogst onbeduidende werkjes over het *Tjang-Tjioe* dialect bestaande, is het manuscript van Francken zeker het volledigste woordenboek en daarom reeds van veel waarde." Met deze uitspraak kan ik mij geheel vereenigen: het woordenboek van den heer Francken is het werk van een veelbelovend beginner, het is met ijver en zorg bewerkt, maar verre van volledig; zijne

voornaamste waarde ontleende het aan de omstandigheid, dat op dit gebied zoo goed als niets bestond.

Had men toen het werkje dadelijk uitgegeven, dan had het van veel nut kunnen zijn, zoowel voor de Nederlandsche beoefenaars der Chineesche taal, als voor vele ingezetenen onzer kolonie, die daarin een bruikbaar hulpmiddel zouden hebben gevonden bij hunne pogingen om eenige kennis van het Chineesch te verwerven. Te kwader ure echter heeft de directie (vermoedelijk op advies van den heer Schlegel) de uitgave zoodanig geregeld, dat bij alle woorden en uitdrukkingen de Chineesche karakters werden opgenomen. Die karakters nu hebben alleen eenig nut voor hen, die ook de schrijftaal beoefenen, maar voor deze weinigen zou het voldoende geweest zijn alleen het teeken voor elk hoofdwoord te geven, wat op den omvang van het werk slechts weinig invloed zou gehad hebben. Door die opname van alle karakters nu heeft men den omvang van het werk meer dan dubbel zoo groot gemaakt als noodig was; het is minder geschikt geworden voor ambtenaren, kooplieden enz. die er een weinig kennis van het Chinesch uit zouden willen putten, omdat die vreemde teekens de aandacht afleiden en de voorstelling der moeielijkheid verhoogen, terwijl ten slotte de uitgave daardoor zoodanig vertraagd wordt, dat nu, na 12 jaar, men eerst met ongeveer de helft gereed is.

Intusschen is van het meergenoemde dialect een uitstekend woordenboek uitgegeven door den heer Carstairs Douglas, zendeling te *Amoi*, die geen beginner was, maar vele jaren aan dien arbeid heeft gewijd en beschikken kon over omvangrijke materialen, door zijne voorgangers verzameld. In het bezit van dit meesterstuk (waaruit, ik vermeld het ter loops, alle Chineesche karakters zijn weggelaten), zal geen Nederlandsch beoefenaar der taal van Francken's arbeid gebruik maken.

Het werk blijft dus alleen bestemd voor hen, die ten behoeve hunner aanraking met Chineezen eenige kennis der taal wenschen op te doen. Boven heb ik reeds gezegd dat voor deze categorie de opname der Chineesche karakters noodeloos,

ja zelfs schadelijk is, en dat daardoor de kosten van het boek verhoogd en de waarde verminderd wordt; voorts zal op den tegenwoordigen voet de uitgave nog 12 jaar duren en bestaat er kans, dat ook het laatste nut van dit woordenboek door eenigen nieuwen arbeid wordt weggenomen.

Ik wensch daarom in overweging te geven, hetzij deze uitgave te staken, dan wel het overblijvende gedeelte zonder Chineesche karakters te laten drukken."

Alvorens dit voorstel aan het oordeel der vergadering te onderwerpen, acht de voorzitter het wenschelijk eenige nadere opgaven betrekkelijk de kosten van dit woordenboek te bezitten, waartoe de heer Groeneveldt op zich neemt ter landsdrukkerij de noodige inlichtingen in te winnen.

b. Spreekt over de oudheidkundige voorwerpen uit de onderafdeeling *Rau* (*Sumatra's Weskust*), in zijne handen gesteld in de vergadering van 5 Juni 1877 (notulen II*g*), die sedert door hem in de archeologische verzameling geplaatst en in den catalogus zijn opgenomen, maar over welke hij geen nader verslag heeft uitgebracht, omdat bij dezerzijdsch schrijven van 12 September 1877 no. 99 aan den vinder, den Heer M. A. F. Goossens, nadere inlichtingen omtrent de vindplaats gevraagd zijn. Hij stelt voor dat verzoek te herhalen en zich, voor het geval de heer Goossens die inlichtingen niet geven kan, tot den tegenwoordigen kontroleur de onderafdeeling *Rau* te wenden.

Conform.

IX. Tot correspondeerend lid wordt benoemd de heer P. Favre, professeur à l' école des langues orientales vivantes te *Parijs*.

Ter aanvulling der twee vacatures in de directie, ontstaan door het ontslag van de heeren Meinsma en te Mechelen, wordt besloten de Heeren D. Gerth van Wijk en Mr. H. Kuneman, welke laatste tevens tot gewoon lid benoemd wordt, uit te noodigen als directieleden zitting te nemen.

Tot gewone leden worden benoemd de heeren D. F. VAN DER PANT, leeraar aan de afdeeling voor Indische taal-, land- en volkenkunde van het Gymnasium Willem III te *Batavia*, Mr. J. W. T. COHEN STUART, redacteur van de Locomotief te *Samarang*, Mr. P. MACLAINE PONT, advokaat te *Batavia* en L. BRUNNER, 2e redacteur van de Java-Bode.

Op zijn verzoek wordt de Heer T. PRIJCE wegens vertrek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 6 Mei 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van 6 Mei 1879, des avonds te 8 uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Mr. N. P. van den Berg, Dr.. L. W. G. de Roo, Mr. L. W. C. van den Berg, K. L. van Schouwenburg, J. E. Albrecht, D. Gerth van Wijk en W. P. Groeneveldt, secretaris.

Het eerelid Mr. J. A. van der Chijs woont de vergadering bij.

I. De voorzitter opent de vergadering. De notulen der vorige bijeenkomst van 1 April jl. worden voorgelezen en goedgekeurd.

II. De voorzitter verwelkomt het nieuwe bestuurslid, den Heer D. Gerth van Wijk, die heden voor het eerst zitting neemt. In antwoord op dien welkomstgroet verzekert de Heer Gerth van Wijk, dat zijne benoeming tot bestuurslid hem zeer aangenaam is en dat hij gaarne zal trachten zooveel in zijn vermogen aan het streven des genootschaps deel te nemen.

III. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv. besluit van 2 April jl. no. 13, waarbij de staatsie-pajong van den voormaligen sultan van *Atjeh*, door Toekoe Moeda Baid aan den Gouverneur van *Atjeh* uitgeleverd, aan het genootschap wordt afgestaan, ter bewaring in het museum.

De pajong wordt in de vergaderzaal gebracht en blijkt geheel en al af te wijken van de staatsie-pajongs, die elders door

inlandsche vorsten worden gebruikt. Deze heeft den vorm van een groot Europeesch regenscherm en kan op de gewone wijze open en toegemaakt worden; hij is bekleed met karmozijnroode zijde, waarop in kwistigen overvloed met gouddraad draken geborduurd zijn, die in vorm en uitvoering onmiskenbaar aangeven dat het werk van Chineesche handen is. Verder is de pajong versierd met afhangende zijden franjes van verschillende kleuren. De stok is van rood geschilderd hout en aan het boveneinde versierd met een grooten vergulden houten knop.

In deze afwijkingen van den gewonen vorm der inlandsche staatsie-pajongs vinden enkele leden der vergadering aanleiding om aan de echtheid van dezen pajong te twijfelen, maar de meerderheid is van oordeel, dat er alsnog geene voldoende aanleiding bestaat om ter zake eene bepaalde uitspraak te doen.

b. Het gouv. besluit van 28 April jl. n°. 25, waarbij, naar aanleiding van het verzoek door het genootschap gedaan (zie notulen van 4 Maart jl. III*b* 5°), aan den Kommandant der zeemacht machtiging wordt verleend om aan het genootschap gratis te verstrekken een exemplaar van alle zeekaarten, welke op Nederlandsch-Indië betrekking hebben en sedert de overbrenging van het hydrographisch bureau naar Nederland zijn of zullen worden uitgegeven.

Informatie.

c. Het gouv.-besluit van 29 April jl. n°. 25, waarbij, op het daartoe door het genootschap gedane verzoek (zie notulen van 4 Maart jl. III*a*), wordt bepaald, dat de affuiten der beide bronzen kanonnen, die tot de Bandjarmasinsche rijkssieraden behooren en bij het genootschap in bewaring zijn, bij de artillerie-ateliers te Batavia zullen worden hersteld.

Informatie.

d. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 7 April jl. n°. 4046, ten geleide van 143

Chineesche munten, die op het stations-terrein te *Sidhoardjo* (*Soerabaja*) op eene diepte van ± 15 meter beneden de oppervlakte zijn gevonden.

De heer GROENEVELDT deelt mede dat de oudste dezer munten (n°. 2 van den catalogus) dateert uit het begin der T'ang-dynastie (A. D. 618) en de nieuwste (n°. 69 van den catalogus) uit de periode 1119 — 1125. Bovendien bevindt zich daarbij nog eene munt (n°. 136 van den catalogus) uit de periode K'iën-loeng (1736 — 1795), die vermoedelijk na het vinden er bij is gevoegd, omdat het stuk veel minder geoxydeerd is dan de andere, omdat alle tusschenliggende munten, die eveneens op Java veelvuldig worden aangetroffen, hier geheel ontbreken, en omdat het niet waarschijnlijk is, dat eene munt uit dien tijd thans reeds zoo diep onder den grond zou bedolven zijn; men heeft toch hier aan eene natuurlijke oorzaak te denken, niet aan eene opzettelijke begraving, daar de waarde dezer munten niet meer dan circa 30 centen geweest is en men zich voor de verberging daarvan wel niet veel moeite zal getroost hebben.

Op grond hiervan kan men deze ééne munt buiten beschouwing laten en dan krijgt men dat het nieuwste stuk dezer vondst tusschen 1119 en 1125 in China gegoten is. In dien tijd waren de Chineesche munten in den archipel geregeld gangbaar en jaarlijks brachten de handelsjonken een nieuwen voorraad aan; daar nu de Chineesche munten der volgende jaren eveneens in groote hoeveelheden herwaarts zijn gevoerd, mag men aannemen dat deze verzameling uiterlijk in de tweede helft der 12ᵉ eeuw in den grond geraakt is, een feit dat voor geologen niet zonder belang moet zijn.

Voor 's genootschaps verzameling hebben deze munten weinig of geene waarde; slechts ruim 80 zijn duidelijk leesbaar en leveren geene nieuwe soorten, alleen zijn enkele als doubletten bruikbaar; de overige zijn door oxydatie en afslijting niet dan met inspanning of in het geheel niet leesbaar, maar voor zoover kan worden nagegaan, zijn ook onder deze geene nieuwe, zoodat ze eveneens niet voor de verzameling kunnen dienen.

Daar echter deze munten door den dienst der staatsspoorwegen zijn gevonden en dus als gouvernements-eigendom kunnen worden beschouwd, is het beter ze voor het genootschap te bewaren, dan ze aan nuttelooze vernietiging prijs te geven.

Wordt besloten, onder mededeeling van het bovenstaande, den Directeur voornoemd te verzoeken deze munten aan het genootschap af te staan.

e. Van denzelfden van 3 April no. 3866, waarbij het Redjangsche handschrift, bestemd om te worden afgeschreven voor de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (zie notulen van 3 December a. p. II*e*), wordt teruggezonden onder mededeeling dat het in de Redjang niet is kunnen gelezen worden en daar voor Lampongsch gehouden wordt, met verzoek een of meer andere Redjangsche handschriften voor het bovenvermelde doel tijdelijk te willen afstaan.

De conservator der handschriften brengt in herinnering dat hij, zooals reeds vroeger door hem werd medegedeeld, dit handschrift heeft gekozen, omdat het als Redjangsch te boek staat. Nu echter blijkt dat men zich op die opgave niet kan verlaten, acht hij het niet wenschelijk zich op nieuw bloot te stellen aan eene dergelijke vergissing en meent dat het beter is aan het verzoek van den Directeur van Onderwijs niet te voldoen, voordat het mogelijk is iemand te raadplegen, die met de Redjangsche taal bekend is, waartoe echter, voor zoover hem bekend is, voorshands geene gelegenheid bestaat.

Wordt besloten in dezen zin den Directeur van Onderwijs te antwoorden.

f. Van den Directeur van Onderwijs van 17 April jl. no. 4376, ten geleide van het verslag eener reis naar Nieuw-Guinea in 1871 door den Heer J. E. Teijsmann, vroeger door de Regeering aan het genootschap afgestaan en later wederom tijdelijk terug gevraagd.

Wordt besloten dit stuk te stellen in handen van de re-

dactie van het tijdschrift, ten einde na te gaan in hoeverre eene geheele of gedeeltelijke uitgave wenschelijk zou zijn.

g. Van den Leger-kommandant van 24 April jl. VII*e* afdeeling no. 313/7, waarbij Z. E. de directie bedankt voor hare mededeelingen omtrent de te *Lamnjong* buit gemaakte handschriften (zie notulen van 1 April jl. VI*a*) en de gevraagde machtiging verleent tot vernietiging van datgene, wat daaronder van geenerlei waarde is.

De conservator der handschriften wordt verzocht van de machtiging gebruik te maken.

h. Van den Assistent-Resident van *Tjitjalengka* van 18 April jl. no. 572, houdende mededeeling dat een onlangs in zijne afdeeling gevonden Hindoe-beeld door hem aan den Resident der *Preanger-Regentschappen* is opgezonden.

De voorzitter deelt mede dat deze missive een antwoord is op een schrijven onlangs aan genoemden assistent-resident gericht, naar aanleiding eener mededeeling van het bestuurslid GROENEVELDT, dat ter plaatse een Hindoe-beeld was gevonden.

Wordt besloten thans ter zake een schrijven te richten tot den resident der *Preanger-Regentschappen*, ten einde zoo mogelijk dit beeld, afkomstig uit eene streek waar slechts weinig zulke overblijfselen worden gevonden, voor het museum te verkrijgen.

i. Van den heer F. C. WILSEN te *Japara* van 30 April jl., waarbij hij mededeelt dat hij tot nog toe te vergeefs naar overblijfselen van Hindoe-monumenten in dat gewest heeft gezocht (zie notulen van 1 April jl. III*a*), maar dat hij, zoodra hij iets van dien aard aantreft, daarvan gaarne teekening en beschrijving zal inzenden.

Informatie.

j. Van den resident van *Benkoelen* van 15 April jl. no.

1331, waarbij hij belooft bij zijn aanstaand bezoek aan het eiland Enggano, aldaar een model van een huis te zullen laten maken (zie notulen van 4 Maart jl. III*a* 3°), maar vooraf eene opgave verzoekt van de grootte, waarop dat model verlangd wordt.

Wordt besloten den Resident van *Benkoelen* mede te deelen, dat het model aan zijne bestemming zal beantwoorden, als het eene voldoend duidelijke voorstelling geeft van den bouw en de inrichting der op Enggano gebruikelijke huizen, weshalve de directie meent dat eene hoogte van ± 2 voet, of zelfs minder, voor het model van een huis van vermoedelijk zeer eenvoudige constuctie, aan alle eischen zal beantwoorden.

k. Van den chef van den topographischen dienst van 5 Mei jl. no. 455/45, waarin hij mededeelt dat de door het genootschap gevraagde kaart der hoofdplaats Batavia en omstreken (zie notulen van 1 April jl. II*o*) niet ten verkoop is uitgegeven, maar dat daarvan slechts een zeker aantal exemplaren, hoofdzakelijk ten dienste van verschillende militaire autoriteiten, langs photo-autographischen weg gereproduceerd zijn, zoodat deze kaart niet sorteert onder die, bedoeld in het gouv. besluit van 16 April 1877 no. 26. Nu het echter blijkt dat het genootschap op die kaart prijs stelt en er nog enkele exemplaren beschikbaar zijn, wordt gaarne aan dat verlangen voldaan en mitsdien een gekleurd en opgeplakt exemplaar toegezonden.

De vergadering neemt met genoegen kennis van dit belangrijke geschenk en besluit den chef van den topographischen dienst daarvoor haren besten dank aan te bieden.

l. Van het munt-collegie te *Utrecht* van 21 Februari jl. no. 189/164, ten geleide van bronzen afslagen der volgende medailles, in 1878 voor het eerst aan 's Rijks Munt geslagen:

1°. Een penning ter erkenning van verdiensten ten opzigte

van 's Rijks verzamelingen van Wetenschap en Kunst; (J. P. M. Menger).

2° Een prijspenning voor eene tentoonstelling te *Amsterdam* van voorwerpen door den werkman in vrijen tijd vervaardigd. (A. Begeer).

3° Een prijspenning voor eene tentoonstelling van land- en tuinbouw en nijverheid te *Veendam*.

4° Een gedenkpenning aan Hunne Koninklijke Hoogheden Prins Hendrik der Nederlanden en Prinses Marie bij Hoogst-Derzelver huwelijk aangeboden door de zeven Nederlandsche Scherpschutters-Vereenigingen onder Beschermheerschap van Prins Hendrik. (J. P. Menger).

5° Een gedenkpenning op de oprigting der Universiteit te *Amsterdam*. (J. P. Menger).

6° Een prijspenning voor eene tentoonstelling van het 3e Indische Landbouwcongres te *Soerabaya* in 1878.

7° Een penning met het wapen der stad *Arnhem*. (J. A. de Vries).

Voorts is bij deze bezending gevoegd een exemplaar der medaille van de Confrèrie Diletto ed Arme te Delft, reeds in 1875 toegezegd.

Wordt besloten het munt-collegie voor dit geschenk te bedanken en de ontvangen penningen op te nemen in de verzameling.

m. Van den Chief-Secretary van Victoria te *Melbourne* van 12 Februari jl., ten geleide van een exemplaar van R. Brough Smyth's Aborigines of Victoria, ten geschenke voor de bibliotheek.

Wordt besloten aan den Chief-Secretary voornoemd voor dit geschenk 's genootschap dank te betuigen.

n. Van den Heer J. C. van Hasselt te *Boengamas*, onderafdeeling *Kikim*, afdeeling *Lahat* (*Palembang*), van 11 April jl., houdende eenige mededeelingen naar aanleiding der noot, voor-

komende op bladzijde 196 van deel XXV afl. 2 van het tijdschrift.

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift om bericht.

o. Van den Heer J. L. VAN DER TOORN te *Fort de Kock* van 8 Maart en 10 April jl., ten geleide van twee bijdragen voor het tijdschrift, getiteld:

Aanteekeningen omtrent eenige plaatsnamen in de Padangsche bovenlanden, en

Wat het bijgeloof in de Padangsche bovenlanden al zoo te vertellen heeft.

Gesteld in handen van het bestuurslid GEERTH VAN WIJK ten fine van bericht.

p. Van den Heer A. SNACKEY te *Padang Pandjarg* van 22 Maart jl., ten geleide van een twaalftal bijdragen voor de rubriek Vragen en Mededeelingen van het tijdschrift.

Gesteld in handen van den heer GEERTH VAN WIJK om bericht.

q. Van de heeren CD. BUSKEN HUET te *Parijs* en EMILE DE LAVELEIJE te *Luik*, de eerste van 21 en de laatste van 24 Maart, waarbij zij, den ontvangst erkennende van gedenkboek, medaille en feestverslag, hun dank betuigen voor hunne benoeming tot correspondeerende leden.

Informatie.

r. Van den Wissenschaftlichen Club te *Weenen*, de Académie des Sciences de *Turin*, de Maatschappij Felix Meritis te *Amsterdam*, de Société Impériale des Naturalistes te *Moscou* en de Kaiserliche Leop.-Carolinische Deutsche Akademie der Naturforscher te *Halle* van 13 en 29 Januari, 14 en 18 Februari en 29 Maart, houdende dankbetuiging voor de toezending van gedenkboek en medaille.

Informatie.

s. Van den Heer BARBIER DE MEIJNARD, secretaris der Société Asiatique te *Parijs*, van 19 Februari jl., waarbij hij

mededeelt tot zijn leedwezen niet te kunnen voldoen aan het verzoek van den bibliothekaris om een exemplaar der jaarlijksche rapporten van de Société asiatique, omdat daarvan slechts weinige afzonderlijke exemplaren zijn getrokken en die oplage reeds lang uitgeput is. Er is echter eene nieuwe uitgave dier rapporten ter perse, die op kosten van mevrouw Mohl, de weduwe van den vorigen president der Société gedrukt wordt, en hij twijfelt niet of mevrouw Mohl zal op verzoek van het genootschap gaarne een exemplaar beschikbaar stellen.

Wordt besloten ter zake een verzoek aan mevrouw de weduwe Mohl te richten.

t. Van den Heer Mr. H. Kuneman van 4 Mei jl., waarin hij mededeelt dat hij gaarne het gewoon lidmaatschap van het genootschap aanvaardt, maar dat hij, door zijne functiën bij de maatschappij van Nijverheid en Landbouw, voorloopig niet in staat zou zijn een actief deel te nemen aan de werkzaamheden der directie, weshalve hij verzoekt hem niet ten kwade te duiden, zoo hij voor zijne benoeming tot bestuurslid bedankt.

Informatie.

IV. De Heer Mr. N. P. van den Berg biedt eenige boeken aan ten geschenke voor de bibliotheek.

In dank aangenomen.

V. De Heer Mr. J. A. van der Chijs:

a. Brengt het volgende verslag uit over den aankoop van munten enz. uit de verzameling van Coeverden (zie notulen van 8 Januari 1878 II*a* 1°.):

„Nadat de, in gevolge besluit Uwer Directie van 8 Januari 1878, voor aankoop van munten en penningen uit de collectie van Coeverden bestemde *f* 3,000.— door mij in Nederland ontvangen waren, heb ik getracht den verkoop dier collectie, in verband met mijn terugkeer naar Indie (Julij 1878), zooveel mogelijk te doen bespoedigen.

Hierin ben ik echter niet geslaagd, voornamelijk ten gevolge van de Parijsche tentoonstelling, waarheen ook een aantal muntliefhebbers waren getogen of voornemens waren te gaan.

Ik zag mij dientengevolge verpligt mijne taak aan een ander over te dragen en was, bij gebrek aan keuze, genoopt den verkooper der collectie, den boekhandelaar G. THEOD. BOM te *Amsterdam*, van de noodige commissiën te voorzien.

Had ik zelf de verkooping kunnen bijwonen, dan zoude zulks om vele redenen voor het Genootschap voordeeliger zijn geweest. Maar de heer BOM heeft zich van zijne taak vrij wel gekweten.

Ik liet hem, na raadpleging van deskundigen, eene lijst van commissiën achter tot een gezamenlijk bedrag van *f* 1843.70; en met inbegrip van opgeld (10%), commissie-loon (5%), tafelgeld, emballage, vracht en assurantie heeft de heer BOM voor *f* 1680.24 verreweg de meeste stukken, welke ik hem opgegeven had, voor het Genootschap aangekocht.

Op die wijze is het Genootschap in het bezit geraakt van een aantal, grootendeels zeer zeldzame stukken, welke het nog niet bezat, namelijk van:

14	Ned. Indische penningen
8	galvanische reproductiën van idem
14	afdrukken in blad-tin van idem
34	teekeningen van idem
8	Ned.-Indische vrijmetselaar-teekens
3	〃 〃 andere dito
80	stuks Ned.-Ind. en ander papieren geld, waaronder slechts 23 nieuwe voor het Genootschap. (Deze collectie is, in strijd met mijn ter zake te kennen gegeven verlangen, in haar geheel verkocht.)
35	Javaansche gobog's
125	Ned. Indische munten
18	munten van Britsch-Indië
2	〃 〃 Hongkong
14	〃 〃 Ceilon

2	munten	van	Mauritius
2	"	"	de Philippijnsche eilanden.
7	"	"	Pondicheri
4	"	"	Paliakatte
20	"	"	Negapatnam
4	"	"	Assam
86	"	"	Nepaul (vele doubletten)
2	"	"	Benares (?)
1	"	"	Cochin-China
85	"	"	China (waaronder ettelijke, welke, gelijk ik vreesde, valsch of reeds in het bezit van het Genootschap zijn. De catalogiseering liet alles te wenschen over.)

9 stuks papieren geld van Japan.

Volgens de metalen zijn de aangekochte voorwerpen verdeeld als volgt:

goud	15	stuks.
zilver	192	"
koper	240	"
tin	19	"
lood	11	"

Tot de merkwaardigste aankoopen behooren:

medaille op den 50sten verjaardag van den Gouv. Gen. J. Mossel, 1754,

medaille op het 25jarig huwelijk van C. A. Lundberg Jacobson te *Grissee*, 1814,

gobog met Arabische inscriptie,

gobog buitengewoon groot,

groote zilveren munt van *Bantam* (uniek),

zilvermuntje van Fantsoer (*Baros*, *Sumatra*),

compleet stel der munten, door de Compagnie van Verre te *Amsterdam* voor den Indischen handel geslagen, 1601,

afslag in lood van den reaal van achten, door de Compagnie van Verre te *Middelburg* geslagen,

ducatons, geslagen in de provinciën Gelderland en Overijssel door de O. I. Compagnie,
pracht-exemplaar van de Bataviasche Kroon van 1645,
ropij van *Benkoelen*, 1783,
enz., enz., enz.

P. S. SEDERT de uitgave van den laatsten catalogus (Febr. 1877) is de collectie vermeerderd met ± 700 nieuwe soorten van munten en penningen en met 32 nieuwe soorten van papieren geld."

Omtrent de Chineesche munten wordt door den heer GROENEVELDT nog het volgende opgemerkt:

„Deze munten waren voor het meerendeel geheel verkeerd bestemd, blijkbaar door iemand die wel met de taal, maar volstrekt niet met de numismatiek van China bekend was; daar nu bij het geven van den last tot aankoop op de in den catalogus der verkooping bekend gestelde jaartallen moest worden afgegaan, is menig stuk aangekocht, dat nader bleek reeds in ons bezit te wezen. Als voorbeeld van oppervlakkige classificatie meen ik te mogen wijzen op een porceleinen speelpenning, die tot opschrift draagt Joeng-hing, eeuwige voorspoed, den naam van het speelhuis, en die als eene munt van de jaren 304-305 na Christus is te boek gesteld, omdat die periode de twee vermelde woorden tot jaarnaam had; er is niet op gelet dat de vorm der karakters geheel modern is, noch op de omstandigheid dat elk muntboek voor dien tijd geheel andere munten aangeeft.

Eene gouden en eene zilveren munt waren namaaksels van moderne koperen munten.

Vijftien groote stukken met de jaarnamen der Ming-dynastie bleken mij te zijn geheel imaginair, niet eens namaaksels van bestaande munten, maar waarschijnlijk door een of anderen slimmen Chinees gemaakt, om ze voor goed geld aan den heer VAN COEVERDEN te verkoopen. Het metaal en de vorm der letters doen reeds aan bedrog denken; op enkele stukken zijn de Chineesche karakters fout en ten slotte heeft de maker

herhaaldelijk met meer of minder juistheid de Mandsjoe-inscripties nagebootst, die voor het eerst op de munten der tegenwoordige dynastie voorkomen, maar die natuurlijk door de Ming-dynastie niet gebruikt werden en niet konden gebruikt worden, omdat toen de Mandsjoe-taal nog niet geschreven werd. De namaak is waarschijnlijk in Indië geschied; in China zou men het zoo lomp niet gedaan hebben."

De heer VAN DER CHIJS deelt ten slotte mede dat de nieuwe munten reeds door hem in de verzameling zijn geplaatst, waarop besloten wordt hem voor zijne ijverige bemoeiingen ten deze den dank der vergadering te betuigen.

b. Brengt ter tafel de volgende nota:

„Volgens A. SCHREIBER, die Batta's in ihrem Verhältniss zu den Malaien von Sumatra, is aan geen redelijken twijfel onderhevig de stelling, dat de Batta's en de Sumatraansche Maleijers van één volk afstammen.

Zeer betreurt hij tot het bewijzen dier stelling niet te kunnen aanvoeren Maleische stukken, geschreven vóór de invoering van den Islam op *Sumatra*, hoogstwaarschijnlijk met eigenaardige, sedert verloren gegane (Maleische) karakters.

Dergelijke stukken toch zouden volgens hem een krachtig bewijs voor zijne, ook door andere bewijzen gestaafde stelling opleveren, zoowel door hunne taal, als door hun schrift.

Niet minder betreurt hij, dat van de oude godsdienst der Maleijers geen spoor is overgebleven, ter vergelijking met de godsdienstige begrippen der tegenwoordige Batta's.

Iets van hetgeen de heer SCHREIBER reddeloos verloren acht, meen ik in Korintji gevonden te hebben.

In het stuk namelijk over Sumatra, hetgeen het Genootschap eerlang in zijne Verhandelingen zal uitgeven, komt op bladz. 65 het volgende voor:

„De meeste Korintjis zijn volijverige, zij het dan ook zeer „domme, belijders van den Islam.

"Kamoen, Tandjoeng Pahoe en Oedjing Pasir [negorijen "in Korintji] maken daarop eene uitzondering.

"Daar belijdt men de voorvaderlijke Heidensche goden- en "dewa-dewa-dienst. De Korintji noemen die dienst *Asê Pelârô*, "die in hoofdzaak overeenkomt met die der Pasemahnezen en "Koeboes.

"Het brengen van offeranden aan gestorven voorvaderen en "*dewa-dewa*, zoomede het uitvoeren van fantastische dansen "zijn de hoofd-voorschriften der uiterlijke godsdienst.

"Het is ook daar, dat men op bamboe geschreven, of juis- "ter, ingesneden spreuken en formulieren, meer vindt dan el- "ders, hoezeer de Korintji over het algemeen zeer bijgeloovig "is en een onbeperkt crediet verleent aan uitspraken van wig- "chelaars en bezweerders.

"Dat schrift, hetwelk door sommigen voor een afzonder- "lijk, met het Battaksch overeenstemmend karakter wordt "gehouden, schijnt echter van het Redjang en Oeloe'sch niet "te verschillen. Het draagt den naam van *Intjong* (Rentjong?) "en alle wigchelarijen zijn daarin geschreven.

"Kon men er eenige bamboe's van magtig worden, onge- "twijfeld zou men den sleutel tot de vroegere litteratuur der "Korintji-taal hebben gevonden, maar voor zooveel aanwezig "worden ze als reliquiën bewaard en slechts bij hoogst plegtige "gelegenheden vertoond.

"De tegenwoordige taal der Korintji komt voor te zijn eene, "het gehoor onaangenaam aandoende, verbastering van het Me- "nangkabo'sch Maleisch."

Bedrieg ik mij niet, dan hebben we in de bevolking der Korintjische negorijen Ramoen, Tandjong Pahoe en Oedjing Pasir met iets dergelijks te doen als met de Badoei's en Tengerezen op Java, en zijn de geschriften, welke in die negorijen bewaard worden, van niet minder belang dan de batoe-toelis en koperen platen op Java.

Is deze zienswijze juist, dan ligt het ongetwijfeld op den weg van het genootschap met alle beschikbare middelen te

trachten en, totdat een bevredigend resultaat zal zijn verkregen, te *blijven* trachten meer bijzonderheden nopens die negorijen te verzamelen, dan in bovenstaande regelen vervat zijn.

Kan men geene origineele geschriften van daar magtig worden, dan zal men, naar mijn inzien, moeten beproeven kopijen te verkrijgen, alvorens de alles vernielende invloed van den Islam ook die laatste overblijfselen van eene overoude godsdienst en taal heeft vernietigd (*).

Welke middelen daartoe aangewend moeten worden, laat ik aan het oordeel der Directie over.

Voorloopig bepaal ik mij slechts tot het vestigen harer aandacht op een merkwaardig overblijfsel uit overoude tijden."

Wordt besloten ter zake de zienswijze van den Gouverneur van Sumatra's Westkust te vragen, hoewel de vergadering zich niet ontveinst, dat er aan de verkrijging van het gevraagde groote bezwaren zullen verbonden zijn.

c. Biedt ten geschenke aan:

Namens den heer J. H. MUNTER, secretaris der weeskamer te *Batavia*, eene draagpenning van het genootschap van Waterloo, en

namens den heer J. S. VAN DROOGE, luitenant ter zee 2e klasse, een Atjehsche klewang.

In dank aangenomen voor de verzamelingen.

d. Stelt voor de tusschenkomst van den Gouverneur van Sumatra's Westkust in te roepen, ten einde door middel van Korintjiërs, die Padang bezoeken, voor het genootschap te verkrijgen eenige exemplaren der verschillende soorten van koperen ringen, die in Korintji als pasmunt gangbaar zijn en volgens hun gewicht per 100, 200 of 300 tal aldaar de waarde van een gulden vertegenwoordigen.

(*) In de Batta-landen zijn schier overal, waar de Islam is doorgedrongen, de oude boeken der Batta's, de bekende *poestaha's*, verdwenen. Ook op Java heeft de Islam veel ouds vernield.

Deze ringen worden niet van buiten ingevoerd, maar in dit landschap vervaardigd; ze worden gezegd zeer ruw van bewerking te zijn.

Conform.

e. Vestigt de aandacht op eene collectie van oudheden te Tandjoeng Tjetto, toebehoorende aan den heer WIESEMAN te *Djokjakarta*.

Wordt besloten den eigenaar dezer collectie te verzoeken om eene opgave daarvan en hem tevens te vragen of hij ook tot ruiling, leen of verkoop genegen zijn zou.

f. Deelt mede dat het hem bij het maken van het register op de notulen is opgevallen, dat af en toe uit de verschillende gewesten van Java pas gevonden oudheden aan het genootschap worden toegezonden, maar dat sedert vele jaren uit de residentiën Bantam en Krawang niets van dien aard is ontvangen. Hij meent dat dit misschien moet worden toegeschreven aan onbekendheid der bevolking met de bepalingen, die op het vinden van oudheden zijn vastgesteld.

Wordt besloten hieromtrent aan de residenten der twee genoemde gewesten te schrijven.

g. Deelt mede dat de door hem, krachtens machtiging der vergadering, naar Leiden gezonden munten (zie notulen van 3 December a. p. III*d*), van daar zijn terug gekomen, na alle door den heer T. M. ROEST, directeur van het Leidsche penningkabinet, gedetermineerd te zijn.

Informatie.

VI. De heer J. E. ALBRECHT:

a. Brengt ter tafel de volgende nota:

„In de vergadering van 4 Maart jl. (zie notulen II*b*) in mijne handen gesteld zijnde de officieele bescheiden uit de na-

latenschap van den heer ROTHENBÜHLER, in leven Gouverneur van Java's Noord-Oostkust, ten einde daarover verslag uit te brengen, heb ik in gedeeltelijke voldoening aan die opdracht, de eer mede te deelen, dat door mij onder die stukken tot publicatie geschikt wordt geacht een onder dato 31 December 1812 opgemaakt rapport van den staat en gesteldheid van het landschap *Soerabaja*.

De punten daarin behandeld zijn: de grondgesteldheid, grootte, grenzen, indeeling, karakteristieken der verschillende onderafdeelingen, bevolking, rivieren, bergen, delfstoffen, landbouw, inlandsch bestuur en rechtswezen, mindere hoofden en geestelijken, hunne inkomsten, statistiek der bevolking, veeteelt, rijstbouw, heffingen, verdeeling der velden, tegals, nipabosschen, bosschen, aardolie-bronnen, vischvijvers, tuinen, grondbezit, heerendiensten, belastingen, koffiecultuur, djatibosschen, verpachte pasars en overvaarten, contingenten en leveringen, tollen, domeinen, verpachtingen."

Al die onderwerpen worden gedetailleerd behandeld en getuigen van een naarstig onderzoek. Het geheel geeft een naauwkeurig beeld van den economischen toestand van een rijke en belangrijke landstreek onder beheer der Compagnie, en zoover mij bekend is, is zoodanig verslag van dien tijd dagteekenende niet gepubliceerd, en verdient het ten volle eene plaats in de verhandelingen.

Wordt besloten dit stuk met het door den heer ALBRECHT uitgebrachte advies in rondlezing te zenden.

b. Doet mededeeling van verschillende geschenken voor de bibliotheek ontvangen.

Wordt besloten deze boeken in dank voor de bibliotheek aan te nemen en in de bijlagen tot de notulen met de namen der gevers nader te vermelden.

c. Vraagt de toestemming der vergadering tot het uitleenen van eenige werken uit de bibliotheek aan de heeren H. J.

Oosting te *Soemedang* en A. Ligtvoet te *Balangnipa*, die zich daartoe tot hem hebben gewend.

De gevraagde toestemming wordt verleend.

VII. De heer Dr. L. W. G. de Roo doet eenige mededeelingen omtrent de uitgave der realia, waarmede hij het wenschelijk acht zonder bijzonderen haast door te gaan, niet alleen om finantieele redenen, maar ook omdat het afschrijven en nazien nog al tijd kost en het moeielijk zou zijn meer dan een deel per jaar voor de pers gereed te maken.

Na verdere gedachtenwisseling over dit onderwerp wordt besloten met de uitgave der realia voort te gaan op den tegenwoordigen voet, met dien verstande dat jaarlijks, te beginnen met dit jaar, een deel zal worden uitgegeven, tot aan de voltooiing van het werk.

VIII. De heer K. L. van Schouwenburg brengt ter tafel twee dagregisters uit de nalatenschap Rothenbühler (zie notulen van 4 Maart jl. II*b*), handelende over reizen naar *Soerakarta* en *Djokjakarta* in de jaren 1788 en 1792, waarvan hij het eerste voor uitgave niet geschikt acht.

Wordt besloten deze twee dagregisters in rondlezing te zenden.

IX. De heer Mr. L. W. C. van den Berg:

a. Biedt namens den heer Ch. te Mechelen de volgende nota aan:

„Voor mijn vertrek naar *Europa* komt het mij wenschelijk voor, een kort overzigt te geven van 's genootschaps uitstaande zaken, met welker bemoeijenis ondergeteekende in het bijzonder zich heeft belast.

Het navolgende zij daartoe dienende:

Van de mij verleende magtiging in de Directie-vergadering van 4 December 1877 III werd voor het daarbij vermelde doel door mij gebruik gemaakt, om afschriften te doen ver-

vaardigen van den bundel waijangverhalen, die nu eerstdaags in een afzonderlijk deel van 's genootschap's verhandelingen zal verschijnen, zoomede van het Javaansche tooneelstuk „Alap-alappan Erowati" en van de vijf daarmede aansluitende Hss., door den heer F. L. Winter der regering aangeboden en door deze aan het genootschap afgestaan, tot welker publicering besloten werd in de vergaderingen van 6 Mei 1878 III*b*, 16 Junij 78 II*c* en 15 October 78 IV*b*. Als belooning aan den afschrijver voor het gepresteerde copiewerk, te zamen ruim 1200 bladzijden beslaande, waarmede ik mijn particulieren schrijver belast heb, die nu weldra mijn dienst gaat verlaten, neem ik de vrijheid der Directie voor te stellen, een gratificatie van *f* 75,— toe te kennen.

Zoo als reeds met eenige der Directie-leden besproken is, zal de uitgave van de Erowati en verv., indien er onverhoopt geen onoverkomelijke bezwaren tusschen beide komen, in Holland door mij bezorgd worden. Omtrent de kosten en verdere voorwaarden zal te zijner tijd nader door mij mededeeling worden gedaan.

Van de boeken en Javaansche Hss. uit 's genootschaps verzameling, welke ik voor dien arbeid zal hebben mede te nemen, zijn reeds bewijzen afgegeven aan den bibliothecaris en conservator, voor zoo veel zulks ieder aangaat.

Ingevolge de magtiging verleend in de verg. van 12 Februarij 78 VIII*a* werd voorts over *f* 50,— door mij beschikt tot aankoop van Javaansche boekwerken, die, op verlangen van den Radhen Beï Dhirdjo Pranoto, Panèwoe-policie kĕpatian te *Soerakarta*, hem toegezonden zijn, om ze te doen strekken in ruil met eenige door hem af te schrijven waijang-stukken, overeenkomstig de door mij aangeduide eischen. Na herhaalde aanmaning, zoowel schriftelijk als door tusschenkomst van den heer van der Pant, tijdens zijn verblijf aldaar, is tot nog toe door dien inlandschen ambtenaar niet verder aan zijn belofte voldaan dan door de toezending van 49 bladzijden, die hierbij gevoegd worden. Daarnaar te oordeelen, komt het Hs. mij be-

langrijk genoeg voor, om der Directie voor te stellen, de welwillende bemiddeling van den Resident van *Soerakarta* in te roepen, om met klem genoemden inlander tot de vervulling zijner aangegane verpligting aan te sporen.

Bij de toezending van het mij door den Rijksbestierder van *Solo* vereerde Hs., hetwelk thans door 's genootschaps schrijver ten behoeve van deszelfs verzameling gecopieerd wordt, is mij tevens de aangename toezegging gedaan, dat het eerlang door een tweede zal gevolgd worden. Ik heb nu dien Javaanschen groote verzocht, om de toezending daarvan door middel van het genootschap te willen doen geschieden en meen ik reeds a priori der Directie in overweging te mogen geven, om, bij ontvangst van den tweeden mij beloofden bundel wajangstukken, daarvan eveneens voor het genootschap afschrift te doen nemen, daar het zich laat verwachten dat de bewerking daarvan zal beantwoorden aan de door mij bekend gestelde eischen, welke ik het meest van belang oordeelde voor de kennis der Javaansche dramatiek en van het Javaansche leven.

Ten slotte wil ik hiervan nog eens gebruik maken, om de aandacht der Directie beleefd te vestigen op 's genootschaps Javaanschen schrijver Radhen Djoijosĕpoetro, dien ik reeds in menig opzigt, zoowel om zijn taalkennis als om zijn belezenheid en bekendheid met de verzameling Javaansche en Maleische Hss. heb leeren waarderen en van wien ik nu weer in den laatsten tijd veel dienst heb gehad door de naauwgezette wijze, waarop hij zich van de hem opgedragen taak gekweten heeft, om in het door mij opgemaakte register met ophelderingen omtrent de eigennamen, in de eerstdaags te verschijnen lakon's voorkomende, de betrekkelijke pagina's in te vulllen en de ingeslopen fouten in de afgedrukte schoone bladen aan te teekenen. Op grond van deze mijne ervaring meen ik te mogen verklaren, dat op zijn behoud door het genootschap prijs mag worden gesteld. Zijn bekendheid toch met de in de uitgebreide verzameling aanwezige Hss. kan een ieder, die ze komt raadplegen, zeer veel te stade komen."

Wordt besloten:

1°. den thesaurier uit te noodigen eene som van *f* 75.— ter beschikking van den heer L. W. C. VAN DEN BERG te stellen ter uitkeering aan den Javaanschen schrijver van den heer CH. TE MECHELEN, als belooning voor het afschrijven der bedoelde waijang-verhalen;

2°. de tusschenkomst van den resident van *Soerakarta* in te roepen ten einde van Radhen Beï DIRDJO PRANOTO de toegezegde handschriften te verkrijgen.

b. Adviseert tot opname in het tijdschrift van de Menangkabouwsche spreekwoorden door den heer J. HABBEMA, in de vorige vergadering om bericht in zijne handen gesteld (zie notulen van 1 April jl. III*l*).

Conform.

X. De heer W. P. GROENEVELDT:

a. Biedt namens den heer E. NETSCHER eenige Bataksche handschriften aan, door dezen van den heer J. C. BOYLE te *Tapanoli* ten geschenke voor de bibliotheek ontvangen.

Wordt besloten den heer BOYLE voor dit geschenk 's genootschaps dank te betuigen en de handschriften te stellen in handen van den conservator ter plaatsing in de verzameling.

b. Brengt namens denzelfden ter tafel een brief aan dezen van den heer READ te *Singapore*, ten geleide van een nummer van het Roman-Urdú Journal, een tijdschrift uitgegeven door de Roman-Urdú Society te *Lahore* (*Panjab*, *Britsch Indië*), welke vereeniging zich ten doel stelt de eigen letters der Oostersche talen door het Latijnsche alphabet te vervangen. Dit nummer is door den secretaris dier vereeniging aan den heer READ toegezonden met verzoek hem eenige inlichtingen te geven omtrent het gebruik van het Latijnsch karakter voor inlandsche talen in Nederlandsch-Indië, voor welke vraag hij de

tusschenkomst van den heer NETSCHER inroept, terwijl deze wederom het antwoord door het genootschap wil laten geven.

Wordt besloten deze stukken te stellen in handen der heeren Mr. L. W. C. VAN DEN BERG en D. GERTH VAN WIJK ten fine van bericht.

c. Deelt mede dat de heer NETSCHER hem de nota JANSEN (zie notulen van 1 April jl. IV*e*) weer heeft toegezonden, met de opmerking dat zij, hoewel ver van volledig, toch verdient gepubliceerd te worden, en dat het ontbrekende wellicht later kan worden bijgevoegd.

Daar enkele leden onder deze omstandigheden eene uitgave alsnog onraadzaam achten, wordt besloten dit stuk te stellen in handen van Mr. N. P. VAN DEN BERG om nader advies.

d. Brengt ter tafel het dagregister uit de nalatenschap ROTHENBÜHLER, hem met het oog op de daarin voorkomende beschrijving van Brambanan in handen gesteld (zie notulen van 1 April jl. V), omtrent welke hij verklaart dat ze zoo oppervlakkig is, dat daaraan niet de minste waarde kan worden gehecht; voor zoover men uit deze beschrijving kan opmaken, moet Brambanan ten tijde van dit bezoek van ROTHENBÜHLER (1788) vrij wel in denzelfden toestand zijn geweest als nu.

Wordt besloten dit stuk thans in rondlezing te zenden.

e. Biedt namens den heer K. F. HOLLE aan eene bijdrage omtrent de Dyengsche plaatjes (zie notulen van 4 Januari jl. IX*a* 3°), die deze voorstelt met een door hem vervaardigd facsimilé der inscriptie in het tijdschrift op te nemen.

De heer GROENEVELDT zal zorgen voor het lithographeeren van het bedoelde facsimilé (copie op grooteren schaal), dat reeds door den heer HOLLE aan hem is afgegeven.

Conform.

XI. De voorzitter:

a. Vestigt de aandacht op de welwillende medewerking, die het genootschap steeds van den topographischen dienst heeft ondervonden, zoowel bij de verstrekking der door dien dienst uitgegeven kaarten, als door de herhaalde toezending van oudheidkundige teekeningen, waarvan dan door het genootschap copieën konden worden gemaakt. Hij vindt hierin aanleiding voor te stellen:

1°. Aan den chef van den topographischen dienst voor de bibliotheek op het bureau te Batavia voortaan de uitgaven van het genootschap toe te zenden en daarbij te beginnen met het gedenkboek en het feestverslag en al wat verder sedert de viering van het eeuwfeest is uitgegeven.

2°. Tot buitengewoon lid te benoemen den heer F. Dutoit, sergeant-opnemer te *Malang*, van wiens hand de verschillende oudheidkundige teekeningen afkomstig zijn, welke in den laatsten tijd door den chef van den topographischen dienst aan het genootschap ter kennisname en ter copieëring werden afgestaan.

De vergadering vereenigt zich gaarne met deze beide voorstellen.

b. Deelt mede dat Z. E. de Gouverneur-Generaal eenige dagen geleden het museum heeft bezocht en ontvangen is door hemzelven, benevens den directeur van het museum en den conservator der oudheden.

Bij die gelegenheid bleek het dat Zijne Excellentie door aankoop eener verzameling curiositeiten en oudheden van den heer de Scheepmaker te *Soerabaja*, in het bezit was van het gouden doosje en de beschreven plaatjes en dierfiguren van goudblad, beschreven en afgebeeld in de Reis over *Java*, *Madura* en *Bali* in 1847 door Dr. W. R. van Hoëvell, deel II bladzijde 112. De steenen urn, waarin die gouden voorwerpen in de ruïne Djelok Toendo, op den berg Penanggoengang (*Soerabaja*) zijn gevonden, bevindt zich in het museum (catalogus no. 290), hetgeen Zijner Excellentie aanleiding gaf ook de bovenvermelde

gouden voorwerpen ter beschikking van het genootschap te stellen. Eenige dagen later werden die voorwerpen ontvangen, waarvoor Z. E. dadelijk 's genootschaps dank is aangeboden.

Het gouden doosje, 6 centimeters hoog, heeft den vorm van een dandang, maar is van een lossen deksel voorzien, terwijl bij nadere vergelijking blijkt dat de dierfiguren en inscripties in de afbeeldingen van Dr. van Hoëvell niet geheel getrouw zijn weergegeven.

Door 's genootschaps eerelid K. F. Holle zijn van de opschriften facsimilé's gemaakt en aan Dr. Kern te *Leiden* toegezonden; indien langs dien weg de beteekenis der opschriften kan verklaard worden, zal het misschien wenschelijk zijn nieuwe afbeeldingen van deze voorwerpen in het licht te geven. Voorloopig zal men zich er toe moeten bepalen deze kostbare aanwinst in de verzameling op te nemen.

De vergadering neemt met genoegen kennis van deze mededeelingen en vereenigt zich gaarne met den dank, die reeds aan Zijne Excellentie voor dit waardevolle geschenk is toegebracht.

XII. De heer H. J. Bool wordt op verzoek wegens vertrek van de ledenlijst afgevoerd.

Tot gewoon lid wordt benoemd de heer A. Haga, luitenant-kolonel der artillerie te *Batavia*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 3 Juni 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 3 Juni 1879.

Tegenwoordig de heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr N. P. VAN DEN BERG, Mr. W. B. BERGSMA, Dr. L. W. G. DE ROO, K. L. VAN SCHOUWENBURG, J. E. ALBRECHT, D. GERTH VAN WIJK en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

De eereleden Mr. J. A. VAN DER CHIJS en E. NETSCHER wonen de vergadering bij.

De heeren Mr. W. STORTENBEKER en Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, hebben bericht gezonden verhinderd te zijn de vergadering bij te wonen.

I. De voorzitter wijst er op dat het voorlezen der notulen aan het begin van elke vergadering niet alleen veel tijd wegneemt, maar ook minder aan het doel beantwoordt, omdat daarbij licht het een of ander aan de aandacht ontgaat. Hij geeft daarom in overweging voortaan de notulen, zoodra ze door den secretaris in overleg met hem zijn opgemaakt, in rondlezing te zenden en dan in de volgende vergadering alleen eventueele opmerkingen te bespreken.

De vergadering vereenigt zich met dit denkbeeld en bepaalt dat ook met de notulen der vorige vergadering op dezelfde wijze zal worden gehandeld.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 7 Mei jl. no. 5476, ten geleide van het

gouv.-besluit van 15 April jl. n°. 4, waarbij aan het Genootschap ter publiceering in het tijdschrift wordt afgestaan het Rapport der reis naar Temboesei en overige onafhankelijke staatjes langs de Rokkan-rivier door den kontroleur J. W. VAN HEUSDEN, belast geweest met eene zending naar voormelde staatjes in 1877.

Gesteld in handen der redactie van het Tijdschrift om bericht.

b. Van denzelfden van 15 Mei jl. no. 5869 verzoekende te willen bewerken dat spoedig voldaan worde aan de levering van de photographieën, bestemd voor het museum van natuurlijke historie te Florence (zie notulen van 4 Maart jl. II*a*).

De secretaris deelt mede dat hij den heer VAN KINSBERGEN herhaaldelijk tot eene spoedige levering heeft aangespoord en daarbij telkens de stellige verzekering heeft ontvangen, dat ze binnen eenige dagen zouden gereed zijn; nu hem gebleken is, dat men zich niet op deze toezeggingen van den heer VAN KINSBERGEN kan verlaten, durft hij zelfs niet bij gissing aan te geven, wanneer de verlangde photographieën gereed zullen komen. Vermoedelijk is de reden der vertraging voor een gedeelte gelegen in de omstandigheid dat enkele clichés gebroken zijn en naar vroeger daarvan genomen afdrukken op nieuw moesten worden vervaardigd.

Naar aanleiding dezer mededeelingen wordt besloten:

1°. den heer VAN KINSBERGEN bij officieel schrijven met aandrang te verzoeken de bedoelde photographieën binnen den tijd van 14 dagen te leveren;

2°. de heeren Mr. J. A. VAN DER CHIJS en W. P. GROENEVELDT in commissie te stellen ter opname van den tegenwoordigen toestand der clichés van Javaansche oudheden, die bij den heer VAN KINSBERGEN in bewaring zijn (zie notulen van 4 Februari 1873 III).

c. Van denzelfden van 20 Mei jl. n°. 6118, ten geleide van de na te noemen gouden voorwerpen uit den Hindoe-tijd,

gevonden in een tegalveld bij de dessa Madoekoro, district Singomerto, afdeeling Bandjarnegara (Banjoemas):

een ring met blaauwen steen (amethist),

een ring met inscriptie,

een ring met gedreven versiering,

een ring, waaruit de steen verdwenen is,

een oorversiersel gevormd door vier op elkander liggende ringen, waarvan de middellijn geleidelijk afneemt,

drie kleine oorringetjes,

een fragment van een ketting,

twee verschillende oorknoppen, oorspronkelijk versierd met steenen, die thans ontbreken.

Gehoord het praeadvies van den conservator der oudheden, wordt besloten van deze voorwerpen alleen over te nemen de twee eerstgenoemde, tegen den getaxeerden prijs van ƒ 16,—.

d. Van den kommandant der artillerie in de 1e militaire afdeeling op *Java* van 10 Mei jl. no. 1005/134, houdende verzoek hem mede te deelen, wanneer de affuiten der kanonnen in het voorportaal van het museum, waarvan hem de herstelling is opgedragen (zie notulen van 6 Mei jl. III*c*), kunnen worden afgehaald.

De secretaris deelt mede dat bedoelde affuiten dadelijk door hem ter beschikking van den kommandant voornoemd gesteld zijn en dat ze reeds ter reparatie of vernieuwing zijn weggevoerd.

e. Van den Ass.-Resident van *Salatiga* van 10 Mei jl. no. 1481, ten geleide aanbiedende een op boomschors geschreven boek, met houten omslagen, volgens overlevering afkomstig van het land Getas (Solo-enclave), gelegen in zijne afdeeling, en aldaar in vroeger jaren in eene grot gevonden. Dit boek is hem door mejufvrouw A. Hamar de la Brethonière gegeven en wordt door hem gaarne aan het genootschap afgestaan.

Bij onderzoek blijkt dat het boek een Bataksch handschrift is, dat door de Javaansche bevolking natuurlijk niet verstaan

wordt en aan die omstandigheid den roep van hoogen ouderdom en wonderbaarlijke herkomst te danken heeft. Het wordt echter gaarne als een geschenk voor de verzameling handschriften aangenomen, onder dankbetuiging aan mejufvrouw HAMAR DE LA BRETHONIÈRE en den heer VAN SWIETEN.

f. Van den resident van *Kedoe* van 12 Mei jl. n°. 1503/10, ter mededeeling dat de beschreven steen, bedoeld in de notulen van 1 April jl. IIc, door hem ter doorzending aan het Genootschap naar *Djokja* geëxpedieerd is.

Informatie.

g. Van denzelfden van 28 Mei jl. n°. 1666/10, houdende dat hij voor den bovenbedoelden beschreven steen eene som van *f* 25 heeft uitgegeven, zijnde *f* 10 aan den vinder en *f* 15 aan transportkosten naar *Djokja*.

Wordt besloten den resident van *Kedoe* voor zijne welwillende bemoeiingen te bedanken, onder restitutie der door hem voorgeschoten gelden.

h. Van den resident van *Djokjokarta* van 26 Mei jl. no. 181/1, mededeelende dat de bovenvermelde beschreven steen door hem is doorgezonden en dat hij daarbij aan vracht en andere onkosten *f* 8.85 heeft uitgegeven.

Wordt besloten der resident voor zijne tusschenkomst te bedanken, onder restitutie der door hem voorgeschoten gelden.

i. Van den heer SOURINDRO MOHUN TAGORE te *Calcutta* van 9 Mei jl., waarbij hij aan het genootschap aanbiedt 24 werken, brochures enz. door hem geschreven en voornamelijk handelende over de muziek der Hindoe's.

Ter erkenning van dit belangrijke geschenk en met het oog op de omstandigheid dat de schrijver zich door zijn ijverig onderzoek van dit zoo weinig bekende onderwerp reeds een welverdienden naam heeft verworven, wordt besloten hem te benoemen tot correspondeerend lid van het genootschap.

j. Van de British and Foreign Bible Society te *Londen* van 4 April jl. ter mededeeling dat van de Maleische vertaling van het evangelie van JOHANNES door ROBINSON (zie notulen van 14 Januari jl. IIIa) slechts één exemplaar aanwezig is, dat niet kan worden afgestaan. Het bijbelgenootschap biedt echter als geschenk voor de bibliotheek aan twee exemplaren eener brochure, inhoudende een vers uit den bijbel in 216 talen.

Daar deze brochures nog niet ontvangen zijn, wordt den secretaris opgedragen bij het postkantoor daarnaar navraag te doen.

k. Van den heer H. O. M. VAN ALTENA te *Batavia* van 16 Mei jl., waarbij hij eenige manuscripten aanbiedt, afkomstig uit de Atjehsche kampongs *Rika* of *Rikies*, *Indrapoeri* en eene andere, in de nabijheid van *Gle Kambing* gelegen, en onder TOEKOE BINTANG staande.

De secretaris deelt mede, dat hij deze handschriften reeds in handen van den heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG heeft gesteld, die daarover het volgende bericht heeft gezonden:

»Rapport over de door den heer VAN ALTENA aangeboden, uit *Atjeh* afkomstige Hss.

(A) Arabische Hss.

1°. Twee Hss., in 8°., elk 14 folia groot, bevatten stukken uit den Qorân.

2°. Een Hs. in 12°, van 86 folia, bevat het in den Archipel weinig, doch elders zeer gebruikelijke werk van 'Alî ibn Solṭan Moḥammad Qârî, الحزب الاعظم والورد الافخم getiteld. Het is eene verzameling van stukken uit den Qorân en andere gebeden voor elken dag van de week. Vergl. over dit werk: Ḥâdjdjî Chalîfat III p. 56 en Loth, Catalogue of the Arabic Mss. in the India office, sub Nos. 262 en 1037. Op fol. 62 beginnen eenige andere gebeden, terwijl men op fol. 67 eene alfabetische lijst vindt van de voornaamste heiligen van den Islâm. De laatste 10 folia van het Hs. bevatten

onsamenhangende aanteekeningen, terwijl het zegel op de 1ste pagina is van Ḥâdjdjî Moḥammad ibn 'Abd al- Wâḥid. Dit Hs. is gevonden in de Kampoeng van Toekoe Bintang nabij *Gle Kambing*.

3°. Een id. id., 39 folia. Een slecht Hs. van de الفية van Ibn Mâlek, ontbreekt slot, gevonden als boven.

(B.) Maleische Hss.

1°. Een Hs. in kl. 4°., van 225 folia, bevat eene Maleische commentaar op het Arabische werk van ibn 'Aṭâ Allâh, الحكم getiteld, van welk werk wij reeds twee exemplaren en eene Maleische vertaling bezitten. Vergl. C. C. A. CXV, Not. 1 April 1879 VI*a* en Verslag der Hss. van v. d. W. No. 28—30. De titel van den commentaar is تذكر الغبي, doch de auteur zooals gewoonlijk onbekend.

2°. Een id. id., van 117 folia, bevat: (*a*) de Maleische bewerking van Sinoesî's verhandeling over de Moḥammedaansche geloofsbelijdenis onder den titel van بداية الهداية, door Moḥammad ibn Zain ibn Djalâl ad-dîn uit *Atjeh* vervaardigd, en waarvan wij reeds een Hs. bezitten. Zie Verslag No. 45. (*b*) de عمدة المحتاجين een theologisch werk eveneens, en wel in 2 exemplaren, voorhanden Zie Verslag No. 41 en Not. 1 April 1879 VI*a*. Tusschen die beide opstellen, gelijk mede aan het slot van het Hs. vindt men een aantal onsamenhangende aanteekeningen.

3°. Een id. id., van 75 folia, bevat de بداية المبتدي, waarover men zie Verslag No. 17, en Not. 1 April 1879 VI*a*.

4°. Een id. id., van 86 folia, bevat vijf verschillende, opstellen over theologische onderwerpen: (*a*) سلّم المستفيدين Maleische commentaar op eene berijmde Arabische verhandeling van Çafî ad-dîn Aḥmad ibn Moḥammad al-Madanî al-Ançârî gewoonlijk al-Qosjâsjî genoemd. en mij onbekend. Ook de titel van het Arabische werk vermeldt het Hs. niet. Ter herkenning volgen hier de eerste regels van al-Qosjâsjî's vers:

قال الفقير المدني احمد اضعف عبد في العبيد يشهد
راجي الكريم عفوه مدي الابد له ومن والاه في كل السند

en de opschriften der hoofdstukken (فصل)

I. في اول واجب الله تعالى على المكلفين
II. في اسماء الله تعالى
III. في الواجب للرسل صلعم والجائز والمحل
IV. في الاستطاعة والكسب
V. في اقسام حكم العقل

(*b*) op fol. 62 en volg. vindt men een opstel over het wezen van Allâh, zonder titel of naam van den auteur.

(*c*) fol. 66 en volgg. زهرة المريد eene verhandeling geschreven te *Mekka* in het jaar 1172 der H. door 'Abd ar-Raḥmân ibn 'Abd Allâh al-Djâwî.

(*d*) fol. 77 en volgg. حل الظل, het opstel van Noer ad-dîn ibn 'Alî ibn Ḥasandjî ibn Moḥammad Ḥamîd over de schaduw, in philosophischen zin, b. v. ten betooge, dat alles, wat bestaat, als de schaduw van Allâh is, maar daarom nog niet gelijk aan Allâh zelf, zooals sommige beweeren, enz. Het is eene Maleische bewerking, in vragen en antwoorden, van het Arabische geschrift van denzelfden auteur نبذة في تبين دعوى الظل [1]. Over den leeftijd en de werken van dezen Noer ad-dîn ibn 'Alî ibn Ḥasandjî ibn Noḥammad Ḥamîd vergl. Dr. H. N. VAN DER TUUK in de Bijdr. v. T. L. en V. v. h. Kon. Inst. 3de volgr. dl. I. p. 462 volgg. en mijn Verslag p. 1 volgg. Dr. v. D. TUUK noemt t. a. p. wel de نبذة في دعوى الظل

[1] فان كنت قد الفت نبذة في تبين دعوى الظل مع صاحبه في بطلان مذهب الوجودية الملاحدة الزنادقة الضالين فالتمس مني بعض اصحابه حفظهم الله ان اشرح ذلك النبذة ترجمة بلسان الجاوي تحل عبارتها وتبيين دقائقها والفت هذه الرسالة وسميتها حل الظل. وجعلتها على طريق السؤال والجواب الخ •

maar niet de حل الظل. Het opstel schijnt in *Atjeh* nog al populair, althans dit is de 2de maal, dat wij er een Hs. van ontvangen. Vergl. not. 1 Juni 1875 No. IV.

(*e*) fol. 83 en volgg. Een opstel van denzelfden auteur, zonder titel, doch eveneens in vragen en antwoorden, handelende over hetgeen de wereld was vóór de schepping. Ook dit opstel wordt niet door Dr. v. d. Tuuk t. a. p. vermeld.

Het Hs. draagt aan het slot het jaartal 1235 der H.

5°. Een id. in 12°., 94 folia, bevat allerlei fragmenten van opstellen en losse aanteekeningen over verschillende theologische en juridische onderwerpen. Het begint b. v. met eene verhandeling over het huwelijk en de vervulling der huwelijksplichten, welke op de meest platte wijze worden beschreven, en toegelicht met voorbeelden aan het leven van den Profeet met zijne vrouwen ontleend. Dan volgt een stuk over de eigenschappen (صفة) van Moḥammad, enz. enz. Als staaltje van het geestelijke voedsel der tegenwoordige Atjehers is dit Hs. lezenswaardig.

6°. en 7°. Een id. id., van 23 folia, en een id., kl. 4°, van 16 folia, beiden zeer corrupt en met tal van Atjehsche woorden vermengd. Het eerstgenoemde bevat eene verhandeling zonder titel over de صفة دوفوله, of 20 voornaamste eigenschappen van Allâh, gelijk mede over de geloofsbelijdenis; en het laatstgenoemde een opstel over de grondslagen van den Islâm, قواعد الاسلام geheeten. Afkomstig uit de kampoeng van Toekoe Bintang.

Eindelijk bevatte het van den heer van Altena ontvangen pakket nog eenige losse bladen, waarvan sommigen uit een Qorân afkomstig zijn, en welke bladen geenerlei waarde voor de wetenschap vertegenwoordigen. Hetzelfde kan gezegd worden van de twee fragmenten uit den Qorân hierboven sub (A) 1° vermeld, en van de الفية van Ibn Mâlek. Vooreerst toch bezit het Genootschap reeds verschillende exemplaren en commentaren op dit werk (vergl. C. C. A. p. 3, 4, 5, 7, 14 en 16 en not. 14 Januari 1879 No. VIII), en ten tweede is het

thans daarvan aangeboden Hs. corrupt, en niet eens geheel compleet.

Ik geef dus in overweging de Hss., waarop door ons geen prijs wordt gesteld, weder ter beschikking van den heer VAN ALTENA te stellen, en de overigen onder dankbetuiging en aanbeveling voor het vervolg in de Verzameling op te nemen."

Wordt besloten den korten inhoud van dit verslag aan den Heer VAN ALTENA mede te deelen, en hem voor zijn geschenk 's Genootschaps dank te betuigen.

l. Van den Heer R. S. POOLE te *London* van 24 Maart jl. waarbij hij den ontvangst erkent van het dezerzijdsch voorstel omtrent de ruiling van munten (zie notulen van 5 November a. p. IV*a*), en een antwoord toezegt zoodra hij den hem toegezonden catalogus zal hebben ontvangen.

De secretaris deelt mede dat die catalogus tegelijk met den brief is verzonden en nu dus ook wel in handen van den heer POOLE zijn zal, waarop besloten wordt nader bericht af te wachten.

m. Van denzelfden van gelijken datum, houdende mededeeling dat de in het British Museum aanwezige gouden plaat, genoemd „Letter of a Javanese prince" (zie notulen van 5 November a. p. IV*b*), te zeer beschadigd is om daarvan eene photographie of een afgietsel te laten maken. Als het beste middel om aan den wensch van het genootschap te voldoen, geeft hij aan de hand bij gelegenheid een afschrift daarvan te laten maken door iemand die Javaansch verstaat, waartoe de tusschenkomst van Dr. KERN te *Leiden* zou kunnen ingeroepen worden, zullende hij van zijn kant er eveneens op bedacht zijn eventueel van zulk eene gelegenheid gebruik te maken.

Wordt besloten hiervoor de hulp van Dr. KERN in te roepen.

n. Van den Heer W. J. LARIVE te *Soepajang* (*Sumatra's Westkust*) van 14 Mei jl. ter mededeeling dat hij genoegen

neemt met de door het genootschap voorgestelde ruiling van munten (zie notulen van 1 April jl. IV*f*), terwijl hij op nieuw eenige munten in ruil aanbiedt, met opgave van wat hij daarvoor in de plaats verlangt.

Wordt besloten dit schrijven te stellen in handen van het eerelid Mr. J. A. van der Chijs ten fine van praeadvies.

o. Van den heer J. Knebel te *Grati* (*Pasoeroean*) van 26 Mei jl., ten geschenke aanbiedende een Javaansch handschrift in vier deelen, getiteld Menak-laré.

Wordt besloten dit handschrift te plaatsen in de verzameling en den schenker voor dit vernieuwde bewijs zijner belangstelling 's genootschaps dank te betuigen.

p. Van den Heer A. R. Wallace te *Croydon*, *Surrey* (*Engeland*) van 10 April jl., houdende dankbetuiging voor zijne benoeming tot correspondeerend lid.

Informatie.

III. Het eerelid Mr. J. A. van der Chijs:

a. Deelt mede dat het muntkabinet verrijkt is met verschillende munten, geschenken van de Heeren E. Netscher en J. H. Vorstman.

Notificatie.

b. Stelt voor aan de Regering te verzoeken twee zilveren schalen, waarop eene afbeelding van het kasteel te *Batavia* is gegraveerd en twee houten borden met wapenschilden, waarschijnlijk afkomstig uit eenige kerk te *Batavia*, al welke voorwerpen thans bij het Hoog-Gerechtshof berusten, op de gebruikelijke wijze aan het Genootschap in bewaring te geven.

Conform.

c. Heeft in het Artillerie-magazijn alhier een aantal voor-

werpen bezichtigd, die in *Atjeh* zijn buit gemaakt, en deelt mede dat hij daarvan een en ander heeft uitgezocht, dat voor het museum van belang is en vermoedelijk door het legerbestuur aan het Genootschap zal worden afgestaan.

Informatie.

d. Heeft in hetzelfde magazijn twee lilla's gezien met drakenkoppen als monding, volgens traditie afkomstig van *Bandjermasin*, die hij op gelijke wijze voor 's genootschaps verzameling wenscht te verkrijgen.

Wordt besloten hiertoe een voorstel aan de Regeering te doen.

e. Wenscht aan de Straits Branch of the Royal Asiatic Society te *Singapore* inlichtingen en, zoo mogelijk, facsimilé's te vragen van *Hindoe*-inscriptiën, die vroeger in de nabijheid van *Singapore* moeten gevonden zijn.

Conform.

f. Verzoekt de hulp van den Ass.-Resident van *Mandheling* in te roepen ter verkrijging van een blaasroer met pijlen van de Orang Loeboe, welk wapen volgens Godon (Tijdschrift van Ned.-Indië 1864 I pag. 263) bestaat uit twee stukken in elkâar schuivende bamboes en alzoo afwijkt van alle andere in den archipel voorkomende blaasroeren, alsmede andere door de Orang Loeboe vervaardigde voorwerpen, kleedingstukken enz.

Conform.

g. Vestigt de aandacht op eene passage in Anderson's Mission to the east coast of *Sumatra* in 1823, pag. 294, waarin gesproken wordt van een beschreven steen te *Kotta Tjina* (*Deli*) als: "a stone of a very large size, with an inscription upon it, in characters not understood by any of the natives." Volgens overlevering heeft zich in die buurt eene Javaansche kolonie uit *Madjapahit* gevestigd en het komt hem wenschelijk voor omtrent dien steen nog nadere inlichtingen in te winnen.

Wordt besloten ter zake te schrijven aan den Ass.-Resident van *Deli*.

h. Brengt ter tafel de volgende voorstellen van 's genootschaps eerelid, den heer K. F. HOLLE:

1°. De aanwezigheid van den Sultan van *Deli* te benutten tot het verkrijgen van inlichtingen omtrent den nog zoo goed als onbekenden volksstam der Gajoes en, zoo mogelijk, ook geschriften van dien stam met transcriptie te vragen.

De vergadering is van oordeel dat het den voorkeur verdient zich voor dit doel te wenden tot den heer S. W. TROMP jr., kontroleur der onderafdeeling *Langkat*.

2°. Pangeran Adhipati ARIO MANGKOE NEGORO is in het bezit van een der oudste — zoo niet het alleroudste — Javaansche werk, getiteld Poestâkâ râdjâ, dat slechts enkele ingewijden mogen zien, doch waarvan hij, naar de Heer HOLLE uit goede bron heeft vernomen, bereid zou zijn een afschrift te geven, indien het verzoek daartoe door de Regeering gedaan werd.

Wordt besloten der Regeering te verzoeken, zoo mogelijk het genootschap ter verkrijging van zulk een afschrift behulpzaam te willen zijn.

3°. Naar men zegt bevindt zich ergens in het rijk *Koetei* een beschreven steen en heeft men daar, diep in het binnenland, de overblijfselen gevonden eener groote prauw, waarin een steen met eene Chineesche inscriptie; het zou aanbeveling verdienen ter zake eenige inlichtingen te zoeken.

Wordt besloten hiertoe de hulp van den Ass.-Resident van *Koetei* in te roepen.

IV. De voorzitter deelt mede dat hij den vorigen dag met de heeren VAN DER CHIJS en GROENEVELDT de kampong *Batoe Toemboeh* (*Bekasie*) heeft bezocht en aldaar den beschreven steen heeft gevonden, waarvan vroeger door den heer VAN DER CHIJS melding is gemaakt (zie notulen van 4 Maart jl. IV *f*). Ook de Ass.-Resident van *Meester-Cornelis*, de Heer MUNNEENDAM,

heeft zich aangesloten en aan zijne welwillende hulp is het gunstige resultaat van den tocht voor een goed deel te danken.

De steen ligt ongeveer 100 ellen ter linkerzijde van den weg, circa een halve paal alvorens men aan de Christen-kerk komt. Hij is gelegen tusschen eenige bamboestruiken en wordt door de bevolking als iets bijzonders vereerd, hetgeen bleek uit eenige potjes met reukwerk, die er voor stonden te branden en eenige natuurlijke bloemen, er boven op gelegd.

Hij stak slechts ter hoogte van ruim 1 decimeter boven den grond uit en vertoonde daar een volkomen duidelijk Kawi-schrift, dat zich echter weldra in den grond verloor. De steen was dus in den grond gezonken, maar op zijn verzoek werd de aarde rondom weggegraven en de geheele inscriptie bloot-gelegd; het bleek toen dat wij te doen hadden met een natuurlijken, ongehouwen steen, van langwerpig ronden vorm, ongeveer 1 meter hoog en iets kleiner van middellijn. Van de inscriptie werd voor zooveel mogelijk een afschrift genomen, maar daar de steen schuin lag, was een gedeelte slechts zeer onvoldoende zichtbaar; de eigenaar van den grond beloofde echter den steen op den beganen grond te zullen plaatsen, waarna de heeren VAN DER CHIJS en GROENEVELDT hebben aangeboden nogmaals derwaarts te gaan, ten einde een facsimile van het geheel te vervaardigen. Het bezit van zulk een facsimile mag zeker van groot gewicht geacht worden, daar in deze streken nog geen beschreven steen gevonden is.

De vergadering neemt met genoegen van deze mededeeling kennis en vereenigt zich gaarne met het voorstel van den voorzitter om den heer MUNTENDAM eene schriftelijke dankbetuiging voor zijne welwillende medewerking aan te bieden.

V. De Heer J. E. ALBRECHT biedt namens Dr. MIDDELET ten geschenke aan 4 photographieën van oudheden te *Singosari* en *Toempang* in de afdeeling *Malang*.

In dank aangenomen en gevoegd bij de verzameling oud-

heidkundige teekeningen enz. onder bewaring van den conservator der oudheden.

VI. De secretaris brengt ter tafel de lijst van onafgedane stukken enz., door den heer VAN DER CHIJS uit de notulen getrokken (zie notulen van 1 April jl. VII*c*).

Na bespreking der verschillende zaken, daarin behandeld, worden de volgende besluiten genomen:

a. Daar de heer TE MECHELEN geene beschrijving heeft geleverd van den oud-Javaanschen zonnewijzer, van welks opschriften lithographische reproducties zijn gemaakt, en het zich niet laat voorzien dat spoedig iemand beschikbaar zal zijn, die bij voldoende kennis van het Javaansch, tevens de noodige astronomische studiën heeft gemaakt, zullen die lithographische reproducties in het tijdschrift worden uitgegeven.

b. De Memorie van Chastelein en de Staat van prijzen van materialen, bedoeld in de notulen van 1 December 1868 V*a* en *b*, zullen niet worden uitgegeven, naar aanleiding van het rapport van den heer DE ROO, die ze daartoe ongeschikt verklaart.

c. De uitgave van den korten inhoud van het Dagregister van het kasteel van *Batavia* (notulen van 2 April 1872 VII) is gebleken niet wel mogelijk te zijn, zoodat daarvan wordt afgezien.

d. Omtrent Speelman's Notitie (notulen van 1 April 1873 IV*e*) deelt de Heer DE ROO mede, dat hetgeen daarin voor de geschiedenis van *Celebes* belangrijks voorkomt, vergezeld gaat van zeer veel wat weinig waarde heeft, zoodat dit stuk wel als bron kan gebruikt worden, maar niet voor uitgave geschikt is, waarop besloten wordt van die uitgave af te zien.

e. De geslachtslijst der vorsten van *Palembang* en *Djambi*,

bedoeld in de notulen van 17 Januari 1871 II*b* 2, thans bij den Heer VAN SCHOUWENBURG, wordt op diens verklaring dat hij bij de omwerking op moeielijkheden gestuit is, in de handen van den Heer NETSCHER gesteld.

f. Aan de Regeering zal worden gevraagd of Dr. A. B. MEIJER in 1873 aan Haar een rapport zijner reis over Nieuw-Guinea heeft ingediend (notulen van 4 November 1873 VI*a*).

g. Omtrent het verzamelen van Maleische spreekwoorden ter Westkust van Sumatra, met name van dezulke, die in weinige woorden de rechts- en adat-regels uitdrukken, en waaraan het genootschap zich vroeger bereid heeft verklaard deel te nemen (zie notulen van 17 Januari 1871 II*b* 3), deelt de heer NETSCHER mede dat dit plan geen voortgang heeft gehad.

h. Uit de notulen blijkt niet dat voldaan is aan het verzoek van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen om inlichtingen omtrent de familie HARTINGH (zie notulen van 21 Februari 1871 II*g*); de heer DE ROO deelt echter mede dat hij daarover rapport heeft uitgebracht en dat dit aan het Zeeuwsch Genootschap is toegezonden.

VII. De Heer D. GERTH VAN WIJK, commissaris van het Koninklijk Instituut voor de taal-, land- en volkenkunde van Nederlandsch-Indië, verzoekt, ook namens zijnen mede-commissaris Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, vergunning om het archief en de edita in de achterzaal te plaatsen, welk verzoek gaarne wordt toegestaan.

VIII. De Heer Mr. W. B. BERGSMA deelt mede dat hij binnen kort naar *Nederland* denkt te vertrekken en wenscht daarom zijne betrekking van bestuurslid neer te leggen; hij betreurt het dat menigvuldige ambtsbezigheden hem steeds verhinderd hebben aan het streven van het genootschap een

werkzamer deel te nemen, dan hij zelf zoo gaarne had gewenscht, maar hoopt dat gunstiger omstandigheden hem in de gelegenheid mogen stellen, dit verzuim eenigszins goed te maken.

De voorzitter betuigt zijn leedwezen over het aanstaande vertrek van den Heer BERGSMA: moge hij al geene gelegenheid hebben gevonden zooveel voor het genootschap te doen als zijn ijver hem voorschreef, toch wordt door de directie diep gevoeld dat zij in hem een nuttig lid verliest; hij wenscht hem van harte eene voorspoedige reis toe en verheugt zich in het vooruitzicht dat het genootschap ook in de toekomst op zijnen steun rekenen mag.

IX. Tot gewone leden worden benoemd Z. E. de Luitenant-Generaal H. G. BOUMEESTER en de Heeren A. J. H. VAN KAPPEN, kolonel, chef van het wapen der genie, H. F. MEIJER kolonel, chef van den generalen staf en C. W. VAN OORDT, kontroleur der afdeeling *Semanka* (*Lampongs*).

De Heer A. F. VON DE WALL wordt op zijn verzoek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 1 Juli 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuurs-vergadering van Dinsdag 1 Juli 1879.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, J. E. ALBRECHT, D. GERTH VAN WIJK en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

De eereleden J. A. VAN DER CHIJS en E. NETSCHER wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vergaderingen van 6 Mei en 3 Juni jl., waarvan de leden in rondlezing hebben kennis genomen, worden goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv.-besluit van 13 Juni jl. no. 30, waarbij het verslag eener in de maanden October en November 1878 door den kontroleur STORMER gedane reis naar de *Zuidwester-* en *Tenimber-*eilanden (residentie *Amboina*) aan het Genootschap wordt toegezonden om daarvan het noodige gebruik te maken in het belang van land- en volkenkunde.

Wordt besloten dit stuk te stellen in handen der redactie van het tijdschrift om bericht.

b. Van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 10 Juni jl. no. 7027, ten geleide van twee *gouden ringen* in de residentie *Banjoemas* gevonden.

Gehoord het praeadvies van den conservator der oudheden, die mededeelt dat deze ringen ongetwijfeld oudheidkundige

waarde hebben, maar dat in 's genootschaps verzameling zoowel deze vorm als de versiering der zegelplaat reeds meermalen voorkomt, wordt besloten den Directeur voornoemd in overweging te geven ze voor 's Rijks museum van oudheden te Leiden te doen overnemen.

c. De missive van denzelfden van 31 Mei jl. no. 6665, ten geleide van:

1°. twee *metalen bellen* van peervormige gedaante, waarbij het geluid wordt voortgebracht door het aanslaan van een lossen kogel, die er binnen in ligt;

2°. een *rinkelaar*, bestaande uit eene holle staaf, die van boven in eene punt eindigt en omgeven is van twee kransen, elk van vier kleine belletjes in den vorm van slangenkoppen en eveneens met een los kogeltje in elk. Waarschijnlijk heeft dit voorwerp gediend om bij processies op een stok gestoken en rondgedragen te worden.

Deze voorwerpen zijn gevonden in den grond voor een huis der desa *Lebaksioelor*, district *Lebaksioe*, afdeeling *Brebes* (Tegal).

Wordt besloten deze voorwerpen over te nemen voor den prijs van *f* 5.—.

d. De missive van denzelfden van 1 Juni jl. no. 6709 ten geleide van:

1°. twee *zilveren voetringen*, elk in twee stukken gehakt;

2°. negen onderling geheel gelijke *ornamenten* van gedreven goud, zijnde een tandvormig ligchaam met gedreven oppervlak, voornamelijk aan den voorkant fraai bewerkt, dat loodrecht op eene der lange zijden van een vierkant staafje als basis staat, welk staafje hol en aan den voorkant eveneens gedreven is; de geheele hoogte is 3 en de lengte van het staafje 2 centimeters; te zamen hebben deze voorwerpen vermoedelijk een halssnoer gevormd.

3°. drie doorboorde groote *zeshoekige koralen*, die misschien tot het halssnoer hebben behoord en bestaan uit roode klei,

waarin ter versiering stukjes agaat (?) zijn ingelaten, die geheel het aanzien van afgeslepen tanden hebben;

4°. een *ring* met drie robijntjes, in eene rij naast elkaar gezet;

5°. een *ring* met vierkanten steen, zijnde zwarte serpentijn met groenachtig witte vlammen;

6°. drie *ringen* van effen goud.

De nummers 1—4 en een der ringen bedoeld onder 6° zijn gevonden in een tegalveld bij de desa *Singodjojo*, district *Sapoeran*, en no. 5 benevens twee ringen van no. 6 in een tegalveld bij de desa *Pagersampang*, district *Wonosobo*, beide in de afdeeling *Ledok* (Bagelen).

Wordt besloten hiervan over te nemen de voorwerpen omschreven onder 2°, 3° en 5°, tegen de getaxeerde waarde van *f* 57.50 en de overige, waarop minder prijs wordt gesteld, terug te zenden.

e. De missive van denzelfden van 18 Juni jl. no. 7362, vergezeld van het gouv. besluit van 3 Juni jl. no. 15, waarbij aan het Genootschap op den gebruikelijken voet in bewaring worden gegeven twee *olifantstanden*, een *lange kris* met schede van verguld zilver, een *zwaard* met schede van verguld zilver en twee *kistjes*, waarvan een met zilveren beslag en een gouden plaatje versierd, al welke voorwerpen door den Sultan van *Deli* aan den Gouverneur-Generaal ten geschenke zijn aangeboden. Terwijl de olifantstanden, de kris en het zwaard met het schrijven van den directeur zijn ontvangen, wordt daarin medegedeeld dat de twee kistjes later zullen worden gezonden.

f. Van den heer K. Wiggelendam te *Boeleleng* van 14 Juni jl., waarbij hij verzoekt om eenige inlichtingen van bibliographischen aard.

Wordt besloten den bibliothekaris uit te noodigen aan dat verzoek zooveel mogelijk te voldoen.

g. Een schrijven van den Heer J. J. M. de Groot te

Cheribon van 24 Juni jl., ten geleide eener door hem bewerkte verhandeling over de *Chineesche feestdagen*, zooals die in de provincie Foekkien gevierd worden, welke hij ter uitgave in 's genootschaps verhandelingen aanbiedt.

Gesteld in handen van de Heeren ALBRECHT en GROENEVELDT om bericht.

h. Een schrijven van den heer G. KOLFF te *Leiden* van 14 Mei jl., waarbij hij een verbeterd *proefblad* aanbiedt van de door zijne tusschenkomst uit te geven *realia* (zie notulen van 4 Februari jl. VI) en om spoedige toezending van verdere copij verzoekt.

De Secretaris zal Dr. DE ROO uitnoodigen het zenden van verdere copij zooveel mogelijk te bespoedigen.

i. Een schrijven van Dr. H. N. VAN DER TUUK van 19 Mei jl. van den volgenden inhoud:

„Van de Brahmâṇḍa-poerâṇa (zie notulen van 14 Jan. jl III *f*) zijn alhier twee redacties. De proza-redactie, waaruit Friederich een brok Sanskrit heeft meêgedeeld, heeft vooral in Engeland de belangstelling opgewekt, omdat men met behulp van den oud-Jav. tekst den Indischen hoopt te kunnen aanvullen. Het handschrift, door mij geraadpleegd, is niet alleen vol leemten — er ontbreken midden in 18 palmbladen — maar vol ergerlijke fouten, niet alleen in 't oud-Indische, maar helaas! ook in 't oud-Jav. gedeelte. De moeder van vorst *Wena*, den vader van *Prethoe*, die de aarde, in de gedaante van een koe, melkt, heet Soenîlâ, terwijl haar naam naar Indische poerâṇas Soenîthâ is. Het gedicht is zeer verstaanbaar met uitzondering van eenige plaatsen, waar de afschrijvers hebben huisgehouden. Ik geloof, dat het onecht is, en van zeer nieuwen datum. Het is blijkbaar niet op Java, maar op *Bali* gemaakt naar de prosa-redactie, want ook hierin komt Soenîlâ in pl. v. Soenîthâ voor. Ongehoorde, zeer af te keuren, dichterlijke vrijheden worden met sommige woorden genomen. In zang V, strophe 17,

wordt om de versmaat 't bekende gâjatrî in gatri verkort. Aan dit voorbeeld reeds kan men zien dat de proza-redactie bij 't gedicht moet geraadpleegd worden. Ter verbetering van den proza-tekst is daarentegen het gedicht weder onmisbaar, daar de versmaat ons in staat stelt, menig verschreven woord te recht te brengen.

Pas had ik uw brief ontvangen, of een beter handschrift van de Brahmâṇḍa-poerâṇa werd mij van Badoeng gebracht. Is deze tekst verstaanbaarder dan het mijne, dan zal ik een verslag van de Brahmâṇḍa-poerâṇa voor uw tijdschrift klaar maken. Met 't zenden van 't handschrift zal ik wachten tot 't Badoengsche geraadpleegd zal zijn.

Hiernevens terug de Oettara-Kâṇḍa (zie notulen van 5 Nov. a. p. *Va* 1°), die geen duit waard is, daar, zelfs na door middel van 't oud-Indische origineel de daarin voorkomende çloka's hersteld te hebben, 't oud-Jav. gedeelte te slecht gespeld — de lange klinkers telkens weggelaten! — is niet alleen, maar verbazend heeft geleden van dezen of genen onkundigen afschrijver.'

Aangenomen voor informatie.

j. Een schrijven van den Heer G. A. Wilken te *Sipirok*. van 28 Mei jl. van den volgenden inhoud:

„Ik heb de eer Uwer directie hierbij, ter plaatsing in de bibliotheek, aan te bieden eene vertaling van het Nieuwe Testament in het Tobasch, vervaardigd door den Heer J. L. Nommensen, Zendeling Leeraar van het Barmensch Zendelinggenootschap, in *Silindong*.

Eene vertaling van het Nieuwe Testament in het Angkolasch of Noord-Mandailingsch zal ook spoedig worden uitgegeven. Deze arbeid werd verricht door de Heeren A. Schreiber en C. F. Leipoldt, de laatste Zendeling Leeraar te *Prau Sorat* (*Sipirok*). Tot dusverre is alleen het Evangelie van Mattheus in druk verschenen, dat evenwel niet in den handel is. Door tusschenkomst van den Heer J. C. Klammer alhier, ben ik echter een exemplaar daarvan machtig geworden, dat eveneens

hierbij voor de Bibliotheek aangeboden wordt. Ik neem deze gelegenheid te baat, om de aandacht van Uwe directie te vestigen op de in deze vertaling gevolgde schrijfwijze, wat n. l. betreft de plaatsing der klinkerteekens. Zooals bekend is, staat in het Bataksch ieder klinkerteeken, in een gesloten lettergreep, bij den sluitenden medeklinker, en zoo het naast de letter plaats heeft, vóór den ontklinkeraar (pangolat). Alleen het klinkerteeken *e* (hatadingan) kan naar verkiezing bij zijn medeklinker geschreven worden (conf. VAN DER TUUK, Tobasche spraakkunst, 1e stuk blz. 2—3). In de vertaling van het Nieuwe Testament in het Noord-Mandailingsch is echter van dezen algemeen geldenden regel afgeweken. Daar zijn alle klinkerteekens, in gesloten lettergrepen, geplaatst bij de medeklinkers waartoe zij behooren. Het is zeker, dat deze laatste schrijfwijze de meest logische is, doch wel verre van met die bij hunne bijbelvertaling te volgen, eene goede daad te hebben verricht, hebben de Heeren SCHREIBER en LEIPOLDT daardoor slechts verwarring gesticht. Immers is men nu verplicht beide schrijfwijzen op de scholen te onderwijzen, en bij het geringe begrip omtrent taalregels dat de inlander nog heeft, is het te vreezen, dat hij zich voortaan niet consequent aan ééne methode zal houden, doch beide methoden promiscue gebruiken zal. In plaats dus van lof te verdienen, zijn de Heeren SCHREIBER en LEIPOLDT m. i. voor hunnen praematuren maatregel te laken."

Wordt besloten den Heer WILKEN voor zijn geschenk te bedanken en de bedoelde boekwerken te plaatsen in de bibliotheek.

k. Een schrijven van den heer F. DUTOIT te *Dampit* (*Malang*) van 18 Juni jl., waarbij hij zijn dank betuigt voor zijne benoeming tot buitengewoon lid van het genootschap (zie notulen van 6 Mei jl. XI).

Informatie.

l. De missive van den resident der Preanger-regentschappen

van 6 Juni jl. no. 4840, houdende mededeeling dat de in de afdeeling *Tjitjalengka* gevonden *Hindoe-oudheden* (zie notulen van 6 Mei jl. IIIh) zijns inziens van niet de minste waarde voor de wetenschap zijn, om welke reden hij ze eenvoudig gedeponeerd heeft.

Daar in de Preanger-regentschappen slechts zelden Hindoe-oudheden gevonden worden en al wat daar van dien aard voorkomt, hoewel voor den oppervlakkigen beschouwer van geene waarde, toch van groot belang kan zijn, wordt besloten den resident te verzoeken de gevonden voorwerpen via *Tjikao* aan het genootschap toe te zenden.

m. Een schrijven van de Société Royale des Antiquaires du Nord à Copenhague van 15 Mei jl., houdende mededeeling dat de laatste edita dier vereeniging aan 's genootschaps agent te 's Gravenhage, den Heer M. NIJHOFF, zijn toegezonden, en verzoek om eenige deelen van 's genootschaps verhandelingen, die aan het exemplaar der vereeniging ontbreken.

Wordt besloten dit schrijven te stellen in handen van den bibliothekaris om aan het verzoek te voldoen, voor zooveel de stand van het boekenfonds dit toelaat.

n. De missive van den Gouverneur van Sumatra's Westkust van 29 Mei jl. no. 4180, vergezeld van eene kleine gouden *Hindoe-munt* (zie: NETSCHER en VAN DER CHIJS, pl. XII no. 120), gevonden te *Tapoes*, onderafdeeling *Baros*, residentie *Tapanoli*, ter plaatse waar vroeger de Atjehsche kampong heeft gestaan. De Gouverneur deelt mede dat nog meer van die muntstukjes gevonden zijn, waarop besloten wordt ze alle over te nemen.

III. De heer NETSCHER:

a. deelt mede dat de stukken over de *genealogie* der vorsten van *Palembang*, bedoeld in de notulen van 3 Juni jl. V*e*, door hem in handen zijn gesteld van den heer A. A. Hoos,

laatstelijk assistent-resident van *Palembang*, die zich bereid verklaard heeft ze verder te bewerken.

Informatie.

b. Biedt namens den heer A. J. C. Edeling, chef van het hydrographisch bureau, ten geschenke aan een handschrift getiteld: „Beknopte Historie van het Makassaarsche Celebes en dies onderhoorigheden door Rudolf Blok, gouverneur en directeur van wegens de Ned. Oost-Indische Compagnie aldaar, A° 1759."

Wordt besloten den gever te bedanken en het handschrift in rondlezing te zenden ten einde na te gaan in hoeverre het voor eene uitgave in aanmerking komen kan.

c. Stelt voor den kontroleur J. van Oldenborgh te *Ternate*, onder toezending eener lijst der aanwezige voorwerpen van Nieuw Guinea, te verzoeken die verzameling aan te vullen.

Conform.

d. Heeft van den heer A. A. Hoos vernomen dat zich in de nabijheid der Wijnkoopsbaai overblijfselen van Hindoebouwwerken bevinden en stelt voor den heer W. Munniks de Jongh, 1en luitenant bij de militaire verkenningen, die thans bezig is met de opname dier streek, uit te noodigen daaromtrent zoo mogelijk eenig nader bericht te leveren.

Conform.

IV. De heer J. E. Albrecht.

a. Biedt aan eene alphabetische lijst der gedurende het 2e kwartaal ingekomen boekwerken, met vermelding der namen van de gevers, voor zoover ze ten geschenke ontvangen zijn.

Wordt besloten deze lijst als naar gewoonte als bijlage tot de notulen te doen drukken.

b. Brengt namens de redactie van het tijdschrift verslag

uit over het reisverhaal van den heer TEIJSMANN, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. III*f*. Daar deze reisbeschrijving niets van linguistischen of ethnologischen aard bevat, maar voornamelijk gewijd is aan de flora der bezochte streken, acht hij ze voor eene uitgave door het genootschap niet geschikt, maar meent hij dat ze misschien voor de Natuurkundige Vereeniging waarde zou kunnen hebben.

De vergadering vereenigt zich met dit gevoelen en besluit het stuk onder mededeeling van het voorafgaande aan den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid terug te zenden.

c. Deelt mede dat van den catalogus der ethnologische verzameling slechts ongeveer 75 exemplaren overig zijn, niet meer dan voldoende voor het debiet van het loopende jaar.

Naar aanleiding hiervan wordt de directeur van het museum uitgenoodigd tegen het begin van 1880 eene nieuwe uitgave te willen bezorgen.

d. Biedt aan namens den heer J. B. WARDENAAR te *Soerabaja*:

een topographische kaart van het district Rawapoeloe (Soerabaja), door den landmeter Esche in 1815 vervaardigd;

eene beschrijving van een plan van Modjopahit, waaraan echter het plan zelf ontbreekt, terwijl van de 7 bijbehoorende teekeningen slechts 3 over zijn.

Wordt besloten den Heer WARDENAAR voor dit geschenk te bedanken en de stukken te voegen bij de verzameling oudheidkundige teekeningen.

e. Verzoekt machtiging om de vier afgekeurde legkasten van het muntkabinet, die voor het genootschap niet meer bruikbaar zijn, te verkoopen.

Deze magtiging wordt verleend.

V. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG deelt mede dat de Heer VON DE WALL, die onlangs voor het lidmaatschap

van het genootschap bedankt heeft, het verzoek heeft gedaan om twee Maleische handschriften, aan hem in leen gegeven, nog eenigen tijd te mogen aanhouden.

Wordt besloten de daartoe noodige vergunning te verleenen.

VI. Heer GERTH VAN WIJK:

a. Brengt verslag uit over de bijdragen van den Heer A. SNACKEY voor de rubiek Vragen en Mededeelingen van het Tijdschrift, waarvan hij enkele voor opname niet belangrijk genoeg acht (zie notulen van 6 Mei jl. III*q*).

Wordt besloten deze bijdragen, met de opmerkingen van den Heer GERTH VAN WIJK in handen te stellen van de redactie van het tijdschrift tot het noodige gebruik.

b. Deelt mede dat hij met den heer VAN DER TOORN te *Fort de Kock* in briefwisseling is getreden omtrent de bijdragen voor het tijdschrift, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. III*p*, hem ten fine van bericht in handen gesteld.

Het stuk over het bijgeloof in de Padangsche bovenlanden, dat sedert eenige wijzigingen ondergaan heeft, kan tevens dienen als eene bijdrage tot de kennis van het Menangkabouwsch; het is gesteld in het dialect van Ȧgam, en voorzien van eene vertaling en een verklarend woordenlijstje.

De tweede bijdrage, handelende over eenige plaatsnamen ter Westkust van Sumatra, is voorloopig door den schrijver teruggevraagd, maar daarentegen heeft hij een ander stuk gezonden, handelende over de feesten bij de Maleijers der Padangsche Bovenlanden in gebruik; dit is eveneens in het Agamsch dialect gesteld en van eene vertaling en eene woordenlijst vergezeld.

Beide stukken komen hem ter opname in het tijdschrift geschikt voor, waarop ze voor dat doel in de handen der redactie gesteld worden.

c. Verzoekt, ook namens den Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, vergunning hun eindverslag omtrent de stukken

betreffende de Roman-Urdu Society (zie notulen van 6 Mei jl. X*b*) te reserveeren totdat ook de andere leden der directie daarvan zullen hebben kennis genomen.

Wordt besloten die stukken nu eerst te stellen in de handen van het eerelid K. F. HOLLE.

VII. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Stelt voor den kontroleur van *Grati* (*Pasoeroean*) te vragen om de vermoedelijk zeer oude formule of de bewoordingen, waarmede men gewoon is in dat meer aanwezige heilige krokodillen aan te spreken of op te roepen, zoo mogelijk met de verklaring, die daaraan door de inlanders ter plaatse wordt gegeven.

Conform.

b. Wenscht voor het ethnologisch museum te verkrijgen het model van den toestel, waarmede te *Boeleleng* aanzienlijke dooden naar de brandplaats worden gedragen, voor zooveel mogelijk vervaardigd van hout, dat niet door boeboek wordt aangetast en liefst 1 à $1^1/_2$ el hoog.

Wordt besloten hierover te schrijven aan den heer H. G. J. G. VRIESMAN, assistent-resident van *Boeleleng*.

c. Stelt voor den heer J. C. BOYLE, resident van *Tapanoeli*, uit te noodigen zijne tusschenkomst te verleenen om aan het genootschap te bezorgen een exemplaar van elk der navolgende Bataksche houten landbouwgereedschappen, als:

hoedali (soort van vork),
djadjap (〃 〃 patjoel),
sasap (〃 〃 schop);

onder mededeeling dat ook andere weinig kostbare voorwerpen, door de Bataks gemaakt en gebruikt, welkom zullen zijn, zooals b. v. eene saga-saga (mondtrom), sordam (fluit), toelila (idem) enz.

Conform.

d. Heeft vernomen dat zich in de desa *Tapan* van het district *Toeloeng-Agoeng* (*Kediri*) een beschreven steen bevindt en stelt voor daarover aan den ass.-resident van *Ngrowo* te schrijven, met de vraag of het ook mogelijk zijn zou dien steen voor het genootschap te verkrijgen.

Conform.

e. Deelt mede dat hij van den heer H. P. M. VAN ALTENA te *Batavia* voor het genootschap de volgende geschenken ontvangen heeft:

1. Gravure, voorstellende vier zilveren muntjes, gevonden bij *Domburg* (*Zeeland*) in Aug. 1807.
2. Idem, voorstellende een steen met inscriptie, gevonden als voren.
3. Idem van den gedenkpenning, door de kooplieden van Middelburg geslagen op de opening van de nieuwe haven dier stad, 1817.
4. Populaire prent (zoogenaamde centsprent) uit de 18de eeuw, voorstellende de toenmaals in Nederland gangbare munten, uitgegeven door J. BOUWER te *Amsterdam*.
5. Papieren geld (5 centaves) van de Banco Espanol de la *Habana* (*Cuba*).
6. Fransche assignat van 50 sous.
7. Eene zilveren en eene koperen Egyptische munt.
8. Tinnen Atjehsche munten ($^1/_{10}$ peng).
9. Voetring van *Indrapoeri* (*Atjeh*).
10. Houten balans van een weegschaal, van idem.
11. Weefstok om zijden broeken te weven, " "
12. Koperen doosje voor sirih-kalk, " "
13. Roman de Mohamet et de la loi au Sarasin (oud-Fransch).

Wordt besloten den heer VAN ALTENA 's Genootschaps vernieuwden dank aan te bieden.

f. Brengt verslag uit over de munten, laatstelijk door den

heer Larive te *Soepajang* (*Sumatra's Westkust*) ter ruiling aangeboden (zie notulen van 3 Juni jl. II*n*).

Twee dier munten, zijnde Belgische, zijn reeds in het kabinet aanwezig en kunnen dus teruggezonden worden; de andere zijn geen van alle zeldzaam en bij de toezending der 13 doubletten, die hij uit 's genootschaps verzameling voor den heer Larive heeft afgezonderd, kan tevens aan dezen worden medegedeeld, dat deze doubletten alle meer of min moeielijk te verkrijgen zijn, zoodat in ruil voor het door hem gezondene niet alleen niet meer kan worden afgestaan, maar dat de Directie zelfs meent te mogen verwachten, dat hij daarvoor nog eenige andere, aan 's genootschaps verzameling ontbrekende munten zal willen toezenden.

Wordt besloten de overgelegde munten aan den heer Larive te doen toekomen onder mededeeling van het bovenstaande advies.

g. Biedt voor het tijdschrift aan eene bijdrage getiteld: het laatste overblijfsel van de desa *Jakatra*.

Gesteld in handen der redactie ter opname.

h. Legt eene nota over van het eerelid K. F. Holle, waarbij deze als bijdrage voor de verhandelingen aanbiedt het facsimilé met transcriptie van 12 beschreven koperen platen, behoorende tot eene collectie oud- en zeldzaamheden door Z. E. den Gouverneur-Generaal van den Heer Scheepmaker te *Soerabaja* overgenomen en die hem door Z. E. welwillend ter inzage zijn gegeven met vergunning daarvan een facsimilé te vervaardigen, welk laatste reeds onder zijn toezicht langs photolithographischen weg gereproduceerd is, zoodat hij tevens de noodige afdrukken tegen vergoeding van het kostende ter beschikking stelt.

Voorts geeft hij in overweging den Heer Scheepmaker te *Soerabaja* inlichtingen te vragen omtrent de herkomst dier platen en of hij ook nog andere inscripties in zijn bezit heeft.

Wordt besloten den Heer HOLLE voor zijne bijdrage te bedanken en die in handen te stellen der redactie van de verhandelingen ter opname, terwijl verder overeenkomstig zijn verlangen aan den Heer SCHEEPMAKER zal worden geschreven.

VIII. Uit rondlezing is teruggekomen het Rapport van den staat en gesteldheid van het landschap *Soerabaja*, uit de nalatenschap ROTHENBÜHLER (zie notulen van 6 Mei jl. VI*a*).

Wordt besloten dit rapport in de verhandelingen uit te geven, na daartoe vooraf de toestemming der Regeering te hebben gevraagd.

IX. De voorzitter:

a. Brengt ter tafel een afschrift van eene nota, houdende eenige inlichtingen omtrent de voorwerpen, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. XI*b*, welke door den Heer SCHEEPMAKER aan Z. E. den Gouverneur-Generaal is toegezonden.

Wordt besloten de nota te stellen in de handen van het eerelid K. F. HOLLE met verzoek om bericht.

b. Stelt voor over te gaan tot de aanvulling der twee vacatures in de directie, waarop besloten wordt de Heeren H. F. MEIJER, kolonel, chef van den generalen staf, en F. S. A. DE CLERCQ uit te noodigen, als leden der directie zitting te nemen.

X. Tot gewone leden worden benoemd de Heeren T. C. J. KROESEN, directeur der Burgerlijke Openbare Werken, Mr. J. C. VAN EIJCK, leeraar aan het gymnasium Willem III, W. J. ANKERSMIT, koopman en K. L. PFEIFFER, generaal-majoor, allen te *Batavia*.

Op hun verzoek worden de heeren Mr. W. B. BERGSMA, W. J. PAHUD DE MORTANGES en J. C. DIRKSEN van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 5 Augustus 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 5 Augustus 1879, des avonds te 8½ uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, J. E. ALBRECHT, D. GERTH VAN WIJK, H. F. MEIJER en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

Het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS woont de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 1 Juli jl., in rondlezing geweest zijnde, worden goedgekeurd.

II. Nadat het nieuwe bestuurslid, de Heer H. F. MEIJER, door den voorzitter is welkom geheeten, worden de volgende stukken ter tafel gebracht:

a. Het gouv. besluit van 2 Juli jl. no. 33, waarbij de *Chineesche munten*, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. III*d*, aan het genootschap worden afgestaan ter bewaring in het museum.

Informatie.

b. De missive van den resident van *Kediri* van 9 Juli no. 3253/4442, waarbij hij nadere aanwijzingen verzoekt ten opzichte van de toezending der *beelden*, bedoeld in de notulen van 9 Mei 1876 VI, benevens eene machtiging van de Regeering tot de wegvoering daarvan.

Wordt besloten den resident voornoemd de gevraagde inlichtingen te verschaffen en de bedoelde machtiging aan de Regeering te vragen.

c. De missive van den resident van *Cheribon* van 7 Juli jl. no. 4325/62, houdende mededeeling dat van den *gevelsteen* van het voormalig fort *Beschermer*, bedoeld in de notulen van 26 Mei 1868 II*r*, geene verdere stukken gevonden zijn.

Informatie.

d. Het schrijven van den Heer Jhr. J. C. D. A. VAN DER WIJCK, ass.-resident te *Priaman*, van 15 Juli jl., waarbij hij mededeelt dat het hem niet gelukt is de *beschreven steenen* te vinden, bedoeld in de notulen van 15 Februari 1876 V*b*. Voorts bericht hij dat zich bij den weg van *Priaman* naar *Mangoeng*, op 2 palen van de eerstgenoemde plaats en 20 meters rechts van den weg, eene kleine langwerpig vierkante ruimte bevindt, door losse steenen ingesloten, welke ruimte volgens een bijgevoegd schetskaartje ± 4.5 meter lang en ± 2 meter breed is, terwijl het door 13 steenen van verschillende grootte wordt ingesloten; van een dezer steenen, ruim 0.6 meter lang, bijna 0.4 breed en 0.1 dik, die met lof- en lijstwerk versierd is, wordt eene teekening overgelegd. Binnen deze ruimte, dicht bij de korte zijde aan den kant van den weg, heeft hij de resten van een (volgens traditie) beschreven steen gevonden, die 1 meter breed moet geweest zijn en thans bij den grond is afgebroken.

Dichter bij *Priaman*, op nog geen paal afstands en 30 meter links van den weg, bevinden zich de overblijfselen van een grooten steen, zonder inscriptie, lang 1.95, breed 0.507 en dik 0.26 meter, waarvan herhaaldelijk stukken afgeslagen en weggevoerd zijn.

De Heer VAN DER WIJCK deelt mede dat hij zijne pogingen tot het vinden van beschreven steenen, die stellig in die streek moeten bestaan hebben, nog niet opgeeft.

De vergadering neemt met belangstelling van deze mededeelingen kennis en besluit dit schrijven, met de overgelegde teekening, te voegen bij de verzameling oudheidkundige teekeningen enz.

Aan den Heer VAN DER WIJCK zal de dank der vergadering worden betuigd voor dit nieuwe bewijs zijner belangstellende medewerking.

e. De missive van den Kommandant der Zeemacht van 3 Juli jl. no. 7822, ten geleide van 23 *kaarten*, zijnde die, welke sedert de overbrenging van het hydrographisch bureau naar *Nederland* aldaar zijn uitgegeven (zie notulen van 6 Mei jl. IIIb).

De bibliothecaris deelt mede dat de ontvangst dezer kaarten reeds door hem is erkend.

Informatie.

f. Het schrijven van den Heer BUNING te *Djokja* van 15 Juli jl., waarbij hij, onder toezending der eerste nummers van het door hem opgerichte Javaansche *Weekblad Darmo-Warsito*, 's genootschaps medewerking voor die uitgave inroept en zijn blad beschikbaar stelt voor de plaatsing van stukken, die kunnen dienen tot verspreiding van kennis onder de Javanen.

Wordt besloten den Heer BUNING onder dankbetuiging mede te deelen, dat het genootschap vermoedelijk slechts zelden in de gelegenheid zal zijn met hem tot het door hem beoogde doel mede te werken, maar dat van zijn aanbod al dadelijk gebruik gemaakt wordt door het verzoek in zijn blad meerdere bekendheid te geven aan de circulaire over de beschreven koperen platen en steenen, waarvan hem daartoe een exemplaar zal worden aangeboden.

g. De missive van de *Utrechtsche zendingvereeniging* van 29 Mei jl. no. 596, ter mededeeling dat de voorgestelde *ruiling van edita* gaarne wordt aangenomen (zie not. van 1 April jl. IVg).

Informatie.

h. Het schrijven van den Heer A. SOI. te *Kotta Radja*

van 17 April jl., waarbij hij zich bereid verklaart over de *soekoe's in Atjeh* de verlangde aanteekeningen te leveren (not. van 1 April jl. III*c*).

Informatie.

i. Het schrijven van den Heer E. BERNSTEIN te *Oels* (Pruissisch Silezie) van 28 Mei jl., waarbij hij den goeden ontvangst erkent der *handschriften* van wijlen zijn broeder Dr. A. BERNSTEIN (not. 16 Juli 1878 II*b*).

Informatie.

j. Het schrijven van het correspondeerend lid P. SCHELTEMA te *Amsterdam* van 24 Juli jl., ten geleide zijner historische beschrijving der schilderijen van het stadhuis te Amsterdam, als een geschenk voor de bibliotheek.

Wordt besloten voor dit geschenk te bedanken.

k. Van het correspondeerend lid D. I. DEN BEER POORTUGAEL te *'s Gravenhage* van 15 Mei jl., ten geleide van zijn gedicht getiteld Hulde aan Frankrijk bij de wereldtentoonstelling te Parijs van 1878, als een geschenk voor de bibliotheek.

Wordt besloten voor dit geschenk te bedanken.

l. Van den Heer P. FAVRE te *Parijs* van 12 Juni jl., houdende dankbetuiging voor zijne benoeming tot correspondeerend lid.

Informatie.

m. Van den Heer A. MARRE te *Parijs* van 30 Mei jl. houdende dankbetuiging als voren.

Informatie.

n. De missive van den wnd. Consul van Denemarken te Batavia van 16 Juli jl., waarbij hij namens den Heer Worsaae, directeur van het museum te Kopenhagen, een aantal *voorwer-*

pen uit den steentijd, verzameld in het noorden van Europa, ten geschenke aanbiedt; daarbij wordt de wensch uitgesproken voor het museum te Kopenhagen eenige dergelijke voorwerpen op Java gevonden, te mogen ontvangen.

De secretaris wordt uitgenoodigd na te gaan, in hoeverre in 's genootschap verzameling een voldoend aantal doubletten aanwezig is, om aan dit verzoek te voldoen.

o. Het schrijven van Dr. H. N. VAN DER TUUK te *Boeleleng* van 16 Juli jl., waarbij hij omtrent verschillende *onafgedane zaken* o. a. de volgende mededeelingen doet:

1°. „De proclamaties van den sultan van Bantam en Palem„bang gaan hiernevens. De tekst is voor de beoefenaars van „het Javaansch van veel gewigt. Ik zal er eenige aanteeke„ningen bijvoegen."

2°. „De papieren van Dr. Engelman (zie notulen van 6 October 1874 II*m*) zijn zeer tegengevallen, en geen wonder, „daar hij in de laatste jaren voor zijn dood uitgeput en lus„teloos was. Ik wil ze u wel toezenden, maar geloof, dat „de tijd, aan de correctie te besteden, de moeite niet zal loonen, „daar mijn schrift, bij 't zijne vergeleken, voor kalligrafie mag „doorgaan. Uwe zetters zullen er niet wijs uit kunnen worden. „Mijn afschrijver heeft reeds te veel werk, om dat alles af te „schrijven. Bij die papieren is een woordenboek van Rigg, „met aanvullingen hier en daar, waarvan, met weglating van „'t geen verouderd is, gebruik zou gemaakt kunnen worden; „maar kan de directie iemand vinden, die in staat is het be„hoorlijk af te schrijven? De directie kan het beproeven en „mij dan de correctie opdragen."

3°. „De aanteekeningen op de 2de uitgave van Gericke's „Javaansch woordenboek (zie notulen van 1 October 1872 II*g*) „zal ik in mijn Bal.-Kawi woordenboek opnemen, daar toch „bij ieder Kawi-woord 't Javaansche, voor zoover ik het ken, „een plaats zal vinden. Het aan twijfel onderhevige behandel „ik in de vragen voor het tijdschrift. Veel toch moet, bij

„de verwaarloozing der Javaansche poezie door wijlen Prof. „Roorda, door aandachtige lezing opgehelderd en door de tong-„vallen nader bevestigd worden."

4°. De wajang-verhalen van den heer Gideon Busken Huet „had ik reeds lang ingezonden, zoo men van mij geene lange „inleiding had gevorderd (zie notulen van 19 Maart 1876 IIo). „Die inleiding is gereed op eenige verbeteringen na, waartoe „ik bezwaarlijk den tijd kan vinden. Wil men mij echter „meer dan één proef sturen, dan zal ik haar opzenden."

Naar aanleiding dezer mededeelingen wordt besloten:

ad. 1. De bedoelde proclamaties voor het tijdschrift te doen drukken en de proeven aan Dr. van der Tuuk te zenden.

ad. 2. Toezending van Dr. Engelman's nagelaten papieren te verzoeken.

ad. 4. Gebruik te maken van Dr. van der Tuuk's aanbod omtrent de uitgave van de door den Heer Huet opgeschreven wajangverhalen.

p. Van denzelfden van 26 Juli jl., ten geleide van eene bijdrage voor het tijdschrift getiteld „Eenige Maleische wajang-„verhalen toegelicht."

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift met verzoek om eene spoedige opname.

q. Een afschrift der missive van den gouv. secretaris aan den resident van *Soerakarta* van 31 Juli jl. no. 1279, waarbij hem wordt opgedragen Pangeran Adhipati Ario Mangkoe Negoro te verzoeken een afschrift van de Poeståkå Rådjå af te staan aan de bibliotheek van het Genootschap (zie notulen van 3 Juni jl. IIIh 2°).

Informatie.

III. Uit rondlezing zijn teruggekomen:

a. De Beknopte Historie van het Makassaarsche Celebes

enz. (zie not. van 1 Juli jl. IIIb), welk stuk gebleken is reeds te zijn opgenomen in het Tijdschrift voor Ned.-Indië, 10e jaargang, bl. 1—77.

Plaatsen bij de verzameling handschriften.

b. Het stuk uit de nalatenschap Rothenbühler, getiteld „Dagregister van de gedane togt in den jare 1788 (19 Juli—20 Augustus) naar *Solo* en *Djocjo*" (zie notulen van 6 Mei jl. Xd). Voor uitgave is het niet geschikt bevonden; alleen is de aandacht gevallen op de volgende passage: Omstreeks „4 uure 's agtermiddags, verscheen binnen de Logie te paard „den Pangerang Adipattij MANGCOE NOGORO zelfs, die een „Comp. vrouwen opvoerde met carabijn gewapend en welke hij „voor 's opperhoofds woning hunne excercitien liet verrigten en „daarna 3 chargies doen, welk alles met eene zoodanigen order „en accuratesse geschiede, dat men zich daarover verwonderen „moest, na welk hij zig weder te paard sette en nevens de „gem. vrouwen na zijn Dalm keerde, werwaards den Heere „Gouverneur ook niet lang daarna sig op weg begaf."

Daar omtrent dit vrouwen-legioen slechts zeer onvolledige berichten bestaan, wordt besloten 's genootschaps eerelid Pangeran Adipati ARIO MANGKOE NEGORO uit te noodigen eene nota te doen samenstellen, bevattende alles wat nog te Zijnent omtrent dit legioen bekend is, als sterkte, doel, tijd van oprichting en ontbinding, welke vrouwen daartoe gebezigd werden, naam, wapening enz.

c. Twee dagregisters uit de nalatenschap ROTHENBÜHLER van reizen naar *Soerakarta* en *Djokjokarta* in 1788 (21 September—? incompleet) en 1792 (26 Maart — 13 April), bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. VIII.

Wordt besloten dat van 1792 in het tijdschrift uit te geven en daarvoor de toestemming der Regeering te vragen.

IV. De Heer Mr. N. P. VAN DEN BERG brengt ter tafel de nota JANSEN, bedoeld in de notulen van 6 Mei jl. Xc.

Hij merkt onder anderen op dat deze nota, waarin extracten uit officieele bescheiden voorkomen, zeker niet onbelangrijk is, doch dat bij raadpleging der oorspronkelijke bronnen ongetwijfeld aanvulling en uitbreiding wenschelijk zal blijken, zoodat die nota voornamelijk als leiddraad voor verder onderzoek waarde zal hebben. Hij hoopt in staat te zullen zijn eenigen tijd aan dat verder onderzoek te besteden, waartoe hem de nota op nieuw in handen gesteld wordt.

V. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Brengt namens den Heer K. F. HOLLE ter tafel de kopieën van inscripties, bedoeld in notulen van 1 Augustus 1876 III, onder mededeeling dat ze niet nauwkeurig genoeg zijn om bruikbaar te wezen.

Wordt besloten die kopieën te vernietigen.

b. Vestigt de aandacht op de volgende passage in Francis, herinneringen enz. III p. 63:

„Oostwaarts van *Sintoe* (*) voorbij de marktplaats van *Lima Kawan*, komt men aan eene plaats, *Koeboer Radja* genaamd, waar een vierkant van 25 meters breed en 100 lang wordt gevonden, dat Oost en West langs den weg zich uitstrekt en met een muur van op een gestapelde rots-steenen, ter hoogte van een meter, is omgeven; men vindt aldaar, aan de noordelijke zijde van het riviertje *Lante Batoe*, onderscheiden groote steenen liggen, waaronder drie voorname. Op den eersten staat een onduidelijk snijwerk, op den tweeden een verward opschrift, veel gelijkenis hebbende met Javaansche karakters, en op den derden vindt men ook eenig snijwerk. Allen zijn van trachiet.

Op dit plein hielden de grooten van *Lima Kawan* zitting.. . . .

Op den noordwestelijksten steen staan verscheiden regels gebeeldhouwd, waarschijnlijk oud Javaansch."

(*) Padangsche-bovenlanden.

Wordt besloten den resident der Padangsche bovenlanden ter zake om bericht te verzoeken.

VI. De Heer D. Gerth van Wijk biedt voor de verhandelingen aan de Geschiedenis van Prinses Beloekih, namelijk den Maleischen tekst met transcriptie volgens de Menangkabausche uitspraak, vertaling en kritische aanteekeningen.

Gesteld in handen van den redacteur der verhandelingen met verzoek om spoedige opname.

VII. De Heer J. E. Albrecht:

a. Biedt aan een staat van het boekenfonds op 1 Juli jl.
Informatie.

b. Toont aan dat, blijkens de aanwezige restanten van 's genootschaps edita, eene oplage van 500 exemplaren, waartoe in de vergadering van Januari jl. (zie notulen IX*d*) besloten werd, niet voldoende is, omdat daarbij niet genoeg gerekend is op den verkoop in *Nederland* en op de verstrekking van reeds verschenen afleveringen der onder handen zijnde deelen aan leden, die in den loop van het jaar worden benoemd.

Hij stelt daarom voor van het tijdschrift 600 en van de notulen zooals vroeger bepaald 500 exemplaren te trekken, als normaalcijfer voor de oplage der verhandelingen en andere edita eveneens 600 te stellen en het aantal der daarboven benoodigde afdrukken telkens naar gelang der vermoedelijke behoefte te regelen.

Conform.

c. Verzoekt machtiging om de edita des genootschaps ook bij de boekhandelaren G. Kolff & Co., te *Batavia*, die zich daartoe bij hem hebben aangemeld, verkrijgbaar te stellen tegen den voor niet-leden bepaalden prijs, met 20 % rabat voor commissie.

Conform.

d. Brengt namens de redactie van het tijdschrift verslag uit over het Rapport van den kontroleur VAN HEUSDEN over zijne reis naar *Tamboesei* enz. bedoeld in de notulen van 3 Juni jl. II*a*.

Daar omtrent de bezochte streken nog weinig bekend is en het verhaal belangrijke bijzonderheden bevat omtrent de geographie, den economischen en politieken toestand er van, acht de redactie de opname in het tijdschrift zeer wenschelijk, behoudens weglating van enkele details, die voor het publiek van geen belang kunnen zijn.

Wordt besloten de redactie te verzoeken de te extraheeren gedeelten aan te wijzen en daarna het stuk weder ter tafel te brengen.

VIII. De Heer W. P. GROENEVELDT:

a. Deelt omtrent het Chineesch-Hollandsch woordenboek van wijlen J. J. FRANCKEN, dat op kosten van het genootschap ter landsdrukkerij gedrukt wordt, ten vervolge van zijne opmerkingen in de vergadering van 1 April jl. (notulen VIII*a*), nog het volgende mede:

„Voor het drukken wordt per vel *f* 16.— betaald, aan papier is ± *f* 8 noodig, zoodat elk vel slechts *f* 24 kost. Naar raming zullen op den tegenwoordigen voet nog 20 vellen noodig wezen, die dus eene uitgave van *f* 480 zullen vorderen. Dit bedrag is niet groot, maar als men met de uitgave voortgaat, zooals tot nog toe geschied is, dan zal men nog 10 jaren noodig hebben, en daarom blijf ik het weglaten der Chineesche karakters aanbevelen, waardoor de bovengeraamde 20 vel tot 8 à 10 zullen gereduceerd worden en over een half jaar klaar kunnen zijn.

Bovendien acht ik elke besparing op dit werk wenschelijk, omdat het de gebreken van een onvoltooiden arbeid in hooge mate bezit; daarbij komt nog dat men de teekens, waarmede de in het Chineesch zoo belangrijke toon van elk woord aan-

geduid wordt, zoo fijn heeft genomen, dat ze dikwerf onduidelijk en vaak in het geheel niet zichtbaar zijn. Dit zal voor het gebruik een zeer groot nadeel wezen.

De Heer DE GRIJS te *Samarang*, die zich met de correctie van de proeven heeft belast, deelt geheel mijne ongunstige opinie over het werk en zal de door mij voorgestelde wijziging der uitgave zeker billijken."

Wordt besloten de uitgave van dit werk voort te zetten met weglating der Chineesche karakters, behalve die bij de hoofdwoorden in margine, en van dit besluit kennis te geven aan den Heer DE GRIJS te *Samarang*, met verzoek ook verder de correctie der proeven te willen bezorgen.

b. Geeft in overweging elke bijdrage tot de verhandelingen afzonderlijk uit te geven, waardoor het debiet aanmerkelijk zal worden vermeerderd, terwijl men dan ook met de uitgifte der verschillende gedeelten niet hoeft te wachten totdat het geheel voltooid is, wat vaak tot klachten aanleiding gegeven heeft. Men behoeft daarom de samenvatting in deelen niet te laten varen, daar elke aflevering het nummer van het deel en haar eigen rangcijfer kan dragen en het deel worden afgesloten, zoodra de omvang daartoe voldoende is. De eenige vermeerdering van kosten zal uit de omslagen voortvloeien, wat niet zeer beduidend kan zijn en door de boven vermelde voordeelen ruimschoots wordt opgewogen.

Conform.

c. Deelt mede, ook namens den heer VAN DER CHIJS, dat zij de cliché's der photographieën van Javaansche oudheden, die bij den heer VAN KINSBERGEN berusten, in oogenschouw hebben genomen (zie notulen van 3 Juni jl. II*b*).

Die cliché's worden door den heer VAN KINSBERGEN met zorg bewaard en verkeeren in bevredigenden toestand, maar beginnen, door den invloed der atmospheer, langzamerhand hunne scherpte eenigszins te verliezen. Een paar zijn onlangs gebarsten, maar

onmiddelijk met goed succes naar vroeger daarvan genomne afdrukken vernieuwd.

Zij achten het wenschelijk dat hier spoedig eene gelegenheid tot lichtdruk moge geopend worden en dat het Gouvernement er alsdan toe moge overgaan door eene uitgave in lichtdruk van de meeste, zoo niet van alle dier cliché's, aan die kostbare verzameling een duurzaam bestaan te verzekeren.

IX. Op zijn verzoek wordt de heer F. H. DE BRUÏNE te *Padang* van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.
Goedgekeurd in de vergadering van 9 September 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

L. W. C. VAN DEN BERG,
loco Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag, 9 September, 1879, des avonds te $8^1/_2$ uur.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, Mr. N. P. VAN DEN BERG, Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, J. E. ALBRECHT, D. GERTH VAN WIJK en H. F. MEIJER.

Het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS woont de vergadering bij.

Daar de secretaris afwezig is, neemt het bestuurslid Mr. L. W. C. VAN DEN BERG voor deze vergadering zijne functiën op zich.

I. De notulen der vorige vergadering, in rondlezing geweest zijnde, worden goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. Het gouv.-besluit van 3 Augustus jl., no. 23, waarbij machtiging wordt verleend om de bij het Hoog-Gerechtshof berustende twee oude zilveren schalen, waarop eene afbeelding van het kasteel van *Batavia* is gegraveerd, en twee houten borden met wapenschilden aan het Bataviaasch Genootschap van Kunsten en Wetenschappen af te staan (zie notulen van 3 Juni jl. III*b*).

Gesteld in handen van den Directeur van het ethnologisch museum om het noodige te verrichten.

b. De missive van den Hoofdingenieur, Chef van het Mijnwezen, van 5 Augustus jl. no. 477, waarbij hij ten behoeve der bibliotheek van het mijnwezen toezending verzoekt van

's genootschaps edita, zoo het kan ook van datgene wat reeds verschenen is.

Wordt besloten zooveel mogelijk aan dit verzoek te voldoen, met uitnoodiging aan den bibliothecaris om daarvoor het noodige te verrichten.

c. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 19 Augustus jl. no. 10228, waarbij namens de Regeering 's Genootschaps gevoelen gevraagd wordt omtrent de bestemming, die dient gegeven te worden aan eene hoeveelheid gouden plaatjes en andere versierselen van doodkisten, in 's lands pakhuizen te *Batavia* aanwezig en gevonden bij de opruiming van een oud kerkhof bij den kraton te *Atjeh.*

Het bestuurslid Mr. N. P. VAN DEN BERG neemt op zich die voorwerpen in oogenschouw te gaan nemen.

d. De brief van 's genootschaps eerelid Dr. J. J. VAN LIMBURG BROUWER van 4 Augustus jl., waarin hij

1°. de vraag oppert of het niet wenschelijk zou zijn, nu onlangs de Panembahan van *Soemenep* is overleden, navraag te doen naar oude manuscripten of beschreven platen, die wellicht onder zijne nalatenschap aanwezig zijn;

2°. mededeelt dat, naar hij verneemt, in den laatsten tijd aan de helling van het Kawi-gebergte vele oudheden gevonden zijn, terwijl ook aan de helling van den Smeroe sporen van vroegere gebouwen zijn aangetroffen.

De voorzitter deelt mede dat hij, onder nadere goedkeuring der vergadering, voor het sub 1 bedoelde reeds de hulp van den resident van *Madoera* heeft ingeroepen, terwijl hij omtrent het vinden van oudheden aan het Kawi-gebergte en den Smeroe inlichtingen gevraagd heeft aan de assistent-residenten van *Blitar* en *Malang.*

e. Het schrijven van denzelfden van 18 Augustus jl., waarbij hij mededeelingen doet omtrent de collectie oudheden van den

Heer SCHEEPMAKER te *Soerabaja* en omtrent de voorwaarden, waarop die voor het genootschap zou te verkrijgen zijn.

Wordt besloten deze stukken in rondlezing te zenden.

f. Eene nota van het eerelid K. F. HOLLE omtrent het schrijven van Oostersche talen met Latijnsche letters, naar aanleiding van het schrijven der Roman-Urdu Society te Lahore (zie notulen van 1 Juli jl. VI*c*).

Wordt besloten deze nota, te zamen met de ontvangen afleveringen van het tijdschrift van bedoeld genootschap, in rondlezing te zenden.

g. Het schrijven van den Intendant van Z. E. den Gouverneur-Generaal van 22 Augustus jl., waarbij namens Z. E. de volgende voorwerpen, uit de Battalanden afkomstig, voor het museum ten geschenke worden aangeboden:

een costuum van een Batakschen wigchelaar (*datoe*), en

een poestaha of Bataksch wigchelboek.

Wordt besloten aan zijne Excellentie den Gouverneur-Generaal 's Genootschaps dank te betuigen voor dit vernieuwde bewijs van belangstelling.

h. Eene nota van het eerelid E. NETSCHER over de woordenlijst van de Banjak-eilanden, bedoeld in de notulen van 9 Mei 1876 VII.

Hij wijst er op dat deze lijst blijkbaar het werk is van een Maleijer van *Sumatra* en weinig vertrouwen verdient. Hij adviseert daarom die lijst niet uit te geven, maar ze te zenden aan den controleur te *Singkel*, met verzoek wel te willen nagaan of zij de elementen kan leveren voor eene bruikbare woordenlijst der taal van genoemde eilanden.

Conform.

i. Eene nota van het bestuurslid W. P. GROENEVELDT omtrent het schrijven van den wnd. Consul van Denemarken, be-

doeld in de notulen van 5 Augustus jl. II*n*; hij deelt mede dat in 's genootschaps verzameling van wapens en werktuigen uit den steentijd, onder die waarvan de afkomst bekend is, slechts zeer weinig doubletten voorkomen, en daar hij meent dat voorwerpen, waarvan de afkomst niet bekend is, weinig waarde voor Prof. Worsaaë kunnen hebben, zal hetgeen kan worden afgestaan weinig kunnen beteekenen. Daarom stelt hij voor aan Prof. Worsaaë den catalogus der verzameling te zenden en hem aan te bieden, dat gedeelte er van, wat hij voor zijne studiën zou willen onderzoeken, tijdelijk ter leen af te staan.

De meerderheid der vergadering kan zich met het laatste gedeelte van dit voorstel niet vereenigen, waarop besloten wordt den catalogus te zenden en mede te deelen dat in 's genootschaps verzameling ongeveer geene doubletten voorkomen, zoodat de directie, tot haar leedwezen, aan het verzoek om afstand niet kan voldoen.

j. Een schrijven van den Directeur van het Nederlandsch Wetenschappelijk Centraal Bureau te *Haarlem* van 5 Juli jl., houdende opgave van hetgeen het genootschap aan dat bureau verschuldigd is.

Gesteld in handen van den thesaurier ten fine van bericht.

k. Eene nota van het eerelid K. F. Holle van den volgenden inhoud:

„Prof. Kern zond ik een extract uit een der Bandoengsche hss., welke de vorige Regent uit een kaboeijoetan tot zich nam en die thans bij het Genootschap in bewaring zijn.

Prof. K. schrijft mij daaromtrent het volgende:

„In der tijd heb ik van u ontvangen een uittreksel uit het Hs. van *Bandoeng* no. 6, beginnende met: ndah sanghijang ajoe iki" enz.

Het werk is klaarblijkelijk niet uit den bloeitijd der Kawi-literatuur, maar naar het mij voorkomt, heel wat ouder dan de Oesana Bali, Ranggalawe en dergelijke werken. Althans

de taal is veel ouderwetscher gekleurd. Ik geloof dus, dat het nuttig kan zijn voor de studie der taal, indien het handschrift uitgegeven wordt; doch in dat geval zou het toch wenschelijk wezen, dat door den uitgever eene bijdrage werd geleverd tot de kennis van het Kawi. Het kan door niemand geeischt worden, zoo als de zaken nu staan, dat de uitgever van een Kawi tekst alles verstaat, maar wel dat hij meêdeelt wat hij heeft gevonden en weet. Twee weten meer dan een, en drie meer dan twee. Wie bang is fouten te maken, zal der wetenschap weinig diensten bewijzen."

Ofschoon dit slot bemoedigend is, zoo geloof ik toch, dat er weinig kans is die bijdrage, hoe gewenscht ook, te krijgen, daar de Heer van der Tuuk overladen is met werk en ook Prof. Kern mij schrijft nog geen tijd te hebben om zich met dit hs. bezig te houden. Daar nu echter volgens Prof. Kern het hs. voor de kennis van de taal nuttig kan zijn en het ons bovendien een blik gunt in het godsdienstig leven der Javanen in de veertiende eeuw, zoo geloof ik, dat ook zonder die bijdrage, de uitgave gewenscht is, want dat zal welligt er toe leiden, dat een van de weinige deskundigen zich aangetrokken gevoelt, er nader kennis mede te maken.

Bepaalt zich dan de uitgave bij een *transcriptie met lat. letter* (die ik op mij neem te bezorgen), dan zal die uitgave weinig kosten en kan zij volgen op de uitgave der Kawi oorkonden, welke onlangs zijn gedrukt, waarmede zij dan een behoorlijk deeltje zal uitmaken. De tekst zal 50 à 60 bldz. groot worden."

Wordt besloten den Heer Holle uit te noodigen de bedoelde transcriptie te leveren en die alsdan in de verhandelingen uit te geven.

l. Het schrijven van den Heer W. Munniks de Jongh te *Tjitjoeroeq* van 14 Augustus jl., houdende mededeeling dat zijn arbeid voorloopig niet in de nabijheid der Wijnkoopsbaai ligt, maar dat hij, indien hij bij zijne opnamen oudheden mocht ontmoeten, daarvan gaarne, voor zooveel hem mogelijk is, tee-

keningen en beschrijvingen zal vervaardigen (zie notulen van 1 Juli jl. III*d*).

Informatie.

m. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 12 Augustus jl., no. 9825, houdende verzoek de levering der photographieën, bedoeld in de notulen van 3 Juni jl., II*b.* te willen bespoedigen.

De voorzitter deelt mede dat de bedoelde photographieën reeds aan den directeur voornoemd zijn toegezonden.

n. Het schrijven van het hoofdbestuur der Nederlandsche Zendingsvereeniging te *Rotterdam* van 14 Juli jl., houdende mededeeling dat de voorgestelde ruiling van edita gaarne wordt aangenomen (zie notulen van 1 April jl. IV*g*).

Informatie.

o. De missive van den resident der *Preanger-Regentschappen* van 14 Augustus jl. no. 7350, houdende opgave van de oudheden onlangs in de afdeeling *Tjitjalengka* gevonden, welker waarde op *f* 13.15 getaxeerd is, onder mededeeling dat ze spoedig aan het genootschap zullen worden toegezonden.

Wordt besloten den ontvangst dier voorwerpen af te wachten (zie notulen van 1 Juli jl. II*l*).

p. De missive van den Heer J. Knebel te *Grati* (*Pasoeroean*) van 18 Augustus jl. no. 95/16, waarbij hij ten geschenke aanbiedt het vervolg op het Javaansche handschrift Menak-laré (zie notulen van 3 Juni jl. II*o*).

Wordt besloten den Heer Knebel te bedanken en dit handschrift te voegen bij het vroeger ontvangen gedeelte.

III. De Heer D. Gerth van Wijk biedt ter plaatsing in het tijdschrift aan:

a. Twee en vijftig Menangkabouwsche spreekwoorden door den Heer J. HABBEMA te *Fort de Kock* bewerkt, ten vervolge op de vroeger door hem ingezondene (zie notulen van 6 Mei jl. IX*b*).

b. Eene bijdrage van den Heer J. L. VAN DER TOORN te *Fort de Kock*, getiteld „Iets over de spreekwoordelijke uitdrukkingen bij de bewoners der Padangsche bovenlanden."

Gehoord de door den Heer GERTH VAN WIJK gedane mededeelingen, worden deze stukken gesteld in handen van de redactie van het tijdschrift ter opname.

IV. De Bibliothecaris:

a. Brengt ter tafel de feestgave van het wiskundig genootschap te *Amsterdam*, onder de zinspreuk: „Een onvermoeide arbeid komt alles te boven," bij gelegenheid van het honderdjarig bestaan dier vereeniging uitgegeven.

Wordt besloten voor dit geschenk te bedanken.

b. Vraagt vergunning zijn klerk ten behoeve der bibliotheek, H. VAN BEL, te laten wonen in het huis achter 's genootschaps gebouw, op dezelfde voorwaarden als de vroegere klerk TEHUPEIORI, die naar *Ambon* is overgeplaatst.

Conform.

V. Het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS stelt voor:

a. In verbinding te treden met de Société Académique Indo-Chinoise te *Parijs*.

Conform.

b. Den Sultan van *Deli* te verzoeken aan het genootschap de volgende voorwerpen uit de naburige Batak-landen te bezorgen:

a. *gedang tangkei*, soort van sjaal met franjes;

b. *tjèmbèrak*, groote zilveren oorringen;

c. *padong-padong*, oorversiersel;

d. *ratei-ratei*, hoofdversiersel van mannen;

e. *boera-boera*, halssieraad;

f. vingerring met hollen knop, waarin een los steentje zich rinkelend beweegt.

Conform.

d. Den Resident van *Bantam* te vragen of op zijn bureau misschien aanwezig is eene meer of min uitvoerige kaart van *Oud-Bantam* en omstreken, zooals die thans zijn, dan wel vroeger waren, en zoo ja, hem te verzoeken die kaart ter kennisname voor korten tijd aan het Genootschap af te staan.

Conform.

e. Den Resident voornoemd te vragen of in het gewest onder zijn beheer ook bekend is, waar het archief van de Sultans van *Bantam* gebleven is.

Conform.

f. Den Heer F. MAIJOR, assistent-resident van *Soekapoera* (*Preanger*) en den Regent van *Tjiandjoer* uit te noodigen aan het Genootschap af te staan een exemplaar van de door hen vervaardigde photographische typen, die voor de topographie en ethnographie van N. I. van belang kunnen zijn.

Conform, terwijl tevens besloten wordt op den omslag van het tijdschrift eene algemeene uitnoodiging tot het schenken van zulke photographieën te plaatsen.

VI. Tot gewone leden worden benoemd Z. H. MAHINOEN RASJID PERHASA ALAM SJAH, Sultan van *Deli;* de Heeren Mr. J. P. METMAN, resident van *Bantam;* A. C. A. VAN OVERSTRATEN, administrateur der suikerfabriek *Becassi-Oost* te *Winongan* (*Pasoeroean*); L. W. Th. SCHMIDT, hoofdonderwijzer aan de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Makassar;* W. O. GALLOIS, referendaris ter Algemeene Secretarie; W. J. HAVENGA, luite-

nant-kolonel, chef van het topographisch bureau; Mr. A. DE VRIES, voorzitter van den landraad te *Demak* en *Grobogan*, en L. F. TUIJL SCHUITEMAKER, hoofdonderwijzer aan de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Probolinggo*.

Tot correspondeerend lid wordt gekozen de Heer L. K. NIEMANN, hoogleeraar te Delft.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 7 October 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 7 October, 1879.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. der Kinderen, voorzitter, Dr. L. W. G. de Roo, Mr. L. W. C. van den Berg, J. E. Albrecht, D. Gerth van Wijk, H. F. Meijer en W. P. Groeneveldt, secretaris.

De eereleden Mr. J. A. van der Chijs en K. F. Holle, alsmede Dr. A. Bastian, hoogleeraar te *Berlijn*, wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 9 September jl. worden goedgekeurd.

II. Nadat de voorzitter Dr. Bastian welkom heeft geheeten en den Heer Holle het genoegen der bestuursleden heeft betuigd, dat hij, na eene zeer langdurige ziekte, herstellend in hun midden is kunnen verschijnen, worden de volgende stukken ter tafel gebracht:

a. Het gouv.-besluit van 3 September jl. no. 1, waarbij aan het Genootschap vergunning wordt verleend tot de uitgave van de twee stukken uit de nalatenschap Rothenbühler, bedoeld in de notulen van 1 Juli jl. VIII en 5 Augustus jl. III*c*.

Wordt besloten het Dagregister enz. aan te wijzen voor het tijdschrift en het Rapport van den staat enz. van *Soerabaja* voor de verhandelingen.

b. Id. van 28 September jl. no. 13 waarbij aan het Ge-

nootschap op den gewonen voet in bewaring worden gegeven een aantal boekwerken afkomstig uit de bibliotheek der Algemeene Secretarie (zie de lijst daarvan, aan deze notulen gehecht, Bijlage VI).

Gesteld in handen van den bibliothecaris om het noodige te verrichten.

c. Het renvooi van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 31 Juli jl. no. 9290, ten geleide van een afschrift van de missive der Regeering aan den Minister van Koloniën van 9 Juli jl. no. 1186/11, waarin wordt medegedeeld hoe het thans staat met het afschrijven van Redjangsche en andere handschriften voor de Koninklijke Akademie van Wetenschappen (zie notulen van 14 Januari jl. III*i* en 6 Mei jl. III*e*).

Informatie.

d. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 22 Augustus jl. no. 10475, ten geleide van drie missives van den Resident van *Kediri*, houdende:

1°. aanbieding van 20 gouden voorwerpen, zijnde twee verschillende oorknoppen en achttien fragmenten van gouden versierselen, in den grond gevonden nabij het gehucht *Ngangkrok*, desa *Ngawangan*, district *Pakoentjen*, afd. *Ngrowo*.

2°. id. van twee bronzen lampjes, elk voor twee pitten, waarvan een nog met een bronzen ketting voorzien is, benevens een bronzen potje (kwispeldoor), te zamen getaxeerd op eene waarde van *f* 5,— en gevonden bij het graven eener waterleiding bij het gehucht *Singkal*, desa *Prambon*, district *Waroedjajeng*, afd. *Berbek*.

3°. mededeeling dat bij dezelfde gelegenheid als sub 2° vermeld, eenige potten en kommen van aardewerk en bronzen voorwerpen zijn gevonden, waaraan geene oudheidkundige waarde wordt toegekend, zoodat die voorloopig aangehouden en niet opgezonden zijn.

Wordt besloten aan den Directeur mede te deelen dat op de sub 1° vermelde voorwerpen geen prijs wordt gesteld, dat het Genootschap die, onder 2° bedoeld, tegen de getaxeerde waarde wenscht over te nemen, en dat die, onder 3° omschreven, naar die omschrijving te oordeelen, alleszins verdienen herwaarts te worden opgezonden.

e. De missive van den resident van *Soerabaja* van 23 September jl. no. 11177/*c*, ten geleide van verschillende gouden ringen en armbanden, zilveren voetringen, losse edelsteentjes en zes realen batoe, nabij de ruïnen van *Madjapait* gevonden.

Daar een der geldstukken het jaartal 1676 draagt, ligt het vermoeden voor de hand dat deze voorwerpen weinig of geene oudheidkundige waarde hebben, zooals ook door hun aanzien wordt bevestigd.

Wordt derhalve besloten ze niet over te nemen.

f. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 29 September jl. no. 12312, ten geleide van twee gouden oorversierselen en een aarden potje met deksel, gevonden in een koffietuin der desa *Djatinom* (*Blitar*), benevens 63 gewone bronzen Chineesche munten, gevonden op het erfpachtsland *Gogoniti*.

Gehoord den conservator der oudheden, die o. a. mededeelt dat de Chineesche munten, loopende tot het begin der 14de eeuw, geene nieuwe exemplaren voor de verzameling leveren, terwijl soortgelijke gouden oorversierselen eveneens reeds aanwezig zijn, wordt besloten van deze voorwerpen alleen over te nemen het aarden potje en daarvoor ƒ 1,— te betalen.

g. Het schrijven van den Heer Dr. J. H. F. Sollewijn Gelpke te *Toeloeng-Agoeng* van 21 September jl., waarbij hij een facsimilé toezendt van den beschreven steen in de desa *Tapan* (zie notulen van 1 Juli jl. VII*d*), onder mededeeling dat de bevolking er niet toe te brengen is, dien steen af te staan.

Gesteld in handen van het eerelid K. F. HOLLE om bericht.

h. De missive van den Ass.-Resident van *Koetei* van 9 September jl. no. 426, waarin hij mededeelt dat zich inderdaad in het rijk van *Koetei* beschreven steenen en andere voorwerpen uit den *Hindoe*-tijd bevinden, en wel te *Moeara Kaman*, drie dagreizen boven *Pelarang*, waar men ook de overblijfselen eener Chineesche jonk aantreft. De bedoelde beschreven steenen en andere oudheden zijn voor het meerendeel in het bezit van den Sultan, die vermoedelijk op aanzoek van het genootschap daarvan wel afstand zou willen doen. Het is den ass.-resident niet bekend of zich bij de overblijfselen der jonk ook een steen met Chineesche inscriptie bevindt; hiernaar zal hij echter nader onderzoek doen (verg. notulen van 3 Juni jl. III*h* 3e).

Wordt besloten den assistent-resident voor zijne mededeelingen te bedanken en de zaak ook verder in zijne belangstelling aan te bevelen, en voorts den Sultan van *Koetei* te verzoeken het genootschap wel behulpzaam te willen zijn in het verkrijgen van de bedoelde beschreven steenen en andere *Hindoe*-oudheden, die in zijn rijk aanwezig mochten zijn.

i. Een schrijven van den Heer A. W. P. VERKERK PISTORIUS te *Tondano* van 25 Augustus jl., waarbij hij ter plaatsing in het tijdschrift aanbiedt eene bijdrage getiteld. „Een voorstel betreffende het inlandsch onderwijs in de *Molukken*."

In rondlezing.

j. Van den Heer CAMPEN, 1[en] luitenant der infanterie te *Magelang*, houdende verzoek hem wel behulpzaam te willen zijn tot het verkrijgen der voornaamste bronnen voor de kennis van het Alfoersch van Halmaheira.

Wordt besloten den bibliothecaris op te dragen zooveel mogelijk aan dit verzoek te voldoen.

k. Van den Heer J. KNEBEL te *Grati* (*Pasoeroean*) van 6

September jl. no. 35 ten geleide van eene bijdrage voor het tijdschrift getiteld: „Het meer van *Grati*, de legende naverteld", (zie not. v. 1 Juli jl. VIIa).

In rondlezing.

l. Van denzelfden van 16 September jl. no. 113/16, ten geschenke aanbiedende een Javaansch handschrift bevattende de Legende van het *Grati*-meer (*Tjariossipoen ranoe Grati*).

In rondlezing.

m. Van den Heer J. M. van Berckel te *Mampawa* van 6 September jl., waarin hij verzoekt hem te willen leenen de „Proeve eener geschiedenis van *Pontianak* en *Mampawa* door Willer", alsmede wat er nog verder in de bibliotheek omtrent de geschiedenis van *Mampawa* voorhanden mag wezen.

Wordt besloten zooveel mogelijk aan dit verzoek te voldoen.

n. Het schrijven van den secretaris van het Nederlandsch Bijbelgenootschap te *Amsterdam* van 8 Augustus jl., waarbij wordt medegedeeld dat de aan het genootschap toebehoorende handschriften, bij wijlen Dr. Engelmann in gebruik, nimmer in handen van het Bijbelgenootschap zijn gekomen, dat slechts zijne eigene manuscripten heeft terug ontvangen, terwijl het overige gedeelte der nalatenschap door de familie op vendutie verkocht is (zie notulen van 11 Maart 1873 III*n*).

Wordt besloten de tusschenkomst van het Bijbelgenootschap in te roepen ten einde ter zake alsnog aan de familie van den overledene te schrijven.

o. De missive van den resident van *Pasoeroean* van 13 September jl. no. 3136/1, waarbij hij, in antwoord op de door de directie gedane vraag (zie notulen van 15 Oct. 1878 II*f*), een schrijven van den assistent-resident van *Malang* van 11 September jl. no. 2322/1 aanbiedt.

Daarin deelt de ass.-resident mede dat er in de buurt van

Soember Rěmis op het erfpachtsland *Petoeng Ombo* werkelijk gezegd wordt een beschreven steen te zijn, dien hij echter niet heeft kunnen vinden, vermoedelijk omdat hij onder eene groote hoeveelheid pas omgekapt hout verborgen ligt. Hij heeft ter plaatse echter eenige *Hindoe*-beelden gevonden en ook twee onbekapte steenen, elk met een jaartal er in gebeiteld, waarvan facsimilé's worden overgelegd.

Gesteld in handen van het eerelid K. F. HOLLE om bericht.

p. Het schrijven van den Heer H. P. A. BAKKER van *Empanang* (Wester-Afdeeling van *Borneo*) van 30 Augustus jl. waarin hij mededeelt dat hij, *Sangouw* verlaten hebbende, niet in staat is omtrent de oudheden van dat rijk nadere berichten te leveren (zie notulen van 4 Maart jl. II*e*).

De aldaar gevonden linggam met voetstuk en verdere oude steenen zullen echter bij gelegenheid aan het genootschap worden toegezonden.

Wordt besloten den secretaris uit te noodigen na ontvangst der toegezegde voorwerpen uit het vroeger door den Heer BAKKER geleverde bericht omtrent de oudheden van *Sangouw* en omstreken eene mededeeling voor de notulen of het tijdschrift samen te stellen.

q. De missive van den resident van *Madoera* van 6 September jl. no. 1880 J, houdende mededeeling dat de vorstelijke familie te *Soemenep* niet in het bezit is van oude manuscripten of beschreven koperen platen (zie notulen van 9 September jl. II*d*), en dat in den Kraton van den onlangs overleden *Panembahan* slechts twee oude schrifturen zijn gevonden, welke tevens worden overgelegd.

Gesteld in handen van het eerelid K. F. HOLLE om bericht.

r. De missive van den Gouverneur van *Sumatra's Westkust* van 15 September jl. no. 7172, ten geleide van de zestien gouden *Hindoe*-muntjes, bedoeld in de notulen van 1 Juli jl. II*o*, waarvan de waarde op *f* 15 getaxeerd is.

Wordt besloten den Gouverneur onder dankbetuiging dit bedrag aan te bieden.

s. De missive van den resident van *Soerakarta* van 15 September jl. no. 3032, namens Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro ten geschenke aanbiedende 16 gouden en 77 zilveren munten (zie bijlage VII), terwijl tevens worden toegezonden zes penningen, aan zijne voorgangers geschonken, ten einde voor het genootschap afgietsels te laten maken.

De directeur van het muntkabinet deelt mede dat de bedoelde penningen hem voorloopig door den secretaris ter hand gesteld zijn, zoodat hij daarvan reeds afdrukken heeft kunnen laten maken, waarop besloten wordt den Prins Mangkoe Negoro onder terugzending dier penningen te bedanken voor zijn kostbaar geschenk en ook den resident voornoemd voor zijne welwillende tusschenkomst 's genootschaps dank te betuigen.

t. Van den Heer W. J. Larive te *Soepajang* (*Sumatra's Westkust*) van 30 Augustus jl., waarbij hij ter ruiling aanbiedt 27 stuks zilveren en koperen munten.

De directeur van het muntkabidet deelt mede dat geen dezer munten zeldzaam is, maar enkele voor 's genootschaps verzameling toch waarde hebben, zoodat deze kunnen strekken in ruil van wat bij verschillende gelegenheden aan den Heer Larive is toegezonden, waarop besloten wordt de bruikbare stukken onder dankbetuiging aan te nemen en de overige weder ter beschikking van den Heer Larive te stellen.

u. Eene nota van Mr. N. P. van den Berg, houdende mededeeling dat de van *Atjeh* afkomstige gouden platen enz. niets anders dan metaalwaarde hebben en voor het genootschap van geenerlei belang zijn (zie notulen van 9 September jl. II*c*).

De voorzitter deelt mede dat hiervan reeds kennis is gegeven aan den directeur van onderwijs.

III. Uit rondlezing zijn terug gekomen de stukken betreffende de collectie oudheden van den Heer SCHEEPMAKER te *Soerabaja* (zie notulen van 9 September jl. II*e*).

Uit die stukken blijkt dat de bedoelde verzameling bestaat uit:

1o. 184 steenen beelden, basreliefs en andere voorwerpen, waarvan 104 volgens Dr. VAN LIMBURG BROUWER geene waarde voor het genootschap hebben en 80, hetzij als nieuwe voorstellingen, hetzij wegens buitengewoon fraaie bewerking, eene groote aanwinst zouden zijn.

2o. 29 nummers andere oudheden, als munten, aardewerk, bronzen voorwerpen en beelden enz., voor een groot deel voor het genootschap van belang.

Beide verzamelingen zijn te koop voor *f* 4000, terwijl voor *f* 3500 het genootschap er uit kan nemen wat het goed vindt, onder voorwaarde dat de tegenwoordige eigenaar vergunning krijgt het overige naar *Nederland* uit te voeren.

De vergadering is van meening dat het genootschap alle krachten moet inspannen om te verhinderen dat deze verzameling verstrooid raakt of in andere handen overgaat; daar echter voor 's genootschaps middelen eene zoo belangrijke uitgaaf zeer bezwarend zou zijn, wordt besloten der Regeering voor te stellen beide verzamelingen aan te koopen, om al wat voor het genootschap waarde heeft op den gewonen voet ter bewaring in het museum af te staan en het andere naar 's Rijks museum van oudheden te *Leiden* te zenden.

Van dit besluit zal aan Dr. VAN LIMBURG BROUWER mededeeling worden gedaan, terwijl tevens gebruik gemaakt zal worden van het aanbod van den Heer SCHEEPMAKER om de metalen voorwerpen ter bezichtiging naar *Batavia* te zenden.

In het schrijven van Dr. VAN LIMBURG BROUWER wordt verder medegedeeld dat de koperen platen, bedoeld in de Notulen van 1 Juli jl. VII*h*, volgens den Heer SCHEEPMAKER gevonden zijn in de *Kalie Gedangen*, district *Sidhoardjo*,

Informatie.

IV. De Heer J. E. ALBRECHT:

a. Deelt mede dat de directeur der landsdrukkerij sedert verscheidene jaren geen gevolg heeft gegeven aan de gouv. besluiten van 29 Maart 1858 no. 44 en 31 Maart 1860 no. 65, waarbij is bepaald dat van alle van regeeringswege aldaar gedrukte boeken een exemplaar aan het genootschap zal worden verstrekt. Hij stelt dus voor ten deze de tusschenkomst van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid in te roepen.

Conform.

b. Deelt mede dat de Heer LIGTVOET, laatstelijk assistent-resident van de Ooster-Districten (*Celebes* en Onderhoorigheden), die dezer dagen overleden is, zich bezig hield met de behandeling der geschiedenis van de afdeeling *Sindjai*.

Hij stelt daarom voor den Gouverneur van dat gewest te verzoeken, zoo mogelijk na te gaan, of zich in de nalatenschap van den Heer LIGTVOET ook papieren bevinden, die voor eene uitgave door het genootschap in aanmerking zouden kunnen komen.

Conform.

c. Merkt op dat de spoorweg van *Pasoeroean* tot *Singosari* gereed is, zoodat thans uitvoering kan worden gegeven aan het plan om den nandi van *Singosari* herwaarts te doen vervoeren (zie notulen van 1878, 2 April II*o*, 6 Mei III*g* en 11 Juni III*n*).

Wordt besloten van den resident van *Pasoeroean* te vragen wat de vermoedelijke kosten zullen zijn van het vervoer tot *Soerabaja*.

d. Brengt namens de redactie van het tijdschrift verslag uit over het verslag van de reis van den kontroleur STORMER naar de *Zuidwester-* en *Tenimber*-eilanden, bedoeld in de notulen van 1 Juli jl. II*a*.

Hij merkt op dat dit reisverhaal geenerlei bijzonderheden bevat, die zouden kunnen dienen tot aanvulling van hetgeen reeds omtrent die eilanden gepubliceerd is, o. a. in de rapporten VAN BOSSCHER en VAN EIBERGEN, voorkomende in 's genootschaps Tijdschrift deel II en XIII, en in de Bijdragen van het Koninklijk Instituut, Nieuwe serie, deel 7 en 8. Het belang van dit rapport ligt in de mededeelingen over den politieken toestand, waarvan echter de openbaarmaking door de Regeering niet gewenscht wordt.

Op deze gronden stelt hij voor van de uitgave af te zien en dit met bekendstelling der redenen aan de Regeering mede te deelen onder terugzending van dit rapport.

Conform.

V. De Heer Mr. L. W. C. VAN DEN BERG deelt mede dat hij aan den Arabier Sech Mohammad bin Hassan Babaheer, die onlangs van hier naar *Mekka* is vertrokken, heeft opgedragen aldaar een bedrag van hoogsten *f* 300.— te besteden voor den aankoop van eenige Arabische handschriften van theologischen en juridischen aard, die op Java bij de priesterraden en priesterscholen als gezaghebbend beschouwd worden en aldaar zeker veel goedkooper te verkrijgen zijn dan hier.

Hij vraagt op deze handeling de goedkeuring der vergadering, die gaarne verleend wordt.

VI. De Heer Dr. L. W. G. DE ROO:

a. Biedt ten geschenke voor de ethnologische verzameling aan de volgende voorwerpen, afkomstig uit de Batak-landen in de nabuurschap van *Deli*, hem bij zijne laatste dienstreis door den Sultan van dat rijk geschonken:

een korte parang, djondjolong genaamd, zijnde een wapen alleen door lieden van aanzien gebruikt;

een zilveren haar- en oorversiersel van vrouwen, bekend onder den naam van padong-padong;

een sarong, genaamd oeis of oelis, in gebruik bij vorstelijke personen en een voortbrengsel der Bataksche nijverheid;

een armband.

Voorts nog een mutsje (kepia) zooals door de inlanders van *Palembang* wordt gedragen.

Wordt besloten den Sultan van *Deli* te bedanken en aan Z. H. een exemplaar van het gedenkboek en der feestmedaille toe te zenden.

b. Heeft op verzoek van Mr. J. A. van der Chijs de volgende informatie ingewonnen omtrent eene tinnen munt, vroeger te *Deli* vervaardigd:

„In de maand Saäban van het Moḥammedaansche jaar 1269, werd door Sultan Osman Perkasa Alam Sjah in *Deli* eene tinnen munt gegoten, die de waarde had van ongeveer een haantjesduit. De eene zijde was versierd met bloemwerk en op de andere stond *blandja negri Deli.*

De man belast met het toezicht op het munten was een kadli, genaamd Mohammad Dzin, thans zeer oud, maar nog in leven en woonachtig te *Kedah* (Maleische schiereiland).

Informatie.

c. Brengt ter tafel eenige oude en zeer kostbare wapens, afkomstig van de vroegere Sultans van *Palembang*, benevens een zilveren bord uit den compagnietijd, met de vraag of het Genootschap die wenscht aan te koopen.

Met het oog op de belangrijke uitgaven daaraan verbonden, wordt besloten van den aankoop af te zien.

d. Biedt namens den Heer A. K. H. Klokke van Steenwijk ter bewaring aan:

een Palembangsche kris,

een gouden mes,

een gouden versiersel in den vorm van een ronden knop, die van boven spits toeloopt en aan den achterkant met een

sluitstuk voorzien is (misschien versiering van een hoofddeksel). De oppervlakte is diep uitgedreven en vertoont lofwerk, waar tusschen eene menschelijke figuur, gezeten op een olifant. Dit voorwerp is gevonden in de rivier van *Palembang*.

Wordt besloten deze voorwerpen in de verzameling te plaatsen onder dankbetuiging aan den eigenaar.

e. Deelt mede dat de Heer Klokke van Steenwijk in het bezit van verschillende munten is, waarvan hij misschien wel genegen zou zijn enkele stukken aan het genootschap af te staan.

Aan den Heer Klokke van Steenwijk zal een muntcatalogus worden toegezonden, ten einde hem in staat te stellen na te gaan, wat het museum reeds van munten bezit.

f. Brengt ter tafel den brief van den Directeur van het Wetenschappelijk Centraalbureau te *Haarlem*, bedoeld in de notulen van 9 September jl. II*j*; in aanmerking nemende dat met dit bureau niet bepaald een abonnement is aangegaan en aan hetzelfde nimmer van hier uit boeken zijn toegezonden, maar dat wel van tijd tot tijd boeken uit vreemde landen door zijne tusschenkomt zijn ontvangen, wordt besloten de ingediende rekening te betalen en tevens aan den Directeur voornoemd mede te deelen, dat de Heer M. Nijhoff te *'s Hage* 's genootschaps agent is, zoodat met hem geene overeenkomst voor de toezending van boekwerken en verzending der edita kan worden aangegaan. Mochten evenwel bij hem voor het genootschap bestemde boeken inkomen, hem dan beleefd te verzoeken die aan den Heer Nijhoff te doen toekomen, terwijl het daarvoor verschuldigde gaarne zal worden voldaan.

VII. De Heer W. P. Groeneveldt:

a. Brengt ter tafel eene nota van het eerelid E. Netscher omtrent de platen afkomstig van wijlen den Heer Droop (zie notulen 7 December 1875 II*f*,) van den volgenden inhoud:

„De verzameling is op ver na niet zoo uitgebreid, als ik die in vroeger jaren heb gekend. Er zijn echter nog belangrijke stukken bij. Ik heb die, welke bij elkander behooren, te zamen gevoegd en elk rolletje voorzien van eene letter.

Hierdonder volgt eene korte opgaaf van den inhoud van elk rolletje.

A. Vier teekeningen van godenbeelden, die blijkbaar hebben gediend als origineelen der platen met het onderschrift „From subjects in stone", voorkomende in Raffles, History of Java, II.

B. Zeven teekeningen van elf (een in twee opstanden) godenbeelden. Zij zijn blijkbaar van de hand van denzelfden teekenaar (een Hollander, volgens den schaal der afmetingen) als die der platen A. In Raffles zijn zij niet overgenomen. Misschien heeft echter de Nandi gediend tot model van dien van Raffles.

C. Negen teekeningen, door de Ingenieurs J. C. Cornelius, J. W. B. Wardenaar en den Kadet der artillerie A. F. van der Geugten, bevattende plan, platte-grond, opstand en doorsnede van tempel-ruïnen te Brambanan.

D. Teekening van dezelfden, voorstellende de gerestaureerde façade van den tempel Tjandi Sari (Brambanan).

E. Twee teekeningen (maker onbekend), waarschijnlijk voorstellende de afbeelding met platte-grond en opstand van den tempel te *Kalasan*, voorkomende bij Raffles.

F. Vier teekeningen in waterverf, door W. H. van Bock (Beek?), 1805, voorstellende de oude missigit te *Demak*.

G. Vier teekeningen van de begraafplaatsen van:

Soesoehoenan *Tegal Wangi*, door J. H. Vodegel, 1807.

Sulthan Ratoe te *Giri* (*Imogiri?*).

Poetri Quarri (*Giri*) te *Grissee*.

Onbekend.

H. Dertien teekeningen, gezigten op verschillende plaatsen van *Java*, uit het begin dezer eeuw.

Ik stel voor:

ad A. de teekeningen in eene portefeuille met opschrift te bewaren.

ad B. C. D. en E. de teekeningen zoo veel mogelijk te verifieeren, na te gaan welke der beelden in ons museum zijn, en het overige, met eene toelichting, in lithografie uit te geven.

ad F. deze teekeningen, die niet zonder kunstwaarde zijn en het oudste Mohamedaansche heiligdom van *Java* voorstellen, te restaureren en, in eenvoudige lijsten geplaatst, in het gebouw van het Genootschap op te hangen.

ad G. H. deze teekeningen in eene portefeuille te bewaren, met de beschrijving der gansche serie waartoe zij hebben behoord.

Wordt besloten deze platen op de door den Heer Netscher voorgestelde wijze te bewaren, maar niet over te gaan tot de uitgave der nog niet gepubliceerde teekeningen van Hindoebeelden, omdat de type dier beelden geenszins getrouw is weergegeven en de kenmerkende attributen op niet altijd juiste wijze zijn verduidelijkt.

b. Brengt ook namens den Heer Albrecht verslag uit over de bijdrage voor de verhandelingen van den Heer J. J. M. de Groot te *Cheribon*, (zie notulen van 1 Juli jl. II*g*), welke door hen beiden voor uitgave wordt aanbevolen.

Wordt besloten deze bijdrage te stellen in de handen van den redacteur der verhandelingen ter publicatie.

c. Stelt voor het besluit der vorige vergadering van 9 Sept. (zie not. II*i*) in zooverre te wijzigen, dat aan Prof. Worsaaë als tegengeschenk eenige voorwerpen uit den steentijd gezonden worden, waarvan wel is waar de vindplaats niet bekend is, maar die toch ongetwijfeld uit den archipel afkomstig zijn. Van dien aard zijn A I 2 en 8, B α I 4, 13 en 30, B β 4 en C 3, die zonder groot verlies voor de verzameling kunnen gemist worden.

Conform.

VIII. Het bestuurslid H. F. Meijer biedt ten geschenke aan een fotografisch portret van Habib Abdurrachman, bij het

topographisch bureau te *Batavia* vergroot naar een kabinet-portret, dat te *Aden* vervaardigd en door den kapitein ter zee van der Hegge Spies herwaarts gezonden is.

Onder dankbetuiging voor de verzameling varia aangenomen.

IX. Met instemming der vergaderde bestuursleden verzoekt de voorzitter Dr. A. Bastian als correspondeerend lid tot het genootschap te willen toetreden; hij geeft hem de verzekering dat de ethnologische studiën op Indisch gebied, waardoor die geleerde zich een welverdienden naam heeft verworven, ook door het Genootschap ten hoogste worden gewaardeerd en dat dit het zich eene eer zal rekenen hem onder zijne leden te mogen tellen.

Dr. Bastian verklaart deze eervolle benoeming met groote erkentelijkheid te aanvaarden; hij brengt hulde aan het streven van het Genootschap en aan de resultaten daarbij verkregen en verzekert dat hij in die woorden ook de gevoelens van de Geographische Gesellschaft, de Gesellschaft für Erdkunde en de Ethnologische Gesellschaft, allen te *Berlijn*, uitspreekt.

X. Tot gewone leden worden benoemd de Heeren Jhr. J. C. W. D. A. van der Wijck, assistent-resident van *Priaman*, J. G. L. Dücker, hoofdonderwijzer van de inlandsche kweekschool te *Magelang*, J. H. Pannekoek, Algemeene Secretaris, A. P. Cameron, consul van *Engeland* te *Batavia* en A. H. K. Klokke van Steenwijk, secretaris der residentie *Palembang*.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 4 November 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering, van Dinsdag 4 November 1879.

Tegenwoordig de Heeren Mr. N. P. van den Berg, vice-president, Mr. L. W. C. van den Berg, J. E. Albrecht, D. Gerth van Wijk en W. P. Groeneveldt, secretaris.

De eereleden K. F. Holle en Mr. J. A. van der Chijs en het correspondeerend lid Dr. A. Bastian, wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering van 7 October jl., in rondlezing geweest zijnde, worden goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den resident der Preanger-Regentschappen van 29 September jl. no. 9111, houdende mededeeling dat de oudheidkundige voorwerpen, bedoeld in de notulen van 9 September jl, II*o*, door tusschenkomst van den gouv.-transport-aannemer naar *Batavia* zijn verzonden.

De secretaris deelt mede dat die voorwerpen nog niet zijn ontvangen.

b. Het schrijven van den Ned. Consul te *Point de Galle* van 10 Sept. jl., ten geschenke aanbiedende de thans op Ceylon gangbare koperen munten (vier stuks), onder mededeeling dat de zilveren munten van het eiland dezelfde zijn als die van het vasteland van Indië.

Onder dankbetuiging plaatsen in de verzameling.

c. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 28 October jl. no. 13582, ten geleide van

eenige gouden ringen en andere versierselen, benevens 68 kleine en 9 groote Hindoe-munten, alles gevonden in de residentiën *Bagelen* en *Banjoemas*.

De conservator der oudheden deelt mede dat de gouden voorwerpen, hoewel ongetwijfeld uit den Hindoe-tijd afkomstig, voor 's genootschaps verzameling geene waarde hebben, omdat van elk daarin reeds verscheidene exemplaren voorkomen, waarop besloten wordt ze in dank terug te zenden en daarbij den Directeur voornoemd in overweging te geven den grooten zegelring, gevonden in eene sawah bij de desa *Pamidjen*, distr. *Poerwokerto* (*Banjoemas*), voor 's rijks museum van oudheden te *Leiden* aan te koopen.

Omtrent de munten deelt de directeur van het muntkabinet mede dat hij daarvan de 9 groote en 1 kleine voor de verzameling wenscht te verkrijgen. De vondst is zeer belangrijk omdat, voor zoover bekend is, de Hindoe-munten, beschreven bij NETSCHER en VAN DER CHIJS onder de nummers 121, 122, 124 en 125, nog nooit te zamen zijn gevonden, terwijl nu het vermoeden gewettigd is, dat al die munten op Java te gelijker tijd gangbaar zijn geweest.

Ook is door deze vondst geconstateerd dat in den Hindoe-tijd op Java een bepaald muntstelsel heeft bestaan, wel gebrekkig en onvoldoende, maar toch duidelijk herkenbaar. Vroeger kende men van het bovenvermelde no. 121 slechts halven en kwarten, maar nu is in de overgenomen kleine munt ook 1/8 te voorschijn gekomen.

Evenzoo heeft deze vondst voor het eerst halven van n°s. 124 en 126 aan het licht gebracht.

d. De missive van denzelfden van 23 October jl. no. 13376, ten geleide van de hieronder genoemde oudheidkundige voorwerpen:

1o. eën metalen pot, voorzien van een deksel, dat met twee oogen, als het ware een dubbel hengsel, aan den pot kan bevestigd worden;

2o. een hartvormig middenstuk van een halssnoer, met vijf daarbij behoorende schakels, alles van gedreven goud;

3o. een gouden oorversiersel, bestaande uit een ring van ongelijke dikte, met scherpe eenigszins omgebogen punten bezet;

4o. drie stukken van metalen voetringen.

De nummers 1, 2 en 4 zijn gevonden in den grond op een erf in de desa *Soegih Koelon*, distr. *Girang-Garing* en no. 3 in eene sloot der desa *Kroewool*, district *Keniten*, beide in de afdeeling *Magetan* (*Madioen*).

Wordt besloten de onder 1—3 genoemde voorwerpen over te nemen, respectievelijk tegen den getaxeerden prijs van *f* 3.—, *f* 44.— en *f* 9,—.

e. De missive van denzelfden van 11 October jl. no. 12814, ten geleide der na te noemen voorwerpen, gevonden in een stuk tegalgrond der desa *Gentan*, district *Singomerto*, afd. *Bandjarnegara* (*Banjoemas*):

1o. een zilveren schotel met ringvormigen voet, van binnen versierd met een gegraveerd medaillon, waarin eene menschelijke figuur in peinzende (?) houding onder een boom gezeten (middellijn 19 cM.);

2o. twee zilveren schelpvormige bakjes, waarschijnlijk afkomstig uit eene sirihdoos;

3o. drie metalen potjes;

4o. zeven metalen voetringen.

De conservator der oudheden deelt mede dat 1 en 2 eene aanwinst voor de verzameling zouden wezen, terwijl 3 en 4 daarin reeds zeer overvloedig vertegenwoordigd zijn; met het oog op den geringen prijs der twee laatste nummers wordt echter bebesloten ze ook maar aan te houden en alles te zamen over te nemen voor den hier getaxeerden prijs van *f* 15,—.

f. Een schrijven van Mevrouw Sarah S. Pickering, weduwe van wijlen Dr. C. Pickering, ten geschenke voor de bibliotheek aanbiedende een werk van wijlen haar echtgenoot, getiteld „Chronological History of Plants."

Wordt besloten voor dit geschenk 's genootschaps dank aan te bieden.

g. De missive van den resident van *Djokjokarta* van 24 October jl. no. 300/1, mededeelende dat men er aldaar niet in geslaagd is van den beschreven steen (linggam) op het erf van den Rijksbestierder eene behoorlijke afbeelding te maken, maar dat de steen zelf aan het genootschap zou kunnen worden afgestaan (zie notulen van 3 Nov. 1874 II*h*).

Wordt besloten van dit aanbod gebruik te maken en den resident te verzoeken voor de opzending zijne hulp te verleenen.

h. Van den resident van *Soerabaja* van 29 October jl. no. 12603, mededeelende dat in den grond op een erf der desa *Grogol*, district *Djenggolo* II, afd. *Sidhoardjo*, drie kleine steenen beeldjes gevonden zijn, met de vraag of het genootschap ook opzending van die beeldjes verlangt.

Wordt besloten den resident te verzoeken die beelden herwaarts te zenden.

i. Van den resident van *Soerakarta* van 30 October jl. no. 3561, den goeden ontvangst erkennende der aan Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro teruggezonden penningen (zie notulen van 7 Oct. jl. II*s*).

Informatie.

j. De missive van de Weeskamer te *Batavia* van 15 October jl. no. 3335, waarbij drie oude stempels, zijnde één het oude zegel der Bataviasche weeskamer, aan het genootschap ter bewaring worden aangeboden.

Wordt besloten deze stempels onder dankbetuiging te plaatsen in de sphragistische verzameling.

k. De missive van den resident van *Soerakarta* van 4 October jl., no. 3277, ten geleide van twee gedenkpenningen,

die namens Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro ten geschenke worden aangeboden.

Wordt besloten deze penningen onder dankbetuiging aan te nemen voor de verzameling.

l. Het schrijven van de *Société* des Etudes Japonaises, Chinoises, Tartares et Indo-Chinoises te *Parijs* van 8 September jl., houdende voorstel de afgebroken ruiling van edita weer te hervatten.

Wordt besloten aan dit verzoek gevolg te geven.

m. Het schrijven van Dr. H. KERN te *Leiden* van 10 Sept. jl. (verg. notulen 4 Juni jl. II*m*) van den volgenden inhoud:

„Bij de ontvangst van Uw geëerd schrijven van 18 Juni ll. begreep ik aanstonds, dat ik in den loop van den zomer niet in staat zou wezen aan Uw verzoek te voldoen, en moest ik mij vergenoegen met de hoop dat ik wellicht een volgend jaar tijd zou vinden om eenige dagen in Londen door te brengen. Daar ik wist dat Professor NIEMANN in den loop van Augustus naar *Engeland* zou oversteken, vond ik het der moeite waard hem te verzoeken de bewuste plaat in 't *Britsch Museum* te onderzoeken en zijne bevinding mede te deelen. Met de meeste welwillendheid heeft de Heer NIEMANN aan mijn ververzoek gehoor gegeven en na zijn terugkeer mij 't een en ander medegedeeld, waarvan ik het voornaamste hier laat volgen.

„De letters", schrijft hij, „zijn zóó fijn, dat het mij niet verwondert dat men er geen afdruk van heeft kunnen bekomen; van eene photographie kan in 't geheel geen sprake zijn. En ziedaar ook de reden waarom ik niet heb kunnen voldoen aan Uw verzoek om een facsimilé van *één* regel. De plaat heeft namelijk een zoo sterken glans, dat ook de bibliothecaris of *keeper* der Hss. het *quite dazzling* achtte. Mijne oogen konden het turen op die karakters niet uithouden. Men was zoo goed mij een vergrootglas te leenen, maar dit hielp mij niet. Een goede blaauwe bril ware beter geweest, maar dien bezat ik niet.

Evenwel heb ik mij overtuigd dat het opschrift werkelijk Javaansch is; ofschoon ik niet geoefend ben in het lezen van oud Javaansch schrift, heb ik toch verscheidene woorden zooals *kusuma*, *punika*, *dewa*, *kewala*, enz., naar ik meen, duidelijk gelezen. Het stuk begint met *pengĕt*, maar de op dit woord volgende woorden van den eersten regel kan ik niet lezen, voornamelijk omdat daar enkele letters uitgewischt of bevlekt zijn. Aan de eene zijde der plaat telde ik 5, aan de andere 6 regels."

Uit deze inlichtingen, waarvoor ik niet in gebreke ben gebleven den Heer Niemann te bedanken, blijkt voldoende dat er geen middel overblijft om de plaat te ontcijferen, dan ze ter plaatse te bestudeeren. Ik heb dus bij mij zelven besloten eenmaal het onderzoek zelf op mij te nemen.

Terwijl ik met de belofte van, zoodra als de omstandigheden gedoogen, aan Uw verzoek te willen voldoen van dat onderwerp afstap, ga ik over tot eene hartelijke dankbetuiging voor de toezending der Hss. van de Tantri en van Tjiboeroej.

Naar aanleiding van hetgeen ik omtrent het laatste in de Notulen D. XVII, No. 1, bl. 13 (van 14 Jan. 79) opgeteekend vind, moet ik mededeelen dat de brief, waarin mijn gevoelen is gevraagd over het te mijner beschikking stellen van afschriften van kropaks — de brief, waarvan ik reeds in een vorig nommer der Notulen gewag gemaakt vind — zijne bestemming *niet* bereikt heeft. Den hoofdinhoud van dien brief kan ik uit de gegevens in de Notulen natuurlijk wel bevroeden, maar de bijzonderheden niet, en daarom zal het antwoord, dat ik hier geef, misschien niet in allen deele goed op de vraag terug slaan. Niettemin geloof ik met het meedeelen van mijn gevoelen over de zaak, voor zooverre ik er thans over kan oordeelen, geen onvoorzichtigheid te begaan. Mijne denkbeelden daaromtrent, — die ik gaarne voor betere wil laten varen — komen in hoofdzaak hierop neder:

Indien men over genoeg werkkrachten te beschikken heeft, is de vermenigvuldiging van afschriften het beste middel om

het nog weinig ontgonnen veld der literatuur verder oorbaar te maken. Waar het echter aan arbeiders ontbreekt — en dat is nog steeds het geval hier te lande — heeft de ophooping van boeken geen nut. Het is, de toekomst in aanmerking genomen, van 't uiterst belang dat alles verzameld wordt, wat anders zou kunnen ondergaan, maar als er één exemplaar van een werk bestaat, is het voldoende. Hier te lande sluimert in het stof der bibliotheken niet slechts een groot aantal van Javaansche Hss., die thans eerst behoorlijk gecatalogiseerd worden, maar ook eene niet onaanzienlijke menigte van *Kawi*-geschriften, waarvan de cataloog nog moet begonnen worden en die slechts door één persoon *taliter qualiter* gelezen zijn. Ik voor mij heb nooit behoord tot degenen, die in 't samenbrengen van Hss. voor de boekerijen *hier te lande* eenig heil zien; wel heb ik steeds gewenscht dat men *in Indië* niets zou laten verloren gaan, wat nog te redden was, en dat in *Batavia* alles zou bewaard worden, wat op Indischen bodem gegroeid was. Heeft een Europeesch geleerde in den loop zijne studiën een of ander Hss. noodig, welnu, het Bataviaasch Genootschap heeft steeds getoond, dat het bereid was het noodige te verstrekken.

Bij de voorgaande beschouwingen heb ik alleen op het tegenwoordige het oog gehad; voor de toekomst kan niemand instaan en in de toekomst niemand zien. Het vooruitzicht, dat het aantal beoefenaars der Indische talen hier te lande zich zeer zal uitbreiden, bestaat niet. Wel is waar zullen ten gevolge der nieuwe Wet op het Hooger Onderwijs er meer dan vroeger de studie dier talen tot hoofdvak kiezen, maar ook zij zijn bestemd om in *Indië* eenen werkkring te vinden en niet om hier te blijven. Om verschillende redenen zal de studie van de talen des Archipels nooit die uitbreiding in *Europa* erlangen, welke de beoefening van het Sanskrit gevonden heeft; hoofdzakelijk zal zij zich in *Europa* tot ons vaderland bepalen, en zonder het groote aandeel te miskennen, dat in *Holland* wonende geleerden in de beoefening der inlandsche talen gedragen

hebben, komt het mij toch voor dat het meeste verricht is door *in Indië* werkende geleerden en, naar ik verwacht, verricht zal worden.

Alvorens dezen te sluiten, kan ik niet nalaten mijne levendige vreugde te betuigen over de door den Heer TE MECHELEN zoo voortreffelijk bewerkte uitgave van 23 Lakons. Aan dergelijke werken, bewerkt door zulke deskundigen en zonder overbodigen ballast, maar voorzien van het noodige, niet meer, hebben de vakgenooten in de eerste plaats behoefte en ik twijfel niet of zij zullen het boek als een welkom geschenk aan de wetenschap beschouwen en weten te waardeeren.

Over het Hs. van Tjiboeroej en dat der Tantri zal ik hier niet uitweiden, daar ik de Heeren HOLLE en VAN DER TUUK zelven daarover schrijven zal."

Wordt besloten aan Dr. KERN een afschrift van den verloren brief te zenden, die trouwens door het voorafgaande als beantwoord kan worden beschouwd.

o. Een schrijven van Dr. R. FRUIN te *Leiden* van 27 Mei jl., ten geschenke aanbiedende het onlangs door hem uitgegeven werk, getiteld: „Coenraet Droste, Geheugchenis enz."

Plaatsen in de bibliotheek.

p. Een schrijven van Dr. H. N. VAN DER TUUK, ten geleide van een bundel nagelaten papieren van Dr. ENGELMANN (zie notulen van 5 Aug. jl. II*n* 2o).

Gesteld in handen van het eerelid K. F. HOLLE en het bestuurslid Mr. L. W. C. VAN DEN BERG, ten fine van bericht.

q. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 25 October jl. no. 13477, ten geleide van een afschrift van het aan Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro toebehoorende handschrift Poeståkå Rådjå (zie notulen van 3 Juni jl. III*h* 2o).

Gesteld in handen van het eerelid K. F. HOLLE om bericht.

III. Het eerelid K. F. HOLLE deelt het volgende mede:

a. Omtrent de oude schrifturen, gevonden in den Kraton van den onlangs overleden *Panembahan* van *Soemenap* (zie notulen 7 Oct. jl. II*g*):

Deze platen zijn dezelfde als die, sub no. 7 en 9 voorkomende op pag. 44 en 47 der *Kawi-Oorkonden* van Dr. COHEN STUART.

Het zal welligt niet kwaad zijn, dit in de notulen aan te teekenen, alsmede dat de door den schrijver dier oorkonden uitgedrukte hoop, — dat de originelen zullen worden terug gevonden, — door het onderzoek in den boedel van den onlangs overleden *Panembahan* van *Soemĕnap* niet is verwezenlijkt.

Conform.

b. Omtrent de facsimilé's van jaartallen, op beschreven steenen voorkomende, toegezonden door den Ass.-resident van *Malang* en bedoeld in de notulen van 7 October jl., II*o:*

Het eerste jaartal is 1362, het tweede 1360, denkelijk van Çaka.

Ik vrees, dat als de ondernemer van *Pĕtoeng Ȧmbȧ* aan het verbranden gaat van het omgekapte hout, de steenen en steenen beelden in kwestie alle kans hebben door het vuur bedorven te worden. Er zullen stukken afspringen.

Onnoodig is het dus niet, den Resident van *Pasoeroean* reeds dadelijk te verzoeken, den ondernemer voornoemd aan te bevelen, beschadiging dier oudheden te voorkomen, met het verzoek er tevens eenige zorg voor te willen dragen, door ze b.v. op een geschikte plaats bij een te brengen, en later het bestuur mededeeling te doen, als er nog meer oudheden worden gevonden.

Ik geloof dat de erfpachter tot een en ander wel genegen zal wezen.

Conform.

c. Omtrent het facsimilé van den beschreven steen te *Tapa*, bedoeld in de notulen van 7 October jl., II*g:*

Ik kan uit de inscriptie niet meer maken dan het volgende:

Als de figuren in het bovenste gedeelte gefigureerde letters zijn, zijn ze zoo gedéfigureerd, dat ze nu moeijelijk te lezen zijn.

Het tweede gedeelte begint met *anganggal*, dan volgt het jaartal 1051, daarop het woord *gadjah* (?), dan wêer een jaartal 1056 en eindelijk *gali-gali*.

De beteekenis is mij niet duidelijk.— De eerste ꦔ in het woord anganggal is geheel gelijk aan de tweede, anders zou ik er een andere letter uit willen lezen.

Welligt heeft de steen betrekking op het begin en de voltooijing van eenig werk, tempel, badplaats of waterleiding.

Informatie.

IV. Het eerelid Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Stelt voor de tusschenkomst van den Consul-Generaal van *Frankrijk* te *Batavia* in te roepen tot het verkrijgen voor het munt- en penningkabinet van het Genootschap van een exemplaar der navolgende, te *Pondichery* vervaardigde munten:

pagode au croissant,

″ à l'étoile,

roupie avec ses fractions, en

andere, in vroeger tijd te (of voor) *Pondichery* aangemaakte munten.

Conform.

b. Deelt den ontvangst mede der verschillende ethnologische voorwerpen, bedoeld in de notulen van 3 Juni jl. IIIc, waaronder ook een aantal handschriften voorkomen, die tot nader bericht gesteld zijn in handen van het bestuurslid L. W. C. VAN DEN BERG.

Informatie.

c. Brengt ter tafel de afbeeldingen van den oud-Javaanschen zonnewijzer, bedoeld in de notulen van 8 Jan. 1878 IIa 5o en 3 Juni 1879 VIa, onder mededeeling dat omtrent die

stukken, in overleg met het eerelid K. F. HOLLE, de voorlichting is gevraagd van Hadji Mohamad Moesa te *Garoet* en Raden Karta Winata te *Bandong*, door welken laatsten de inscripties gedeeltelijk vertaald zijn, maar die geene volledige verklaring hebben kunnen geven. Hij stelt thans voor met de uitgave dier platen voorloopig nog te verwijlen, en de stukken in hun tegenwoordigen stand te zenden aan den regent van *Koedoes*, met verzoek zijne krachten aan dit werk te beproeven.

Conform.

V. De secretaris:

a. Deelt mede dat de beschreven steen uit *Kadoe*, bedoeld in de notulen van 3 Juni jl. II*f-h*, dezer dagen door hem in ontvangst genomen en voorloopig geplaatst is.

Zoodra mogelijk zal hij een facsimilé daarvan ter tafel brengen.

Informatie.

b. Biedt aan:

1o. namens Z. H. den Sultan van *Pontianak*, twee hengels met opgerolde lijn, die bij het vangen van groote visschen uitgevierd wordt.

2o. namens den Heer J. F. H. SCHULZ te *Manna* (*Benkoelen*):
een inlandsche broek,
een slendang,
een sarong,
vier tafelmatjes van rottan.

3o. namens den Heer J. VAN KINSBERGEN te *Batavia* een kop met voetstuk, afkomstig van het Diëng-plateau.

Aangenomen onder dankbetuiging aan de gevers.

c. Omtrent het reeds vroeger besproken plan om den Heer TEIJSMANN te *Buitenzorg* bij gelegenheid van het 50jarig jubilaeum van zijn verblijf in Indië het eerelidmaatschap van het genootschap aan te bieden, deelt hij namens den voorzitter mede dat ook de andere wetenschappelijke genootschappen alhier

een dergelijk voornemen hebben. De voorzitter wenscht dat de aanbieding geschiede door hem zelven, vergezeld van den secretaris en in overleg met de besturen der evenbedoelde vereenigingen, met welke hij zich daartoe in aanraking zal stellen, terwijl een toepasselijk versierd diploma zal noodig wezen, waartoe hij op zich neemt het noodige te verrichten.

De vergadering hecht gaarne hare goedkeuring aan de voorgestelde uitvoering van haar besluit.

VI, Tot gewone leden worden benoemd de Heeren A. E. Uljée, assistent-resident te *Menado*, L. G. van der Hoek, hoofdonderwijzer aan de inlandsche kweekschool te *Tondano*, J. Faes, resident der Oostkust van *Sumatra*, K. F. ten Siethoff, assistent-resident van *Billiton*, en H. Fitz Verploegh, resident van *Banjoewangi*.

De Heer G. Stoll, te *Pagongan*, wordt op zijn verzoek van de ledenlijst afgevoerd.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

Goedgekeurd in de vergadering van 2 December 1879.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

Bestuursvergadering van Dinsdag 2 December 1879.

Tegenwoordig de Heeren Mr. T. H. DER KINDEREN, voorzitter, Mr. N. P. VAN DEN BERG, K. L. VAN SCHOUWENBURG, J. E. ALBRECHT, H. F. MIJER en W. P. GROENEVELDT, secretaris.

De eereleden Mr. J. A. VAN DER CHIJS en K. F. HOLLE, benevens het correspondeerend lid Dr. A. BASTIAN, wonen de vergadering bij.

I. De notulen der vorige vergadering, in rondlezing geweest zijnde, worden goedgekeurd.

II. De volgende stukken worden ter tafel gebracht:

a. De missive van den 1ᵉⁿ gouv. secretaris van 26 November jl. no. 1976, houdende mededeeling dat een reisrapport van Dr. A. B. MEIJER, als bedoeld in de notulen van 3 Juni jl. VI*f*, niet bij de Regeering is ontvangen.
Informatie.

b. Van denzelfden van 26 November jl. no. 1978, den dank van Z. E. den Gouverneur-Generaal overbrengende voor de Makota Radja-Radja van het correspondeerend lid A. MARRE DE MARIN, Z. E. namens dezen door het genootschap aangeboden.
Informatie.

c. De missive van den Ass.-resident van *Malang* van 15 November jl. no. 2847/1, waarin hij mededeelt dat, voor zoover hem bekend is, geene oudheden van eenig belang aan de hel-

ling van het Kawi-gebergte zijn gevonden (zie notulen van 9 Sept. jl., II*d*).

Informatie.

d. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 3 November jl. no. 13885, ter terugzending der twee Lampongsche handschriften, bedoeld in de notulen van 3 December a. p. II*e*, onder mededeeling dat die handschriften bevonden zijn geene Lampongsche te wezen, maar vermoedelijk afkomstig uit de *Moesi Oeloe* (*Palembang*); daar het schrift echter bijna zonder uitzondering met het Lampongsche overeenkomt, zijn ze toch te *Telok Betong* voor de Koninklijke Akademie kunnen afgeschreven worden.

Informatie.

e. Van denzelfden van 11 November jl. no. 14186, houdende verzoek aan te toonen dat de gewone gouvernementssubsidie ook voor 1881 noodig is.

Daar die subsidie evenmin als vroeger kan ontbeerd worden, zal voor de verlangde aantooning het noodige worden verricht.

f. Van denzelfden van 17 November jl. no. 14401, ten geleide van een gouden ring, gevonden in een stuk sawahgrond bij de desa *Kedong Woelooh*, district *Soekaradja*, afd. *Banjoemas*.

Wordt besloten mede te deelen, dat op het bezit van dezen ring geen prijs wordt gesteld.

g. Van denzelfden van 21 November jl. no. 14579, waarbij aan het genootschap wordt toegezonden eene bijdrage getiteld: Schets der Afdeeling *Laboean Batoe* (*Sumatra's Oostkust*) door J. B. Neumann, met vrijlating dat stuk in het tijdschrift te publiceeren.

Wordt besloten dit stuk in rondlezing te zenden.

h. De missive van den resident der Preanger Regentschappen van 10 November jl., no. 10561/28, ten geleide van ver-

schillende gouden versierselen, in een aarden pot gevonden bij het bewerken eener sawah nabij *Parakansalak*, district *Tjitjoeroeg*, afd. *Soekaboemi*.

Wordt besloten van deze voorwerpen alleen over te nemen een ring, getaxeerd op *f* 12,— en de andere onder dankbetuiging terug te zenden.

i. De missive van den resident van *Tapanolie*, J. L. BOIJLE, van November jl. no. 3868, ten geleide van elf stuks ethnologische voorwerpen uit de Batak-landen (zie notulen van 1 Juli jl. VII*c*), welke aan het genootschap ten geschenke worden aangeboden.

Wordt besloten den resident voornoemd voor dit geschenk te bedanken.

j. De missive van den Directeur van Onderwijs, Eeredienst en Nijverheid van 21 November jl. no. 14542, ten geleide der na te noemen gouden voorwerpen, gevonden in eene sawah bij de desa *Kedawoeng*, district en afd. *Banjoemas*:

1 ring, gevormd door een rond staafje, waarvan de eenigszins dikkere uiteinden langs elkaar heen gebogen zijn, en aan elk dier uiteinden versierd met bloemwerk en een blauwen steen (amethist), waarvan er een ontbreekt;

3 gewone ringen, waaruit de steenen verdwenen zijn;

1 ring met versiering van gebogen lijnen op de zegelplaat;

2 haken van een buikband;

5 knoopjes, bestaande uit gebogen gouden staafjes;

fragmenten van een halssnoer;

een aantal gewone zilveren Hindoe-munten, door oxydatie tot een klomp vereenigd.

Wordt besloten hiervan alleen over te nemen den in de eerste plaats genoemden ring en een der vijf knoopjes, tegen de getaxeerde waarde van *f* 12,—.

k. Het schrijven aan den voorzitter van Pangeran Adipati

Ario Mangkoe Negoro te *Soerakarta* van 5 November jl., mededeelende dat hij geene nadere berichten kan geven omtrent het vrouwen-legioen, bedoeld in de notulen van 5 Augustus jl., III*b*, omdat niemand zich daarvan iets herinnert en er geene lieden meer in leven zijn uit den tijd toen dat legioen zou bestaan hebben.

Informatie.

l. Een schrijven van den Heer W. Broese van Groenou te *Djokja* van 10 November jl., waarbij hij in antwoord op de door het genootschap aan den Heer Wieseman gestelde vraag (zie notulen van 6 Mei jl., V*e*) mededeelt, dat hij thans huurder van *Tandjong Tjetto* is en dat zich daardoor in zijn bezit een aantal groote beelden bevinden, waarvan echter geene beschrijving bestaat, noch door hem kan gegeven worden.

Daar uit deze mededeeling schijnt te blijken dat de verzameling oudheden te *Tandjong Tjetto* niet meer is wat ze vroeger was, wordt besloten hiervan aanteekening te houden.

m. De missive van den resident van *Bantam* van 9 November jl., no. 10588/32, mededeelende dat te zijnent geene kaarten van *oud-Bantam* bestaan en dat hem niet bekend is, waar het archief der voormalige sultans is gebleven; op een en ander is echter voortdurend zijne aandacht gevestigd.

Informatie.

n. Een schrijven van het correspondeerend lid Dr. A. Bastian van 29 November jl., van den volgenden inhoud:

Von der Deutschen Regierung mit einer Reise im Interesse der Ethnologischen Abtheilung des Königlichen Museums beauftragt, habe ich hier in *Batavia* Gelegenheit gehabt, die reichen Sammlungen der Bataviaschen Gesellschaft kennen zu lernen, die sich auch hierdurch ein dauerndes Denkmal ihrer erfolgreichen Thätigkeit gestiftet hat.

Es würde als eine bedeutsame Forderung der Ethnologischen

und Anthropologischen Studien in Deutschland anzusehen sein, wenn sich eine Beziehung zwischen der Bataviaschen Gesellschaft für Kunst und Wissenschaften und dem Königlichen Museum einleiten liesse, wie eine solche von diesem bereits mit dem Britisch Museum in London, der Smithsonian Institution in Washinghton, und sonstigen wissenschaftlichen Anstalten unterhalten wird, um durch Austausch von Doubletten gegenseitige Ergänzung zu gewinnen.

Von den gegenwärtig in dem hiesigem Museum vorhandenen Doubletten, aus solchen Theilen des N. I. Archipelago, die in unserer Sammlung mangelhaft oder gar nicht vertreten sind, habe ich nach Rücksprache mit Herrn VAN DER CHIJS, dem Verwalter der Sammlung, eine vorläufige Liste aufgestellt, die demselben zur Durchsicht vorliegt.

In Erwiederung dürfte es seitens der Königlichen Museën am geeignetsten scheinen, zunachst den Gypsabguss des mit Inschrift versehenen Manjusri Bildes, eines der seltensten Stücke des Javanischen Alterthums, anzubieten; und wird dann später unter Genehmigung der Generalverwaltung eine Liste der aus den umliegenden Theilen des N. I. Archipelago in unserer Sammlung vorhandenen Doubletten vorgelegt werden können, damit die Gesellschaft, bei fortgesetztem Doubletten Austausch, ihre eigene Auswahl zu treffen befähigt sei.

Vorbehältlich weiterer Einzelheiten wenn die Direction geneigt sein sollte, diesem Vorschlage ihre Einwilligung zu verleihen, gereicht es mir zur Ehre, zu zeichnen etc.

In antwoord hierop wordt aan den Heer BASTIAN medegedeeld, dat de directie in beginsel gaarne besluit tot eene ruiling van doubletten, als door hem aangegeven, waarop de Heer VAN DER CHIJS wordt uitgenoodigd omtrent de lijst der verlangde doubletten in de volgende vergadering nader bericht uit te brengen.

o. Het gouv. besluit van 29 November jl. no. 42, waarbij: 1o machtiging wordt verleend tot aankoop voor rekening der

Regeering van de collectie oudheden van den Heer SCHEEPMAKER te *Soerabaja* (zie notulen van 7 October jl. III);

2o de Directeur van Onderwijs wordt uitgenoodigd omtrent den aankoop dier verzameling in overleg te treden met de directie van het genootschap;

3o aan de directie wordt opgedragen die oudheden bij aankomst te *Batavia* in ontvangst te nemen en daarover nader te berichten.

Wordt besloten den voorzitter uit te noodigen ter zake verder het noodige te verrichten.

p. Eene nota van het bestuurslid Mr. L. W. C. VAN DEN BERG over de handschriften, bedoeld in de notulen van 4 November jl. IV*b*, van den volgenden inhoud:

„De mij in de vorige vergadering ter hand gestelde, van *Atjeh* afkomstige Hss. leveren voor onze verzameling eene niet onbelangrijke aanwinst op. Behalve namelijk eenige Qorân's en fragmenten van dat boek, welke voor de wetenschap geene waarde vertegenwoordigen, en misschien alleen als curiosa of als herinnering aan het wapenfeit, waarbij zij werden buitgemaakt, in een Museum als zich in het invaliedenhuis te Bronbeek, nabij Arnhem, bevindt, op hunne plaats zijn, ontvingen wij bij deze gelegenheid de navolgende Arabische werken.

1°. Een Hs. in kl. folio, van 241 folia, bevattende het Eerste deel (ربع) van Ghazzâlî's werk, Iḥjâ 'oloem ad-dîn getiteld, waarvan wij tot nog toe slechts, wel is waar groote, fragmenten van de 3e en 4e deelen bezaten. Vergl. C. C. A. p. 89 en 90. Dit eerste deel handelt over de uiterlijke godsdienstplechtigheden (عبادات), terwijl aan het Hs. slechts weinige folia van het begin ontbreken.

2°. Een Hs. in kl. 4°, van 144 folia, door den boekwurm aangetast. Het bevat een elftal opstellen van theosophischen, theologischen en metaphysischen aard, allen zonder titel of naam van den auteur. Het schijnt een soort van diktaa te zijn door een ḥâdjdjî te *Medina* gedurende de jaren

1073 en 1074 der H. aangehouden. Wat de onderwerpen der verschillende opstellen betreft, deel ik kortheidshalve slechts het navolgende mede:

f 1 No. 1. فى انواع الطاعات والقرب
f 11 No. 2. اربعون حديثا فى فضل سورة الاخلاص
f 15 No. 3. اربعون حديثا فى فضائل آية الكرسى
f 21 No. 4. مسلك الاعتدال الى فهم آية خلق الاعمال بمنكشف فيه اثبات الكسب للعبد
f 29 No. 5. فى مسئلة الوجود
f 37 No. 6. فى معرفة منازل السائرين الى الحق
f 55 No. 7. فى مسئلة توحيد الافعال مع اثبات الكسب بتاثير قدرة العبد باذن الله لا بالاستقلال
f 62 No. 8. فى الفرقات
f 116 No. 9. فى مسئلة خلق الاعمال
f 126 No. 10. فى خلق شجرة اليقين ونور محمد والملائكة والناس
f 136 No. 11. فى الموت وفضله وملاقاة الارواح والقبور

Van dit laatste opstel ontbreekt het slot.

3°. Een id. id. van 347 folia. Het bevat het eerste der vier deelen van Monâwî's commentaar op het werk van Sojoeṭî over de overleveringen الجامع الصغير getiteld. Van Sojoeṭî's werk bezitten wij reeds een Hs. (Cat. No. XXXIX), zoo ook het 2e deel van den commentaar van Monâwî (Cat. No. XXV). De titel van den commentaar, door Friederich niet genoemd, is التيسير. Tusschen de folia 215 en 216 van dit Hs. is eene lacune van een 10 tal bladen.

4°. Een id. id. van 223 folia. Het bevat Ibn Qâsim's bekenden commentaar op het مختصر van Aboe Sjodjâ'. Van dezen commentaar, التقريب geheeten, bezitten wij reeds twee Hss. Vergl. Cat. Cod. Arab. No. CXXXV en mijn "Verslag der Hss. van v. d. Wall" p. 54.

5°. Een id. id. van 514 folia. Een zeer correct Hs. van de اقناع في حل الفاظ, zijnde een commentaar op hetzelfde werk van Aboe Sjodjâ', door Moḥammad asj-Sjarbînî (+ A. H. 977), over welken commentaar men vergelijke mijn werk: „De contractu „do ut des" jure Mohammedano" p. 21. Tusschen de folia 8 en 9, 44 en 45, 158 en 159, 218 en 219, 228 en 229, 401 en 402, 449 en 450, 471 en 472, 472 en 473, benevens 488 en 489, bevinden zich min of meer belangrijke lacunes in het Hs. Ook aan het slot ontbreken eenige (naar gissing acht) bladen. Het Hs. is overal van marginale glossen voorzien.

6°. Een id. id. van 820 folia. Bevat het grootste gedeelte van de kantteekeningen (حواشي) door al-Badjarmî op het voorgaande werk gemaakt. Het Hs. begint bij den كتاب البيوع, en is overigens, op een paar bladen aan het slot na, compleet.

7°. Een id. id. van 113 folia. Bevat kantteekeningen (حواشي) op een commentaar op den تقريب van Ibn Qâsim (zie sub No. 4). Dit Hs. schijnt nog niet geheel voltooid, want vele plaatsen zijn opengelaten, vermoedelijk om die nader met rooden inkt in te vullen. Het Hs. begint bij den كتاب البيوع, en loopt tot in het hoofdstuk over het verbruikleen (قرض), terwijl tusschen de folia 2 en 3 benevens 4 en 5 lacunes worden aangetroffen. Ter herkenning geef ik hier het begin: كتاب البيوع لما فرغ من معاملة الخالق وهي العبادات شرع في معاملة الخلائق وهي المعاملات فقال كتاب البيوع اى الشرعية لانها مترجم لـهـا فقوله وهي لغة الى آخره زايد على الترجمة . . . . . . جمع بيع انما جمعه نظرا لتنوعه الى بيع اعيان الخ.

8°. Een id. in folia van 295 folia. Bevat het bekende werk van den jurist Nawawî, منهاج الطالبين getiteld. Gelijk der Direktie bekend is, houd ik mij sedert geruimen tijd onledig met eene uitgave en vertaling van dit geschrift. Met uitzondering van het hoofdstuk over de bedevaart en enkele andere gedeelten van geringen omvang, is het Hs. overal van talrijke

marginale en interlineaire glossen voorzien. Met het oog hierop kan het mij misschien bij mijnen arbeid nog van nut zijn, ofschoon, wat den tekst betreft, mij betere Hss. ten dienste staan.

9°. Een id. in 4° van 261 folia. Bevat het 4e of laatste deel van den commentaar op het voorgaande werk, تحفة المحتاج getiteld, door Aḥmad ibn Moḥammad ibn Ḥadjar al-Haithamî al-Makkî († A. H. 973). Het Hs. is gedateerd 1082 der H. en vangt aan bij den كتاب الجراح.

10°. Een id. in folio van 226 folia. Bevat het 2e deel van een anderen commentaar op den منهاج, نهاية المحتاج geheeten, door Sjams ad-dîn Aboe 'Abd Allâh Aḥmad ar-Ramlî al-Ançârî. Dezen commentaar, ofschoon in den Archipel zeer verspreid, heb ik noch bij Ḥâdjdjî Chalîfat noch elders vermeld gevonden, tenzij de schrijver misschien door dien Ḥâdjdjî verward is met Zakarjâ ibn Moḥammad Ançârî († A. H. 926), van wien hij een dergelijk werk als het onderhavige, doch zonder opgave van titel vermeldt (dl. VI p. 207). Het Hs. begint bij het hoofdstuk over den verkoop en eindigt in dat over de vondelingen, terwijl de laatste bladen er van verloren zijn geraakt. Het papier heeft door het invreten van den inkt veel geleden, en het Hs. zal dien ten gevolge binnen betrekkelijk korten tijd grootendeels tot stof vergaan. Tusschen de folia 220 en 221 is eene lacune, doch blijkbaar van weinig beteekenis.

11°. Een id. kl. 4°, 2 dln., respektievelijk van 263 en 343 folia. Het bevat een gedeelte der kantteekeningen (حواشى) van al-Badjarmî (vergl. No. 6 hierboven) op den in het voorgaande Hs. vervatten commentaar. Het eerste deel bevat het hoofdstuk over de vasten tot en met dat over de goederen in de doode hand, doch heeft eene belangrijke lacune tusschen de folia 9 en 10; het 2e deel begint bij het erfrecht, en loopt door tot het slot van het werk, behoudens eene lacune tusschen de folia 50 en 51. Het Hs. voert het jaartal der H. 1230, en is zeer incorrect en onduidelijk.

12°. Een id. id. van 63 folia. Bevat het werk over de grammatica van ibn Adjorroem المقدمة الاجرومية getiteld. Het werk is reeds uitgegeven, en wij bezitten er bovendien een Hs. van. (Vergl. Notulen 4 Maart 1879 No. VII).

13°. Een id. id. van 122 folia. Bevat een commentaar op het voorgaande werk door Borhân ad-dîn Aboe Isḥâq Ibrâhîm ibn Ḥasan. (Vergl. Ḥ. Ch. VI p. 73). Na de doxologie begint de commentaar: وبعد فلما كان علم النحو من بين علوم العربية بالمزية العليا والرتبة القصيا لكونه سلما الى فهم معانى كتاب اللـه وسنة رسول اللـه صلعم كان من الاهم لذوى الخ.

Op fo. 111 en volgg. vindt men de 23ste en 24ste hoofdstukken uit een theologisch werk, respektievelijk gebeden bevattende voor de maanden Sja'bân en Ramadhân.

14°. Een id. id. van 88 folia. Bevat de متممة لمسائل الاجرومية vermeld in mijn „Verslag der Hss. van v. d. Wall" p. 57 en notulen 1 April 1879 No. VII. Dit Hs. is van talrijke glossen voorzien.

15°. Een id. id. van 136 folia. Het bevat:

1 Het werk over de grammatica, vermeld in den Cat. Cod. Arab. sub No. XVIII 8° en het „Verslag" sub No. 302. Het is een commentaar op de العوامل المائة van al-Djordjânî en wordt, in den Archipel althans, gewoonlijk naar de aanvangswoorden كتاب ان اولى genoemd.

II f. 33. Het werk over de grammatica, van ibn al-Ḥâdjib (+ A. H. 646) الكافية getiteld. Vergl. Ḥ. Ch. V p. 6 en volgg. Dit werk zelf bezat het Genootschap nog niet, maar wel onderscheidene commentaren daarop. Vergl. C. C. A. p. 12 en volgg. en Notulen 1 April 1879 No. VII. De 22 eerste folia zijn van talrijke glossen voorzien.

16°. Een id. id. van 66 folia. Bevat eveneens het werk, الكافية getiteld. Het begin ontbreekt, terwijl de laatste bladen van het Hs. met onsamenhangende aanteekeningen zijn beschreven.

17°. Een id. id. van 151 folia. Bevat den commentaar op

het werk over de grammatica van Ibn Hisjâm al-Ançârî, قطر الندآء getiteld. De commentaar heet مجيب الندآء, en een Hs. daarvan is reeds in ons bezit (vergl. C. C. A. p. 10). Het begin van het Hs. ontbreekt, en de eerste woorden van de قطر الندآء, welke op p. 1. verklaard worden, zijn: وكمن وكم في لزوم السكون. Het Hs. is met ééne hand, doch op verschillende papiersoorten geschreven.

18°. Een id. id. van 58 folia. Bevat:

I. الهداية commentaar door Aboe 'Abd Allâh ibn Djalâl ad-dîn ibn 'Abd ar-Raḥîm ibn 'Abd ar-Raḥmân al-Lamkoetî geschreven op het gedicht over de grammatica van 'Omar ibn al-Mothaftar ibn 'Omar ibn Moḥammad al-Wardî (+ A. H. 749), التحفة الوردية getiteld. Vergl. Ḥ. Ch. II p. 743.

II f. 41. Het evengenoemde gedicht van al-Wardî.

III f. 49. Eene verhandeling over de grammatica, zonder titel of naam van den auteur. De aanvangswoorden zijn: وبعد فهذه مقدمة قليلة فوآئدها نفع الله بها القارى والسامع في الدارين اعلم الخ.

De Maleische Hss., bij dezelfde gelegenheid ontvangen, zijn slechts 3 in getal namelijk:

1°. Een Hs. in kl. 4° van 139 folia. Het bevat, behalve een aantal onsamenhangende aanteekeningen, de volgende opstellen:

I over de orthographie en orthoëpie (تجويد) van een onbekend auteur. Na de doxologie luidt het begin: اما بعد فلما وقفت الى (1) بعض الرسالة فى (2) التجويد وذكر فيه عافية وخمسين مواضع في القرآن ومن وقف عليها معتمد الخ.

II f. 53. Eene Arabische verhandeling over hetzelfde onderwerp verdeeld in 12 hoofdstukken (فصل), en bijna geheel van eene interlineaire vertaling voorzien. Het begin luidt: فصل في الاظهار اعلم ان النون الساكنة والتنوين اذا لقيا حروف الحلق الخ.

(1) Hs. بعد.

(2) Hs. انجويد.

III f. 65. Eene Maleische verhandeling over hetzelfde onderwerp van zekeren 'Abd al-Mo'ṭî ibn Moḥammad Çâleḥ, die schreef in het jaar 1073 der H. De eerste woorden na de doxologie zijn: وبعد فلما كان هجرة الخ قد التمس منى بعض الاجلاء من اصحابى ان (1) اجمع تجويدا مترجما بلسان الجاوى الخ
Het slot ontbreekt.

IV f. 106. Sanoesî's bekende verhandeling over de Moḥammedaansche geloofsbelijdenis, لم البراهين getiteld, met interlineaire Maleische vertaling.

V f. 121. Een Arabisch opstel beginnende: بات معرفة الاسلام والايمان والاصل فيه ما روى عن عبد الله بن عمر رضى الله عنه الخ.

2°. Een id. id. van 47 folia. Bevat een groot aantal losse aanteekeningen en fragmenten van theosophische opstellen.

3°. Een id. id. van 23 folia. Bevat de navolgende opstellen:

I بيان تجلى door 'Abd ar-Raoef Amîn ad-dîn ibn 'Abd Allâh al-Fançoerî.

II f. 4. شفاء القلوب van den bekenden Noer ad-dîn ibn 'Alî ibn al-Ḥasandjî ibn Moḥammad Ḥamîd. Geschreven in de Madrasat te Lamkoeta (2).

III f. 6. Een opstel zonder titel, verdeeld in 32 hoofdstukken (فصل), welke elk eene vermaning (موعظة) bevatten. Het begin van het eerste hoofdstuk luidt: فصل يڠ ڤرتام ڤد ميڤتاكن ڤڠجارن يڠ ڤرتام در ڤد سڬل ڤڠجارن الله تعالى يڠ ترسبت دالم حديث قدسى دمكين بپين الخ.

Titel en naam van den auteur ontbreken.

Ik heb de eer der Direktie voor te stellen de boven omschreven Hs., waarvan sommigen als belangrijke aanwinsten moeten worden beschouwd, in de verzameling op te nemen.

Conform.

---

(1) Hs. جميعو.

(2) Dit opstel ontbreekt op de lijst van de werken van dien auteur, te vinden in de Bijdragen van T. L. en V. v. h. Kon. Inst. 3e volgr. dl. 1 p. 462.

q. Het gouv.-besluit van 27 November jl. no. 27, waarbij twee metalen lilla's met drakenkoppen als monding (zie notulen van 3 Juni jl. III*d*) aan het genootschap ter bewaring worden afgestaan.

De directeur van het ethnologisch museum deelt mede dat die lilla's reeds door hem in ontvangst genomen zijn.

III. De Heer K. F. Holle brengt ter tafel een brief van Dr. Kern, van 26 Sept. jl. door hem in antwoord op een zijnerzijdsch schrijven ontvangen, waaruit het volgende wordt medegedeeld:

Van de inscriptie op den steen te *Pasir Awi* (¹) kan ik niets maken; 't eerste en laatste teeken komt vrij wel overeen, *mutatis mutandis*, met het Nagari karakter छ (*ch*), dat zeer dikwijls in de Hss. voorkomt als figuur ter aanduiding van 't slot van paragraphen, of Hss. De twee middelste teekens alleen schijnen letters te wezen, doch welke? Ik durf er niets van zeggen.

De inscriptie van *Jogjakarta* (²) is de bekende Buddhistische geloofsbelijdenis, zeer slordig en slecht geschreven. Het schrift komt het Nagarı zeer nabij, zoodat ik het houd voor afkomstig uit Hindustan proper en dagteekend uit de 8ste of 9de eeuw. Ziehier de transcriptie:

Ye dharmmâ hetuprabhawâ hetu(*m*) teshâṃ Tathâgato hy awadat teshâñca yo nirodha ewaṃwâdî Mahâçramaṇaḥ. „De grondoorzaak der levensvormen welke uit een grondoorzaak voortspruiten heeft de Tathâgata verklaard, en de wijze hoe die levensvormen te onderdrukken, heeft de Groote Asceet insgelijks geleerd (d. i. gepredikt, verklaard)."

Wanneer het beeldje met opschrift niet uit Hindustan proper mocht gekomen zijn en Javaansch maaksel is, is het toch in

(¹) Zie notulen van 20 Dec. 1870 V*c*.
(²) Achter een bronzen beeldje (zie not. 11 Sept. 1877 III).

allen gevalle een kopie. Anders zou het de op Java gebruikelijke vormen der letters vertoonen.

Het spijt me dat ik van de inscriptie van *Baros* (1) weinig kan terecht brengen. Het stuk is zonder twijfel, gelijk gij zeer juist gezien hebt, in Tamil. Ik herken meer dan één Tamil woord er in, maar mijne kennis dier taal beperkt zich tot de nieuwere taal en dan nog wel tot niet te moeielijke stukken. Daar er geen gebrek is aan kenners van 't oudere Tamil in het Tamil-land, geloof ik dat het beter is de zaak in handen te stellen van Burnell. Hij heeft daar te lande — ik geloof dat hij nog te Tanjore is — alle mogelijke hulp.

Het Hs. van *Tjiboeroej* (2) heb ik doorgebladerd en daarbij gemerkt dat ettelijke stukken niet moeielijk te begrijpen zijn; andere zijn om den min of meer mystieken inhoud lastig. Belangrijk is het Hs. zeker. Het is een dergelijk werk als de Brama-tantri, van welk in goed *Kawi* geschreven werk wij hier in de universiteits-bibliotheek een exemplaar bezitten, van *Bali* afkomstig. De Tantri is eene verzameling van legenden, wier oorsprong uit Indië duidelijk genoeg is, doch die tevens sporen dragen van op Java toevoegselen en wijzigingen te hebben ontvangen. Wij bezitten hier ook eenige Hss. in 't oude *Kawi*-schrift op zeer dun palmblad — naar 't oordeel van de botanisten; ik zag het voor zeer dunne schors aan. De taal is *Kawi*, van de 15de eeuw, of iets vroeger. Wederom een ander soort van Hss., in niet weinig exemplaren vertegenwoordigd, is in rustieke Javaansche karakters; ze kunnen kwalijk ouder zijn dan de 16de eeuw, hoewel de inhoud van alle heidensch is; de taal moet Javaansch heeten: ten minste de voornaamwoorden (*z*)*ipun* (ꦲꦶꦥꦸꦤ꧀) en dergelijke kan men niet oud-Javaansch (*Kawi*) noemen. Er kan, dunkt mij, geen twijfel aan bestaan, dat een groot deel van Java — zij het in 't gebergte, zij het in 't oosten — veel langer Heidensch moet ge-

(1) Not. 3 Juni 1878 IIIa.

(2) Zie Tijdschrift v. h. Genootschap Deel XVI, p. 450.

bleven zijn dan men gemeenlijk veronderstelt. Die menigte van Hss. kunnen toch niet alle van het Tengger-gebergte afkomstig zijn (¹).

Er is nog een schat van materiaal te verwerken, vóórdat het onderzoek over den toestand van land en volk op Java in oudere tijden zal afgeloopen zijn! Wij staan naauwelijks op den drempel!

Van daag heb ik ook de Kawi-oorkonden van Ç. 782 en 1295, door U bewerkt, ontvangen. Het wordt waarlijk tijd dat iemand den moed hebbe zich op te offeren om eene vertaling te beproeven. Ik geloof dat VAN DER TUUK, indien hij wilde, veel zou kunnen bijdragen om de teksten der inscriptien te verklaren, maar hij schijnt bang te zijn om flaters te maken, en zonder te struikelen moet niemand zich vleien er te komen. Zooals gij weet kan ik, in 't eerste jaar, geen ernstig onderwerp ter hand nemen: ik ben nu Rector der universiteit en blijf dat tot 15 Sept. 1880. Behalve kleinigheden vrees ik gedurende dat tijdsverloop niets nuttigs te kunnen uitrichten. Een paar bladzijden over Sanskrit-inscriptien in Kambodja (zoogenaamde Khmer-monumenten) hoop ik u binnen eenige weken te kunnen zenden. Het stukje is reeds afgedrukt, maar de aflevering der Bijdragen van 't Kon. Instituut nog niet verschenen."

Naar aanleiding hiervan en van Dr. KERN's schrijven, bedoeld in de notulen van 4 November jl., II*n*, stelt de Heer HOLLE voor:

a. Een facsimilé van de inscriptie van *Baros*, hetgeen hij aanbiedt te vervaardigen, te doen toekomen aan het eerelid Dr. BURNELL te *Tanjore*, met verzoek daarvan eene vertaling te beproeven.

Conform.

(¹) Een der Tjiboeroejsche Hss. is in het begin der 14e eeuw te *Tjikadjang* in de Preanger geschreven. K. F. H.

b. Te overwegen wat er gedaan kan worden ter verkrijging van meer personen, die in Indie zich speciaal met beoefening der Indische talen en der land- en volkenkunde van den archipel bezig houden.

De vergadering is van gevoelen dat de laatste maatregelen door de Regeering ter zake genomen (zie staatsblad van N. I. van 1878 no. 154) nog van te recente dagteekening zijn, om nu reeds, op grond dat ze nog geen resultaat hebben opgeleverd, aan hare werking in de toekomst te wanhopen. Het wordt echter niet ontkend dat misschien nog meerdere aanmoediging noodig is en zelfs wordt de mogelijkheid geopperd dat Nederland de noodige krachten niet zal leveren en men wel zal doen zich tot het buitenland, met name tot Noord-Duitschland, te wenden. Daarom wordt besloten, alvorens ter zake eenige voorstellen te formuleeren, aan Dr. Kern te vragen, of er in Nederland reeds jongelieden zijn, die in de faculteit der Polynesische letteren studeeren, met het doel om zich later ter voortzetting dier studie aan den Indischen dienst te verbinden.

IV. De Heer J. E. Albrecht:

a. Biedt ten geschenke aan een lithographische kaart met facsimilé's der handteekeningen van de commissarissen- en gouverneurs-generaal van *Ned.-Indië* tot 1855.

Plaatsen bij de verzameling *Varia.*

b. Deelt mede dat door de afdeeling voor de statistiek ter Algemeene Secretarie teruggevraagd zijn eenige incompleete deelen van de Martens, Nouveau recueil général des traités (tome 12, 14—17), behoorende tot de werken die bij het gouv.-besluit van 1 April 1873 no. 28 (zie notulen van 6 Mei 1873 IIa) aan het Genootschap ter bewaring werden gegeven, aan welk verzoek door hem onder nadere goedkeuring is voldaan.

Wordt besloten deze handeling goed te keuren en de genoemde boeken af te schrijven van de lijst der gouvernements-eigendommen bij het Genootschap in bewaring.

c. Deelt mede dat hij den Heer W. C. HOOGHWINKEL heeft aangenomen als assistent voor de bibliotheek en verzoekt voor hem vergunning om als concierge het huis op het achtererf te bewonen.

Conform.

V. De Heer Mr. J. A. VAN DER CHIJS:

a. Biedt aan voor het Tijdschrift eene bijdrage getiteld: *Oud-Bantam.*

Gesteld in handen der redactie van het tijdschrift ter opname.

b. Heeft vernomen dat aan de golf van *Tomori* (*Oostkust* van *Celebes*) kleine lapjes als geld worden gebruikt, welk bericht ook door Dr. BASTIAN wordt bevestigd, en stelt voor de tusschenkomst van den gouverneur van *Celebes* en van den Resident van *Ternate* in te roepen om daarvan eenige exemplaren te verkrijgen.

Conform.

c. Deelt mede dat de Heer H. J. J. LE SUEUR hem eenige munten heeft ter hand gesteld als een geschenk voor de verzameling.

Wordt besloten voor dit geschenk 's genootschaps dank te betuigen.

d. Vestigt de aandacht op het oude kanon te *Karang Antoe* (*Bantam*), waaraan door de inlanders groote heiligheid en wonderkracht wordt toegekend, en vraagt of de daarop staande Arabische inscriptie ook ergens is uitgegeven.

Daar dit, voor zoover bekend, niet is geschied, wordt be-

sloten de tusschenkomst van den resident van *Bantam* in te roepen ter verkrijging van een afschrift dier inscriptie.

VI. De Heer W. P. GROENEVELDT brengt ter tafel de oudheidkundige voorwerpen, gevonden in de afdeeling *Tjitjalengka* en bedoeld in de notulen van 4 Nov. jl. II*a*; die voorwerpen zijn de volgende:

ééne Doerga van trachiet, weinig geschonden, in voorstelling en bewerking eenigszins afwijkende van hetgeen elders gevonden is, zoodat dit beeld vermoedelijk ter plaatse vervaardigd en niet van elders is ingevoerd;

twee gouden ringen zonder eenige versiering;

een gouden ring met steen (kwarts?);

zes en dertig ronde koralen (agaat);

vier langwerpige koralen van geel glas;

eenige kleine fragmenten van gouden versierselen;

zeven zeer geoxydeerde ijzeren wapens;

een fragment van een steenen beeld;

een steen afkomstig van een gebouw.

Daar de koralen afkomstig schijnen van een Arabisch bidsnoer en dan niet bij de andere voorwerpen te huis behooren, wordt besloten den resident der Preanger-regentschappen nadere inlichtingen te vragen omtrent de vindplaats dezer voorwerpen, omtrent de wijze waarop ze gevonden zijn, en, naar aanleiding van den steen, die blijkbaar van een gebouw afkomstig is, of nog verdere overblijfselen eener ruïne ter vindplaats zichtbaar zijn.

VII. Het correspondeerend lid Dr. A. BASTIAN deelt mede dat hij over eenige dagen *Batavia* zal verlaten; hij zegt den leden der directie dank voor de ontvangst, die hij van hen heeft mogen ondervinden, en geeft hun de verzekering dat hij met de meeste belangstelling hunnen arbeid ter bevordering der wetenschap heeft leeren kennen; van dien arbeid stelt hij zich ook verder schoone vruchten voor en hoopt dat die, door

engere verbinding, in het bijzonder der Ethnologische Gesellschaft te *Berlijn* ten voordeele zullen strekken.

De voorzitter verzekert Dr. BASTIAN dat het der directie een genoegen is geweest hem herhaaldelijk in haar midden te zien en de gelegenheid gehad te hebben de verzamelingen des genootschaps aan zijne studiën dienstbaar te maken; hij zegt hem dank voor de gunstige getuigenis, omtrent 's genootschaps streven afgelegd, die door de directie op hoogen prijs wordt gesteld; hij wenscht hem verder eene gelukkige reis en hoopt dat die, overeenkomstig zijne wenschen, rijke vruchten voor de wetenschap moge afwerpen; hij beveelt de leden der directie bij voortduring in zijne welwillende herinnering aan en geeft hem de verzekering, dat aan de nadere verbinding met de Ethnologische Gesellschaft te *Berlijn*, door hem gewenscht, ook door het genootschap veel waarde wordt gehecht.

VIII. Tot gewone leden worden benoemd de Heeren E. H. B. HOFMAN, hoofdonderwijzer van de kweekschool voor inlandsche onderwijzers te *Ambon*, O. M. DE MUNNICK, resident van *Ternate*, G. J. VAN DER TUUK, resident van *Amboina*, en B. VAN ZUTPHEN, resident van *Benkoelen*.

Tot buitengewoon lid wordt benoemd RADEN KARTA WINATA, translateur voor de Soendasche taal te *Bandong*.

Het oud-lid H. L. VAN DER WAARDEN, kontroleur bij het binnenlandsch bestuur te *Manindjoe* (Westkust van *Sumatra*), wordt weer op de ledenlijst gebracht.

Ter vervulling der vacature in de directie wordt gekozen het lid D. F. VAN DER PANT.

Daar niets meer te behandelen is, wordt de vergadering gesloten.

T. H. DER KINDEREN,
Voorzitter.

W. P. GROENEVELDT,
Secretaris.

BIJLAGE VI.

LIJST

van Boekwerken door de Algemeene Secretarie afgestaan aan het Bataviaasch-Genootschap van Kunsten en Wetenschappen.

(*Besluit* 28 *September* 1879 *No.* 13.)

Bataviaasch Zendingsblad, Evangelisch kerkelijk tijdschrift voor in- en uitwendige zending. Tweede jaargang. Verantwoordelijk Redacteur G. J. GRASHUIS.

Eene bede uit Batavia aan de Evangelische Christenen in Nederland door J. A. SCHUURMAN JOHZ.

Een practisch christendom. Redevoering over de Maatschappij „tot nut van den Javaan", door E. COLDEWIJ.

Handleiding tot practische oefening in de zinsontleding, naar het werk van den hoogleeraar F. ROORDA over de deelen der rede en de rede-ontleding, voor de scholen in Nederlandsch Indië bewerkt door D. C. DE BRUIN, 1ste en 2de stukje.

Kleine katechismus of christelijke leering voor Roomsch Katholyken in Nederlandsch Oost-Indie.

Algemeen overzigt van de vijf werelddeelen, ten dienste der scholen in Nederlandsch Oost-Indie, door D. C. DE BRUIN.

Vierde leesboekje, ingerigt naar de behoefte der scholen in Nederlandsch Oost-Indie, door D. C. DE BRUIN.

Kitab pembatjaan goena sekalien anak-anak di segala mideras melaijoe di oebakken poela oleh D. P. SIAHAIJA.

Soerat tjerita akan anak-anak mengadji.

Boek sair terseboet Pantoen.

Soerat tjerita[r] jang banjak natsehat akan orang toewa dan orang moeda jang soeka membatjanja dengan beringet dan berpikir.

Süal ampat poeloeh.

Rerepenning tijang kristen kahetjappaken denning toewan Gebr. Gimberg & Co. Soeropringgo 1873.

Hiki laijang hamong tanni hamoerih hambetjihi garappan sawah hoetowa pennandoerré pari.

Soerat Lokapolo hanjariijossaken lampahannipoen karatan kakalih hing Lokapolo haliijan Ngalingko sarto prangngipoen Dosomoeko hing Ngalingko mengsah karaton Lokapolo wahoe poennopo malih lalampahannipoen soebali kaliijan Soegriwo ngantos doemoegi djoemeningngipoen Praboe Hardjoeno Sasro bahoe hing Mahispati Kahetjappaken denning Toewan Palmer Pandebroek hing nagari Soerakarto.

Perladjaran toekang hoekoer tanah.

Darmosan-njato pawoelang passodjo toemerap hing poro ném-ném hanggittan hing Soerakarto sarto sampoen kahesah, haken dening poedjonggo djawi toewin porosaget sawantawis.

Serat primbon Massalah hanjariijossaken bab nglamattipoen tiijang soepenno kang hawon miwah hingkang sahé kang ponnanggih hing badannipoen.

Samarangsche Courant	1874 t/m 1878.
Soerabaija-Courant	1874 t/m 1878.
De Locomotief	1874 t/m 1878.
Soerabaijasch-Handelsblad.	1874 t/m 1878.
Bataviaasch-Handelsblad	1874 t/m 1877.
Java-Bode.	1874 t/m 1877.
Sumatra-Courant	1874 t/m 1878.
Padangsch-Handelsblad	1874 t/m 1878.
Makassaarsch-Handelsblad.	1874 t/m 1878.
De Vorstenlanden	1874 t/m 1878.

De Indiër. . . . . 1874 t/m 1876.
Handelsblad voor Pasoeroean en omstreken. 1874 t/m 1878.
Pasoeroeansch nieuws- en advertentieblad . 1874 t/m 1877.
Advertentieblad voor Soerabaija, Java's Oosthoek, het eiland Madoera en den Molukschen Archipel . . . . 1874.
De Volksvriend . . . . 1874 t/m 1878.
De Opwekker. . . . . 1874 t/m 1878.
Bintang-Timor . . . . 1874 t/m 1878.
Bromartani . . . . 1874 t/m 1878.
Slompret-Melaijoe. . . . . 1874 t/m 1878.
Bintang-Barat. . . . . 1874 t/m 1878.
Hindia-Nederland. . . . . 1874 t/m 1878.
Bintang-Djohar . . . . 1874 t/m 1877.
Algemeen Dagblad v. Nederlandsch-Indie . 1875 t/m 1878.
Nieuws- en advertentieblad voor Probolingo en omstreken . . . . 1874 t/m 1876 en 1878
Mataram . . . . 1877 t/m 1878.
Insulinde . . . . 1877 t/m 1878.
Bentara Malaijoe. . . . . 1877.
Oostpost . . . . 1878.
Djoeroemartani . . . . 1868.
Tjahija Siijang . . . . 1871 t/m 1878.

Tweede leesboekje ten gebruike der scholen in Nederlandsch Oost-Indie, door D. C. de Bruin.

De leer der Zaligheid, voorgesteld ten behoeve van het onderzoek der christelijke waarheid, inzonderheid bij het onderwijs op katechisatien, door J. J. Doedes.

Eerste leesoefening overeenkomstig de leerwijze van P. J. Prinsen, ten gebruike der scholen in Nederlandsch-Indie. Eerste stukje, bevattende de 1e, 2e en 3e leestafel, door D. C. de Bruin.

Peroendjoekan bagimana orang misti Sembaijang.

Almanak orang Mesehi pada tahun 1877.

Id. Id. 1878.

Inilah Kitab hedja dan batja jang pertama 1, stukje (2 exempl.) en 3 stukje, terkarang oleh N. Graafland.

Tahlib atau njanjian orang kristen bagi Alah.

Inilah Kitab sual dan djawab den hal hikaijet Toehan Isa dan kerdja segala Rasul, terkarang oleh J. N. Wiersma.

Njanjian sekola basa melaijoe rendah, Bagian jang 1, tertara di pertaraannja G. C. T. van Dorp, di *Samarang*.

Jehtitsar Agama Mesehij, terkarang owleh A. Brink, tertara pula di *Ambon* pada tahon 1876 owleh J. L. Picauly.

Geschenk van Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro IV.

1. Gedenkpenning ter eere van Albert en Isabella, aartshertogen van Braband, 1616. — goud.
2. Idem van den Paltsgraaf Maximiliaan, 1640. — goud.
3. Idem van Jan George II, hertog van Saksen, 1663. — goud.
4. Idem op een nog onbekend onderwerp. Omschrift: Gott gib Fried in deinem Land enz. Zonder jaartal. — goud.
5. Idem op het overlijden van L. VAN BEETHOVEN, door J. Lang, 1827. — goud.
6. Vierdubbele dukaat van Frans II van Oostenrijk, 1863. — goud.
7. Idem van Frans Jozef I, 1856. — goud.
8. Thaler van Maria Theresia, 1754. — zilver.
9. Idem, idem, 1762. — zilver.
10. Levantsche Thaler van dezelfde, 1780. — zilver.
11. Dubbele dukaat van de provincie Holland, 1779. — goud.
12. Idem van Hamburg, 1737. — goud.
13. 2 stuiver van de provincie Holland, 1702, 7, 12, 13, 16—35. — zilver (69 stuks).
14. Vijf francs van Napoleon III, 1860 en 1867. — goud.
15. Piaster van Karel III van Spanje, 1771. — zilver.
16. Vijftig-dollar-stuk van de Vereenigde Staten van N. Amerika, 1852 — goud.
17. Quadruple van Chili, 1846. — goud.
18. Peso van Mexico, 1871. — zilver.

19. Tikal (oude vorm) van Siam. — zilver.
20. Tikal (nieuwe vorm) van Siam. — zilver (2 stuks).
21. Piaster van Isabella II voor de Philippijnsche eilanden, 1868. — goud (2 stuks).
22. Mohur van de Eng. O. I. Compagnie, zonder jaar. — goud.

Ingekomen boekwerken gedurende het 4e Kwartaal 1879.

A.

Roepa-roepa tahlil atau njanjian orang Kristen bagi *Allah.* Bandjermasin 1860. 8°.

Deutsche Rundschau für Geographie und Statistik, herausgegeben von Carl *Arendts.* Jahrgang I.

Catalogussen van de nationale tentoonstelling te *Arnhem* 1879.

Arthosius (*G*). Colloqvia Latino-Malaica. Francoforti 1613.

B.

Beaufort (*W. H. de*). Brieven van en aan Joan Derck van der Capellen van de Poll. Utrecht 1879 [Historisch genootschap te Utrecht.]

Beer Poortugael (*J. C. C. den*). De noodzakelijkheid tot grondwetsherziening voor de defensie. 's Gravenhage 1879.

——— (*D. J. den*). Hulde aan Frankrijk bij de wereldtentoonstelling te Parijs 1878 [Auteur].

Blerzy (*H*). Les colonies Anglaises, Paris 1879.

Blommen (*van*). Indische schetsen, No. I en II. 's Gravenhage 1879.

Boek saier oetawa terseboet pantoen, aken anak-anak ampoenja perbatja-an dan pengadjaran etc. Batavia 1857.

Boeles (*W. B. S*). Frieslands Hoogeschool en het Rijks-Athenaeum te Franeker, deel II 1ste helft. Leeuwarden 1878/79 [Friesch genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde].

Bollensen (*T*). Malavika und Agnimitra. Een Drama Kalidasa's in 5 Akten. Leipzig 1879. [Deutsche Morgenländische Gesellschaft].

Boudewijnse (*J.*) en *G. H. van Soest*. De Indo-Nederlandsche wetgeving, deel 3.

——— Catalogus der bibliotheek van het Indische genootschap met 2 supplementen. 's Gravenhage 1869/77.

Brink (*A*). Ichtitsar agama mesehhij. Ambon 1876.

Brooshooft (*P*). Jan, Piet en Pauw te Parijs. Oorspronkelijke roman. Samarang 1878/79 [Auteur].

Verslag omtrent den staat van 's Lands plantentuin te *Buitenzorg* over 1878 [Dr. R. H. C. C. Scheffer].

Burnell (*A. C*). Elements of South-Indian palaeography from the fourth to the seventeenth century A. D. London 1878. [Auteur].

C.

Capper (*J*). Old Ceylon. Sketches of Ceylon life in the olden time. London 1878.

Cerruti (*A*). Statvta commvnitatis Novariae anno MCCLVII. Novariae 1879 [Reale academia della scienze di Torino].

Journal of the *Ceylon* branch of the Royal Asiatic Society. 1853, 1855, 1865/66, 1867/70, 1871/72, 1873, 1874, 1879 [the Society].

Chijs (*J. A. van der*). Register op de notulen der vergaderingen van het Bataviaasch genootschap van Kunsten en Wetenschappen over de jaren 1867—1878.

Collins (*J*). The journal of Eastern Asia, published quarterly. Vol I No. 1 Julij 1875. Singapore.

Cordier (*H*). Bibliotheca Sinica. Dictionnaire bibliographique des ouvrages relatifs à l'empire Chinois. Tome I 2e fascicule.

Crawfurd (*J*). De Indische archipel, in het bijzonder het eiland Java enz. Uit het Engelsch vertaald. 3 deelen. Haarlem 1823/25.

D.

Verslag van het Indisch landbouwgesticht te *Depok* over het jaar 1878 [de Directie].

Deventer (*C. Th. van*). Zijn naar onze grondwet onze Koloniën deelen des Rijks? Leiden 1879.

Devic (*L. Marcel*). Adjâ ib al-hind. Les merveilles de l'Inde, ouvrage Arabe inédit du X siècle, traduit pour la première fois. Paris 1878.

Dowson (*J*). A classical dictionary of Hindu mythology and religion, geography, history and literature. London 1879.

Overblijfsels van geheugchenis der bizonderste voorvallen in 't leeven van den Heere Coenraet *Droste;* met aanteekeningen. Leiden 1879 [Maatschappij der Nederlandsche letterkunde].

Dutreil de Rhins (*J. L*). Le royaume d'Annam et les Annamites. Journal de voyage, Paris 1879.

E.

Eck (*R. van*). Beknopte spraakkunst van het Maleisch, benevens opstellen ter vertaling, samenspraken en woordenboekje. Breda 1879. [Auteur].

Ellis (*W*). Polynesian researches; 4 vol. London 1853.

F.

Friederici (*K*) Bibliotheca Orientalis, oder eine vollständige Liste der im Jahre 1878 in Deutschland, Frankreich,

England und den Coloniën erschienenen Bücher u. s. w. über die Sprachen, Religionen, Antiquitäten, Literaturen, Geschichte und Geographie des Ostens. Leipzig.

G.

Geissler. Het Evangelie van Markus in de Papoesch-Noefoorsche taal, 2e druk. Utrecht 1871. [Utrechtsche Zendingsvereeniging].

——— Bijbelsche geschiedenissen van T. L. Zahn, vertaald in de Papoesch-Noefoorsche taal. Utrecht 1870. [Idem].

Sĕrat parimbon djampi, kanggè tijang sĕpoeh toewin pârâlarè, tatilaranipoen swargi. Njonja van *Gent* ing Ngajogjâkartâ.

Gerdessen (*L. E*). Vijf jaren gedetacheerd. Indische schetsen. Amsterdam 1873.

Gerlach (*A. J. A*). Neerlands heldenfeiten in Oost-Indie, bewerkt naar: „Les fastes militaires des Indes Orientales." 3 deelen. 's Gravenhage 1876 [J. E. Albrecht].

Gerland (*G*). Anthropologische Beiträge. 1er Band. Halle 1875.

Register op de 40 eerste jaargangen van de *Gids*. 1837—1876. Amsterdam 1877.

Gough (*A. E*). Papers relating to the collection and preservation of the records of ancient Sanskrit literature in India. Calcutta 1878 [Gouvernement van Britsch Indie].

Graafland (*N*). Bahuwa inilah hedja dan batja jang pertama dan katiga. Tanawangko 1876/77 12°. [Auteur].

H.

Halverhout (*C. A. W*). Opmerkingen betreffende het werk: „Onze zeemacht" van J. H. K. de Roo van Alderwerelt. Nieuwediep 1866.

Hooijkaas (*J. C*). Repertorium op de Koloniale literatuur, van 1595 tot 1865, door Dr. W. N. du Rieu, 3e stuk. Amsterdam 1879 [Mevr. de Wed. Hooijkaas].

I.

The *India* list, civil and military. Julij 1879.

Javaansche almanak voor 1880. Samarang.

Jeekel (*C. A*). Eenige beschouwingen over „de waarheid over onze vestiging in Atjeh" van den Luit. Generaal J. van Swieten. 's Gravenhage 1879.

Jung (*C. E*). Australien und Neuseeland. Historische, geographische und statistische Skizze. Leipzig 1879.

Juijnboll (*A. W. T*). Jus shafiiticum. At-tanbîh auctore Abu Ishâk As-Shîrâzî. Lugd. Bat. 1879. [Auteur].

K.

Klinkert (*H. C*). Opstellen ter vertaling in het Maleisch, Leiden 1879, 8°.

Rĕrĕpèning tiang *Kristen*. Soerabaija 1873.

L.

Iki *lajang* among-tani, Samarang 1874.

Lazarus (*J*). A Tamil grammar designed for use in colleges and schools. London 1878.

Lindner (*B*). Altindische Nominalbildung. Nach den Samhîtas dargestellt. Jena 1878.

List of the vertebrated animals now and lately living in the gardens of the Zoological Society of *London*. Ibid. 1879 [the Society].

Low (*C. R*). History of the Indian navy (1613—1863). 2 vol. London 1877.

Luijmes (*A*.) en *C. H. W. Boers*. Algemeene orders, regle-

menten en instructien voor het Nederlandsch Oost-Indisch leger. 1831—1878. 3 deelen. Leiden 1879 [Auteurs].

M.

Njanjian sekola basa *Malajoe* rendah, Bagian jang I. Samarang.

Malaij magazine. Malacca 1821.

Gemakkelijk zakwoordenboek der Nederduitsche en laag *Maleische* talen. Batavia 1877.

Malleson (*G. B*). History of the Indian meeting 1857—1858. vol. 2. London 1879.

Marre (*A*). De l'arithmétique dans l'archipel Indien. Rome 1874, 8°.

Maxwell (*P. Benson*). Our Malay conquests, Westminster 1878, 8°.

Medlicott (*H. B.*) and W. T. Blanford. A manuel of the geology of India, 2 parts and map. Calcutta 1879. [Geological Survey of India].

Messchaert (*B. J*). Kitab batja dan tjeritera goena anak-anak di midras. Bahasa Malajoe. Soerakarta 1879.

Meijer (*W*). Ueber Calderons Sibylle des Orients. München 1879 [Königl. Baijer. Akademie der Wiss.].

Morel (*C. J*). Nieuw Nederlandsch-Maleisch en Maleisch-Nederlandsch woordenboek. Haarlem en Batavia 1877.

N.

Nachtigall (*G*). Sahärâ und Sûdân. Ergebnisse sechsjähriger Reisen in Afrika. Erster Theil. Berlin 1879.

Nederlandsch-Indische levensverzekering- en lijfrente maatschappij. Almanak 1880.

Statistiek van de regtsbedeeling in *Nederlandsch-Indië* over de jaren 1871—74 [Ned. Ind. Gouvernement].

Jaarboek van het mijnwezen in *Nederlandsch Oost-Indië*, 7e jaargang 2e deel, 8e jaargang 1e deel. [Idem].

Neurdenburg (*J. C*). Geschiedenis tegenover kritiek. Rotterdam 1864.

Niclou (*H. A. A*). Open brieven aan den heer G. T. W. Borel, naar aanleiding van zijn boek: »Onze vestiging in Atjeh." Samarang 1879.

P.

Peschel (*O*). Abhandlungen zur Erd- und Völkerkunde. Herausgegeben von J. Löwenberg. Band 3. Travaux de la troisième session du congrès international des Orientalistes, *St. Pétersbourg* 1876. Tome deuxième sous la rédaction de Baron V. de Rosen [Mr. N. P. van den Berg].

Pezzi (*D*). Aryan philology according to the most recent researches (Glottologia Aria recentissima) translated by E. S. Roberts. London 1879.

Pfeiffer (*Ida*). Meine zweite Weltreise. 4 Theilen. Wien 1856.

Pickering (*C*). Chronological history of plants; man's record of his own existence illustrated through their names, uses and companionship. Boston 1879. [Mrs Sarah Pickering].

Post (*C. L. T*). Over den waterstaat in Nederlandsch-Indië. Amsterdam 1879.

Prémare (*P*). Notitia linguae Sinicae. Malacca 1831. [J. E. Albrecht].

Q.

Quatrefages (*M. de*). Les Polynésiens et leurs migrations. Paris.

R.

Raffray (*A*). Voyage en Nouvelle-Guinée. Paris 1879.

Regnaud (*P*). La langue et la littérature Sanscrites. Paris 1879.

Reports from Her Majesty's consuls on the manufactures, commerce

etc. of their consular districts. 1875 part 1, 1877 part I, 1878 part. I (containing the reports of Her Majesty's consul at Batavia).

Roorda van Eijsinga (*S. T. W*). Nederland en Insulinde, Leerrede. 's Hertogenbosch 1868.

Röttger (*E*). Briefe über Hinter-Indien während eines zehnjährigen Aufenthalts daselbst. Berlin 1844.

S.

Schuurman (*J. A*). Eene bede uit Batavia aan de Evangelische Christenen in Nederland. Amsterdam 1869.

Iets over twee spotprenten in den Nederlandschen Spectator. Open brief aan *Ds. J. A. Schuurman* door X[2]. Batavia 1875.

Schwab (*M*). Des points-voyelles dans les langues semitiques.

Scudder (*S. H*). Catalogue of scientific serials of all countries, including the transactions of learned societies in the natural, physical and mathematical sciences. 1633—1876. Cambridge 1879.

Serat primbon massalah anjariossakèn bab ngalamattipoen tiang soepenå, kang anon miwah ingkang sahé kang pinanggih ing badannipoen. Samarang 1872.

Soerat tjeritera[r] jang banjak natsehat akan orang toea dan orang moeda jang soeka membatjanja dengan beringat dan berpikir. 2e druk Bandjermasin 1870.

Spenser St. John. The life of Sir James Brooke, Rajah of Sarāwak. London 1879.

Sual ampat puloh. Pengadjaran jang pendekh guna segala awrang jang suka masokh kapada agama mesehy. Ambon 1874. 12°.

T.

Thomson (*I. T*). Translations from the Hakayat Abdulla (bin Abdulkadar) Mūnshi. London 1874.

Tjebbes (*A. C*). Korte vertellingen voor de jeugd in Nederl. Indië. Samarang 1879.

Tromp (*Th. M*). De stam der Ama-Zoeloe (Zoeloes). Leiden 1879.

Tuuk (*H. N. van der*). Tobasche spraakkunst. Eerste stuk (klankstelsel). Amsterdam 1864.

V.

Versteeg (*W. T*). Atlas ija itoe kitab jang isinja gambargambar doenia dan sekaliën tanah. Leiden 1875.

Veth (*P. J*). Het eiland Sumatra. Amsterdam 1873.

Vliet (*L. Woudrichem van*). Internationaal regt. Regtsvragen over nederzettingen van niet-Nederlanders in den Nederlandsch-Indischen archipel. 3e stuk.

Haagsche hopjes door Piet *Vluchtig* II. Een tropische hitte voor een Indische specialiteit. Haarlem 1878.

W.

Waal (*E. de*). Onze Indische financiën, nieuwe reeks aanteekeningen [III. Zeemacht en aanverwante zaken].

Wallace (*A. Russell*). Insulinde: het land van den orang oetan en den paradijsvogel. Uit het Engelsch vertaald door P. J. Veth. 2 deelen. Amsterdam 1870.

Wiersma (*I. N*). Inilah kitab sual dan djawab deri hal hikajet Tuhan Isa dan kerdja segala rasul. Tanawangko.

Wilsen (*F. C*). Door vuur en water. Verhaal uit Midden Java. Leiden 1874.

Wijbrands (*Aem. W*). Gesta abbatum horti sanctae Mariae. Gedenkschriften van de abdy Mariëngaarde in Friesland. Leeuwarden 1879 [Friesch genootschap van geschied-, oudheid- en taalkunde].

Z.

Zimmer (*H*). Altindisches Leben. Die Cultur der vedischen Arier nach dem Samhita dargestellt. Berlin 1879.

Bijlage IX.

LIJST

DER LEDEN VAN HET GENOOTSCHAP

op ultimo December 1879.

Opperbeschermheer.

Z. M. WILLEM III,
Koning der Nederlanden.

Beschermheer.

Mr. J. W. VAN LANSBERGE,
Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië.

Bestuur.

Mr. T. H. der Kinderen, President.
Mr. N. P. van den Berg, Vice-president.
Mr. W. Stortenbeker.
Dr. L. W. G. de Roo, Thesaurier en redacteur der verhandelingen.
Mr. L. W. C. van den Berg, Conservator der handschriften.
W. P. Groeneveldt, Secretaris en conservator der oudheden.
K. L. van Schouwenburg, Redacteur van het tijdschrift.
J. E. Albrecht, Bibliothekaris en redacteur van het tijdschrift.
D. Gerth van Wijk.
H. F. Meijer.
D. F. van der Pant.

Eereleden.

Z. M. Somdet Phra Paramendr Maha Chulalonkorn, Koning van Siam.
Z. H. H. Alexis Alexandrovitch, Grootvorst van Rusland.
J. A. Bik, Amsterdam.
Dr. J. J. van Limburg Brouwer, Soerabaja.
Dr. A. C. Burnell, Tanjore (Madras).
Mr. J. A. van der Chijs, Batavia.
Drouin de l'Huijs, Blois (Loir et Cher, Frankrijk).
W. Gregory, 's Gravenhage.
K. F. Holle, Waspada (Preanger).
Dr. J. J. de Hollander, Breda.
Jhr. Mr. J. K. J. de Jonge, 's Gravenhage.
Dr. J. H. Kern, Leiden.
G. F. de Bruijn Kops, Batavia.
Dr. C. Leemans, Leiden.
Mr. H. D. Levijssohn Norman, 's Gravenhage.
Pangeran Adipati Ario Mangkoe Negoro, Soerakarta.
Dr. B. F. Matthes, Makassar.
Mr. P. Mijer, Utrecht.
E. Netscher, Batavia.
J. D. Fransen van de Putte, 's Gravenhage.
J. T. G. Riedel, Timor.
Raden Saleh, Buitenzorg.
Dr. Reinhold Rost, London.
Dr. G. Schlegel, Leiden.
L. A. J. W. Baron Sloet van de Beele, Leiden.
Jhr. F. V. A. Ridder de Stuers, 's Gravenhage.
J. van Swieten, 's Gravenhage.
Dr. H. Neubronner van der Tuuk, Boeleling (Bali).
Mr. A. J. Duymaer van Twist, Deventer.
G. H. Uhlenbeck, 's Gravenhage.
W. F. Versteeg, Amsterdam.
Dr. P. J. Veth, Leiden.

A. W. P. Weitzel, 's Gravenhage.
J. B. Baron von Wüllerstorff d'Urbair, Weenen.
Jhr. Mr. H. C. van der Wijck, 's Gravenhage.

Correspondeerende Leden.

P. J. B. C. Robidé van der Aa, 's Gravenhage.
Louis de Backer, Parijs.
Dr. A. Bastian, Berlijn,
D. J. den Beer Pontugael, 's Gravenhage.
W. F. A. Behrmauer, Dresden.
A. de Candolle, Parijs.
Dr. F. C. Donders, Utrecht.
E. Dulaurier, Parijs.
R. van Eck, Breda.
P. Favre, Parijs.
Dr. H. L. Fleischer, Leipzig.
Dr. R. Fruin, Leiden.
Dr. J. M. de Goeye, Leiden.
Dr. B. ter Haar, Velp.
Dr. H. C. van Hall, Amsterdam.
Mr. J. Heemskerk Az., 's Gravenhage.
F. von Hellwald, Cannstadt (Wurtemberg).
F. Hochstetter, Weenen.
P. Hofstede de Groot, Groningen.
Cd. Busken Huët, Parijs.
Dr. F. J. J. A. Junius, Tiel.
Dr. C. M. Kan, Amsterdam.
Dr. A. Kuenen, Leiden.
Emile de Laveleye, Luik.
P. A. Leupe, 's Gravenhage.
Dr. E. J. Loncq, Utrecht.
Aristide Marre, Parijs.
C. H. J. Graaf Meyners d'Estrey, Parijs.
Dr. A. B. Meijer, Dresden.

C. K. Niemann, Delft.
Dr. J. J. van Oosterzee, Utrecht.
Dr. C. W. Opzoomer, Utrecht.
Dr. J. Pijnappel, Leiden.
Jhr. Mr. J. K. W. Quarles van Ufford, 's Gravenhage.
A. Rutgers, Leiden.
P. Scheltema, Amsterdam.
K. Scherzer, Weenen,
Dr. H. Schlegel, Leiden.
Dr. J. H. Scholten, Leiden.
Sourindro Mohun Tagore, Calcutta.
Dr. A. Schreiber, Barmen (Pruissen).
Mr. B. W. A. E. Baron Sloet tot Oldhuis, Zwolle.
Dr. C. B. Tilanus, Amsterdam.
Mevrouw A. L. E. Bosboom Toussaint, 's Gravenhage.
Mr. C. Vosmaer, 's Gravenhage.
Mr. G. W. Vreede, Utrecht.
Dr. M. de Vries, Leiden.
Alfred Russel Wallace, London.
Dr. Th. Ch. L. Wijnmalen, 's Gravenhage.
Mr. J. P. P. Baron van Zuylen van Nyevelt, 's Gravenhage.

Gewone Leden.

W. J. Ankersmit. Batavia.
Jhr. D. F. van Alphen, Bezoeki.
Mr. F. L. Anthing, Europa.
H. M. Andrée Wiltens, Batavia.
R. C. Bakhuizen van den Brink, Batavia.
W. H. Senn van Basel, Batavia.
F. Beijerinck, Soerabaja.
Dr. P. A. Bergsma, Batavia.
H. G. Boumeester, 〃
J. C. Boijle, Siboga.
L. Brunner, Batavia.

Mr. L. A. P. F. Buijn, Batavia.
A. P. Cameron, Batavia.
H. D. Canne, Padang.
A. C. Claessens, Batavia.
F. S. A. de Clercq, Batavia.
G. J. Putman Cramer, Batavia.
E. Th. van Delden, Sumatra's Westkust.
Mr. H. van Dissel, Palembang.
G. L. Dorrepaal, Samarang.
J. G. L. Dücker, Magelang.
L. D. W. van Renesse van Duivenbode, Menado.
Mr. J. J. C. Enschedé, Soerabaja.
J. P. Sprenger van Eijk, Batavia.
Mr. J. C. van Eijk, Batavia.
J. Faes, Bangkalis.
J. Baart de la Faille, Tasikmelaya.
G. J. Filet, Menado.
A. H. G. Fokker, Batavia.
H. L. Franck, Batavia.
Mr. H. F. J. Francken, Soerabaja.
W. O. Gallois, Batavia.
B. Garnier, Batavia.
Dr. C. de Gavere, Soerabaja.
Dr. J. H. F. Sollewijn Gelpke, Ngrowo.
L. F. Gonsalves, Cheribon.
M. A. F. Goossens, Sumatra's Westkust.
L. W. Gribling, Batavia.
D. Groeneveld, Batavia.
H. Groeneveldt, Kotta Radja.
J. J. M. de Groot, Cheribon.
Dr. C. Gutteling, Batavia.
A. Guyot, Banda.
Mr. J. A. Haakman, Batavia.
J. Habbema, Fort de Kock.
Jhr. J. C. A. van Haeften, Batavia.

A. Haga, Batavia.
W. L. H. A. Harloff, Berbek.
J. C. van Hasselt, Palembang.
W. J. Havenga, Batavia.
P. H. van Hengst, Fort van de Cappellen.
Mr. C. A. Henny, Batavia.
Mr. J. E. Henny, Batavia.
Mr. G. T. H. Henny, Batavia.
H. van Heuckelum, Europa.
L. G. van der Hoek, Tondano.
E. H. B. Hofman, Ambon.
W. Th. van Horn, Sumatra's Westkust.
Dr. J. L'Ange Huet, Batavia.
C. A. L. J. Jeeckel, Soerakarta.
E. J. Jellesma, Menado.
K. H. de Jong, Pasoeroean.
A. J. H. van Kappen, Batavia.
C. Kater, Pontianak.
E. J. Kerkhoven, Sinagar (Preanger).
H. der Kinderen, Batavia.
Mr. H. Klein, Batavia.
J. Knebel, Grati (Pasoeroean).
J. C. G. S. Kraaijenoord, Madura.
Jhr. E. R. Kraijenhoff, Europa.
R. C. Kroesen, Europa.
T. C. J. Kroesen, Batavia.
J. C. Kummer, Magelang.
Mr. H. Kuneman, Batavia.
J. H. J. Laats, Tondano.
G. A. de Lange, Batavia.
G. Lebret, Pasoeroean.
J. W. van Leeuwen, Europa.
J. L. L. van Leeuwen, Sumatra's Oostkust.
C. P. Lohr, Jr. Batavia.
L. Th. Mayer, Kadoe.

Mr. P. A. Matthes, Menado.
H. J. Meertens, Batavia.
P. Meeter, Soerabaja.
J. W. F. J. Meinsma, Batavia.
Dr. G. L. Mens Fiers Smeding, Soerabaja.
Mr. J. P. Metman, Serang.
L. J. J. Michielsen, Batavia.
A. Mijer, Pekalongan.
C. de Clercq Moolenburg, Banjoemas.
F. H. C. van Motman, Buitenzorg.
J. G. Th. van Motman, Buitenzorg.
P. C. van Motman, Buitenzorg.
Mr. D. Mounier, Soerabaja.
O. M. de Munnick, Ternate.
Mr. S. C. H. Nederburgh, Batavia.
F. A. Nieuwenhuijzen, Padang Sidempoean.
Jhr. Mr. O. E. van Nispen, Batavia.
Mr. U. J. Huber Noodt, Europa.
F. B. Nunnink, Europa.
J. P. Th. van Nunen, Europa.
L. W. J. Olivier, Batavia.
C. W. van Oordt, Lampongs.
H. J. Oosting, Soemedang.
G. Oostergetel, Bandjermasin.
A. C. A. van Overstraten, Pasoeroean.
J. H. Pannekoek, Buitenzorg.
Mr. D. F. L. de Paulij, Batavia.
K. L. Pfeiffer, Batavia.
A. van der Ploeg, Sumatra's Westkust.
A. J. Pluijgers, Sumatra's Westkust.
Mr. P. Maclaine Pont, Batavia.
A. W. P. Verkerk Pistorius, Tondano.
C. F. E. Praetorius, Padang Pandjang.
H. E. Prins, Nederland.
Dr. H. M. D. van Riemsdijk, Fort de Kock.

J. J. Roelofs, Batavia.
F. Roorda van Eysinga, Klatten.
L. de Scheemaker, Deli.
D. W. Schiff, Riouw.
L. W. Th. Schmidt. Makassar.
L. F. Tuijl Schuitemaker, Probolinggo.
K. F. ten Siethoff, Billiton.
Mr. J. J. Smits. Toelong Agong.
A. H. K. Klokke van Steenwijk, Palembang.
H. E. Steinmetz, Wonosobo.
F. Denninghoff Stelling, Batavia.
D. F. Stoll, Wonopringo (Pekalongan).
Mr. J. W. J. Cohen Stuart, Samarang.
A. C. Suijk, Buitenzorg.
Mr. W. Tadema, Batavia.
Mr. J. H. Tersteeg, Europa.
P. F. Laging Tobias, Palembang.
J. L. van der Toorn, Fort de Kock.
G. A. L. Tröger, Batavia.
C. C. Tromp, Makassar.
G. J. van der Tuuk. Ambon.
Francis Twiss, Sumatra's Westkust.
A. G. Uljée, Menado.
J. C. Veenhuijzen, Batavia.
A. Fitz Verploegh, Passeroean.
H. Fitz Verploegh, Banjoewangi.
J. Verschuir, Sumatra's Westkust.
J. H. Vorstman, Batavia.
Mr. J. R. Voute, Samarang.
Mr. A. de Vries, Demak.
H. G. J. G. Vriesman, Boeleleng.
H. L. van der Waarden, Sumatra's Westkust.
Mr. E. G. D. G. Wassink, Batavia.
J. P. Jannette Walen, Batavia.
L. Wessels, Batavia.

R. J. L. Weijhenke, Batavia.
P. F. Wegener, Cheribon.
G. A. Wilken, Sumatra's Westkust.
K. F. Gerth van Wijk, Batavia.
Jhr. J. C. W. D. A. van der Wijck, Priaman.
B. van Zutphen, Benkoelen.
Raden Adipati Aria Koesoema Daningrat, Galoeh.
Raden Mas Adipati Ario Tjondro Negoro, Koedoes.
Raden Mas Toemenggong Ario Poerba Ningrat, Demak.

Buitengewone leden.

S. Binnendijk, Buitenzorg.
A. N. Clavier, Batavia.
N. Graafland, Europa.
L. H. Harmsen, Padang Sidempoean.
S. E. Harthoorn, Batavia.
J. van Kinsbergen, Batavia.
F. Kramer, Nias.
Raden Hadji Moehamed Moesa, Garoet.
Raden Karta Winata, Bandong.
B. N. J. Roskott, Europa.
J. E. Teijsmann, Buitenzorg.
J. A. Uilkens, Soerabaja.
F. C. Wilsen, Japara.

Eenige verbeteringen in den Catalogus der ethnologische verzameling.

I. D. MOHAMEDAANSCHE LANDEN TER WESTKUST.

7. Galang beganto.

7^c. Siba badjoe; — van gouddraad (makau) gewerkt, heet dit versiersel „tanti."

7^d. Galang gadang.

7^f. Tjoepah badjoe.

7^h. Koekoe tjangai.

7^b. Soebang gadang.

19—23. Gantoĕng-gantoĕng.

24. Dat met handvat heet pisau ladawan.

27. Siraoei of pisau raoei.

31. Kampijĕ belambah.

32. Tjĕranô loempoew.

33. Tjĕranô met tirai.

34. De groote heeten kapoeran gatah gadang; de kleine kapoeran gatah.

41. Kapoeran.

43. Ragô — (de van rôtan gevlochten manden heeten ragô, groote zoowel als kleine) — manganjam gilô is een zeker vlechtpatroon.

45. Kambah.

48. Tjampah — de houten borden die „paha" heeten zijn van een andern vorm.

49. Doelang.

50 en 54. Dĕlamaq en halai paha is 't zelfde.

51. Tjĕranô.

55. Tjampah.

63. Tampian.

66. Ook „kisoei" genoemd.

59. Talènang.
95. Model van een tambilang roejoĕng.
97. Tambilang bamatô.
99. Ladiïng — de gadobang, het slachtmes, heeft een anderen vorm.
102. Kilangan taboe.
104. Kampoan gambijĕ.
106. Kampoan minjaq.
105. Pangkoewĕ.
111. Modellen van pahè.
112. Parambah, mes om de sawah-dijkjes „pamatang" schoon te maken.
113. 114. Baliwoeng — de kleine heet papatijĕ.
121. Karoentoĕng.
122. Tanggoĕwq — handnet om in troebel water te visschen langs de oevers.
123. Tali papè.
124. Tali papè — de drijver heet oentang-oentang, het lood batoe-batoe.
127—128. Sangka poejoew.
130. Djariïng om boschhanen, ajam boerigo, te vangen; iedere strik afzonderlijk heet djarè, de lokhaan heet ajam pikè.
141. Degenstok, het lemmet heet matô toengkè.
149. De groote mand: kamboei bĕsahòq, een kleine gesloten mand: kampijĕ sandangan, een tabakskoker: kampijĕ timbakaŭ, huissieraden: gantoĕng-gantoĕng.
158. Koerambi.
159. Badi-badi.
163. Palataq mĕnsioe.
166. Pandòq. — De uit meerdere schakels bestaande heeten pandiïng.
167. Adòq.

168. Rabana — de kleinere.
174. Gandang, twee stuks.
174. Taboew, op de helft van de ware grootte.
181. Soebang boengô tandjoĕng.
183. Bĕrambong tadji.

BIJLAGE II.

Aan den Rijksbestierder van *Soerakarta*, Radhen Adhipati SOSRO-NĔGORO, wien ik ook in het openbaar mijn dank wensch te betuigen, ben ik het verschuldigd, dat ik heden avond het genoegen heb, der verzameling van het genootschap een rijke bijdrage aan te bieden. Aan mijn verzoek, in het begin van dit jaar gedaan, om lakons, vooral om dezulken, die dramatisch bewerkt zijn, werd onlangs door genoemden *Javaanschen* Groote welwillend voldaan door de toezending van den bundel, dien ik thans ter tafel breng.

Het manuscript is met een duidelijke hand geschreven; misstellingen en schrijffouten, daarin geslopen, zijn meest van dien aard, dat, bij eenige kennis van de taal en aandachtige lezing, het juiste woord al ligt daarvoor in de plaats gesteld kan worden.

De index wijst 43 *waijang-verhalen* aan. Alle zijn, op het laatste na, in zeer korte schetsen (*bĕbaloengan*) opgesteld.

Bij de rangschikking is geen critische volgorde in acht genomen; de plaatsing van de lakon *Brĕmono Brĕmani* levert daarvan een bewijs. Het stuk handelt over den cyclus vóór de Paṇḍawa's; terwijl de daaraan voorafgaande lakon *Balé Sĕgolo golo* en de daarop volgende *Djagal Abirowo* (*Abilowo*) beide genomen zijn uit het tijdperk van de jeugd der Paṇḍawa's. Ook uit het verhaal blijkt, dat deze twee onmiddelijk op elkâar behooren te volgen, daar aan het eind van de eerste een tooneel voorkomt, dat zich aan het begin van de laatste aansluit.

Eenige van de namen der lakon's komen overeen met die, welke in den bundel no. 129 uit Dr. COHEN STUART's nalatenschap en in de thans ter perse liggende verzameling voorkomen; te betreuren is het, dat bij de bewerking van de laatste niet van deze nieuwe bron gebruik kon worden gemaakt.

Het beloop van het verhaal komt in de meeste gevallen overeen met dat der gelijknamige lakon's in voormelde bundels. Ten bewijze daarvan bepaal ik mij tot de meergenoemde Balé Sĕgolo golo, die in het onderwerpelijk Hs. van de ons bekende teksten slechts daarin verschilt, dat hier ook het tweede huwelijk van *Brotoséno* met de prinses van *Prienggodhani*, *Dhèwi Ariemba*, *Gaṭoet kotjo's* moeder, in de lakon is gevlochten. In de meeste waijangstukken komt deze trouwens meer voor dan diens andere vrouw, *Nogogini*, *Ontobogo's* dochter en *Ontorĕdjo's* moeder, elders ook *Ontoséno* geheeten. Voorts wijkt het Hs., wat den inhoud betreft, nog van de andere varianten af in het tooneel na den brand, als *Koeroepati* zijn neven beweent en het lijk aanschouwt van zijn *ĕmban*, en niet van dien der Paṇḍawa's; terwijl *Dhoerna* dien vorst zijn weekhartigheid onder het oog brengt met de opmerking, dat de Paṇḍawa's, al waren zij nog in leven, toch niet aan het bewind van het rijk zouden mogen komen.

Doch waar soms een verschillende titel aan een geheel ander stuk zou doen denken, is het verhaal hetzelfde, dat onder een anderen naam in de bundels van 's genootschaps verzameling is vervat; getuige de vreemdklinkende titel van de lakon no. 30, *Tjotjoggan*, welks inhoud, uitgenomen enkele wijzigingen in de actie der personen, dezelfde is als van de lakon *Alapalappan Srikaṇḍi* of *Bangoen taman Maëro kotjo*.

De titels van de stukken in den nieuwen bundel luiden:

1. *Pangoekoehan* (verder in de lakon zelf *mangoekoehan*.)
2. *Ngroeno*, *Ngroeni*.
3. *Sri Mo Poenggoeng*.
4. *Bambang Pari kanan*.
5. *Polosoro rabi* (huwelijk van P.)
6. *Dhéwobroto* 〃 (idem van Dh.)
7. *Paṇḍoe laïr* (geboorte van P.)
8. *Norosomo*.
9. *Górŏwongso*.
10. *Bimo boengkoes* (geboorte van B.)

11. *Paṇḍoe popo* (dood en ramp van P.)
12. *Balé sĕgolo golo.*
13. *Brĕmono*, *Brĕmani.*
14. *Djagal abirowo* (*abilowo.*)
15. *Kongso ngabĕn tiang* (K. 's arena.)
16. *Sĕmar djantoer* (S. als rondreizende zanger.)
17. *Djolodhoro rabi* (huwelijk van Dj.)
18. *Karno* 〃 (idem van K.)
19. *Tjlĕkoeṭono.*
20. *Koeroepati rabi* (huwelijk van K.)
21. *Djoijodhroto* 〃 (idem van Dj.)
22. *Koemboijono.*
23. *Paṇḍowo dhoelit* (de P. als siriekalkverkoopers.)
24. *Gondhomono.*
25. *Krĕsno Boedjonggo.*
26. 〃 *Kĕmbang.*
27. *Rĕdjoeno rabi* (huwelijk van H.)
28. *Gatoet kotjo lair* (geboorte van G.)
29. *Tjitranggodho.*
30. *Tjotjoggan.*
31. *Lobaningrat.*
32. *Palgoenadhi.*
33. *Bambang kotjo.*
34. *Koentoel wilantĕn.*
35. *Romo Prasoe.*
36. *Abimanjoe géṇḍong.*
37. *Tjokronĕgoro.*
38. *Djoijo moertjito.*
39. *Bambang sĕtidjo.*
40. *Sombo lĕnglĕng* (S. bekoord.)
41. *Dhrĕsonolo.*
42. *Srĕnggotowati.*
43. *Irawan rabi* (huwelijk van I.)

Men ziet, dat er menige nieuwe titel op de lijst voorkomt. Uitgenomen die, waarover reeds met een enkel woord gespro-

ken is, worden verreweg de meesten dezer nieuwe lakon 's, niet slechts in naam, maar ook wat den inhoud aangaat, tot nog toe in 's genootschaps verzameling gemist, zoodat op hun bezit te meer prijs mag worden gesteld. Van eenige zal ik hier beneden aanleiding vinden het een en ander mede te deelen.

Tusschen de laatste en de daaraanvoorafgaande lakon zijn 32 *soeloek's* bijeengebragt, die verschillend zijn al naar gelang van de personen en de aan hen toegeschreven gemoedsstemming, wier optreden daarmede aangekondigd wordt. De plaatsing dier zangen als afzonderlijk deel, terwijl ze uit de anders vrij volledig bewerkte „*Irawan rabi*" geheel weggelaten zijn, moet worden verklaard uit de vrijheid van den waijangvertooner, om er, al naar de eischen van het oogenblik, meer of minder gebruik van te maken.

Tot completering van no. 128 uit Dr. COHEN STUART's nalatenschap, aan het eind van welk manuscript mede eenige fragmenten van de waijang-voordragt met name de *djantoeran's* zijn opgenomen, is deze verzameling *soeloek's* een goede aanwinst.

Geheel aan het slot van den nieuwen bundel wordt een toelichtende beschrijving gegeven van de zamenstellende bestanddeelen, waaruit de opvoering van het Javaansche tooneel bestaat, benevens een opgave van de begeleidende melodiën. In verband daarmede is het niet ondienstig, de aandacht te vestigen op hetgeen in no. 22 en verv. van den afgeloopen jaargang der *Bromartani* in den vorm van dialogen is geschreven.

De eerste lakon is merkwaardig, omdat daarin de sagen en legenden gevonden worden, die thans nog bij de landbouwende volksklasse (*tani*) in omloop zijn. Ze zijn met de in den Javaanschen geest voortlevende mythen der Indische goden in de lakon tot een zamenhangend geheel verwerkt, dat een factor uitmaakt van het nog te weinig bearbeide veld in de beoefening van het Javaansche wezen, het Javaansche syncretisme, en stof oplevert tot vergelijkende studie met de oud-Indische godenleer. De lakon *Mangoekoehan* is het middenfragment van

de *Manik moyo* en wel dat gedeelte, hetwelk in Winter's vertaling p. 31 t/m 79 beslaat (zie tijdschr. voor *N. I.* 1842 dl. I), met eenige daarin gebragte wijzigingen, die het gevolg zijn van de dramatizering van het onderwerp en van de willekeurige wijze, waarop de Javaan zijn litterarische voortbrengselen omwerkt. Wat het eerste betreft, vergelijke men den strijd, tusschen *Batoro Wisnoe* en *Kologoemarang*, voortgevloeid uit de beleediging door den laatste des eersten vrouw aangedaan, met de daarmede overeenkomende episode in de Manikmoyo. Blijkbaar is in de lakon die strijd bijgevoegd, om er meer actie aan te geven. Andere afwijkingen betreffen o. a. het onderling verschil in de legende omtrent het ontstaan van sommige veldgewassen en veldplagen (ômô).

Het beloop van het verhaal komt hierop neder.

Batoro Bromo geeft aan *Hjang Goeroe* kennis, dat hij op zijn rondreizen om de wereld (*nglanglang djagadh*) een wezen in den oceaan ontdekt heeft, dat zich in stille afzondering de taak van immer te zwijgen opgelegd heeft. Goeroe gelaste de oorzaak van de beroering der elementen, welke die ascetische verrigting ten gevolge heeft, te doen ophouden. *Bambang Kanékopoetro*, zoo heet het wezen, weêrstaat alle pogingen, door de goden aangewend. Goeroe gaat zelf en verneemt eindelijk van hem zijn naam, zijn afkomst en zijn verlangen. Hij is de zoon van *Rĕsi Kanéko* van *Ngatasangin*, de kleinzoon van *Dhĕrmodjoko* en achterkleinzoon van *Dhĕrmodjoijo*, niets anders wenschende dan de *kamitoewa* der goden te worden; daaraan wordt voldaan. In het hemelrijk, in tegenwoordigheid der schare hemellingen, deelt hij mede, boven den invloed der menschelijke behoeften te staan, krachtens het bezit van de *tjoepoe rĕtno dhoemilah* (¹). Goeroe neemt ze in de hand, doch ze ontglipt hem en valt immer door tot in de zevende aarde, waar ze in den mond van *Hjang Ontobógó* te regt komt en zich aan zijn

(¹) In zeker opzigt de Indische doos van Pandora te noemen.

staart bevestigt (1). De afgezonden goden dringen zelfs tot in zijn ingewanden, om naar de doos te zoeken; zij zijn verbijsterd en raken er met elkander slaags; Kanékopoetro brengt hen eindelijk weêr op het regte spoor. Goeroe, in het bezit der doos gekomen, kan ze niet openen; Kanékopoetro doet het voor hem en een klein wicht van de vrouwelijke kunne komt er uit te voorschijn, dat door een bad met het *gégé*-water weldra in een verblindend schoone maagd verandert, die den naam van *Tiksnowati* ontvangt. Goeroe is op haar bekoord; op zijn huwelijksaanzoek stelt zij de voorwaarde, dat haar gegeven zou worden het voor immer honger stillende voedsel en het eeuwig durende kleed. Goeroe kiest *Baṭoro Kôlô's* zoon, *Kôlôgoemarang*, om daarnaar te zoeken, hem daarbij het voorregt toekennende, om zich eenige vrijheden te veroorloven. Deze komt in het rijk van *Baṭoro Wisnoe* en doet diens vrouw *Dhewi Sri* onbetamelijke voorstellen; er ontstaat daardoor een strijd, waarbij Wisnoe het onderspit delft en de vlugt zoekt in het ligchaam van den vorst *Mangoekoekan* in het rijk *Mĕnḍang kamolan*, na zijn vrouw daarvan vooraf in wetenschap gesteld te hebben, Sri wordt steeds door Kôlôgoemarang vervolgd, die krachtens haar vervloeking in een zwijn verandert.

Brômô ontvangt den last, om de zeven titans, die zich in het woud *Kĕntring krĕḍogono* genesteld hebben, te verdelgen. Op *Poeṭoet Djantoko* na, die een ascetisch leven leidt, ondergaan zij allen dat lot.

Goeroe wordt intusschen ongeduldig en wil Tiksnowati tot de liefde dwingen, die uit verdriet sterft. Kanékopoetro voert het lijk, op bevel van Goeroe, naar Mĕnḍangkamolan, om het te

(1) Hieruit is zeker af te leiden, dat aan die godheid in drakengedaante het bezit van de *sangkalpoetoeng*-olie wordt toegeschreven, waarmede hij in een andere akon zijn schoonzoon *Brotoséno* geneest, die door de *Koerawa's* in den put *Djolotoenḍo* is geworpen. Daaraan is ook zeker het volksgeloof ontleend, dat die heelende olie gevonden wordt in den staart van sommige denkbeeldige slangen, die onder verschillende benamingen in de verbeelding der inlanders bestaan.

begraven in het voormelde bosch, dat door Bromo van geboomte gezuiverd is.— *Djokopoering*, zoon van vorst Mangoekoehan, belast zich met de ter aarde bestelling en Kanékopoetro houdt bij het graf de wacht, dat van een omheining van zoet hout (*kajoe-lĕgie*) wordt voorzien, dat is namelijk het suikerriet. Uit het hoofd van Tiksnowati ontstaat de kokos, uit het haar de arènpalm, uit de handen de pisang en uit het schaamdeel de padi, terwijl verschillende aardvruchten (*pologoemantoeng*, *polokasiempar*) uit het lijf en andere (*polokapĕndĕm*) uit de ingewanden voortkomen. Alles breidt zich uit en alzoo ontstaan sawah- en tegalvelden.

Vervolgens wordt gesproken over eenige transformatien van Goeroe en zijn gemalin *Dhèwi Oemo* in verschillende gewassen; de laatste gaat eindelijk in de gedaante van zeker hoog opschietend gras over, maar kan zich, ondanks alle transformatiën, niet aan de alziendheid van Goeroe onttrekken; daarom wordt haar magt *djowo* (onvervormd) en de door haar beligchaamde grassoort nog ten huidigen dage *djawan* genoemd.

De eerste rampen, die het veldgewas treffen, komen voort uit de gedaante-verwisseling van god *Ĕmprit Andjolo* en zijn gemalin in de vogels van dien naam; uit hun vervolging door den wachter *Ki Boeijoet* en uit de omstandigheid, dat zij de bloemkolf van den arèn tot toevlugtsoord kozen, waar *Ki Boeijoet* met een kapmes naar hen smeet, vloeit de ontdekking van den zoeten palmwijn voort.

Nu komen andere plagen de veldgewassen bezoeken. Djantoko's (1) zonen: *Tĕmbaloeng*, *Djinodho*, *Walangsangit*, *Mĕnṭĕk* (2), *Kolomoerti* of *Sapi Goemarang*, *Kĕbó Kolosrĕnggi* en *Mĕndjangan Rĕṇdi* komen, door honger gedreven, op het plantsoen af. *Ki Andhong Ḍaḍapan* te *Mĕṇdanagoeng*, daartoe aangezocht, verleent hulp door het zenden van een piekstok van *sówó*-hout en twee

(1) Men herinnere zich, dat *Djantoko* onheil, ramp beteekent.

(2) De naam van zekere ziekte van het padigewas.

boden, *Tjondhromowo* en *Waijoengijang* (1) geheeten. Ook van *Gadingmawoekir* komt bijstand, bestaande uit een staf van bamboe-gading en zijn zoons Radhèn *Sĕngkan* en *Toeroenan*. Aldus toegerust trekt vorst Mangoekoehan tegen de wilde dieren ten strijde, die groote verliezen in zijn leger te weeg brengen.

Eindelijk worden, ter ontwikkeling hunner bovennatuurlijke begaafdheden, Tjondhromowo met ongekookt rijstwater (*lĕri*) en Waijoengijang met het nat van een jonge kokosnoot overgoten en er ontstaan uit hun haren respectievelijk tal van katten en honden, die met goed gevolg het zwijn Tĕmbaloeng en de rat Djinodho bevechten.

Dhèwi Sri, steeds vervolgd, gaat over in de gedaante van padi; haar vervolger, Kologoemarang, met den staf van bamboe-gading doodelijk gekwetst, sterft en uit zijn bloed ontstaat de *wĕrĕng*. (2) Uit den sôwô-houten piekstok komt een groote slang voort. (3) Uit de rotsblokken, die onder de pooten van Kolomoerti, Kolosrĕnggi en Mĕndjangan rĕndi vergruizen, treden respectievelijk koeijen, buffels en herten te voorschijn. Radhèn Sĕngkan brengt uit zijn mannelijke roede de *woeroek wilatoeng* (waarmede verstaan wordt een juktouw van rotting) en Radhèn Toeroenan uit datzelfde ligchaamsdeel de *pĕndjalin-tingal* voort (een gezochte soort van rotting voor zweepen); zij heffen hun wapens op en de koeijen en buffels verliezen daardoor hun kracht; maar de herten schrikken op en nemen de vlugt, van daar dat ze tot heden niet onder de heerschappij der menschen staan, maar zeer bevreesd voor deze zijn.

Het parabolische, zoowel in deze wijze van voorstelling, als de verdichting omtrent den oorsprong der gewassen, zal den

---

(1) De namen *Tĕmbaloëng* voor zwijn, *Djinodho* voor rat, *Waijoengijang* voor hond en *Tjondhromowo* voor kat, komen nog in het dagelijksch leven voor, in gelijken zin als „*Reintje*" de vos; met welken laatstgenoemden naam de vorigen den oorsprong uit de paramythie gemeen hebben.

(2) Een soort bladluis, die zich gewoonlijk aan ziek padigewas zet.

(3) Men vergete niet dat de grootste slangensoort op Java *sôwô* wordt genoemd.

lezer niet ontgaan zijn. De naam *Gading* mawoekir, aan wien de staf van *bamboe gading* als attribuut is gegeven en zijn vaderschap van Radhèn Sĕngkan en Toeroenan, die de rotting voortbragten, doen denken aan een zinspeling op de verwantschap van deze met gene reuzen-gramineesoort. — Zelfs zou een figuurlijke beeldspraak gezocht kunnen worden in de voorstelling, dat de padi, die tot hoofdvoedsel strekt en daarom in figuurlijken zin als de onderhoudende kracht kan beschouwd worden, ontstaan zou zijn uit het vrouwelijk geslachtsdeel, het zinnebeeld van de kiem van het voortbrengend vermogen.

De tweede lakon *Ngroeno Ngroeni* speelt eveneens in de godenwereld en verdient misschien opmerking om het daarin beschrevene ontstaan van de griffioenen *Sĕmpati* en *Djotayoe*, die slechts ééns in een ander waijangstuk voorkomen, namelijk in de episode, dat *Romo* 's gemalin, *Dhèwi Sinto*, door *Rawono* is ontvoerd. De eerste is degene geweest, die *Anoman* en de zijnen van de bijziendheid verloste, toen zij, naar *Ngalĕngko* gezonden, in den valstrik van *Dhèwi Sayĕmbodhro* vielen. Van de tweede wordt gewag gemaakt, toen Romo, naar zijn vrouw zoekende, een vogel, zoo groot als een berg, met menschelijke hoedanigheden ontmoet, die hem mededeelt, dat zijn (Romo's) vrouw door Rawono is weggevoerd.

Het verhaal uit de lakon luidt als volgt.

Goeroe verneemt, dat de oorzaak van de beroering der elementen de vorst van *Parangkoemolo*, *Sĕngkantoeroenan*, (¹) is, die de vrouw van den zonnegod, *Batoro Soerio*, tot de zijne verlangt. Als patih van dien vorst wordt *Djaksindhro* genoemd.

Nu wordt het tooneel geschetst, waarin B. Soerio zijn beide gemalinnen, *Ngroeno* en *Ngroeni*, verhaalt, wat Sĕngkantoeroenan begeert en daarna zijn dagelijksche bezigheden gaat verrigten, namelijk aan de zon haar loop te geven.— Aan Ngroeno en Ngroeni is ieder een ei gegeven, van god Goeroe afkomstig;

(¹) Tusschen dezen en de personen in de vorige lakon, uit wier namen deze is zamengesteld, is, zoo als vaak met lakon's het geval is, geen verband te zoeken.

zet ei van de eerste heeft twee vogels voortgebragt, dat van de laatste slangen. De beide vrouwen houden zich onledig met elkaar raadsels op te geven.— „Is de koe *Andhini* van het mannelijk of vrouwelijk geslacht?" Ngroeno raadt het eerste en gaat zich daarvan overtuigen, waarbij blijkt, dat het dier, waarop de oppergod gezeten is, van beider geslacht is (*abôgô-poeroes*).—Het leven van beider voedsterlingen is op het spel gezet, daarom tricheert Ngroeni en verbergt het mannelijk deel der koe tusschen de achterbeenen; Ngroeno verwijt haar hare valschheid. Daaruit ontstaat tweespalt, die zich weldra overplant op de slangen en vogels. Ngroeno, verbolgen, vervloekt haar rivale in de gedaante van een *rasĕksi*. In den schemeravond komt B. Soerio weder t'huis; de vervloekte roept zijn hulp in tot verlossing van de haar opgelegde straf, maar hij verwijst haar daarvoor naar *Batoro Wisnoe*. Aan de slangen en vogels worden nu namen gegeven, waarom ze reeds aan hun voedsters gevraagd hadden. Twee groote slangen krijgen den naam van *Nogo rodjo* en *Nogo gombang*, de overige kleinere worden *wiso* (venijn) geheeten. De vogel zonder staart wordt *Sĕmpati* en de andere met den langen staart *Djotayoe* genoemd, met last aan dezen, om B. Wisnoe te dienen.

Voorts wordt weêr de draad opgevat van het verhaal omtrent de boden van Parangkoemolo, die gezonden zijn met een huwelijksaanzoek aan Soerio 's gemalin. Een strijd tusschen hemellingen en titans in *Ngrĕpatpanasan* (het grensgebied van het godenrijk met de benedenwereld) volgt daaruit voort. Narodho vraagt hulp van Wisnoe, die toevallig Ngroeni bij zich ontvangt, om verlossing (*pangroewat*) te vragen van de titane-gedaante, waartoe zij gedoemd is. Haar wordt daarvoor de taak opgelegd, om *Djotowati*, dochter van vorst Sĕngkantoeroenan, te ontvoeren. Zij voldoet daaraan en bekomt het gewenschte loon. Ook Djotaijoe komt en wordt door Wisnoe als zoon geadopteerd. Deze beveelt hem Narodho te vergezellen en de titans te bevechten, waaraan met goeden uitslag gevolg wordt gegeven. B. Soerio komt nu, om de weder tot haar vorige gedaante teruggekeerde gemalin terug te

vragen; Wisnoe heeft er niets tegen, maar zij zelf verkiest niet mede te gaan; een strijd tusschen de beide echtelingen beslist ten nadeele van den man. God Goeroe geeft de geschaakte princes Djoṭowati aan Djoṭaijoe tot vrouw.

De vorst Sĕngkantoeroenan trekt daarna zelf tegen de hemelbewoners op, maar wordt door *Baṭoro Baijoe* verslagen.

Van elke lakon den inhoud mede te deelen, zou me nu te ver leiden. Mij rest nog een enkel woord te spreken over het laatste stuk, dat, zoo als gezegd is, in dramatischen vorm bewerkt is.

Te regt hecht de Hoogleeraar H. Kern aan deze soort van behandeling meer waarde dan aan de korte schetsen. Bevatten de laatsten slechts een opsomming van feiten, bij de eerste ligt de subjectiviteit van den Javaanschen bewerker meer ten grondslag, vooral daar, waar hij eigen fantasie en ideaal volgt.

Al mag er in de behandeling weinig oorspronkelijkheid wezen en overal dezelfde stempel zich afdrukken op dramatiek en lyriek, zooals o. a. duidelijk in het oog valt in de beschrijving van vorst *Dhworowati* en zijn rijk op de eerste bladzijde van de *Irawan rabi*, welke aan de eerste *djantoeran* van de *Prĕgiwo* herinnert, toch valt het treffende niet te ontkennen van die wonderlijke mengeling van begrippen omtrent de bron van oeconomische welvaart, — zuiverder dan men het blootweg zou verwachten, — en omtrent majestueuze pracht en magt, naar Javaansche opvatting, naast valsch vernuft in woordenspel.

Laten we den steller hier een eind weegs volgen.

Na den gewonen aanhef, aan het recitatief eigen, worden de inborst, de geest en de doorluchtige naam van dien vorst met allegorische beelden voorgesteld, als te zijn verlicht en wijd en zijd vermaard (*paḍang djagaddhé*, *gĕḍé oborré*, *ḍoewoer koekoessé*, *adhoh koentjaranné*). — De hoofdplaats heeft ter regter zijde de zee, ter linker een tot lusthof herschapen bosch (*patjangkraman*), aan de achterzijde verheffen zich bergen, aan de voorzijde ligt de haven. Om die reden vestigen er zich velen, die er aanvankelijk kwamen om handel te drijven. Tusschen

het aanzien van stad en dorpen bestaat geen onderscheid; de huizen zijn er vlak aan elkander, nok aan nok gebouwd. De landouwen strekken zich langs het strand uit. De bewoners leggen zich uitsluitend op den akkerbouw toe; geen booswichten zijn er, uit vreeze voor den vorst. Met de openbare veiligheid is het zoo geschapen, dat *Pĕtienggie*, *Wasi*, *Djadjanggan*, *Tjantrik* noch *Mangoeijoe* hun deur sluiten; het vee blijft gerust op de weide. Door de wijsheid van 's vorsten geest koestert geen der onderdanen een spijtig gevoel in den boezem en hebben landstreken (*djadjahan*) niet uit kracht van wapenen maar vreedzaam (*sangking aris*) zich onderworpen.

Tot zoo ver is de schets der pen waardig van iemand, die op verlichting aanspraak mag maken; maar nu volgt: Alles wat schoon en voortreffelijk in het land is, wordt den vorst aangeboden, schoone maagden worden hem aangeboden voor *bĕdŏijŏ* en *sriempi*. Zijn medevorsten is hij genegen, zijn onderdanen liefderijk en gunstig gezind, den goden gehoorzaam. De vorsten der omliggende rijken werpen zich voor hem ter aarde (*toemĕloeng*), die van verder gelegene landstreken buigen zich voor hem neder (*toemijoeng*). — Zijn naam is vorst *Krĕsno*, ook *Ari Moerti*, *Sri Patmonobo*, *Baṭoro Késowo* en *Praboe Dhanardhono*.

Van die namen wordt uitlegging gegeven en de bron verklaard, waaraan ze ontleend zijn. Tusschen den laatsten en den naam van zijn zwager, *Dhanandjoijo*, wordt een toepasselijke woordspeling gemaakt. — Aan de pracht en den rijkdom van de hofstaatsie wordt nog meer luister bijgezet door de schildering van allerlei menschelijke gedrochten, die tot het gevolg behooren. De ḍalang eindigt zijn beschrijving met te zeggen, dat de glans der zon verbleekt, bij een vergelijking met de kostbaarheden aan 's vorsten kleedij; van verre gezien verdwijnt zijn menschwording en gelijkt hij op god *Wisnoe* in ware gedaante (*angédjo wantah.*)

Ook in ander opzigt is veel overeenstemming tusschen dit tooneelstuk en de Prĕgiwo te bespeuren, waarmede het de afkomst van de hofḍalang's te *Solo* gemeen heeft . Men lette

slechts op de navolgende, onderlinge overeenkomst in de inkleeding en stoffering van het onderwerp: het aanstaande huwelijk tusschen de wederzijdsche kinderen van vorst *Dhworowati* en zijn zwager *Djanoko*, de in den weg gekomen beletselen tegen de voltrekking van het huwelijk door het gelijktijdige huwelijksaanzoek van den vorst *Koeroepati* ten behoeve van zijn zoon, de rol van *Gaṭoetkotjo* als beschermer van zijn jeugdigen neef, de zamenkomst der verloofden in den waterkoepel en hun vereeniging door bemiddeling van een medebelanghebbenden broeder of zuster.

De intrigue van het stuk laat zich in het kort volgender voege zamenvatten.

Door overreding van *Bolodhéwo* wordt de verloving van zijn broeders- (*Krĕsno*, vorst van *Dhworowati*) dochter, *Sitisari*, met *Irawan*, *Djanoko's* zoon, ter wille van den *Ngastinoschen* prins, Radhèn *Lĕksomono Mondhrokoemoro*, verbroken. Djanoko voelt daarover gramschap en zendt Krĕsno's oudere dochter *Sitisĕndhari*, die reeds met den zoon van den eerste, *Ongkowidjojo*, getrouwd is, naar haar vader terug, met een uitdaging in verbloemde taal. Irawan wordt haar tot geleide gegeven, waaraan Gaṭoetkotjo wordt toegevoegd. Beide mannen verbergt zij, bij aankomst in haar vaders paleis, in den lusthof en weet des nachts haar jongere zuster bij haar minnaar te brengen. Terwijl nu het jeugdige paar minnekoost, zinnen daar buiten de afgezondene boden van den titanenvorst *Koeroṇdogĕni* op middelen, om de prinses voor hun heer en gebieder te ontvoeren. Zij ontgaan Gaṭoetkotjo 's scherpe blikken niet, die hen aantast en een hunner verslaat. Op aanraden van Sitisĕndhari voert hij de beide verloofden heimelijk met zich mede naar *Ngamarto*. Sitisĕndhari verzint daarop de list, aan haar vader te zeggen, dat haar jongere zuster door titans is weggevoerd, van welke een door den hofbewaarder is gedood. *Dhoerno*, die de huwelijksplegtigheden van den prins Lĕksomono met Krĕsno is komen bespreken, verzoekt lijkschouwing van den verslagene, bij wien geen wonden aanwezig zijn en de dood door verwur-

ging moet veroorzaakt zijn. Daar het Gaṭoetkotjo 's gewone wijze van strijden is, zijn tegenstander den nek om te draaijen (*ngoentir goeloe*), ligt het voor de hand, dat hij den doodslag en de ontvoering moet bedreven hebben. Bolodhéwo trekt met gevolg tegen *Bimo* op, Gaṭoetkotjo 's vader, om het meisje en tevens straf voor den dader te eischen. Daarover in woede ontstoken, grijpt deze den aanmatigenden eischer aan en mishandelt hem, daarin door zijn zoon bijgestaan. Krĕsno komt zijn broeder ter hulp en neemt het onweêrstaanbaar wapen, de *tjokro*, in de hand en ieder een vliedt heen; zelfs Djanoko durft hem slechts heimelijk van achter aan te vallen en te omknellen. Een verzoening komt vervolgens tot stand, na wederkeerig goedgekeurde voorwaarden, dat Sitisĕndhari weêr tot haar man zal terugkeeren en in de vereeniging der verloofden wordt berust.

Ik meen met het bovenstaande te kunnen volstaan, om het genootschap te mogen aanbevelen, een afschrift te laten vervaardigen van het mij vereerde manuscript en daaraan in 's genootschaps verzamelingen een plaats te geven.

BIJLAGE III.

Ingekomen boekwerken gedurende het 1e kwartaal 1879.

Amorie van der Hoeven (*H. A. des*). De cirkelgang der menschheid.

Andrea (*D'*), *Fr. Lurrani*, *E. Reali*. La Cour de Rome et les Jésuites.

Sair akan peringatan tjarita pri hal negri *Atjeh*.

Almanak orang mesehi pada tahon 1876, 77, 79.

——— (Takwin) atau hitoengan hari, boelan, tahon orang mesehi 1878 en 1879.

Amsterdams journaal, vervattende kortelijk van dag tot dag, alles watter gepasseert is van den 30 Julij tot den 4 Augustus des jaars 1650.

Nederlandsch-Oost-Indisch *Afrikaansch* Comité.

Circulaire dd. September 1877; met de daarbij behoorende bijlagen.

Eerste jaarverslag.

Rapport van den heer Cambier over zijn eersten verkenningstogt.

Penseés de *W. R. Adema*.

Boekery der Stad *Amsterdam*. Catalogus, 6e gedeelte.

Beschrijving van den kraton van Groot *Atjeh*.

Bergsma (*W. B.*) Over de agrarische toestanden op Midden Java.

Bosch (*W.*) Een woord over de kolonisatie onzer O. I. bezittingen.

Journal Météorologique de Tycho *Brahe* tenu à Uraneborg, isle de Hveen, pendant la période 1582—1597 etc.

Boekoe peladjaran boewat anak-anak bergoena aken mengenal letter Olanda.

Buijn (*L. A. P. F.*) Het ontwerp van wet tot vaststelling der gronden, waarop ondernemingen van landbouw en nijverheid in *Ned.-Indië* kunnen worden gevestigd.

Boddaert (*P.*) Natuurlijke historie van nieuwe en nog weinig bekende soorten van dieren, uit het Latijn vertaald.

Batenburg (*D. van*) Gids op eene reis van en naar *Java* met een koopvaardijschip.

Bergsma (*Dr. P. A.*) en *L. Backer Overbeek*. Bijdrage tot de kennis der weêrsgesteldheid ter kuste van *Atjeh*.

Vereeniging ter bevordering van Christelijk Maleische lectuur te *Batavia*. Traktaatjes in het Maleisch.

Buren Schele (*A. D. van*) Keur van gedenkwaardigheden uit de geschiedenis van *Nederlands Oost-* en *West-Ind.* bezittingen voor jongelieden, met platen.

Letterproef van de landsdrukkerij te *Batavia* 1878.

Boeles (*W. B. S.*) Frieslands hoogeschool en het rijks-atheneum te Franeker, deel I.

Royal Dutch Meteorological Institute. *Buys Ballot:* Suggestions on a uniform system of Meteorological Observations.

Vervolg op de verzameling van de voornaamste ingekomene en uitgegane stukken, behandeld in de vergaderingen van de kamer van koophandel en nijverheid te *Batavia*.

Berg (*J. Z. van den*) Boekoe atoeran soerat.

Boudewijnse (*J.*) Alphabetisch overzigt van het werk van den heer *S. van Deventer Jzr.* Bijdragen tot de kennis van het landelijk stelsel op *Java*.

Vereeniging: Het Kwitangsche *begrafenisfonds* te *Batavia*. Statuten en huishoudelijk reglement. Soerat peratoeran ataoe reglement.

The Empire of *Brazil* at the universal exhibition of 1876 in Philadelphia.

Bradley (*John*) A narrative of travel and sport in *Burmah*, *Siam* and the *Malay Peninsula*.

Bleeker (*P.*) Nieuwe bijdragen tot de kennis der bevolkingstatistiek van *Java*.

Bickmore (*A. S.*) Reizen in den *Oost-Ind.* archipel, uit het Engelsch vertaald door *J. J. de Hollander;* 2 deelen.

Borel (*G. F. W.*) Onze vestiging in *Atjeh* critisch beschreven.

Castilho (*A. F. de*) Os fastos de Publio Ovidio Nasão com traducçao em verso Portuguez etc. 3 tomi.

Craandijk (*J.*) Het *Nederlandsch* zendeling-genootschap in zijn willen en werken. 2e druk.

Congrès international des orientalistes. Compte-rendu de la première session. Paris 1873, Tom 1—3.

Castilho (*A. F. de*) Theatro de Molière, 1—5.

Coeverden (*C. C. L. van*) Uit den loopbaan van een Nederl.-Indisch ambtenaar.

Cordier (*H.*) Bibliotheca Sinica. Dictionnaire bibliographique des ouvrages relatifs à l'empire Chinois. Tome I, 1er fascicule.

Recht Ghebruijck ende Misbruijck van tijdlicke Have. Wellekers sinrijcke afbeeldingen van *D. V. Coornhert* zijn bedacht, ook met zijn eijgen hand in 't koper gesneden.

Cassell's illustrated history of India by *J. Grant.* 2 vols.

Digby (*W.*) The famine campaign in Southern India. 2 vols.

Doren (*J. B. J. van*) Noodzakelijk handboek voor hen die naar Ned.-Indië vertrekken.

Duke (*J.*) How to get thin; or bathing in *India.*

Eekhout (*R. A.*) Opmerkingen over het kultuurstelsel en bedenkingen tegen de afschaffing der heerendiensten enz.

Eckstein (*Ch.*) New method for reproducing maps and drawings.

E. M. C. B. Iets over Marine in *Oost-Indië.*

Enklaar (*E. C.*) Beschouwingen aangaande de gedragslijn, welke wij omtrent *Java* behooren te volgen.

Eeden (*C. H.*) The fifth continent with the adjacent islands.

Frauenfeld (*G. R. von*) Die Grundlagen des Vogelschutzgesetzes.
Fokken (*F.*) Praktische handleiding voor reizigers van het Nieuwediep naar Batavia door het Suez-kanaal met de booten der Stoomvaart-Maatschappij *Nederland*.
Fell (*W.*) Indices ad Beidhawii commentarium in Coranum.
Favre (*P.*) Dictionnaire Javanais-Français.
——— Grammaire de la langue Malaise.
Bollettini del quarto congresso internazionale degli orientalisti in *Firenze*. Septembre 1878.
Friederich (*R. H. Th.*) Bemerkungen über einige Bilder des indischen Thierkreises nach alt-Javanischen Monumenten.
Forbes (*C. J. F. S.*) British Burma and its people.

Graafland (*N.*) Bahuwa inilah Din-Hari: ja itu: kitab pada guna segala anak jang tahu batja sedikit.
Gubernatis (*A. de*) Gli scritti del padre Marco Della Tomba missionario nelle Indie Orientali raccolti ordinati ed illustrati sopra gli autografi del Museo Borgiano.
Gevers Deijnoot (*Jhr. Mr. W. T.*) Herinneringen eener reis naar Nederl.-Indië in 1862.
Gonggrijp. Bijbelsche verhalen met Arabische letters.
Gréhan (*A.*), le Royaume de Siam. 4e edition.
Gorkom (*K. W. van*) Handleiding voor de kinakultuur in den O. I. archipel.
G. Een brief uit de Oost.
Giles (*H. A.*), a glossarij of reference, on subjects connected with the far East.

Havelaar (*Max*) Waarheen? Een woord aan de lezers.
Hermas. Aan wien de schuld?
Heijdenrijck (*C. J. A.*) Het ministerie Heemskerk-Hasselman.
Hoezoo (*W.*) Javaansch spelboekje.
Handleiding voor de koffijcultuur in het Javaansch.
Hergt (*O.*) Die Valenztheorie in ihrer geschichtlichen Entwickelung und jetzigen Form.

Holle (*K. F.*) Bijdragen tot de kennis der ziekten en plagen van het padi-gewas.

Hermas. Wat kan den Javaan tot vrijen arbeider vormen?

Hayden (*F. A.*) Annual report of the United States geological and geographical survey of the territories, for the year 1873.

Kitab Masmoer dan njanjian indjil akan dipakekan dalam perhimpoenan orang mesihi di tanah *Hindija* Nederland.

Hadet Bathin.

De *Indische* letterbode. Jaarg 1 — 3.

Indische Gids. 1879. Januarij en Februarij.

Javaansche almanak voor 1879.

Ontwerp eener regeling der kultuur-aangelegenheden op *Java.*

Eenige opmerkingen betrekkelijk de *Java* koffijveilingen.

Jongstra (*A. F.*) Staatkundige bedenkingen en wenschen. 2e uitgave.

Javasche bank. Verslag 50e boekjaar.

Jonge (*J. K. J. de*) De opkomst van het Nederlandsch gezag in Oost-Indië, deel 10.

Joosten (*A. C.*) Bijdragen tot de oplossing der koloniale questie.

———— Heeft Indië behoefte aan hervorming? Proeve van beantwoording.

Joosten & C. (*J. A.*) Een woord over koffij.

Jenkins (*E.*) Discussions on colonial questions.

Johnson (*S.*) Oriental religions and their relation to universal religion. India.

Wat wil de Maatschappij: tot Nut van den *Javaan?*

Jagor (*F.*) Reisen in den Philippinen.

Kern (*H.*), *T. Roorda* en *P. J. Veth.* Verslag aangaande afdrukken van te Batavia aanwezige Kawi-Oorkonden.

Internationale tentoonstelling van voortbrengselen van nijverheid, kunst enz. te Philadelphia. De openbare werken in Nederland geschetst door *L. C. van Kerkwijk.*

Behoewa inilah *kitab* permoelaän pengatoean dan ilmoe-ilmoe.

Kesteren (*C. E. van*) Stemmen uit Indië.

Vraagstukken van den dag II, III.

Krehl (*L.*) Ueber die Religion der Vorislamischen Araber.

Kepper (*G.*) De oorlog tusschen Nederland en Atchin.

De Gouvernements-*kultures* en de volksinstellingen.

De *koffij-bereiding:*

I. Algemeene beschouwing der verschillende handelwijzen.

II. De voordeelen der West-Ind. wijze.

III. Beschrijving van den stoom-koffij-pelmolen met plaat.

Kramer's Geographisch woordenboek der geheele aarde, omgewerkt door Jurrius.

Koloniale *Landbouw.* (Overgedrukt uit het verslag van het XVe landhuishoudkundig congres.)

Linse (*T. A.*) Openbare brief aan den heer F. W. C. Blom.

Laing (*S.*) India and China. Englands mission in the East. 2^d^ edition.

Lapa (*J. I. F.*) Chimica agricola ou estudo analytico dos terrenos, das plantas e dos estrumes.

Lopez Suasso (*Jhr. A. P.*) Catalogus der collectie Nederl. munten.

Luijmes (*A.*) Algemeene orders, Reglementen en Instructien voor het Nederl.-Oost-Indisch leger 1831—1873; om- en bijgewerkt. Algemeene orders met register.

——— Als boven, Reglementen en Instructien.

——— De tarieven behoorende bij het algemeen reglement van administratie voor de landmagt in Ned.-Indië bijgewerkt.

Lauts, Geschiedenis van de veroveringen der Nederlanders in Indië tot den tegenwoordigen tijd.

Louter (*Mr. J. de*) Handleiding tot de kennis van het staats- en administratief recht van Ned.-Indië. 2^e^ uitgave.

Lang (*J. D.*) Origin and migrations of the Polynesian nation.

Ludeking (*E. W. A.*) Schets van de residentie Amboina.

Maleisch spel en leesboekje 1863 en 1864.
Mohammad ibn Solaiman al Kurdi al *Madani*. 2 deelen.
Meijer (*A. B.*) Die Minahassa auf Celebes.
Multatuli. Indrukken van den dag, no. 2.
Soerat hoeroef goena akan baladjar membatja bahasa *malajoe* 7 druk.
Meijer (*J. F. G.*) Notice sur la trouvaille de Barneveld.
Meer van Kuffeller (*F. C. van der*) Levensherinneringen in proza en poezij.
Matthes (*Dr. B. F.*) Aardrijkskunde van Neerl.-Oost-Indië in het Makassaarsch.
——— Idem van Celebes in idem.
Meijer (*H.*) Verzameling van onderscheidene gedichten en gelegenheidsversjes. Groen en rijp.
Meijer (*Jhr. A.*) De onpartijdigheid van den schrijver van "de Bandjermasinsche krijg".
Meijer (*Dr. A. B.*) Uebersicht der von mir auf Neu-Guinea und den Insel Jobi, Mysore und Mafoor im Jahre 1873 gesammelten Amphibien.
Redevoering, uitgesproken door den heer *Mr. P. Mijer*.
Minutoli (*J. von*) Portugal und seine Colonien im Jahre 1854. 2 Bände.
Money (*E.*), the cultivation and manufacture of Tea.
Moresby (*J.*) New-Guinea and Polynesia.
Soerat jang pertama, dari pada taurat *Moesa*.
——— jang kadoewa dari pada taurat *Moesa*.
Matthes (*Dr. B. F.*) De Makassaarsche en Boeginesche kotikas.
Möllendorff (*P. G. & O. F. von*) Manual of Chinese bibliography.

Newcomb (*S.*) Researches on the motion of the moon, part 1.
Niemann (*G. K.*) Bijdragen tot de kennis der Alfoersche taal in de Minahassa.

Niemann (*G. K.*) Bijdragen tot de geschiedenis der verbreiding van het Christendom in den *Indischen* Archipel.

Bijdragen tot de kennis van de voornaamste voortbrengselen van *Nederl.-Indië*.
I de rijst.
II de koffij.
III het katoen.
IV de sago.

Naber (*S. A.*) Recensie van het algemeen verslag van den staat van het schoolwezen in *Nederl.-Indië* B. Gymnasium Willem III.

Nagtglas (*F.*) Zelandia illustrata, 2 deel, 1e afl.

De jaarvergadering van het *Nederlandsche* Zendelinggenootschap in 1864.

Regerings-almanak en naamregister voor *Nederl.-Indië*, 1879.

Netscher (*P. M.*), eenige denkbeelden over de aanvulling van het Ind. leger.

Open brief aan den Procureur-Generaal bij het Hooggeregtshof van *Nederl.-Indië* om bescherming tegen misdaad.

Hoofdbeginselen van bestuur voor *Nederl.-Indië*, of stelsel tegenover stelsel.

Memorie betreffende de oprigting eener maatschappij tot bevordering van de Christelijke belangen van *Nederl.-Indië*.

Staats-almanak voor het Koningrijk der *Nederlanden*, 1879.

Nicoll (*A.*), bibliothecae Bodleianae codicum manuscriptorum orientalium catalogus.

Nederl.-Indische Spoorweg-Maatschappij. Lijn *Batavia* — *Buitenzorg*. Officiëele gids.

De zes regerings-reglementen van *Nederl.-Indië*.

Newman Hall (*B. A.*) Marihlah kapada toehan Jezus.

Algemeene voorwaarden bevattende voorschriften en bepalingen voor de uitvoering en het onderhoud bij aanneming der werken onder het beheer van het dept. der B. O. W. in *Ned.-Indië*.

Wetgeving en andere officiëele stukken betreffende de octrooijen

van uitvinding, invoer en verbetering in *Nederland* en zijne overzeesche bezittingen enz.

De verantwoordinghe des Princen van *Orangien*, teghen de valsche leughenen, daarmede zijn wedersprekers hem soeken te onrechte te beschuldighen.

Beschouwingen over den in den laatsten tijd zoo veel besproken, vrijen arbeid in Ned.-*Oost*-Indië.

Koloniaal verslag van Ned.-*Oost*-Indië. 1878.

Osborn (*S.*) Quedah. A cruise in Japanese waters. The fight on the Peiho.

Penjasalan dosa dosa jang benar di kradjakan oleh Rohhoelkhoedoes.

The journal of prison discipline and philanthropy, published annually under the direction of the *Philadelphia* society for alleviating the miseries of public prisons; new series no. 16, January 1877.

The annual report of the Board of directors of the *Pennsylvania* instution for the deaf and dumb for the year 1876.

Forty-ninth annual report of the Board of managers of the House of Refuge at *Philadelphia*.

Pertsch (*W.*) Die Arabischen Handschriften der Herzoglichen Bibliothek zu Gotha. Band I. Heft 1, 2.

Posno (*M. A.*) Handleiding tot het Indisch staatsregt.

Penoendjoekan bagimana orang haroes meminta doa didalam segala pri halnja, 4e en 5e druk.

Exposition universelle de *Paris* en 1878.

Catalogue spécial des produits exposés par le Royaume des Pays-Bas, publié par la commission royale.

Catalogue de la section Japonaise, publié par la commission impériale.

Quarles van Ufford (*Jhr. Mr. J. K. W.*) Indrukken van Java medegebragt.

——— Koloniale kroniek.

Roest (*Th. M.*) Quelques monnaies inédites de la Gueldre

(Extrait de la revue de la numismatique Belge, tom II et VI, 5 série.)

Reisbibliotheek nos. XIX — XXII, XXVIII — XXXIII.

Riesz (*C. H. T.*) Het erfpachtsrecht op de landerijen bewesten de Tjimanoek.

De koloniale *Radikalen* en het cultuur-stelsel.

Ritter (*W. L.*) Eene bijdrage tot de wijze van regtsbedeeling in Ned.-Indië.

Rousset (*L.*), à travers la Chine.

Rhys Davids (*T. W.*) Non-christian religious systems.

Rochemont (*J. J. de*) (Maurits), wat hebben partijschappen van onzen Atsjin-oorlog gemaakt.

Redenbacher (*W.*) Soeatoe fasal dari dalam hikajat gredja masehi.

Roorda (*T.*) Proeve van Javaansche poëzie uit het Javaansche heldendicht de Brata-joeda.

——— Kitab toehpah, een Javaansch handboek over het Mahomedaansch regt, 2e uitgave.

Ribeiro (*J. S.*) Historia dos estabelicimentos scientificos litterarios e artisticos de Portugal, vol V — VII.

Rosny (*Léon de*) Variétés orientales, historiques, géographiques, scientifiques, bibliographiques et littéraires. 2 ed.

Vonnis van den raad van justitie te Samarang in strafzake Graaf *van Ranzow* c. s.

Naçar ibn Mohammad ibn Ibrahim al *Samarqandi*.

Staunton (*G. Th.*) Ta Tsing Leu Lee.

Slane (*Bn. M. G. de*) Ibn Khallikan's biographical dictionary, translated from the Arabic. 4 volumes.

Surat hapan menarang ampin petak eta (Dajaksch).

Stieltjes (*T. J.*) Nota over den aanleg van spoorwegen en kanalen op Java.

——— Gegevens omtrent de zaak der spoorwegen op Java.

Sollewijn Gelpke (*J. H. F.*) De rijstcultuur in Italië en op Java.

Voorschriften betreffende den dienst der *statistiek*, ten dienste van ambtenaren bij het binnenl. bestuur in de residentie Semarang.

Schotel (*G. D. J.*) Vaderlandsche volksboeken en volkssprookjes van de vroegste tijden tot het einde der 18e eeuw.

——— Het Maatschappelijk leven onzer vaderen in de zeventiende eeuw, 2 stukken.

Schüssler (*F.*) Zuid Afrika.

Mr. Laurens Pieter van de Spiegel en zijne tijdgenooten, deel 4.

Spry (*W. J. J.*), the cruise of her Majesty's ship "Challenger."

Rapport général présenté par M. *Thiers* au nom de la Commission de l'assistance et de la prévoijance publiques.

Tomkins (*H. G.*), the life of Abraham, illustrated by recent researches.

Taylor Meadows (*Th.*) Desultory notes on the Government and people of China.

Uri (*A. J.*), bibliothecae Bodleianae codicum manuscriptorum orientalium videlicet Hebraicorum, Chaldaicorum etc.

Verkerk Pistorius (*A. W. P.*) Studien over de inlandsche huishouding in de Padangsche bovenlanden.

Vlymen (*B. R. F. van*) Bali 1868.

Villa-major (*Visconde de*) Tratado de vinificaçao. Parti 1 & II.

Vriese (*W. H.*) De handel in Getah-Pertjah.

Waal (*E. de*) De koloniale politiek der grondwet en hare toepassing tot 1 Februarij 1862.

Wittstein (*G. C.*) The organic constituents of plants and vegetable substances and their chemical analysis etc.

Werumeus Buning en *J. A. Kruyt.* Met de Hollandsche mail naar Indië en terug.

Winter en *Wilkens.* Javaansche spraakkunst.

Wintgens (*Mr. W.*) Conservatieve koloniale politiek. Redevoeringen over koloniale onderwerpen.

Waitz (*T. A. C.*) Tropische hydrotherapie.

Zuur (*G. M. W.*) Een gewigtig voorstel in het belang der suiker-industrie op Java.

BIJLAGE IV.

Ingekomen boekwerken gedurende het 2de kwartaal 1879.

A. B. C., atawa boekoe pengadjaran basa mlajoe dengan pakee gambar-gambaran.

Soerat hikajat Sultan *Abdoel Moeloek* radja di negri *Barbari*.

Verzameling van wetten en bepalingen over *agrarische* aangelegenheden.

Percement de l'isthme *Américain*. Exposé succinct des divers projets etc.

Almanak hong basa ngadji akan njelo 1879. *Bandjermasin*.

Angelbeek (*Mr. J. J*). Brief aan een der leden der Staten-Generaal dd°. 23 December 1873.

Assen (*A. van*). Geen zelfregering in *Indië*.

Die holländischen Expeditionen gegen *Atschin*.

Aylward (*A*). The Transvaal of to-day.

Backer (*L. de*). L'extrême Orient du moyen-âge d'après les manuscripts d'un Flamand de Belgique et d'un prince d'Arménie.

Bangkok calendar 1862.

Barrantes (V.). Guerras piraticas de Filipinas.

Batten. Sjaïr ikan baharoe. (Arab. karakter).

——— Sang tawon sair baharoe dalam basa melajoe tjampoeran.

Beëlbezub, groote fantastische opera in 3 bedrijven. Makassar.

Berg (*D. E. van den*). Boekoe wet perkara hoekoemannja orang bangsa djawa dan lain bangsa.

Bergsma (*Dr. P. A*). Observations made at the magnetical and meteorological observatory at Batavia, vol. II and III. [Gouvernement van Ned. Indië].

Berg (*Mr. L. W. C*). De beginselen van het Mahomedaansche regt, 2e druk. [Ernst & Co.].

Bernelot Moens (*J. C.*) en *R. H. C. C. Scheffer*. Het Mossing-systeem bij de kinacultuur. [Auteurs].

Public opinion and official communications about the *Bengal* music school and its president [Rajah Tagore].

Boekoe obat dan katoeronggo koeda ija itoe menerangken tjatjad atawa baiknja koeda.

Boekoe adjaran boewat anak-anak barang siapa akan mengenal tiga roepa hoeroef seperti Wolanda, Melajoe dan Djawa. 3e druk.

Hikajat Radja *Boedak* (Arab. karakter).

Bretschneider (*E.*). On the knowledge possessed by the ancient Chinese of the Arabs and Arabian colonies etc.

Broek (*Dr. J. H. van den*). Sporen van de natuurlijke geschiedenis der schepping enz., uit het Engelsch.

Bruining (*A*). Bijdrage tot de kennis van den Vedanta. [J. C. van Hasselt].

Campbell (*J*). The affiliation of the Algonquin languages. [Auteur].

La *Cochinchine* Française en 1878 par le comité agricole et industriel de la Cochinchine.

Coeverden (*C. C. L. van*). Sumatra's Westkust. Schets van de middelen tot ontwikkeling.

Cohen Stuart. Serat Brata Joeda. Samarang 1877.

Collie (*D*). The Chinese classical work, commonly called the Four Books. [J. E. Albrecht].

Hollandsch en *Chineesch* leerboekje. Batavia 1829.

Dale (*J. H. van*). Nieuw woordenboek der Nederlandsche taal.

Verzameling van *dagorders*, uitgevaardigd in het leger van Nederl. Oost Indië 1853 — 1860.

Devic (*Marcel L*). Dictionnaire étymologique des mots Français d'origine orientale.

Diephuizen (*J. S.*). Handleiding tot het voeren der administratie bij kompagniën en detachementen.

Domela Nieuwenhuijs (*T. C*). Het wezen der straf, 1ste deel.
Dommers (*J. H. H*). Handleiding tot de taktische oefeningen op de kaart.
Doolittle (*J*). Social life of the Chinese.
Dubard (*M*). Le Japon pittoresque.

Eitel (*E. J*). Handbook for the student of Chinese Buddhism.
Escott (*T. H. S*). Pillars of the Empire. Sketches of living Indian and colonial statesman, celebrities and officials.
Evening party at 65 Pathooria-Ghatta street, Calcutta, 24th February 1877. [Rajah Tagore].
Exploration et colonisation.

Fabri (*D. J*). Bedarf Deutschland der Colonien?
Franciscus (*E*). Ost- und West-indischer wie auch Sinesischer Lust- und Stats-Garten. [Mr. N. P. van den Berg].
——— Neu polirter Geschicht-, Kunst- und Sitten-Spiegel ausländischer Völcker fürnemlich der Sineser, Japaner, Indostaner u. s. w. [idem].

Geerts (*A. T. C*). On the drinking water of Yokohama [Auteur].
Boekoe obat-obat tertinggalannja njonja *E. van Gent.*
Gelder (*W. van*). Beschrijving van het eiland Java en zijn bewoners [Mr. J. A. van der Chijs].
Proceedings of the Royal *Geographical* society and monthly record of geography vol. I no. 1 and 2.
Gerlach (*A. J. A*). De eerste expeditie tegen Atjeh.
Goblet d'Alviella. Inde et Himalaija. Souvenirs de voijage.
Gordt Dillié (*P. M. la*). Bijdrage tot de kennis der oorlogvoering in de Nederlandsch Oost-Indische gewesten.
Almanach de *Gotha* 1879.
Grijs (*A. de*). Insulinde. Twaalf tafereelen uit Nederl.-Indië, aflev. 2.

Happart (*G*). Woordboek der Favorlangsche taal. [J. C. van Hasselt].

Halkema (*W*). Beknopte handleiding tot zelf-onderricht in de Javaansche taal.

Hamakers (*J. C*). Handleiding voor den officier van wapening bij het Ned. O. Ind. leger.

Halm (*C.*) *c. s.* Catalogus codicum latinorum bibliothecae regiae monacensis secundum Andreae Schnelleri indices, tom. II pars III.

Nederlandsch-Indische *Handelsbank*. Verslagen 1867 — 1878. [Hoofdagentschap].

Heusden (*A. A. van*). Handleiding tot de kennis der nieuwe geschiedenis.

Heijligers (*J. C. Th.*). De dronkenschap uit een strafregterlijk oogpunt beschouwd.

Herwerden (*J. D. van*). De bedevaarten naar Mekka.

——— Toenemende bedevaart naar Mekka.

——— Bijdrage tot de kennis van het Tengersche gebergte [J. C. van Hasselt].

Heusden (*A. A. van*). Handleiding tot de kennis der nieuwe geschiedenis, 2 deelen.

Hofmeier. Kitab ilmoe bahasa ia-itoe kitab pengadjaran membatja dan menjoerat bahasa Malajoe.

Hoezoo (*W*). Boekoe adjaran baroe akan goena segala orang jang kepingin lekas bisa membatja bahasa melajoe dengan hoeroef wolanda.

Hollander (*Dr. J. J. de*). Handleiding bij de beoefening der land- en volkenkunde van Nederl. O. Indië 3e druk.

——— Serat manik maja, babonnipoen saking negari welandi.

Houghton (*R. C*). Women of the Orient.

Hovy (*A. J*). Indische comptabiliteitswet. Vaste bijdragen.

Hindu music. [Rajah Tagore].

Hikajat siriboe soewatoe malam ja-itoe tjeritera-tjeritera Arab.

Jansz (*P*). Verzameling van spreekwijzen en eenige gesprekken tot oefening in de Javaansche taal.

Jansz (*P.*) Kleine Javaansche spraakkunst. 3e druk.

Javaansche almanak 1877 — 1879.

Hollandsch *Japansch* woordenboek. 5 deelen. [Maatschappij van nijv. en landb.]

Kalypada-Mukhopadhya. Bahoolina Tatwa or a treatise on violin. [Rajah Tagore].

Khetra Mohana Gosvami. Kantha kaumudi or a guide to vocal music etc. [idem].

Karazine. Le pays ou l'on se battra. Voyages dans l'Asie centrale.

Kitab tadjoe'lsalathen ja itoe makoetha segala radja (met Lat. en Arab. karakter).

Handleiding voor de *koffij-cultuur* op Java volgens de werkwijze op Ceylon.

Kitab *koran* tetedakan nipoen hing temboeng Arab kadjawe aken (Jav. kar.)

Kitab toepha. Handboek voor het Mahomedaansch recht in het Soendaneesch.

Kruijff (*L. C.*) Handleiding voor het notariaat in Nederlandsch-Indië.

——— De wetgeving op het notarisambt in Nederlandsch-Indië.

Lobscheid (*W.*) Ethnographische Miscellen.

Lohren (*A.*) Afghanistan oder die englische Handelspolitik in Indien.

Limburg Brouwer (*P. A. S. van*) Akbar, een Oostersche roman.

Ludeking (*E. W. A.*) Recueil voor den militair geneeskundigen dienst in Nederlandsch-Indië.

Mallet (*F.*) Voor ziek- en sterfbedden of het huisgezin van Bethanië.

Malleson (*G. B.*) History of Afghanistan, from the earliest period to the outbreak of the war of 1878.

Mara djalan. Saïr nacehat jang berbowat kadjahatan dan saïr negri Batawi.

Max Muller (*T.*) Lectures on the origin and growth of religion as illustrated by the religions of India.

Mantegazza (*P.*) Studii anthropologici et ethnografici sulla Nuova Guinea.

Marre de Marin. Bouraha, histoire Malgache.

Marre (*A.*) Makota Radja-Radja ou la couronne des rois par Bokhari de Djohore [Auteur].

Meinsma (*J.*) Jaarboekje voor ambtenaren bij het binnenlandsch bestuur, 1878 en 1879.

Menthon Bake (*R. W. J. C. de*) Brieven aan den minister van buitenlandsche zaken over Djeddah en Atchin.

Modera (*J.*) Verhaal van eene reize naar en langs de Zuid-Westkust van Nieuw-Guinea.

Morel (*C. J.*) Nieuw Laagmaleisch-Nederlandsch woordenboekje.

Modderman (*A .E. J.*) Straf—geen kwaad.

Serat *Nawawi*, ongka 1, anjariossaken lelampahannipoen Soeltan Ibrahim ibnoe Atham ing nagari Boelkioh.

Nederlandsche en Indische belangen op militair en financieel gebied.

Correspondence respecting *New-Guinea* July 1876.

New-Guinea exploration (extract from the logbook of the steam-launch Newa).

Serat *Niti-sroeti*

Ockerse (*G. P. J.*) Recueil van administratieve en verdere bepalingen voor het Nederlandsch-Indisch leger met 2 vervolgen.

——— Herziene uitgave der algemeene orders voor het Nederlandsch-Indische leger, 2 deelen en alphabetisch register.

Oesterreicher (*T. L. Freiherr von*). Aus fernem Osten und Westen. Skizzen aus Ostasien, Nord- und Süd-Amerika.

Oppert (*G*). Index to sixty-two Ms. volumes deposited in the

Government Oriental manuscript library at Madras. [Britsch-Indisch Gouvernement].

Oesterreische Monatschrift für den *Orient* 5te jahrgang, abl. 1 und 2.

Bolletino Italiano degla studii *Orientale*. Nuova seria no. 16.

Jaarboekje voor *onderwijzers* in Nederlandsch-Indië, jaargang 2 — 5.

Overbeck de Meijer (*G. van*). Geneeskundige topographie van den Riouw-Lingga archipel.

Proceedings of the numismatic and antiquarian society of *Philadelphia* 20th March 1879.

Serat gedog lampahan *Pandji Sekar*.

Serat gedog ongkô 2, lampahan *Pandji Raras*.

Serat gedog ongkô 3, lampahan *Pandji Dadap*.

Peratoeran hoekoeman policie jang oemoem atas orang bangsa djawa dan sabrang di tanah Hindia Nederland.

Philastre (*P. L. T*). Etudes sur le droit Annamite et Chinois.

Onze *politiek* door een ledigganger.

Posno (*M. A*). Handleiding tot het Indisch staatsregt met 2 appendixen.

Poll (*T. van de*). Handleiding tot de paardenkennis en de afrigtingskunst en rijkunst.

Quarin Willemier (*G. A. T*). Militair-geneeskundige velddienst.

Rees (*Mr. O. van*). Geschiedenis der staathuishoudkunde in Nederland, 2 deelen.

Rees (*P. A. van*) en *P. M. Brutel de la Rivière*. Memorandum voor den jeugdigen zeeofficier.

Reinaud et *Francisque Michel*. Roman de Mahomet en vers du XIIIme siècle et livre de la loi du Sarrazin. [H. P. M. van Altena.]

du Rij van Beest Holle (*G*). Indië, een lastpost voor Nederland.

Rochechouart (*J. de*). Excursions autour du monde.

Rochemont (*J. J. de*). Een valsche Brutus.

Rosny (*Léon de*). Les peuples de l'Archipel Indien, connus des anciens géographes Chinois et Japonais.

Verslag der verrigtingen van het centraal comité van het *Roode Kruis* in Nederlandsch-Indië 1876, 1878.

Schreiber (*A*). Die Batta's in ihrem Verhältniss zu den Malaien van Sumatra.

Pleidooi in zake *J. H. Schmidt* beschuldigd van opkoop en bewaring van Gouvernements koffij.

Schneider (*Dr. F.*). Cholera in Soerabaja auf Java.

———— Verbreitung und Wanderung der Cholera.

———— Catechismus der Cholera.

———— Dysenterie, rotte Ruhr, ihr Wesen und ihre Behandlung.

———— Geologische Uebersicht über den höllandischen Ostindischen Archipel.

[Auteur]

Ségur (*Grave de*). Geschiedenis van Napoleon en het groote leger, gedurende het jaar 1812.

List of publications of the *Smithsonian* institution. July 1877.

Amtzal atau pengadjaran soeltan *Soleiman* naby Allah.

Serat *Sosônôsoenoe* anggitan saking Jåsådipoeran kapiesan, kålå ing tahoen 1847 (Jav. kar.)

Stebbing (*Th. R. R*). De theorie van Darwin [J. C. van Hasselt.]

Steijn Parvé (*D. C*). De handelingen van Sir James Brooke op Borneo getoetst aan de officieele Engelsche bescheiden en de bestaande traktaten.

Stok (*N. P. van der*). De voeding van zuigelingen, een wenk aan moeders.

Mijnbouw-maatschappij *Sumatra*. Prospectus.

Surat serita akan anak olo idjä radjin membasa. Bandjermasin.

Surat sarita bara surat augh hatalla. Idem.

Surat kapan menarang ampin petak ita. Idem.

Surat batang adjar agaman olo kristen tinai surat njanji tuntang surat lakudoa. Idem.

Surat hurup hapa madjar anak olo mambasa, 5[e] druk. Idem.
Surat njanji.
Swaving (*A. H*). De afdeeling Minahassa der residentie Menado. 1[ste] stukje.
Swieten (*J. van*). Brief aan den generaal Knoop over de Atjehsche expeditie. [Auteur].
——— De waarheid over onze vestiging in Atjeh [Auteur].
A brief account of the *Tagore* family. [Rajah Tagore].

Tagore (*Sourindro Mohun*). A few specimens of Indian songs.
——— A few lyrics of Owen Meredith set to Hindu music.
——— Theory of Sanskrit music, compiled from the ancient authorities.
——— Fifty tunes, composed and set to music.
——— Yantra kshetra dipiku, or a treatise on the "setar."
——— Gitavali, or a Hindi manual of Indian vocal music.
——— Yautra kosha or a treasury of the musical instruments of ancient and modern India, and of various other countries.
——— Short notices of Hindu musical instruments.
——— Harmonium Sutra: or a treatise on harmonium.
——— Six principal Ragas with a brief view of Hindu Music.
——— a Vedic Hymn.
——— Bhugola o iti hasa ghatita Brittanta, part I, Europe.
——— Malabihagnimitra. A drama by Kalidasa.
——— Baratiya Natya Rahasya or a treatise on Hindu drama.
——— Victoria — Giti-Mala or a brief history of England, in Bengali verses, part I.
——— Hindu music from various authors part I.

[Auteur.]

Tiele (P. A.) De Europeërs in den Maleischen Archipel 1ste en 2de ged. (overdruk). [Auteur].

Soerat peratoeran dari pada tanah-tanah mardahika, jang di sabelah koelon kali *Tjimanok.*

Tjitro Somo (Raden Adipati Arya). Boekoe tani.

Serat roempakannipoen kareta *trèmwé* (Jav. kar).

Trotter (L. J.) Warren Hastings.

Tuuk (Dr. H. N. van der) Praktische taalstudie [Auteur].

Tijdeman (H. W. T.) Iets over het Nederlandsch zendeling-genootschap in 1878.

Vaughan (J. D.) The manners and customs of the Chinese of the Straits settlements.

Verbeek (R. D.) Sumatra en de goud ontginning [Auteur].

——— De mijnwetten in Nederlandsch-Indië [Maats. van nijv. en landb.]

Vernée (L. G.) De Nederlandsche wetboeken.

Vredenrijk Engelenberg (T. T.) Proeve van grondwets-herziening.

Vreede (Mr. G. G.) La Souabe après la paix de Bâle [Auteur].

Over gelaatkunde en de kenteekenen van goede en kwade *vrouwen* (in 't Jav.)

Vlis (C. J. van der). Formosaansche woordenlijst [J. C. van Hasselt].

Warneck (E.) Nacht und Morgen auf Sumatra.

Weitzel (A. W. P.) De militaire pensioenen der land- en zeemagt zoowel in Nederland als in Indië.

Militair wetboek der Vereenigde Nederlanden 4e druk.

Wetboek van strafregt voor de inlanders in het Maleisch.

Weijhenke (R. J. L.) Wat valt er nog te doen voor het kind des inboorlings enz.

Winckel (Ch. Ph. K.) De Raad van Nederlandsch-Indië.

Wilsen (F. C.) Humoristische reis door Insulinde [Auteur].
——— Hellers wonderen, blijspel in 3 bedrijven [Auteur].
——— Naar Atjeh, soldatenzang [Auteur].

Witkamp (*P. H.*) Aardrijkskundig woordenboek voor Nederland.

Winter (*F. L.*) Maleische Almanak jaargang 1 — 3.

———— Serat katoeronggå kapal.

———— De laatste veldtogt van Napoleon (in het Javaansch).

———— Raadsels en anecdoten (in het Jav.)

Wilkens (*H.*) Reglement op het houden van aanbestedingen enz.

Wiselius (*J. A. B.*) De Franschen in Indo-China.

Woudrichem van Vliet (*L. van*). Internationaal recht 1ste stuk.

Wylie. Notes on Chinese literature.

Bijlage V.

Ingekomen boekwerken gedurende het 3de kwartaal 1879.

Abd Al-haï and *Ahmad Ali* (*Mawlawis*). The Iqbal-namah-i Jahangiri of Mohamad khan, edited under the superintendence of W. Nassau Lees (Bibliotheca Indica) Calcutta 1865. [Asiatic Society of Bengal].

——— (*Mawlawi*) Index of names and geographical names occurring in the Alamgirnamah (Bibliotheca Indica). [Idem].

Abdur Rahim (*Maulawi*). The Akbarnamah by Abul Fazl i Mubarak i Allami 2 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1877/78. [Idem].

——— Index of names of persons and geographical names occurring in the Akbarnamah, vol. I (Bibliotheca Indica) Calcutta 1878. [Idem].

——— Index of names of persons and geographical names occurring in the Badshanamah (Bibliotheca Indica). Calcutta 1872. [Idem].

Ahmad Ali (*Maulawi Agha*). The Maasir i Alamgiri of Mohamad Sagi Musta'idd khan, edited in the original Persian (Bibliotheca Indica). Calcutta 1873. [Idem.]

——— The Haft Asman or History of the Masnawi of the Persian with a biographical notice of the author by H. Blochmann (Bibliotheca Indica). Calcutta 1873 [Idem].

Albers (*C.*). Elmoe boemih tanah Hindia Nederlan ukur moerangkaleh anoe mimiti ngapalkun elmoe boemi. Batavia 1872. [Nederlandsche Zendingsvereeniging].

Albrecht (*J. E.*). Klapper op de Wetboeken en het Staatsblad van Nederlandsch-Indië 1878. [Auteur].

Feestgave ter gelegenheid der viering van het 100jarig bestaan van het genootschap onder de zinspreuk: "een onvermoeide arbeid komt alles te boven" te *Amsterdam*. Haarlem 1879. [het genootschap].

Anandachandra Vedantavagisa. Tandya Máhá brahmana with the commentary of Sayana Acharya 2, vol (Bibliotheca Indica) Calcutta 1870/74. [Asiatic Society of Bengal].

——— The Srautra Sutra of Latayana with the commentary of Agniswami. Calcutta. 1870/72 [Idem].

Assen (*A. van.*). Wat nu? Amsterdam 1868.

Badings (*A. H. L.*). Nieuw Hollandsch-Maleisch, Maleisch-Hollandsch woordendoek, 2e druk. Schoonhoven 1876.

——— Spraakkunst der Maleische taal. Schoonhoven 1877.

Baer (*K. E. von.*). Ueber Papua's und Alfuren. St. Petersburg 1859.

Baeijer (*A.*). Ueber die Chemische Synthese. München 1878. [Königl. Baijerische Academie der Wissenschaften].

Bakhuijzen (*H. van de Sande.*). Verslag van den staat der sterrenwacht te Leiden 1876/77. [Auteur].

Bala Sastri (*Pundit.*) Bhamati, a gloss on Santara Acharya's commentary on the Brahma Sutras. (Bibliotheca Indica) Benares 1876/78. [Asiatic Society of Bengal].

Ballantijne (*J. R.*). The Sankhya Aphorisms of Kapila, with extracts from Vijnana Bhiksu's commentary (Bibliotheca Indica). Calcutta 1865. [Idem].

Banerjea (*K. M.*). The Brahma Sutras with the commentary of Sankaracharya, translated into English. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1870. [Idem].

Planten - en dierentuin te *Batavia*. Verslag 1878/79 [de Directie].

Bataviaasch tjuniaveer. Verslag 1879. [de Directie].

Beames (*J*). and *A. F. R. Hoernle*. The Prithiraja Rasau of Chand Bardai, edited in the original old Hindi.

(Bibliotheca Indica). Calcutta 1873/78. [Asiatic Society of Bengal].

Berg (*N. P. van den*). Nederlands politiek tegenover Indië (open brief aan Mr. J van Gennep). Batavia 1878. [Auteur].

———— De zilverkwestie. Batavia 1879. [Idem].

———— Memorandum on the present state of the currency question in Holland and Java. Batavia 1879 [Idem].

———— Grondbelasting in Nederland en in Nederlandsch-Indië, Batavia 1879. [Idem].

———— Britsch Indische zaken. Batavia 1879 [Idem].

Bharatachandra Siromani (*Pandita*). Chaturvarga Chintamani by Hemadri 2 vols. Calcutta 1873/79. [Asiatic Society of Bengal].

Bik (*A. J. E. A.*). Iets over het conflict tusschen de Nederlandsche en Nederlandsch Indische wetgeving in zake van voogdij en toeziende voogdij. Utrecht 1879. [Auteur].

Bleeker (*P.*). Dysentery considered in a pathologico-anatomical and practical point of view. Calcutta 1854.

Blochmann (*H.*). The Ain i Akbari by Abul Fazl i Mubarik i Allami. Persian text and translation, 3 vols. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872/77. [Asiatic Society of Bengal].

Blijth (*H.*). Catalogue of mammals and birds of Burma. Hertford 1875 [Idem].

Journal of the *Bombay* branch of the Royal Asiatic Society vol V, VII-XI. Bombay 1865/75 [the Society].

Nederlandsche tekst van het Javaansch tooneelstuk *Bragolomoorti*, 3 stukken. Djokjakarta.

Broch (*O. J.*). Le royaume de Norvège et le peuple Norvégien, les rapports sociaux, hygiène, moyens d'existence, sauvetage, moyens de communication et économie. Christiania 1876. [Videnskap Selskap i Christiania].

Brugge (*S.*). Rune-Indskriften paa Ringen i forsa kirke i Nordre Helsingland Christiania 1877. [Idem].

Campbell (*J*). On the origin of some American Indian tribes. [Auteur].

Chandrakanta Tarkalankara. Gobhiliya Grihya Sutra with the commentary by the editor (Bibliotheca Indica) Calcutta 1871/79. [Asiatic Society of Bengal].

North *China* branch of the Royal Asiatic Society Journal, new series. no. X. Shanghai 1876. [J. J. M. de Groot].

Chys (*Mr. J. A. van der*). Proeve eener Ned. Indische bibliographie. Vermeerderde en verbeterde herdruk voor de jaren 1659—1720, supplement en verbeteringen voor de jaren 1721—1870. Batavia 1879. 4°.

Coolsma (*S.*). Soendaneesche brieven, Rotterdam [Auteur].

——— Twaalf voorlezingen over West-Java. Rotterdam 1879. [Idem].

Cowell (*E. B.*). The aphorisms of Sandilya, with the commentary of Swapneswara or the Hindu doctrine of faith. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1878. [Asiatic Society of Bengal].

——— The Sanhita of the black Yayur veda, with the commentary of Mádhava Acharya, vol II. Calcutta 1866. [Idem].

——— The Maitri or Maitrayaniya Upanishad with the commentary of Rama tirtha with a translation (Bibliotheca Indica) London 1870. [Idem].

Dennys (*E. B.*). A handbook of Malay colloquial, as spoken in Singapore. London and Singapore 1878.

Deventer (*M. L. van*). De kwijning van den Nederlandschen handel. Eene kritische beschouwing. 's Gravenhage 1879

Devic (*L. Marcel*). Légendes et traditions historiques de l Archipel Indien (Sedjarat Malayou). Paris 1878.

Djati-gesticht. 24ste verslag. [de Directie].

Dornbusch (*J. B*). Abhandlung über das sogenannte „Flandrische Steingut" des XVI und XVII Jahrhunderts. Utrecht 1878. [Académie Royale de Belgique].

Dozon (*A*). Etude sur le roman Malay de Sri Rama. Paris 1847.

Dulaurier (*E*). Liste des pays qui relevaient de l'empire Javanais de Madjapahit à l'époque de sa destruction en 1475. Paris 1846.

Earl (*G. Windsor*). Enterprise in tropical Australia. London 1846.

Edkins (*J*). Religion in China. 2de ed. London 1878.

Eggeling (*J*). The Kâtantra with the commentary of Durgasimha. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1874/78. [Asiatic Society of Bengal].

Emanuel (*H*). Diamonds and precious stones; their history, value and distinguishing characteristics. 2e ed. London 1867.

Favre (*P*). Dictionnaire Malais-Français. 2 Tomes. Vienne 1875.

Fornander (*A*). An account of the Polynesian race, its origin and migrations vol I. London 1878.

Frank (*M. C*). Celine's beproeving. Nederlandsch-Indische novelle. Leiden 1878.

——— Oude liefde roest niet. Een Nederlandsch-Indisch verhaal. Leiden 1878.

Gabelentz (*H. C. von der*). Grammatik der Dajak-Sprache. Leipzig 1852.

Geerts (*A. J. C*). Vaccination in Japan. Yokohama 1879.

Sĕrat parimbon djampi djawi, kanggè tijang sepoeh toewin pârâ larè, tati laranipoen swargi njonjah *van Gent*. Djokjakarta.

Gonggrijp (*J. K. P. T*). Maleisch leesboek, bevattende Hhikajat Kalila dan Damina, Indisch fabelboek. Leiden 1876.

Goudswaard (*A*). De Papoewa's van de Geelvinksbaai. Schiedam 1863.

Greiner (*Dr*). Over land en Zee. Herinneringen uit mijn verblijf in Indië. Zalt Bommel 1874.

Grevelink (*P. W. Alstorphius*), *J. A. H. Netscher* en *A. C. Pierson*. Rapport aan zijne Excellentie den Minister van Justitie der door hen gedane opneming van eenige buitenlandsche gevangenissen enz. 's Gravenhage 1858.

Groneman (*J.*). Indische schetsen. 2 deelen. Zutphen 1875.

Groot (*C. de*). Eene bijdrage tot de kennis der Nederlandsch Indische steenkolen. Rotterdam 1866.

Hall (*Fitz Edward*). The Dasarupa or Hindu canons of dramarturgy by Dhananjaija with the exposition of Dhanika, the Avaloka (Bibliotheca Indica). Calcutta 1865. [Asiatic Society of Bengal].

——— Sankhya-sara, a treatise of Sankhya philosophy by Vynâna Bhiksu. (Bibliotheca Indica). Calcutta 1862. [Idem].

Hansen (*G. Armauer*). Anatomisk beskrivelse of chaetoderma nitidulum. Lovén.

Harachandra Vidhyabashana and *Visvanatha Sastri*. Gopala Tapani of the Atharva Veda with the commentary of Visvesvara (Bibliotheca Indica). Calcutta 1870. [Asiatic Society of Bengal].

Heerdt (*C. van*). Eerste gronden der Maleische taal. Amsterdam 1857.

Heiberg (*J*). Bidrag til Lueren om Saar. Christiania 1874.

Hikajat bibi Tsabria. Amsterdam 1866.

Hoëvell (*G. W. W. C. van*). Vocabularium van vreemde woorden, voorkomende in het Ambonsch Maleisch enz. Dordrecht 1876.

Hollander (*J. J. de*). Handleiding tot de kennis der Maleische taal. 8ste druk. Utrecht 1874.

Homan (*J. D*). Bijdrage tot de kennis van het Bataviaasch Maleisch, uitgegeven door H. N. van der Tuuk. Zalt Bommel 1868.

———— Opstellen ter vertaling in het Javaansch voor eerstbeginnenden. Eerste proeve. Groningen 1862.

Holst (*E*). Om Poncelet's Betijdning for geometrien. Et bidrag til de Modern geometriske ideers udviklingshistorie. Christiania 1878.

Ibn Hajar. A biographical dictionary of persons who knew Mohamad, edited in Arabic by Mawlawi Abd ulhai. vol 2 and 4. Calcutta 1873/76.

Invasions of *India* from Central Asia. London 1879.

Statement exhibiting the moral and material progress and condition of *India* during the years 1870 — 1877.

Colleccion de documentos ineditos, relativos al descubrimiento, conquista y organizacion de las antiquas possessiones Espanolas de America y Oceania. Sacados de los archivos del Reino, y muy especialmente del de *Indias*. Tom. 25 y 27. Madrid 1877.

J. T. V. Précis de grammaire Polynésienne, précédé d'une considération sur la nature des langues Polynésiennes et d'un petit vocabulaire Polynésien-Français. Paris 1873.

Jayanarayana Tarkapanchana. The Sankara-vyaya or the life and polemics of Sankara Acharyya by Ananda Giri (Bibliotheca Indica) Calcutta 1868. [Asiatic Society of Bengal].

Kabir al-Din Ahmad (*Maulavi*). The Muntakhab al- Lubab of Khafi Khan. 2 parts (Bibliotheca Indica) Calcutta 1869/74. [Idem].

———— and *Abd-al-Rahim* (*Maulavis*). The Badshah namah by Abd al- Hamid Láhwari, edited under the superin-

tendence of Major W. Nassau Lees. 2 vols (Bibliotheca Indica) Calcutta 1867/68. [Idem].

Kamandakiya Nitisara with extract from the commentary entitled Upadhgayanirapeksha, fasc 3. (Bibliotheca Indica). Calcutta 1864. [Idem].

Kern (*H.*) The Brhat Sanhita of Varaha-Mihira (Bibliotheca Indica) Calcutta 1866. [Idem].

Khadim Husaim and *Abd- al Hai*. The Alamgirnamah by Muhammad Kazim ibn Muhammad Amin Munshi edited under the superintendence of Major W. Nassau Lees. Calcutta 1868. [Idem].

Yu *kitab* bunang njoetat tina kibat soetji noe diseboet perdjangdjian anjar. II. Rotterdam 1868. [Nederlandsche Zendingsvereeniging.]

Kitab elmoe itoengan n°. 1, 2 dan 3 pakeun maroerangkalih, anoe kwe iskola. Rotterdam 1866/67. [Idem].

Kjerulf (*Th*). Om strati fikationens spor. Christiania 1877.

Kremer (*A. von*). Geschichte der herrschenden Ideën des Islams. Leipzig 1868.

Lal Behari Day. Bengal peasant life. London 1878.

Lees (*W. Nassau*), and *Mawlawies 'Abd al- Haqq* and *Gholam Qadir*. The Nokhbat al- Fikr and Nozhat al- Nazr by Shahab al- Din Ahmad ibn Hajar al- Asgalani (Bibliotheca Indica) Calcutta 1862. [Asiatic Society of Bengal].

——— and *Mawlawis Khadim Hosain* and *Abd al Hai*. The Tabagat i Nasiri of Aboo Omar Minha'j al Din 'Othman, ibn Sira'j al- Din al- Jawzjani (Bibliotheca Indica) Calcutta 1864. [Idem].

——— and *Munshi Ahmad Ali*. Wis o Rámín, a romance of ancient Persia, translated from the Pahlawi and rendered into verse by Fakr al- Din, Asad al- Astarabadi, Al- Fakhri, Al Gurgani (Bibliotheca Indica) Calcutta 1865. [Idem].

Lees (*W. Nassau*), and *Maulavi Ahmad 'Ali*. The Muntakhab al- Tawarikh of Abd al Qadir bin- i Maluk Shah al-Badaoni. 3 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1865/69 [Idem].

Madras Journal of literature and science n°. 7—11, 14—17, 25. 1835/39; vol XVI and XVII 1850/61; Third series part 1 and 2. 1854/66. [Madras literary society].

Mahesachandra Nyayaratna. The Aphorisms of the Mimansa by Jaimini with the commentary of Savara-Svamin 2 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1863/77. [Asiatic Society of Bengal].

——— The Sanhita of the Black Yayur Veda with the commentary of Madhava Acharya. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872/74. [Idem].

Nieuw Nederlandsch- laag Maleisch woordenboekje.

Beknopt *Maleisch*- Nederlandsch woordenboek. Amsterdam 1876.

Facsimilés van handschriften ten dienste van het onderwijs in de *Maleische* taal.

Mason (*T*). Kachchayano's Pali grammar, translated and arranged in European models with chrestomathy and vocabulary (Bibliotheca Indica) Toungoo 1868. [Asiatic Society of Bengal].

Mayers (*W. T*). The Chinese government. A manual of Chinese titles. Shanghae 1878.

Medan (*Si Daoed Radja*). Menangkabausch-Maleische zamenspraken. 's Gravenhage 1872.

Meulen (*P. van der*). Inleiding in het Maleisch, zooals dat in Indië dagelijks wordt gesproken. Voorafgegaan door een vluchtigen blik in de Indische maatschappij. Utrecht 1878.

Mirât at-tollab. De spiegel der leerlingen (Mal. text). Singapore 1824. [A. F. von de Wall].

Morley (*W. H*). The Tarikh-i Bai haki containing the life of Masand, son of sultan Mahmud of Ghaznin.

(Bibliotheca Indica) Calcutta 1862. [Asiatic Society of Bengal].

Muller Fz. (*S*). Catalogus van het museum van oudheden te Utrecht 1878. [K. F. Holle].

Namur (*A*). Tables de logarithmes à 12 décimales, jusqu'à 434 milliards avec preuves, précédées d'une introduction théorique et d'une notice sur l'usage des tables par P. Mausion. Bruxelles 1877. [Académie Royale des sciences de Belgique].

Algemeen Dagblad van *Nederlandsch-Indië*, Jan.-Juni 1879. [Uitgevers].

Verslag der verrigtingen van het Centraal Comité in *Nederlandsch-Indië* van de Nederlandsche vereeniging tot het verleenen van hulp aan zieke en gewonde krijgslieden in tijd van oorlog over de jaren 1875, 1877 en 1878. [het Hoofdbestuur].

Verslag van den Raad van beheer der *Nederlandsch-Indische* Spoorwegmaatschappij, over het 8ste, 9de, 12de, 14de, 15de en 16de boekjaar. [het Hoofd-comité].

Gambar-gambar akan peladjaran dan kasoekaän anak-anak dan itoe-bapanja. *Nederlandsch-Indische* prenten. [G. Kolff en C°].

Nederlandsch-Indische Handelsbank. Verslagen 1867-1878. [het Hoofdagentschap].

Niemann (*G. K*). Bloemlezing uit Maleische geschriften, 2 stukken. 3e druk. 's Gravenhage 1878.

Nieuwenhuizen (*F. N*). Een woord over „de waarheid" van Generaal van Swieten. 's Gravenhage 1879.

Norges officielle statistik. Udgeven i aaret 1876, 1877, 1878. C. n°. 4—6. [Videnskap Selskab i Christiania].

La *Norvége*. Catalogue Spécial pour l'exposition universelle de Paris 1878. Christiania 1878. [Idem].

Nommensen. (*J. L*). The new testament of our Lord and Saviour Jesus Christ. Translated out of the origi-

L

nal Greek into Batta (Toba) the language of the Batta in the island of Sumatra. Elberfeld 1878. [G. A. Wilken].

Christomathies *Océanniennes*. Texte en langue Bughi. I. Paris.

Jaarboek van het mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië jaargang 7 deel 2. Amsterdam. 1878 [Gouvernement van N. I.].

Oudemans (*J. A. C.*), *E. Metzger* und *C. Woldringh*. Triangulation von Java, ausgeführt von Personal des geographischen Dienstes in Niederlandsch Oost-Indien. Zweite Abtheilung: die Basismessung bei Simplak. Haag 1878. [Idem].

Parapattan weezengesticht 45ste verslag [de Directie].

Pavesi (*T*). De insubrum agricolarum in transatlanticas regiones demigratione idyllia, praemio aureo ornata in certamine poetico Hoeufftiano. Accedunt duo poëmata laudata. Amstelodami [Kon. Academie van Wetenschappen].

Poepoedjian pikun njanji, sareng pikun moedji ka pangeran 2e druk. Meester-Cornelis. [Nederlandsche Zendingsvereeniging].

Pramadadasa Mittra (*Babu*) and *James R. Ballantijne*. The Sahitya-Darpana or mirror of composition, a treatise on literary criticism by Viswanatha Kaviraja, translated into English. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1865/66. [Asiatic Society of Bengal].

Prinsep (*V. C*). Imperial India. An artist's journal. Illustrated.

Pijnappel (*J*). De reis van Abd-allah ben Abd-el Kadir Moensji van Singapore naar Kalantan in 1838. 2e druk. Leiden 1871.

Quarles van Ufford (*Jhr. J. K. W*). De afscheiding der rech-

terlijke en administratieve macht in Nederlandsch Oost-Indië door J. C. Reijnst [Auteur].

Quarles van Ufford (Jh. I. K. W). In memoriam. [Idem].

——— Koloniale kroniek. Overdruk uit de Economist, Maart-April 1879. [Idem].

Rajendralala Mitra. The Taittirija Brahmana of the Black jayur Veda, with the commentary of Sayanacharya. 2 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1859/70. [Asiatic Society of Bengal].

——— The Nitisara or the elements of polity by Kamandaki. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1861. [Idem].

——— The Taittirya Aranyaka of the Black Yayur Veda with the commentary of Sayanacharya (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872. [Idem].

——— The Taittirya Pratisakhya with the commentary entitled the Tribhashyaratna (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872. [Idem].

——— and *Harachandra Vidia bhushana*. The Gopatha Brahmana of the Atharva Veda in the original Sanscrit. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872. [Idem].

——— Agni Purani, a collection of Hindu mythology and traditions. 3 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1873/79. [Idem].

——— The Aitaryea Aranyaka with the commentary of Sayanacharya. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1876. [Idem].

Ramanarayana Vidyaratna and *Anandachandra Vidanta vagisa*. The Grihya sutra of Aswalayana with the commentary of Gargya Narayana. (Bibliotheca Indica). Calcutta 1869. [Idem].

——— The Srauta sutra of Asvalayana with the commentary of Gargya narayana. (Bibliotheca Indica.) Calcutta 1874. [Idem].

Ramaya Tarkaratna. The Nrisinha Tapani of the Atharva Veda with the commentary of Sankara Acharya. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1871. [Idem].

Ramaya Tarkaratna. The Atharvana Upanishads with the commentary of Narayana. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1872/74. [Idem].

Raverty (*H. G*). The Tabakat-i- nasiri of Minhâj-i- saraj, Abu Umr-i-usman, son of Muhammad-i-Minhaj, Al-jurjani. Translated from the Persian. (Bibliotheca Indica) London 1873/79. [Idem].

Rees (*W. A. van*). Handleiding tot de kennis der velddienst en vechtwijze van het Nederlandsch Oost-Indische leger tegen inlandsche vijanden. 3e druk. Breda 1869.

Richthofen (*T. von*). China. Ergebnisse eigener Reisen und darauf gegründeter Studien. Erster Band. Berlin 1877.

Roman (*J*). Grondt ofte kort Bericht van de Maleijsche tale. Amsterdam 1689.

Rijnenberg (*J. van*). Spreekt gij Maleisch? Apa kowé bitjara Melajoe? Woorden en samenspraken in vijf talen, Hollandsch, Maleisch, Fransch, Duitsch en Engelsch. 2e druk. Leiden.

Roorda (*T.*). Javaansche gesprekken in de onderscheidene taalsoorten, opgesteld door een Javaan van Soerakarta, gevolgd door een bijvoegsel bij het woordenboek op het leerboek tot oefening in de Javaansche taal, tot gebruik bij deze gesprekken 1843.

——— Javaansche brieven, berigten, verslagen enz. 2e druk door *A. C. Vreede*. Amsterdam 1875.

Roorda van Eijsinga (*P. P*). Algemeen Hollandsch-Maleisch woordenboek, herzien en vermeerderd door *G. J. Grashuis*. Leiden 1878.

——— Noodzakelijk handwoordenboek der Nederduitsche en laag Maleische taal. 13e druk. Leiden 1869.

——— jr. Verzameling van eene menigte noodzakelijke

samenspraken met inlanders van allerlei klassen in de laag Maleische taal, voorafgegaan door eene beknopte spraakkunst in deze taal. 3e druk. Amsterdam.

Rooda van Eijsinga (*W. A. P*). Nieuwe Maleische spraakkunst. Nieuwe uitgave. Amsterdam.

——— Maleisch-Nederduitsch woordenboek, ook ten dienste van hen, die geen Maleisch karakter gebruiken. Amsterdam 1877.

Levensberigt van *Dr. P. Ph. Roorda van Eijsinga*. Voorlezingen over kolonisatie door Nederlanders in Nederlandsch-Indië enz. Haarlem 1856.

Rosenberg (*C. B. H. von*). Der Malayische Archipel — Land und Leute in Schilderungen. Amsterdam, Leipzig und London 1879.

Satyavrata Samasrami. Sama Veda Sanhita with the commentary of Sayana Acharya 5 vol. (Bibliotheca Indica) Calcutta 1874/78. [Asiatic Society of Bengal].

Say (*J. B*). Traité d'économie politique. 8ste ed. Paris 1876.

Scheltema (*P*). Historische beschrijving der schilderijen van het raadhuis in Amsterdam. [Auteur].

Schill (*J. J. A*). Over de drukpers in Nederlandsch-Indië (Academisch proefschrift). Leiden 1863.

Schneider (*J. Sparre*). Enumeratio in sectorum Norvegicorum. Fasc. IV. Christiania 1877. [Videnskab selskap i Christiania].

Schönberg (*G*). Finanzverhältnise der Stadt Basel im XIV und XV Jahrhundert. Tübingen 1879. [Historische Gesellschaft te Basel].

Schreiber (*A.*) and *C. Leipoldt*. The Gospel according to St. Matthew. Translated out of the original Greek into Batta (Angkola-Mandailing), the language of the Southern Batta in the island of Sumatra. Elberfeld 1878. 8°. [G. A. Wilken].

Smith (*G*). The life of John Wilson for fifty years philanthropist and scholar in the East. London 1878.

Smyth (*R. Brough*). The Aborigines of Victoria: with notes relating to the habits of the natives of other parts of Australia and Tasmania. 2 vol. Melbourne and London 1878. [Gouvernement van Victoria].

Snellen van Vollenhoven (*S. C*). Pinacographia, afbeeldingen van meer dan 1000 soorten van Noordwest Europesche sluipwespen. Aflev. 8 's Gravenhage 1878. [Gouvernement van N. I.].

Snellen (*M*). Le télémétéorographe d'Olland. 8°. [Académie Royale de siences de Belgique].

Tjatjarkan *Soenda*. Soendaneesch spelboekje. Rotterdam 1866. [Nederlandsche Zendingsvereeniging].

Spangenberg. De arbeid der zending onder de heidenen; uit het Duitsch. Rotterdam 1862. [Idem].

Tweede Verslag van de werkzaamheden der rijkscommissie voor *Statistiek* 1861. 's Gravenhage 1862.

Open brief van Generaal *van Swieten* aan Generaal P. G. Booms. Rotterdam 1879.

Annales auctore Abu Djafar Mohammed ibn Djarir At *Tabari* quos ediderunt J. Barth etc. vol 1. Leiden 1879.

Theobald (*W*). Catalogue of reptiles in the museum of the Asiatic Society of Bengal. Calcutta 1868. [Asiatic Society of Bengal].

Tjahaja Sijang. Kartas chabar Minahassa 1869 — 78. [N. Graafland].

Ija tjariosna para nabi. Meester Cornelis 1871. [Nederlandsche Zendingsvereeniging].

Tuuk (*H. Neubronner van der*). Maleisch leerboek 2e druk. s' Gravenhage 1876.

———— De Pandja-tandăran, Tamilsche omwerking van het Indisch Fabelboek: de Pantja tantra, vermaleischt door Abdullah ben Abdelqadir. 2e druk. Leiden 1875.

Unger (*C. R*). Heilngra Manna sögur. Fortaallinger ag legender om hellige maend og kruider. I, II. Christiania 1877. [Videnskap Selskab i Christiania].

Vambéry (*H*). Die primitive Cultur des Turko-Tatarischen Volkes auf Grund sprachlicher Forschungen. Leipzig 1879.

Veth (*H. J*). Overzicht van hetgeen in het bijzonder door Nederland gedaan is voor de kennis der Fauna van Nederlandsch-Indië. Leiden 1879. [Auteur].

Visvanatha Sastri (*Pandita*). Chandah Sutra of Pingala Acharya with the commentary of Halayndha. (Bibliotheca Indica). Calcutta 1874. [Asiatic Society of Bengal].

Vliet (*L. Woudrichem van*). Internationaal regt. Regtsvragen over nederzettingen van niet-Nederlanders in den Nederlandsch-Indischen Archipel 2e stuk. 's Gravenhage 1879.

Vreede (*A. C*). Tjarita brakaj, Madoereesche dongeng met Madoereesch-Javaansch-Nederlandsche woordenlijst en aanteekeningen. Leiden 1878. 8°.

———— De beoefening der Javaansche taal aan de rijksinstellingen van Indisch onderwijs, als grondslag voor de studie dier taal aan de Rijks-Universiteit. Leiden 1877. [Auteur].

Vries (*M. de*) en *L. A. te Winkel*, *P. J. Cosyn* en *E. Verwijs*. Woordenboek der Nederlandsche taal. Deel 1 aflev. 12 en 13, deel 2 aflev. 8 en 9 en deel 3 aflev. 6 en 7. 's Gravenhage en Leiden. 1876/78.

Waanders (*T. G. Bloemen*). Moet Nederlandsch-Indië conservatief of liberaal geregeerd worden? 's Gravenhage 1879.

———— De overgang van communaal in individueel grondbezit op Java. 's Gravenhage 1879.

Walkenaer. Mémoire sur la chronologie des Javanais, et sur l'époque de la fondation de Madjapahit. Paris 1842.

Wall (*A. F. von de*). Bahwa ini hikajat Djahidin terkarang pada bahasa wolanda oleh J. A. Uilkens dan di karangken pada bahasa melajoe. Batavia 1879. [Auteur].

Ijen *wawatjan* eunker moerangkalih anoe di iskola. Rotterdam 1876. [Nederlandsche Zendingsvereeniging].

Winter (*C. T*). Javaansche zamenspraken uitgegeven door T. Roorda. Eerste deel. Zamenspraken over verschillende onderwerpen. 2e druk. Amsterdam 1862.

Zulfagar Ali (*Maulawi*) and Maulawi Aziz Urrahman Sayyid Abdurrashid of Tatta. 2 vol. (Bibliotheca Indica). Calcutta 1875. [Asiatic Society of Bengal].

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

N°. 1.

BATAVIA,
W BRUINING.
1876.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

N°. 2.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1876.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

N°. 3.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1876.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XIV. — 1876.

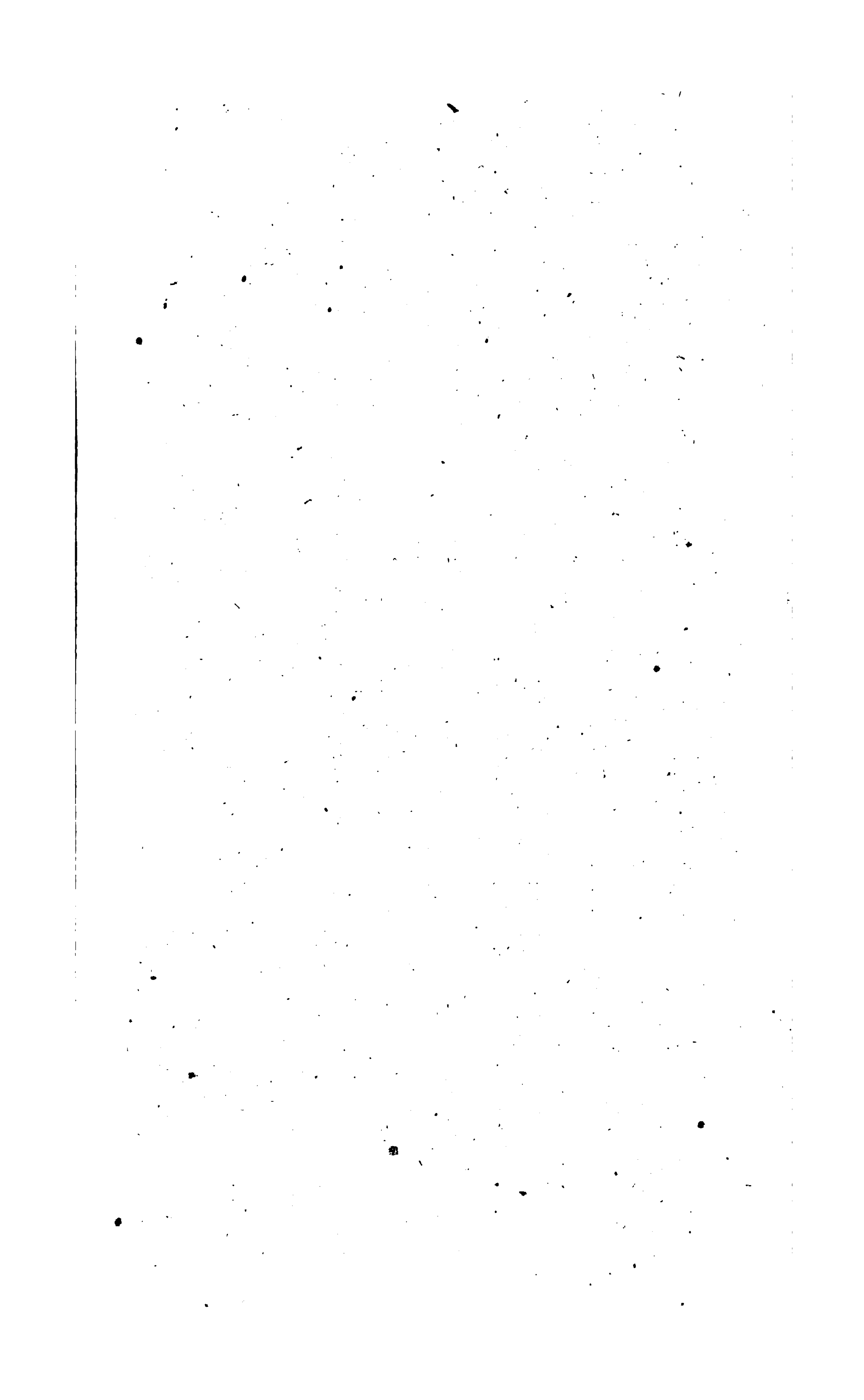
N°. 4.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1877.

INHOUD.

BLADZ.

INHOUD.

INHOUD.

INHOUD.

ERRATA.

Op	blz.	18	in	den	Hoofdregel	staat	4 Jan.	*lees*	15 Febr.
"	"	22	"	"	"	"	10 Maart	"	14 Maart.
"	"	23	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	24	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	25	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	26	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	27	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	28	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	29	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	30	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	31	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	32	"	"	"	"	10 "	"	14 "
"	"	33	"	"	"	"	10 "	"	14 "

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XV. — 1877.

N°. 1.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1877.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XV. — 1877.

N°. 2, 3, en 4.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1878.

INHOUD.

INHOUD.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVI. — 1878.

N°. 1 en 2.

BATAVIA,
W. BRUINING.
1878.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-Vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVI. — 1878.

N°. 3 en 4.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1879.

INHOUD.

INHOUD.

BIJLAGEN.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVII. — 1879.

N°. 1.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1879.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVII. — 1879.

N°. 2 en 3.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1879.

NOTULEN

VAN DE

Algemeene en Bestuurs-vergaderingen

VAN HET

BATAVIAASCH GENOOTSCHAP

VAN

KUNSTEN EN WETENSCHAPPEN.

Deel XVII. — 1879.

N°. 4.

BATAVIA,
W. BRUINING & Co.
1880.

INHOUD.

Bladz.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 04891 3365